

Μία για...

TE

Μία για...

ΕΑ

ΕΑ

Μία για...

Μία για...

Κατα...

Κ. Δ. Παύλε...

ΔΡΕΟΙ
ΝΑΚΤΟΡΟΝ ΑΡ. 1)

Επιτομή
Ποιήματα
D. Παπαγιάννης

Ε

Ε
Ε
Ε

Ποιήματα
D. Παπαγιάννης

Ε
Επιτομή
Ποιήματα
D. Παπαγιάννης

Ε
Ε
Ε

Επιτομή
Ποιήματα
D. Παπαγιάννης

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ, ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.

ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΑ,

ΠΕΡΙΟΔΟΥ Β'.

Πρώτον μὲν μεταφρασθεῖσα μὲ πολλὰς προσθήκας καὶ ἐκδοθεῖσα τὸ 1836 κατὰ πρότασιν τῆς ἐπὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων ἐπιτροπῆς πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων.

Εἶτα δ' ἐπιδιορθωθεῖσα, καὶ κατὰ τὸ μέρος τῆς νεωτέρας Γεωγραφίας ὁλοσχερῶς συνταχθεῖσα ἐκ διαφόρων νεωτάτων Γεωγραφιῶν.

ὑπὸ Ἰ. Π. ΚΟΚΚΩΝΗ.

Ἐκδίδεται δαπάνῃ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

Κατ' ἐγκρίσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσις Ὑπουργείου.

Πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Ἐπισημημένη καὶ διορθωμένη.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

(Ὁδὸς Ἐρμος, Πλατεία Ἀνακτορῶν Αρ. 4).

1859.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Τὰ πρὸς παράδοσιν τῆς Γεωγραφίας στοιχειώδη συγγράμματα εἶναι ἄπειρα τὸν ἀριθμὸν, διότι κατ' ἔτος ἐκδίδονται πολλὰ ἐξ αὐτῶν. Μόλον τοῦτο, ἐπιφορτισθεὶς πρὸ τίνος καιροῦ νὰ δεῖξω ἐν ἐξ αὐτῶν τῶν συγγραμμάτων πρὸς χρῆσιν ἐνὸς μεγάλου καταστήματος διδασκτικοῦ, δὲν ἐδυνήθη νὰ εὔρω οὐδ' ἓν ἔχον ὅλα τὰ πρὸς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ προκειμένου σκοποῦ συμβάλλοντα. Τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν, ἂν καὶ ἐπιγράφονται Συναρτήσεις, περιέχουν πληθὺς ἄπειρον λεπτομερειῶν, τὰς ὁποίας οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος Γεωγράφοι εἶναι δυνατοὶ νὰ διατηρήσωσι ποτε εἰς τὴν μνήμην των· τὸ δὲ νὰ θελή τις νὰ φορτῆ μ' αὐτὰς τὴν μνήμην τοῦ μαθητοῦ, δὲν φαίνεται τόσον εὐλογον καὶ φρόνιμον ὅλα τὰ τοιαῦτα συγγράμματα εἶναι τρόπον τινὰ ἐλεγχοί, ἢ εὐρετήρια κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἀκριθεῖ, ὅχι ὅμως καὶ βιβλία στοιχειώδη. Τὰ δὲ πάλιν εἶναι συγγεγραμμένα καθ' ἓν σγέδιον τόσον ἄσχημον, ὥσπερ τόσον εἶναι ἐλλειπῆ, ἢ ὀλίγον πλήρη κατὰ τὸ ὅλον αὐτῶν, ὥς δὲν δύναται τις μετὰ πεποιθήσεως νὰ τὰ προβάλλῃ εἰς τὰς μαθητάς. Εἰς αὐτὰ τὸ κοσμογραφικὸν μέρος ἡ παρελείθει ὀλοτελῶς, ἢ δὲν εὐστοχῆθη. Περὶ φυσικῆς Γεωγραφίας δὲν εὐρίσκει τις τίποτε λόγῳ ἄξιον· περὶ δὲ τῆς ἀργαίας Γεωγραφίας δὲν ἀναφέρεται οὐδὲ τὸ παραμικρόν.

Μ' ἐφάνη γενικῶς, ὅτι οἱ συγγράψαντες τὰ τοιαῦτα βιβλία δὲν εὐστόχησαν τὸν κύριον σκοπὸν, πρὸς τὸν ὁποῖον πρέπει ν' ἀποβλέψῃ τις, διὰ νὰ συντάξῃ στοιχειώδη πραγματεῖαν γεωγραφίας. Δὲν φαίνονται νὰ ἐστοχάσθησαν, ὅτι δὲν διδάσκωμεν ποσῶς τὴν Γεωγραφίαν τοὺς μαθητάς, ἀλλὰ τοὺς δαίχνομεν μόνον τὸν τρόπον, πῶς νὰ τὴν μάθωσι. Διότι ἡ Γεωγραφία, συγκεκριμένη σχεδὸν ὅλη ἀπὸ ἀντικείμενα ἢ μεμονωμένα ἀπ' ἀλλήλων, ἢ τοὺλάχιστον μὴ ὄντα συνδεδεμένα πρὸς ἄλληλα, καθ' ὃν τρόπον εἶναι τὰ ἄλλων τιῶν ἐπιστημῶν, φαίνεται, ὅτι εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἔργον μνήμης. Μανθάνεται ἡ Γεωγραφία διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἱστορίας ἢ τῶν περιηγήσεων ἐπομένως ὅλον τὸ χρέος τοῦ διδασκικοῦ πρέπει νὰ περιορίζεται εἰς τὸ νὰ καταρτίσῃ τὸν μαθητὴν ἱκανόν, νὰ μάθῃ ἄφ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ μετέπειτα τὴν Γεωγραφίαν, τούτῳ· νὰ ὠφεληταὶ ἀπὸ τὰς ἀναγνώσεις τῶν.

Διὰ νὰ φθάσῃ δὲ εἰς τοῦτο, πρέπει νὰ παραστήσῃ εἰς τοὺς μαθητάς συντόμως τὸ ὅλον τῆς Γεωγραφίας· νὰ τοὺς δεῖξῃ τὰ κυριώτερα καὶ τὰ ἔξοχα, οὕτως εἰπεῖν, αὐτῆς σημεῖα εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἔχωσιν αὐτοὶ ἐνώπιόν των ἓν εἶδος πίνακος, εἰς τὸν ὁποῖον θέλου ἔρχεσθαι ἀλληλοδιαδόχως νὰ κατατάσσονται καὶ νὰ προσηλώνονται ὅλα· αἱ λεπτομερεῖς γνώσεις, τὰς ὁποίας πλεόν ἐκτεταρῆναι ἢ βαθύτερα μελεταὶ θέλου χορηγήσει εἰς αὐτούς.

Ἔπειτα λοιπὸν ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὅτι ἐν καλῶν βιβλίων στοιχειώδους Γεωγραφίας πρέπει νὰ ἴηται σγέδιον, ὅπου εὐρίσκονται διαγεγραμμένα ἢ σημειωμένα τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκάστου μέρους τῆς Γεωγραφίας. Τὸ τοιοῦτον βιβλίον πρέπει νὰ παρουσιάξῃ ἐν ὅλον διδασκαλίας ἀπρητισμένον ἢ ἀρκετὸν, ὅταν ὑποβισωμεν, ὅτι οἱ μαθηταὶ δὲν θέλου ἐμπορίσει νὰ προχωρήσωσιν εἰς ἀνώτερα μαθητά γεωγραφικὰ, ἢ καλὸν ἐνταυτῷ νὰ χρονησῆσιν ὡς κείμενον εἰς ἀναπότρεξιν ἠπωφελεῖς, ἂν ὁ διδασκαλὸς ἔχῃ καιρὸν ἢ τὸς τροπικὸν νὰ κάμῃ αὐτάς.

Τοιαύτην ἔνοιαν μ' ἔφερον εἰς τὸν νοῦν ἡ ἀπὸ τινων χρόνων πεῖρα περὶ μιᾶς στοιχειώδους πραγματικῆς Γεωγραφικῆς, ἢ αὐτὴν τὴν ἔνοιαν ἔβαλα εἰς πρᾶξιν συντάξας τὸ παρὸν βιβλίον.

Εἶναι δὲ διηρημένον εἰς δύο μέρη, καὶ ἕκαστον τούτων ὑποδιηρημένον εἰς δύο βιβλία. Τὸ πρῶτον βιβλίον τὸ πρῶτον μέρος πραγματεύεται περὶ τῶν κυριωτέρων σγέσεων τῆς Γῆς πρὸς τὸν λοιπὸν Κόσμον· τοῦτο δὲ παρημέλησαν οἱ πρὸ ἐμοῦ πλείστορον εἰς τὰ στοιχειώδη συγγράμματα. Ναὶ μὲν, διαλαμβάνουσιν ὀλίγα τινὰ περὶ σφαίρας, ἀλλ' αἱ θεμελιώδεις γνώσεις, ὅσας αἱ περὶ μήκους καὶ πλάτους, εἶναι τόσον ἀτελῶς ἐκτεθειμέναι, ὥστε αἱ μαθηταὶ δὲν εἶναι καλοὶ νὰ ἐνοήσωσι τίποτε εἰς αὐτά.

Ἀφ' οὗ ὄσω τὰς πλεόν εὐλήπτους ἀποδείξεις περὶ τῆς στρογγυλότητος τῆς Γῆς, χειρουργῶ ἔπειτα κατὰ μικρὸν τὸν μαθητὴν εἰς τὴν ἔνοιαν τὴν περὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς σφαίρας, περὶ τοῦ κατὰ τὸν Πόλου περιμοῦ αὐτῆς· ἔπειτα εἰς ἐξήγησιν ἀπλουστᾶται τῶν κύκλων, ὅτινες διαιροῦσιν αὐτὴν· ἢ τέλος εἰς τὴν κατάληψιν τοῦ μήκους καὶ πλάτους καὶ τῶν τροπων, δι' ὧν προσδιορίζονται αὐτά. Αὐτὰ δὲ αἱ γνώσεις εἶναι ἀναγκασιόταται, διὰ νὰ καταλάβῃ τις καλῶς τὴν Γεωγραφίαν.

Ἀπὸ τὰς πρώτας τούτας γνώσεις μεταβαίνω ἔπειτα εἰς τὴν ἐξήγησιν, τῶν ὁποίων ἔχει σγέσεων ἡ Γῆ μὲ τὰ οὐράνια σώματα. Τὰ ὀνόματα, αἱ διαστάσεις, τὸ σχῆμα, αἱ ἀποστάσεις, αἱ κινήσεις τῆς περιστροφῆς καὶ τῆς περιφοράς τῶν σωματίων τοῦ πλανητικοῦ συστήματος, εἶναι ὅλα πράγματα, τὰ ὁποῖα ὁ μαθητὴς δύναται νὰ ἐνοήσῃ καὶ νὰ κρατήσῃ κάλλιστα εἰς τὴν μνήμην του. Δὲν ἔχει χρεῖαν πρὸς τοῦτο εἰμὴ τῆς φυσικῆς ἐκείνης γεωμετρίας, ἢ ὁποῖα ἐνοπάρχει εἰς ὅλους τοὺς ὀρθοὺς νους.

Πρὸς τὴν εκλοτὴν σε τῶν αντικειμένων, ὅσα παρουσιαζοῦν εἰς τὴν κατάληξιν καὶ τὴν μνήμην τοῦ μαθητοῦ, ἐσκόπευα κυρίως νὰ καταστήσω αὐτὸν ἱκανὸν νὰ ἐνοήσῃ τὰ σοφῆα τῆς Χρονολογίας, διότι τῶν ὁποίων βásiμτος διδασκαλία τῆς ἱστορίας δὲν δύναται νὰ γένη. Αὐτὰ δὲ τὰ στοιχεῖα πάντοτε παραβλέπονται ἀπὸ τοὺς καθηγητὰς τῆς ἱστορίας, ἢ τὸ αἴτιον τοῦτο εἶναι, ὅτι οἱ ἀκροῦμενοι αὐτοὺς, μὴ ὄντες ἱκανοὶ νὰ ἐνοήσωσι τὰς ἀπλουστάτας ἐπιβολολογίας ἰδέας, δὲν δύνανται νὰ καταλάβωσι τὰ ὑπ' αὐτῶν λεγόμενα, Ἄλλ' ἐγὼ διὰ νὰ διορθώσω τὸ σφάλμα τοῦτο παρέστησα εἰς τὸ δεῦτερον τμήμα τοῦ πρώτου βιβλίου τὰ ἀναγκαῖα πρὸς κατάληξιν τῆς Χρονολογίας, ὅσον τὰς περιόδους τῶν ἡρῶν τοῦ ἔτους καὶ τῶν ἡμερῶν, τὰς γινόμενας ἀπὸ τὴν περὶ τὸν ἥλιον περιφορὰν τῆς Γῆς, τοὺς διαφόρους ἐνιαυτοὺς, τὰς σεληνιακὰς περιόδους τὰς εἰς χρῆσιν τῆς Χρονολογίας, ἕως καὶ τὴν ὀπισθοπόρῃν τῶν ἀπλαῶν προερχομένην ἀπὸ τὴν προήγησιν.

Κατόπιν τούτων ἀρχεται ἡ Γεωγραφικὴ ὀνοματολογία. Ἀλλὰ πρὶν εἰσθεῖν εἰς τὰ καθ' ἕκαστα τῆς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας Γεωγραφίας, ἐστοχάσθη, ὅτι ἔπρεπε νὰ δύναται οἱ μαθηταὶ νὰ περιλαμβάνωσιν ὑπὸ μίαν ἐποπτείαν τὰς μεγάλας διαίρεσεις τῆς σφαιρῆς, ἢ νὰ γνωρίζωσι τὰ ὀνόματα τῶν θαλασσῶν, ὄρεων, ποταμῶν, λιμνῶν κ. λ. Διὰ τὰ μετρίως ὄμως τὴν ἐφερότητα αὐτῆς τῆς ὀνοματολογίας, τὴν ὁποίαν καὶ ὅσον ἤδη ἦθην συνέστημα, τὴν ἀνέμειξα μὲ διηγῆσεις ἀπλουστάτας καὶ ἀναγκαιοτάτας, ὅσον τὰς περὶ ἀτμοσφαιρῆς, περὶ φύλλου, περὶ ὄρεων, ἀνέμων, ναυτικῆς πηξίδος, περὶ φύσεως τῶν γαιῶν, περὶ κατατάξεως τῶν προϊόντων τῆς ὑδρογενεῖς σφαιρῆς, περὶ κινήσεως τῶν θαλασσῶν κ. λ. Ἐπεμνήθη, ὥστε αἱ γνώσεις αὐταὶ, ἂν καὶ μεμονωμέναι ἀπὸ τὸ ἐπιστημονικὸν σύστημα, εἰς τὸ ὅποιον ἀνήκουσι, νὰ ἦναι ἱκανῶς σαφεῖς ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ ἐνταυτῇ ἱκανῶς περιέργου, ἢ θαυμάσια, ὥστε νὰ τὰς μανθάνῃ εὐχαρίστως ὁ μαθητῆς, καὶ νὰ τὰς κρατῇ εὐκόλως εἰς τὴν μνήμην του.

Τὸ δεῦτερον μέρος περιέχει παρομοίως δύο βιβλία, εἰς ὧν τὸ μὲν διαλαμβάνει περὶ τῆς ἀρχαίας Γεωγραφίας· τὸ δὲ, περὶ τῆς νεωτέρας· καὶ εἰς τὰς δύο δὲ προέτιξά τινας γνώσεις περὶ τῶν διαφόρων φυλῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, περὶ τοῦ πλήθους τῶν κατοικούντων τῆς Γῆς, περὶ διαφόρων γλωσσῶν, θρησκειῶν, πολιτειῶν, βιβλιομῶν τοῦ πολιτισμοῦ κτλ.

Ἡ ἀρχαία Γεωγραφία, συνιστῶσα τὸ πρῶτον βιβλίον, περιωρίσθη ἕως εἰς 32 σελίδας (διπλασίας εἰς τὴν μετάφρ.) καὶ ὄμως περιέχει περὶ ἑκάστου τόπου ἐν ὀνοματολογίῳ ἀρκετὰ ἐκτεταμένον. Οἱ μαθηταὶ θέλουσι κρατῆ εὐκόλως εἰς τὴν μνήμην τῶν αὐτῶν τὸ ὀνοματολόγιον, εἰν γένη φρονεῖς μόνον, πῶς νὰ ἔχωσι πάντοτε ὑπ' ὄψιν ἕνα πίνακα (*). Εἰς τὰ παλαιὰ ὀνόματα ἔταξα τὰ ἀντικρίζοντα εἰς αὐτὰ νέα ἐν παρενθέσει· ὅσον Δελφοὶ (Καστρὸν), τὰ ὅποια ἀμφοτέρω πρέπει συγχρόως νὰ μανθάνωσιν οἱ μαθηταὶ· ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ βραχύνῃ τὸ μνημονικὸν αὐτῶν, ἐφροντισα εἰς τὸ ἀρχαῖον ὄνομα νὰ μὴ προσθέτω τὸ νεώτερον, παρ' ἃς ὅταν τοῦτο τὸ τελευταῖον σημείνῃ κανεὶν ὀπισθοὺν μεγάλου τοπου. Ἄν ὄμως μὴ πόλις ἀρχαία ἀνικρίξῃ τὴν σήμερον εἰς κανεὶν μικρὸν καὶ ἀσήμαντον τόπον, τούτου τ' ὄνομα ἀποσιωπάται (**).

Ἀπλῶν δὲ περὶ τῆς νέας Γεωγραφίας ἕκαστα τὸ αὐτὸ, βάλλων ἐν παρενθέσει ἢ τὸ παλαιὸν ὄνομα· ὅσον Καρῆς (Θεοδοσία)· ἀλλὰ τότε μόνον, ὅταν τὸ ἀρχαῖον ὄνομα ἦναι ἱκανῶς γνωστὸν.

Εἰς τὴν περιγραφὴν δὲ ἑκάστου τόπου περιωρίσθη ν' ἀναφέρω τὰς κυριώτερας διαίρεσεις καὶ πόλεις αὐτοῦ, ἀναμνηθῶν εἰς τὸ ὀνοματολόγιον ἑκάστου, μάλιστα εἰς τὰ περὶ Ἰταλίας, Ἀφρικῆς, Ἀμερικῆς καὶ τῶν νήσων τοῦ μεγάλου Ὀκεανοῦ, ἰδιὰ τινα γνωρίσματα, χαρακτικηριστικὰ καὶ κινούντα τὴν προσοχὴν (**).

Ἡ περιγραφὴ τῆς Γαλλίας μόνης παρουσιάζει ἐν πλεόν ἐκτεταμένον ὀνοματολόγιον.

(*) Οἱ Γεωγραφικοὶ Πίνακες, ἄτινες εἶναι ἀναγκαῖοι εἰς τὸν μαθητὴν, διὰ τὰ σπουδαστῆ τὸ παρὸν στοιχειῶδες μάθημα, εἶναι οἱ ἑξῆς. Εἰς περιέχον τὰ δύο ἡμισφαιρῆς καὶ ὀνομαζόμενος Πίναξ ἐπιπεδοσφαιρῶν parterronde. 4 Παραστήθων τὰ 4 μέρη τοῦ κοσμοῦ. 2 Παραστήθωντες ὁ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, καὶ ὁ ἕτερος τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν. — Εἰς τὸ βυβαλεῖον τῆς Ἑλλάδος. Οἱ δύο σχολαστικὸι ἄλλαντες καὶ τῶν δύο ἡμισφαιρῶν ὁ Πίναξ, ἐκδοθέντες ὑπὸ Γ. Θ. Παγῶντος ἀρκούσιν εἰς τοὺς διδασκομένους τὴν παρούσαν Γεωγραφίαν· διὰ δὲ τὴν ἀρχαίαν χρῆσιμῆς ὁ Ἄτλας ὑπὸ Δ. Μαυροκορῶτου ἐκδόθει· τὸ 1841 ἐν Ἀθήναις. ὁ Μ.

(**) Εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἀρχαίων πόλεων τῆς Ἑλλάδος ἡμεῖς ἐκάμαμεν ἐξαιρετικὴν διότι, διὰ νὰ προσδιορωμεν τὴν θέσιν αὐτῶν, ὅπου εἴχομεν τὴν βεβαιότητα, μὰς ἐφάνη εὐλογον νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸ νέον ὄνομα τοῦ νῦν χωρίου, τὸ ὅποιον ὑπάρχει εἰς ἐκείνην τὴν θέσιν, καὶ ἂν ἦναι μικρὸν καὶ ἀσήμαντον, ὁ Μ.

(**) Εἰς τὴν παρούσαν ἕκδοσιν προστέθησαν ἐκτενέστερα τοιαῦτα γνωρίσματα καὶ χαρακτηριστικὰ κινούντα τὴν προσοχὴν (ἴδε κατωτέρω). ὁ Μ.

Ἐνα πῖνακα παραστήνοντα τῶν παλαιῶν διοικήσεων τὸ ἀντικείμενον μὲ τὰς νέας ἐπαρχίας καὶ τὰς πρωτεύουσας αὐτῶν, πρέπει νὰ μῶθωσιν οἱ μαθηταὶ κατὰ γράμμα· ἀλλὰ πρὶν τούτου πρέπει νὰ παρατηρήσωσι μετὰ προσοχῆς ἐπὶ τοῦ Γεωγρ. πίνακος τὰ ὀνόματα τῶν ποταμῶν, τῶν ὄρεων καὶ ἄλλων φυσικῶν σημείων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐθεμελιώθη ἡ νέα ὀνομασθεσία τῶν ἐπαρχιῶν (1).

Ἐμπορεῖ τις νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι ὅλοι οἱ παράγραφοι τοῦ βιβλίου κἀμνον ἰσάριθμοι ἄρα ἤριθμημένα· τοῦτο δ' εἶναι νεωτερισμὸς εἰς τὸ εἶδος τῶν τοιούτων συγγραμμάτων. Ἀλλ' ἦτο εὐχρὴς ἔργον νὰ γένη παραδεκτὸν δι' ὅλα χωρὶς ἐξαιρετικῶς τὰ στοιχειώδη βιβλία· καὶ μάλιστα ὅτε αὐτὰ εἶναι συντεταγμένα κατὰ τι μεθοδικὸν σχέδιον, ἀνάλογον, μὲ τὸ ὅποιον ἐγὼ παρουσιάζω τὴν σήμερον (2).

Καὶ τῶ ὄντι, αἱ περιεχόμεναι εἰς αὐτὸ γνώσεις, ἂν καὶ δὲν ἦναι συνδεδεμέναι σφιγκτὰ διὰ μιᾶς ἀλόσου ἐπιστημονικῆς συγκρατοῦνται ὁμῶς συνάλληλαι. Δι' ἐπόμεναι ἀνακαλοῦσι τὰς προηγουμένας, ἢ ὑποθέτουσι τὴν γνώσιν αὐτῶν ἑνδιαφέρον εἶναι λοιπὸν τὸ νὰ βοηθῆται εἰς καθὲν βῆμα τὸ μνημονικὸν τοῦ μαθητοῦ. Ὅταν ἐν τῇ προεξηρημένῳ ἐπ' ἀνεργεταί εἰς τὸν λόγον, εἶναι καλὸν νὰ παραπέμπηται ὁ μαθητὴς δι' ἀριθμοῦ παρενθεμένον, εἰς τὸν παράγραφον, ὅπου αὐτὸ τὸ ἀντικείμενον κατὰ πρῶτον παρεστήθη μὲ πλειοτέραν λεπτομέρειαν. Οὕτω δὲ ὁ μαθητὴς, καθ' ὅσον προχωρῇ, ἀναγκάζεται ἀδιακόπως ν' ἀνακαλῆ εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἐπαναλαμβάνων τὰς γνώσεις, ὅσαι τυχὼν τοῦ διέφυγον ὡστα φθάνων εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος συγγραμμάτιου ἐξεύρει, ὅσα τῶ εἶναι ἀναγκαῖα νὰ ἐξεύρῃ διὰ ν' ἀναγνώσκῃ, ἢ νὰ σπουδάζῃ μὲ καρπὸν τὴν παλαιὰν καὶ νέαν ἱστορίαν, καὶ τὰς διηγήσεις τῶν περιηγητῶν· διότι γνωρίζει ἐντελῶς τὸ ὅλον καὶ τὰς κυριώτερας λεπτομερείας τῆς Γεωγραφίας.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ.

Τὴν παροῦσαν στοιχειώδη Γεωγραφίαν ἐστοχάσθη νὰ μεταφράσω καὶ νὰ προτείνω εἰς τὴν ἐπὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων ἐπιτροπὴν, ὡς χρήσιμον εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, ὅτινες μαθόντες τὰ στοιχειώδεστα καὶ ἀναγκαϊότατα τῆς πολιτικῆς Γεωγραφίας εἰς τὰ δημοτ. σχολεῖα, ἔχουσι χρεῖαν ν' ἀποκτήσωσι τελειότερας καὶ ἐκτενεστέρας γνώσεις ταύτης τῆς ἐπιστήμης. Οἱ δὲ λόγοι οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν ἐκλογὴν τοῦ παρόντος πονήματος καταφαίνονται εἰς τὴν εἰδοποίησιν τοῦ συγγραφέως, καὶ προσέτι καὶ εἰς αὐτοῦ τοῦ συγγραμμάτος τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος.

Ἡ μεταφράσις ἔχειν πιστὴ καὶ ἀκριβῆς, ὥστε νὰ φυλαχθῇ τὸ ὕψος τοῦ ἐκφράζεσθαι καὶ ὁ τρόπος τοῦ συλλογίζεσθαι τοῦ συγγραφέως· παράφρασις δ' ἔχειν, ὅπου ἢ κατὰ λέξιν μεταφράσις ἐφαίνεται σκοτεινὴ, ἢ ὅλως ἀντιβαίνουσα εἰς τοὺς ἰδιωτισμοὺς τῆς γλώσσας μας. Εἰς τὰ τῆς νεώτερας γεωγραφίας ἑκαμὲν τινας τροποποιήσεις εἰς ἕκείνη τὰ μέρη εἰς ὅσα ἔγειναν πολιτικαὶ μεταβολαί, ἀφ' οὗ καιροῦ συνετάχθη τὸ βιβλίον. Εἰς δὲ τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας ἐπείσθησα πολλὰ, καὶ μάλιστα τὰ τῆς κυρίως ἀρχαίας Ἑλλάδος, καθὼς καὶ τῆς σημερινῆς συνετάχθη ἡ Γεωγραφία ἐξ ὀλοκλήρου εἰς χωριστὰ κεφάλαια. Ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν ζένων τόπων, πόλεων κτλ. τὰ μὲν ἀρχαία ἔλαβον ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους μας Γεωγράφους, ἢ κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τοῦ Στράβωνα· τὰ δὲ νεώτερα μετέφρασα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τὴν φωνὴν, ὥστας εἰς αὐτὰ μίαν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν καταλήξω, ἥτις βοηθεῖ κάλλιον εἰς τὴν εὐκολωτέραν ἀναγνώρισιν τοῦ μεταφρασθέντος ὀνόματος.

Τὰ ἀνωτέρα ἐξέτεθησαν εἰς τὴν πρώτην ἐκδοσιν τῆς παρούσης Γεωγραφίας, εἰς τὰ ὅποια ἔκρινα ἀναγκαῖον νὰ προσέσω καὶ τὰ ἐξῆς προ. νῦσιν καὶ ὀδηγίαν τῶν ἀναγνωστῶν ἀποβλέποντα τὴν παροῦσαν ἐκδοσιν. Κατὰ πρῶτον τὸ βιβλίον συνετάχθη ἢ ἐξεδόθη

(1) Ἡμεῖς μεταφράσαντες δι' Ἑλλήνας τὴν Γεωγραφίαν ταύτην ἐστοχάσθημεν νὰ λαβῶμεν ἐκτενεστέρον εἰς τὰ περὶ παλαιᾶς καὶ νέας Ἑλλάδος, παραλείποντες τὸ ἐκτεταμένον ὀνοματολόγιον τῆς Γαλλίας καὶ τὰς παλαιὰς αὐτῆς διαιρέσεις. Ὅτι, δι' ὃ συγγραφεὺς παραγγέλλει εἰς τοὺς ὁμοειπεῖς τοῦ μαθητῆς, τὸ αὐτὸ συμβουλευόμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τοὺς ἰδικούς μας περὶ τῆς ἰδιαιτέρας προσοχῆς, τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ δώσωσιν εἰς τὰς παλαιὰς καὶ νέας Ἑλλάδος ὀνόματα, εἰς τὰ τῶν ἐπαρχιῶν, ὄρειον, ὄρεων, ποταμῶν κτλ. τὰ ὅποια ἀπὸ στήθους καὶ αὐτοελεγεῖ πρέπει νὰ μαθάνωσιν, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸν ἀνω βῆθέντα Ἀτλαντα τοῦ Κ. Μαυροκορδάτου, ὁ Μ.

(2) Ἡ εὐχρὴ τοῦ συγγραφέως ἐξεπληρώθη, διότι κατὰ τὸ σχέδιον αὐτοῦ εἶναι νῦν συντεταγμένα τὰ περὶ Γεωγραφίας παραδεχόμενα εἰς τὴν Γαλλίαν διδακτικὰ βιβλία. ὁ Μ.

παρά τοῦ συγγραφέως Γαλλιστί κατά τὸ 1819 κατὰ δὲ τὸ 1836 ἔδημοσιεύθη ἡ μεταφρασίς μετὰς κριθείσας τότε ἀναγκαστικῶς προσθήκας εἰς τὴν Ἀρχαίαν Γεωγραφίαν καὶ εἰς τὴν Νεωτέραν. Ἄλλ' ἔκτοτε καὶ αἱ ἐπεληθούσαι πολιτικαὶ μεταβολαί, μάλιστα εἰς τὸ φέρον ἡμισφαίριον, καὶ νέαι γενόμεναι ἀνακαλύψεις ἢ καὶ ἀκριθέστεραι πληροφορία συλλεχθεῖσαι, καθίστανον ἀτελὲς τὸ σύγγραμμα, καὶ μὴ κατάλληλον ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν, πρὸς ὃν ἐδιωρίζετο. Ἐκτὸς τούτου ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ ἄλλην τακτικὴν διδασκαλίαν εἰς τὰ περὶ πολιτικῆς Γεωγραφίας δὲν λαμβάνουσι, ἐφαίνετο τὸ βιβλίον μὴ πλήρες ὡς πρὸς τὴν Ἑλλην, ἂν καὶ κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐκθέσεως ἦτο κατάλληλον. Ἔθεν εἰς δευτέραν ἐκδοσιν ἔπρεπε νὰ μεταρρυθμισθῇ ἡ ὕλη ἐπὶ τὸ πληρέστερον τοῦτο δ' ἐγένετο εἰς τὴν παρούσαν. Καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον μέρος συνεινόντων τῆν Μαθηματικὴν καὶ Φυσικὴν Γεωγραφίαν ἐγένοντο ὀλίγα μεταρρυθμίσεις καὶ προσθήκαι· ἐκ δὲ τοῦ δευτέρου εἰς μὲν τὸ πρῶτον βιβλίον περιέχον τὴν ἀρχαίαν Γεωγραφίαν ἐγένετο περισσοτέρα ἀκριβολογία μάλιστα εἰς τὰ τῆς Ἑλλάδος· τὸ δὲ δεύτερον, διαλαμβάνον περὶ τῶν τῆς νεωτέρας Γεωγραφίας, μετεποιεῖτο ὅλως, ἐκ νέου συνταχθὲν κατὰ νεωτάτας Γεωγραφίας ἐκδομένουσας τὸ 1845. Ὅλων τῶν ἡπεύρων ἡ περιγραφή οὕσα τὸ πρῶτον πολὺ συνεπτυγμένη καὶ ἀτελής, ἀνεπτυχθὲν ἐξηκριβωμένως κατὰ τὴν νῦν διαίρεσιν τῶν ἐπικρατειῶν, διαλαβούσα καὶ περὶ τῆς Φυσικῆς Γεωγραφίας ἐκάστης ἰδίως, περὶ τῶν προϊόντων, τῆς βιομηχανίας, τοῦ βαθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν μέσων τῶν συνεινόντων εἰς τὴν πρόβδον αὐτοῦ, καὶ λέγει καὶ ὁ ἑκάστου ἔθνους συνοπτικώτατα· ὥστε τὰ περὶ πολιτικῆς Γεωγραφίας ἐκτεθέντα εἰς τὴν παρούσαν ἐκδοσιν ὑπερβαίνουσι κατὰ τὸ διπλάσιον τὰ ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει, ἂν καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν παραγράφων ἐτηρήθη σχεδὸν ὁ αὐτὸς διὰ τὴν εὐκολίαν τῶν παραπομπῶν. Οὕτω δὲ ὁ μαθητὴς ἀποφεύγων τὴν ἀζητίαν τοῦ ξηροῦ ὀνοματολογίου κατανατᾷ, ὡς λέγει καὶ ὁ συγγραφεὺς, ν' ἀποκτήσῃ τὰς κυριώτερας γεωγραφικὰς γνώσεις περὶ τῆς Γῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ οἰκούντων, καὶ τὰς χρησιμώτερας εἰς τὴν κατάληψιν τῆς ἱστορίας καὶ εἰς τὴν μελέτην ἐκτενεστέρας περὶ Γεωγραφίας πραγματειῶν. Τὸν δὲ τρόπον τῆς ἐκθέσεως ἐτήρησα τὸν αὐτὸν, ἐπαυξήσας τὸ ποικίλον διὰ τῆς ἱστορικῶν διηγήσεων καὶ ἄλλων περιέργων περιστάσεων πρὸς διέγερσιν τῆς περιεργείας τῶν μαθητῶν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς μνήμης αὐτῶν, προετράπην δ' εἰς τοῦτο ἰδῶν, ὅτι καὶ τὰ νεώτατα διδακτικὰ περὶ Γεωγραφίας Γαλλικὰ βιβλία εἶναι συντεταγμένα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὃν ἀπ' ἀρχῆς κατέδειξεν ὁ Γάλλος συγγραφεὺς τῆς παρούσης πραγματείας. Ἐὰν δὲ ἡ πρώτη ἐκδοσις ἔτυχε καλῆς ὑποδοχῆς, ὥστε καὶ παρὰ τὴν γνώσιν ἡμῶν νὰ μετατυπωθῇ, δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι ἡ παρούσα, κατασταθεῖσα νῦν πληρέστερα, θέλει τύχει καὶ εὐμενεστέρας ὑποδοχῆς, ὡς ἐπωφελεστέρα (1).

Ἡ δὲ διδασκαλία τῆς Γεωγραφίας εἶναι ὠφέλιμον νὰ γίνηται κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον, καθ' ἣν γίνεται εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα· ἡ δὲ μέθοδος αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τὴν ἐπὶ τούτου συντεταγμένην τῆς Α' περιόδου Μικρὰν Γεωγραφίαν, Φυσικομαθηματικὴν καὶ Πολιτικὴν, εἰς δύο τμήματα ἐκδοσὶ μὲν. Οἱ μαθηταὶ, οἱ περὶ πάντας τὰ προπαιδευτικὰ μαθήματα, καὶ λαθόντες τακτικὰ ἀπολυτήρια, δύνανται κάλλιστα νὰ διδαχθῶσι τὴν παρούσαν, ἀρχίζοντες εἴτε ἀπὸ τῆν Κοσμικογραφίαν, εἴτε ἀπὸ τῆν νεωτέραν Πολιτικὴν Γεωγραφίαν. Οἱ μὴ δεδιδασμένοι ὅμως εἰς δημοτ. σχολεῖα συμφέροι νὰ διδάσκωνται πραγματικῶς, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα μαθητεύσεώς των, τὴν εἰς ἐκεῖνα παραδοσμένην, ἢ τοῦλάχιστον τὴν Φυσικομαθηματικὴν ἐκείνης, καὶ ἔπειτα ν' ἀρχίζωσι τὴν Πολιτικὴν τὴν εἰς τὴν παρούσαν, παραλειπομένων τῶν ἐκτυπωμένων μὲ μικρὰ τῶν σχολίων στοιχεῖα.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 1 Νοεμβρίου 1846.

I. Π. ΚΟΚΚΩΝΗΣ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ.

ΤΟΥ σπουδαιωτάτου και τερπνοτάτου μαθήματος τῆς Γεωγραφίας τὸ καταλληλότερον παρ' ἡμῖν πρὸς διδασκαλίαν βιβλίον ἀνεγνωρίσθη πρὸ πολλοῦ ἔτι δὴ ἡ **ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ**, ἡ ὑπὸ τοῦ Κυρίου. **Ι. Π. Κοκκῶν** μεταφρασθεῖσα μὲν καὶ ἐκδοθεῖσα τὸ πρῶτον κατὰ τὸ **1836**, μετατυπωθεῖσα δὲ τὸ δεύτερον τῷ **1846** ὁλοσχερῶς μεταβεβλημένη κατὰ τὸ μέρος τῆς Νεωτέρας Γεωγραφίας.

Ἀμφότεραι αἱ ἐκδόσεις αὐταὶ δὲν ἤργησαν νὰ ἐξαντληθῶσι, μὲ ὄλας τὰς ἀθλίας μετατυπώσεις τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐσυνειδήτων τυποκαπηλῶν, οἱ ὅποιοι, τρεφόμενοι ἀσυστόλως μὲ τοὺς κόπους τῶν ἄλλων, δὲν παύουσι παρεμβάλλοντες εἰς τὴν πρόοδον τῆς διδασκαλίας τὰ ἐλεεινὰ αὐτῶν ἐξαμβλώματα.

Τρίτης λοιπὸν ἐκδόσεως ἐγένετο ἀνάγκη, καὶ ταύτην θαρρῶντως ἀνεδέχθη, πεπεισμένος ὅτι προσφέρει μείστην ὠφέλειαν εἰς τὸ ἔθνος μου.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ διάστημα τῶν παρελθόντων δεκατριῶν ἐτῶν ἡ κατάστασις τῶν ἐθνῶν ἐτροποποιήθη: μέγα μέρος τῆς Ἀφρικῆς ὑπέκυψεν εἰς τῆς εὐνομίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τήρησιμαίαν αἱ συνταγματικαὶ ἀρχαὶ καθωρτίσαν διάφορα μοναρχικὰ διαδήματα· ἡ ναυτιλία ἐξηκρίθωσε πολλὰ μέρη τῆς ὑδρογείου σφαίρας· καὶ ὁ ἀτμὸς ἔθεσεν εἰς καθημερινὴν συγκοινωνίαν τὰ πλέον ἀπωκισμένα Κράτη, ἀνάγκη ἦτο καὶ τὸ βιβλίον τοῦτο νὰ μεταρρυθμηθῇ κατὰ τὰς νεωτέρας ἀνακαλύψεις, ὅθεν κατέστη ὄχι μεταφράσις πλέον, ἀλλὰ πρωτότυπος συγγραφή.

Ἐν τῇ παρουσίᾳ δ' ἐκδόσει θέλουσιν εὐρεῖν οἱ ἀναγνώσται πολλὰς τροποποιήσεις καὶ προσθήκας εἰς τὰ τῆς Νεωτέρας πολιτικῆς Γεωγραφίας, καὶ μάλιστα εἰς τὰ τῆς Εὐρώπης ἐν γένει, καὶ ἰδίως ἐκτενεστερα τὰ περὶ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ τοι δὲ προσεπαυξήθην ἐπέκεινα τοῦ ἡμίσεως τὸ βιβλίον μένει εἰς τὴν αὐτὴν τιμὴν, καὶ τοῦτο χάριν τῆς νεολαίας, εἰς τῆς ὁποίας τὴν νοητικὴν ἀνάπτυξιν καυχώμενος ὅτι συνετέλεσα ὅσον ἡδυνάμην, εὐγνωμῶ ἀφ' ἑτέρου, διότι πάντοτε διέκρινε τὰς ἐκδόσεις μου καὶ ἐξετίμησε τὸν ζήλον, μὲ τὸν ὅποιον φιλοτιμούμαι τσαῦτα ἡδὴ ἔτη νὰ προμηθεύω εἰς τὰς σπουδᾶς τῆς βιβλίου ἀπληλαγμένα ὅσον ἐνδέχεται τυπογραφικῶν σφαλμάτων, καὶ μετὰ τῆς κομψότητος εὐανάγνωστα.

Ἐν Ἀθήναις, τῷ 17 Σεπτεμβρίου 1849.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΡΟΜΗΛΑΣ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ Δ': ΕΚΔΟΣΕΩΣ.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ἤδη τὸ τέταρτον ἡ παροῦσα Γεωγραφία, καὶ ἐπιγράφεται καὶ αὕτη ἐπιφύση μὲν καὶ διωρθωμένη· διότι ἔλαβε πραγματικῶς αὐξήσεις καὶ μεταβῆσεις ἱκανὰς εἰς τὴν μαθηματικὴν καὶ πολιτικὴν Γεωγραφίαν, ὡς δύναται νὰ πληροφορηθῆ πᾶς ὁ βουλούμενος, συγκρίνων τὴν παροῦσαν μὲ τὴν πρὸ ταύτης ἔκδοσιν τὴν τρίτην. Ἄλλ' αἱ αὐξήσεις καὶ μεταβῆσεις αὗται εἰσὶ πραγματικῶς ἀναγκαῖαι, ἢ ἐπιφυλάττονται καὶ προτείνονται ἔπειτα ὡς βιβλιοκαπηλικὰ τεχνάσματα ἐκδοτῶν καὶ συγγραφέων;

Ἡ ὑποδοχὴ, ἥς ἔτυχεν τὸ παρὸν, ὡς διδακτικὸν βιβλίον ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐκδόσεως, καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ κράτους, μολὲν ἐπέβαλλεν τὸ χρέος τοῦ νὰ ἐπιφέρω εἰς πᾶσαν νέαν ἔκδοσιν τὰς βελτιώσεις καὶ προσθήκας, ὅσας ὁ καιρὸς ἔφερεν εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἢ καὶ ἡ ἀνάπτυξις ἡμῶν εἰς τὰ τῆς διδασκαλίας ἀπὸ τῆς. Εἰς τὴν Β' ἔκδοσιν ἐξετέθησαν οἱ λόγοι, δι' οὓς μετεβῆθη καὶ ἐπυρξήθη τὸ πόνημα. Ἄλλ' ἐκτὸς ἐκείνων τῶν ἐπαυξήσεων ἄλλαι νέαι καθίσταντο ἀναγκαῖαι· διότι ὁ προσφέρων εἰς τὴν νεολατὴν διδακτικὴν βιβλίον, καὶ μάλιστα ἐπιστημονικῶν, νέαν ἔκδοσιν, δεῖ εὐρίσκειν νὰ φροντισθῆ, ὅπως ἡ ἔκδοσις αὕτη μὴ ἀπολείπηται, ὅσον τὸ δυνατόν, τῶν προσγενομένων εἰς τὴν ἐπιστήμην διὰ τοῦ χρόνου νέων γνώσεων, ἄλλως τὸ βιβλίον καθίσταται ἀτελές, καὶ οὐχ ὅσον δεῖ ὠφέλιμον. Αἱ δ' ἐπιγενομένης, καὶ ἀπὸ δεκαετίας δημοσιευθεῖσαι ἀνακαλύψεις καὶ ἐξακριβώσεις εἰς τὰς χώρας διαφόρων Ἠπειρῶν, καθὼς καὶ αἱ πολιτικαὶ μεταβολαὶ, ἀπῆτων βέβαια διαφόρους αὐξήσεις καὶ μεταβῆσεις, καὶ τοιαῦται ἐγένοντο ἤδη εἰς τὰ τῆς Πολιτικῆς Γεωγραφίας τῆς Νεωτέρας, καὶ μάλιστα εἰς τὰ τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς, καθὼς καὶ εἰς τὴν μαθηματικὴν ἐξετάθη τὸ περὶ Γεωγραφικοῦ μήκους καὶ πλάτους, δι' ὧν προσδιορίζεται ἡ θέσις καὶ ἡ ἔκτασις ἐκάστου Κράτους.

Ἄν καὶ περὶ διδασκαλίας τῆς Γεωγραφίας ἐν τοῖς ἔλλησι σχολείοις διατάχθῃ ἐσχάτως, ὅτι οἱ μαθηταὶ πρέπει κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος νὰ ἀρχίζωσι τὴν Νεωτέραν πολιτικὴν Γεωγραφίαν ἀπὸ τὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, ἐγὼ ἐτήρησα ἀμετάτρεπτον καὶ ὁμοίαν μὲ τὴν τῆς Α' ἐκδόσεως τὴν διάταξιν τῆς ὕλης. Διότι, κατὰ τὰς παρ' ἡμῶν διατάξεις, εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα οὐδόλως γίνονται δεκτοὶ μαθηταὶ μὴ προδιδαχθέντες εἰς δημοτ. σχολεῖα, καὶ φέροντες ἀπολυτήρια παρὰ τοῦ διδάξαντος αὐτοὺς δημοδιδασκάλου ὑπογεγραμμένα. Ἐν δὲ τοῖς δημοτ. σχολείοις διατάσσει ὁ νόμος τὴν διδασκαλίαν Γεωγραφίας συνοπτικῆς, καὶ τοιαύτη εἶναι παραδεξιμὴ Στοιχ. Γεωγραφία (Α'. Περίοδος) ἥτις ἀρχομένη ἀπὸ σύντομον ἔκθεσιν καὶ εὐληπτον διαφόρων προκαταρχτικῶν γνώσεων περὶ μαθημ. καὶ φυσικῆς Γεωγραφίας, ἄπτεται τῆς πολιτικῆς Γεωγραφίας ἀπὸ τὰ περὶ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας κτλ. Οἱ ταύτην λοιπὸν διδασκόντες (εἴτε ὀλοκλήρον εἴτε καὶ ἐν μέρει μέχρι τῆς Ἀσίας, ὡς τινες τῶν κ. δημοδι-

δασκάλων οὐχὶ καλῶς ποιῶσι τοῦτο) ἔχουσιν ἀνάγκην ἐκτενεστερῶν γεωγραφικῶν γνώσεων, καὶ δύνανται κάλλιστα ν' ἀρχίσωσιν ἐν τοῖς Ἑλλήν. σχολείοις ἀπὸ τῆς Φυσικομαθητικῆς Γεωγραφίας ἀπλούστατα καὶ εὐληπτότατα ἐκτεθειμένα, καὶ μετὰ ταῦτα τὰ τῆς ἀρχαίας Γεωγραφίας (ἀρχομένης ἐκ τῶν τῆς Ἑλλάδος) καὶ νὰ ἐξακολουθήσωσι κατὰ σειράν διδασκόμενοι τὰ ἐν τῇ παρουσίᾳ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς τετραετίας. Ἐὰν δὲ που παραβαίνονται αἱ διατάξεις, καὶ γίνονται δεκτοὶ οἱ μὴ προδιδαχθέντες εἰς δημοτικὰ σχολεῖα, τότε οἱ τοιοῦτοι πρέπει νὰ ὑποχρεῶνται εἰς μάθησιν πρότερον τῆς μικρᾶς Γεωγραφίας ἰδιαιτέρως διδασκόμενοι.

Οἱ δ' ἐκ τῶν σχολείων εἰς τὰ Γυμνάσια μεταβαίνοντες δὲν διδάσκονται ἄλλο τι πλεόν περὶ πολιτικῆς Γεωγραφίας παρὰ τὰ περὶ φυσικομαθηματικῆς· ἄρα καὶ διὰ τοὺς μεταβαίνοντας, καὶ διὰ τοὺς μὴ μεταβαίνοντας, εἰς ἀνώτερα διδακτήρια ἢ ἐν τοῖς σχολείοις διδασκόμενη Γεωγραφία πρέπει νὰ ᾖ πλήρης αὐτῆς τῆς ἐπιστήμης πραγματεία, συνοπτικὴ μὲν, ἀλλὰ περιεικτικὴ, καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς διαιρέσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις, ὅλης τῆς ὕλης τῆς συγκροτούσης τὴν ἐπιστήμην ταύτην. Ὁ δὲ οὕτω συντεταγμένην πραγματείαν διδασκόμενος, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὅτι, ἀποκτᾷ τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα, δι' ὧν δύναται δι' ἰδίας μελέτης νὰ ἐπαυξήσῃ τὰς γνώσεις του ἔπειτα, μελετῶν καὶ κατανοῶν πᾶσαν περὶ Γεωγραφίας πραγματείαν.

Τῆς δὲ πολιτικῆς Γεωγραφίας ἀνάγκη πᾶσα νὰ προδιδάσκηται ἢ φυσικομαθηματικῇ. Διότι, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐννοήσῃ ὁ μαθητὴς τοὺς Γεωγραφικοὺς πίνακας, τὰς θέσεις τῶν διαφόρων ἐπικρατειῶν καὶ πόλεων, τὰ κλίματα, τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τοῦ ψύχους καὶ τῆς θερμότητος, τὰς Ζώνας κλ. ἐὰν δὲν διδαχθῇ τινὰς γνώσεις περὶ τοῦ σχήματος καὶ μεγέθους τῆς Γῆς, περὶ κινήσεως καὶ τῆς σχέσεως αὐτῆς πρὸς τὰ οὐράνια σώματα, περὶ κύκλων, μήκους καὶ πλάτους κλ. Ἄφ' οὗ ἄνευ τῆς γνώσεως τούτων ἢ διδασκαλίᾳ τῆς πολ. Γεωγραφίας καθίσταται ματαία καὶ ἄγονος, διὰ τὸ οἱ ἐν τοῖς Ἑλλήν. σχολείοις νὰ μὴ ἀρχίζωσιν εὐθὺς ἀπὸ τῆς φυσικομαθηματικῆς διδασκαλίαν, ὅταν μάλιστα αὐτοὶ ἀπέκνησαν ἐν τοῖς δημοτ. σχολείοις, συνοπτικὰς γνώσεις περὶ ὅλων σχεδὸν τῶν μερῶν αὐτῆς τῆς ἐπιστήμης;

Διὰ τοὺτους τοὺς λόγους καὶ τὴν διάταξιν τῆς ὕλης ἐτήρησα τοιαύτην, ὅποια ᾖτο ἀπ' ἀρχῆς, καὶ τὸ βιβλίον ἠγωνίσθην πάντοτε ἵνα καταστήσω, κατὰ τὸ δυνατόν, ἐπιωφελέδες καὶ ἐπιτυχεστέρον τοῦ σκοποῦ, πρὸς ὃν προωρίσθην, ἐπαυξάνων ἐκάστην ἐκδοσὶν δι' ἐπιδιορθώσεων, τροποποιήσεων καὶ προσθηκῶν, ὅσας ὁ χρόνος ἔφερε διὰ νέων ἀνακαλύψεων ἢ πολιτικῶν μεταβολῶν, ἐπόμενος εἰς νεωτάτας ἐκδόσεις τοιούτων ἐγκριμένων διδακτικῶν βιβλίων Γαλλικῶν (τοῦ 1854 καὶ 1857). Διὰ δὲ τῶν αὐξήσεων τούτων, ἐν τε τῷ κειμένῳ καὶ ἐν σχολείοις, ἢ παρῶσα ἐκδοσις κατήντησε νὰ ὑπερβῇ τὰ 20 τυπογρ. φύλλα ὀγδόου μεγέθους μεγάλου, ἐν ᾧ ἡ πρώτη ἐκδοσις περιελάμβανε σελ: 252 δωδεκάτου σχήματος.

Ἐπιπύθησα δὲ ἔξ τὸ ἱστορικὸν τῶν διαφόρων ἐθνῶν κατὰ προτροπὴν τινῶν ἐκ τῶν κ. Ἑλληνοδιδασκάλων, ἔξ ἄλλων λαῶν τὰ ἦθη ἔξ ἔθιμα προσέθηκα, καθὼς καὶ πᾶν ὅ,τι φυσικὸν ἢ τεχνητὸν ἀντικείμενον ἐφαίνετο ἀξιοσημείωτον. Διότι,

ἐκτός τοῦ ὅτι δι' αὐτῶν καθίσταται ἡ διδασκαλία τῆς Γεωγραφίας θελκτικώτερα ἢ τερπνοτέρα, ἢ ἐὰν περιωρίζετο μόνον εἰς τὸ ξηρὸν ὀνοματολόγιον τῶν πόλεων, ἐπαρχιῶν κτλ. ἐκάστου Κράτους, προκύπτουσι καὶ ἄλλα πλεονεκτήματα ἐπισημαντικώτερα ἐκ τῆς τῶν τοιούτων μαθήσεως. Οἱ νέοι, διδασκόμενοι τὴν Γεωγραφίαν οὕτως, οὐ μόνον τὴν φύσιν, καὶ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν σχέσιν τοῦ πλανήτου, ὃν κατοικοῦσι, πρὸς τὰ οὐράνια σώματα κατανοοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ οἰκούντων διαφόρων λαῶν τὴν πολιτικὴν κατάστασιν, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, τὰς κυβερνήσεις, τὰ τοῦ πολιτισμοῦ μέσα κτλ. προσκτῶνται ἐκ μόνης τῆς τοιαύτης σπουδῆς τῆς Γεωγραφίας, περιουσίαν γνώσεων, αἵτινες οὐ μόνον εἰς τὴν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων ἀνάπτυξιν συντείνουσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν κρίσιν ἐπάγουσιν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἀμάθεια εἶναι ἡ μήτηρ τῶν ἀλόγων προλήψεων καὶ μωρῶν ἰδεῶν, αἵτινες δεσμεύουσι τὸν ταλαίπωρον ἄνθρωπον εἰς βάρβαρον καὶ κτηνώδη κατάστασιν· τῶν δὲ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ἡ μάθησις καὶ ἡ πρᾶξις ἀναπτύσσει τὰς κοινωνίας, φέρουσι τὸν ξευγενησμὸν, τὸν πλοῦτον, τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν ἰσχὺν εἰς τὰ ἔθνη.

Ἐν ᾧ δὲ τοσαύτην ἔλαβε τὸ βιβλίον αὐξήσιν, οἱ παράγραφοι ἐτηρήθησαν ἰσάριθμοι μὲ τοὺς τῆς πρώτης ἐκδόσεως διὰ τὴν εὐκολίαν τῶν παραπομπῶν. Ἐδιπλασιάσθησαν δὲ τινες σημειωθέντες μὲ τὸ δις, ὅπου αἱ γενόμεναι προσθήκαι ἀπῆλθον ἴδιον παράγραφον. Ἐτυπώθησαν δὲ διὰ μικροτέρων στοιχείων τὸ ἱστορικὸν καὶ ἄλλαι σημειώσεις, τῶν ὁποίων τὸ διαλαμβανόμενον ὁ μαθητὴς διδάσκειται, δὲν ἀπομνημονεύει ὅμως, ἀλλὰ κατ' ἔννοιαν δύναται νὰ λέγῃ ἐρωτώμενος. Πίνακας δὲ Γεωγραφικῶν πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν ὁ μαθητὴς τὸν ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Θ. Παγῶντος ἐκδοθέντα καὶ τοὺς χωρογραφικῶς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1857 καὶ τῆς Τουρκίας κατὰ τὸ 1858 καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ κ. Ἡρακλείους Λαζαρίδου ἐκδοθέντα Γεωγραφικὸν Ἀτλαντα τὸ 1858 διότι οὗτοι εἶναι οἱ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντες, οὐ μόνον ἀκριεῖς ἀκριβεῖς καὶ πλήρεις, ἀλλὰ καὶ εὐχρηστότεροι καὶ προχειρότεροι.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΥΣΙΚΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΝ

Εἰς σελ. 18. Κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1858 ἀνεκαλύφθη ὁ 54 Πλανήτης, καὶ ὁ ἐνδέκατος τῶν ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου Γκολσμῖθ τοῦ πρώτου ἀνακαλύψαντος τοὺς μικροὺς πλανήτας* (ἴδε φιλοπ: Ἑλλ: 210 τῆς 4 Ὀκτωβρίου 1858). Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ μικροσκοπικοὶ οὗτοι Πλανῆται εἰσὶν ἄπειροι· διότι ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἀνακαλύπτουσι κατ' ἔτος οἱ Ἀστρονόμοι 4 ἢ 5 εἰς τὸ αὐτὸ διάστημα, τὸ μεταξὺ Ἄρεος καὶ Διός.

Εἰς σελ. 60. Τὸ ἐν Βερολίῳ Πολιτειογραφικὸν Γραφεῖον ἐδημοσίευσεν τὰ ἐξῆς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἀπώσεως τῆς οἰκουμένης ἀναβαίνει εἰς

1,288,000,000: ἤτοι ἐν μὲν τῇ Εὐρώπῃ, 272,000,000· ἐν δὲ τῇ Ἀσίᾳ, 755,000,000· ἐν Ἀφρικῇ 200,000,000· ἐν Ἀμερικῇ 59, ἑκατ· καὶ ἐν Αὐστραλίᾳ δύο.—Καὶ τῆς μὲν Εὐρώπης ὁ πληθυσμὸς διαιρεῖται οὕτω· Ῥωσσία ἔχει 2,000,000,—Αὐστρία 36,398,620,—Γαλλία, 36,039,364,—Μεγάλη Βρετανία μετὰ τῆς Ἰρλανδίας, 27,488,853,—Πρωσσία, 17,089,407,—Τουρκία, 18,740,000,—Ἰσπανία, 15,518,000,—Δύο Σικελίαι, 8,616,922,—Σουηκία καὶ Νορβηγία, 5,072,820,—Σαρδηνία, 4,926,034,—Βέλγιον 4,607,066,—Βαυαρία, 4,547,239,—Ὀλλανδία, 3,467,517,—Πορταγαλλία 3,471,199,—Παπτικὸν Κράτος 3,100,000,—Ἑλβετία, 2,494,500,—Δανία 2,468,648,—Τῆς δὲ Ἀσίας οὕτω· Κίνα 400,000,000,—Ἀνατολικαὶ Ἰνδία, 171,000,000,—Ἰνδικὸν Ἀρχιπέλαγος, 80,000,000,—Ἰαπωνία 35,000,000,—τὸ Ἰνδοστάν καὶ ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία, ἀνά 15,000,000,—Ἐν δὲ τῇ Ἀμερικῇ αἱ ὁμόσπονδοι πολιτεῖαι περιέχουσιν 23,191,676 κατοίκους, Ἡ Βρασιλία 7,677,800,—καὶ ἡ Μεξικῆ, 7,661,520.

Ἐκ τούτων ὄλων 355 ἑκατομμύρια πιστεύουσιν εἰς Χριστὸν, ἐξ ὧν 170 ἑκατομ. καθολικοὶ, 89 διαμαρτυρούμενοι, καὶ 76 ὀρθόδοξοι. Οἱ Ἰσραηλῖται εἶναι 5 ἑκατομ: ἐξ αὐτῶν δὲ, 2,899,750, κατοικοῦσιν εἰς τὴν Εὐρώπην, δηλ. 1,250,000, εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ῥωσσίαν, 853,304, εἰς τὴν Αὐστρίαν, 234,248, εἰς τὴν Πρωσσίαν, 192,176, εἰς τὴν λοιπὴν Γερμανίαν, 62,470 εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, 33,953 εἰς τὴν Ἰταλίαν, 73,998 εἰς τὴν Γαλλίαν, 36,000 εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν, καὶ ἕως 70,000 εἰς τὴν Τουρκίαν. Εἶναι δὲ καὶ 600 ἑκατομ: οἱ πρεσβεύοντες ἐν Ἀσίᾳ ἄλλα θρησκεῦματα, 160 ἑκατ. οἱ Μωαμεθανοὶ καὶ 200 ἑκατ: οἱ ἐθνικοὶ· Σημειωτέον ὅτι περὶ Ἑλλάδος οὐδὲν ἀναφέρεται περιληφθέντος, ὡς φαίνεται, τοῦ πληθ: αὐτῆς ἐν τῷ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.

(Ἴδε φυλλ. N: Πανδώρας 217 Ἀπριλ. ἀ. 1859.)

Οἱ κάτοικοι τῆς Γῆς ὑποτίθενται, ἕως ἐν δισεκατομμύριον πρεσβεύοντες χίλια περίπου θρησκεῦματα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ἐξισοῦται σχεδὸν μὲ τὸν τῶν γυναικῶν. Τὸ ἐν τέταρτον τῶν ἀρρένων ἀποθνήσκει πρὶν φθάσῃ τὸ ἕβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας, καὶ τὸ ἡμισυ πρὶν φθάσῃ τὸ 19: καὶ μόλις τὸ $\frac{1}{8}$ φθάνει τὸ ἐξηκοστόν. Ἐπὶ χιλίων ἀτόμων ὑπάρχει εἰς ἑκατοντούτης καὶ ἐπὶ 100, ἐξ ἐξηκοντούτης, καὶ εἰς ὀγδοηκοντούτης μεταξύ 500.—Κατ' ἔτος ἀποθνήσκει 33,333,333, καθ' ἡμέραν 91,334; καθ' ὥραν 3,850 καὶ κατὰ λεπτόν πρῶτον 60—Οὗτοι δ' οἱ θάνατοι ἀντισταθμίζονται ὑπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γεννημένων

ισαριθμῶς σχεδὸν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. Οἱ ἔγγαμοι εἰσὶ μακροβιότεροι τῶν ἀγάμων, καὶ οἱ ἐγκρατεῖς διαβιοῦσιν ὑγιέτεροι. Περισσότεραι γυναῖκες τῶν ἀνδρῶν φθάνουσι τὸ 50 ἔτος· ἀλλὰ παρελθούσης ταύτης τῆς ἐποχῆς, ἔχουσιν ὀλιγωτέραν πιθανότητα μεγαλιτέρας μακροβιότητος ἢ οἱ ἄνδρες. Ἡ μεγαλιτέρα μακροβιότης παρατηρεῖται εἰς τοὺς ὄρεινους τόπους καὶ εἰς τὰς βορείας χώρας· (ἴδε Φιλοπατρ. Ἑλλ. 209).

Εἰς τὴν ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΝ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ.

Εἰς σελ: 210. Τὰ ὅρια τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσσίας πρὸς τὴν Κίναν (κατὰ τὴν κλειθεῖσαν συνθήκην τὸ 1858 μεταξὺ τῶν δύο εἰρημένων Ἑπικρατειῶν) ἐκτείνονται μέχρι τοῦ Ἄμουρ ἢ Σαγαλιένου ποτι: καὶ ἄλλων συμβαλλόντων εἰς αὐτὸν ποταμιῶν, τοῦ ὁποῖου καὶ αἱ δύο ὄχθαι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ῥωσσίαν. Ἐσχάτως δὲ ἀναγγέλλεται (ἴδε Φιλοπ. Ἑλλ. ἀριθ. 234: τῆς 9 Ἀπριλ: 1859) ἡ εἰς τὴν Ῥωσσίαν ὑποταγὴ τῶν Τατάρων τῆς Κάλκης. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποτελούντων τὰς φυλὰς ταύτας ἀναβαίνει εἰς 4: ἕκασ: ἡ δὲ χώρα αὐτῶν ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Ῥωσσιακῆς ἐπαρχίας Ἰραούσκης πέραν τῆς Βαϊκάλης λίμνης πρὸς Μ: μέχρι τῆς μεγάλης Ἐρῆμου τῆς Μογγολίας, καὶ ἔχει ἔκτασιν ἰσὴν μὲ τὴν τῆς Γαλλίας, καὶ κλίμα σχεδὸν ὡς τὸ τῆς Μεσημβρινῆς Γαλλίας, θεωρουμένη ὡς ἡ Ἰταλία τῆς Σιβηρίας· ἐὰν εἰς τὴν χώραν ταύτην προσθέσωμεν καὶ τὴν τοῦ Ἄμουρ προσκτηθεῖσαν καὶ αὐτὴν ἀρτίως (ὡς ἐρρέθη ἀνωτέρω) δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἀπὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ νῦν Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου, ἡ Ῥωσσία προσεκτήσατο χώραν ἔχουσαν ἔκτασιν ὅσην ἡ Γαλλία, τὸ Βέλγιον, ἡ Ὀλλανδία καὶ ἅπανα ἡμοῦ ἡ Γερμανία.

Εἰς τὴν σελ: 225. Διοίκησις τῶν ἐν Ἰνδίας Ἀγγλικῶν κτήσεων.

Αἱ κτήσεις αὗται ἐλογίζοντο μιᾶς ἐταιρίας Ἀγγλων, ἧτις ἐπωνομάζετο Ἐταιρία τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Αὕτη εἶχε συσταθῆ τὸ 1600 ἐπὶ τῆς Βασιλείσης Ἐλισάβετ, λαβοῦσα πολλὰ προνόμια, ἐν οἷς καὶ τὴν ἄμεσον διοίκησιν τοῦ τόπου δι' ἰδίων αὐτῆς ἀντιπροσώπων, ὡς εἴπομεν, τελούντος ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τὴν κατὰ τὸ 1857 γενομένην ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων στρατιωτῶν, ὀνομαζομένων Σιπαίων, προκληθεῖσαν ὑπὸ τῆς καταθλιπτικῆς Κυβερνήσεως τῶν ἐκεῖ διοικούντων, τὸ ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον ἐψήφισε νέαν νομοθεσίαν περὶ διοικήσεως τῆς Ἰνδικῆς, θεθεῖσαν εἰς ἐνεργεῖαν ἀπὸ τῆς 2 Σεπτεμβρίου 1858 (ν. ἔ.) Κατ' αὐτὴν τὴν νομοθεσίαν ἡ ἐξουσία τῆς ἐταιρίας ἔληξεν, αἱ δὲ ἐν Ἰνδία κτήσεις ἀνήκουσιν ἀπ' εὐ-

θείας εἰς τὸ Ἀγγλικὸν στέμμα, καὶ ἡ διοίκησις αὐτῶν ἐπομένως ἐνεργεῖται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως διὰ δωδεκαμελοῦς συμβουλίου, τοῦ ὁποῦ τὰ ἕξ μέλη διατελοῦσιν ἐν Ἰνδία. Οὕτως ἡ ἑταιρεία αὕτη ἐξουσίασε καὶ ἐκυβέρνησε τὰς Ἰνδίας 258 ἔτη, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων, ἀρχίσασα κατὰ πρῶτον ἀπὸ τὴν κατοχὴν τινων παραλίων πρὸς ἐμπορίαν, ἔφθασε διὰ τῶν ὄπλων καὶ τῶν βραδουργιῶν νὰ καταστῇ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως κύριος τῶν ἀπεράντων ἐκείνων τόπων, καταστρέψασα πολλὰ καὶ διάφορα κράτη, ἐν οἷς καὶ τὸ ἀρχαῖον καὶ ἰσχυρότατον Κράτος τῶν Μογγόλων.

Εἰς σελ. 238. Ἡ Κίνα εἶχε ὅλιγας ἀνοικτοὺς εἰς τοὺς ἐμπορευομένους Εὐρωπαίους, καὶ οὐδ' ἐσυγχάρει τὴν ἐλευθέραν τοῦ Χριστιανισμοῦ λατρείαν. Κατὰ τὸ 1858 τὸ Οὐράνιον Κράτος ἠναγκάσθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλογάλλων νὰ διομολογήσῃ συνθήκην, δι' ἧς ἀνοίγει τὰς πύλας του καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὸν χριστιανισμόν. Ἰδοὺ λέγει μία ἔφημερίς (ἴδε φύλ. 206 τοῦ φιλοπ. Ἑλληνοσ) πῶς ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων ἀναγγέλλει τὸ μέγα τοῦτο συμβᾶν εἰς τὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ἱπουργόν.

Τὸν-Τσὶν 7/19. Ἰουνίου 1858. Αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ ἐπιθυμίαι τοῦ Αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων εἰσηκούσθησαν εἰς Κίναν. Τὸ μέγα τοῦτο Κράτος ἀνοίγει τὰς πύλας του εἰς τὸν Χριστιανισμόν, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς Δύσεως. Οἱ διπλωματικοὶ ἡμῶν πράκτορες θέλουσι δύνασθαι νὰ διαμείνωσι προσωρινῶς εἰς Πεκίνον, οἱ δὲ ἱεραπόστολοι ἔχουσι ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον πανταχοῦ. Κινέζος πρέσβυς θέλει ὑπάγει εἰς Παρισίους. Ἡ ἔφημερίς τοῦ Πεκίνου θέλει ἀναγγεῖλαι τὴν τιμωρίαν τοῦ φονέως τοῦ ἱεραποστόλου Σωδελαίν. Οἱ κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ νόμοι καταργοῦνται.

ΣΗΜ. Αἱ ἄνω ῥηθεῖσαι δύο δυνάμεις μετὰ τῶν Ἀγγλαμερικανῶν στενοχωροῦσιν, ὡς λέγουσι, καὶ τὴν Ἰαπωνίαν ἵνα παραχωρήσῃ τὰς αὐτὰς ἐλευθερίας.

Εἰς σελ. 283. Νέα χρυσαυρυχεῖα ἀνεκαλύφθησαν τὸ 1858 εἰς τὴν Νέαν Καληδονίαν τῆς Βρετ. Ἀμερικῆς (ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Ἀρκτικής Ἀμερικῆς), πολὺ πλουσιώτερα, ὡς βεβαιούσιν, καὶ τῶν τῆς Καλιφορνίας (ἴδε Ν. Πανδ. φυλλ. 200.)

ΣΗΜ. Ὁ κ. Ἦρ. Λαζαρίδης ἐπεχειρίσθη Νέου Ἀτλαντος ἔκδοσιν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Νέος Ἄτλας Γεωγραφικὸς» ὅστις θέλει εἶσθαι εὐχρηστότερος εἰς τοὺς σπουδάζοντας τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΟΥΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΥ Β΄.

ΜΕΡΟΣ Α΄.

1. **ΕΙ** ΕΠΙΣΤΗΜΗ ἡ περὶ τὴν περιγραφὴν τῆς Γῆς ἀσχολουμένη ὀνομάζεται Γεωγραφία. Τὰ δὲ τῆς Γῆνους σφαίρας κατὰ διαφόρους ὄψεις δυνάμεθα νὰ στοχασθῶμεν ὅθεν καὶ ἡ Γεωγραφία εἰς τρία πρώτιστα μέρη διαιρεῖται, εἰς Κοσμογραφίαν (ἢ μαθηματικὴν Γεωγραφίαν), εἰς φυσικὴν Γεωγραφίαν καὶ εἰς πολιτικὴν. Ἡ Κοσμογραφία ἢ ἡ Μαθηματικὴ Γεωγραφία διαλαμβάνει περὶ τοῦ μεγέθους καὶ περὶ τοῦ σχήματος τῆς Γῆς καὶ περὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ Παντός. Ἡ Φυσικὴ Γεωγραφία ἐξετάζει τὸν συσχηματισμὸν τῆς Γῆνους σφαίρας, διηρημένης εἰς Στερεάς, καὶ εἰς Θαλάσσας, καὶ περικυκλουμένης ὑπὸ τῆς ἀτμοσφαιρας. Ἡ δὲ Πολιτικὴ τέλος, στοχάζομένη τὴν Γῆν ὡς κατοικίαν τοῦ ἀνθρώπου, μᾶς διδάσκει τίνας διαιρέσεις κατ' ἐπικρατείας ἔχουσιν εἰς αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι συνημένας, τὰς κατ' αὐτὰς συνωκισμένας πόλεις, τὸν πληθυσμὸν, τὰ εἶδος τοῦ πολιτεύματος, τὴν θρησκείαν, τὸν πολιτισμὸν κτλ. ἐκάστου ἔθνους.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄.

ΚΟΣΜΟΓΡΑΦΙΑ.

2. Καὶ διὰ μόνης ἀπλῆς παρατηρήσεως κατανοοῦμεν, ὅτι ὅλα τὰ εἰς τὸν οὐρανὸν διεσπαρμένα ἄστρα στρέφονται περὶ τὴν Γῆν εἰς μίαν ἡμέραν καὶ μίαν νύκτα, ἤγουν εἰς διάστημα 24 ὥρων. Τῷ ὄντι βλέπομεν τὸ λαμπρότατον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄστρα, τὸν Ἥλιον, ὅτι ἀνατέλλει κατ' ἡμέραν ἀπὸ ἓν μέρος, τὸ ὁποῖον λέγομεν Ἀνατολὴν, διατρέχει ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ καταστᾶ ἵνα δύῃ εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος, τὸ ὁποῖον λέγεται Δύσις, καὶ ὅτι ἐπανέρχεται πάλιν τὴν ἐπαύριον εἰς τὴν Ἀνατολὴν. Τὸ αὐτὸ παρατηροῦμεν, ὅτι κάμνουσι καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄστέρες· φαίνονται ὅτι, εἰς τὸ αὐτὸ διάστημα τοῦ καιροῦ κινούμενοι, περιγράφουσι κύκλους περὶ τὴν Γῆν, καὶ ἡ κοινὴ αὐτῆ κίνησις φαίνεται, ὅτι γίνεται περὶ ἓν

(ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. ΚΟΚΚΩΝΗ.)

σημείον, τὸ ὁποῖον διαμéνει ἀκίνητον ὡς ἄζων, ἢ στρόφιγξ (στροφίδι). Τοῦτο δὲ ὀνομάζεται Πόλος, καὶ γνωρίζεται ἀπὸ ἓνα ἀστέρα, ὃ ὁποῖος εἶναι πολλὰ πλησίον τοῦ Πόλου, ὅθεν καὶ ὀνομάζεται Πολικός Ἀστήρ.

3. Ἀπὸ ἄλλην ὁμοίως ἀπλῆν παρατήρησιν κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη, οἱ δύο κυριώτεροι ἀστέρες τοῦ Οὐρανοῦ, δὲν ἐμμένουσι σταθερῶς εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους ἀστέρας· ὁ Ἥλιος προχωρεῖ καθ' ἡμέραν ὀλίγον πρὸς ἀνατολὰς, κινούμενος ἀντιθέτως ὡς πρὸς τὴν κοινὴν τοῦ Παντός κίνησιν, εἰς τρόπον ὅτι αὐτὸς δὲν δύνει οὐδὲ ἀνατέλλει πάντοτε μὲ τοὺς αὐτοὺς ἀστέρας. Τὰ σημεῖα προσέτι τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως αὐτοῦ δὲν εἶναι πάντοτε τὰ αὐτὰ, ἀλλὰ πλησιάζουσιν ἢ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸν Πόλον κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους· αἱ δὲ μεταβολαὶ αὗται τῆς θέσεως περιορίζονται εἰς τινὰ ὅρια, τὰ ὁποῖα δὲν ὑπερβαίνει ποτὲ τὸ λαμπρότατον τοῦτο ἄστρον. Ἐκ τούτων τῶν παρατηρήσεων λοιπὸν κατήντησαν φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ συμπεράνωσιν, ὅτι ὁ Ἥλιος ἔχει μίαν ἡμερησίαν κίνησιν κοινὴν μὲ τοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν λοιποὺς ἀστέρας· παρεκτός δὲ ταύτης ἔχει καὶ μίαν ἄλλην κίνησιν ἰδίαν, ἣτις γίνεται ἀντιθέτως μὲ τὴν πρώτην. Ἡ Σελήνη, μεταβάλλουσα καὶ αὐτὴ τὴν θέσιν της, σχετικῶς ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἄστρα καὶ πρὸς τὸν Ἥλιον, μᾶς ἀποδεικνύει παρομοίως, ὅτι ἔχει καὶ αὐτὴ μίαν ἰδίαν κίνησιν.

4. Ὀλίγον ἂν προσέξῃ τις, βεβαίονεται, ὅτι μεταξὺ τῶν ἀστέρων, οἷτινες φαίνονται διεσκορπισμένοι εἰς τὸ στερέωμα τῶν Οὐρανῶν, οἱ πλείοτεροι μένουσι πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν σχετικῶς ὡς πρὸς ἄλλους· διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὀνομάζονται ἀκίνητοι ἢ ἀπλανεῖς ἀστέρες· ἄλλοι ἐξεναντίας ἀλλάσσουσι τόπον, καὶ περιπλανῶνται τρόπον τινὰ εἰς τοὺς Οὐρανούς, περιγράφοντες ἓνα δρόμον κυκλοειδῆ, τοῦ ὁποῖου κέντρον εἶναι ὁ Ἥλιος. Οἱ οὕτω κινούμενοι ἀστέρες ὀνομάζονται Πλανῆται, τινὲς ἐκ τῶν ὁποῖων φαίνονται καὶ χάνονται κατὰ καιροὺς ἀδιόριστους· καὶ ἐπειδὴ πολλὰκις εἶναι συνωδευμένοι μὲ ἓν εἶδος κόμης ἢ οὐρᾶς φωτεινῆς ὀνομάζονται διὰ τοῦτο Κομηῆται. Οἱ Ἀστρονόμοι μεταχειριζόμενοι καλὰ ὄργανα ἐβεβαιώθησαν, ὅτι οἱ Πλανῆται εἶναι στρογγύλοι· ὅτι, ἐκτός τῆς περὶ τὸν Ἥλιον κινήσεώς των, ἔχουσι καὶ μίαν ἄλλην κίνησιν περιστροφικὴν εἰς τὸν ἑαυτῶν τῶν τριγύρω δὲ εἰς πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, ὡς εἰς κέντρον, κινοῦνται ἄλλα σώματα οὐράνια, καθὼς κ' ἐκεῖνοι περιστρέφονται περὶ τὸν Ἥλιον· τὰ σώματα ταῦτα ὀνομάζονται Δορυφόροι τῶν Πλανητῶν.

5. Εὐκόλως κατανοεῖται, ὅτι ἡ περὶ τὴν Γῆν κίνησις τοῦ ἐνάστρου οὐ-

ρανοῦ ἐμπορεῖ νὰ ἐξηγηθῆ κατὰ δύο τρόπους· ἢ ὅτι αὐτὸς ὁ οὐρανὸς μὲ τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, μὲ τὸν Ἥλιον, τοὺς Πλανήτας καὶ τοὺς Δορυφόρους κινεῖται περὶ τὴν Γῆν εἰς 24 ὥρῶν διάστημα· ἢ ὅτι καὶ ἡ Γῆ εἶναι ὡς οἱ Πλανῆται· εἶναι δηλαδὴ καὶ αὐτὴ στρογγύλη· κινεῖται περίξ τοῦ Ἡλίου, καὶ ταυτοχρόνως στρέφεται περὶ τὸν ἑαυτὸν της. Τούτου δὲ ὑποτιθεμένου, εἶναι φανερόν ὅτι, τῆς Γῆς παρουσιαζούσης ἀλληλοδιαδόχως ὅλα τὰ σημεῖα τῆς ἐπιφανείας της εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ οὐρανοῦ, αὐτὰ ὅλα τὰ φαινόμενα θέλουν γίνεσθαι, ὡς καὶ ἂν ἐκινεῖτο αὐτὸς ὁ οὐρανὸς περὶ τὴν Γῆν.

6. Καὶ τοῦτο τῷ ὄντι συμβαίνει καὶ εἶναι ἀληθῶς. Ἀπὸ τὴν μετὰ προσοχῆς ἐξέτασιν ὅλων τῶν οὐρανίων φαινομένων ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ Γῆ εἶναι Πλανήτης καθ' ὅλα παρόμοιος μὲ τοὺς λοιποὺς Πλανήτας· εἶναι στρογγύλη· στρέφεται περὶ ἑαυτὴν εἰς εικοσιτέσσαρας ὥρας, καὶ περὶ τὸν Ἥλιον εἰς 365 ἡμέρας καὶ $\frac{1}{4}$ ἢ εἰς ἓν ἔτος· καὶ τέλος ὅτι ἡ Σελήνη εἶναι δορυφόρος της· εἰς τρόπον ὅτι ἡ ἡμερησία κίνησις τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ ἡ ἐτήσιος περιστροφή τοῦ Ἡλίου δὲν εἶναι πραγματικαί, ἀλλὰ μᾶς φαίνονται τοιαῦτα κατ' ἐξαπάτησιν τῶν αἰσθήσεών μας, τὰς ὁποίας ἐπανορθοῦ ὁ ὀρθὸς λόγος.

** Κατ' ἀρχὰς ἐδόξαζον, κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Πτολεμαίου (περὶ τὴν ἀ' ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ Χ. ζήσαντος) ὅτι περὶ τὴν Γῆν μένουσαν ἀκίνητον εἰς τὸ κέντρον τοῦ Κόσμου κινεῖται ὅλος ὁ ἔνασρος οὐρανὸς ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, εἰς 24 ὥρῶν διάστημα μετὰ τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Σελήνης, νομιζομένους καὶ τούτους ὡς Πλανήτας· Οἱ Νεώτεροι ἐξεναντίας ἐξετάσαντες ἀκριβέστερον τὰ οὐράνια φαινόμενα ἀπέδειξαν, ὅτι περὶ τὸν Ἥλιον, εὐρισκόμενον εἰς τὸ κέντρον τοῦ Κόσμου, περιστρέφονται οἱ Πλανῆται καὶ αὐτὴ ἡ Γῆ, κινούμενοι ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς· καὶ τοῦτο ὀνομάζεται σύστημα τοῦ Κοπερνίκου, διότι οὗτος, ζῶν περὶ τὴν 16' ἑκατονταετηρίδα Μ. Χ. ἀνενώσε τὴν δοξασίαν τοῦ Ἀρισάρχου καὶ Πυθαγόρα, ὑποσηρίξας αὐτὴν δι' ὀρθοτέρας ἐξηγήσεις τῶν Οὐρανίων φαινομένων, τὴν ὁποίαν αἱ κατόπιν παρατηρήσεις ἄλλων ἀστρονόμων ἐβεβαίωσαν.

Ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ τῆς Κοσμογραφίας (1) συνάγεται, ὅτι αὕτη στοχάζεται τὴν Γῆν διτῶς· ἀ) αὐτὴν τὴν Γῆν καθ' ἑαυτὴν β) σχετικῶς ὡς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα.

ΚΕΦΑΛΛΙΟΝ Α'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΘΕΩΡΟΥΜΕΝΗΣ ΚΑΘ' ἑΑΥΤΗΝ.

§. Α'. Σχήμα καὶ μέγεθος τῆς Γῆς.

7. Ἡ Γῆ λοιπὸν ἔχει σχῆμα ὡς ἔγγιστα σφαιρικόν· ἡ περὶ ἑαυτὴν περιστροφή της γίνεται ἀπὸ τὸ Ε πρὸς τὸ Ε' (σχ. 4), ἴθουν ἀπὸ Δυ-

σμάς πρὸς Ἀνατολὰς περὶ μίαν νοητὴν γραμμὴν τὴν Π Π', ἣτις ὀνομάζεται Ἄξων. Τὰ δύο δ' ἄκρα τοῦ Ἄξωνος τούτου λέγονται Πόλοι, καὶ διευθύνονται πρὸς δύο σημεῖα τοῦ Οὐρανοῦ φαινόμενα ἀκίνητα (2). Ὁ εἰς τῶν Πόλων, διευθυνόμενος πρὸς τὸν ἀκίνητον ἀστέρα, ὁ ὁποῖος λέγεται πολικὸς Ἀστὴρ (2), ὀνομάζεται Πόλος Ἀρκτικός Π, ἐπειδὴ ὁ πολικὸς ἀστὴρ οὗτος ἀνήκει εἰς τὸν ἀπὸ πολλὰ ἄλλα ἀστρα συγκείμενον ἀστερισμὸν, ὅστις ὀνομάζεται Μικρὰ Ἄρκτος· ὁ δ' ἕτερος Πόλος, λέγεται Πόλος Ἀνταρκτικός Π', ὡς ἀντικείμενος εἰς τὸν Ἀρκτικόν.

8. Διὰ τὰ παραστήνωσι τὴν σχετικὴν θέσιν τῶν διαφόρων τῆς Γῆς τόπων, ἐφαντάσθησαν τέσσαρα σημεῖα πρῶτιστα ἢ ἀρχικά, τὰ ὅποια εἶναι ἡ Ἄρκτος, τὸ μέρος τὸ πρὸς τὸν Ἀρκτικόν Πόλον ἀπευθυνόμενον, ὅθεν πνέει καὶ ὁ ἄνεμος ὁ λεγόμενος Ἀπαρκτίας (Τραμουντάνα). — Μεσημβρία, τὸ πρὸς τὸν Ἀνταρκτικόν Πόλον, ὅθεν πνέει ὁ Νότος· Ἀνατολή, ἢ Ἔως, τὸ μέρος, ὅθεν φαίνεται ὅτι ἀνατέλλει ὁ Ἥλιος, καὶ ὅθεν πνέει ὁ Ἀπηνιώτης· Δύσις τὸ μέρος, ὅπου φαίνεται ὅτι δύει ὁ Ἥλιος, καὶ ὅθεν πνέει ὁ Ζέφυρος. Μεταξὺ δ' αὐτῶν τῶν 4: ἀρχικῶν σημείων ὑποθέτουσιν ἄλλα 4: τὸ ἐν μεταξὺ τῆς Δύσεως καὶ τῆς Μεσημβρίας, λεγόμενον Μεσημβρινοδυτικὸν ἢ Νοτιοδυτικόν· τὸ δεύτερον, μεταξὺ Ἄρκτου καὶ Δύσεως λεγόμενον Ἀρκτιοδυτικὸν ἢ Βορειοδυτικόν, ὅθεν πνέει καὶ ὁ Βορρᾶς ἄνεμος· τὸ τρίτον, ἀναμέσον Ἄρκτου καὶ Ἀπηνιώτου, λεγόμενον Βορειοανατολικόν· τὸ τέταρτον, ἀναμέσον Μεσημβρίας καὶ Ἀνατολῆς, τὸ ὁποῖον λέγεται Μεσημβρινοανατολικόν ἢ Νοτιοανατολικόν. Ἐφαντάσθησαν προσέτι ὀκτὼ ἀναμέσον τῶν πρῶτων, ἦτοι τῶν ἀρχικῶν, καὶ τῶν δευτέρων, καὶ ἄλλα προσέτι εἰς τὸ μεταξὺ αὐτῶν δέκα ἐξ σημεῖα, ὥστε ὅλα ὁμοῦ γίνονται 32, τῶν ὁποίων ἡ ἔνωσις συστήνει τοὺς ἐπὶ τῆς ναυτικῆς πηξίδος σημειουμένους ἀνέμους (σχ. 1.). Λέγουσι λοιπὸν, ὅτι τόπος τις κεῖται πρὸς Βορρᾶν, πρὸς Μεσημβρίαν, πρὸς Ἀνατολὰς, πρὸς Δυσμὰς, ἢ Β-Δ. (Βορειοδυτικῶς) Β-Αν. Ν-Δ. κτλ. ἄλλου τινός, ὅταν κῆται ὡς πρὸς τοῦτον τὸν τόπον, καθὼς τὰ σημεῖα, Ἄρκτος, Μεσημβρ. Ἀν. Δύσις κτλ. κεῖνται ὡς πρὸς τὸ κέντρον ὅλων τούτων τῶν γραμμῶν.

9. Εἶναι δὲ ἡ Γῆστρογγύλη· εἰς πίστῳσιν δὲ τούτου ἔχομεν πολλὰς ἀποδείξεις. Ὅταν πλέων τις, φέρ' εἰπεῖν, πλησιάζῃ εἰς παράλια ἔχοντα βουνά, ἀρχίζει πρῶτον νὰ ἀνακαλύπτῃ τὴν κορυφὴν Φ. (σχ. 2) αὐτῶν τῶν βουνῶν, ἔπειτα τὸ μέσον δ, ἔπειτα τὴν ρίζαν, καὶ τέλος τὴν πεδιάδα, καὶ ἐναλλάξ πάλιν, ὅτε ἀπομακρύνεται, πρῶτον χάνει τὴν ὄψιν τῆς πεδιάδος, ἔπειτα τῆς ρίζης τῶν βουνῶν, τὸ μέσον κατόπιν, καὶ τέλος τὴν κορυφὴν. Ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου δὲν δύναται νὰ ᾖ ἄλλη παρά

τὴν στρογγυλότητα τῆς Γῆς, τῆς ὁποίας ἡ κυρτὴ ἐπιφάνεια κ. η. παρεμπίπτει μεταξὺ τοῦ βλεπομένου πράγματος καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ θεατοῦ. Ἄν ἡ Γῆ ἦτο ἐπίπεδος ὡς α β (σχ. 3), εἶναι φανερόν ὅτι τὸ βουνὸν α φ κ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου καθ' ὑπόθεσιν μακρυνόμεθα πρὸς τὸ ε η ι β ἀπερχόμενοι, ἤθελε φανῆ ἀπ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον μικρότερον ἐξ αἰτίας τῆς διάψεως· ἀλλ' ἠθέλαμεν τὸ βλέπει ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἕως τὴν ρίζαν ὀλόκληρον, ἕως οὗ καταντήσῃ τόσον μικρὸν, ὥστε νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ τὸ διακρίνῃ ὁ ὀφθαλμός.

10. Αὐτὴ ἡ ἰδία κυρτότης τῆς Γῆς (σχ. 2) εἶναι ἐκείνη, ἣτις περιορίζει τὴν ὄρασίν μας, ὅταν εὕρισκόμενοι εἰς ὑπαιθρον τόπον κυττάζωμεν πανταχόθεν, καὶ σχηματίζει ὀλόγουρά μας ἕνα κύκλον, ὅστις ἐμποδίζει τὰ βλέμματά μας νὰ ἐκταθῶσι παραιτέρω. Οὗτος ὁ κύκλος λέγεται διὰ τοῦτο Ὀρίζων, καὶ δύναται ἀπὸ τὸ ἐν μέρος νὰ ἐκτείνηται, ἀπὸ τὸ ἄλλο δὲ νὰ περιστέλληται κατὰ τὴν θέσιν ἢ τὴν μετατόπισιν ἡμῶν, εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡμεῖς πάντοτε εἴμεθα τὸ κέντρον αὐτοῦ. Τὸ δὲ σημεῖον τοῦ Οὐρανοῦ τὸ ἀντικρίζον εἰς τὸ κέντρον τοῦτο, καὶ πίπτον ἐπομένως κατὰ κάθετον ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἡμῶν δ: ὀνομάζεται κατακόρυφον σημεῖον ἢ Zenith Z· τὸ δὲ σημεῖον τὸ κατὰ διάμετρον ἀντικείμενον εἰς τοῦτο λέγεται ἀντικόρυφον ἢ Nadir.

11. Ἄλλην δευτέραν ἀποδείξιν τῆς στρογγυλότητος τῆς Γῆς ἔχομεν τὴν μετατόπισιν, τὴν ὁποίαν εἰς ὅλους τοὺς ἀστέρας, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Πολικὸν (2), βλέπει ὁ ὁδοιπορῶν ἀπὸ τὴν Ἄρκτον πρὸς τὴν Μεσημβρίαν. Τῷ ὄντι, ἂν αὐτὸς προχωρῇ πρὸς Ἄρκτον, βλέπει τὸν Πολικὸν ἀστέρα ὑψονόμενον ἐπὶ πλέον ἄνω τοῦ ὀρίζοντος, καὶ πάντοτε ἡ ὕψωσις αὕτη γίνεται ἀναλόγως μὲ τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος κάμνει προοδεύων· ἂν ἐξεναντίας προβαίῃ πρὸς Μεσημβρίαν, ὁ Πολικὸς ἀστὴρ χαμηλόνεται κατ' ὀλίγον ὀλίγον, καὶ ἂν ἐκεῖνος, συνεχίζων τὴν ὁδοιπορίαν του, φθάσῃ εἰς τὸ α, καταντᾷ ἕως τέλους νὰ μὴ τὸν βλέπῃ πλέον. Ἀπὸ τοῦτο δὲ τὸ δεύτερον φαινόμενον, τὸ ὁποῖον εἶναι πάντῃ ἀνάλογον μὲ τὸ πρῶτον, ἀποδεικνύεται ἐπίσης, ὅτι εἶναι κυρτὴ ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς, καὶ ὅτι αὕτη ἡ κυρτότης παρεμπίπτει μεταξὺ τοῦ ἀστέρος καὶ τοῦ ὁδοιπόρου (σχ. 2).

12. Τὰ δύο ταῦτα φαινόμενα, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον φαίνεται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ἤγουν ἀπ' Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς ἂν προχωρήσῃ τις, ἢ ἀπ' Ἄρκτου πρὸς Μεσημβρίαν· τὸ δὲ δεύτερον μόνον ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον, γίνονται πάντοτε κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον. Τὰ ἀντικείμενα προσέτι ὑψόνονται ἢ χαμηλόνονται, ἀναφαίνονται ἢ χάνονται, πάντοτε σχεδὸν ὁμοιοτρόπως καὶ ἀναλόγως μὲ τὴν μετατόπισιν τοῦ παρατηροῦντος

αυτά· ἐκ τούτου ἔπρεπε νὰ συμπεράνωσιν, ὅτι ἡ κυρτότης τῆς Γῆς εἶναι πανταχοῦ ὁμοία, καὶ ὅτι προσεγγίζει τὸ σφαιρικὸν σχῆμα. Εἰς τοῦτο δὲ τὸ συμπέρασμα ἐβεβαιώθησαν πρῶτον, ἀπὸ τοὺς περὶ τὴν Γῆν περιήλθοντες, γινομένους κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, ἐπειδὴ οἱ ἀναχωροῦντες ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν ἢ ἀπὸ τὴν Δύσιν ἐπιστρέφουσιν ἀπὸ τὸ ἀντίθετον μέρος· καὶ δεύτερον, ἀπὸ τὸ σχῆμα τῆς σκιάς τῆς Γῆς εἰς τὰς γινομένας ἐν μέρει ἐκλείψεις τῆς Σελήνης. Αἱ ἐκλείψεις αὗται συμβαίνουσιν, ὅτε ἡ Σελήνη διαβαίνει ὀπισθεν τῆς Γῆς (ἢ εἰς ἄλλας λέξεις, ὅταν ἡ Γῆ παρεμπίπτῃ μεταξὺ τῆς Σελήνης καὶ τοῦ Ἡλίου)· τότε ἡ Γῆ ἐμποδίζει τὸ ἡλιακὸν φῶς νὰ φθάσῃ εἰς ἕν ὅποιονδήποτε μέρος τῆς Σελήνης, τὸ ὅποιον ἐκ τούτου μένει ἀφώτιστον ἢ ἐσκιασμένον· ἡ δὲ σκιά τῆς Γῆς, προβαλλομένη ἐπάνω εἰς τὴν Σελήνην, φαίνεται πάντοτε κυκλική, ὅποιονδήποτε μέρος τῆς γῆτινου ἐπιφανείας καὶ ἂν τύχῃ ἀντικείμενον εἰς τὴν Σελήνην· τοῦτο δ' εἶναι ἀπόδειξις βεβαία, ὅτι ἐκείνη ἔχει σχῆμα στρογγύλον.

13. Βεβαιωθέντες ἅπαξ, ὅτι ἡ Γῆ εἶναι στρογγύλη, εὐκόλως δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν καὶ τὸ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μετρηθῇ καὶ ἡ ἔκτασις αὐτῆς. Ἰποτιθεταὶ διηρημένη, καθὼς καὶ πᾶν ἄλλο ὅ,τι εἶναι κυκλικόν, εἰς 360 μέρη ἴσα, τὰ ὅποια ὀνομάζομεν μοίρας, καθεμία δὲ τῶν μοιρῶν ὑποδιηρημένη εἰς 60 λεπτά, καὶ καθὲν λεπτόν εἰς ἄλλα 60 δεύτερα· καὶ ἐπειδὴ τὸ ὕψωμα ἢ τὸ χαμηλῶμα τῶν ἀστέρων (II) εἶναι πάντοτε ὡς ἔγγιστα κατὰ λόγον τοῦ δρόμου, τὸν ὅποιον κάμνει ὁ παρατηρητὴς ἐπὶ τῆς Γῆς, ἐννοεῖται, ὅτι καὶ ὁ ἕναστρος θόλος τοῦ οὐρανοῦ, ὁ φαινόμενος κυκλικός, ἐπιδέχεται καὶ αὐτὸς τὴν αὐτὴν διαίρεσιν εἰς 360 μοίρας, ἀκριβῶς ἀναλόγους μὲ τὰς τῆς Γῆς. Ἐκ τούτου λοιπὸν ἔχομεν τὴν βεβαιότητα ὅτι, ὅταν προχωροῦντες πρὸς τὸν Πόλον βλέπωμεν τὸν Πολικὸν Ἀστέρα ὑψονόμενον ἐν 360 μέρος τοῦ Οὐρανοῦ, ἡμεῖς φανερώτατα ἐπλησιάζομεν πρὸς τὸν Πόλον ἐν 360 μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς· καὶ πάλιν ἐξεναντίας, βλέποντες τὸν Πολικὸν Ἀστέρα χαμηλονόμενον ἐν 360 μέρος, ὅταν ἀποχωρῶμεν πρὸς Νότον, συνάγομεν, ὅτι ἀπεμακρύνθημεν ἀπ' αὐτοῦ ὁδοιπορήσαντες ἴσον μέρος ἐπὶ τῆς γῆτινου ἐπιφανείας.

14. Ἐκ τούτου πάλιν κατανοοῦμεν ἐπίσης ὅτι, ἂν ἀφ' ἐνὸς μέρους ἐδυνάμεθα μ' ἐν ὅποιονδήποτε ὄργανον νὰ μάθωμεν πόσον ὑψώθη ἢ ἐχαμηλώθη ἐν ἄστρον, καὶ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου νὰ μετρήσωμεν ἐπὶ τῆς Γῆς τὸ διάστημα, τὸ ὅποιον ἔπρεπε νὰ διατρέξωμεν διὰ νὰ μεταβληθῇ ἡ θέσις τοῦ ἄστρου κατὰ τὸ πρῶτον μετρηθὲν ποσόν, θέλομεν ἐκ τού-

του γνωρίσει και αὐτῆς τῆς Γῆς τὸ μέγεθος· διότι δὲν μένει ἄλλο τι πλέον νὰ κάμωμεν, εἰ μὴ νὰ πολυπλασιάσωμεν τὴν εὐρεθεῖσαν ποσότητα ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ δηλοῦντος τὴν σχέσιν τοῦ μέρους πρὸς τὸ ὅλον. Παραδείγματος χάριν· εἰς ὁδοιπόρος, ὅστις ἐβεβαιώθη περὶ τῆς θέσεως τοῦ Πολικοῦ Ἀστέρος εἰς Παρισίους, προχωρεῖ πρὸς Ἄρκτον, ἕως οὗ ἴδῃ αὐτὸν τὸν Ἀστέρα ὑψηλότερα μίαν μοῖραν· ὅταν φθάσῃ εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ἐπεριπάτησε σωστὰ ἐν 360 μέρος τῆς Γῆς ἢ μίαν μοῖραν γῆινον· μετρᾷ μὲ ἄλυσιν, ἢ μ' ἄλλο τι ὄργανον (περὶ τῆς ἀκριβείας τοῦ ὁποίου εἶναι βέβαιος), τὸ μεταξὺ τῶν Παρισίων διάστημα και τῆς Ἀμιένης, φέρ' εἰπεῖν, ὅπου ἐφθασε, και εὐρίσκει ὅτι εἶναι 57,000 ὀργυῶν περίπου (toises). Ἐκ τούτου λοιπὸν συνάγει, ὅτι ἡ Γῆ εἶναι 360 φορές μεγαλητέρα ἀπὸ τὰς 57,000 ὀργυῖας. Τὸ μεγαλήτερον καταμετρηθὲν ἕως σήμερον τόξον τοῦ Μεσημβρινοῦ κύκλου, περιλαμβάνει ὑπὲρ τὰς δώδεκα Μοίρας, ἀπὸ τὴν Φορμεντέραν, νῆσον τῆς Ἰσπανίας, ἕως τὴν Δουγκέρκην τῆς Γαλλίας.

15. Εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι ἡ κυρτότης τῆς Γῆς εἶναι σχεδὸν ὁμοία πανταχοῦ (12). Ἄν ὅμως ἦτο τῷ ὄντι ἐντελῶς ὁμοία, ἔπρεπε πάντοτε νὰ περιπατῶμεν ἀκριβῶς ἴσον διάστημα ἀπ' Ἄρκτου πρὸς Μεσημβρίαν, και νὰ βλέπωμεν, ὅτι ἀλλάσσει και ἡ θέσις τῶν ἀστρον ἀκριβῶς κατὰ ἴσην ποσότητα. Ἐξεναντίας, ἀν ἦσαν μέρη τῆς Γῆς ἄλλα πλέον και ἄλλα ὀλιγώτερον κυρτὰ, τότε ἤθελε χρειασθῆ νὰ κάμωμεν πλειότερον ἢ ὀλιγώτερον δρόμον διὰ νὰ ὑψωθῇ τὸ Ἄστρον κατ' ἴσην ποσότητα, ἐπειδὴ ἡ αἰτία τῆς μετατοπίσεως τοῦ Ἀστέρος εἶναι ἡ κυρτότης τῆς Γῆς. Εἶναι δὲ φανερόν ὅτι, ὅταν ἡ ἐπιφάνεια τύχη νὰ ἦναι ὀλιγώτερον κυρτῆ, θέλομεν ἀναγκασθῆ νὰ διατρέξωμεν πλειότερον δρόμον διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν ἴσην μετατόπισιν· και τ' ἀνάπαλιν, θέλομεν χρειασθῆ νὰ κάμωμεν ὀλιγώτερον, ὅταν ἡ ἐπιφάνεια ἦναι περισσότερον κυρτῆ.

16. Ἀλλὰ τῷ ὄντι ἐπαρτήρησαν ὅτι, ὅσον τις προχωρεῖ πρὸς Ἄρκτον, αἱ μοῖραι καταντῶσι νὰ γίνωνται ἐπὶ πλέον μεγαλητέραι· τουτέστιν, εἰς ἄλλας λέξεις, ὅτι χρειάζεται τις νὰ διατρέξῃ ἐν διάστημα ἐπὶ μᾶλλον και μᾶλλον μεγαλήτερον διὰ νὰ ἴδῃ εἰς αὐτὸ τὸ μεταξὺ ἐν ἄστρον νὰ ὑψωθῇ ἢ νὰ χαμηλωθῇ κατὰ μίαν μοῖραν. Ἐβεβαιώθησαν προσέτι διὰ καταμετρήσεων, γενομένων πρὸς τοὺς μεσημβρινοὺς τόπους, ὅτι αἱ μοῖραι καταντῶσιν ἐπὶ μᾶλλον μικρότεραι. Ἐκ τούτου ἀναγκαίως συνάγεται, ὅτι ἡ Γῆ εἶναι πεπλατυσμένη ἢ πεπιεσμένη πρὸς τοὺς πόλους και ἐξωγκωμένη πρὸς τὸ μέρος, ὅθεν διαβαίνει ὁ Ἰσημερινὸς ἢ

ἡ Ἰσημερινῇ γραμμῇ, τὴν ὁποίαν φανταζόμεθα, ὅτι περιγυρίζει τὴν Γῆν, ἀπέχουσα ἐπίσης ἀπὸ τοὺς Πόλους. Εὗρηκαν δὲ ὅτι εἰς τὴν Λαπωνίαν, κατὰ τὸ βόρειον μέρος τῆς Εὐρώπης, ἡ μοῖρα εἶναι 57, 192 ὀργυιῶν, (*) καὶ ὑπερβαίνει 440 ὀργ. τὴν μοῖραν τὴν κατὰ τὸν Ἰσημερινόν.

17. Ἡ σύγκρισις τῶν μετροημάτων τῶν γενομένων εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆνους σφαίρας, καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀπέδειξαν ὅτι ἡ Γῆ εἶναι πεπλατυσμένη εἰς τοὺς Πόλους ἕως ἐν 308. τουτέστιν, ἂν ὑποθέσωμεν τὴν διάμετρον τοῦ Ἰσημερινοῦ συγκειμένην ἀπὸ 308 μέρη, ὁ Ἄξων τῆς Γῆς ἔχει μόνον 307, ὥστε ἡ διαφορά τῶν δύο διαμέτρων εἶναι 21,000 ὀργυιῶν ἢ ἐννέα λευγῶν περίπου. Ὅσον δὲ σημαντικὴ καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἡ διαφορά αὕτη, εἶναι δύσκολον νὰ τὴν καταστήσωμεν ἐπαισθητὴν καὶ ἐπάνω εἰς τὰς σφαίρας τὰς τεχνητάς, διὰ τῶν ὁποίων παραστήνομεν τὴν εἰκόνα τῆς Γῆς ὀλοκλήρου, ἐξ αἰτίας τῆς σμικρότητος αὐτῶν· ἐπειδὴ ἡ διαφορά αὕτη ἐπάνω εἰς μίαν σφαίραν τεχνητὴν, ἔχουσαν δύο ποδῶν διάμετρον, ἤθελεν εἶσθαι μιᾶς γραμμῆς, ἢ τοι ἐνὸς 144 τοῦ ποδός· ὅθεν κατασκευάζουσιν αὐτὰς ἀκριβῶς σφαιρικὰς, καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν περιγραφόμεναι γραμμαὶ εἶναι κυκλικαί. Ονομάζουσι δὲ τὸ σχῆμα τῆς Γῆς σφαιροειδές, ὡς πλησιάζον δηλ. εἰς τὸ σχῆμα τῆς σφαίρας.

18. Αἱ δὲ ἀνωμαλῖαι τῆς Γῆς δὲν ἀλλοιόνοῦσι ποσῶς τὸ σχῆμα τοῦτο, ὡς ἤθελεν ὑπολάβει τις στοχαζόμενος τὰς ὁποίας ἔχει σειρὰς τῶν ὀρέων, διότι καὶ τὰ ὑψηλότερα ἐκ τῶν γνωστῶν ὀρέων δὲν ἔχουν ὕψος πλείωτερον τῶν 7,400 μέτρων (ἢ τεσσάρων χιλιάδ. ὀργ.)· τοῦτο δὲ εἶναι ἐν 1720 τῆς γῆνους διαμέτρου· ὥστε ἐπὶ τινος σφαίρας ἐχούσης 1 μ., 720 (5 πόδ. 3 δακτ. περίπου) διάμετρον, τὰ ὄρη ταῦτα δὲν ἤθελον ἔχει ὕψος μεγαλύτερον ἐνὸς χιλιοστομέτρου. Ἐκ τούτου γίνεται δῆλον, ὅτι αἱ ἀνωμαλῖαι αὗται τῆς Γῆς εἶναι μόλις ἐπαισθηταὶ τόσον, ὅσον καὶ αἱ ἀνωμαλῖαι τοῦ φλοιοῦ ἐνὸς πορτογαλλίου.

19. Ἀροῦ ἅπαξ ἐγνώρισαν τὰς διαστάσεις τῆς γῆνους σφαίρας μετ' ἀκριβείας, τότε ἠδυνήθησαν νὰ ἐπινοήσωσι τὴν σύστασιν, κατ' αὐτὰς τὰς διαστάσεις, ἐνὸς συστήματος μέτρων βαίνοντος εἰς μίαν βᾶσιν σταθεράν· καὶ τοῦτο ἐξετελέσθη πρό τινων ἐτῶν εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἐδίαιρεσαν τὴν περιφέρειαν τῆς γῆνους σφαίρας εἰς 40 ἑκατομμυρίων μέρη ἴσα, καὶ τὸ ἐν τέταρτον αὐτῆς εἰς δέκα ἑκατομμύρια· καθὲν δὲ τούτων τῶν μερῶν ὠνόμασαν μέτρον (mètre) λαβόντες ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὴν

(*) Toise· μέτρον μῆκους ἕξ ποδῶν γεωμετρ. ἢ Γαλλικῶν, τὸ ὁποῖον μεταφράζομεν ὀργυιᾶν.

λέξιν (*). Τοῦτο τὸ μέτρον, εὐρεθὲν ἴσον μὲ τρεῖς πόδας **II** γραμμὰς καὶ $\frac{1}{2}$ ἔλήφθη ὡς μονάς, αὐτὴν δὲ πολυπλασιάζοντες βαθμηδὸν μὲ δέκα ἐσύστησαν τὸ δεκάμετρον (10 μέτρα), τὸ χιλιάμετρον (1000 μέτρα), τὸ μυριάμετρον (10,000 μ.)· καὶ πάλιν τὴν αὐτὴν πρώτην μονάδα ὑποδιαίρουντες κατὰ τὴν αὐτὴν δεκαδικὴν πρόοδον, ἐσύστησαν τὸ δεκατόμετρον (ἐν δέκατον τοῦ μέτρου), τὸ ἑκατοστόμετρον (ἐν ἑκατοστὸν τοῦ μέτρου), τὸ χιλιοστόμετρον κτλ. Τὸ Γαλλ. μέτρον, ἂν καὶ ὠρισμένον εἰς καταμέτρησιν τοῦ μήκους, μετεχειρίσθησαν ἔπειτα, λαμβάνοντες εἴτε τοὺς διαιρέτας, εἴτε τοὺς πολλαπλοὺς αὐτοῦ ἀριθμοὺς, εἰς σύστασιν τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν τῶν στερεῶν καὶ ὑγρῶν οὐσιῶν, τῶν ἐπιφανειῶν κτλ.

§. Β'. Κύκλοι ἀγόμενοι ἐπὶ τῆς Σφαιρας.

20. Ἐχόντες χρεῖαν ν' ἀναγνωρίζωσι τὰ τῆς γῆνιου σφαιρας καὶ ν' ἀναφέρωσιν εἰς αὐτὴν διαφόρους θέσεις τοῦ Ἡλίου, κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπινοήσωσι τὴν διαίρεσιν αὐτῆς διὰ πολλῶν κύκλων ὄντων εἰς συχοτάτην χρῆσιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ὁ σφαιρικὸς θόλος τοῦ οὐρανοῦ, καθ' ὅλα αὐτοῦ τὰ μέρη, ἀντικρίζει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς (9), εὐκόλως κατανοεῖται, ὅτι ὅλοι οἱ ἀγόμενοι κύκλοι ἐπὶ τῆς σφαιρας ὑποτίθενται, ὅτι ἀντικρίζουσιν εἰς παρομοίους κύκλους, οἵτινες διαίρουσι τὸν οὐρανὸν κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον, καὶ παρομοίως ὀνομάζονται.

Οἱ δὲ κύκλοι οὗτοι εἶναι δύο εἰδῶν· οἱ μὲν ὀνομάζονται κύκλοι μέγιστοι, ἐπειδὴ ἔχουσιν ὅλον τὸ μέγεθος, τὸ ὅποιον δύναται νὰ λάβῃ κύκλος ἐπὶ τῆς σφαιρας· καὶ τοῦτο γίνεται, ὅταν ὁ κύκλος ἔχῃ κέντρον αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς σφαιρας· καὶ ἐκ τούτου τὴν διαίρει εἰς δύο ἴσα ἡμισφαίρια· οἱ δὲ λέγονται κύκλοι μικροὶ, ἐπειδὴ τὸ κέντρον αὐτῶν κεῖται ἔξω τοῦ κέντρου τῆς Γῆς ἐπάνω εἰς ἓν σημεῖον ὁποιοῦνδήποτε τοῦ ἄξονος αὐτῆς.

21. Μέγιστοι κύκλοι εἶναι ὁ Ἰσημερινὸς καὶ ὁ Μεσημβρινὸς· μικροὶ κύκλοι δὲ, οἱ παράλληλοι τοῦ Ἰσημερινοῦ. Ὄνομάζεται Ἰσημερινὸς ὁ κύκλος (Εἶδ. σχ. 4) ὁ περικυκλῶν τὴν Γῆν, ἐπίσης ἀπέχων τῶν δύο πόλων, καὶ διαίρων αὐτὴν ἐπομένως εἰς δύο ἴσα ἡμισφαίρια, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρὸς τὸν Ἀρκτικὸν Πόλον λέγεται Βόρειον ἡμισφαίριον· τὸ δὲ πρὸς τὸν Νότιον. Ὁ κύκλος οὗτος ἐπονομάζεται ἔτι καὶ Ἰσημερινή γραμμὴ ἑπειδὴ ὅτε ὁ Ἡλῖος εὐρίσκεται ἐπ' αὐτῆς, τότε γίνονται αἱ Ἰσημερίαι, ἡμερᾶς αἱ

(*) Μέτρον· ἡμεῖς δὲ, κατὰ τὰ νεωστὶ διαταχθέντα μέτρα $\frac{1}{2}$ γραμμὰ ὀνομάζομεν Πήχυν Βασιλικόν.

νύκτες είναι ἴσαι μὲ τὰς ἡμέρας. Ὁ Οὐράνιος Ἰσημερινὸς διαιρεῖ καὶ αὐτὸς τὸν οὐρανὸν κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον (20).

22. Ὁ Μεσημβρινὸς τινος τόπου εἶναι μία γραμμὴ, ἣτις διέρχεται ἀπὸ τὸν ἕνα ἕως εἰς τὸν ἕτερον Πόλον, διαβαίνουσα καὶ ἀπ' αὐτὸν τὸν τόπον ὀνομάζεται δὲ Μεσημβρινὸς, ἐπειδὴ ὁ ἀντικρίζων αὐτὸν κύκλος εἰς τὸν οὐρανὸν διαβαίνει ἀπ' ἐκεῖνο τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποῖον ὁ Ἥλιος εὐρίσκεται, ὅταν ᾖναι μεσημέριον εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν τόπον.

Ἡ στιγμή τοῦ μεσημερίου εἶναι ὅλως διόλου σχετικὴ, καὶ ὄχι ἀπόλυτος. Δι' ἕνα τόπον κείμενον πρὸς ἀνατολὰς ἄλλου τινὸς, ὁ Ἥλιος ἀνατέλλει προτύτερα καὶ φθάνει ἐπομένως προτύτερα εἰς τὸ μέσον τῆς φαινομένης πορείας του. Αἱ στιγμαὶ τοῦ μεσημερίου εἶναι λοιπὸν διάφοροι εἰς τοὺς τόπους, οἵτινες κεῖνται σχετικῶς ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἀνατολῆς πρὸς τὴν δύσιν, καὶ τ' ἀνάπαλιν ἡ δὲ διαφορὰ τῆς ὥρας, καθ' ἣν εἰς ἕκαστον τόπον γίνεται τὸ μεσημέριον, εἶναι ἐπακριβῶς κατὰ λόγον τοῦ μεταξὺ δύο τοιούτων τόπων ἀποστήματος. Διότι, ἐπειδὴ ἡ Γῆ περιφέρεται περὶ τὸν ἄξονά της εἰς 24 ὥρας (6) καὶ ἡ περιφέρεια αὐτῆς διαιρεῖται εἰς 360 μοίρας (13), εἶναι φανερόν ὅτι αἱ 360 μοῖραι αὗται διαβαίνουσιν ἀλληλοδιαδόχως ἔμπροσθεν τοῦ Ἡλίου εἰς τὸ μεταξὺ τῶν 24 ὥρῶν, καὶ εἰς κάθε μίαν ὥραν ἐπομένως διαβαίνουν 15°. Εἰς δύο ἄρα τόπους, ἀπέχοντας ἀπ' ἀλλήλων 15 μοίρας, ἡ διαφορὰ τοῦ μεσημερίου αὐτῶν θέλει εἶσθαι μιᾶς ὥρας· τουτέστιν, ὅταν εἰς τὸν ἀνατολικώτερον τόπον ᾖναι μεσημέριον, εἰς τὸν ἄλλον, τὸν δυτικώτερον ἐκεῖνου κείμενον, θέλει εἶσθαι ἑνδεκάτη ὥρα πρὸ μεσημβρίας. Ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι τὸ μεσημέριον γίνεται κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμήν εἰς ὅλους τοὺς τόπους τοὺς κειμένους ὑπὸ τὸν αὐτὸν Μεσημβρινὸν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς Πόλου ἕως τοῦ ἑτέρου. Οἱ δὲ Μεσημβρινοὶ εἶναι διάφοροι, ὄχι μόνον εἰς δύο τόπους 15 μοίρας ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντας, ἀλλὰ προσέτι καὶ εἰς ὅλους τοὺς μεταξὺ αὐτῶν τόπους ὅσον πλησίον ἀλλήλων καὶ ἂν τύχωσιν· οὕτω δὲ οἱ Μεσημβρινοὶ δύνανται νὰ ᾖναι ἄπειροι.

23. Καθεὶς τῶν Μεσημβρινῶν ἐκτεινόμενος πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς σφαίρας, συστήνει ἕνα κύκλον ὀλόκληρον, ὅστις, ὡς πρὸς τὸν τόπον διὰ τοῦ ὁποίου διαβαίνει, διαιρεῖ τὴν περίμετρον τῆς σφαίρας εἰς δύο ἡμισφαίρια, τὸ μὲν ἀνατολικόν, τὸ δὲ δυτικόν· ἀλλ' οὕτως ἡ λέξις ἡμισφαίριον δὲν εἶναι, κατὰ τοῦτο τὸ νόημα, εἰς σημασίαν ἀπόλυτον, ὡς ὅτε ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἰσημερινόν (21)· εἶναι ὅλως διόλου διάφορος καὶ σχετικὴ ὡς πρὸς ἕνα ἕκαστον τῶν Μεσημβρινῶν καθενὸς τόπου (*).

(*) Ἴδε κατωτέρω 28

24. Μεταξὺ δὲ τῶν μικρῶν κύκλων ἢ τῶν παραλλήλων τοῦ Ἰσημερινοῦ διακρίνονται μὲ ἰδιαίτερα ὀνόματα, οἱ δύο τροπικοὶ καὶ οἱ δύο πολικοὶ κύκλοι.

Οἱ τροπικοὶ εἶναι δύο κύκλοι κείμενοι ἐκατέρωθεν κατ' ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἦγουν $23\frac{1}{2}$ μοίρας. Ὀνομάζονται δὲ οὕτως, ἐπειδὴ ὁ ἥλιος, φθάνων εἰς καθένα ἐξ αὐτῶν, φαίνεται ὅτι σταματᾷ καὶ ἐπιστρέφει πάλιν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν. Ὁ εἰς κείμενος εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον (21) ἐπονομάζεται τροπικὸς θερινός, ἐπειδὴ ὁ ἥλιος εὐρίσκειται εἰς αὐτὸν τὸ θέρος, ἢ τοῦ Καρκίνου, ἐπειδὴ κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τοῦ ἔτους ὁ ἥλιος φαίνεται ἀντικρίζων εἰς τὸν ἀστερισμὸν τὸν λεγόμενον Καρκίνον· ὁ δὲ ἕτερος ἐπονομάζεται τροπικὸς χειμερινός ἢ τοῦ Αἰγόκερω, ἐπειδὴ ὁ ἥλιος τὸν χειμῶνα φαίνεται ἀντικρίζων εἰς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Αἰγοκέρωτος.

Ὁ εἰς τῶν δύο Πολικῶν κύκλων κεῖται εἰς τὸν Ἀρκτικὸν Πόλον, καὶ λέγεται κύκλος Πολικὸς Ἀρκτικός· ὁ ἕτερος εἰς τὸν Νότιον, καὶ λέγεται κύκλος Πολικὸς Ἀνταρκτικός· ἀπέχει δὲ καθεὶς ἀπὸ τοῦ ἰδίου του Πόλου, ὅσον καὶ οἱ τροπικοὶ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

25. Οἱ ἄλλοι παράλληλοι, μὴ ἔχοντες ἴδιον ὄνομα, εἶναι εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Μεσημβρινῶν, ἄπειροι δηλαδὴ καὶ αὐτοὶ (22)· ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς Πόλου μέχρι τοῦ ἑτέρου δύναται τις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Μεσημβρινοῦ νὰ ὑποθέσῃ παραλλήλους κύκλους τόσους, ὅσα εἶναι καὶ τὰ ἐκείνου διάφορα σημεῖα. Οἱ δὲ παράλληλοι οὗτοι χρησιμεύουν εἰς τὸ νὰ μᾶς δεικνύωσι πόσον ἀπέχει εἰς τόπος ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸν καὶ ἀπὸ τὸν Πόλον.

§. Γ'. Μῆκος καὶ Πλάτος Γεωγραφικόν.

26. Οἱ διάφοροι οὗτοι κύκλοι, ὁ Ἰσημερινός δηλαδὴ οἱ Μεσημβρινοὶ καὶ οἱ Παράλληλοι, μᾶς χορηγοῦσι τοὺς τρόπους, πῶς νὰ σημειώσωμεν μετ' ἀκριβείας τὴν θέσιν τῶν τόπων ἐπὶ τῆς γῆνιου σφαιράς. Τοῦτο δὲ εἶναι τόσῳ πλέον ἄξιον λόγου, ὅσον διὰ τὸ σφαιροειδὲς τῆς Γῆς (11) ἦτο χρησιμώτατον νὰ εὕρωμέν τινας κύκλους σταθεροὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ἠθέλαμεν δύνασθαι ν' ἀναφέρωμεν ὅλους τοὺς ἄλλους.

27. Ὁ Ἰσημερινός εἶναι εἰς τῶν κύκλων τούτων. Τὸ χωρίζον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Πόλου διάστημα καὶ συστῆνον τὸ τέταρτον ὅλης τῆς περιφερείας, εἶναι διηρημένον εἰς 90 μοίρας, σημειωμένας ἀπὸ ἰσαριθμοὺς παραλλήλους κύκλους πρῶτίστους ἢ κύκλους τοῦ πλάτους, αἵτινες κατ' ὀλίγον σμικρύνονται, καθ' ὅσον πλησιάζουσι πρὸς τοὺς πόλους. Τὸ μεταξὺ τῶν παραλλήλων διάστημα εἶναι καὶ αὐτὸ ὑποδιηρημένον εἰς λεπτὰ πρῶτα καὶ

δεύτερα. Εἰς τρόπον ὅτι δύναται τις νὰ δείξη μετ' ἀκριβείας πόσον ἀπέχει εἰς τόπος ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἰς καθὲν τῶν δύο ἡμισφαιρίων (21) τοῦτο δὲ τὸ ἀπόστημα λέγεται τὸ γεωγραφικὸν πλάτος ἐνὸς τόπου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἰσημερινὸς εἶναι ὁ κοινὸς ὄρος, πρὸς ὃν ἀναφέρομεν αὐτὸ τὸ πλάτος, διὰ τοῦτο καὶ διαιρεῖται τὸ πλάτος εἰς Βόρειον καὶ εἰς Νότιον, κατὰ τὸ ἡμισφαίριον εἰς τὸ ὁποῖον κεῖται ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος τόπος.

28. Τὸ πλάτος ἄρα εἶναι ἡ ἀπόστασις ἐνὸς τινος τόπου ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν· τὸ δὲ πλάτος, τὸ ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτερον, εἶναι ὑπὸ τοὺς Πόλους· εἰς δὲ τὸν Ἰσημερινόν εἶναι μηδέν. Ἡ μέθοδος αὕτη δεικνύει μόνον ἐπὶ τίνος παραλλήλου κεῖται εἰς τόπος· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Παράλληλοι περικυκλόνουσι τὴν σφαῖραν, τίποτε δὲν ἠθέλαμεν γνωρίζει, ἂν δὲν ἐδυνάμεθα νὰ δείξωμεν συγχρόνως καὶ εἰς ποῖον σημεῖον ἐνὸς τινος Παραλλήλου ἀντικρίζει ἡ θέσις αὐτοῦ τοῦ τόπου.

29. Πρὸς τοῦτο ἐσυμφώνησαν νὰ λάβωσιν ἓνα τῶν Μεσημβρινῶν, τὸν ὁποῖον ὠνόμασαν πρῶτον Μεσημβρινόν ἢ συνθηματικόν (ἐκ συνθήκης) Μεσημβρινόν, καὶ μεταχειρίζονται ὡς ὄρον ἀμετάβλητον ὡς καὶ τὸν Ἰσημερινόν. Εἶδομεν (23) ὅτι καὶ τῶν Μεσημβρινῶν ἕκαστος, παρεκτεινόμενος πρὸς τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ἡμισφαιρίου συστήνει μέγαν κύκλον (20) διαιροῦντα τὴν Γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, τὸ ἐν Ἀνατολικόν καὶ τὸ ἕτερον Δυτικόν. Καθὲν δὲ τῶν ἡμισφαιρίων τούτων περιέχει 180 μοίρας· ἄρα ὑποτίθεται διηρημένον εἰς 180 Μεσημβρινούς πρωτίστους, τῶν ὁποίων τὸ μεταξὺ διάστημα, ὃν μιᾶς μοίρας, ὑποδιαιρεῖται εἰς λεπτὰ πρῶτα καὶ δεύτερα· ἐκ τούτων δεικνύεται πόσας μοίρας καὶ λεπτὰ μακρὰν τοῦ πρώτου Μεσημβρινοῦ, εἴτε πρὸς ἀνατολὰς εἴτε πρὸς δυσμὰς, κεῖται εἰς τόπος. Τοῦτο δὲ τὸ ἀπόστημα λέγεται Μῆκος, τὸ ὁποῖον διαιρεῖται εἰς Ἀνατολικόν καὶ Δυτικόν, καθὼς τύχη ὁ τόπος, περὶ τοῦ ὁποίου πρόκειται λόγος, νὰ ἦναι εἰς τὸ ἐν ἢ εἰς τὸ ἕτερον ἡμισφαίριον.

30. Τὸ Μῆκος λοιπὸν ἐνὸς τόπου εἶναι ἡ ἀπόστασις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ συνθηματικοῦ Μεσημβρινοῦ· δὲν δύναται δὲ νὰ υπερβαίη τὰς 180 μοίρας, καὶ εἶναι μηδέν εἰς ὅλην τὴν ἕκτασιν τοῦ ῥηθέντος Μεσημβρινοῦ. Λαμβάνοντες δὲ τὸ μῆκος ὁμοῦ μὲ τὸ πλάτος ἔχομεν τότε τὸν τρόπον, πῶς νὰ προσδιορίζωμεν μετ' ἀκριβείας πᾶσαν θέσιν· ἐπειδὴ ἀφ' ἐνὸς μέρους, τὸ μὲν πλάτος μᾶς δεικνύει ἐπὶ τίνος παραλλήλου κεῖται ὁ δεινὰ τόπος· ἀπὸ δὲ τοῦ ἕτερου, γνωρίζομεν ἐκ τοῦ μήκους πόσον ὁ αὐτὸς τόπος ἀπέχει ἀπὸ τοῦ πρώτου Μεσημβρινοῦ, καὶ ἐπομένως εἰς ποῖον σημεῖον ἀκριβῶς παραλλήλου κεῖται· διότι τὸ σημεῖον, ὅπου ὁ Παράλληλος μετὰ τοῦ Μεσημβρινοῦ διατέμενεται, εἶναι ὁ ζητούμενος τόπος.

31. Ἡ μὲν ἀρίθμησις τοῦ πλάτους ἀρχίζεται ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸν, ὅς-
 τισ εἶναι κύκλος ὠρισμένος καὶ ἀμετάβλητος· ἡ δὲ τοῦ μήκους δὲν εἶναι
 δυνατὸν νὰ καταχειρισθῆ εἰ μὴ ἀπὸ κύκλον κατὰ τὴν θέλησίν μας συμ-
 φωνούμενον· διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ Γεωγράφοι ὅλοι δὲν ὁμογνωμοῦσιν εἰς
 τὸ περὶ ἐκλογῆς τοῦ πρώτου Μεσημβρινοῦ. Κατὰ διάταγμα Λουδοβίκου
 τοῦ ΙΓ' ἠθέλησαν νὰ ἐκλέξωσιν ὡς τοιοῦτον τὸν διαβαίνοντα ἀπὸ τὴν
 νῆσον φέρρον, μίαν τῶν λεγομένων Καναρίων· ἀλλὰ πολλὰ ἔθνη τῆς Εὐ-
 ρώπης ἐπαραιτήσαν τοῦτον, καὶ τινα ἐξ αὐτῶν λαμβάνουσιν ὡς πρῶτον
 Μεσημβρινὸν τὸν διαβαίνοντα ἀπὸ τὸ ἴδιόν των ἀστεροσκοπεῖον. Οἱ Γάλ-
 λοι λαμβάνουσι τὸν τῶν Παρισίων· οἱ δὲ Ἄγγλοι τὸν τοῦ ἐν Γρηνουσίῳ
 ἀστεροσκοπεῖου (Greenwich), τὸ ὁποῖον εἶναι πλησίον τῆς μητροπόλεως
 των τῆς Λόνδρας.

32. Διὰ νὰ λάβῃ τις ὀρθὴν ιδέαν περὶ τῆς θέσεώς τινος πόλεως πρέπει
 πρῶτον νὰ μάθῃ ποῖον Μεσημβρινὸν μετεχειρίσθησαν διὰ νὰ σημάνωσιν
 αὐτῆς τὸ μήκος, καὶ νὰ τὸ ἀνάξῃ εἰς τὸ μήκος τῶν Παρισίων· τοῦτο δὲ
 εἶναι εὐκόλον, ὅταν γνωρίζῃ τὴν διαφορὰν τῶν Μεσημβρινῶν. Γνωρίζει,
 φέρ' εἰπεῖν, ὅτι τὸ Γρηνουσίον κεῖται 2 μοίρας 20 λεπτά περίπου πρὸς
 δυσμὰς τοῦ Μεσημβρινοῦ τῶν Παρισίων· ὅταν δοθῆ τὸ μήκος τῆς Μό-
 σχας ὃν $37^{\circ} 32'$ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Γρηνουσίου, πρέπει, διὰ νὰ τὸ φέρῃ
 εἰς τὸ μήκος τοῦ ἐκ τῶν Παρισίων διαβαίνοντος μεσημβρινοῦ, ν' ἀφαιρέ-
 σῃ τὰς $2^{\circ} 20'$ ἀπὸ τὰς $37^{\circ} 32'$, καὶ οὕτω μένει ὑπόλοιπον $35^{\circ} 12'$.
 Ἐξεναντίας, ἂν ὁ τόπος ἔκειτο πρὸς δυσμὰς τοῦ Γρηνουσίου, ἔπρεπε νὰ
 προσθήσῃ τὰς $2^{\circ} 20'$. Αἱ πράξεις λοιπὸν αὗται καταντῶσιν εἰς τὴν πρόσ-
 θεσιν καὶ ἀφαιρέσιν τῆς διαφορᾶς τῶν Μεσημβρινῶν.

33. Οἱ Παράλληλοι ἢ οἱ κύκλοι τοῦ πλάτους καταντῶσι μι-
 κρότεροι, ὅσῳ μᾶλλον πλησιάζουσι πρὸς τοὺς Πόλους (27)· οἱ δὲ Με-
 σημβρινοὶ ἢ οἱ κύκλοι τοῦ μήκους, διαβαίνοντες ἀπὸ τὸν ἕνα ἕως τὸν
 ἕτερον Πόλον, εἶναι ὅλοι ὡς ἕγγιστα ἰσομήκεις· καὶ ὅλαι αἱ μοῖραι αὐ-
 τῶν εἶναι ὡς ἕγγιστα ἴσαι, μὴ λογιζομένης τῆς μικρᾶς διαφορᾶς, ἣτις
 προέρχεται ἀπὸ τὸ πεπλατυσμένον τῆς σφαιρας (17). Ἐπειδὴ δὲ αἱ
 μοῖραι τοῦ πλάτους ἀριθμοῦνται ἐπὶ τῶν Μεσημβρινῶν, εἶναι ἀληθινόν,
 ἂν εἴπωμεν ὅτι, αἱ μοῖραι αὗται εἶναι ὅλαι ὡς ἕγγιστα ἴσαι.

34. Δὲν ἔχει ὅμως τὸ πρᾶγμα οὕτω καὶ περὶ τῶν μοιρῶν τοῦ μή-
 κους. Αὗται ἀριθμοῦνται ἐπὶ τῶν παραλλήλων· ἕκαστος δὲ παράλλη-
 λος, ὅσον μικρὸς καὶ ἂν ᾖναι, διαιρεῖται πάντοτε εἰς 360°· αἱ μοῖραι
 αὗται ἄρα εἶναι βαθμηδὸν μικρότεροι καθ' ὅσον πλησιάζομεν εἰς τοὺς
 Πόλους· ἐπάνω εἰς αὐτοὺς μάλιστα ὁ παράλληλος καταντᾷ νὰ ᾖναι ἐν

σημείον, τοῦ ὁποίου τὸ πλάτος εἶναι 90 μοιρῶν καὶ τὸ μῆκος μηδέν. Ὅθεν εἶναι ὡσαύτως ἀληθινόν, ἂν εἴπωμεν, ὅτι αἱ μοῖραι τοῦ μήκους δὲν εἶναι μοῖραι μεγίστου κύκλου εἰμῆ εἰς τὸν Ἰσημερινόν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν Πόλον πάντοτε χωροῦσι σμικρυνόμεναι.

**Ἐκάστη μοῖρα τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῶν μεσημερινῶν ὑπολογίζεται, ὅτι περιέχει 23 λεύγας Γαλλικὰς· ἐκάστη δὲ τῶν λευγῶν τούτων ἐξισοῦται μὲ 2280 ὄργιας, ἢ μὲ 4440 μέτρα (19). Ἐκαστος τῶν παραλλήλων κύκλων διαιρεῖται καὶ αὐτὸς εἰς 360 μοῖρας· ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι, καθ' ὅσον ἀπομακρύνονται τοῦ Ἰσημερινοῦ σμικρύνονται, ἔπεται ὅτι καὶ αἱ μοῖραι αὐτῶν εἰσι σμικρότεραι, οὐδ' εἶναι ἔρθαν νὰ ὑπολογίζεται ἐκάστη αὐτῶν ἴση μὲ 23 λεύγας. Παρετήρησαν ὅτι ἡ σμίκρυνσις αὐτῆ γίνεται ἐπαισθητῆ ἀπὸ τῆς 13 μοῖρας τοῦ μήκους (ἦτοι 13 μοῖρας ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ) καὶ προβαίνει ἀξάνουσα κατὰ τοὺς κύκλους τοὺς πλησιάζοντας πρὸς τὸν Πόλον, καὶ προσδικῶς σμικρυνόμενος μέχρι τοῦ μηδενισμοῦ σχεδόν. Ὅθεν διὰ νὰ ἐκτιμῶμεν εἰς λεύγας καὶ τὰς μειουμένας μοῖρας τοῦ μήκους, πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν ἐπόμενον πίνακα, εἰς τὸν ὁποῖον αἱ λεύγαι εἶναι δεκαδικῶς διηρημέναι πρὸς εὐκολίαν τῶν ὑπολογισμῶν.

Μοῖραι ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ	Λεύγαι δεκαδικαί.	Μοῖραι ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ	Λεύγαι δεκαδικαί.	Μοῖραι ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ	Λεύγαι δεκαδικαί.
0	23	40	19,150	70	8,540
13	24,149	43	17,553	73	6,469
20	23,490	50	16,	80	4,334
23	22,638	53	14,334	83	2,178
30	21,649	60	12,500	90	ἢ ὑπὸ τοὺς πόλους μηδενικόν.
33	20,482	63	10,363		

Ἡ ἐκτίμησις αὕτη εἶναι ἀναγκαία εἰς τὸν μαθητὴν, ὅταν θέλῃ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἔκτασιν μιᾶς ἐπικρατείας εἰς λεύγας τετραγ. ἐπὶ τῶν Γεωγραφικῶν Πινάκων, κάμων τὸν ὑπολογισμὸν διὰ τοῦ μήκους καὶ πλάτους.

§. 4'. Τρόποι δι' ὧν προσδιορίζονται τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος.

35. Ἐπειδὴ τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος εἶναι ἡ βᾶσις τῆς Γεωγραφίας, συμφέρει νὰ γνωρίζωμεν τοὺς τρόπους, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζονται εἰς προσδιορισμὸν αὐτῶν.

Γνωρίζουσι τὸ πλάτος διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐξῆς ἀξιώματος. Ἡ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπόστασις ἐνὸς τόπου, ἢ τὸ πλάτος αὐτοῦ, εἶναι ἴσον μὲ τὸ ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος ὕψωμα τοῦ Πόλου. Ἐάν, φέρῃ εἰπεῖν, εὐρίσκεισαι ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν Ε Ε (σχ. 5) ὁ οὐράνιος Πόλος (ὑποθετόμενος ὅτι ἐνταῦθα σημαίνεται ἀκριβῶς ὑπὸ τοῦ Πολικοῦ Ἀστέρου) φαίνεται ἴσα εἰς τὸν ὀρίζοντα' ὅθεν τὸ ὕψωμα τοῦ Πόλου εἶναι μηδέν, διότι καὶ τὸ πλάτος αὐτὸ εἶναι μηδέν.

Ἐπειδὴ ἡ μετατόπισις τοῦ Πολικοῦ Ἀστέρου εἶναι κατὰ λόγον τῆς γινομένης ὁδοιορίας ἐπὶ τῆς Γῆς (11), εἶναι φανερόν ὅτι, ἂν τις ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ Ε προχωρῇ πρὸς τὸν Πόλον Η μίαν μοῖραν, ὁ Ἄστηρ,

ὅστις ἦτο πρότερον ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, θέλει φανῆ ὑψηλότερον μίαν μοῖραν ἂν δέ τις προχωρῆ 2, 3, 4 μοίρας, καὶ ὁ Ἄστῆρ θέλει φαίνεσθαι ὑψούμενος 2, 3, 4 μοίρας, καὶ οὕτως ἐφεξῆς ἕως τοῦ Πόλου, ὅπου θέλει εἶσθαι ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος 90° σωστάς, τουτέστιν εἰς ὕψος ἀκριβῶς ἴσον μὲ τὸ πλάτος. Τὸ ὕψωμα ἄρα τοῦ Πόλου εἰς τινὰ τόπον θέλει εἶσθαι ἴσον μὲ τὸ πλάτος αὐτοῦ τοῦ τόπου.

36. Διὰ νὰ γνωρίσωμεν ἄρα τὸ πλάτος τόπου τινός, ἀρκεῖ νὰ δυναθῶμεν νὰ μετρήσωμεν, διὰ τινος ὀργάνου, τὸ ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος ὕψωμα τοῦ Πόλου. Πρὸς τοῦτο μεταχειρίζονται συνήθως ἐν τεταρτημόριον κύκλου $\Gamma \Delta B$ (σχ. 6.), ὃν διηρημένον εἰς 90 μοίρας καὶ ὑποδιηρημένον εἰς λεπτὰ πρῶτα καὶ δεύτερα. Ἡ βᾶσις AB εὐθύνεται ἴσα πρὸς τὸν ὀρίζοντα H , εἰς δὲ τὸ κέντρον A εἶναι προσηρμοσμένοι εἰς κινήτους κανὼν ὁ $A \Delta$, φέρων διόπτρας καὶ κινούμενος ἀπὸ τὸ B εἰς τὸ Γ . Τούτου διεύθυνον κατ' εὐθείαν τὸ ἄκρον Δ πρὸς τὸν πολικὸν Ἄστέρα E' ἀριθμησον τὰς περιλαμβανομένας μοίρας μεταξὺ τοῦ Δ καὶ B' τὸ δὲ ἄθροισμα αὐτῶν εἶναι τὸ ὕψωμα τοῦ Ἄστέρος καὶ τοῦ Πόλου ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος H , καὶ τοῦτο εἶναι ἴσον μὲ τὸ πλάτος τοῦ τόπου. Τοιοῦτοτρόπως εὐρισκομένου τοῦ ὕψωματος 45° φέρ' εἰπεῖν, συνάγεις ὅτι καὶ ὁ τόπος, ὅπου γίνεται ἡ παρατήρησις, ἀπέχει 45° ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν.

37. Ἡ μεταξὺ τῶν Μεσημβρινῶν δύο τόπων διαφορὰ προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν τῆς ὥρας τοῦ μεσημερίου, ἢ τὴν τῶν ἄλλων ὥρῶν τῶν εἰς αὐτοὺς τούτους τοὺς τόπους· ὥστε, εἴν ὁ εἰς ἀπέχη τοῦ ἑτέρου 15 μοίρας, ἡ διαφορὰ τοῦ χρόνου, κατὰ τὸν ὅποιον γίνεται εἰς ἕκαστον μεσημβρία, εἶναι μιᾶς ὥρας (22). Ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι, ὡσάκις δύναται τις νὰ γνωρίξῃ ποία ὥρα εἶναι κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμήν εἰς δύο τόπους διαφορῶν, γνωρίζει καὶ ὅπόσον εἶναι τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τῶν ἰδίων Μεσημβρινῶν αὐτῶν τῶν τόπων· εἰς τοῦτο καταντᾷ ἡ λύσις τοῦ προβλήματος τοῦ μήκους.

38. Οἱ τρόποι οἱ μεταχειριζόμενοι πρὸς γνώρισιν τῆς διαφορᾶς τῶν ὥρῶν εἶναι τὰ λεγόμενα ὠροφυλάκια ἢ χρονοφυλάκια (garde-temps) καὶ ἡ σύγκρισις τῶν αὐτῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων, γινομένων εἰς δύο τόπους κειμένους ὑπὸ Μεσημβρινοὺς διαφόρους.

39. Τὰ ὠροφυλάκια εἶναι ὠρολόγια ἐντελῶς κανονισμένα, τὰ ὅποια δὲν παραλλάσσουσι σχεδὸν ποσῶς εἰς διάστημα πολλῶν μηνῶν· τὰ βάλουσι εἰς τὴν αὐτὴν ὥραν, κανονίζοντες αὐτὰ πρὸς τὸν ἥλιον, εὐρισκόμενοι εἰς τὸν τόπον, ὅθεν ἀναχωροῦσι, τὸν ὅποιον ὑποθέτομεν, ὅτι εἶναι

τὰ Παρίσια. Τὰ ὠροφυλάκια ἀκολουθοῦν νὰ δεικνύωσι πάντοτε τὴν ὥραν, ἥτις εἶναι εἰς τὴν ἄνω ῥηθείσαν πόλιν, εἰς ὅποιονδήποτε ἄλλον τόπον καὶ ἂν τὰ μεταφέρῃ ὁ ὁδοιπόρων. Ὅταν δ' οὗτος φθάσῃ εἰς τὴν χώραν, τῆς ὁποίας θέλει νὰ γνωρίσῃ τὸ μῆκος, παρατηρεῖ καὶ λαμβάνει τὴν ὥραν τῆς Μεσημβρίας δεικνυομένην ὑπὸ τοῦ Ἡλίου εἰς αὐτὴν τὴν χώραν· ἔπειτα τὴν συγκρίνει μὲ τὴν δεικνυομένην ὥραν ὑπὸ τοῦ ὠροφυλακίου, ἥτις εἶναι ἢ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὑπάρχουσα εἰς Παρισίους· ἐκ τούτου εὐρίσκει τὴν διαφορὰν τῶν ὥρῶν καὶ ἐπομένως καὶ τὴν τῶν Μεσημβρινῶν διάστασιν.

40. Ἄς ὑποθέσωμεν π. χ. ὅτι ὁ ὁδοιπόρος, διευθυνθεὶς πρὸς ἀνατολὰς εὐρίσκει, ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν, ὅτε εἶναι μεσημέριον εἰς τὸν τόπον ὅπου ἔφθασε, τὸ ὠροφυλάκιόν του δείχνει 9 ὥρ. 30 λ., ἦγον 2 ὥρ. 30 λ. ὀλιγώτερον. Ἐπειδὴ δὲ μία ὥρα ἀντικρίζει εἰς 15 μοίρας (22), πολυπλασιάζει 2 ὥρ. 30 λ. ἐπὶ 15, τὸ γινόμενον 37° 30' εἶναι τὸ μῆκος πρὸς Ἀν. τοῦ Μεσημβρινοῦ τῶν Παρισίων.

Ἐνοεῖται δὲ ὅτι, ἂν ὁ ὁδοιπόρος ἔπερνε τὸν δρόμον τὸν πρὸς δυσμὰς, τὸ ὠροφυλάκιόν του ἤθελε δεικνύει μίαν ὥραν πλεότερον κατὰ 15°.

41. Ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ χαλῶνται ποτὲ τὰ ὠροφυλάκια, ἤθελαν μᾶς χρηγεῖ τὸ μέσον τοῦ νὰ γνωρίζωμεν μετὰ μεγίστης ἀκριβείας τὰ μῆκη· ἀλλὰ διὰ τὰς προξενουμένας εἰς αὐτὰ παραλλαγὰς ὑπὸ τῶν μεταβολῶν τοῦ κρύους καὶ τῆς θερμότητος, δὲν δυνάμεθα νὰ πιστευώμεθα ὅλως διόλου εἰς αὐτὰ τὰ ὄργανα· καταφεύγομεν λοιπὸν αὐτοχρόνως καὶ εἰς τὴν παρατήρησιν τῶν Οὐρανίων φαινομένων οἷον, τῶν ἐκλείψεων.

Τὰ φαινόμενα ταῦτα, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης ἀποστάσεως τῶν Οὐρανίων σωμάτων, γίνονται ὀρατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν εἰς τόπους πολὺ μακρὰν ἀπέχοντας ἀπ' ἀλλήλων, καὶ διαφόρους ὥρας ἔχοντας· ἐκ δὲ τῆς διαφορᾶς τούτων συμπεραίνεται τὸ μῆκος.

42. Ἄς ὑποθέσωμεν π. χ. ὅτι μία τις ἐκλείψις τῆς Σελήνης γίνεται ὀρατὴ εἰς τρεῖς πόλεις διαφόρους, εἰς τὴν Φιλαδέλφειαν, εἰς Παρισίους, καὶ εἰς τὴν Μόσχαν· τὴν στιγμὴν δὲ τῆς ἐκλείψεως οἱ εἰς Παρισίους παρατηροῦντες ἔχουσι μεσονύκτιον· οἱ τῆς Φιλαδέλφειας 5 ὥρ. 10' 24" πρωϊνάς· οἱ δὲ τῆς Μόσχας 2 ὥρ. 20' 48" ὁμοίως μετὰ τὸ Μεσονύκτιον. Βλέπομεν πρῶτον, ὅτι ἡ Φιλαδέλφεια κεῖται πρὸς Δυσμὰς τῶν Παρισίων (εἰς τὴν Ἀμερικὴν), ἔπειδὴ αἱ ὥραι ὀπισθοποροῦσιν· ἡ Μόσχα κεῖται πρὸς Ἀνατολὰς, ἔπειδὴ αἱ ὥραι προτρέχουσιν· ἀλλὰ κατὰ πόσον; Πολλαπλασιάσον 5 ὥρ. 10' 24" καὶ 2 ὥρ. 20' 48" ἐπίσης ἐπὶ 15,

καὶ θέλεις εὐρεῖ, ὅτι τὸ μῆκος τῆς μὲν Φιλαδελφίας εἶναι 77° 36' πρὸς Δυσμὰς τῶν Παρισίων· τῆς δὲ Μόσχας 35° 12' πρὸς Ἀνατολάς.

43. Παρὰ τὰς τῆς Σελήνης ἐκλείψεις μεταχειρίζονται προσέτι καὶ ἄλλα φαινόμενα Οὐράνια· οἷον, τὰς ἐκλείψεις τοῦ Ἡλίου, τῶν δορυφόρων τοῦ Διὸς κτλ. πάντοτε κατὰ τὰς αὐτὰς ἀρχάς.

Ὅλοι οὗτοι οἱ τρόποι φέρουσιν εἰς τὸ αὐτὸ, εἰς τὸ νὰ εὐρωμεν δηλ. ἐν χρόνῳ τὴν διαφορὰν τῶν Μεσημβρινῶν διὰ τὴν μεταβάλλωμεν εἰς μοίρας.

§. Ε'. Σφαῖραι καὶ Χάρται.

44. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εὐρηκαν τὸ μῆκος καὶ πλάτος τῶν πρωτίτων τόπων τῆς Γῆς· διὰ καταμετρήσεων δὲ γενομένων ἐπιτοπίως, συνῆψαν εἰς αὐτὰς τὰς ὠρισμένας τοποθεσίας, τοὺς μεταξὺ τόπους καὶ τὸν συσχηματισμὸν προσέτι τῆς χώρας ἐκ τούτων δὲ ἠδυνήθησαν νὰ διαγράψωσι καὶ ἀπεικονίσματα τῆς Γῆς. Τὰ ἀπεικονίσματα ταῦτα εἶναι ὀλόκληρα, ἢ μερικὰ. Τὰ μὲν πρῶτα ὀνομάζονται Σφαῖραι καὶ ἐπιπεδοσφαίρια· τὰ δὲ δεύτερα, Χάρται ἢ Πίνακες γενικοὶ ἢ ἰδιαίτεροι.

45. Ἄλλου ὠρίσαμεν τί εἶναι ἡ σφαῖρα (17)· τὰ δὲ ἐπιπεδοσφαίρια διαφέρουσι κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι ἡ Γῆ διαγράφεται ἐπὶ ἐπιφανείας ἐπιπέδου, ὅπου, διὰ τὴν παρασταθῆ, ὅτι ἡ Γῆ ἔχει σχῆμα σφαιρικόν, γράφονται οἱ Παράλληλοι καὶ οἱ Μεσημβρινοὶ καμπύλοι, καθὼς ἤθελαν φανῆ εἰς τινα βλέποντα σφαῖραν εἰς ἀπόστημά τι ἄπειρον· τοῦτο δὲ εἶναι τὸ λεγόμενον Προβολή. Αἱ δὲ Προβολαὶ εἶναι πολλῶν εἰδῶν, ἀλλ' ὅλαι καταντῶσιν εἰς τὸ αὐτὸ, εἰς τὸ νὰ παραστήσωσι δηλ. μ' ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον λάθος, μίαν σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν ἐπὶ ἄλλῃς ἐπιπέδου. Τὸ δὲ εἶδος τοῦ ἐπιπεδοσφαιρίου τούτου λέγεται Ἐπιπεδοσφαῖριον Διημίσφαιρον, ἐπεὶ εἰς αὐτὸ παραστήνονται χωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων τὸ Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν Ἡμισφαῖριον.

46. Ἄλλο εἶδος ἐπιπεδοσφαιρίου εἶναι τὸ ἐπονομαζόμενον τοῦ Μερκάτορος ἀπὸ τοῦ ἐφευρόντος αὐτὸ μαθηματικοῦ. Εἰς αὐτὸ οἱ μεσημβρινοὶ παραστήνονται κατ' εὐθείας γραμμὰς ἰσοδιαστάσας, καὶ τεμνομένας καθέτως ὑπὸ τῶν παραλλήλων τοῦ Ἰσημερινοῦ· κυρίως δὲ μεταχειρίζονται αὐτὸ οἱ Ναῦται.

47. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ εἰκονισθῶσιν ἐπὶ τῶν ἐπιπεδοσφαιρίων ὅλαι αἱ τῶν τόπων λεπτομέρειαι, ἔξω μόνον ἂν δώσῃ τις εἰς αὐτὰ ἐκτάσεις ὑπερμεγέθεις καὶ ὀχληράς, ἐπενόησαν Χάρτας ἢ Πίνακας μερικοὺς, οἵτινες ἐξεικονίζουσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μεγάλα μέρη τῆς Σφαίρας, ὑποβαλλόμενοι καὶ αὐτοὶ εἰς τοὺς κανόνας τῶν προβολῶν.

(ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. ΚΟΚΚΩΝΗ.)

(45). Ονομάζονται δὲ γενικοὶ, ὅταν παραστήνωσι τὸ ὅλον κἀνεὶς μεγάλου τόπου ἢ ἐπικρατείας· καὶ μερικοὶ ἢ εἰδικοὶ, ὅταν δὲν εἰκονίζωσιν εἰμὴ ἓν μέρος. Οὗτοι πάλιν ἐπονομάζονται Πίνακες χωρογραφικοὶ, ἂν παραστήνωσι μίαν ἐπαρχίαν μ' ὅλους τοὺς ἀξιοσημειώτους τόπους αὐτῆς· καὶ τοπογραφικοὶ, ἢ καὶ γεωμετρικὰ σχεδιογραφήματα, ὅταν ὁ διαγραφεὺς διαγράψῃ καὶ ὅλας τὰς μεμενωμένας κατοικίας καὶ τῶν ἀγρῶν τὴν διαίρεσιν. Εἶναι καὶ ἄλλοι Χάρται προσέτι· οἷον οἱ Ναυτικοὶ ἢ ὑδρογραφικοὶ διὰ τοὺς Ναύτας γινόμενοι, ὅπου μετὰ προσοχῆς σημειόνονται τὰ παράλια καὶ τὰ βάθη τῶν ὑδάτων· οἱ Ὀρυκτολογικοὶ, ἐπὶ τῶν ὁποίων σημειόνεται ἡ φύσις τῶν γήινων στρωμάτων, τὰ εἶδη τῶν εἰς αὐτὰ εὐρισκομένων ὀρυκτῶν κτλ.

48. Ἐκαστος δὲ Χάρτης, μέγας ἢ μικρὸς, γίνεται κατὰ τινα σχέσιν ἢ ὅρον ὡς πρὸς τὸ ἀληθινὸν μέγεθος τῆς Γῆτινος Σφαίρας· καὶ ἡ σχέσις αὕτη δεικνύεται διὰ τῆς λεγομένης κλίμακος. Εἶναι δὲ ἡ κλίμαξ γραμμὴ εἰς τὰ κάτωθεν ἐκάστου πίνακος διηρημένη ἰσομερῶς, τῆς ὁποίας τὸ μῆκος καὶ τὰ τμήματα δεικνύουσι μὲ πόσον διάστημα, λαμβανόμενον ἐπὶ τοῦ Χάρτου, εἶναι ἴσος ἀριθμὸς τις μιλίων, λευγῶν ἢ μυριάμετρων· καὶ τοῦτο μᾶς βοήθει νὰ ἐκτιμῶμεν τὰς ἀποστάσεις τῶν τόπων, καὶ ἐν ταύτῳ νὰ μανθάνωμεν πόσον ὁ Χάρτης εἶναι μικρότερος τοῦ εἰκονιζομένου τόπου.

49. Ἐστω ἐν παράδειγμα. Ἄς ὑποθέσωμεν ἓνα Χάρτην ἐπὶ τῆς κλίμακος τοῦ ὁποίου ἐν μυριάμετρον ἔχει μῆκος ἑνὸς χιλιοστομέτρου· εἶναι φανερόν, ὅτι αἱ ἀποστάσεις, λαμβανόμεναι ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Χάρτου, θέλουσι εἶσθαι μικρότεροι ἀπὸ τὰς ἀληθινὰς τῶν εἰκονιζομένων τόπων κατὰ λόγον ἑνὸς χιλιομέτρου πρὸς ἓν μυριάμετρον, τουτέστι θέλουσι εἶσθαι δέκα μιλλιόνια φορές μικρότεροι.

Τὰ μέτρα τὰ πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀποστημάτων ὀνομάζονται μέτρα ὁδοιπορικὰ, καὶ διαφέρουσιν ἀπὸ μίαν Ἐπικράτειαν εἰς ἄλλην. Εἰς τὴν Γαλλιάν πρότερον μετεχειρίζοντο ὡς τοιοῦτο τὴν λεγομένην κοινὴν λεύγαν, 2,300 ὄργυιων περίπου, περιεχομένην σχεδὸν εἰκοσιπεντάκις εἰς μίαν μοῖραν, καὶ ἑνεαχιλιάκις εἰς τὴν γῆινον περιφέρειαν. Τὰ σημερινὰ μέτρα εἶναι τὸ χιλιάμετρον καὶ τὸ μυριάμετρον (19). μίᾳ δὲ λεύγᾳ ἰσοδυναμεῖ μὲ 4,440 μέτρα. Τὸ δὲ λεγόμενον Γεωγραφικὸν μίλλιον εἶναι τὸ ἐξηκοστὸν μιᾶς μοῖρας τοῦ Μεσημβρινοῦ ἥτοι ἴσον μ' ἓν λεπτόν (*).

(*) Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ κοινὸν μίλλιον τῆς Ἰταλίας ἰσοδυναμοῦν μὲ ὄργυις 930 ²³/₁₀₀· τὸ δὲ Ἀγγλικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ ὄργ. 826 ²⁰/₁₀₀· διότι ἐξ αὐτῶν τάσσονται

Οἱ παλαιοὶ Ῥωμαῖοι μετεχειρίζοντο ἕν μίλλιον, τὸ ὁποῖον ἦτο ὡς ἔγγιστα τὸ 175 μοίρας, ἢ 757—760 ὄργυιαι περίπου, καὶ περιεῖχε 5,000 πόδας Ῥωμαϊκοῦς. Τῶν δὲ Ἑλλήνων τὸ μέτρον ἦτο τὸ στάδιον, περιέχον 600 πόδας. Εἶχον δὲ πολλῶν εἰδῶν· ἀλλὰ τὸ συνηθέστερον μεταξὺ τῶν δοκίμων συγγραφῶν εἶναι τὸ Ὀλυμπιακὸν στάδιον, ἴσον ὃν μὲ τὸ 1,8 τοῦ Ῥωμαϊκοῦ μιλλίου καὶ μὲ τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς λεύγης, ἐκ τῶν τασομένων 25 εἰς τὴν μοῖραν.

*§. 5'. *Περὶ τῆς τῶν Γεωγραφικῶν Πινάκων χρήσεως.*

49 δῖς. Ἀφ' οὗ ἕκαστος τόπος καὶ ἐκάστη ἐπικράτεια παριστάνονται ἐπὶ τῶν Γεωγραφικῶν Πινάκων, ὡς εἶπομεν (48) κατὰ τινα ὅρον ἢ σχέσιν πρὸς τὸ πραγματικὸν μέγεθος αὐτῶν, καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους θέσιν· ἢ δὲ σχέσις αὐτῆ δεικνύεται διὰ τῆς κλίμακος τῆς κάτωθεν ἐκάστου Πίν. σημειουμένης, καὶ τῶν ἐπ' αὐτῶν τῶν Πιν. κύκλων καὶ γραμμῶν, γίνεται φανερόν ὅτι δυνάμεθα ἐπ' αὐτῶν νὰ κατανοήσωμεν καὶ τὴν πραγματικὴν ἔκτασιν πάσης ἐπικρατείας, καὶ τὴν ἀπόστασιν μιᾶς πόλεως ἀπ' ἄλλης, καὶ τὸ Γεωγραφικὸν μῆκος καὶ πλάτους ἐνὸς τόπου κτλ.

Οἱ ἐπὶ τῆς σφαιρας ἀγόμενοι κύκλοι, ὡς εἶπομεν (20) ἀγόνται ἐπίσης καὶ ἐπὶ παντὸς Πίνακος Γεωγραφικοῦ· διότι ἄνευ τούτων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τεθῶσιν οἱ τόποι ἀκριβῶς κατὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους σχετικὴν θέσιν. Ὅθεν ἀνοίγοντες ἕνα τινὰ χάρτην ἐνώπιον ἡμῶν, τὸν τῆς Εὐρώπης, φέρ' εἰπεῖν, βλέπομεν διαγεγραμμένην τὴν Ἥπειρον ταύτην ἐντὸς ἑτερομήκους τετραγώνου, τὸ ὁποῖον διαχωρίζεται εἰς τετραγωνίδια διὰ γραμμῶν ἀπὸ τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἄνω πρὸς τὰ κάτω διερχομένων καὶ διασταυρουμένων. Ἐκ τῶν 4 γραμμῶν, αἵτινες ὀρίζουσι τὸ τετράγωνον, αἱ μὲν 2 (ἢ εἰς τὰ δεξιὰ καὶ ἢ εἰς τὰ ἀριστερὰ) εἰκονίζουσι τὸν πρῶτον Μεσημβρινόν, οὗσαι διηρημέναι εἰς μοίρας τοῦ πλάτους. Αἱ δὲ ἄλλαι δύο (ἢ εἰς τὰ ἄνω καὶ ἢ εἰς τὰ κάτω) εἰκονίζουσι τὸν ἰσημερινόν διηρημένον καὶ αὐτὸν εἰς μοίρας τοῦ μήκους. Αἱ ἀπὸ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἡρημέναὶ καμπύλαι γραμμαὶ εἰκονίζουσι τοὺς παραλλήλους· αἱ δὲ ἀπὸ τὰ ἄνω πρὸς τὰ κάτω, τοὺς μεσημβρι-

69 εἰς τὴν μίαν μοῖραν. Τὸ Ἑλληνικὸν εἶναι ἔτι μικρότερον, ἴσον μὲ 656 ὄργ. καὶ $\frac{41}{100}$ ὅθεν τάσσονται 87 εἰς μίαν μοῖραν. Τὰ τῶν λοιπῶν ἔθνῶν μίλλια εἶναι μεγαλύτερα, ὅθεν καὶ ὀλιγώτερα ἀναλογοῦνται εἰς τὴν μοῖραν. Οἱ δὲ Γάλλοι ὑπολογίζουσι τὴν μοῖραν ἀκριβῶς εἰς ὄργ. 57,008 καὶ εἰς 25 λεύγ. καὶ τὴν λεύγαν ὡς περιέχουσαν 2280 ὄργ. (4440 μέτρα) 2 δὲ λεύγαι καὶ $\frac{1}{4}$ εἶναι ἴσαι μὲ ἕν μυριάμετρον, τὸ ὁποῖον γνωρίζεται· ἐν Γαλλίᾳ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ὡς τὸ ἐπίσημον ἔθδοιπορικὸν μέτρον τῶν ἀποστημάτων.

νούς. Ἐκ τούτων δὲ κατανοεῖται εὐκόλως, ὅτι τοῦ ἀνοιγομένου ἐνώπιον ἡμῶν πίνακος τὸ δεξιὸν μέρος (δηλ. τὸ ἀντικρίζον εἰς τὴν δεξιὰν ἡμῶν χεῖρα) ἀντικρίζει εἰς τὴν ἀνατολήν· τὸ δ' ἀπέναντι, εἰς τὴν δύσιν· τὸ κάτω εἰς τὴν Μεσημβρίαν, καὶ τὸ ἄνω εἰς τὴν Ἄρκτον.

Ὅταν, δοθέντων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους μιᾶς πόλεως, θέλω νὰ εὔρω τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ χάρτου, πρέπει πρῶτον νὰ θεβαιωθῶ τίς εἶναι ὁ πρῶτος Μεσημβρινός (ἤτοι πόθεν διαβαίνει (31) ὁ τοῦ προκειμένου χάρτου, καὶ τίς ὁ Μεσημβρινός, ἀφ' οὗ ἐλήφθη τὸ διδόμενον πλάτος, καὶ ἐὰν δὲν ἦναι ὁ αὐτός, πράσσωμεν ὅ,τι εἶπομεν ἀνωτέρω (32)· ἔπειτα ἀριθμοῦντες, τὰς μὲν μοῖρας τοῦ δοθέντος μήκους ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς εἰκονιζούσης τὸν Ἰσημερινὸν διὰ νὰ σημειώσωμεν τὸν ἀπ' αὐτῆς, ἢ πλησίον αὐτῆς, ἀρχόμενον μεσημβρινὸν τοῦ τόπου· τὰς δὲ τοῦ δοθέντος πλάτους ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς εἰκονιζούσης τὸν πρῶτον Μεσημβρινόν, καὶ σημειοῦμεν ὁμοίως τὸν ἀρχόμενον ἐκεῖθεν παράλληλον, ὅπου δὲ οὗτος διασταυροῦται μὲ τὸν σημειωθέντα μεσημβρινόν, ἐκεῖ που ὑπάρχει ἡ ζητούμενη πόλις. Οὕτω θέλεις εὔρει τὴν πόλιν τῶν Παρισίων, φέρ' εἰπεῖν, ἔχουσιν πλάτος 49° ἐπὶ μὲν τῶν πινάκων τῶν ἐχόντων πρῶτον μεσημβρινόν τὸν δι' αὐτῆς ταύτης τῆς πόλεως διερχόμενον, κειμένην ὅπου ὁ διὰ τῆς 49° διερχόμενος παράλληλος διασταυροῦται μὲ αὐτὸν τὸν πρῶτον μεσημβρινόν· ἐπὶ δὲ τῶν ἐχόντων πρῶτον μεσημβρινόν τὸν ἐκ τῆς νήσου Φέρρου, ὅπου ὁ ἄνω ῥηθεις παράλληλος διασταυροῦται μὲ τὸν ἀπὸ τῆς 20° ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ ἀρχόμενον μεσημβρινόν·

Διὰ νὰ γνωρίσω δὲ τὴν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν δύο πόλεων ἐπὶ τοῦ πίνακος, λαμβάνω διὰ διαθήτου τὸ μήκος τῆς κλίμακος (48) καὶ μὲ τὸ αὐτὸ διάνοιγμα φέρω αὐτὸν ὡσάκις χωρεῖ εἰς τὸ μεταξὺ τῶν δύο πόλεων διάστημα· ἐνοεῖται, ὅτι τὸ διάστημα τοῦτο θέλει εἶσθαι τοσάκις ἴσον εἰς μίλλια, ὅσα περιέχει ἡ κλίμαξ, ἢ τὸ ληφθὲν μέρος τῆς κλίμακος, ἐὰν τύχη μικροτέρα αὐτῆς ἢ μεταξὺ τῶν δύο τόπων ἀπόστασις. Πρέπει δὲ νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἡ οὕτω λογιζομένη ἀπόστασις κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν δύναται νὰ ἦναι βραχυτέρα τῆς πραγματικῆς, ὅταν συλλογισθῶμεν τὰς πρὸς ὀδοιπορίαν ὁδοὺς λαμβανούσας διαφόρους ἐλιγμούς· ἔνεκα τοῦ δυσβάτου τῶν τόπων, τῶν ὀρέων κλ.

Ὅταν δὲ θέλω νὰ εὔρω τὴν ἔκτασιν μιᾶς ἐπικρατείας ἀπ' ἀνατολᾶς πρὸς δυσμᾶς εἰς μέρος τι ὠρισμένον, οἷον τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν 39° Β. πλάτους, παρατηρῶ, ὅτι ἡ ἔκτασις αὕτη κατέχει ἐπὶ τοῦ πίνακος $3\frac{1}{2}$ μοῖρας περίπου, ὅθεν αἱ μοῖραι ὑπολογιζόμεναι εἰς

λεύγας 25 ἐκάστη, δίδουσιν ἕκτασιν $87 \frac{1}{2}$ λευγῶν. Ἄλλ' ἐὰν στοχασθῶμεν, ὅτι αἱ μοῖραι αὐταὶ λαμβανόμεναι ἐπὶ τῶν παραλλήλων εἰσὶ μοῖραι τοῦ μήκους, μὴ ἰσοδυναμοῦσαι ἐκάστη μὲ 25 λεύγας, διὰ νὰ ἔχωμεν ἀκριβῆ τὸν ὑπολογισμόν πρέπει νὰ πολυπλασιάσωμεν $3 \frac{1}{2}$ οὐχὶ ἐπὶ 25 λεύγας ὅσας ἔχουσιν αἱ μοῖραι τῶν παραλλήλων τῶν πλησίον τοῦ σημεριοῦ, ἀλλὰ ἐπὶ 20,482: ὅσαι φέρονται σημειωμένοι εἰς τὸ ἔκτεθὲν περὶ μειώσεως αὐτῶν τῶν μοιρῶν διάγραμμα (34 α) ὅθεν θέλομεν εὐρεῖ ἀντὶ $87 \frac{1}{2}$ λ. 71,687 ἢ $71 \frac{1}{2}$ λ: τὴν ἀληθῆ ἕκτασιν ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς. Ἐὰν δὲ κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον ζητήσωμεν καὶ τὴν ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν ἕκτασιν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ λογιζόντες ἐκάστην μοῖραν ἀπαραμειώτως πρὸς 25 λ. (33) τὸ δ' ἐκ τούτου γινόμενον πολυπλασιάσωμεν μὲ τὸ ἀνωτέρω εὐρεθὲν $71 \frac{1}{2}$ λ: θέλομεν ἔχει ὡς ἔγγιστα τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου εἰς λεύγας τετραγωνικάς.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

Περὶ τῆς Γῆς θεωρουμένης κατὰ τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὰ Οὐράνια σώματα.

50. Εἶδομεν ὅτι τὰ Οὐράνια σώματα διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις διακεκριμένας· εἰς Ἀστέρας ἀκινήτους, συντεταγμένους κατὰ συμμορίας ἢ κατ' ἀστερισμούς· καὶ εἰς κινήτους ἢ Πλανήτας, ἔχοντας τὸν Ἥλιον κέντρον τῆς κινήσεώς των (4). Οἱ Πλανῆται οὗτοι συστήνουσι μετὰ τοῦ Ἥλιου τὸ λεγόμενον Πλανητικὸν σύστημα, καὶ εἶναι ὅλοι σκιεροὶ ἢ ἑτερόφωτοι, λαμβάνοντες δηλ: τὸ ὅποιον ἀντανακλῶσι φῶς ἀπ' ἄλλο σῶμα αὐτόφωτον, τὸν Ἥλιον.

Οἱ πλανῆται ὑποδιαιροῦνται ἔτι εἰς δύο· α.) Εἰς Πλανήτας καθολικούς, οἵτινες στρέφονται ἀμέσως περὶ τὸν Ἥλιον· τοιοῦτοι εἶναι οἱ ὀνομαζόμενοι κυρίως Πλανῆται καὶ οἱ Κομήται· β.) εἰς Πλανήτας δευτερεύοντας ἢ Δορυφόρους (4).

Αἱ μαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι ἔχουσι τὸν τρόπον πῶς νὰ βεβαιωθῆ τις περὶ τοῦ μεγέθους ὅλων τῶν σωμάτων τούτων, καὶ περὶ τῶν διαστημάτων τῶν χωριζόντων αὐτὰ ἀπὸ ἡμᾶς, ἐνῶ συγχρόνως καὶ ἡ παρατήρησις ἀποδεικνύει τὸν χρόνον τῆς κινήσεώς των.

§. Α'. Περὶ τοῦ Ἥλιου.

51. Ὁ Ἥλιος, τὸ λαμπρότατον ἄστρον τοῦ πλανητικοῦ συστήματος, φαίνεται, ὅτι εἶναι σχήματος ὡς ἔγγιστα σφαιρικοῦ. Αἱ κηλίδες, αἱ ὁποῖαι

παρατηροῦνται ἐπὶ τοῦ δίσκου του, φαινόμεναι ὅτι μετατοπιζονται καὶ ἐπανερχονται πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, μᾶς δίδουσι νὰ καταλάβωμεν ὅτι καὶ αὐτὸς ἔχει μίαν κίνησιν περιστροφῆς περὶ τὸν ἰδίον του ἄξονα, γινομένην εἰς 25 ἡμέρας καὶ 12 ὥρας· ἡ διάμετρος αὐτοῦ περιέχει εἰς ἑαυτὴν 111 φορές τὴν τῆς Γῆς, καὶ εἶναι ἴση μὲ 319,000 λεύγας. Ὁ Ἥλιος εἶναι περίπου 1,400,000 φορές μεγαλύτερος τῆς Γῆς· φαίνεται δὲ εἰς τὰ ὀμμάτιά μας τόσο μικρὸς, ἐπειδὴ ἀπέχει ἀπὸ ἡμᾶς πλεόν τῶν 12,000 διαμέτρων τῆς Γῆς, ἢ 34,000,000 λεύγας περίπου.

§. Β'. Ὀνομασίαι τῶν κυρίως λεγομένων Πλανητῶν.

52. Οἱ Πλανῆται ὑπόκεινται εἰς δύο κινήσεις· ἡ μία εἶναι κίνησις περιστροφῆς περὶ τὸν ἄξονά των, περὶ τῆς ὁποίας ἐβεβαιώθησαν διὰ τῶν αὐτῶν μέσων, δι' ὧν καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἥλιου (51)· ἡ δὲ ἑτέρα, εἶναι κίνησις περιφορᾶς περὶ τὸν Ἥλιον (4). Αἱ δύο αὗται κινήσεις γίνονται ὅλων χωρὶς ἐξαιρέσεως ἀπὸ Δυσμᾶς πρὸς ἀνατολάς. Ἡ δὲ ἁρμονία αὕτη πηγάζει ἀπὸ τὰς πρώτας αἰτίας, διὰ τῶν ὑποίων ἢ χειρ τοῦ δημιουργοῦ ὥρισε τὰς τῶν Πλανητῶν κινήσεις· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ πλεόν ἀξιοσημείωτον τῶν φαινομένων, ἀφ' ὧσα βλέπομεν εἰς τὸ σύστημα τοῦ Παντός.

Γνωστοὶ ἕως σήμερον πλανῆται ἀριθμοῦνται ὑπὲρ τοὺς 50· οἱ πλεῖστοι ἀπὸ τὰς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἀνακαλυφθέντες· ὀνομαστώτεροι δὲ εἰσὶν οἱ ἐξῆς 17: τεταγμένοι κατὰ τὴν ἐπομένην τάξιν, γενομένης ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ Ἥλιου. Ἑρμῆς ὁ πλησιέστατος αὐτοῦ τοῦ Ἥλιου, ἔπειτα Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, Ἄρης (Φλορίς, Ἑστία, Ἴρις, Μῆτις, Ἥβη, Ἀστραῖα, Ἥρα, Δῆμητρα, Παλλὰς) Ζεὺς, Κρόνος, Οὐρανὸς Ποσειδῶν. Ἐξ αὐτῶν οἱ ἐξ ἤγουν Ἑρμῆς, Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, Ἄρης, Ζεὺς καὶ Κρόνος, ἦσαν γνωστοὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους, οἵτινες ἀντὶ τῆς Γῆς ἐλογίζοντο τὴν Σελήνην, καθὼς καὶ τὸν Ἥλιον, διότι ὑπέθετον, ὅτι περὶ τὴν γῆν ἀκίνητον μένουσαν ἐκινουῦντο οἱ 7 πλανῆται. (6)

53. Εἶναι δὲ οἱ μὲν ἐκ τῶν πλανητῶν μικρότεροι τῆς Γῆς· ἤγουν ὁ Ἑρμῆς, ὅστις εἶναι τὸ δεκατημόριον αὐτῆς· Ἀφροδίτη, τὰ ἐννέα δεκατημόρια Ἄρης, τὸ πέμπτον· οἱ δὲ μεταξὺ τοῦ Ἄρεως καὶ τοῦ Διὸς, ὀνομασθέντες, οἷον Φλορίς, Ἑστία κλ. εἶναι τόσο μικροὶ, ὥστε ἀδύνατον νὰ γνωρισθῶσιν ἀκριβῶς αἰκαταμετρήσεις τοῦ ὄγκου των, καὶ ὀνομάζονται τηλεσκοπικοὶ Πλανῆται· διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τοὺς ἴδωσιν ἄλλως εἰμὴ μὲ πολλὰ ἰσχυρὰ (πολλὰ μεγεθυντικὰ) τηλεσκόπια. Διὰ τοῦτο καὶ οὗτοι καὶ οἱ λοιποὶ 34. τῶν ὑποίων παρελείψαμεν τὰ ὀνόματα· δὲν

ἀνεκαλύφθησαν εἰμὴ μετὰ τὴν εὔρεσιν τῶν τοιούτων ἰσχυρῶν τηλεσκοπίων. Ὅλοι δὲ οὗτοι οἱ τηλεσκοπικοὶ φαίνονται εἰς τὸ μεταξύ τοῦ Ἄρεως καὶ τοῦ Διὸς ἀπόστημα.

Μεγαλῆτεροι δὲ τῆς Γῆς εἶναι: ὁ Ζεὺς 1,470 φορές· ὁ Κρόνος χιλί· ὁ Οὐρανὸς 82 καὶ ὁ Ποσειδῶν 110 φορές.

Περιστροφή καὶ σχῆμα αὐτῶν.

54. Ὁ Ἑρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἄρης περιστρέφονται περὶ τὸν ἰδίον των ἄξονα ἰσοχρόνως σχεδὸν μὲ τὴν Γῆν, ἦγουν εἰς μίαν ἡμέραν· ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Κρόνος εἰς $\frac{4}{10}$ ἡμέρας ὡς ἔγγιστα, ἢ εἰς 10 ὥρας περίπου. Ἐκ τούτου κατανοεῖται, ἀφ' οὗ εἶναι τόσον μεγαλῆτεροι τῆς Γῆς (53), ὅτι ἡ περιστροφή αὐτῶν εἶναι ταχυτάτη. Ἡ τοῦ Διὸς συγκρινομένη μὲ τὴν περιστροφὴν τῆς Γῆς εἶναι 26 φορές ταχύτερα· ἡ δὲ τοῦ Κρόνου 22 φορές· ἡ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ ἡ τοῦ Ποσειδῶνος ἀγνοοῦνται ἕνεκα τῆς μεγίστης αὐτῶν ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεως.

55. Ἐκ τῆς παρατηρήσεως ἀπεδείχθη, ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ Πλανῆται εἶναι ὁμοίοσχημοὶ μὲ τὴν Γῆν, ἦγουν ὅτι εἶναι πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν των ἐξωγκωμένοι (φουσκωμένοι), καὶ πεπιεσμένοι πρὸς τοὺς Πόλους. Ἐβεβαιώθησαν δὲ προσέτι, ὅτι ἡ πίεσις αὕτη εἶναι σχεδὸν κατὰ λόγον τῆς ταχύτητος τῆς περιστροφῆς. Ὁ Ζεὺς π. χ. ὅστις περιστρέφεται εἰς ἑαυτὸν 26 φορές ταχύτερα παρὰ τὴν Γῆν, εἶναι πεπιεσμένος $\frac{1}{5}$ ἢ εἰκοσιπεντάκις πλέον ἢ ἐκεῖνη· ἐκ τούτου δὲ πρέπει νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἡ κίνησις τῆς περιστροφῆς εἶναι τὸ αἷτιον τῆς πίεσεως.

Καὶ τῷ ὄντι εἶναι γνωστὸν ὅτι τὰ σώματα τὰ στρεφόμενα περὶ τὸ κέντρον, τείνουν εἰς τὸ νὰ ἀπομακρυνθῶσιν ἀπ' αὐτοῦ μὲ πλέον περισσοτέραν ὀρμὴν, ὅσον καὶ ἡ κίνησις των εἶναι ταχύτερα· τοῦτο ὀνομάζουσιν ἐνέργειαν τῆς ἀποκέντρου δυνάμεως· αὕτη δὲ ἀντίκειται εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς βαρύτητος, ἢ τῆς ἐπικέντρου δυνάμεως, ἥτις φέρει πρὸς τὸ κέντρον. Διὰ ταῦτα εἰς καθένα Πλανήτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν Γῆν, τὸ μέρος τὸ πλησιάζον εἰς τὸν Ἰσημερινὸν ὅπου ἡ κίνησις εἶναι ταχυτάτη, ἔπρεπε νὰ ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸ κέντρον, ἦγουν νὰ φουσκωθῆ ἢ νὰ ἐξογκωθῆ· ἡ δὲ ἐξόγκωσις αὕτη δὲν ἠδύνατο νὰ γένη, εἰμὴ διότι ἡ ὕλη τῶν Πλανητῶν ἦτο κατ' ἀρχὰς ῥευστή.

56. Ἡ ἐνέργεια τῆς ἀποκέντρου δυνάμεως ἀντικειμένη εἰς τὴν τῆς βαρύτητος, πρέπει νὰ ἐναντιόνηται καὶ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς· ὅθεν τὰ σώματα πρέπει νὰ χάνωσιν ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν κάτι τῆς βαρύτητος, τὴν ὁποίαν εἰς ἄλλο μέρος τινὸς Πλανήτου ἔχουσι· καὶ τοῦτο δὲ ἐβε-

βαιώθησαν οἱ Φυσικοὶ μεταχειρισθέντες τὸ ἐκκρεμὲς τῶν ὥρολογίων. Τὸ ἐκκρεμὲς ἀπομακρινόμενον ἀπὸ τὴν κάθετον πρὸς τὸν ὀρίζοντα καὶ κινούμενον, καταπίπτει πρὸς αὐτὴν τὴν κάθετον ἐπαναφερόμενον ὑπὸ τῆς βαρύτητος· ὅσον δὲ μεγαλητέρα εἶναι ἡ βαρύτης, τόσῳ μεγαλητέρα εἶναι καὶ ἡ ταχύτης μετὰ τὴν ὁποίαν καταπίπτει. Παρατήρησαν λοιπὸν ὅτι, ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν, ὥρολογίου τινὸς ἐκκρεμὲς, ἔχον μῆκος ὠρισμένον, κινεῖται βραδύτερον ἀφ' ὅσον εἰς τόπους πλησιεστέρους εἰς τὴν Ἄρκτον· ἕνεκα δὲ τούτου ἀναγκάζονται νὰ δίδωσιν εἰς αὐτὸ μῆκη διάφορα κατὰ τοὺς τόπους, ὅταν θέλουν νὰ κάμνῃ ἀναλικνήσεις τῆς αὐτῆς ποσότητος τοῦ χρόνου. Τοῦτο τὸ πείραμα, ἀποδεικνύον τὴν ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν ἐλάττωσιν τῆς βαρύτητος, ἔρει μόνον ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ Γῆ τῶ ὄντι περιστρέφεται περὶ τὸν ἰδιόν της ἄξονα.

57. Περιφορά. Ἡ τῶν Πλανητῶν περιφορά περὶ τὸν Ἥλιον γίνετα· εἰς πλειοτέραν ἢ ὀλιγωτέραν χρόνου διάρκειαν, ἀνάλογον μετὰ τὴν ἀπόστασιν αὐτῶν ἀπ' ἐκεῖνον. Ὁ Ἑρμῆς κάμνει τὴν περιφοράν του εἰς 88 ἡμέρας· ἡ Ἀφροδίτη εἰς 224· ἡ Γῆ εἰς 365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας ἢ εἰς ἓν ἔτος· ὁ Ἄρης εἰς ἓν ἔτος καὶ 321 ἡμέρας· ὁ Ζεὺς εἰς 11 ἔτη καὶ 315 ἡμέρας· ὁ Κρόνος εἰς 29 ἔτη καὶ 164 ἡμέρας· ὁ Οὐρανὸς εἰς 83 ἔτη καὶ 52 ἡμέρας· καὶ ὁ Ποσειδῶν εἰς 164 ἔτη.

58. Ὁ δρόμος ἢ ἡ τροχιά, τὴν ὁποίαν οἱ Πλανῆται περιγράφουσι περὶ τὸν Ἥλιον, δὲν εἶναι κυκλική, ἀλλ' ἔχει τὸ σχῆμα μακρυλοῦ ἢ συμπεπιεσμένου κύκλου· τοῦτο δὲ τὸ σχῆμα λέγεται ἑλλειψις (σχ. 7), τῆς ὁποίας ἡ μεγάλη διάμετρος ὀνομάζεται μέγας Ἄξων, καὶ ἡ μικρά, ΑΛ', μικρὸς Ἄξων, τὸ δὲ σημεῖον τῆς διατομῆς Κ, κέντρον. Ὁ δὲ Ἥλιος δὲν εὐρίσκεται ἀκριβῶς εἰς τὸ κέντρον τῶν ἑλλείψεων τούτων, ἀλλ' εἰς ἓν σημεῖον ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἄξωνος, ὀνομαζόμενον Ἑστία, Ε', ἀπέχον τι διάστημα ἀπὸ τοῦ κέντρον· τοῦτο δὲ τὸ διάστημα ΕΚ λέγεται Ἐκκεντρότης. Ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι οἱ Πλανῆται δὲν ἀπέχουσι πάντοτε ἴσον ἀπὸ τὸν Ἥλιον· ἀλλ' ἄλλοτε μὲν εἶναι πλησιέστερον, ἄλλοτε δὲ ἀπώτερον. Ἡ μικροτέρα αὐτῶν ἀπόστασις λέγεται Περιηλιότης, ἢ δὲ μεγαλητέρα Ἀφηλιότης· ἡ δὲ μέση ἀπόστασις εἶναι τὸ ἕμισυ τοῦ ἀθροίσματος τῶν δύο ἀποστημάτων. Μόνη τῆς Γῆς ἡ τροχιά ἔχει ὄνομα ἴδιον, λεγομένη ἑκλειπτικὴ.

Ἀποστάσεις τῶν Πλανητῶν ἀπὸ τοῦ Ἥλιου.

59. Λαμβάνοντες ὡς ὅρον συγκρίσεως τὸ μῆκος τῆς γῆϊνου διαμέτρου, ὃν 2,860 λευγῶν, εὕρηκαν πόσας ἐξ αὐτῶν ἔπρεπε νὰ θέσωσι κατὰ σειράν, μίαν μετὰ τὴν ἄλλην, ὥστε νὰ συμπληρωθῇ ἡ ἴση ποσό-

της τοῦ ἀποστήματος καθενὸς τῶν Πλανητῶν ἀπὸ τοῦ Ἡλίου. Κατὰ τοῦτον λοιπὸν τὸν τρόπον ἐκφραζομένου τοῦ ὑπολογισμοῦ, ὁ Ἑρμῆς ἀπέχει ἀπὸ τοῦ Ἡλίου 4,800 διαμέτρους (ἢ 13,728,000 λεύγας) ἢ Ἀφροδίτη, 9,600 διαμέτρους· ἢ Γῆ, 12,000 (51)· ὁ Ἄρης, 19,000, ὁ Ζεὺς, 65,000· ὁ Κρόνος 110,000· ὁ Οὐρανός, 242,000. Ἐκ τούτου δὲ βλέπομεν, ὅτι αἱ ἀποστάσεις αὗται εἶναι ὡς ἐγγίστα πρὸς ἀλλήλας, ὡς οἱ ἐφεξῆς ἀριθμοὶ, 4, 7, 10, 15, 52, 95, καὶ 192.

60. Αἱ τροχιαὶ (58) τῶν Πλανητῶν δὲν εὐρίσκονται ὅλαι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου, τουτέστι παράλληλοι πρὸς ἀλλήλας· ἐξεναντίας εἶναι μάλιστα κεκλιμένοι τινὲς ὡς πρὸς τὰς ἄλλας, καθὼς παραστήνονται εἰς τὸ 12 σχ. τὰ δὲ σημεῖα, καθ' ἃ συναπαντῶνται τὰ ἐπίπεδά των, ὀνομάζονται δεσμοί. Ἡ ἔγκλισις αὕτη (ἐξαιροῦνται οἱ τηλεσκοπικοὶ Πλανῆται ἔχοντες μεγαλητέραν ἔγκλισιν), δὲν ὑπερβαίνει τὰς 8 μοίρας ἐκατέρωθεν τῆς ἐκλειπτικῆς, ἦγουν τῆς τροχιάς τῆς Γῆς· εἰς τρόπον ὥστε ἡ περιφορὰ αὐτῶν γίνεται ἐντὸς μιᾶς ζώνης πλατείας 16 μοιρῶν, ἐκ τῆς ὁποίας τὸ μέσον διαβαίνει ἡ ἐκλειπτικὴ καλεῖται δὲ ἡ ζώνη αὕτη Ζωδιακός.

61. Ὁ Ζωδιακὸς ὀνομάσθη οὕτως ἀπὸ τῶν ζωδίων, ἦγουν τῶν 12 ἀστερισμῶν, οἵτινες ὅλοι σχεδὸν ἔχουσι ὀνόματα ζῶων (σχ. 13). Ὁ Ἥλιος Φ. μένων ἀκίνητος εἰς τὴν ἐστίαν τῆς ἐκλειπτικῆς ΗΗΗΣ, μᾶς φαίνεται διὰ τὴν μεταβατικὴν κίνησιν τῆς Γῆς, ὅτι διαβαίνει ἀλληλοδιαδόχως ἔμπροσθεν τοῦ καθενὸς τῶν δώδεκα ζωδίων· εἰς δὲ τὸ τέλος τοῦ ἔτους μᾶς φαίνεται, ὅτι, διατρέξας ὅλην τὴν Ζωδιακοῦ τὴν ἔκτασιν, ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον, ὅθεν ἀνεχώρησε τὸ παρελθὸν ἔτος· ἀλλὰ πραγματικῶς εἶναι ἡ Γῆ, ἣτις διατρέχει αὐτὸν τὸν δρόμον.

62. Τῶν ἀστερισμῶν ἢ τῶν σημείων τοῦ Ζωδιακοῦ ὄντων 12: ὅσοι καὶ οἱ μῆνες τοῦ ἔτους, ὁ Ἥλιος φαίνεται, ὅτι διατρέχει ἓνα ἀστερισμὸν κατὰ μῆνα, καὶ τρεῖς κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους.

Ἴδου τὰ ὀνόματα τῶν ἀστερισμῶν καὶ τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους, εἰς τὰς ὁποίας ἀντικρίζουσιν.

Ἐρ ἢ ἀνοιξίς — Κριός,	Υ.	Ταῦρος,	Ζ.	Δίδυμοι,	βδ.
Θέρος. — — Καρκίνος,	Φ.	Λέων,	Ω.	Παρθένος	πρ.
Φθινόπωρον. — Ζυγός,	α.	Σκορπίος,	π.	Τοξότης	→.
Χειμῶν. — Διγόκερος,	χ.	Ίδρωχός,	δλ.	Ἰχθύες,	→.

* Ἐκτὸς τῶν ἄνω 12 ζωδίων τῆς ἐκλειπτικῆς εἶναι καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀστερισμοὶ ἀλλαχοῦ τοῦ οὐρανοῦ διαφόρως ὀνομαζόμενοι δι' ὀνομάτων μυθολογικῶν ἢ ζῶων· οἷον πρὸς Βορρᾶν τοῦ Ζωδιακοῦ ἡ Μεγάλῃ Ἄρκτος, ἡ ἄμαξα, ἡ Μικρὰ Ἄρ-

κτος, ὁ Δράκων, ἡ Κασσιόπη, ὁ Πήγασος ἢ ὁ μέγας Σταυρὸς, ἡ Ἄνδρομέδα, ὁ Περσεύς, ἡ Λύρα, ὁ κύκνος ἢ ὁ Σταυρὸς κτλ. Αἱ Ἰάδες καὶ αἱ πλειάδες (ἢ κοινῶς λεγομένη Πούλια) εὐρισκόμεναι ἐπὶ τοῦ Ζωδιακοῦ εἰς τὸ Ζῶδιον τοῦ Κριοῦ. Πρὸς Μεσημβρ: δὲ τοῦ Ζωδιακοῦ εὐρίσκονται ἡ Φάλαινα, ὁ Ὀρίων, ὁ Μέγας καὶ Μικρὸς αὐών, ὁ Ἡριδανός, ἡ Ἰδρα, ὁ Φοῖνιξ κτλ.

Οἱ ἀστερισμοὶ εἰσὶν ἀθροίσματα ἀπλανῶν ἀστέρων, οἵτινες φυλάττουσι πρὸς τὴν Γῆν τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν καὶ πρὸς ἀλλήλους τὴν αὐτὴν θέσιν, παριστανόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς τεχνητῆς οὐρανοῦ Σφαίρας ὑπὸ τὰ σχήματα τῶν Ζώων, τῶν ὀπίων φέρουσι τὰ ὀνόματα, οἷον τῆς Ἄρκτου, τοῦ μυθολογουμένου Πηγάσου κτλ. (ἴδε 99).

§. Γ'. Περὶ τῶν Κομητῶν.

63. Οἱ Κομηταὶ διαφέρουσι ἀπὸ τοὺς κυρίως λεγομένους Πλανήτας κατὰ τοῦτο· ὅτι αἱ τροχιαὶ τῶν σχηματίζουσιν ἐλλείψεις πολλὰ ἐπιμήκεις ἢ μακρυλάς, αἱ ὁποῖαι ὀνομάζονται παραβολαὶ, καὶ ὅτι αὐτοὶ διατρέχουσι τὴν ἔκτασιν τοῦ Οὐρανοῦ καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, καὶ τινες μάλιστα κινουῦνται ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς. Κατὰ τὴν περιηλιότητα αὐτῶν διαβαίνουσι πολλὰ πλησίον τοῦ Ἡλίου, καὶ κατὰ τὴν ἀψηλιότητα τῶν ἀπομακρύνονται εἰς ἀπειρον διάστημα. Ἐνίοτε εἰς τὴν περιηλιότητά των πυρόνται τόσο ὑπερβολικὰ, ὥστε ἔχουσι θερμότητα μυριάκις ἰσχυροτέραν παρὰ τὴν τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου· ἡ δὲ θερμότης αὕτη πρέπει νὰ ἐξατμίζῃ τὴν ὕλην αὐτῶν. Καὶ τῷ ὄντι φαίνονται κομηταὶ, τῶν ὁπίων οἱ πυρῆνες εἶναι τόσο ἀτμώδεις, ὥστε διὰ μέσου αὐτῶν διαβλέπονται τὰ ἀστρα. Εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν εἶναι καὶ ἡ κόμη, ἥτις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετ' αὐτῶν συμφαινομένη, τοῖς ἔδωκε καὶ τὴν ἐπωνυμίαν· κατὰ πιθανὸν δὲ λόγον φαίνεται ὅτι αὕτη εἶναι ἢ ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν θερμότητα ἐξατμιζομένη ὕλη τοῦ Κομητοῦ, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐπισύρει κατόπιν του. Κατὰ τινὰς περιπτώσεις δύνανται οἱ Ἀστρονόμοι νὰ προείπωσι τινῶν κομητῶν τὴν ἐπάνοδον· ἀλλὰ νομίζουσιν, ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν περιγράφουσι τροχιάς, ὅχι ἐλλείψεις, ἀλλ' ἄλλο εἶδος καμπύλης λεγομένης ὑπερβολῆς (τῆς ὁποίας τὰ δύο πέρατα δὲν συνέρχονται ποτὲ), καὶ ἐπομένως οἱ τοιοῦτοι κομηταὶ δὲν δύνανται νὰ ἐπανέλθωσι πάλιν καὶ νὰ μᾶς γένωσιν ὁρατοί.

* Ἄφ' οὗ καιροῦ ἐτελειοποιήθησαν τὰ τηλεσκόπια, ἀνεκαλύφθησαν πολλοὶ κομηταὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὸ ἡλιακὸν ἡμῶν σύστημα· ἀπὸ τοῦ 1845 ἕως τοῦ 1856 παρετηρήθησαν 39 νέοι κομηταὶ ἀνὰ δύο ἕως 5 ἡ καὶ 7 κατὰ τινὰ ἔτη φαινόμενοι· δὲν γνωρίζεται δὲ ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων ἡ πορεία οὐδ' ὁ χρόνος τῆς ἐπάνοδου αὐτῶν, πλην 4 μόνων, ἐξ ὧν εἷς εἶναι καὶ ὁ ἐπὶ Καρόλου τοῦ Ε' ἀνεφανὴς τὸ 1556: καὶ προσδοκώμενος ἕνα ἐπανέλθῃ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1856 καὶ 1860. διότι κάμει τὴν περιόδον του εἰς 300 περίπου ἔτη.

Ἀναφέρονται ὡς μέγιστοι κομηταὶ οἱ φανέντες κατὰ τὰ 1402 Μ. Χ. 1532,

1577, 1618, 1744 και 1843. Τούτου τοῦ τελευταίου ἡ κόμη εἶχε μῆκος 60 ἑκατομ. λευγῶν και πλάτος $1\frac{1}{2}$ ἑκατομ: ὁ δὲ Πυρῆν 19 χιλ: λευγῶν διάμετρον. Καὶ τοῦτο νέα ἀπόδειξις περὶ τῆς ἀγανιστάτης ἐκτάσεως τῶν Οὐρανῶν και τοῦ μεγέθους αὐτῶν τῶν σωμάτων, παρὰ τὴν ἀπόστασιν τῆς Γῆς ἀπὸ τοῦ Ἡλίου οὖσαν 34 ἑκατομ: λευγῶν (51) και τὴν διάμετρον αὐτῆς 2864. Ἐν ᾧ δὲ ἔχουσι τοσοῦτον μέγεθος, ἡ ὕλη ἐξ ἧς σύγκεινται, εἶναι ἀραιοτάτη, μυριάκις και ἑκατομυριάκις ὀλιγώτερον πυκνή τοῦ ἐν ᾧ ζῶμεν ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος: διῆτι, ὡς εἴπομεν, διὰ μέσου τοῦ πυρῆνος αὐτῶν διασφῶνται τὰ ὄπισθεν εὐρισκόμενα μεταίτιου μεγέθους ἄστρα, ἐν ᾧ τὰ νέφη ἰσικιάζουσι και ἀποκρύπτουσι και αὐτὸν τὸν μέγιστον φωστῆρα τοῦ Οὐρανοῦ, τὸν Ἡλίον. Ἀφ' οὗ δὲ σύγκεινται οἱ κομήται ἐκ τοσοῦτον ἀραιᾶς ὕλης, ἔπειτα ὅτι οὐδεμίαν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἐπιβροχὴν, ἢ βλάβην νὰ προξενήσωσιν εἰς ὅσα τυχόν κατὰ τὴν πορείαν των πλησιάζουσιν ἄλλα οὐράνια σώματα, πολλαπλασίαν αὐτῶν πυκνότητα και ἑλκτικὴν δύναμιν ἐπομένως ἔχοντα. Ἐκ τούτων κατονοεῖται προσεῖ εὐκόλως, ὅτι τὰ διαφημισθέντα ἐσχάτως περὶ συγκρούσεως τοῦ προσδοκωμένου πλανήτου μετὰ τῆς Γῆς, και διχοτομίαις ἢ ἐξαφανίσεως αὐτῆς, εἰσιν ὄλως ἀνυπόστατα.

§. Δ'. Περὶ τῶν Δορυφόρων.

64. Ὀνομάζουσι δορυφόρους ἢ ἀκολουθούς οὐράνιά τινα σώματα, τὰ ὅποια περιφέρονται περὶ τοὺς Πλανήτας, κινούμενα ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, ἐνῶ και ἐκεῖνοι γυρίζουσι κύκλῳ τοῦ Ἡλίου. Ἔως σήμερον γνωρίζομεν πέντε μόνους πλανήτας ἔχοντας και δορυφόρους: δὴλ: τὴν Γῆν, τὸν Δία, τὸν Κρόνον, τὸν Οὐρανὸν, και τὸν Ποσειδῶνα.

Ὁ δορυφόρος τῆς Γῆς εἶναι ἡ Σελήνη· ἀλλὰ περὶ αὐτῆς θέλομεν λαλήσει κατόπιν ἐκτενέστερον.

Ὁ δὲ Ζεὺς ἔχει τέσσαρας ἀκολουθούς, αἵτινες διακρίνονται μόνον διὰ τῶν τηλεσκοπίων· ἡ περὶ ἑαυτοὺς περιστροφικὴ των κίνησις εἶναι ἴση μετὰ τὴν περὶ τὸν Δία περιφορὰν των. Αὕτη δὲ ἡ περιφορὰ δὲν εἶναι πολυχρόνιος· ἐπειδὴ τοῦ μὲν πλησιαιστέρου εἰς τὸν Δία ἐκτελεῖται εἰς μίαν ἡμέραν και 18 ὥραι: τοῦ δὲ ἀπωτάτου, εἰς 16: ἡμέρας και 16: ὥρας.

65. Ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι οἱ δορυφόροι οὗτοι πρέπει νὰ ὑπόκωνται και εἰς συγγὰς ἐκλείψεις· και ἐπειδὴ αἱ τῆς Σελήνης εἶναι σπανιώταται, οἱ Ἀστρονόμοι και οἱ περιηγηταὶ μεταχειρίζονται συγγότατα τὰς τῶν δορυφόρων πρὸς εὐρεσιν τοῦ μήκους, κατὰ τὴν ὑποίαν προεξηγήσαμεν μέθοδον (41).

66. Οἱ δορυφόροι οὗτοι χρησιμεύουσι παρομοίως εἰς τὸ νὰ μᾶς γνωστοποιῶσι τὴν ταχύτητα, μετὰ τὴν ὑποίαν φθάνει εἰς ἡμᾶς τὸ φῶς ἀπὸ τὰ οὐράνια σώματα· και ἰδοὺ κατὰ ποῖον τρόπον.

Ἀφ' οὗ εἶναι καλῶς ἐγνωσμένος ὁ χρόνος τῆς περιφορᾶς ἐκάστου δορυφόρου, εἶναι εὐκόλον νὰ προεῖπωμεν τὴν ὥραν και τὸ πρῶτον και δεύτερον λεπτόν, κατὰ τὰ ὅποια εἰς τῶν δορυφόρων θέλει παρεμπίσει εἰς τὴν σκιὰν τοῦ Πλανήτου και νὰ πάθῃ τὴν ἐκλείψιν. Ἀλλὰ παρατηρήθη ὅτι,

ὅτε ὁ Ζεὺς εὐρίσκεται εἰς τὸ Ζ' (σχ. 8) ἀπὸ τὸ ἔτερον μέρος τοῦ Ἡλίου ὡς πρὸς τὴν Γῆν, εὐρισκομένην ταύτην εἰς τὸ γ, αἱ ἐκλείψεις ἐπέρχονται ἀργότερον, ἀφ' ὅσον ἔπρεπε· καὶ ἐξεναντίας, ὅτε εὐρίσκεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους μὲ τὴν Γῆν εἰς τὸ Ζ, ἐκεῖναι ἐπέρχονται ταχύτερον. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἡ βραδύτης εἶναι πάντοτε ἀμεταβλήτως $16\frac{1}{2}$. Φυσικῶ τῷ λόγῳ ἔχομεν νὰ στοχασθῶμεν, ὅτι ἡ βραδύτης αὕτη προέρχεται ἐξ αἰτίας τοῦ καιροῦ, τὸν ὁποῖον τὸ φῶς καταδαπανᾷ, ἕως νὰ διέλθῃ τὴν τροχίαν γγ' τῆς Γῆς· ἀλλὰ τὸ ἡμῖσι ταύτης τῆς τροχιάς, ἢ ἡ ἀπόστασις τοῦ Ἡλίου ἀπὸ τῆς Γῆς, εἶναι 34: ἑκατομμύρια λευγῶν (51)· ἡ δὲ διάμετρος ἢ ὁ ἄξων εἶναι 68 ἑκατομμύρια· τὸ φῶς ἄρα διατρέχει περίπου 4: ἑκατομμύρια λευγῶν κατὰ ἓν πρῶτον λεπτόν, ἢ 68,000 κατὰ ἓν δεύτερον· ὅθεν τοῦ φωτός ἡ ταχύτης εἶναι περίπου ἑκατομμυριάκις μεγαλητέρα παρὰ τὴν τῆς σφαίρας τοῦ κανονίου.

67. Ὁ δὲ Κρόνος ἔχει ὀκτῶ δορυφόρους ἐπίσης πλησιέστατα αὐτοῦ ὄντας· παρεκτός δὲ τούτων ἔχει ἔτι καὶ ἓνα δακτύλιον περιζώνοντα αὐτὸν ὡς ζώνη, φαινομένη ὅτι σχηματίζει ἑξῶθεν καὶ ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν ὡς δύο χερούλια (σχ. 9). Ὁ δακτύλιος οὗτος εἶναι σκιερὸς ὡς καὶ ὁ πλανήτης αὐτός (50), ἐπειδὴ καὶ φέρει ἐπ' ἐκεῖνου σκιάν εὐκόλως διακρινομένην. Δὲν εἶναι δὲ προσκολλημένος ἐπάνω εἰς τὸν Πλανήτην, ἀλλὰ στρέφεται περὶ αὐτὸν εἰς 10 ὥρ: $\frac{1}{2}$ · καὶ ἐπειδὴ ἡ διάμετρος του εἶναι εἰκοσιτρεῖς φορές μεγαλητέρα τῆς γῆνιου, συνάγεται ἐκ τούτου, ὅτι στρέφεται 53 φορές ταχύτερον· τὸ δὲ πλάτος αὐτοῦ φαίνεται ὅτι ἰσοῦται μὲ τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς διαμέτρου τοῦ Πλανήτου.

Ὁ Οὐρανὸς ἔχει ἐξ δορυφόρους καὶ ὁ Ποσειδῶν δύο, οἵτινες δὲν φαίνονται εἰμὴ διὰ τῶν καλλίστων τηλεσκοπίων.

§. Ε'. Περιφορὰ τῆς Γῆς περὶ τὸν Ἡλιον.

ΩΡΑΙ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. Ἡ Γῆ φέρεται περίξ τοῦ Ἡλίου εἰς τὸ διάστημα ἑνὸς ἔτους ἢ ἑνιαυτοῦ (57), ἐνῶ συγχρόνως στρέφεται καὶ περὶ ἑαυτὴν κατὰ τὴν διάρκειαν ἑνὸς ἡμερονοκτίου. Καὶ αὕτη μὲν ἡ κίνησις φέρει τὴν διαδοχὴν τῆς ἡμέρας καὶ νυκτός· ἐκεῖνη δὲ, τὴν μεταβολὴν τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους καὶ τὴν ἀνισότητά τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν.

68. Τὰ δύο ταῦτα τελευταῖα φαινόμενα πηγάζουσι κυρίως ἐκ δύο τινῶν τῶν ἐξῆς.

α. Ὁ Ἄξων τῆς Γῆς (67) δὲν εἶναι κάθετος ἐπὶ τῆς τροχιάς· ἡ ἔγκλισις αὐτοῦ δὲν παραλλάσσει εἰμὴ κατὰ τινὰ τρόπον μὸλις ἐπαισθητόν.

β.) Τὰ δύο ἄκρα τοῦ γῆνιου Ἄξονος, ἦτοι οἱ δύο Πόλοι, βλέπουσι πάντοτε πρὸς τὰ αὐτὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ.

69. Ἐπεται ἐκ τούτων, ὅτι εἶναι δύο ἐποχαὶ τοῦ ἔτους, κατὰ τὰς ὁποίας τὰ δύο ἄκρα τοῦ Ἄξονος ἀπέχουσιν ἐπίσης ἀπὸ τὸν Ἥλιον καὶ δύο ἄλλαι πάλιν, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ εἰς τῶν δύο Πόλων εὐρίσκεται πλησιέστερος πρὸς τὸν Ἥλιον. Κατὰ τὰς ἐξηγηθείσας ἀρχὰς ταύτας, ἄς στοχασθῶμεν τώρα τὴν Γῆν κινουμένην περὶ τὸν Ἥλιον.

70. Ἰσημερία ἑαρινή (σχ. 10). Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν τοῦ ἔτους οἱ δύο Πόλοι Π Π', ἂν καὶ πάντοτε ἐγκεκλιμένοι ὡς πρὸς τὴν ἐκλειπτικὴν, ἦτοι τὴν τροχίαν τῆς Γῆς Ε Ε', ἀπέχουσιν ἐξ ἴσου ἀπὸ τὸν Ἥλιον Η. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ φωστῆρος τούτου πίπτουσι κατὰ κάθετον εἰς τὸ μέρος τὸ ἀπέχον ἐξ ἴσου ἀπὸ τοὺς δύο Πόλους, καὶ περιγράφουσι διὰ τῆς περιστροφῆς τῆς Γῆς τὸν κύκλον Ιι, τὸν ὀνομαζόμενον Ἰσημερινόν (21). ὅλον δὲ τὸ ἥμισυ τῆς γῆνιου σφαίρας ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἐτέρου Πόλου εἶναι φωτισμένον, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ εἶναι ἀφώτιστον. Ὁ Ἰσημερινὸς λοιπὸν καὶ ὅλοι οἱ Παράλληλοι κόπτονται εἰς δύο μέρη ἴσα ἀπὸ τὴν γραμμὴν Π Π' τὴν περιορίζουσαν τὸ φῶς· ὅθεν καθ' ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς Γῆς γίνεται ἰσότης τῆς ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ τοῦτο λέγεται Ἰσημερία· ἐπονομάζεται δὲ ἑαρινή ἢ τῆς Ἀνοιξέως, ἂν ὁ Ἥλιος μᾶς φαίνεται τότε ὢν εἰς τὸ ζώδιον τοῦ Κριοῦ (62).

71. Θέρος (σχ. 11). Ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς Ἰσημερίας ὁ γῆνιος Ἄξων, ἐπειδὴ φυλάττει τὴν αὐτὴν θέσιν ὡς πρὸς τὸ ἀπόλυτον διάστημα, εὐρίσκεται, ἐξ αἰτίας τῆς πρὸς τὴν περιφορὰν κινήσεώς του, ἀπ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον μετατοπισμένος ὡς πρὸς τὸν Ἥλιον, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Ἀρκτικός Πόλος στρέφεται κατὰ μικρὸν, καὶ ὁ Ἀνταρκτικὸς ἀπομακρύνεται κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν· αἱ Ἡλιακαὶ ἀκτῖνες ἐπομένως παύουν ἀπὸ τοῦ νὰ προσβάλλωσιν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ Ιι ὡς πρότερον, καὶ φαίνονται ἀναβαίνουσαι πρὸς Ἄρκτον, καὶ γράφουσι ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν μικροτέρους Παράλληλους, ἕως οὗ τέλος νὰ περιγράψωσι τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου ττ' $23^{\circ} \frac{1}{2}$ πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἰσημερινοῦ (24). Ἡ ἐποχὴ αὕτη τοῦ χρόνου λέγεται τροπαι, διότι ὁ Ἥλιος φαίνεται ἐκεῖ ἰστάμενος διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω πρὸς τὸν Ἰσημερινόν.

Εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν τοῦ χρόνου ὁ Ἀρκτικὸς Πόλος ἐπροχώρησε πρὸς τὸν Ἥλιον, ὅσον καὶ οὗτος φαίνεται ὅτι ἐπλησίασε πρὸς ἐκεῖνον· ἢ δὲ Γῆ φωτίζεται πάντοτε κατὰ τὸ ἥμισυ, ἀλλ' ὄχι πλέον ἀπὸ τοῦ ἑνὸς Πόλου μέχρι τοῦ ἐτέρου ἐπίσης. Τὸ φῶς φθάνει $23^{\circ} \frac{1}{2}$ πέραν τοῦ Ἀρκτικοῦ Πόλου ἦτοι εἰς τὸν Πολικὸν κύκλον, τὸν ὁποῖον τότε διαγράφει διὰ τῆς ἡμερησίας περιστροφῆς καὶ μένει πάλιν ἐδῶθεν τοῦ Ἀνταρκτικοῦ Πόλου $23^{\circ} \frac{1}{2}$ εἰς τὸν Πολικὸν κύκλον τὸν Ἀνταρκτικόν.

72. Τὸ φωτιζόμενον ἡμισφαίριον Αλ δὲν κόπτει πλέον τοὺς παραλλήλους εἰς ἴσα μέρη, εἰς τρόπον ὥστε ὁ Ἥλιος φωτίζει πλέον παρὰ τὸ ἡμισυ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου Ηπὶ καὶ ὀλιγώτερον ἢ τὸ ἡμισυ τοῦ νοτίου Ιπι. Αἱ ἡμέραι ἄρα εἶναι μεγαλύτεραι παρὰ τὰς νύκτας, καὶ ἡ μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰ διὰ καθένα τόπον τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι προδήλως κατὰ λόγον τῆς ἀποστάσεως τούτου τοῦ τόπου ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν. Διότι, εἰς μὲν τὸν Ἰσημερινόν Η, ὅστις τέμνεται εἰς δύο ἴσα μέρη Ι κ καὶ κ ι ὑπὸ τῆς γραμμῆς Αλ τῆς περιοριζούσης τὸ φῶς, αἱ ἡμέραι εἶναι ἴσαι μὲ τὰς νύκτας· ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν, τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τῆς γραμμῆς τῆς ἀποπερατούσης τὸ φῶς Ακ καὶ τοῦ ἡμίσεος τοῦ Ἄξονος Ηκ γίνεται προδικτικῶς μεγαλύτερον ὅθεν, ἐπειδὴ δ φ εἶναι μεγαλύτερον παρὰ τὸ κ γ, εἶναι φανερόν, ὅτι εἰς ἓνα τινὰ τόπον κείμενον ὑπὸ τὸν τροπικὸν ττ', αἱ ἡμέραι θέλουν εἶσθαι ὀλίγον μεγαλύτεραι ἢ εἰς τὸν ἄλλον τόπον τὸν κείμενον ὑπὸ τὸν παράλληλον κ γ.

73. Φθινόπωρον. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐποχὴν τῶν τροπῶν, ὁ Ἄξων τῆς Γῆς ἀρχίζει νὰ μετατοπιζῆται μόνον ὡς πρὸς τὸν Ἥλιον (71). Ὁ Ἄρκτικὸς Πόλος ἀπομακρύνεται ἀπὸ τοῦ Ἥλιου· ὁ δὲ Ἀνταρκτικὸς πλησιάζει· ἡ Γῆ τέλος ἐπανάρχεται εἰς τὴν αὐτὴν στάσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρέθη κατὰ τὴν Ἰσημερινὰν τὴν ἐαρινὴν (σχ. 10)· ὅθεν γεννῶνται πάλιν τὰ αὐτὰ φαινόμενα.

74. Χειμῶν. Ἡ Γῆ συνεχίζουσα τὸν δρόμον τῆς καταντᾷ διὰ τῆς μετατοπίσεως τοῦ Ἄξονός τῆς, ὡς πρὸς τὸν Ἥλιον, εἰς θέσιν ἀκριβῶς ἀντίστροφον ἐκείνης, ὅπου εὐρίσκειτο κατὰ τὰς θερινὰς τροπὰς. Τὰ αὐτὰ φαινόμενα ἐξαναγεννῶνται, ἀλλὰ κατ' ἐναντίαν θέσιν εἰς τρόπον ὥστε τὰ βῆθέντα περὶ τοῦ Ἀρκτικοῦ ἡμισφαιρίου ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὸ Ἀνταρκτικόν, καὶ τὰν ἀπάλιν· διότι εἶναι πρόδηλον, ὅτι καὶ τὰ δύο ἡμισφαίρια ἔχουσιν ἐναλλάξ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ θέρος.

75. Ἡ δὲ αὐξήσις καὶ ἐλάττωσις τῆς θερμότητος προκύπτουσιν ἐκ τῶν δύο τούτων αἰτιῶν, τὰς ὁποίας ἤδη εὐκόλως δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν. α.) Τὸ θέρος αἱ Ἡλιακαὶ ἀκτῖνες προσβάλλουσι πλέον καθέτως τὸ βόρειον ἡμισφαίριον· τὸν δὲ χειμῶνα ἔρχονται πλέον πλαγιώτεραι εἰρισκομένου τοῦ Ἥλιου εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Λιγόκερω ττ''', β.) Τὸ θέρος, ὅτε αἱ ἡμέραι εἶναι μεγαλύτεραι, ὁ Ἥλιος μένει πλείστορον καιρὸν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, ἡ δὲ θερμότης ἔχει μόνον δὲν ἔχει ἰκανὸν καιρὸν, ὥστε νὰ διασκεδασθῇ κατὰ τὴν μικρὰν διάρκειαν τῶν νυκτῶν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμέραν νέα ἄλλη προστίθεται. Τὸν χειμῶνα λαμβάνουσι χώραν αἱ δύο αἰτίαι ἀντιστρόφως,

76. Ὡς πρὸς τὸν βαθμὸν δὲ τῆς θερμότητος τῆς ἐπικρατούσης εἰς τοὺς διαφόρους τόπους τῆς γῆνιου σφαίρας, διαιροῦσι ταύτην κατ' ἐκεῖνον εἰς πέντε ταινίας ἢ ζώνας λεγομένας· μὲν ὀνομάζεται διακεκαυμένη ζώνη, καὶ περιέχεται μεταξύ τῶν δύο τροπικῶν αἱ δύο εὐκρατοι ζῶναι, μεταξύ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν πολικῶν κύκλων καὶ δύο τέλος κατεψυγμένα, ἡ κάθε μία ἐντὸς ἐνὸς τῶν Πολικῶν κύκλων περιεχομένη.

77. ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ. Αἱ ἡμέραι αὐξάνουσι καθ' ὅσοντις ἀποχωρεῖ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ (72), εἰς τρόπον ὥστε τὸ μέγεθος τῆς μεγαλητέρας ἡμέρας διαφέρει εἰς ἕκαστον πλάτος. Ὑπὸ μὲν τὸν Ἰσημερινὸν εἶναι πάντοτε ἡ ἡμέρα 12 ὥρων, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ κύκλος κόπτεται πάντοτε εἰς δύο ἴσα μέρη ὑπὸ τῆς γραμμῆς τῆς ὀριζούσης τὸ φῶς· εἰς δὲ τὸν Πολικὸν κύκλον εἶναι 24 ὥρων, ἐπειδὴ τὴν ἡμέραν τῶν τροπῶν αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες φθάνουσιν εἰς 23⁰ ἀπὸ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ πολικοῦ κύκλου, ὥστε οὗτος ὀλόκληρος φωτίζεται. Εἰς τὸν Πόλον ἡ μακροτάτη ἡμέρα εἶναι ἐξ μηνῶν, διότι ἀπὸ τὴν ἐαρινὴν Ἰσημερινὴν ἕως τὴν φθινοπωρινὴν ὁ βόρειος Πόλος βλέπει ἀκαταπαύστως τὸν Ἥλιον, καὶ ἀμοιβαίως πάλιν ἔχει ἐξ μηνῶν νύκτα, μένων ἀφώτιστος ἀπὸ τὴν φθινοπωρινὴν Ἰσημερινὴν ἕως τὴν ἐαρινὴν.

78. ΚΛΙΜΑΤΑ. Διὰ ταῦτα οἱ παλαιοὶ Γεωγράφοι εἶχον διηρημένον τὸ μεταξύ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ Πόλου διάστημα εἰς 30 μέρη, τὰ ὅποια ὠνόμαζον Κλίματα (ἔχουν ἐγκλίσεις), ἐκ τῶν ὁποίων 24 περιέχοντο μεταξύ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ Πολικοῦ κύκλου, καὶ 6 μεταξύ τούτου καὶ τοῦ Πόλου. Τὰ πρῶτα ὀνομάζονται κλίματα ἡμιωριαῖα, διότι δεικνύουσιν, ὅτι αἱ μέγιστα ἡμέραι αὐξάνουσι καθ' ἡμίσειαν ὥραν· τὰ δὲ δευτέρα λέγονται μηνιαῖα, ἐπειδὴ ἡ αὐξῆσις αὕτη εἶναι ἐνὸς μηνός. Ἄλλα 30 κλίματα λογίζονται καὶ εἰς τὸ Νότιον ἡμισφαίριον, 24 δηλ. ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ ἀνταρκτικοῦ Πολικοῦ κύκλου, καὶ 6 μεταξύ τούτου καὶ τοῦ ἀνταρκτικοῦ Πόλου· καὶ τὰ αὐτὰ φαινόμενα καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κλίματα λαμβάνουσι χώραν, κατὰ τὰς αὐτὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἀντιστρόφως ἐπερχομένας εἰς τὰ δύο ἡμισφαίρια (74).

79. ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΦΑΙΡΑΣ. Ἐκ τῆς ἐγκλίσεως τοῦ Γῆνιου ἄξονος ἔπεται φυσικῶς τὸ νὰ μὴ φαίνωνται ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Γῆς τὰ ἀστρα ὅτι κἀκινουσι τὸν φαινόμενον δρόμον των κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φορὰν ἢ διεύθυνσιν· ἐκ τούτου δὲ ἐγεννήθησαν καὶ αἱ ἐκφράσεις αἱ παραστατικαὶ τῶν διαφόρων τῆς σφαίρας θέσεων· ἔχουν, Σφαῖρα παράλληλος, Σφαῖρα ὀρθή, Σφαῖρα πλαγία.

Οἱ κατοικοῦντες ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν ἔχουσι τὴν σφαῖραν ὀρθήν· διότι αὐτοὶ, ἔχοντες τοὺς Πόλους ἴσα εἰς τὸν Ὄριζοντα (35), βλέπουσι τὰ ἄστρα νὰ ὑψώνονται κατὰ κάθετον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ὄριζοντος. Ὀνομάζουσι δὲ αὐτοὺς Ἀμφισκίους, ἐπειδὴ κατανοῦν νὰ ἔχωσι τὴν σκιάν τοῦ σώματος αὐτῶν ἀλληλοδιαδόχως ποτὲ μὲν πρὸς Ἄρκτον, ποτὲ δὲ πρὸς Μεσημβρίαν. Πέραν τοῦ Ἰσημερινοῦ οἱ Πόλοι ἀρχίζουσι νὰ ὑψώνονται ὑπεράνωθεν τοῦ Ὄριζοντος, καθ' ὅσον τις πλησιάζει πρὸς αὐτούς· τὰ δὲ ἄστρα φαίνονται ὑψονόμενα πλαγίως καὶ περιγράφοντα πλαγίας γραμμὰς ὡς πρὸς τὸν Ὄριζοντα. Ἡ σφαῖρα λοιπὸν εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ἀλλὰ πάντοτε, πλαγία μεταξὺ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῶν Πόλων.

Ἡ παράλληλος σφαῖρα δὲν ἐμφιλοχωρεῖ εἰμὴ μόνον ὑπὸ τοὺς δύο Πόλους· ἐκεῖ τὰ ἄστρα περιγράφουσι γραμμὰς παραλλήλους μὲ τὸν Ὄριζοντα. Τῶν δ' εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους εὐρισκόμενων ἀντικειμένων αἰσκιαί, κατὰ τὰς τροπὰς, στρέφονται περὶ αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα· ὅθεν οἱ ἐκεῖ λέγονται περισκιοί.

80. ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ὨΡΩΝ ΤΟΥ ἜΤΟΥΣ. Ἐπειδὴ ἡ Γῆ περιγράφει ἑλλειψιν, τῆς ὁποίας ἐστὶν δὲν εἶναι τὸ κέντρον (58), κατανοεῖται, ὅτι ἡ γραμμὴ ἡ Ἰσημερινὴ δὲν πρέπει νὰ τὴν διαιρῇ εἰς δύο ἴσα μέρη· ἐκ τούτου δ' ἔπεται, ὅτι τὸ μῆκος τῶν τεσσάρων Ὠρῶν τοῦ ἔτους δὲν δύναται νὰ ᾔηαι τὸ αὐτό. Τὸ θέρος ἡ Γῆ εἶναι πλέον μακρυσμένη ἀπὸ τὸν Ἥλιον $\frac{1}{2}$ περίπου· διότι τὴν στιγμὴν τῶν θερινῶν τροπῶν εὐρίσκειται εἰς τὸ η (σχ. 13). τὸ τόξον εη, τὸ διατρεχθὲν κατὰ τὸ ἔαρ, καὶ τὸ ηε τὸ κατὰ τὸ θέρος, εἶναι μεγαλύτερα παρὰ τὰ τόξα-εη καὶ ηε· ὅθεν τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος εἶναι αἱ δύο ὥραι αἱ μεγαλύτεραι τοῦ ἐνιαυτοῦ· διότι λογαριάζουσιν·

Ἀπὸ τὴν ἔαρ. Ἰσημ. ἕως τῶν θερ. τροπῶν	92 ἡμ.	22 ὥρ.	14'
Ἀπὸ τὰς θερ. τροπ. ἕως τὴν φθινοπ. Ἰσημ.	93	13	34
Ἀπὸ τὴν φθιν. Ἰσημ. ἕως τῶν χειμ. τροπ.	89	16	35
Ἀπὸ τὰς χειμ. τροπ. ἕως τῆς ἔαρ. Ἰσημ.	89	1	47

81. Παρεκτὸς τούτου ἡ ὑπάρχουσα διαφορὰ εἰς τὴν διάρκειαν τῶν Ὠρῶν τοῦ ἔτους δὲν προέρχεται μόνον ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσαν εἰς τὸ μέγεθος τῶν δύο τόξων εη καὶ εηε, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν οὖσαν εἰς αὐτὴν τὴν ἐλλειψοειδῆ κίνησιν τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἐπειδὴ ἡ κίνησις αὕτη ταχύνεται γινομένη πλησίον τῆς ἐστίας· εἰς τρόπον ὡσεὶ ἐν τόξον 2^ο λαμβανομένων ἐνταυτῷ ἐπὶ τοῦ εη καὶ ἐπὶ τοῦ εηε, θέλει διατρεχθῆ ταχύτερον κατὰ τὸ ηε καὶ βραδύτερον κατὰ τὸ εη.

82. Ἐκ τούτου ἔπεται, ὅτι ὁ δρόμος τοῦ Ἥλιου δὲν φαίνεται ὁμοίος

καὶ ἰσομερῆς καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, καὶ ὅτι ὁ συνδυασμὸς τῶν δύο κινήσεων, τῆς περιφορᾶς καὶ τῆς περιστροφῆς, δὲν παριστᾷ πάντοτε τὴν αὐτὴν σχέσιν. Αὕτη δὲ εἶναι πρωτίστη αἰτία, ἐκ τῆς ὁποίας συμβαίνει νὰ γίνεταί ἐνίοτε μεσημέριον ὀγλιγωρότερα, καὶ ἄλλοτε πάλιν ἀργότερα. Τὰ ὠρολόγια, τῶν ὁποίων ἡ κίνησις εἶναι ὁμοία, ὅταν ᾖναι κατεσκευασμένα ἀκριβῶς, δὲν συμφωνοῦν πάντοτε μὲ τοὺς ἡλιακοὺς γνῶμονας. Ὁ καιρὸς τὸν ὁποῖον ἐκεῖνα δεικνύουσι λέγεται χρόνος μέσος· ὁ δὲ ὑπὸ τῶν γνῶμόνων δεικνυόμενος χρόνος εἶναι ὁ ἀληθής· ἡ δὲ μεταξύ τῶν δύο διαφορὰ λέγεται ἰσοχρονισμὸς· ἡ δὲ μεγίστη τῶν διαφορῶν εἶναι 16' περίπου.

83. ΤΟΓ ΕΝΙΑΥΤΟΓ ΔΙΑΡΚΕΙΑ. Ἐκ τῶν προειρημένων γίνεται δῆλον, ὅτι ὁ ἐνιαυτὸς εἶναι χρόνος τῆς περιφορᾶς τῆς Γῆς περὶ τὸν Ἥλιον.

Διακρίνονται δὲ ὑπὸ τῶν Ἀστρονόμων δύο ἐνιαυτοί.

Α'. Ὁ ἀστρικός ἐνιαυτός· λέγεται δὲ οὕτως ὁ καιρὸς, τὸν ὁποῖον καταδαπανᾷ ἡ Γῆ διὰ νὰ ἐπανεέλθῃ ἀκριβῶς εἰς τὸ σημεῖον τὸ κείμενον μεταξύ τοῦ Ἥλιου καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀστρου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀνεχώρησε τὸν προηγούμενον ἐνιαυτόν· οἶον ἀπὸ τὸ Ε εἰς ε. (σχ. 13) σημεῖον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀκριβῶς μεταξύ τοῦ Ἥλιου Φ καὶ τοῦ ἀστρου Ε, ὁ ἐνιαυτός οὗτος εἶναι 365 ἡμ., 6 ὥρ. 9', 10''.

Β'. Ὁ τῶν τροπῶν ἐνιαυτός ἢ τῶν ἰσημεριῶν, εἶναι ὁ διατρέχων καιρὸς μεταξύ δύο ἰσημεριῶν ἢ δύο τροπῶν, ἴσος μὲ 365. ἡμ. 5. ὥρ. 48' 45'', ἢ μικρότερος τοῦ ἐτέρου 20', 25''· ὀνομάζουσι δὲ οὗτον καὶ Πολιτικὸν ἐνιαυτόν, διότι τοῦτον κοινῶς μεταχειρίζομεθα.

84. Ἡ διαφορὰ αὕτη προκύπτει ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ στιγμὴ τῆς ἰσημερίας ἐρχεται ὀλίγον πρὶν ἢ ἡ Γῆ, ἀναχωρήσασα ἀπὸ τὸ σημεῖον Ε, ἐπανεέλθῃ ἀκριβῶς εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον· καὶ τοῦτο ὀνομάζεται προήγησις τῶν ἰσημεριῶν. Ἐὰν ἡ ἰσημερία ἐγείναι ἐρέτος, ὅτε ἡ Γῆ ᾔτο εἰς τὸ ε, τὸ ἐρχόμενον ἔτος θέλει συμβῆ, ὅτε ἡ Γῆ θέλει εἶσθαι εἰς τὸ γ. μετὰ δὲ τινὰς ἐνιαυτοὺς εἰς τὸ β, μετέπειτα εἰς τὸ α, καὶ οὕτως ἐφεξῆς, ὥστε ἡ Γῆ ὀπισθοπορεῖ ἀνεπαισθήτως ἐπὶ τῆς τροχίᾳς τῆς. Ἡ ὀπισθοπόρησις δ' αὕτη εἶναι μιᾶς μοίρας εἰς διάστημα 72 ἐτῶν περίπου· ὅθεν θέλει χρειασθῆ 2,160 ἐνιαυτοὺς περίπου εἰς τὸ νὰ ὀπισθοπορήσῃ ἐν Ζῳδίῳ, καὶ 26,000 ἐνιαυτοὺς εἰς τὸ νὰ διατρέξῃ τὴν τροχίαν τῆς ἀντιστρόφως.

85. ΟΠΙΣΘΟΠΟΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΑΗΛΙΑΚΩΝ. Ἐκ τούτου κατανοεῖται, ὅτι ἡ θέσις τῶν ἀστρων τοῦ Ζωδιακοῦ φαίνεται ὅτι ἀλλάσει κατ' ἔτος, ὡς πρὸς τὸν Ἥλιον, μένουσα ὀπίσω τούτου. Τῷ ὄντι, ἂν ἡ Γῆ κατὰ τὴν ἰσημεριαν ε εἶδε τὸν Ἥλιον ἐρέτος ἀντικρύζοντα εἰς τὸ ἄστρον Ε'' τοῦ Ζω-

διακοῦ, τὸ ἄστρον τοῦτο ἐσήμαινεν εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν τὸν τόπον τοῦ σημείου τῆς ἰσημερίας· ἀλλὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος, ἐπειδὴ τὸ ἄστρον θέλει εἶσθαι εἰς τὸ γ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἰσημερίας, ἡ Γῆ θέλει ἰδεῖ τὸν Ἥλιον ἀντικρίζοντα εἰς τὸ ἄστρον γ'. κατόπιν θέλει τὸν ἰδεῖ εἰς τὸ β' κτλ. Θέλει τῇ φανῇ λοιπὸν, ὅτι τὸ ἄστρον μένει ὀπίσω τοῦ Ἥλιου, ὅσον καὶ αὐτὴ μένει ὀπίσω ἀπὸ τὸ σημεῖον ε τῆς τροχιάς της. Εἶναι ἄρα φανερόν ὅτι, ὅταν ὀπισθοπορήσασα ἐν δωδεκατημόριον τῆς τροχιάς της θέλῃ εὔρεθῆ εἰς τὸ α, θέλει ἰδεῖ τὸν Ἥλιον εἰς τὸ α καὶ τὸ ἄστρον Ε''' θέλει φανῇ, ὅτι ὀπισθοπόρησε καθ' ὅλον τὸ τόξον Ε''' ἀ αὐτῆς τῆς τροχιάς της. Οὕτω λοιπὸν εἰς διάστημα τριακονταπλάσιον τῶν 72 ἐτῶν, ἦτοι τῶν 2,160, τὸ τῆς ἰσημερίας σημεῖον α προηγεῖται τοῦ ἄστρου Ε''' ἐν Ζώδιον ἀκέραιον. Καὶ ἂν τις ὑποθέσῃ, ὅτι αὐτὰ τὸ σημεῖον ἦτο κατ' ἀρχάς εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τοῦ Κριοῦ, μετὰ παρέλευσιν τῶν ἄνω εἰρημένων ἐνιαυτῶν, θέλει εὔρεθῆ εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τῶν Ἰχθύων.

86. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ διακρίνωσι τὰ σημεία ἢ τὰ Ζώδια ἀπὸ τοὺς ἀστερισμοὺς τοῦ Ζωδιακοῦ. Τὰ ὀνόματα τῶν πρώτων ἀκολουθοῦν τὸν δρόμον τοῦ Ἥλιου, καὶ προχωροῦσι, καθὼς ἐκεῖνος ὡς πρὸς τὰ ἄστρα· τὰ ὀνόματα τῶν δευτέρων ἐξεναντίας ἀποδίδονται εἰς τὰ αὐτὰ ἄστρα, καὶ ἐπομένως ὀπισθοποροῦσιν. Ἐξακολουθοῦσι λοιπὸν νὰ λέγωσι, καθὼς ἔλεγον καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀστρονομίας, ἡ ἰσημερία ἢ ἑαρινὴ γίνεται, ὅταν ὁ Ἥλιος εἶναι εἰς τὴν α μοῖραν (ἢ εἰς τὸν πρῶτον οἶκον) τοῦ Ζωδίου τοῦ Κριοῦ, ἀλλὰ πραγματικῶς ἀντικρίζει εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τοῦ Ἀστερισμοῦ τῶν Ἰχθύων. Ἡ διαφορὰ προϊόντος τσῦ χρόνου θέλει γενῆ μεγαλύτερα.

* 86. β'. Ὁ τῶν ἰσημεριῶν ἐνιαυτὸς ἢ ὁ πολιτικὸς, εἶναι, ὡς εἶπομεν, ἴσος μὲ 365 ἡμ. 5. ὥρ. 48' 45" (82), τουτέστι ἡ Γῆ ἐκτελεῖ τὴν περὶ τὸν Ἥλιον περιφορὰν αὐτῆς εἰς τοσοῦτον χρόνον διάστημα. Ἀλλὰ λογιζομένου τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς 365 ἡμέρας μόνον, συμβαίνει ἵνα ἡ Γῆ εὔρισκῆται εἰς τὸ τέλος τῶν τεσσάρων ἐνιαυτῶν ὀπισθοπορημένη 24 ὥρ. περίπου, ἢ μίαν ἡμέραν, καὶ 25 ἡμέρας εἰς τὸ τέλος ἐνὸς αἰῶνος· τοῦτο δὲ μετατοπίζει τὴν τάξιν τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους. Πρὸς διόρθωσιν αὐτοῦ ἐπενόησαν ἐπὶ Ἰουλίῳ Καίσαρος τῆς Ῥώμης νὰ προσθέτωσιν εἰς ἕκαστον τέταρτον ἔτος μίαν ἡμέραν κατὰ τὸν Φεβρουάριον μῆνα, καὶ νὰ ὀνομάζωσι τὸ ἔτος τοῦτο ἐμβόλιμον ἢ δίσεκτον, ὑποθέτοντες ὅτι τῆς Γῆς ἡ περιφορὰ ἐκτελεῖται εἰς 365 ἡμ., καὶ 6 ὥρ. - σῶας. Ἐκ τούτου δὲ προέρχεται, ὥστε εἰς τρία ἔτη συνεχῆ λογιζόμενα ἐκ 355 ἡμ. ὁ Φε-

Φρουάριος νὰ ἔχη 28 ἡμ: εἰς δὲ τὸ τέταρτον λογιζόμενον ἐκ 366 νὰ ἔχη ὁ Φεβρουάριος 29 (*).

Τὸ ἡμερολόγιον ἢ καλενδάριον τοιοῦτοτρόπως διορθωμένον ὠνομάσθη Ἰουλιανόν, τὸ ὁποῖον μετέπειτα παρεδέχθησαν καὶ οἱ Χριστιανοί· ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν 15 ἑκατονταετηρίδων περίπου παρετήρησαν, ὅτι ἡ ἰσημερία ἢ ἑαρινὴ (ἥτις πρότερον ἐπιπτε τὴν 21 Μαρτίου, καὶ μετὰ τὴν ὁποίαν ἦτο διατεταγμένον νὰ ἐορτάζωσι τὸ πάσχα) ἤρχετο δέκα ἡμέρας πρότερον. Ἔνεκα τούτου λοιπὸν ἐχρηιάσθη ἑτέρα διόρθωσις, ἥτις ἔδωκε τὸ Γρηγοριανὸν λεγόμενον, γενομένη κατὰ τὰ ἐξῆς. Ἐπειδὴ εἰς ἕκαστον τέταρτον ἔτος γινόμενον δίσεκτον, ἤγουν ἐκ 366 ἡμερῶν, προστίθενται τρία τέταρτα τῆς ὥρας πλέον τοῦ ἀληθοῦς, (διότι ὁ τροπικὸς ἐνιαυτὸς δὲν περιέχει 366 ἡμ. καὶ ὥρ. ἐξ ὥρας), τὰ δὲ τρία τέταρτα αὐτὰ ἀπαρτίζουσιν ἡμέρας τρεῖς εἰς διάστημα τεσσάρων αἰῶνων, παρεδέχθησαν νὰ ἀφαιρῶσιν αὐτὰς τὰς τρεῖς ἡμέρας εἰς ἑκάστην περίοδον τεσσάρων ἑκατονταετηρίδων, μὴ κáμνοντες τὸ τελευταῖον ἔτος ἐκάστης τῶν τριῶν πρώτων ἑκατονταετηρίδων δίσεκτον, ἐν ᾧ κατὰ τὴν τάξιν των εἶναι πραγματικῶς δίσεκτα, ἀλλὰ μόνον τὸ τῆς τετάρτης. Οἷον τὰ ἔτη 1700 καὶ 1800 ἐλογίσθησαν ἐκ 365 ἡμερῶν, καθὼς καὶ τὸ 1900 θέλει λογισθῆ ὁμοίως· ἀλλὰ τὸ 2000 θέλει εἶσθαι δίσεκτον ἔχον 366 ἡμ.

Ἡ διόρθωσις αὕτη, δι' ἧς ταυτίζεται ὁ πολιτικὸς ἐνιαυτὸς μετὰ τὸν τροπικόν, γενομένη τὸ 1582 Μ. Χ. ἐπὶ Πάππα Ῥώμης Γρηγορίου II': καὶ εἰσαχθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἀφῆρσαν δέκα ἡμέρας, παρεδέχθη κατὰ μικρὸν ἀπὸ ὅλους τοὺς δυτικὸς Χριστιανούς (**). τὸ δὲ ἡμερολόγιον οὕτω διορθωμένον, ὠνομάσθη Γρηγοριανὸν πρὸς διάκρισιν τούτου ἀπὸ τοῦ Ἰουλιανόν, τὸ ὁποῖον τηροῦσιν οἱ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας Χριστιανοὶ Ἕλληνας, Γραικοὶ καὶ Ῥώσσοι. Ἐκ τούτου δὲ προέρχεται μεταξὺ τῶν δύο ἡμερολογίων δώδεκα ἡμερῶν διαφορὰ εἰς τὴν μηνολογίαν· ὥστε, ἐνῷ ἡμεῖς ἔχομεν τὴν α'. τοῦ μηνός, οἱ δυτικοὶ ἔχουσι τὴν 13· καὶ ἔνεκα τούτου εἰς πολλὰ μέρη ἐπεκράτησεν ἡ συνῆθεια μεταξὺ τῶν συναλλαττομένων νὰ σημειώνηται ἡ διπλῆ μηνολογία οὕτως $4\frac{1}{15}$ Μαρτίου, ἥτοι πρώτη κατὰ τὸ παλαιὸν καὶ 13 κατὰ τὸ νέον ἡμερολόγιον.

(*) Οὕτω τὰ ἔτη π. χ. 1853. 1854. 1855 εἶχον ἀνὰ 365 ἡμ. ὠνομαζόμενα κοινὰ ἔτη, τὸ δὲ 1856 εἶχε 366 ἡμ. καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἐλέγετο δίσεκτος· τὸ 1857. 1858. 1859 θέλουσιν εἶσθαι κοινὸι ἐνιαυτοὶ ἐκ 365 ἡμ: ἔχοντος τοῦ Φεβρ. 28 ἡμέρας, τὸ δὲ 1860. θέλει ἔχει ἡμ: 366, λεγόμενος ἐνιαυτὸς δίσεκτος, καὶ οὕτω καθεξῆς.

(**) Τὴν διόρθωσιν τοῦ ἡμερολογίου ἀνέθεσεν ὁ Γρηγόριος εἰς ἓνα τῶν ἐμπειροτέρων τότε Ἀστρονόμων Ἰταλῶν, ὠνομαζόμενον Ἀλούσιον Λίλιον, καὶ διέταξε νὰ εἰσαχθῆ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα τοῦ ἔτους 1582, τὸ ὁποῖον συνεπληρώθη μετὰ 355 ἡμέρας μόνον, διότι ἀπερρίφθησαν δέκα ἡμέραι ἀπὸ τὴν 5 μέχρι τῆς 14 Ὀκτωβρ. Ἐπειδὴ μετὰ τὴν 4 αὐτοῦ τοῦ μηνός, ἀντὶ νὰ εἴπωσιν ὅτι ἔχουσι τὴν 5 ἐλογαρίασαν εὐθὺς τὴν 15. "18. Χρονολ. τοῦ Κούμα §. 1Α'. - 1Δ'.

§. ζ'. *Περὶ τῆς Σελήνης καὶ τῶν κινήσεωρ αὐτῆς.*

87. ΠΕΡΙΦΟΡΑ. Ἡ Σελήνη εἶναι τῆς Γῆς δορυφόρος περιγράφουσα περὶ αὐτὴν μίαν ἔλλειψιν (58). Τὸ σημεῖον τῆς ἐλλείψεωσ ταύτης, ὅπου ἡ Σελήνη εὐρίσκεται πλησιέστατα εἰς τὴν Γῆν, λέγεται *Περίγειον*· ἐκεῖνο δὲ, κατὰ τὸ ὅποιον εὐρίσκεται ἀπώτατα, λέγεται *Ἀπόγειον*. Ὁ δορυφόρος οὗτος ἀπέχει ἀπὸ ἡμῶν 86,000 λεύγας· ἡ δὲ διάμετρος του εἶναι ὀλίγον μεγαλύτερα ἀπὸ τὸ τέταρτον τῆς διαμέτρου τῆς Γῆς, καὶ κατὰ τὸ ὅλον εἶναι 49 φορές μικρότερος ἀπὸ τὴν Γῆν, καὶ 65 ἑκατομ. φορές μικρότερος τοῦ Ἥλιου. Ἔχει δὲ ἡ Σελήνη καὶ περιστροφικὴν περὶ τὸν ἴδιον τῆς Ἄξονα κίνησιν, τῆς ὁποίας ἡ διάρκεια εἶναι ἴση μὲ τὴν τῆς περιφοράς· ὅθεν ἔχει πάντοτε τὸ αὐτὸ μέρος ἐστραμμένον πρὸς τὴν Γῆν, ἀν' ἐξαιρεθῆ ἡ μικρὰ αὐτῆς ἀμφιταλαντευτικὴ κίνησις, τὴν ὁποίαν ὀνομάζουσι σταθμικὴν κίνησιν (*).

88. Ἡ περιφορά τῆς Σελήνης, ὡς πρὸς τὸ σημεῖον πρὸς τὸ ὅποιον θέλει τις νὰ στοχασθῆ ἀντικρίζοντα τὸν δορυφόρον τοῦτον, εἶναι περιοδικὴ ἢ συνοδική. Καὶ περιοδικὴ μὲν λέγεται, ὅταν ὑπολογίζεται ὁ καιρὸς, τὸν ὅποιον καταδαπανᾷ ἡ Σελήνη ἕως ν' ἀποκατασταθῆ εἰς συζυγίαν μὲ ἓν ἄστρον καὶ μὲ τὸν Ἥλιον ἀφ' οὗ παρ: χαρ: διατρέξῃ τὴν τροχίαν Σ γ ε. (σχ. 14), νὰ ἐπανέλθῃ εἰς συζυγίαν μὲ τὸν Ἥλιον Η καὶ μὲ τὸ ἄστρον Ε''· οὗτος ὁ καιρὸς εἶναι 27 ἡμ: καὶ 7 ὥραι. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν διάρκειαν 27 ἡμ: 7 ὥρ. ἡ Γῆ, τρέχουσα τὴν τροχίαν τῆς, φθάνει ἀπὸ τὸ Γ εἰς τὸ γ, ἡ Σελήνη ἐρχομένη εἰς τὸ Σ δὲν εἶναι πλέον μεταξὺ τῆς Γῆς καὶ τοῦ Ἥλιου· ἀλλὰ διὰ νὰ ἐξαναυρεθῆ εἰς τῶσαυτην θέσιν πρέπει νὰ διατρέξῃ τὸ τόξον Σ σ. δαπανῶσα ἔτι 2 ἡμ: καὶ 5 ὥρας περισσότερο, αἱ ὁποῖαι προσθετόμεναι εἰς τὰς προτέρας 27 ἡμ: 7 ὥρ: κάμνουσιν 29 ἡμ: καὶ 12 ὥρ. αὕτη δὲ εἶναι ἡ συνοδικὴ περιφορά ἢ ὁ σεληνιακὸς μῆν (**).

(*) Ἴδε τὴν Ἄστρον: τοῦ Κούμα εἰς τόμ. 7: σελ. 244 τῆς ΣΕΙΡ. τῆς Μαθ. καὶ Φυσ. πραγματείας, (**) Περιοδικὴ Περιφορά τῆς Σελήνης λέγεται ἡ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου τῆς ἰδίας τῆς τροχιάς ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον ἀποκατάστασις τῆς, γινομένη εἰς 27 ἡμέρ. 7 ὥρ. Συνοδικὴ δὲ Περιφορά λέγεται ὁ καιρὸς, εἰς τὸν ὅποιον ἡ Σελήνη ἀπὸ μίαν συζυγίαν μὲ τὸν Ἥλιον ἀποκαθίσταται πάλιν εἰς ἄλλην συζυγίαν ὡς πρὸς τοὺς παρατηροῦντας ἐκ τῆς γῆς· ἀλλ' ἕως νὰ κάμῃ μίαν περιοδικὴν περιφορὰν ἡ Σελήνη, περιτρέχουσα τὴν τροχίαν τῆς ὅλην, ὁ Ἥλιος ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς φαίνεται ὅτι διατρέχει ἀνατολικώτερον 27' περίπου· ὅθεν ἡ Σελήνη διὰ νὰ συζευθῆ πάλιν μὲ τὸν Ἥλιον, ἔχουσι νὰ παρεμπίσῃ ἴσα μεταξὺ Ἥλιου καὶ Γῆς, πρέπει νὰ διατρέξῃ τὰς 27 μοίρ. εἰς 2 ἡμ. 5. ὥρ. καὶ ν' ἀπαρτίσῃ τὴν συνοδικὴν τῆς περίουδον. — Ἴδε τῆς Σειρ. τοῦ Κούμα. Τ. 7 σελ. 244 καὶ ἔ.

89. ΦΑΣΕΙΣ. Ἡ Σελήνη εἶναι σῶμα σκιερὸν, λαμβάνον τὸ φῶς ἀπὸ τὸν Ἥλιον. Περιστρεφομένη περὶ τὴν Γῆν δεικνύει εἰς ἡμᾶς ὑπὸ διαφόρους ὄψεις τὸ φωτισμένον μέρος αὐτῆς, καὶ ἐκ τούτου προέρχονται αἱ λεγόμεναι φάσεις αὐτῆς, τουτέστι τὰ διάφορα σχήματα, ὑπὸ τὰ ὁποῖα καθορᾶται ἐκ τῆς Γῆς. Αὐταὶ δ' αἱ φάσεις εἶναι ὀκτὼ αἱ κυριώτεραι εἰς $3\frac{1}{2}$ ἡμερῶν διάστημα ἀλλήλας διαδεχόμεναι.

90. Ἐστω εἰς τὸ σχῆμα 15: Η ὁ Ἥλιος, ΓΕ ἡ Γῆ, Ν Ο Κ Ο' ΡΟ'' Κ' Ο''' ἡ τροχὰς τῆς Σελήνης. Ὅτε ἡ Σελήνη εἰς τὸ Ν οὐσα εὐρίσκεται μεταξὺ τῆς Γῆς καὶ τοῦ Ἥλιου, τὸ ἥμισυ αὐτῆς μέρος τὸ σκοτεινὸν ἀβγ, εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὴν Γῆν. Τότε ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν τὴν Σελήνην, καὶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὀνομάζουσι νέαν Σελήνην ἢ συζυγίαν καὶ σύνοδον. Δύο ἡμέρας ἔπειτα, περὶ τὴν δύσιν τοῦ Ἥλιου, ἀρχίζει νὰ φαίνεται ἐν μικρὸν μέρος τοῦ φωτισμένου Σεληνικοῦ ἡμισφαιρίου, ὡς μηνίσκος λεπτός.

91. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐρχομένης τῆς Σελήνης εἰς τὸ Ο, ἐν τεμάχιον τοῦ φωτισμένου ἡμισφαιρίου αὐτῆς ὁράται ἐκ τῆς Γῆς, ὡς μηνίσκος παχύτερος· τοῦτο λέγεται πρῶτον ὄγδον τῆς Σελήνης, διότι φαίνεται τὸ ὄγδον αὐτῆς, ἢ τὸ τέταρτον τοῦ φωτισμένου ἡμισφαιρίου.

92. Ἐπτὰ ἡμέρας μετὰ τὴν στιγμὴν τῆς συζυγίας ἡ Σελήνη διατρέχει τὸ τέταρτον τῆς τροχιάς της, ἕως εἰς τὸ Κ' τὸ ἥμισυ τοῦ φωτισμένου ἡμισφαιρίου εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὴν Γῆν· καὶ τότε, λεγομένης διχοτόμου, εἶναι τὸ πρῶτον τέταρτον ἢ ὁ πρῶτος τετραγωνισμὸς αὐτῆς.

93. Εἰς τὸ Ο' ἡ Σελήνη δεικνύει τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ φωτισμένου μέρους αὐτῆς, εἰς δὲ τὸ Ρ φαίνεται ὅλον τὸ ἡμισφαίριον· τότε λέγεται Πανσέληνος, ἢ ἀντίθεσις αὐτῆς, ὡς ἐστραμμένου ὄντος ὅλου τοῦ φωτισμένου ἡμισφαιρίου πρὸς τὴν Γῆν.

94. Εἰς τὸ δεύτερον ἥμισυ τῆς περιφορᾶς PK' N, τὰ αὐτὰ φαινόμενα ἐξαναγεννῶνται, ἀλλ' ἀντιστρόφως· τουτέστιν εἰς τὸ Ο'' εἶναι τὸ τρίτον ὄγδον, τότε φαίνονται τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ φωτισμένου ἡμισφαιρίου· εἰς τὸ Κ' δὲ φαίνεται τὸ ἥμισυ, καὶ εἶναι τὸ τελευταῖον τέταρτον· εἰς τὸ Ο''' τὸ τελευταῖον ὄγδον, ὅπου δὲν φαίνεται παρὰ τὸ τέταρτον τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν σμικρύνεται, ἕως οὗ νὰ ἐπανέλθῃ ἡ Σελήνη εἰς τὸ Ν, ὅπου πάλιν γίνεται ἄφρατος· τουτέστιν ἔχει τὸ ἀφώτιστον ἡμισφαίριον αὐτῆς ἐστραμμένον πρὸς τὴν Γῆν. Ἀπὸ τὴν Πανσέληνον ἀρχίζουν τὰ δύο κέρατα τῶν μηνίσκων νὰ φαίνωνται ἐστραμμένα πρὸς δυσμᾶς, ἐν ᾧ μετὰ τὴν νέαν Σελήνην βλέπουσι πρὸς ἀνατολάς· ἀλλ' ὁ λόγος τούτου εἶναι εὐληπτος ἀπὸ μόνῃν τὴν ἐποπτείαν τοῦ 15 σχήματος.

95. Ἡ Σελήνη, κινουμένη εἰς τὴν τροχίαν της ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, μᾶς φαίνεται ὅτι καθημέραν μένει πλείοτερον ὀπίσω τοῦ Ἡλίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν, φέρ' εἰπεῖν, τῆς νέας Σελήνης, αὕτη δῦει συγχρόνως μετὸν Ἥλιον· ὀλίγας ἡμέρας ἔπειτα φαίνεται ἄνωθεν τοῦ ὀρίζοντος εἰς τὸ Ο περι τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου, καὶ κατὰ τὸ πρῶτον τέταρτον Κ, εὐρίσκεται ἴσα ἐπὶ τοῦ Μεσημβρινοῦ, καὶ μᾶς φωτίζει ἔπειτα ἐξ ὠρας. Κατὰ δὲ τὴν Πανσέληνον πάλιν ἀνατέλλει αὕτη, ἐν ᾧ δῦει ὁ Ἥλιος, καὶ μετέπειτα πλέον δὲν φαίνεται ἀνατέλλουσα εἰμὴ μετὰ τὴν δύσιν ἐκείνου. Κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτον ἐκβαίνει τὸ μεσονύκτιον, καὶ κατὰ τὸ τελευταῖον ὄγδοον ἀνατέλλει ὀλίγον πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου.

96. ΕΚΛΕΙΨΙΣ. Ἄν ἡ τροχιά τῆς Σελήνης ἦτο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου μετὰ τῆς ἐκλειπτικῆς, εἶναι φανερόν ὅτι κατὰ μὲν τὰς συζυγίας (90) ἡ Σελήνη ἤθελε πάντοτε μᾶς κρύπτει τὸν Ἥλιον παρεμπύπτουσα· κατὰ δὲ τὰς ἀντιθέσεις (93), ἤθελεν ἐμπίπτει αὕτη εἰς τὴν σκιὰν τῆς Γῆς. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἠθέλαμεν ἔχει ἐκλείψιν τοῦ Ἡλίου· εἰς δὲ τὴν δευτέραν, ἐκλείψιν τῆς Σελήνης· καὶ ἕκαστον τῶν δύο τούτων φαινομένων ἔμελλε νὰ γίνεται μίαν φοράν καθ' ἑκάστην περίοδον, ἢ Περιφοράν τῆς Σελήνης.

97. Ἄλλ' ἡ τροχιά τοῦ δορυφόρου τούτου εἶναι ἐγκεκλιμένη πέντε μαίρας περίπου ὡς πρὸς τὴν ἐκλειπτικὴν, ὅθεν ἡ Σελήνη εὐρίσκεται ποτὲ μὲν ἄνωθεν, ποτὲ δὲ κάτωθεν ἐκείνης, καὶ τὸ ἡλιακὸν φῶς προσβάλλει ἀκωλύτως καὶ τὴν Γῆν καὶ τὸν δορυφόρον της. Ἡ Σελήνη φέρ' εἰπεῖν, Σ (σχ. 16), εἶναι ὀλίγον κάτωθεν τῆς γραμμῆς Η Γ, εἰς τρόπον ὥστε ἡ σκιά ΣΟ· δὲν ἔμπορεῖ νὰ πέσῃ ἐπάνω τῆς Γῆς Γ, καὶ Σ' πάλιν εἶναι ὀλίγον ὑπεράνω τῆς Γ, εἰς τρόπον ὥστε ἡ σκιά Γ Ο' τῆς Γῆς δὲν δύναται νὰ φθάσῃ τὴν Σελήνην. Λί ἐκλείψεις ἄρα δὲν δύνανται νὰ συμβῶσιν, εἰμὴ εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ Σελήνη, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συζυγίας ἢ τῆς ἀντιθέσεως, εὐρίσκεται ἐπ' αὐτῆς τῆς τροχιάς τῆς Γῆς, ἤγουν εἰς ἓνα τῶν δύο σημείων τῶν λεγομένων δεσμῶν, ὅπου ἡ τροχιά ἐκείνης τέμνεται ἀπὸ τὴν τῆς Γῆς· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ τροχιά αὕτη ὠνομάσθη ἐκλειπτική. Ἐνίοτε συναντᾶται ἡ περίπτωσις αὕτη, ἐπειδὴ οἱ δεσμοὶ οὗτοι κινῶνται ὀπισθοποροῦντες ἀπὸ δυσμᾶς πρὸς ἀνατολάς ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, εἰς τρόπον ὥστε ἡ συζυγία ἢ ἡ ἀντιθέσις συμβαίνουσι ἐνίοτε κατὰ τὴν στιγμὴν, ὅτε ἡ Σελήνη τυχαίνει νὰ εὑρεθῇ εἰς ἓνα τῶν εἰρημένων δεσμῶν, καὶ τότε γίνεται ἐκλείψις. Ἡ ὀπισθοπόρῃσις τῶν δεσμῶν ἀποτελεῖσθαι εἰς 223· περιόδους σεληνιακὰς ἢ εἰς 18; ἔτη καὶ 10· ἡ-

μέρας° τότε επανέρχονται πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ὡς πρὸς τὴν Γῆν καὶ πρὸς τὸν Ἥλιον· καὶ τοῦτο ὀνομάζεται κύκλος Σελήνης.

98. Αἱ τῆς Σελήνης ἐκλείψεις εἶναι ὀλικαὶ ἢ μερικαί. Καὶ ὀλικαὶ μὲν εἶναι, ὅταν ἡ Σελήνη κρύπτηται ὀλοκλήρως ὑπὸ τῆς γῆινοῦ σκιάς, ἥτις, εἰς τὸ ἀπόστημα ὅπου εὐρίσκεται αὐτὸς ὁ δορυφόρος εἶναι $2\frac{1}{2}$ φορές περίπου πλατυτέρα ἀπὸ τὴν διάμετρον ἐκείνου· Μερικαὶ δὲ, ὅταν ἓν μέρος τῆς Σελήνης τυχαίῃ νὰ ἐμπέσῃ μέσα εἰς τὴν κωνοειδῆ σκιάν τῆς Γῆς (σχ. 17).

Αἱ δὲ τοῦ Ἥλιου ἐκλείψεις εἶναι καὶ αὐταί, ὀλικαί, μερικαί καὶ δακτυλιοειδεῖς. Αἱ ὀλικαὶ καὶ δακτυλιοειδεῖς συμβαίνουσιν, ὅταν ἡ Γῆ, ἡ Σελήνη καὶ ὁ Ἥλιος κείνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς, με ταύτην ὅμως τὴν διαφοράν, ὅτι εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἡ Σελήνη εἶναι περίγειος (87) καὶ ἡ Γῆ ἀφῆλιος (58). Τότε ὁ Ἥλιος φαίνεται μικρότερος ὢν πλέον μακρύτερα, ἡ δὲ Σελήνη μεγαλειτέρα, ὡς πλησιεστέρα εἰς ἡμᾶς· ἐπομένως αὕτη δύναται παρεμπίπτουσα νὰ σκιάσῃ ὅλον τὸν δίσκον τοῦ Ἥλιου, καὶ ἡ σκιά τῆς ἐκτείνεται ἕως εἰς τὴν Γῆν. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἐξεναντίας, ἡ Γῆ εἶναι περιήλιος, καὶ ἡ Σελήνη ἀπόγειος· ὁ Ἥλιος φαίνεται μεγαλιέτερος καὶ ἡ Σελήνη μικροτέρα, ὅθεν δὲν δύναται νὰ σκιάσῃ ὀλοκλήρως τὸν δίσκον τοῦ Ἥλιου, ἀλλ' ὁ δίσκος αὐτοῦ ἐκχειλίζει ὀλόγυρα, καὶ σχηματίζει ἓν εἶδος δακτυλίου φωτεινοῦ· αὕτη δὲ εἶναι ἡ δακτυλιοειδὴς ἐκλείψις.

Ζ'. Περὶ ἀπλανῶν ἀστέρων καὶ περὶ ἐκτάσεως τοῦ Παρτός.

99. Οἱ λεγόμενοι ἀπλανεῖς ἢ ἀκίνητοι ἀστέρες ὀνομάζονται οὕτως, ἐπειδὴ δὲν μᾶς φαίνονται, πρὸς ἀλλήλους συγκρινόμενοι, ὅτι ἀλλάσσουσι θέσιν (4). Ὁ ἀριθμὸς δὲ αὐτῶν εἶναι ἄπειρος. Με ψιλὸν ὄμμα βλέποντες δὲν δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν εἰμὴ τρεῖς ἕως τέσσαρας χιλιάδας περίπου· ἀλλὰ θεωροῦντες με καλὰ τηλεσκόπια εἰς τὸ διάστημα ὀλίγων μοιρῶν ἀνακαλύπτουμεν τασούτους, ὥστε δυνάμεθα νὰ υποθέσωμεν, ὅτι εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ οὐρανοῦ ἡδυνάμεθα νὰ ἴδωμεν 75 ἑκατομ. ἀστρων. Διακρίνουσι δὲ ὀνομάζοντες αὐτὰ οἱ Ἀστρονόμοι ἐκ τῆς λάμψεώς των εἰς ἀστρα α', β', γ', δ', ε', ζ', ζ' καὶ ἠ, μεγέθους. Παρατηροῦνται προσέτι εἰς τὴν ἔκτασιν τοῦ οὐρανοῦ πολλὰ σημεῖα ὑπόλευκα, τὰ ὅποια ὀνομάζουσιν ἀστέρας νεφελώδεις· καὶ τινε εἶναι σωροὶ μικρῶν ἀστέρων πολλὰ πλησίον ἀλλήλων κειμένων. Ὁ λεγόμενος Γαλαξίας, ἐκεῖνη δηλ. ἡ ἀκανόνιστος ταινία ἢ ὑπόλευκος, ἡ φαινομένη ὅτι περιτυλίσσει τὸν οὐρανὸν ὡς ζώνη, εἶναι σωρεῖαι πολλῶν ἀστέρων νεφελωδῶν.

ἔχουσι λόγους οἱ Ἀστρονόμοι ἐκ τῶν ὁμοίων συμπεραίνουσι, ὅτι τὰ ἄστρα εἶναι ὡς ὁ Ἥλιος, αὐτόφωτα δηλ. σώματα· εἶδὲ μὴ, διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν ἀφ' ἡμῶν ἀπόστασιν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φθάσῃ ἕως εἰς ἡμᾶς τὸ φῶς αὐτῶν. Μίαν ἀπλουστάτην παραβολὴν ἐμποροῦμεν νὰ μεταχειρισθῶμεν διὰ νὰ κατανοήσωμεν αὐτὴν τὴν ἀπόστασιν.

100. Ἄς ὑποθέσωμεν (σχ. 18) ὅτι εὐρίσκόμεθα εἰς μίαν πεδιάδα εἰς τὸ τ, ὅθεν βλέπομεν δέκα λεύγας μακρὰν τὰ ὑψηλὰ κωδωνοστάσια τῶν ἐκκλησιῶν δύο χωρίων Ε ε. Τὰ κωδωνοστάσια ταῦτα θέλουσι μᾶς φανῆ ὄντα πλησίον ἀλλήλων· καθ' ὅσον δὲν πλησιάζομεν πρὸς αὐτά, τὸ διάστημα τὸ διαχωρίζον τὸ ἐν κωδωνοστάσιον ἀπὸ τὸ ἄλλο, θέλει μᾶς φαίνεσθαι μεγαλύτερον, καὶ ἡ αὐξήσις τοῦ διαστήματος τούτου θέλει εἶσθαι ἀνάλογος μὲ τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον περιπατοῦμεν πρὸς τὰ χωρία πλησιάζοντες. Ἄν ἡ μετατόπισις ἡμῶν ἐπάνω εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον ἦναι μικροτάτη, ἐνὸς ποδὸς φέρ' εἰπεῖν, τουτέστιν ἐν 140,000 περίπου τοῦ ὅλικου ἀποστήματος, εἶναι φανερόν ὅτι καὶ ἡ ἀπ' ἀλλήλων διάστασις τῶν σημείων Ε ε θέλει εἶσθαι μικροτάτη καὶ ἀνεπαίσθητος εἰς ἡμᾶς· ἂν δ' ἡ μετατόπισις μας ἦτο ἀπειράκις μικρὰ, οἷον μιᾶς γραμμῆς δακτύλου (ἐν 20,000,000), ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν σημείων ἀπ' ἀλλήλων θέλει εἶσθαι παρομοίως ἀπειράκις μικροτάτη. Τώρα ἄς ἀντικαταστήσωμεν εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα ἄλλα ἀντικείμενα. Ἄς φαντασθῶμεν ὅτι τὰ δύο σημεία Ε ε εἶναι δύο τῶν ἀπλανῶν ἄστρον, καὶ τὸ τ ὅτι εἶναι ἡ θέσις τῆς Γῆς εἰς ἓν τῶν ἄκρων τῆς τροχιάς τῆς ττ'. Ἡ τροχιά αὕτη ἔχει 68,000,000 λευγῶν διάμετρον (66)· ὅταν ἡ Γῆ ἦναι εἰς τὸ τ, θέλει εὐρεθῆ 68,000,000 πλησιεστέρα εἰς τὰ ἄστρα Ε ε· ἢ ὅταν εὐρίσκηται κατὰ τὸ τ' ἐπομένως τὸ μεταξὺ διάστημα τῶν δύο ἄστρον θέλει φανῆ μεγαλύτερον, ἔξω μόνον ἀπὸ τὴν διάμετρον ττ' ἦναι ἀπειράκις μικρὰ ὡς πρὸς τὰς γραμμὰς ἢ ἀποστάσεις τ Ε, τ ε. καὶ οὕτως ἔχει τῷ ὄντι τὸ πρᾶγμα. Διότι, ἂν κατὰ τὸ τ εὐρίσκωμεν ὅτι τὰ ἄστρα Ε ε ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων 2^ο κατὰ τὸ τ' εὐρίσκεται πάλιν ἡ ἀπόστασις των ἀκριβῶς ἡ αὐτή. Ἐκ τούτου συμπεραίνεται ἀναγκαίως, ὅτι ἡ γραμμὴ ττ' εἶναι ἀπειράκις μικρὰ ὡς πρὸς τὰς τ Ε, τ ε· ἢ μ' ἄλλας λέξεις, ὅτι αἱ 68,000,000 λευγαὶ εἶναι ἐν σημείον μόνον συγκρινόμεναι μὲ τὴν ἀπ' ἡμῶν ἀπόστασιν τῶν ἄστρον. Ἄν ἡ διαφορὰ ἦτο μόνον ἡμίσεος λεπτοῦ δευτέρου, τὰ ἄστρα αὐτὰ θέλουσι ἀπέχει ἀπ' ἡμῶν 430,000 φορές πλείοτερον ἢ ὁ Ἥλιος, ἢ γινῶν 30· διλιόνια λεύγας. Ἀλλ' αὕτη ἡ διαφορὰ εἶναι μὴδὲ ἡμίσεος λεπτοῦ· ἄρα ἡ ἀπόστασις αὐτῶν εἶναι ἔτι μεγαλύτερα.

101. Διὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ οἱ δύο πόλοι τῆς Γῆς, ὅποιαδήποτε

μέρη καὶ ἂν κατέχη αὐτὴ τῆς τροχιάς της, βλέπousι πάντοτε πρὸς τὰ αὐτὰ σημεῖα τοῦ Οὐρανοῦ. Καὶ τῷ ὄντι, ἂν κατὰ τὸ σημεῖον τ (σχ: 19) ὁ γήινος Πόλος α βλέπῃ πρὸς τὸ Πολικὸν ἄστρον ε, ὅταν ἡ Γῆ ἔλθῃ εἰς τὸ τ', ὁ Πόλος α ἔπρεπε νὰ βλέπῃ ἢ ν' ἀντικρίζῃ εἰς τὸ ε, καὶ ὁ Πολικὸς ἀστὴρ ἔπρεπε νὰ φαίνεται μετατοπισμένος καθ' ὄλον τὸ περιτρεχθὲν διάστημα ὑπὸ τῆς Γῆς. Ἀλλ' ὁ Πόλος βλέπει πρὸς ἐκεῖνο πάντοτε συνάγεται ἄρα ὅτι ἡ γραμμὴ ττ', ἥγουν ἡ διάμετρος τῆς γήϊνου τροχιάς, εἶναι ἐν σημείον ὡς πρὸς τὴν ἄπειρον ἀπόστασιν τοῦ ἄστρου. Ἀνίσως φαντασθῶμεν μίαν σφαῖραν, ἔχουσαν διάμετρον ἴσην μὲ τὴν τῆς γήϊνου τροχιάς. ἥγουν 68,000,000 λευγ: ἡ σφαῖρα αὕτη θέλει εἶσθαι 14,000 διλίονια φορὰς μεγαλειτέρα ἀπὸ τὴν Γῆν καὶ 11 μιλ: φορὰς περίπου μεγαλιτέρα τοῦ Ἡλίου· καὶ ὅμως ἡ τοιαύτη σφαῖρα βλεπομένη ἀπὸ τὰ ἄστρα, ἤθελεν εἶσθαι ἐν σημείον χωρὶς ἑκτασιν, καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ γένη ἐκεῖθεν ὀρατὴ, ἂν δὲν εἶχε φῶς ζωηρὸν καὶ ἴδιόν της. Τοῦτο μᾶς ἀποδεικνύει, ὅτι οἱ ἀπλανεῖς ἀτέρες δὲν δύνανται νὰ ἦναι εἰμὴ σώματα αὐτόφωτα· ἴσως καὶ οὗτοι εἶναι ἄλλοι Ἡλιοι, περὶ τοὺς ὁποίους, ὡς περὶ κέντρον, κινουῦνται ἰσάριθμα συστήματα πλανητῶν.

Ἡ ὑδρόγειος ἄρα σφαῖρα, τὴν ὁποίαν κατοικοῦμεν, καὶ τῆς ὁποίας τὸ μέγεθος μᾶς ἐφάνη κατ' ἀρχὰς τόσον μέγα, δὲν εἶναι εἰ μὴ ἐν σημείον ἀδιαίρετον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀπείρου διαστήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ παντοδύναμος χεὶρ τοῦ Δημιουργοῦ κατέταξε τὸν ἀπειρον ἀριθμὸν τῶν οὐρανίων σωμάτων.

BIBLION. Β'.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΦΥΣΙΚΗ.

ΚΕΦΑΛ: Α'.

Γεωγρ. διαίρεσις τῆς Γῆϊνου Ἐπιφανείας.

102. Ἐπίπτων τις τὰ βλέμματά του ἐπὶ τινος γήϊνου ἐπιπεδοσφαιρίου βλέπει ἄνισα διηρημένην τὴν Γῆν εἰς ξηρὰς καὶ εἰς ὕδατα. Αἱ ξηραὶ κατέχουσιν ἐν τρίτον περίπου τῆς γήϊνου ἐπιφανείας· τὰ δὲ ὕδατα, τὰ λοιπὰ δύο τρίτα. Ἀπὸ τὰ δύο ἡμισφαίρια τὸ βόρειον μόνον καθ' ἑαυτὸ περιέχει τὰ $\frac{1}{2}$ τῆς ξηρᾶς· τὸ δὲ νότιον, σκεπαζόμενον σχεδὸν ὀλοκλήρως ὑπὸ τῶν ὑδάτων, περιέχει τὸ λοιπὸν $\frac{1}{2}$.

103. Αἱ ξηραὶ συστήνουσι μεγαλιωτάτας ἐκτάσεις γαιῶν μὴ διακο-

πτομένων ὑπὸ τῶν θαλασσῶν· αὐταὶ ὀνομάζονται τότε Στερεαὶ ἢ Ἡπειροί· ἢ πάλιν εἶναι μέρη ξηρᾶς περιτριγυριζόμενα πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ὑδάτων, καὶ τότε λέγονται Νῆσοι. Ἐν ἄθροισμα Νήσων κειμένων εἰς μίαν θάλασσαν λέγεται Ἀρχιπέλαγος ὑπὸ τῶν νεωτέρων.

Εἰς τὴν μέσην τῶν θαλασσῶν εἶναι ἐνίοτε τόποι ἀβαθεῖς, τοὺς ὁποίους ὀνομάζουσιν ἀμμώδη καθίσματα ἢ ῥηχά. Πέτραι, μόλις ἕως εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ φθάνουσαι, ὀνομάζονται ὕφαλοι· καὶ σκόπελοι, ὅταν φαίνονται ἔξω αὐτοῦ. Οἱ βράχοι οἱ πλησίον τῶν παραλίων, ὅπου ἡ θάλασσα συντρίβεται μὲ ὄρμην, ὀνομάζονται Σπιλάδες.

104. Κατὰ τὸ σχῆμα, τὸ ὁποῖον λαμβάνουσί τινα μέρη τῆς χέρσου ἢ τῶν ὑδάτων, κατὰ τοῦτο καὶ ὀνομάζονται. Λέγεται Ἀκρωτήριο ἐν μέρει τῆς εἰσχωρούσης μέσα εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ ὁποῖον, ἂν μὲν ᾖ χαμηλὸν καὶ τελειόνη εἰς ὄξύ, λέγεται Ἄκρα· ἢ Γλῶσσα, ἂν ᾖ ἐπίπεδον· ἂν δὲ ὑψηλόν, ὀνομάζεται κυρίως Ἀκρωτήριο (κάβος). Μία νῆσος, ἣτις ἐνώνεται μὲ τὴν Στερεάν διὰ τινος γλώσσης ἢ λαίμου γῆς, ὀνομάζεται Χερσόνησος· αὕτη δὲ ἡ γλῶσσα ἢ ὁ λαίμος λέγεται Ἰσθμός.

105. Ὅταν νερὰ, ἔχοντα πολλὴν ἔκτασιν, εἰσχωρῶσιν εἰς τὸ μέσον τῶν Στερεῶν, λέγεται αὕτη ἡ ἔκτασις τοῦ νεροῦ Θάλασσα Ἐσωτερικὴ ἢ Μεσόγειος. Ὅταν ἡ ἔκτασις τοῦ αὐτοῦ ᾖ μικροτέρα, λέγεται Κόλπος μεγάλος· ἂν ἔτι μικροτέρα Κόλπος μικρός, ἔπειτα Ὀρμος, Λιμῆν, Ἐπίγειον κτλ· ὅταν δύνανται νὰ ἀράζωσιν εἰς αὐτὸν ἀσφαλῶς τὰ πλοῖα. Ἐνδὲ μέρος θαλάσσης συστελλομένης μεταξὺ δύο γαιῶν λέγεται Πορθμός· καὶ Πόρος, ὅταν ᾖ πολλὰ στενός.

§. Α'. Ἡπειροί.

106. Ἀριθμοῦσι τρεῖς Ἡπείρους κυριωτέρας, τὴν τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου, τὴν τοῦ Νέου, καὶ τὴν Ὀκεανίαν.

107. Ἡ τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου Ἡπειρος ὀνομάζεται οὕτω, διότι αὕτη ἐχρημάτισεν ὁ τόπος τῆς καταγωγῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἦτο ἐγνωσμένη παλαιόθεν. Περιέχει δὲ τρεῖς Ἡπείρους διακεκρυμένας· τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀσίαν ἐνονομένην μὲ τὴν πρώτην πρὸς Ἀνατολὰς, καὶ τὴν Ἀφρικὴν πρὸς Μεσημ· ἡ ὁποία ἐνώνεται καὶ αὕτη μὲ τὴν δευτέραν διὰ τοῦ Ἰσμοῦ τοῦ Σουέζου.

108. Ἡ Εὐρώπη, μικροτέρα οὕσα ἀπὸ τὰς δύο ἄλλας, περιέχει 16 τμήματα—4 κείμενα πρὸς Ἄρκτ. α) τὰς Βρεττανικὰς νήσους, περιεχοῦσας τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Σκωτίαν καὶ τὴν Ἰρλανδίαν· β.) τὸ βασιλεῖον τῆς

Δανιμαρκίας· γ'.) τὸ βασίλειον τῆς Σουηκίας ἢ τῆς Σβεκίας μετὰ τῆς Νορβηγίας· δ'.) τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ῥωσσίαν ἐκτεινομένην ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημ. καθ' ὅλον τὸ πλάτος τῆς Εὐρώπης. — Ἐπτά εἰς τὸ μέσον· α'.) τὴν Γαλλίαν· β'.) τὸ βασίλειον τῆς Ὀλλανδίας· γ'.) τὸ τοῦ Βελγίου· δ'.) τὴν Ἑλβετίαν· ε'.) τὴν Πρωσσίαν· ς'.) τὴν Γερμανίαν· καὶ ζ'.) τὴν Αὐστρίαν. — Πέντε πρὸς Μεσημ.· α'.) τὴν Ἰσπανίαν· β'.) τὴν Πορτογαλίαν· γ'.) τὴν Ἰταλίαν· δ'.) τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, ὅπου εἶναι χωρισμένον τὴν σήμερον ἀπ' αὐτῆς καὶ τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος. Πολιτικῶς δὲ διαίρεται ἡ Εὐρώπη εἰς 61 κράτη διάφορα· οἷον Αὐτοκρατορίας, Βασίλεια, Πριγκιπάτα κτλ. ὡς θέλομεν λαλήσει ἀλλαγῶν (328). Κράτος δὲ ἢ ἐπικράτεια ὀνομάζεται περιοχὴ τόπων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐκτεταμένη, περιλαμβανομένη ὑπὸ ἓν ὄνομα, καὶ ἔχουσα ἓν κοινὸν πολίτευμα καὶ τὴν αὐτὴν Κυβέρνησιν.

109. Ἡ δὲ Ἀσία περιέχει εἰς τὰ δυτικὰ αὐτῆς μέρη τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ τὴν Ἀραβίαν, β'.) τὴν Περσίαν, γ'.) τὰς χώρας τῶν Ἀφγάνων καὶ Βουλούχων, δ'.) τὰς Ἰνδίας (Ἰνδοστανὴν καὶ Ἰνδοσινικήν). Ἐν τῷ μέσῳ· α'.) τὴν Σινικὴν ἢ Κίναν (πρὸς Β. τῶν Ἰνδιῶν), καὶ β'.) τὴν Μεγάλην ἢ Σινικὴν Ταταρίαν· γ'.) τὴν Τουρκεσανὴν ἢ Ταταρίαν ἀνεξάρτητον. Πρὸς Ἀν. τὰς Ἰαπωνικὰς νήσους. Πρὸς Β. δὲ τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσσίαν ἐκτεινομένην καθ' ὅλον τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἀσίας.

110. Ἡ Ἀφρική διατέμεται διὰ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἰς 2 μεγάλα τμήματα, τὸ ἐν Ἀρκτικὸν καὶ τὸ ἄλλο Νότιον. Τὸ Ἀρκτικὸν τμήμα περιέχει πρὸς Β. τὴν Αἴγυπτον, τὸν τόπον τῆς Βάρκας καὶ τὴν Βαρβαρίαν (τὴν Τρίπολιν, Τύνιδα, Ἀλγερίαν, καὶ τοῦ Μαρόκου τὴν Αὐτοκρατορίαν)· ὅπισθεν δὲ τούτων εἰς τὰ μεσόγεια κεῖται ἡ ἀπέραντος ἔρημος Σαχάρα. Πρὸς Μ. αὐτῆς ἡ Σενεγαμβία, ἡ ἄνω ἢ Βορεῖα Γουινέα καὶ ἡ Νιγηρίτις. Πρὸς Ἀν. τούτων καὶ πρὸς Μ. τῆς Αἰγύπτου κεῖνται ἡ Νουβία, ἡ Ἀβυσσινία καὶ ἡ χώρα τῶν Σομαύλων, ἀποπερατουμένη εἰς τὸ Γαρδερουῖον τὸ Β. Ἀν. ἀκρωτήριον τῆς Ἀφρικῆς ἐν τῷ Ἰνδικῷ Ὠκεανῷ. — Τὸ Νότιον τμήμα, ἐκτεινόμενον ὡς τρίγωνον πέραν τοῦ Ἰσημερινοῦ, περιέχει, κατὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν, τὴν Κάτω Γουινέαν, τὴν χώραν τῶν Ὀτεντότων ἐκτεινομένην καὶ εἰς τὰ Μεσόγεια, καὶ τὸ Κάπον, ὅπου κεῖται καὶ τὸ Εὐελπι ἀκρωτήριον, τὸ μεσημβρινιώτατον τῶν τῆς Ἀφρικῆς. Κατὰ δὲ τὴν Ἀνατ. παραλίαν παρὰ τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανὸν κεῖνται ἡ Καφρeriα, ἡ παραλία τῆς Σοφάλας, ἡ Μονομόταπα, ἡ Μοζαμβικὴ καὶ ἡ Ζαγγουεβαρία. Τὰ Μεσόγεια τοῦ εἰρημένου τριγώνου εἶναι τόποι εἰσέτι ἄγνωστοι.

111. Ἡ Νέα Ἡπειρος, ὀνομασθεῖσα οὕτως, ἐπειδὴ ἔμεινεν ἀγνωστος ἕως τὸ 1492, περιέχει τὴν Ἀμερικὴν, διαιρουμένην εἰς δύο· εἰς βορείαν καὶ εἰς μεσημβρινήν, αἱ ὁποῖαι ἐνόησαν διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμης. Ἐλάβε δὲ τὴν ἐπίκλησιν ἀπὸ τὸν Ἀμέρικον Βεσπούσιον ἀνακαλύψαντά τινα παράλια· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ὁ Γενουήσιος πρῶτος κατέπλευσεν εἰς αὐτήν, ἦτο δίκαιον νὰ ἐπονομασθῇ ἀπ' αὐτοῦ Κολομβιανή.

112. Εἰς τὴν Βορείαν Ἀμερικὴν κεῖνται ἡ Ῥωσικὴ Ἀμερικὴ, ἡ Γροελλανδία, ἡ Νέα Βρετανία, αἱ Ὁμόσπονδοι Πολιτεῖαι, ἡ Μεξικανικὴ ἢ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ (ἢ Τεξικὴ καὶ ἡ Γουατημαλία) ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ· τὸ δὲ λοιπὸν μέρος κατοικεῖται ὑπὸ ἀγρίων λαῶν. Ἡ Μεσημβρινὴ Ἀμερικὴ περιέχει δέκα ἐπικρατείας τὴν λεγομένην Κολομβίαν, τὴν Γουιάνην, τὴν Βρασιλίαν, τὴν Περουβίαν, τὴν Βολιβίαν, τὴν Παραγουάην, καὶ Οὐρουγουάην, τὴν Λαπλατίαν, τὴν Χιλὴν καὶ τὴν Παταγονίαν.

113. Εἰς δὲ τὴν Ὠκεανίαν ἀνήκει ἡ Νέα Ὀλλανδία, ἧτις εἶναι νῆσος ἴση κατὰ τὸ μέγεθος μὲ τὴν Εὐρώπην, ὅθεν διὰ τὴν ἔκτασίν της τὴν πολλὴν ὀνομάσθη καὶ Ἡπειρος. Αὕτη δὲ μὲ τὰς κειμένας νήσους πρὸς Μεσημβρίαν τῆς Ἀσίας, καὶ μὲ τὰς εἰς τὸν μέγαν Ὠκεανὸν, συστήνει ἐν πέμπτον μέρος τοῦ κόσμου, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τινῶν ὀνομάζεται Ὠκεανία· ὑπὸ ἄλλων δὲ ἐνθάλασσοις ἢ ἐνάλιος κόσμος, ὑποδιαιρούμενος εἰς Νοτασίαν, Αὐστραλίαν καὶ Πολυνησίαν.

114. Ἀπὸ τινῶν ἀκτῶν τῶν Ἡπειρῶν προβάλλονται μέσα εἰς τὴν θάλασσαν ἄκραι ἢ ἀκρωτήρια, τῶν ὁποίων τὰ κυριώτερα εἶναι τὰ ἐξῆς.

115. Τῆς Εὐρώπης. Καπνόρδον (ἢ Ἀκρωτήριον βόρειον, Cap Nord) εἰς τὴν Νορβηγίαν κείμενον. Λιζάρδον, εἰς τὴν Ἀγγλίαν· Φινιστέρον, εἰς τὴν Ἰσπανίαν τοῦ Ἁγίου Βικεντίου, εἰς τὴν Πορτογαλίαν· Πάσσαρον, εἰς τὰ μεσημβρινὰ τῆς Σικελίας. Τὸ Ταίναρον καὶ ὁ Μαλέας εἰς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς Πελοποννήσου.

116. Τῆς Ἀσίας· ὁ Ῥαζαλγάτης, κείμενον εἰς τὴν Ἀραβίαν· τὸ Κομορίνον, εἰς τὰς Ἰνδίας· Λοπατικὰ εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσίαν.

117. Τῆς Ἀφρικῆς· Τὸ Καλὸν Ἀκρωτήριον, εἰς τὴν Βαρβαρίαν· τὸ Βοϊαδόρον, τὸ Βλάχικον ἢ Λευκόν, εἰς τὴν Σαχάραν· τὸ Βέρδον ἢ Πράσινον, εἰς τὴν Σενεγάλην· τὸ τῶν Φοινίκων, τὸ Τρίμυτον (Trois-Pointes), τὸ τοῦ Λοπέσου Γονζάλθου, εἰς τὴν Γουϊνέαν· τὸ Βύελπι Ἀκρωτήριον, καὶ τὸ τῶν Βελονῶν εἶναι τὸ μεσημβρινώτατον· τὸ δὲ Ἀκρωτήριον Γαρδαρούτων εἶναι τὸ ἀνατολικώτατον.

118. Τῆς Ἀμερικῆς· Ἀκρωτήριον Φρεοῦελλον, εἰς τὴν Γροελλανδίαν·

ἡ Τάγγη, ἀπὸ Φλορίδος· Κάτοχον, εἰς τὸ Μεξικόν· Νόρδον ἢ Βόρειον, εἰς τὴν Γουϊάνην· Ὄρνον τὸ μεσημβρινώτατον ἐπὶ τῆς Μ. Ἀμερικῆς. — Σαιντλούκαρον, εἰς τὴν Καλλιφορνίαν, καὶ τὸ Δυτικὸν Ἀκρωτήριον εἰς τὴν Ῥωσ: Ἀμερικὴν.

§. Β'. Περὶ θαλασσῶν καὶ νήσων.

119. Αἱ τρεῖς ἄνω εἰρημέναι Ἰππεῖροι εἶναι ὡς μεγάλαι νῆσοι περιερχόμεναι ὀλόγυρα ἀπὸ μίαν ἐξωτερικὴν θάλασσαν ὀνομαζομένην Ὠκεανόν, τὴν ὅποιαν διαιροῦσιν εἰς πέντε Ὠκεανούς ἢ θαλάσσας ἐξωτερικάς. Κατὰ πρῶτον εἶναι ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανός, ἔχων τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀφρικὴν πρὸς Ἄνατι· καὶ τὴν Ἀμερικὴν πρὸς Δ. — Ὁ μέγας Ὠκεανός, μεταξὺ τῆς Ἀμερικῆς ἀπ' Ἄν: καὶ τῆς Ἀσίας ἀπὸ Δ. εἶναι ἡ μεγαλητέρα θάλασσα τῆς Ἰδρογείου σφαίρας, ὀνομαζομένη προσέτι Εἰρηνικὸς Ὠκεανός καὶ θάλασσα Νοτία. — Ὁ Ἰνδικὸς Ὠκεανός, ὅστις ὡς μέγιστος λάκκος περικλείεται μεταξὺ τῆς Ἀσίας πρὸς Β: τῆς Ἀφρικῆς πρὸς Δ: καὶ τῆς Νέας Ὀλλανδίας πρὸς Ἄνατι: — Αἱ δύο παγωμέναι θάλασσαι (λεγόμεναι καὶ Παγωμένοι Ὠκεανοί) περὶ τοὺς δύο πόλους κείμεναι· ἡ βορεία παγωμένη θάλασσα κοινῶν μετ' τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν πρὸς Δ: τῆς Νορβηγίας· καὶ μετ' τὸν μέγαν Ὠκεανόν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βερίγγιου, τοῦ διαχωρίζοντος τὴν Ἀμερικὴν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν. Καθεμία δὲ τῶν ἐξωτερικῶν τούτων θαλασσῶν συστήνεται, εἰσχωροῦσα εἰς καθεμίαν τῶν ἡπείρων πολλὰς θαλάσσας ἐσωτερικάς ἢ μεγάλους κόλπους.

120. α.) Εἰς τὴν Εὐρώπην: Ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανός σχηματίζει διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Σούνδου τὴν λεγομένην Βαλτικὴν θάλασσαν, περιέχουσαν τὸν Βοθηκὸν κόλπον, τὸν Φιλλανδικόν, καὶ τὸν Ζουϊδερζέην εἰς τὴν Ὀλλανδίαν· τὴν Γερμανικὴν ἢ βορείαν θάλασσαν, μεταξὺ Ἀγγλίας, Ὀλλανδίας καὶ Γερμανίας· τὴν τῆς Μάγχης, περιστελλομένην μεταξὺ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας, χωριζομένης ἀπὸ ἐκείνην διὰ τοῦ Πορθμοῦ ἢ πόρου τοῦ Καλαίσου. — β.) Μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς εἰσχωρῶν διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρου, ἢ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν, σχηματίζει τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ἣτις περιέχει πολλοὺς μεγάλους κόλπους, οἷον τὸν τῆς Βενετίας ἢ τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον, τὸν τῆς Σίδρας καὶ Γαβῆς εἰς τὴν Ἀφρ: καὶ τὸ ἑλληνικὸν Ἀρχιπέλαγος· ἔπειτα ἐκτετατομένη πρὸς βορρᾶν κοινῶν διὰ τοῦ Πορθμοῦ τῶν Δαρδανελίων (Ἑλλησπόντου) μετ' τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ (Προποντίδα), καὶ μετ' τὴν Μαύρην θάλασσαν (Εὐξείνιον Πόντον) διὰ τοῦ Πορθμοῦ τῆς Κωνσταντι-

νουπόλεως (Βοσπόρου), καὶ διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Καφᾶ (Κιμερίου Βοσπόρου) μὲ τὴν θάλασσαν τοῦ Ἀζόφ: — γ.) εἰς τὴν Ἀμερικὴν σχηματίζει τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ ἢ θάλασσαν τῶν Ἀντιλλῶν, καὶ τὸν κόλπον τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, τὰς θαλάσσας τοῦ Βαφίνου καὶ Οὐδσῶνος πρὸς Ἄρκτον. Ὁ δὲ Μέγας Ὠκεανὸς σχηματίζει εἰς τὴν Ἀμερικὴν τὴν ῥοδόχροον θάλασσαν, μεταξύ τῆς Καλλιφρονίας καὶ τῆς Μεξικανικῆς· ἔπειτα τὸν κόλπον τῆς Πανάμης· εἰς δὲ τὴν Ἀσίαν, τὴν θάλασσαν τῆς Καμισάτικας, τὴν τῆς Κορέας καὶ τὸν κόλπον τοῦ Τογκίνου.

121. Ὁ Ἰνδικὸς Ὠκεανὸς σχηματίζει διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βαβελμανδέλου τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἢ τὸν Ἀραβικὸν κόλπον, μεταξύ Ἀραβίας καὶ Ἀφρικῆς· τὴν θάλασσαν τοῦ Ὁμάνου εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀραβίας· τὸν Περσικὸν κόλπον διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὁρμούσου· καὶ τέλος τὸν κόλπον τῆς Βεγγάλης, μεταξύ τῶν δύο Ἰνδικῶν Χερσονήσων. Ὁ δὲ βόρειος παγωμένος Ὠκεανὸς σχηματίζει εἰς τὴν Εὐρώπῃ τὴν Λευκὴν θάλασσαν, καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν, τὸν κόλπον τοῦ Ὄβη.

Εἰς τὸ μέσον τῶν θαλασσῶν τούτων υπερέχουσιν ἄπειροι νῆσοι, αἱ μὲν μεμονωμένα, αἱ δὲ πλησιάζουσιν ἀλλήλων κατὰ χορείας, τὰς ὁποίας ὀνομάζουσιν Ἀρχιπελάγη.

122. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν, ἀπ' Ἄρκτου ἀρχίζοντες, ἀπαντῶμεν τὰς νήσους Φαιροσέρας ὑποκειμένας εἰς τὴν Δανιμαρκίαν· τὰς Σχετλάνδας, τὰς Ὁρκάδας, τὴν Ἀγγλίαν, Ἴρλανδίαν κτλ, τὰς ὀνομαζομένας Βρετανικὰς νήσους. Τὰς Ἀσόρας πρὸς Δ. τῆς Ἰσπανίας, τὰς Καναρίας, τὰς τοῦ Πρασίνου ἀκρωτηρίου, τὴν τῆς Ἀναλήψεως, καὶ τὴν τῆς Ἁγίας Ἐλένης. Πρὸς Δ: καὶ πλησίον τῆς Ἀμερικῆς τὴν Τεβράνόβαν, τὴν Ἑσγᾶλην (Βασιλικὴν) νῆσον, τὰς Λουκάδας, τὸν Σαινδομίγκον, Κούβαν, Ἰαμαϊκάν, καὶ τὰς Ἀντίλλας εἰς τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ, καὶ τὰς Βερμούδας.

123. Ὁ Μέγας Ὠκεανὸς εἶναι κατεσπαρμένος ἀπὸ χορείας ἢ ἀρχιπελάγη νήσων. Αἱ κυριώτεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι, τὸ κινδυνώδες Ἀρχιπέλαγος, αἱ νῆσοι τῆς Ἑταιρείας, αἱ τῶν Θαλασσοπόρων, αἱ τῶν Φίλων, ἢ Νέα Ζελάνδα, ἢ Νέα Καληδονία, αἱ Μυλγραῦται, αἱ Μαριᾶναι, αἱ Καρολίται, αἱ Σανδβίγαι, αἱ Ἀλουτιαναι, πλησίον τῶν Β-Δ: παραλίων τῆς Ἀμερικῆς, αἱ Κουρίλαι καὶ αἱ νῆσοι τῆς Ἰαπωνίας πλησίον τῆς Ἀσίας.

124. Εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανὸν κεῖται ἡ Μαδαγασκάρη, αἱ Κομόραι, ἡ νῆσος Βουρβὼνη καὶ ἡ τῆς Φράντσας παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς· αἱ Λακεδιῖται, αἱ Μαλδεῖται, ἡ Κεϋλάνη πλησίον τῆς Ἀσίας.

125. Μεταξὺ τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ ὑπάρχουσι παρομοίως νῆσοι, τῶν ὁποίων μεγίστη εἶναι ἡ Νέα Ὀλλανδία. Χωρίζεται δὲ ἀπὸ τὴν Γῆν τοῦ Οὐανδιεμῆνου πρὸς Μ: διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βάσσου. Πρὸς Ἄρ: κεῖνται αἱ νῆσοι Μολοῦκαι, αἱ τῆς Σόνδας καὶ αἱ Φιλιππῖναι· ἡ χώρα τῶν Παπούων, ἢ ἡ Νέα Γουίνεα, ἡ Νέα Ἰρλανδία, καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Σαλομώντος.

126. Εἰς τὴν Β: Παγωμένην θάλασσαν εὐρίσκεται ἡ Ἰρλανδία, ἡ Σπιτσεβέργη εἰς τὰς 80⁰ τοῦ πλάτους, καὶ ἡ Νέα Ζέμβλα πρὸς Ἄρ: τῆς Ἀσίας.

Τοιοιτοτρόπως ἡ γῆινος σφαῖρα σύγκειται ἐκ δύο κυρίων μερῶν· τὸ ἓν εἶναι στερεόν, ἤγουν ἡ ξηρά· τὸ δὲ ἕτερον, ὑγρὸν, συστημένον ὑπὸ τῶν θαλασσῶν. Ἀλλὰ πρὶν διαλάβωμεν περὶ ἐκάστου τούτων, πρέπει πρῶτον νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινα περὶ τῆς ἀτμοσφαίρας τῆς περικυκλούσης ἀμφοτέρω τὰ εἰρημένα μέρη.

ΚΕΦΑΛ: Β'.

Περὶ τῆς ἀτμοσφαίρας.

127. Ἡ ἀτμοσφαῖρα συγκροτεῖται ὑπὸ τοῦ ἀθροίσματος ὄλων τῶν ῥευστῶν τῶν περικυκλούντων τὴν σφαῖραν· αὐτὰ δὲ τὰ ῥευστὰ ἢ ἀερόμορφα σώματα δύναται τις νὰ διαιρέσῃ εἰς τρία. Πρῶτος εἶναι ὁ κυρίως λεγόμενος ἀήρ· ἔπειτα οἱ ἀτμοὶ, καὶ τὰ ἀερόμορφα ῥευστὰ. Ὅσα γίνονται εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν φαινόμενα, ὀνομάζονται γενικῶς μετεωρα, διαιρούμενα κοινῶς εἰς πυρώδη, ὑδατώδη καὶ εἰς φωτεινά· ἡ δὲ διαλαμβάνουσα περὶ αὐτῶν ἐπιστήμη λέγεται Μετεωρολογία.

128. Αἰρ. Ὁ ἀήρ ὁ συστήνων τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἀτμοσφαίρας εἶναι σύνθετος κυρίως ἀπὸ τρεῖς ἄλλας ἀερομόρφους οὐσίας, ἀπὸ τὸ ὀξυγόνον, ἐπιτήθειον στοιχεῖον εἰς ἀναπνοὴν τῶν ζῴικῶν σωμάτων, ἀπὸ τὸ νιτρογόνον ἢ ἄζωτον, καὶ ἀπὸ ὀλίγον ἀνθρακικὸν ὀξύ. Κάνεν τῶν δύο τελευταίων δὲν εἶναι ἐπιτήθειον εἰς ἀναπνοὴν, ἀλλ' ἐνούμενα μὲ τὸ πρῶτον συστήνουσι μίγμα πνευστὸν καὶ καυστὸν.

129. Ὁ ἀήρ εἶναι ῥευστὸν σῶμα, διαφανές, συνθλιπτὸν, ἐλαστικὸν καὶ βαρύ· εἶναι δ' ἐλαφρότερον 770 φορές ἀπὸ τὸ ὕδωρ. Τὸ βῆρος μιᾶς στήλης ἀέρος, λαμβανομένης ἀπὸ τὴν ἀνωτάτην ἄκρην τῆς ἀτμοσφαίρας ἕως εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ζυγίζει ὅσον στήλη ὕδατος ἰσοπαχῆς καὶ ὑψηλῆς 32 ποδ: ἢ ὅσον στήλη ὑδραργύρου ὑψηλῆς 28

δακτ. Τοῦτο ἐβεβαιώθησαν διὰ τοῦ λεγομένου βαρομέτρου τοῦ ἐφευρεθέντος ὑπὸ Τορρίκιηλλίου Φλωρεντινοῦ, τοῦ μαθητοῦ τοῦ Γαλιλαίου. Εἶναι δὲ τὸ βαρόμετρον ὑέλινος σίφων ἐστραμμένος ἢ καμπυλωμένος κατὰ τὸ κάτωθεν μέρος του, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀνοικτόν· γεμίζεται δὲ ἀπὸ ὑδράργυρου, ἔπειτα ἀναστρέφεται ὁ δὲ ὑδράργυρος καταβαίνει μὲν, ἀλλὰ σταματᾷ μετέωρος εἰς ὕψος 28 δακτ. ἐπειδὴ τὸ βάρος τῆς ἀτμοσφαιρικῆς στήλης, ἐπενεργούσης εἰς τὸ ἀνοικτόν μέρος τοῦ σίφωνος μὲ τὴν θλίψιν τῆς, ἀντισηκόνει τὴν στήλην τοῦ ὑδράργυρου. Ὅταν δὲ ἀναβαίη τις ἐπὶ τινος ὄρους ἔχων βαρόμετρον, παρατηρεῖ ὅτι ὁ ὑδράργυρος καταπίπτει εἰς 27 δακτ. 26, 25 καὶ ἐξῆς, κατὰ τὸ ὕψος εἰς τὸ ὁποῖον θέλει ἀναβῆ· ἐπειδὴ τὸ μῆκος τῆς ἀερίου στήλης σμικρύνεται, καὶ ἐπομένως καὶ τὸ βάρος τῆς, ὅθεν καταπιέζει· ὀλιγώτερον διὰ τοῦ στομίου τοῦ σίφωνος τὸν ὑδράργυρον. Ἐκ τῆς θεωρίας, τῆς κατὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην, δύναται τις διὰ τοῦ βαρομέτρου νὰ γνωρίσῃ καὶ τὸ ὕψος τῶν ὄρέων· ἀλλ' ἀπαιτοῦνται πολλοὶ ὑπολογισμοὶ, ἐπειδὴ ἡ τοῦ ἀέρος πυκνότης δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ καθ' ὅλα τὰ ὕψη.

130. Τῷ ὄντι ὁ ἀήρ εἶναι συνθλιπτός καὶ ἐλαστικὸς, τουτέστιν δύναται νὰ κατέχῃ ὀλίγην ἢ πλειοτέραν ἔκτασιν συνθλιβόμενος ἢ ἀφινόμενος ἀθλιπτός. Ἀλλὰ τὰ κατώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιράς, καταθλιβόμενα ὑπὸ τῶν ἐπικειμένων, ἔπεται νὰ ἦναι πυκνότερα καὶ βαρύτερα, τὰ δὲ ὑψηλότερα νὰ ἦναι ἐλαφρότερα· ὥστε ἂν τις, ἀφ' οὗ ὑψωθῆ ἔν διάστημα, ἴδῃ καταπίπτοντα τὸν ὑδράργυρον ἕνα δάκτυλον, πρέπει πάλιν νὰ ἀναβῆ πλειότερον τοῦ πρώτου διὰ νὰ καταπέσῃ ἄλλον ἕνα δάκτυλον ὁ ὑδράργυρος. Νομίζουσι δὲ οἱ σοφοί, ὅτι τὸ δλόκληρον ὕψος τῆς ἀτμοσφαιράς δὲν ὑπερβαίνει τὸ διάστημα 18 ἢ 20 λευγῶν ἢ 70 — 90 χιλιαμέτρων.

131. Ἡ διαφορὰ τῆς πυκνότητος τῶν τῆς ἀτμοσφαιράς στρωμάτων εἶναι κατὰ μέγα μέρος ἡ αἰτία τοῦ κρύους, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται τις εἰς μεγάλα ὕψη· ἐπειδὴ ἐκεῖ ὁ ἀήρ ὢν ἀραιότερος διαπερᾶται ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων χωρὶς νὰ θερμανθῆ ὑπ' αὐτῶν ἐπασιθητῶς. Διὰ τοῦτον τὸν λόγον τὰ ὑψηλότερα ὄρη, καὶ αὐτὰ τὰ ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν, εἶναι κατάσκεπα ὑπὸ χιόνων καὶ πάγων μὴ λυομένων ποτὲ, ὅταν τὸ ὕψος ὑπερβαίη ἕνα τινὰ ὠρισμένον ὄρον. Τὸ ὕψος δὲ τοῦτο σμικρύνεται καθ' ὅσον τὸ πλάτος, ἢ ἡ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπόστασις τοῦ τόπου, μεγαλύνεται. Εἰς τὸν Ἰσημερινόν τὰ ὄρια τῶν παντοτεινῶν χιόνων εἶναι 2400 ἢ περὶ τοῦτο ὕψηλὰ, καὶ 1400 ὄργι· μόνον εἰς τὴν 45^ο.

132. Ἡ ἀτμοσφαῖρα θλαῖ διὰ τῆς πυκνότητός της τὰς ἡλιακὰς ἀ-

κτίνας και τὰς ἀντανακλᾶ ἕως εἰς ἡμᾶς, ὅταν ὁ Ἥλιος δὲν ᾖ ἀκόμη ὑπεράνω ἢ ᾖ ἡδὴ ὑποκάτω τοῦ ὀρίζοντος· ἐκ τούτου δὲ προέρχεται περιστατικῆτις αὐξήσις τῆς ἡμέρας, κατὰ τὸ πρῶτ' καὶ τὴν ἑσπέραν, μὲ τὴν λεγομένην αὐγὴν καὶ μὲ τὸ λυκαυγές. Ἀπὸ τῆν διάρκειαν τῆς αὐξήσεως ταύτης εὗρηκαν τὸν τρόπον νὰ γνωρίσωσιν, ὅτι τὸ ὀλικὸν ὕψος τῆς ἀτμοσφαιρας δὲν ὑπερβαίνει 18 ἢ 20 λεύγας. Διὰ δὲ τῶν ἀεροβατικῶν μηχανῶν ἔφθασαν ν' ἀναβῶσιν ἕως 3,600 ὀργυιάς ὑψηλὰ εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν.

Ἀπὸ τῆν αὐτὴν αἰτίαν γεννῶνται καὶ διάφορα μετέωρα φωτεινὰ ὀϊον, ἢ βορεία ἢ ὤς, ἧτις εἶναι φῶς λαμπρὸν εἰς τοὺς Ἀρκτικούς τόπους, λάμπον πολὺν καιρὸν εἰς τὴν Ἀτμοσφαῖραν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἥλιου. Τὸ Ζωδιακὸν ὄν φῶς εἶναι ὅμοιον φαινόμενον, συμβαίνειν περὶ τὸν Ἰσημερινόν. Οἱ παρήλιοι, αἱ παρασεληνιαί, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων μᾶς φαίνεται ὅτι βλέπομεν πολλοὺς Ἥλιους καὶ πολλὰς Σελήνας. Ἡ Ἴρις ἢ τὸ οὐράνιον τόξον, τὸ ὁποῖον γίνεται ἐκ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἀναλυομένων καὶ ἀντανακλωμένων ἀπὸ τὰς βανίδας τῆς καταπιπτούσης βροχῆς.

133. ΑΤΜΟΙ. Οἱ ἀτμοὶ συστήνονται ἀπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις, τὰς ὁποίας ἡ θερμότης τοῦ Ἥλιου ἐξάγει ἢ ἀφαρπάζει ἀπὸ τὰ διάφορα ἐπὶ τῆς Γῆς σώματα, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ ὑδατῶδες ῥευστόν. Ὑψόνονται δὲ εἰς τὸν ἀέρα, ἐπειδὴ εἶναι ἐλαφρότεροι ἀπ' αὐτόν, καὶ συστήνουσι τὰς ὀμίχλας καὶ τὰ σύννεφα· τὰς μὲν, ὅταν ἐξαπλώνονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς· τὰ δὲ σύννεφα, ὅταν ᾖναι μετέωροι εἰς ἔντι ὕψος. Διαλυόμενοι δὲ οἱ ἀτμοὶ οὗτοι καταπίπτουσιν εἰς βροχὴν, τῆς ὁποίας αἱ βανίδες, ὅταν ᾖναι ἡμιπαγωμέναι, λέγονται Χιών· ὅταν δὲ ᾖναι ὀλοκλήρως παγωμέναι, γίνονται Χάλαζα. Ἡ δρόσος εἶναι ἀτμοὶ πεπυκνωμένοι ἐπάνω εἰς σῶμα ψυχρανθέν· ἂν δὲ τοῦτο τὸ σῶμα τύχῃ νὰ ᾖναι ἰκανῶς ψυχρόν, ἡ δρόσος παγώνει, καὶ τότε λέγεται Πάχνη.

134. Ἡ ποσότης τοῦ καταπίπτοντος νεροῦ εἰς βροχὴν παραλάσσει κατὰ τὰ κλίματα. Εἰς Ἡαρσίους πίπτει κατ' ἔτος 24 δακτύλων βρόχινον νερόν· τουτέστι τοσοῦτον, ὅσον χρειάζεται νὰ σκεπάσῃ τὸ πρόσωπον ὀλοκλήρου τῆς Γῆς, ἂν ὅλον τὸ καταπίπτον εἰς τὸ διάστημα τοῦ ἔτους ἐσυναζετο εἰς ἓν· εἰς δὲ τὸν Σαινδομίγγον πίπτει 150 δακτύλων. Ἐν γένει ἡ καταπίπτουσα ποσότης τοῦ νεροῦ αὐξάνει καθ' ὅσον πλησιάζει πρὸς τὸν Ἰσημερινόν. Μεταξὺ δὲ τῶν τροπικῶν γίνονται βροχαὶ περιοδικαί, διαρκοῦσαι 4, 5 καὶ 6 μῆνας, ὅθεν προξενουσι καὶ πλημμύρας περιοδικὰς τῶν κατὰ τὴν διακεκαυμένην ζώνην εὐρισκομένων ποταμῶν, ὀϊον τοῦ Νείλου, τοῦ Γάγγου κτλ.

(ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. ΚΟΚΚΩΝΗ.)

Δ

135. ANEMOI. Ἄηρ κινούμενος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ταχέως λέγεται ἄνεμος. Εἰς τὴν Ἀτμοσφαῖραν συμβαίνουσι τινες κινήσεις μεταποπιζουσαι τινὰ μέρη αὐτῆς. Αἰτία δ' αὐτῶν τῶν κινήσεων εἶναι τὸ, ὅτι χαλαταὶ ἢ ἰσορροπία ποῦ ποτε τῆς ἀτμοσφαίρας, ἢ διότι μέρος ἀτμῶν διελύθησαν εἰς βροχὴν, ἢ διότι ἡ θερμοκρασία μιᾶς στήλης ἀέρος μετεβλήθη, ὥστε προήλθε τι κενὸν ὅποιοιδήποτε. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν μία ἄλλη στήλη ἀέρος κινεῖται διὰ τὴν γαμίση τὸ γενόμενον κενὸν, ἐκ ταύτης δὲ τῆς μετατοπίσεως προέρχονται οἱ ἄνεμοι, τῶν ὁποίων ἡ ὄρη εἶναι τόσο πλέον μεγαλειτέρα, ὅσον καὶ ὁ ἔκτοπισθεις ἀήρ κινεῖται ταχύτερον. Ὅταν οὗτος διατρέχη 24 πόδας εἰς ἓν δεύτερον λεπτόν, ὁ ἄνεμος εἶναι δυνατός· ὅταν δὲ 45—50 πόδας, τότε λέγεται καταγίς ἢ ἀνεμοζάλη· ὅτε δ' εἶναι λαίλαψ ἢ ἀνεμοστρόβιλος, διατρέχει 60—80 πόδας εἰς ἓν δεύτερον λ. καὶ 120: καὶ τότε ἀνασπᾷ δένδρα καὶ κρημνίζει οἰκίας.

Οἱ ἄνεμοι διαβαίνοντες ἀπὸ ἐκτεταμένως ἐρήμους ἀμμόδεις καταπυρωμένας ὑπὸ τοῦ Ἡλίου, πνέουσι καυτηροὶ ἢ πνιγηροὶ καὶ ὀλέθριοι, ὀνομαζόμενοι τότε μὲ ἴδια ὀνόματα· οἷον, ὁ Σαμιέλος εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ ὁ Κάμψιν εἰς τὴν Αἴγυπτον, αἵτινες ἀποπνίγουσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα.

136. Οἱ ἄνεμοι εἶναι σταθεροὶ καὶ καθολικοὶ, ὅτε καὶ ἡ παράγουσα αὐτοὺς αἰτία εἶναι σταθερά, καὶ πνέουσιν εἰς πολὺ διάστημα τόπου συγχρόνως· ἀλλέως εἶναι καὶ ὀνομάζονται ἀσταθεῖς καὶ μερικοὶ ἄνεμοι. Οἱ δύο κυριώτεροι σταθεροὶ ἄνεμοι εἶναι οἱ ἑτησαῖαι, οἱ ὀνομαζόμενοι Ἀλιζοὶ καὶ οἱ Μούσσονες.

137. Οἱ πρῶτοι πνέουσι μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἀπ' Ἄν: πρὸς Δ: Γεννῶνται δὲ ἐκ τοῦ ἀέρος τοῦ ἐρχομένου ἀπὸ τοὺς Πόλους διὰ τὴν πληρώσῃ τὸ κενὸν, τὸ γινόμενον ἐκ τῆς προζενουμένης μεγάλης θερμότητος εἰς τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἀτμοσφαῖραν παρὰ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Ὁ ἀήρ τῶν Πόλων, ἔχων ἐνδόσιμον κινήσεως ἀπ' Ἄρ: πρὸς Μ: δὲν ὑπέικει παρευθὺς εἰς τὴν Περιστροφικὴν κίνησιν, οὖσαν τόσο ὀρηκτικὴν περὶ τὸν Ἰσημερινόν· ὅθεν κατ' ἀρχὰς κινεῖται βραδύτερον καὶ φαίνεται οὕτω πνέων ἀπ' Ἄν: πρὸς Δ.

Οἱ δὲ Μούσσονες ἐπικρατοῦσι κατὰ τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν, ἐξ μῆνας πνέοντες ἀπὸ τὸ Μ-Δ: μέρος, καὶ ἄλλους ἐξ ἀπὸ τὸ Ἄρ-Ἄν: ἀλλὰ κατὰ τὰξιν ἀντίστροφον πρὸς Ἄρκτον καὶ Μεσημβρίαν τοῦ Ἰσημερινοῦ, πλὴν πολλὰ μικρῶν τινῶν παραλλαγῶν. Ἡ καθολικὴ αἰτία εἶναι ἡ ἀπ' Ἄν: πρὸς Δ: κίνησις, ἣτις, συνδυαζομένη μὲ τὰ ἐκ τῶν παραλίων

τῶν Ἰπείρων καὶ τῶν Νήσων αἷτια, γεννᾶ ἀποτελέσματα πολλὰ συμπεριπεπλεγμένα.

138. ΡΕΥΣΤΑ ΑΕΡΟΜΟΡΦΑ. Τὰ ἀόρατα ρευστὰ ταῦτα, τὰ ὅποια εἶναι διαχυμένα εἰς τὴν Ἀτμοσφαῖραν καὶ εἰς τὰ διάφορα τῆς Γῆς σώματα, παράγουσι τίνα φαινόμενα ἄξια προσοχῆς. Τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν μάλιστα καὶ τὸ μαγνητικὸν εἰσὶ τὰ ἀξιολογώτερα, ὡς διαφέροντα ἰδιαίτερώς εἰς τὴν φυσικὴν Γεωγραφίαν.

139. Ὅτι ἡ ἠλεκτρικὴ ὕλη εἶναι ὑπεράφθονος εἰς τὴν Ἀτμοσφαῖραν, μαρτυρεῖται ὑπὸ τῶν κεραυνῶν. Τοῦτο τὸ φοβερὸν μετέωρον δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἠλεκτρικῆς ἐκπυροσροτήσεως, τῆς ὁποίας τὸ φῶς εἶναι ἡ ἀστραπή· ὁ δὲ κρότος, ἡ βροντή.

Ἄλλα φαινόμενα, τῶν ὁποίων αἷτιον νομίζεται ἡ ἠλεκτρικὴ, εἶναι αἱ πύρινοι σφαῖραι, τρομερὰ καὶ αὐταὶ μετέωρα, κινούμεναι ἐνίοτε μὲ τὴν ταχύτητα, ὥστε διατρέχουσι 5—6 λέυγας καθ' ἓν λεπτὸν δεύτερον, δηλαδὴ μ' ὅσον διατρέχει καὶ ἡ Γῆ τὴν τροχιάν της. Συνοδεύουσι δ' αὐτὰς κτύποι ἢ βρόντοι, καὶ ἐπιπίπτουσι καὶ πέτραι ἐκ τοῦ ἀέρος, αἱ ὁποῖαι λέγονται Ἀερόλιθοι. Οὗτοι δὲ νομίζονται κοινῶς ὅτι εἶναι ἀποσπάσματα ἐκ μικρῶν καὶ ἀοράτων Πλανητῶν, περιφερομένων εἰς τὸ ἄπειρον διάστημα· ἀλλ' ὅμως ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ γένεσις τῶν λίθων τούτων εἶναι ἀκόμη ἀβέβαιος.

140. Τὸ δεῦτερον ρευστὸν εἶναι τὸ μαγνητικὸν, γνωριζόμενον μόνον ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματά του, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ὠρελιμώτατον εἶναι ἡ ἰδιότης τῆς λίθου τῆς ἐπονομαζομένης Μαγνήτιδος. Μία βελόνη μαγνητισμένη, ἂν τεθῆ ἐπὶ τινος σημείου εἰς τρόπον, ὥστε νὰ δύναται ἐπ' αὐτοῦ νὰ στρέφεται ἀνεμπодίστως, ἀπευθύνει πάντοτε τὸ ἐν ἄκρον αὐτῆς πρὸς τὸν Ἀρκτικὸν Πόλον, καὶ τὸ ἕτερον πρὸς τὸν Ἀνταρτικόν· ὅθεν θετομένη τοιοῦτοτρόπως μέσα εἰς πυξίδα συστήνει τὴν λεγομένην ναυτικὴν ἢ μαγνητικὴν πυξίδα (μπούσουλα), τὴν ὁποίαν ἔχουσιν ὁδηγὸν τοῦ δρόμου των οἱ ναῦται καὶ οἱ ὀδοιπόροι. Ἡ μαγνητικὴ βελόνη δεικνύει δύο φαινόμενα, τὴν ἔκκλισιν αὐτῆς καὶ τὴν ἔγκλισιν. Ἡ μὲν ἔκκλισις συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι ἡ βελόνη δὲν ἀπευθύνεται πάντοτε ἀκριβῶς πρὸς τὸν Πόλον, ἢ μ' ἄλλους λόγους, δὲν φέρεται κατὰ τὴν φορὰν τοῦ Μεσημβρινοῦ· ἀλλὰ ἐκκλίνουσα ποτὲ μὲν πρὸς δυσμὰς, ποτὲ δὲ πρὸς ἀνατολὰς, παραλλάσσει εἰς διαφόρους τόπους, εἰς διαφόρους καιροὺς τοῦ ἔτους, καὶ εἰς διαφόρους προσέτι ὥρας τῆς ἡμέρας· ἀπαντῶνται δὲ ἐπὶ τῆς γῆνιου σφαίρας μέρη, ὅπου ἡ ἔκκλισις εἶναι μηδέν. Ἡ δ' ἔγκλισις πάλιν εἶναι τοιαύτη. Ἡ βελόνη, ἐν ᾧ ὑπὸ τῶν

Ἰσημερινὸν ἵσταται ὀριζόντειος, ἐγκλίνει πρὸς τὴν Γῆν τὴν ἄκραν τῆς τῆς βορείαν, καθ' ὅσον τις πλησιάζει πρὸς τὸν Ἀρκτικὸν Πόλον, ὥστε ὑπ' αὐτὸν τὸν Πόλον θέλει καταστήσει κάθετος εἰς τὸν ὀρίζοντα. Πρὸς μεσημβρίαν δὲ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἐγκλίνεται ἡ ἀνταρκτικὴ ἄκρα τῆς βελόνης ὅθεν οἱ ναῦται, διὰ νὰ διατηρήσωσιν εἰς τὴν βελόνην τὴν ὀρίζοντειον θέσιν τῆς, ἀναγκάζονται πολλάκις νὰ κολλῶσι μικρὰ τεμάχια κηρίου εἰς τὴν ἀντίθετον ἄκραν.

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

Διάταξις τῶν στερεῶν τῆς Γῆς.

141. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν στερεῶν τῆς Ὑδρογείου σφαίρας δὲν εἶναι ὁμαλῆ, ἀλλὰ φαίνεται ἔχουσα ἐσοχὰς καὶ ἐξοχὰς, καὶ ἐπίπεδα ἢ πεδιάδας. Αἱ ὑψηλότεραι ἐξοχαὶ αὐτῆς ὀνομάζονται ὄροπέδια καὶ ὄρη. Τὰ ὄροπέδια εἶναι μεγάλοι ὄγκοι Γῆς ὑψηλοὶ, συστήνοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ κέντρον μιᾶς ἡπείρου, ἢ μεγάλης χώρας, ἢ μεγάλης νήσου, ἔχοντες ἐγκλίσεις (κατηφόρους) μακρὰς καὶ μαλακὰς, ἢ μὴ ἀποτόμους. Τὸ μέγιστον τῶν τοιούτων ὄροπέδιων εἶναι τὸ τῆς Θιβητίας εἰς τὸ μέσον τῆς Ἀσίας, ὅθεν οἱ μέγιστοι ποταμοὶ αὐτῆς ἔχουσι τὰς πηγὰς τῶν εἰς δὲ τὴν Ἀμερικὴν τὸ ὄροπέδιον τοῦ Πάστου εἶναι τὸ σημαντικώτερον.

142. Τὰ δὲ ὄρη ἐξεναντίας ἔχουσι κατηφόρους τραχεῖς καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀποτόμους· καὶ τὰ ὑψηλὰ αὐτῶν μέρη ἢ αἱ κορυφαὶ ὀνομάζονται ἐκ τοῦ σχήματός των διαφόρως· οἷον ὀβελοὶ, (aiguilles) ὀδόντες, κέρατα, πρηῶνες (pics) κτλ. Εὐρίσκονται δ' ἐνίοτε μεμονωμένα ὄρη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως σχηματίζουσι ποτὲ μὲν σαρείας, ποτὲ δὲ σειρὰς ἀδιακόπους, αἱ ὁποῖαι εἰς πᾶσαν Ἠπειρον φαίνονται συνενούμεναι εἰς ἓν κοινὸν κέντρον. Αἱ σειραὶ αὗται, καὶ καθὲν ὅρος ἰδίως, διαχωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ κοιλοτήτων, αἱ ὁποῖαι λέγονται κοιλάδες, ὅταν ἔχωσι πολλὴν ἔκτασιν καὶ ὀλίγον βάθος, ἢ φάραγγες, ὅταν εἶναι βαθεῖαι καὶ ἀπόκρημνοι. Αἱ διὰ τῶν βουνῶν δίοδοι ὀνομάζονται στενὰ καὶ πύλαι· ὅταν δ' ἦναι πολλὰ ὑψηλαί, λέγονται αὐχέρες ἢ διάσελα κοινῶς. Τὰ χαμηλότερα τῶν ὄρων ὑψώματα ὀνομάζονται βουνοὶ, καὶ τὰ ἔτι τούτων χαμηλότερα λόφοι, κολωνοὶ, γήλοφοι κτλ. τὸ δὲ κεκλιμένον μέρος τῆς γῆς, τὸ ἐκτεινόμενον πλαγηνὰ τῶν πεδιάδων, λέγεται πλευρὰ (πλευρά κοινῶς).

143. Αἱ πεδιάδες αἱ ὑπερέχουσαι ὀλίγον τῆς θαλάσσης λέγονται χαμηλαί, οἷαι εἶναι αἱ Σαβάναι τῆς Ἀμερικῆς· τὰς ὀνομάζουσι δὲ ὡς

ψηλὰς, ὅταν εὐρίσκωνται εἰς ὑψηλὸν ὄροπέδιον, ὡς αἱ πεδιάδες τοῦ Κυΐτου, κείμεναι 15,000 ὀργυιάς ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Παρόμοιαι μὲ αὐτὰς εἶναι καὶ αἱ εἰς τὰ ἐσώτερα τῆς Ἀσίας λεγόμεναι Στέπαι, ἀμυώδεις πεδιάδες ἢ κατεσκευασμένοι ἀπὸ χαμαίφυτα, ἢ μικροὺς θάμνους.

144. ΣΕΙΡΑΙ ὈΡΕΩΝ. Εἰς πᾶσαν Ἠπειρον ὑπάρχει κεντρικὴ τις σειρὰ ὄρεων, ἀφ' ἧς ὡς ἀπὸ κέντρου ἐξέρχονται καὶ διακλαδίζονται αἱ λοιπαὶ Σειραὶ αὐτῶν διατρεχόντων τὴν Ἠπειρον κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, καὶ συστηνόντων κοιλάδας καὶ πεδιάδας διαφόρου ἐκτάσεως. Οὕτως εἰς τὴν Εὐρώπην αἱ Ἄλπεις εἶναι ἡ κεντρικὴ σειρὰ, συστήνουσα ὄροπέδιον ἰκανῶς μεγάλον τὸ μεταξὺ Ἑλβετίας, Γερμανίας, Γαλλίας καὶ Ἰταλίας, τοῦ ὁποίου ὁ κυριώτερος πηγὼν εἶναι τὸ Μοντεβλάγκον, 4,770 μέτρα ὑψηλὸν, ἢ 15,000 ποδ: περίπου καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ὑψηλότετον Εὐρωπαϊκὸν ὄρος. Ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς σειρᾶς ἐξέρχονται τὰ Γύρξ, τὰ Βόσγια, αἱ Κηθέναι εἰς τὴν Γαλλίαν· τὰ Πυρηναια μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας· ἡ Ἰβηρικὴ σειρὰ εἰς τὴν Ἰσπανίαν. — Τὰ Ἀπέννινα εἰς τὴν Ἰταλίαν· ὁ Αἰῖμος εἰς τὴν Τουρκίαν· τὰ Καρπάθια εἰς τὴν Αὐστρίαν· τὰ Δορβίνα εἰς τὴν Σβεκίαν· τὰ ὄρη Πόδια καὶ Οὐράλια, τὰ διαχωρίζοντα τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας, καὶ ὁ μεταξὺ Μαύρης καὶ Κασπίας θαλάσσης Καύκασος.

145. Εἰς τὴν Ἀσίαν· Ὁ Καύκασος, καὶ ὁ Ταῦρος κείμενος εἰς τὴν Ἀσιατ: Τουρκίαν· Τὰ Οὐράλια μεταξὺ Εὐρ: καὶ Ἀσιατικῆς Ρωσσίας· τὰ Γαταῖα εἰς τὰς Ἰνδίας· ὁ Ἰμαος ἢ Ἰμαλάια ὄρη, τὰ χωρίζοντα τὰς Ἰνδίας πρὸς Β: ἀπὸ τὴν Θιβητίαν (439) καὶ διερχόμενα τὸ Θιβητικὸν ὄροπέδιον εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀσίας, ὅπου εὐρίσκονται τὰ ὑψηλότετα ὄλων τῶν ὄρεων τῆς Ἰδρυογείου σφαίρας, ὑπερέχοντα 8,700 μ. ἢ 26,800 πόδ: περίπου ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης· τὰ Ἀλταϊκὰ ὄρη μεταξὺ τῆς Ἀσιατικῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Σινικῆς.

146. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν· ὁ Ἄτλας ἐκτεινόμενος κατὰ μῆκος τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου θαλάσσης· τὰ ὄρη τῆς Σελήνης Μ. Δ: τῆς Ἀβυσσινίας· τὰ Λύπατα, εἰς τὴν Καφρeriάν, καὶ τὰ ὄρη τῆς Βορείου Γουίνεας λεγόμενα Κόγγια.

147. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν τὴν Ἀρκτικήν· τὰ Ἀπαλάχια, καὶ Ἀλεγγάνια εἰς τὰς Συσπόνδους Πολιτείας· τὰ λιθώδη ὄρη ἢ τὰ Δυτικὰ, κατὰ τὸ μῆκος τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ ἀπὸ Β. πρὸς Μ. ἐκτεινόμενα — Εἰς τὴν Μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν τὸ Μκχτόγγροσον, εἰς τὴν Βρασιλιάν· αἱ Κορδιλιέραι εἰς τὰς Ἄνδας κατὰ μῆκος τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ· ἡ ὑψηλότετη κορυφὴ αὐτῶν εἶναι ἡ λεγομένη τὸ Νευάδον τοῦ Σοράτα (529) ἔχουσα

ὕψος 7,696 μ. ἢ δὲ τοῦ Κιμבורάσου, λογιζομένη πρότερον ὡς ἡ ὑψηλοτάτη, δὲν ἔχει πλέον τῶν 6,500 μ. ἢ 20,000 πόδ. ὕψος.

* Εἰς ὅλας τὰς ἄνω ἐκτεθεισας σειρὰς τῶν ὄρέων τῶν εἰς τὰς διαφόρους ἡπείρους τοῦ Π: καὶ Ν: Κόσμου παρατηρεῖται μία σειρὰ ὡς πρωτίστη καὶ πρωτογενής, εἰς τὴν ὅποιαν συνδέονται αἱ λοιπαί. Τοιαύτη σειρὰ πρωτίστη ἐκλαμβάνεται μία, ἣτις ἀρχομένη ἀπὸ τὸν Βερύγγιον πορθμὸν ὡς ἀπὸ κέντρου διίσταται διευθυνομένη πρὸς τὸ νότιον ἡμισφαίριον κατὰ δύο διευθύνσεις· διερχομένη ἀφ' ἐνὸς μὲν μέρους ὅλην τὴν Ἀμερικὴν κατὰ μῆκος φθάνει εἰς τὸ Ὅρνον ἀκρωτήριον, τὸ ὁποῖον διαιρεῖ τοὺς δύο ὠκεανούς, τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸν Εἰρηνικόν· ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅλην τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν καταντᾷ εἰς τὸ Εὐελπὺς ἀκρωτήριον, τὸ χωρίζον ὁμοίως δύο ὠκεανούς, τὸν Ἀτλαντικὸν ἀπὸ τὸν Ἰνδικόν. Τοιοῦτοτρόπως ὀρίζει τὴν Οἰκουμένην εἰς δύο τμήματα ἢ γραμμὴ αὕτη τῶν ὄρέων, εἰς τὴν ὁποίαν συνέρχονται αἱ διάφοροι σειραὶ τῶν ὄρέων ἐκάστης τῶν ἡπείρων, περὶ τὸ μέσον τῶν ὁποίων καταντῶσιν ὑψηλόταται, οἷον αἱ Ἄλπεις εἰς τὴν Εὐρώπην, ὁ Ἰμαὸς καὶ τὰ τῆς Θεβητίας ὄρη εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐκ τούτων δὲ πάλιν, θεωρουμένων ὡς κέντρον εἰς ἐκάστην ἡπείρον, ἐξέρχονται αἱ διάφοροι σειραὶ τῶν ὄρέων αὐτῆς, αἵτινες φερόμεναι κατὰ διαφόρους διευθύνσεις συνιστῶσι τὰ κατὰ τόπους ὄρη διαφόρου ὕψους καὶ μεγέθους, τὰ ὀροπέδια, τὰς λεκάνας, τὰς κοιλάδας καὶ τὰς πεδιάδας διαφόρου ἐκτάσεως, δι' ὧν προσδιορίζεται ὁ σχηματισμὸς τῆς ἐπιφανείας τῆς οἰκησίμου Γῆς, ποικίλλεται τὸ κλίμα τῶν πεδιάδων ὡς πρὸς τὴν θερμότητα ἢ τὸ ψύχος, τὴν εὐκρασίαν, ἢ δυσκρασίαν, τὴν ὑγρασίαν, ἢ τὴν ξηρασίαν καὶ διαφάνειαν τοῦ ἀέρος, τὴν συχνότητα καὶ τὴν σφοδρότητα ἢ τὴν μετριότητα τῶν ἀνέμων κτλ. τὰ ὅποια ἐπηρεάζουσι καὶ τὸν φυσικὸν καὶ τὸν πολιτικὸν βίον τῶν κατοίκων, καθὼς καὶ τῶν φυσικῶν καὶ διανοητικῶν αὐτῶν δυνάμεων τὴν ἀνάπτυξιν. Αὐτὰ δὲ αἱ ἐκ τῶν ὄρέων φυσικαὶ διαιρέσεις χρησιμεύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ εἰς τὰ φυσικὰ ὀροθεσία τῶν ἐπικρατειῶν, καὶ αὐτῶν τῶν ἔθνων προσέτι (*).

148. ἩΦΑΙΣΤΕΙΑ. Μεταξὺ τῶν ὄρέων εἶναι καὶ τινα πυρίπνοα, ἐξερῶντα δηλ.: φλόγας κατὰ καιροὺς, καὶ καπνὸν ἀδιακόπως. Ὅταν συμβαίνωσιν αἱ ἐκρήξεις τοῦ πυρός, ἀποπτύουσιν ὄχι μόνον αὐτὸ τὸ πῦρ, ἀλλὰ καὶ στάκτας, πέτρας κεκαυμένας, λάβας ἢ ἀναλελυμένας ὕλας, αἱ ὅποια καταβαίνουσιν ὡς πύρινοι ποταμοὶ ἀπὸ τὰ πλευρὰ αὐτῶν τῶν ὄρέων. Συχνάκις ὁμοῦ μὲ τὰς ἐκρήξεις συμβαίνουσι καὶ σεισμοὶ, γινόμενοι ἀπὸ τοὺς ἐγκεκλεισμένους ἀτμοὺς εἰς ἐσωτερικὰ κοιλώματα, ἐκτεινομένους ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ πυρός.

Τὰ διασημότερα ἡφαιστεια ὄρη εἶναι· ἡ Αἴτνα τῆς Σικελίας, ὁ Βεσούβιος εἰς τὴν Ἰταλίαν· ἡ Ἑκλα εἰς τὴν νῆσον Ἰσλανδίαν ὑποκειμένην εἰς τὴν Δανιμαρχίαν, τὸ Κοποπάξιον καὶ τὸ Ἀντίσανον εἰς τὰς Κορδιλιέρας, περιεχούσας ὑπὲρ τὰ 50 ἡφαιστεια· τὸ βουνὸν τοῦ Ἁγίου Ἡλιοῦ εἰς τὴν Ῥωσικὴν Ἀμερικὴν· ὁ πρῶν τῆς Τενερίφης εἰς τὴν ὁμώνυμον νῆσον, ἀνήκουσαν εἰς τὰς Καναρίας νήσους παρὰ τῇ Ἀφρικῇ κτλ.

(*) *Idē mœurs et usages et Costumes de tous les peuples du Monde par Aug. Wahlen 1843 T. I à l' introduction. ὁ Μ.*

149. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν ὄρεων εἶναι ἀδιακόπως χιονοσκέπαστοι (131). Τὴν ἀνοιξὶν κόπτονται στεφάναι χιόνων, αἱ ὁποῖαι, κατακρημνιζόμεναι μετὰ κρότου εἰς τὰς κοιλάδας, ἀφρνίζουσι ὅτι τύχουσιν ἐμπρὸς τῶν. Διὰ δὲ τὴν ἔντασιν τοῦ κρούου (132) καὶ τὴν ἀραιότητα τοῦ ἀέρος (130) εἰς τὰ ὑψηλότατα μέρη δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατοικήσῃ τις ἐκεῖ. Διὰ ταῦτα ὁ ὑψηλότερος τόπος, ὁ κατοικημένος εἰς τὴν Εὐρώπῃν, εἶναι ὁ Ξενῶν τοῦ μεγάλου Σαινθερνάρδου ὄρους εἰς τὰς Ἄλπεις εἰς 7,500 ποδ: ὕψος· εἰς δὲ τὴν Ἀμερικὴν εἶναι ἡ ἔπαυλις τοῦ Ἀντισάνου, εἰς τὰς Κορδιλιέρας, 12,600 πόδ: ὑψηλὰ, καὶ ἡ πόλις Ποτόσιον 12,500 πόδ: (529).

150. ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Τῆς γῆς τὰ προϊόντα διαίρουσιν εἰς 2 μεγάλας κλάσεις, ἐξ ὧν ἡ μὲν περιέχει τὰ ὀργανικὰ σώματα· τὰ συγκείμενα δηλ: ἐξ ὑφάσματος στερεῶν μερῶν, περιεχόντων ὑγρὰ κινούμενα· (ὅλα δ' αὐτὰ τὰ σώματα γεννῶνται ἐξ ὁμοίων τῶν, αὐξάνουσι καὶ φθειρόνται εἰς ἐποχὰς ὀρισμένας)· ἡ δὲ περιέχει τὰ μὴ ὀργανικὰ σώματα ἢ ὀρυκτὰ, συγκείμενα ἀπὸ μόρια συσσωρευμένα, μὴ ἔχοντα ἄλλο τι πρὸς ἄλληλα παρὰ τῆς συνοχῆς καὶ συναφείας σχέσεις. Ἡ ἐπιστήμη ἡ διαλαμβάνουσα περὶ ὅλων αὐτῶν τῶν σωμάτων λέγεται Φυσικὴ Ἱστορία, διαίρουμένη εἰς πολλοὺς κλάδους.

151. Τὰ ἐνωργανισμένα σώματα συγγίνουσι δύο σειρὰς, τὴν τῶν ζῶων καὶ τὴν τῶν φυτῶν, ἢ, ὡς λέγουσιν οἱ νεώτεροι, τὸ βασιλεῖον τῶν ζῶων καὶ τὸ βασιλεῖον τῶν φυτῶν. Τὸ πρῶτον ἐξετάζει ἡ ἐπιστήμη ἡ λεγομένη Ζωολογία. Αὕτη δὲ περιλαμβάνει· α'), τὰ Μαστοπόρα ἢ Ζωοτόκα, ἢ γουσι τὰ ζῶα τὰ γεννῶντα ὁμοίᾳ τῶν ζωντανῶν, καὶ τρέφοντα αὐτὰ μετὰ γάλα· ὅλα αὐτὰ σχεδὸν εἶναι τριχωτὰ· β'). Τὰ πτηνὰ ὄντα ὡσότ' α, ἢ γουσι γεννῶντα αὐγά, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκλέπονται οἱ νεοσσοὶ τῶν· εἰς δ' ὅλα πτιλωτὰ, καὶ ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ ἵπτανται εἰς τὸν ἀέρα. γ'). Τὰ ἀμφίβια, ζῶντα ἐνταύτῳ καὶ εἰς τὸν ἀέρα καὶ εἰς τὸ νερὸν, καὶ ὄντα καὶ αὐτὰ ὡσότ' α· ὀνομάζονται δὲ καὶ ἔρπετα ὀρθότερον· διότι τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν, ἔχοντα σῶμα κυλινδρικόν, κινουμένη συρόμενα, οἷον τὰ ὀφείδια· τὰ δ' ἔχοντα βραχυτάτους πόδας μόλις ἔρπουσι καὶ αὐτὰ κατὰ γῆς, οἷον αἱ χελῶναι, αἱ σαῦραι, οἱ βάτραχοι· ὅλα δ' αὐτὰ σχεδὸν εἶναι φωλιωτὰ. δ'). Τοὺς ἰχθύας ἢ τὰ ὄψαρια, ζῶντα εἰς τὰ νερά τῆς θαλάσσης ἢ τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν, καὶ ἔχοντα λέπια. Τινὰ ζῶα μεγάλα, ὁμοιάζοντα μετὰ τὰ ὄψαρια, καὶ μὴ δυνάμενα νὰ ζῆσιν εἰμὴ διατρίβοντα εἰς τὸ νερὸν, ἔχοντα ὅμως χρεῖαν ν' ἀναπνεύσωσι καὶ ἀέρα, χωρίζονται ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν ἰχθύων, ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ εἶναι ζωοτόκα

μαστοφόρα, ὅθεν κατατάσσονται μεταξὺ τῶν μαστοφόρων, οἷον αἱ φάλαιναι, αἱ φῶκαι, οἱ δελφίνες καὶ ἄλλα λεγόμενα κητώδη καὶ κυρίως Ἀμφίβια. ε). Τὰ ζῶα τὰ λεγόμενα ἀναίμα ἢ λευκόαιμα· τούτεστι τὰ ἔντομα ἰπτάμενα, ἢ μὴ, (οἷον αἱ ψυχαροῦδαι, τέττιγες, μύρμηκες) τὰ μαλάκια, τὰ ὄσρακώδη, τὰ κρικκώδη, τὰ ἀκτινωτά, καὶ τὰ ζωόφυτα τέλος ζῶντα μέσα εἰς τὰ νερά, καὶ συστήνοντα τὸν τελευταῖον κρίκον τῆς σειρᾶς τῶν ζῶων.

*Τὸ δὲ φυτικὸν βασίλειον εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπιστήμης τῆς Φυτολογίας. Τὰ δὲ φυτὰ εἶναι καὶ αὐτὰ ὀργανικὰ σώματα, ὡς εἶπομεν ἄνωτέρω, καὶ λέγονται φυτὰ, ὅσα φύμενα ἐκ τῆς Γῆς ζῶσι καὶ αὐξάνονται, δεχόμενα τὴν τροφήν των διὰ πολλῶν στομάτων (ἔχουν τῶν ῥιζῶν)· δὲν ἔχουσι αἴσθησιν οὐδὲ προαιρετικὴν κίνησιν, ὡς τὰ ζῶα, ἀλλὰ μένουσι ῥιζώμενα, ὅπου φυτρώσωσι. Διαίρουσιν δὲ τὰ φυτὰ εἰς δένδρα, εἰς θάμνους καὶ εἰς χαμαίφυτα. Τὰ δένδρα ἔχουσι κορμὸν ἢ στέλεχος ὑψηλόν, πρέμνους, κλάδους, κλώνους καὶ φύλλα. Οἱ θάμνοι ἔχουσι μόλις στέλεχος μικρὸν, κλάδους, κλώνους καὶ φύλλα· τὰ δὲ χαμαίφυτα ἔχουσι φύλλα ἢ καὶ ἓνα βλαστὸν, ἢ καυλὸν μὴ ζυλώδη. Ὅλα δὲ τὰ φυτὰ ἔχουσι φύλλα, ἄνθη παντοειδῆ καὶ σπόρους, ἐξ ὧν σπειρομένων εἰς τὴν γῆν ἀναφύονται.

152. Τὰ δὲ ἀνόργανα σώματα ἢ ὀρυκτὰ εἶναι ὅλα, ὅσα συστήνουσι τὸν στερεὸν φλοῖον τῆς Γῆς, διαίρουμένα εἰς τέσσαρας πρωτίστας κλάσεις. Ἡ πρώτη περιέχει τὰς ὀξεφόρους οὐσίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται τὰ λεγόμενα ἄλατα· οἷον τὸ ἀμμωνιακόν, τὸ νίτρον, τὸ μαγειρικόν ἄλας (τὸ ὅποιον λέγεται θαλάσσιον, ὅταν ἐκβάλλεται ἐκ τῶν θαλασσίων νερῶν, καὶ ἄλας ὀρυκτὸν, ὅταν ἐκσκάπτεται ἀπὸ τὴν γῆν, εὐρισκόμενον ἄφθονον εἰς τὰ μεταλλορυγεῖα) ἢ στυπτηρία, ἢ τίτανος τὸ μάργαρον, τὸ ἀλάβαστρον κτλ. Ἡ δευτέρα περιέχει, τὰς γαιώδεις οὐσίας, εἰς τὰς ὁποίας συγκατατάσσονται καὶ οἱ πολύτιμοι λίθοι. Ἡ τρίτη τὰς φλογιστὰς οὐσίας, οἷον τοὺς γαιάνθρακας, τοὺς λιθάνθρακας, τὴν ἄσφαλτον, τὸ ἤλεκτρον (κεχριμπάρι) κτλ. τὸ θεῖον, τοὺς ἀδάμαντας κτλ. Καὶ ἡ τετάρτη τὰ μέταλλα ὄντα 28, καὶ διαίρουμένα εἰς μέταλλα καὶ εἰς ἡμιμέταλλα. Τὰ κυριώτερα ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ λευκόχρυσος, τὸ βαρύτατον πάντων τῶν μετάλλων, ὁ χρυσοῦς, ὁ ἄργυρος, ὁ σίδηρος, ὁ χαλκός, ὁ μόλυβδος, ὁ κασίτερος, ὁ ψευδάργυρος, κτλ.

153. Ἐκ τῶν σωμάτων τούτων τὰ μὲν εὐρίσκονται ἐπίσης καθ' ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς Γῆς· τὰ δὲ εἶναι ἴδια εἰς τινὰ τόπον, καὶ δὲν ὑπερεκτείνονται περαιτέρω τινῶν κλιμάτων. Ἐν γένει εἰς τὰ θερμότερα κλί-

ματα γεννῶνται καὶ τὰ ἀρωματικώτερα φυτά οἶον, τὸ πιπέριον, τὸ μοσχόκάρυδον, τὸ κινάμωμον (κανέλλα), τὸ ζιγγίβερι, ἡ καφορά, τὸ κακάον, τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ καφές, ἡ σμύrna τὰ πτηνὰ τὰ ἔχοντα λαμπρότατον καὶ ποικιλώτατον πτέρωμα, οἶον οἱ ψιττακοὶ, τὰ παραδείσια πτηνά, αἱ κολιβρίδες· τὰ ζῶα τὰ θηριωδέστατα ἢ τὰ μεγαλώτατα, οἶον ὁ Ἐλέφας, ὁ Ῥινόκερως, ὁ Λέων, ἡ Τίγρις, ὁ Ζέβρας, ἡ Καμηλοπάρδαλις, ἡ Κάμηλος, ἡ Στρουθοκάμηλος, ὁ Κροκόδειλος, καὶ τὰ φαρμακερώτατα ὄφειδια.

Ὁ δὲ σιρκὸς σκόληξ, ὁ γεννῶν τὸ μετάξιον, καὶ αἱ μέλισσαι δὲν δύνανται νὰ ζήσωσιν εἰμὴ εἰς τὰ εὐκρατα κλίματα· ἐξεναντίας πάλιν αἱ λευκαὶ ἄρκτοι, οἱ Ῥέννοι, αἱ Ἄλκαι κατοικοῦσι τοὺς ἀρκτέλους καὶ κατεψυγμένους τόπους. Ἐν ὄρυζιον δὲν φυτρῶναι ἐκεῖθεν τῶν 48° τοῦ πλάτους. Ἡ ἄμπελος δὲν ὠριμάζει τὸν καρπὸν της πέραν τῶν 50°, πλὴν τῶν τόπων τῶν περὶ τὸν Ῥήνον, ὅπου ὑπερεκτείνεται ἀνώτερον ὀλίγον τῶν προειρημένων μοιρῶν· σιτάριον δὲν γίνεται πλεόν πέραν τῶν 55°, ἀλλ' ἡ βρόμη καὶ τὸ κριθάριον βλαστάνουσι καὶ εἰς ὑπέρτατον πλάτος.

154. Εἶδη ΓΗΙΝΩΝ ΣΤΡΩΜΑΤΩΝ. Ἀνασκάπτοντες τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς εἰς τι βάθος εὐρίσκομεν διαφόρου εἶδους ἀλλεπάλληλα στρώματα, τὰ ὅποια πολλάκις ἐκτείνονται εἰς μεγάλον διάστημα τόπου ἔχοντα πάχος διάφορον.

155. Διαίρουσι δὲ τὰ γήινα στρώματα (εἴτε πεδιναὶ εἴτε ὄρεϊνά ὄντα) κατὰ τὴν φύσιν των. α). Εἰς πρωτογενῆ (primitifs), συστηνόμενα ἐν γένει ἀπὸ τὴν σκληροτάτην οὐσίαν τοῦ λίθου, ὅστις ὀνομάζεται Γρανίτης. Ἐκ τούτου σύγκεινται κυρίως τὰ ὑψηλότετα καὶ μεγαλώτατα τῶν ὄρεων· δὲν περιέχουσι δὲ κανὲν λείψανον ἢ τρίμμα ζῶων ἢ φυτῶν β). Εἰς δευτερογενῆ, διατεταγμένα κατὰ στιβάδας τακτικῆς, καὶ περιέχοντα πολλὰ λείψανα ζῳικὰ καὶ φυτικὰ, καὶ μάλιστα θαλάσσια ὄστρεα, τὰ ὅποια μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ θάλασσα κατεκάλυψε ποτε καὶ τὰ ὑψηλότετα ὄρη· αὐτὰ δὲ τὰ στρώματα εὐρίσκονται κείμενα ἐπὶ τῶν πρωτογενῶν γ). Εἰς τὰ τριτογενῆ, τὰ ὅποια ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὐρίσκονται πρὸς τὰς ὑπώρειας τῶν ὄρεων τῶν δευτερογενῶν, καὶ σύγκεινται ἀπὸ τρία μέρη τῶν δύο ἄλλων εἰδῶν τεταγμένα κατὰ στιβάδας δ). Εἰς στρώματα ἠφαιστειῶν ὑλῶν (148). Αὐτὰ σύγκεινται ἀπὸ τὰς ἀποπτυσθῆναι ὑλῆς ὑπὸ τῶν ἠφαιστειῶν ὄρεων, αἱ ὅποια εἶναι ὑδαταὶ κατὰ πρῶτον καὶ ἀναλελυμέναι, καλούμεναι λάβαι· ἔπειτα δὲ ψυχραίνόμεναι πήγνυνται καὶ σκληρύνονται, λαμβάνουσαι διάφορα σχήματα. Ὅλα δὲ τὰ ἄνω εἰ-

ρημένα εἶδη τῶν γῆινων στρωμάτων ἐπικαλύπτει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ λεγομένη φυτικὴ ἢ βλαστητικὴ γῆ, ἡ ἐπιτηδεῖα δηλ. εἰς τῶν: φυτῶν τὴν βλάστησιν.

156. Τὰ τρίμματα τῶν ζωϊκῶν οὐσιῶν ἢ φυτικῶν, ἢ τῶν ἀπολιθωμάτων, τῶν εὐρισκομένων εἰς τὰ δευτερογενῆ καὶ τριτογενῆ στρώματα, μᾶς δεκνύουσι πράγματα πολλὰ περίεργα. Εὐρίσκονται ὄστρεων καὶ ἰχθύων στιβάδες ἐπάνω εἰς ὄρη δισχιλίων ὄργυιῶν ὑψηλά· καὶ τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι ἔφθασαν ἕως εἰς αὐτὸ τὸ ὕψος τὰ θαλάσσια ὕδατα. Τινὰ δ' ἐξ αὐτῶν τῶν ζῶων τὴν σήμερον ζῶσιν εἰς θαλάσσιας πολὺ μακρὰν ἀπεχούσας τοῦ τόπου, ὅπου εὐρίσκονται χωσμένα. Τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ περὶ τῶν φυτῶν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αὐτὰ ὑπάγονται εἰς γένη ἢ εἰς εἶδη, τὰ ὁποῖα ἠφανίσθησαν, ἢ δὲν εὐρίσκονται πλέον εἰ μὴ εἰς ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου. Τὰ ζῶα τέλος, οἷον ὁ ὀρυκτὸς Ἐλέφας ὁ ἐπιλεγόμενος μάμμουθος, καὶ πολλὰ ἄλλα ἠφανίσθησαν ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς Γῆς· ὅλα δὲ ταῦτα μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ γῆινος σφαῖρα ἔπαθε πολλὰς μεταβολάς.

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

Περὶ τῶν ὑδάτων.

157. Καὶ τοιαύτη μὲν εἶναι ἡ σύνταξις ἐν γένει τοῦ σερρόυ μέρους τῆς γῆινου σφαίρας· τὸ δὲ μὴ σερρόν τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς κατέχεται ὑπὸ τῶν ὑδάτων. Τὸ ὕδωρ εἶναι οὐσία βευστῆ, διαφανῆς, ἔχον ὡς ἴδιον μίαν μεγίστην κινητικότητα, καὶ παρουσιαζόμενον ὑπὸ τρεῖς μορφάς· α.) ὡς σερρόν σῶμα, ὅταν τῷ ἀφαιρεθῇ ἡ θερμότης, καὶ τότε εἶναι πάχος· β.) ὡς ὑγρὸν, ὅταν ἔχη ἰκανὴν θερμότητα, ὥστε νὰ διατηρῶνται τὰ μέρη του διαχωρισμένα, καὶ τότε εἶναι τὸ λεγόμενον ὕδωρ ἢ νερόν· γ.) ὡς βευστόν ἢ ἀερόμορφον, ὅταν δι' ὑπερβολὴν θερμότητος μετασχηματίζεται εἰς ἀτμόν.

158. Τὸ ὕδωρ, ὃν εἰς τὴν ὑγρὰν κατάστασιν αὐτοῦ, τείνει πάντοτε πρὸς τοὺς χαμηλοτέρους τόπους, τουτέστιν εἰς τοὺς πλησιεστέρους εἰς τὸ κέντρον τῆς Γῆς. Ὅταν κῆται ἐπὶ τόπου κατωφεροῦς, μετατοπίζεται καὶ καταβαίνει πρὸς τὰ κάτω, ἤγουν, ῥέει, ὡς λέγομεν· ἀλλ' ὅταν δὲν εὐρίσκη πλέον κατήφορον, σταματᾷ, καὶ τότε ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶναι κατ' ἀκρίθειαν ὀριζάντειος ἢ παράλληλος μὲ τὸν ὀρίζοντα, ἤγουν κάθετος ἐπὶ μιᾶς εὐθείας γραμμῆς, ἥτις τελευτᾷ εἰς τὸ κέντρον τῆς Γῆς. Τοῦτο δὲ ὀνομάζεται ὁμοστάθμησις τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

Διαιροῦσι δὲ τὰ ὕδατα τῆς ὑδρογείου σφαίρας εἰς ὕδατα θαλάσσια καὶ εἰς ὕδατα τῆς στερεᾶς.

159. ΥΔΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ. Αὐτὰ συνεχόμενα κατὰ μεγίστην τινὰ ἔκτα-

σιν περικυκλόνουν ὅλας τὰς Ἠπειρούς, ὀνομαζόμενα μὲ ἐν κοινὸν ἔνομα Ἰκεανὸς, ὅστις διαιρεῖται εἰς πολλὰς θαλάσσας (119).

Τὸ χαρακτηριστικόν, διὰ τοῦ ὁποίου διακρίνονται τὰ θαλάσσια ὕδατα, εἶναι ἡ ἀλμυρότης, ἥτις δὲ κατὰ τόπους διαφέρει, καὶ εἶναι πάντοτε ὀλιγωτέρα εἰς τὰς ἐσωτερικὰς θαλάσσας ἐξ αἰτίας τῶν χυνομένων εἰς αὐτὰς ποταμῶν. Τὸ δὲ ἅλας, τὸ περιεχόμενον εἰς τὰ θαλάσσια νερά, κάμνει αὐτὰ νὰ ἔχωσι πλειοτέραν βαρύτητα παρὰ τὸ κοινὸν νερὸν κατὰ λόγον τοῦ 103: 100. (δηλαδή ἴσου ὄγκου νερὸν ἀλμυρὸν, 100 λιτρῶν, φέρ' εἰπεῖν, ζυγίζει ἴσα μὲ 103 λίτρας νεροῦ γλυκέος). Ἡ ἀρχὴ τῆς ἀλμυρότητος ταύτης δὲν εἶναι ἐγνωσμένη· ἀλλ' ἡ ἐξ αὐτῆς ὠφέλεια εἶναι προφανής, ἐπειδὴ ἐμποδίζει τὰ θαλάσσια νερά ἀπὸ τὴν σῆψιν.

160. Καὶ ἡ θερμοκρασία αὐτῶν δὲν εἶναι πανταχοῦ ἡ αὐτή. Διαφέρει πρῶτον κατὰ τοὺς τόπους, ἔπειτα κατὰ τὸ βάθος τῆς θαλάσσης, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ παραλλάσσει πολὺ· διότι καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ πάτου τῆς θαλάσσης παριστάνει τὰς αὐτὰς ἐσοχὰς καὶ ἐξοχὰς, τὰς ὁποίας ἔχει καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς. Αἱ μεγαλειότεραι βολίδες (καθεταὶ ἢ σκανδάλια), τὰς ὁποίας ἔρριψεν πρὸς καταμέτρησιν τοῦ θαλασσίου βάθους, νῦν ἔφθασαν εἰς βάθος 48: χιλ. ποδ.: γεωμ.: εἶναι δὲ ἀποδεδειγμένον ὅτι τὰ ὕδατα ψυχραίνονται ἀναλόγως μὲ τὸ βάθος κατὰ πρὸσδόν τινά ἐπαισθητὴν· εἰς τρόπον ὡς φαίνεται ἐνδεχόμενον νὰ ἦναι ὁ πάτος τῶν πολλῶν βαθέων θαλασσῶν πανταχοῦ παγωμένος (*). Ἀπὸ τὴν 60° τοῦ πλάτους ὅλοι οἱ κόλποι παγάνουν ὀλοτελῶς τὸν χειμῶνα. Εἰς τὴν 70° οἱ πάγοι ἐπιπλέουσι παντοτενὰ· εἰς δὲ τὴν 80° μοῖραν αἱ θάλασσαι εἶναι διὰ παντὸς πεδιάδες πάγου.

161. Εἰς πολλῶν εἰδῶν κινήσεις ὑπόκειται ἡ ὑγρὰ οὐσία τῶν ὑδάτων. Αἱ μὲν ἐξ αὐτῶν ἐπηρεάζουσι μόνον τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος· ἄλλαι δὲ ἐν μέρος τοῦ ὄγκου τοῦ καὶ ἄλλαι, τὸν ὄγκον αὐτοῦ ὀλόκληρον.

Αἱ πρῶται προέρχονται ἀπὸ κινήσεις τῆς Ἀτμοσφαιρας, αἱ ὁποῖαι ταρασσουσι τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων. Μακρὰ ταραχὴ καὶ ἐπίμονος ἀνακυλίει ἐλαφρῶς τὰς ἀνωτέρας στιβάδας τοῦ ὑγροῦ ἐπ' ἀλλήλας· οἷον οἱ κυματισμοὶ οἱ λεγόμενοι μακροκύματα. Ἄν ἦναι ταχύτεροι καὶ ἰσχυρότεροι, κάμνουσι τὰ κύματα. Μία μεγάλη ταραχὴ στιγμιαία προξενεὶ τὰς τρικυμίας, καθ' ἃς τὰ κύματα ἐνίοτε ἀνυψόνονται εἰς ὕψος μέγιστον· ἀλλὰ καὶ τότε, ὡς ἐβεβαιώθησαν ἐκ πείρας, τὸ νερὸν μένει ἀτάραχον εἰς τὸ βάθος μιᾶς ἑκατοστῆς ποδῶν.

(* Οὕτως ὑπέλαβον· ἀλλὰ ἡ πείρα ἀπέδειξε τὸ ἐναντίον. Εἰς ὁποιονδήποτε βάθος καὶ ἂν κατέβησαν, δὲν εῦρηκαν τὸν πάτον τῆς θαλάσσης παγωμένον, ὁ Μ.

162. Αἱ δευτέραι λέγονται ρεύματα, διαιρούμενα εἰς γενικά καὶ εἰς μερικά. Τὰ γενικά ρεύματα εἶναι δύο. α.) Τὸ Πολικὸν ρεῦμα, φέρον τὰ ὕδατα ἀπὸ τοὺς Πόλους πρὸς τὸν Ἰσημερινόν. Ὅτι δὲ ὑπάρχει τοῦτο, ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν φορὰν τῶν εἰς τοὺς Πόλους πάγων, οἵτινες καταφέρονται ἐπιπλέοντες ἀπ' Ἄρκτου πρὸς Μεσημβρίαν, ἕως οὗ διαλυθῶσιν ὑπὸ τῆς θερμότητος. β.) Τὸ Τροπικὸν ρεῦμα, μεταξὺ τῶν τροπικῶν φερόμενον ἀπὸ Ἀν: πρὸς Δυσ: κατὰ κίνησιν ἐναντίαν εἰς τὴν περιστροφὴν τῆς γῆνιου σφαίρας· ἡ δὲ αἰτία αὐτοῦ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν τῶν ἀλιζῶν ἀνέμων (137). Καὶ αὐτὸ δὲ παράγεται ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ Πολικοῦ ρεύματος, τὰ ὅποια φθάνοντα μεταξὺ τῶν τροπικῶν δὲν ὑπέκρουσι παρευθὺς εἰς τὴν περιστροφικὴν κίνησιν τῆς Γῆς, ἐπὶ πλέον ταχυνομένην, καθ' ἕσον πλησιάζει τις εἰς τὸν Ἰσημερινόν. Φαίνονται λοιπὸν διευθυνόμενα πρὸς Δυσμὰς, ἐπειδὴ μένουσὶ τινα καιρὸν σχεδὸν στάσιμα.

163. Τὸ μέγα ρεῦμα τοῦτο, προσβάλλον εἰς διάφορα μέρη ἐναντίον ἡπείρων καὶ σωρείων νήσων, γεννᾷ ἄλλα πολλὰ ρεύματα μερικά, τῶν ὁποίων τὰ πρώτιστα εἶναι α.) Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν τὸ λεγόμενον ρεῦμα τοῦ Κόλπου, φερόμενον ἀπὸ Μ: πρὸς Ἄρκ: κατὰ τὸ μῆκος τῶν Ἀν: παραλίων τῆς Βορείου Ἀμερικῆς· τὸ Βρασιλιανὸν ρεῦμα, φερόμενον πρὸς Μ: παρὰ τὰ ἀνατολικά παράλια καὶ ἕως εἰς τὴν νοτίαν ἄκρην τῆς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς· β.) Εἰς τὸν Μέγαν Ὠκεανὸν ἄλλο μέγα ρεῦμα, ῥέον ἀπὸ Μ: πρὸς Β: παρὰ τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς Νέας Ὀλλανδίας, καὶ ἄλλο Β: Ἀν: ῥέον πρὸς τὸ Μ: Δ: παρὰ τὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς:

164. Ὅταν δύο ἐναντία ρεύματα ἀντικρούωνται, συστρέφονται καὶ τὰ δύο κατὰ μίαν καμπύλην, καὶ κάμνουσι μίαν δίνην ἢ θαλασσοστρόβιλον. Τοιαύτη εἶναι ἡ Χάρυβδις εἰς τὴν Σικελίαν, καὶ ὁ Μαέλστρον εἰς τὴν Νορβηγίαν. Συμβαίνει δ' ἐνίοτε νὰ ἔχωσι διάφοροι στιβάδες ἐνός τινος ὄγκου ὑδάτων ἐναντίας διευθύνσεις· δηλαδὴ αἱ μὲν πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν νὰ ῥέωσι πρὸς Ἀνατολὰς· αἱ δὲ εἰς 20 ἢ 30 ποδ: βάθος νὰ ἔχωσιν ἄλλο ρεῦμα πρὸς Δ: ἢ πρὸς Β: ταῦτα δὲ ὀνομάζονται ἀντιῤ-ῤ ρεύματα.

165. Αἱ δὲ κινήσεις αἱ ἐπηρεάζουσαι ὁλόκληρον τὸν ὄγκον τῶν ὑδάτων ὀνομάζονται Παλίρροιαι· καὶ αὗται δὲ εἶναι τακτικαί, οὕτως εἰπεῖν, ταλαντεύσεις τῶν ὑδάτων, ἐπανερχόμεναι δις τῆς ἡμέρας. Τὰ ὕδατα φουσκόνονται κατὰ τὸ ἐν τέταρτον τῆς ἡμέρας καὶ καταπλημμυροῦσι τὰ παράλια· τοῦτο ὀνομάζεται πλημμυρίς. Ἀφ' οὗ δὲ φθάσωσιν εἰς τὸ μέγιστον τοῦ φουσκώματός των, μένουσιν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ὁ-

λίγας στιγμάς, καθ' ἃς εἶναι τὸ μέγιστον τῆς πλημμυρίδος· ἔπειτα ἀπ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποσύρονται, καὶ τότε γίνεται ἡ ἄμπωτις. Ἀφ' οὗ δ' ἀποσυρθῶσιν εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν, μένουσιν οὕτως ὀλίγον καιρὸν, καθ' ὃν λέγομεν ὅτι τὰ νερά εἶναι τραβηγμένα· ἔπειτα ἐξαναρχίζουσιν αἱ κινήσεις κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν. Ἐπειδὴ δὲ πάντοτε γίνονται τακτικά, μᾶς δίδουσιν νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι παράγονται ἀπὸ τινὰ αἰτίαν σταθεράν. Ὁ μέσος ὅρος τῆς διαρκείας αὐτῶν εἶναι μιᾶς ἡμέρας καὶ 50 λεπτῶν· οὗτος δὲ ὁ χρόνος εἶναι ἀκριβῶς ἴσος μὲ τὸν ὅσον χρειάζεται ἡ Σελήνη διὰ νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸν Μεσημβρινόν· καὶ ἐπειδὴ αἱ ἀνωμαλῖαι, εἰς τὰς ὁποίας αἱ Παλλήρροιοι ὑπόκεινται, εἶναι καθ' ὅλα ὅμοιοι μὲ τὰς τῆς Σελήνης, δὲν μένει ἀμφιβολία ὅτι αὕτη εἶναι τὸ αἷτιον ἐκείνων. Ἐκ τούτων ἔπεται ὅτι, ἂν σήμερον τὸ μέγιστον τῆς Πλημμυρίδος συνέβῃ τὸ μεσημέριον, αὔριον θέλει γενῆ τὴν 12 ὥρ: καὶ 50 λεπτά μετὰ τὴν μεσημβρίαν· μεθαύριον τὴν 1 ὥρ: 40 λεπτά, καὶ οὕτω καθεξῆς.

166. Ἄλλ' ἡ Σελήνη μόνη δὲν ἐπενεργεῖ εἰς τὰς Παλλήρροιας· ἔχει καὶ ὁ Ἥλιος ἐπαισθητὴν τινὰ ἐνέργειαν εἰς αὐτάς. Τῶ ὄντι παρατηρεῖται, ὅτι αἱ μεγαλειότεραι Παλλήρροιοι συμβαίνουν κατὰ τὰς συζυγίας καὶ τὰς ἀντιθέσεις (90 καὶ 93), ἐπειδὴ τότε ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἥλιου συνδυάζεται μὲ τὴν τῆς Σελήνης· αἱ δὲ μικρότεραι συμβαίνουν κατὰ τοὺς τετραγωνισμοὺς ἢ κατὰ τὰ τέταρτα (92), ἐπειδὴ ἡ ἐνέργεια τοῦ ἐνὸς τῶν φωστήρων ἀντιπαλαίει τὴν τοῦ ἑτέρου.

167. Αἱ Παλλήρροιοι γίνονται τακτικαὶ εἰς τὰς ἐκτεταμένας καὶ ἐλευθέρας θαλάσσας· πολλὰ δὲ ἐμπόδια δύνανται νὰ συγχύσωσι τὴν τάξιν αὐτῶν. Εἰς τὸν Μέγαν Ὠκεανὸν αἱ Παλλήρροιοι εἶναι δύο περίπου ποδῶν, ἐν ᾧ εἰς τινὰ παράλια, οἷον εἰς τὰ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μάγχην, εἶναι ἐνίοτε 40—50 ποδῶν· εἰς δὲ τὰς μικρὰς θαλάσσας, οἷον εἰς τὴν Μεσόγειον, γίνονται πολλὰ ὀλίγον ἐπαισθηταί.

168. Ἐν ἄλλο φαινόμενον παράδοξον εἶναι ὁ φωσφορισμὸς τῆς θαλάσσης, ὅστις κατ' ἐξοχὴν παρατηρεῖται μετὰ τῶν τροπικῶν. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος φαίνεται ἀποστίλλουσα, ὡς τι ὕφασμα ἀργυροῦν. Εἰς καθὲν κωπηλάτημα, τὸ κτύπημα τῆς κώπης, ἢ ἡ τριβὴ τοῦ διασχίζοντος τὰ κύματα πλοίου, γεννᾷ πλῆθος σπινθήρων. Ἄλλοτε ἡ θάλασσα φαίνεται λευκὴ ὡς γάλα, κοκκίνη ὡς φωτιά, ἢ φαιὰ ὡς ὁ κωνιορτός. Τὰ διάφορα ταῦτα φαινόμενα προέρχονται, κατὰ μέγα μέρος, ἀπὸ ἐν ἄπειρον πλῆθος ζωῶν μικρῶν, τὰ ὅποια ἔχουσι τὴν ιδιότητα, ὡς αἱ πυρολαμπίδες, ν' ἀντανεκλώσιν ἐν φῶς ζωηρὸν, ἢ μὲ τὰ διάφορα τῶν χρωμάτων νὰ παραλλάσσωσι τὸ χρῶμα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

ΚΕΦΑΛ. Ε΄.

Ἔδατα τῆς Στερεᾶς.

169. Τὰ ὕδατα ταῦτα γεννῶνται ἀπὸ τὰ τοῦ Ὠκεανοῦ, τὰ ὁποῖα μεταμορφοῦμενα εἰς ἀτμούς (133), σηκώνονται εἰς τὸν ἀέρα καὶ συστήνουναι τὰ σύννεφα, διαλυόμενα καὶ αὐτὰ ἔπειτα εἰς βροχὴν. Παρατήρησαν ὅτι τὰ ὑψηλὰ ὄρη ἐπισύρουναι τὰ νέφη καὶ ἐπειδὴ αἱ κορυφαὶ αὐτῶν εὐρίσκονται εἰς μέρος τῆς ἀτμοσφαιρας ψυχρότατον (131), ἐκεῖ ἐπάνω διαλύονται οἱ ἀτμοὶ ἀφθονώτεροι εἰς νερὸν καταπίπτοντες ἢ εἰς χιόνα. Ἐκ τούτων δὲ συστήνεται τὰ παγεῖα, ἢ σωροὶ πάγων καὶ χιόνων κοκκαλιασμένων, οἱ ὅποιοι λύομενοι καὶ ἀνανεύομενοι ἀκαταπαύστως γίνονται ἀφθονοὶ πηγαὶ ὑδάτων ὅθεν τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι οἱ κυριώτεροι ὑδροδόχοι, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ὑδάτων τῆς ξηρᾶς.

170. Τὰ νερά διαπερῶσι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς, ἐνσταλάζοντα μέσα εἰς αὐτήν, καὶ συνάγονται εἰς ὑδροδόχους ἔπειτα ἐκεῖθεν ἐκρέοντα συνιστῶσι τὰς πηγὰς. Αἱ δὲ πηγαὶ λέγονται διαρκεῖς ἢ ἀένναοι, ἐὰν βῆωσιν ἀδιαλείπτως· διαλείπουσαι δὲ, ἐὰν ὁ ροῦς τῶν ὑπόκηται εἰς τινὰς μεταβολὰς ἢ στερεώσεις περιοδικὰς· μεταλλικαί, ἐὰν τὰ νερά αὐτῶν περιέχωσι διαλυμένους οὐσίας τινὰς μεταλλικὰς. Ὀνομάζονται δὲ καὶ ἰαματικαί, ὅταν ἦναι ὠφέλιμα τὰ νερά τῶν εἰς ἰατρειάν τινῶν ἀσθενειῶν ἢ νοσημάτων. Τὰ δὲ νερά ταῦτα εἶναι ψυχρά ἢ θερμά· εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν λέγονται λουτρά, ἢ θερμά νερά ἀπλῶς.

171. Ἐπειδὴ τὰ νερά δὲν βῆωσιν, εἰμὴ δι' ὅτι τείνουσι πάντοτε πρὸς τὰ κατώτερα ἢ τὰ πλησιέστερα εἰς τὸ κέντρον τῆς Γῆς μέρη (158), οἱ χαμηλοὶ τόποι εἶναι τὸ δοχεῖον πολλῶν πηγῶν, ἐξ ὧν συνιστᾶται ἔν βυάκιον. Πολλὰ βυάκια ἐνονόμενα συνιστῶσιν ἔν μικροποτάμιον· πολλὰ μικροπόταμα ἠνωμένα κάμνουσιν ἔν μέγα ρεῦμα νεροῦ, τὸ ὁποῖον λέγεται ποταμὸς, ὅταν φυλάσῃ τὸ αὐτὸ ἐπώνυμον, ἕως οὗ νὰ ἐκβῆ εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ τόπος, ὅπου ἐνονόνται δύο μικροπόταμα, λέγεται συμβολή. Τὰ δὲ λεγόμενα δεξιὰ, ἢ ἀριστερὰ μέρη, ἢ ὄχθη, ἐνός τινος ποταμοῦ, εἶναι σχετικὰ ὡς πρὸς τὸν καταβαίνοντα αὐτὸν τὸν ποταμὸν ἀνθρώπων, ἢ τὸν ἐστραμμένον πρὸς τὰς ἐκβολὰς του. Ἡ ἕκτασις ἢ τὸ ἀθροισμα ὅλων τῶν κατωφερειῶν, ἢτοι τῶν κατωφερῶν μερῶν, ἐξ ὧν καταρρέουσι τὰ νερά λέγεται κλιτύς ἢ πλ: κλιτύες (versants)· ὁ δὲ τόπος, ὅπου τὰ καταρρέοντα νερά ἐνόνται εἰς ἓνα ποταμὸν ἢ εἰς ἓν μικροπόταμον, ὀνομάζεται Λεκάνη ἢ Λεκανοπέδιον (bassin) (*). Τὸ Λεκανοπέδιον

(* Καὶ αἱ θάλασσαι παρομοίως λέγονται λεκάναι ὡς πρὸς τὰς περὶ αὐτὰς κλιτύας καὶ τὰ ἐκ τούτων ἐκβάλλοντα εἰς ἐκείνας νερά· ὁ Μ.

ἐνὸς ποταμοῦ λέγεται πρῶτιστον· τὸ δὲ παραποτάμου τινὸς, χυνομένου εἰς τὸν ποταμὸν εἶναι δευτερεῖον· τὸ δὲ μικροποτάμου, μικροτέρου δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω παραπόταμον, λέγεται τριτεῖον. Τὰ ὅρια τὰ διαχωρίζοντα δύο συνεχῆ λεκανοπέδια ὀνομάζονται σημεῖα μεριστικά τῶν ὑδάτων. Τῶν δὲ μεγάλων λεκανοπεδίων τὰ μεριστικά σημεῖα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σειραὶ ὄρεων συνιστώντων τὰς κλιτύας.

Ὀνομάζουσι σύρρον ἢ συμβολὴν τὴν ἔνσωιν δύο ποταμίων ἢ μικροποτάμων· ἐκβολαὶ δὲ ἢ στόμα λέγεται τὸ μέρος, ὅπου ὁ ποταμὸς ἐκβαίνει εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐνίοτε συμβαίνει νὰ σχίζεται εἰς ποταμὸς εἰς δύο βραχίονας ὀλίγον ἀνωτέρω τῶν ἐκβολῶν του, ὡς ὁ Νεῖλος εἰς τὴν Αἴγυπτον· τότε ὁ μεταξὺ τῶν δύο βραχιόνων καὶ τῆς παραλίας περιλαμβανόμενος τόπος ὀνομάζεται Δέλτα ἀπὸ τοῦ σχήματος τοῦ στοιχείου τούτου.

172. Ὅταν τὰ διαφρέοντα ὑδάτα εὐρίσκωνται εἰς τινα τόπον ἐπιτήδειον νὰ κρατῆ ἰκανὴν ποσότητα αὐτῶν, συστήνουσι τότε ἐν ὅλον, τὸ ὅποτον κατὰ τὴν ἔκτασίν του λέγεται λίμνη ἢ λάκκος. Εἶναι δὲ πολλαὶ λίμναι δεχόμεναι ἐν ἡ πολλὰ ποτάμια καὶ δὲν ὑπερεκχειλιζονται ποτὲ, ἐπειδὴ κατ' ἀναλογίαν τῆς ἐκτάσεως αὐτῶν ἢ γινομένη ὑπὸ τοῦ Ἡλίου ἐξάτμισις ἀρκεῖ εἰς ἀφαίρεσιν τοῦ περισσεύοντος νεροῦ. Εἶναι δ' ἄλλαι πάλιν δι' ὧν διέρχονται ποτάμια. Τὰ δὲ ἔλη (βάλτοι) εἶναι συναγωγὴ ὑδάτων ὀλιγώτατα βαθέων, τὰ ὅποια γίνονται ἀπὸ νερὰ μὴ ἔχοντά ποθεν ῥύσιν ἢ ἐξοδον.

173. Οἱ διασημότεροι ποταμοὶ εἶναι· εἰς μὲν τὴν Εὐρώπῃν ὁ Ῥῆνος, ὁ Μούσης καὶ ὁ Ἑσκάωτος μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας· ὁ Δούναβις, ὁ ῥέων διὰ τῆς Γερμανίας, Αὐστρίας καὶ Τουρκίας· ὁ Ῥοδανός, ὁ Σηκουάνας (Σαίνα) Λουάρης καὶ Γαρούμνας ῥέουσιν εἰς τὴν Γαλλίαν· ὁ Ἑβρος, ὁ Μίγγος ὁ Γουαδαλκουίρος, ὁ Γουαδιάνας, ὁ Τάγος, εἰς τὴν Ἰσπανίαν· ὁ Πάδος, ὁ Ἀδρίγης, ὁ Ἄρνος, ὁ Τίβερις εἰς τὴν Ἰταλίαν· ὁ Βέσερ, εἰς τὴν Γερμανίαν· ὁ Ὄδερος, εἰς τὴν Πρωσσίαν· ὁ Οὐίστούλας, εἰς τὴν Πολωνίαν· ὁ Δούνας, ὁ Δύνας, ὁ Νεύας, Βόλγας. ὁ Οὐράλης, ὁ Δών, ὁ Δανιέπερ, καὶ ὁ Δανιέστερ εἰς τὴν Ρωσσίαν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ποταμῶν χύνονται ὁ μὲν Δούνας εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν· εἰς δὲ τὴν Βαλτικὴν ὁ Δύνας, ὁ Νεύας, ὁ Οὐίστούλας, ὁ Ὄδερος· εἰς δὲ τὴν Μαύρην θάλασσαν ὁ Δανιέπερ, ὁ Δανιέστερ καὶ ὁ Δούναβις, ὁ δὲ Δών εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν· εἰς δὲ τὴν Κασπίαν ὁ Βόλγας καὶ Οὐράλης. Εἰς δὲ τὴν Βορείαν θάλασσαν ὁ Ῥῆνος, ὁ Ἑλβας, ὁ Βέσερ, ὁ Μούσης καὶ ὁ Ἑσκάωτος· ὁ δὲ Σηκουάνας, εἰς τὴν Μάγγην. Εἰς δὲ τὸν Ἀ-

τλαντικὸν Ὠκεανὸν ὁ Λουάρης, Γαρούμνας, ὁ Μίγγχος, ὁ Γουαδιάνας, ὁ Γουαδαλκουίρος καὶ ὁ Τάγος· εἰς δὲ τὴν Μεσόγειον ὁ Ἑβρος, ὁ Ῥοδανός, ὁ Ἄρνος καὶ ὁ Τίβερις· ὁ δὲ Πάδος καὶ Ἀδρίγης εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν.

Παραπόταμα δὲ διάστημα ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τὰ 30 χυνόμενα εἰς τοὺς ἄνω ποταμούς· οἷον ὁ Ἄαρ, ὁ Νέκερος, ὁ Μαίνης καὶ Μοσέλας χυνόμενοι εἰς τὸν Ῥήνον. Ὁ Ἰόννης, Μάρνης, καὶ Ὀάσης χυνόμενοι εἰς τὸν Σηκουάναν· ὁ Ἰσαρος, Ἰννος, Δραῦος, Σαῦος, Θεΐσος καὶ Προῦτος χυνόμενοι εἰς τὸν Δούναβιν κτλ.

174. Εἰς δὲ τὴν Ἀσίαν, ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρις ῥέουσιν εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, καὶ ἠνωμένοι διὰ τῶν αὐτῶν ἐκβολῶν χύνονται εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον· ὁ Ἰνδὸς καὶ ὁ Γάγγης, ῥέουσιν εἰς τὰς Ἰνδίας· ὁ Λῦας, καὶ ὁ Κομβόιος εἰς τὴν χώραν τῶν Βιρμάνων καὶ εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Σιάμης· ὁ Κιάγγος καὶ Ὀάγγος, εἰς τὴν Κίναν· ὁ Σαγγαλιένος ἢ Ἀμῦρ εἰς τὴν Σινικὴν Ταρταρίαν· ὁ Λένας, ὁ Ἰενσιῆς, ὁ Ὄβις εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσίαν χυνόμενοι εἰς τὴν παγωμένην θάλασσαν· ὁ Ζιχοῦνος καὶ ὁ Σῆρ ῥέουσιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν, χυνόμενοι εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην.

175. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν ῥέει ὁ Νεῖλος διαβρέχων τὴν Ἄβυσσινίαν, τὴν Νουβίαν, καὶ τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Μεσόγειον· εἰς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν ἐκβάλλουσιν· ὁ Νίγρις ῥέων ἀπὸ τοὺς ἐσωτερικοὺς τόπους ἀπὸ Δ: πρὸς Ἄν: ὁ Σενεγάλης καὶ Γαμβίας διαῤῥέοντες εἰς τὴν Δ: παραλίαν· ὁ δὲ Γουάντσας ἢ Ζάϊρος, εἰς τὴν Κογγῶ· ὁ δὲ Κουάμας ἢ Ζαμβέζης, καὶ Κουίλιμάγγης, ῥέουσιν εἰς τὴν Ἄν: παραλίαν χυνόμενοι εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν.

176. Εἰς τὴν βορείαν Ἀμερικὴν ῥέει ὁ Μισισσιπῆς, ὅστις δεχόμενος τὸν Μισουρῆν, καὶ τὸν Ὄχιον, ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικ: κόλπον, καθὼς καὶ ὁ Ῥιοβραῦος· ὁ δὲ Κολομβίας ἢ Ὄρηγῶνης, καὶ ὁ Σαχραμέντος ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Εἰρηρικὸν Ὠκεανόν. Ὁ δὲ Κολοράδος χύνεται εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλιφορνίας· ὁ δὲ Ποτομάκης καὶ ὁ Δελαυάρης, ῥέοντες διὰ τῶν ἠνωμένων ἐπικρατειῶν, καθὼς καὶ ὁ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, χύνονται εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Εἰς δὲ τὸν Παγωμένον Ὠκεανὸν χύνονται ὁ Μακкенσίας ἐξερχόμενος ἀπὸ τὴν Λίμνην τοῦ Σκλάβου.

Εἰς δὲ τὴν Μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν ῥέει ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Γῆς, ὁ τῶν Ἀμαζόνων, μετὰ τὸν ὅποιον λαμβάνει συγκοινωνίαν ὁ Ὄρενόκος διὰ τοῦ Κασικαῤῥῆ. Ὁ δὲ Λαπλάτας πηγάζων ἀπὸ τὴν Βρασιλίαν καὶ δεχόμενος πολλὰ παραπόταμα διαβρέχει αὐτὴν καὶ τὴν Παραγουάην καὶ τὴν Λαπλατίαν, χυνόμενος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ὡς καὶ ὁ τῶν Ἀμαζόνων

177. Αἱ δὲ ἐπισημότεραι λίμναι εἰς μὲν τὴν Εὐρώπῃν εἶναι· ἡ τῆς Γενεύης, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ Ῥοδανός· ἡ τῆς Κωνσταντίας, διὰ τῆς ὁποίας καὶ αὐτῆς διέρχεται ὁ Ῥήνος· ἡ λίμνη ἡ λεγομένη Μαϊόρη (Μεϊζων), διὰ τῆς ὁποίας διερχόμενος ὁ Τίκινος χύνεται εἰς τὸν Πάδον· ἡ τῆς Περουσίας (Θρασυμένη) καὶ ἡ τοῦ Κελάνου, εἰς τὴν Ἰταλίαν· ἡ Βαλατόνη εἰς τὴν Αὐστρίαν· ἡ Μελέρη καὶ Οὐενέρη, εἰς τὴν Σουηδίαν· ἡ Ὀνεγα καὶ Λάδογα καὶ Ἰλμένη, εἰς τὴν Ῥωσίαν.

178. Κατὰ δὲ τὴν Ἀσίαν εἶναι ἡ λεγομένη διὰ τὸ μέγεθός της Κασπία θάλασσα, εἰς τὴν ὁποίαν χύνεται ὁ Βόλγας ποταμὸς καὶ ὁ Ζάικος πρὸς Ἄναπ· δ' αὐτῆς ἡ Ἀράλη εἰς τὴν Τουρκικὴν καὶ μὲν ἔτι ἀνατολικώτερον ἡ Βαϊκάλη εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Σιβηρίας· ἡ εἰς τὴν Συρίαν Ἀσφαλιτίτις, λεγομένη καὶ νεκρὰ θάλασσα, εἰς τὴν ὁποίαν χύνεται ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς. — Κατὰ δὲ τὴν Ἀφρικὴν εἶναι ἡ Δεμβάια εἰς τὴν Ἄβυσσινίαν, διασχιζομένη ὑπὸ τοῦ Νεῖλου· ἡ Μαράυη εἰς τὴν Καφρικήν καὶ ἡ Τσάδη εἰς τὴν Νιγηριάν. — Εἰς δὲ τὴν Βορ. Ἀμερικὴν κείνται αἱ ἐξῆς λίμναι· ἡ Σουπεριόρα, ἡ Ἰρόνη, Μιχιγγάνη, Ὀνταρία καὶ Ἐριῆ, αἱ ὁποῖαι χυνόμεναι ἡ μίαν μὲσα εἰς τὴν ἄλλην συστήνουσι τὸν ποτὶ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου. Αἱ δὲ λίμναι Οὐνιπέγη, ἡ Ὄρεϊα, καὶ ἡ τοῦ Σκλάβου κείνται βορειότεραι. Εἰς δὲ τὴν Μεσημβρ. Ἀμερικὴν ὀνομασταὶ λίμναι εἰσὶν ἡ τοῦ Μακακαίου εἰς τὴν Κολομβίαν καὶ μὲν, καὶ ἡ Τιτικάκη εἰς τὴν Περούανην· ἡ δὲ Νικαραγούα κείται εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν.

179. Ἐν γένει οἱ μεγαλείτεροι ποταμοὶ καταβαίνουσι ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας σειρὰς τῶν ὄρεων (169). Μ' ὅλα ταῦτα εἶναι καὶ εἰς τοῦτο τινες ἐξαιρέσεις, τῶν ὁποίων ἡ ἐπισημότερα εἶναι ὁ Βόλγας, ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης, ῥέων εἰς τὴν Ῥωσίαν, καὶ λαμβάνων τὰς πηγὰς του ἀπὸ μικρὰ βουνά, ἐκ τῶν ὁποίων ὁμοῦ καταρρέουσι καὶ οἱ λοιποὶ ποταμοὶ τῆς Ῥωσίας (175).

180. Ἐνίοτε συμβαίνει ὁ ῥοῦς τῶν ὑδάτων νὰ διαλλάσῃ ἀποτόμῳ τὴν τῆς ὁμοσταθμίας του ἐπιφανείαν· τότε τὸ νερὸν καταπίπτει μὲ ὀμίην καὶ κάμνει ἓν κατάπτωμα, ἢ κατάδουπον, ἢ καταρράκτην, ἢ σιγκατάπτωμα, ὅταν ἔχη πολλὰς ἀλληλοδιαδόχους καταπτώσεις τὸ νερὸν. Οἱ ὀνομαστότεροι εἰς τὴν Εὐρώπῃν καταρράκται εἶναι ὁ τοῦ Ῥήνου εἰς τὴν Ἑλβετίαν, καὶ ὁ τοῦ Βελίνου εἰς τὸ Τέρνον τῆς Ἰταλίας. Εἰς δὲ τὴν Ἀμερικὴν εἶναι ὁ τοῦ Νιαγάρα μεταξὺ τῆς λίμνης Ἐριῆς καὶ τῆς Ὀνταρίας (178). Ὅταν δὲ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὁμοστάθμου τῆς ἐπιφανείας γίνηται ὀλιγώτερον ἀποτόμῳ, ἢ κατάπτωσι τοῦ νεροῦ λέγεται ἀγαρρότης. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ καταρράκται τοῦ Νεῖλου οἱ εἰς τὸ Ἀσοῦανον.

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.

Γνώσεις Συνοπτικάί.

Ἡ Πολιτικὴ Γεωγραφία στοχάζεται καὶ ἐξετάζει τὴν γῆνιν σφαῖραν ὡς κατοικητήριον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Συμφέρει λοιπὸν νὰ κάμωμεν ἀρχὴν τούτου τοῦ μέρους, λέγοντες ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν διαφόρων φυλῶν, ἐξ ὧν συγκροτεῖται τὸ ἀνθρώπινον γένος:

181. ΦΥΛΑΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΓΕΝΟΥΣ. Ὁ ἀνθρώπος κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασθεὶς, δὲν ἐδειξε κατ' ἀρχὰς πολυπλασιαζόμενος διὰ τῆς παιδοποιίας κάμμίαν ἀξιοσημείωτον διαφορὰν, γινομένην εἰς τοὺς ἀπογόνους του. Οἱ τῶν πρώτων καὶ ἀρχαίων λαῶν ἀνθρώποι ὁμοιάζον κατὰ πάντα πρὸς ἀλλήλους· ἀλλ' ἡ ἐπιρροὴ τῶν διαφόρων κλιμάτων, ἢ τῆς τροφῆς καὶ τῶν νόσων ἀνέδειξαν, εἴτε εἰς τὸ χρῶμα εἴτε εἰς τὸ μῆρρωμα τῶν ἀνθρώπων, ἐπαισθητὰς διαφορὰς, αἵτινες μ' ὅλα ταῦτα δὲν ἔχουσι τι ἀνέκαθεν καὶ προπατορικόν. Μ' ὅλας λοιπὸν τὰς διαφορὰς οἱ ἀνθρώποι συστήνουσιν ἓν γένος, καὶ ἀνάγονται εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ εἶδος, διαιρούμενον εἰς πέντε διαφορότητας ἢ φυλάς.

182. Οἱ τῆς πρώτης φυλῆς κατοικοῦσι τοὺς μεσαιτάτους τόπους τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Οὗτοι δὲ εἶναι οἱ τῆς λεγομένης λευκῆς ἢ καυκασίας φυλῆς, καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῶν εἰσι τὸ νὰ ἔχουσι τὸ δέρμα τοῦ σώματος λευκόν, τὰ μαλλία μακρὰ καὶ λεῖα, καὶ τὸ πρόσωπον ὠσειδές. — Οἱ τῆς δευτέρας λέγονται τῆς Ταρταρικῆς ἢ Μογγολικῆς φυλῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνάγονται ὅλοι οἱ Ἀσιανοὶ, οἱ κατοικοῦντες τοὺς πέραν τοῦ Γάγγου τόπους. ἔχουσι δὲ χρῶμα κίτρινον, μαλλία μαῦρα καὶ ἄγρια, κεφαλὴν τετράγωνον, πρόσωπον πλατὺ, καὶ ὀστά τοῦ ζυγώματος (τῶν μαχρῶν) ἐξέχοντα εἰς τὰ πλάγια. — Ἡ Ἀμερικανὴ φυλὴ, εἶναι χαλκόχρους τὸ δέρμα καὶ κατοικεῖ ὅλην τὴν Ἀμερικανὴν· εἶναι δὲ λανθασμένη ἢ γνώμη τῶν λεγόντων, ὅτι οἱ τῆς φυλῆς ταύτης δὲν ἔχουσι ποσῶς γένειον. — Ἡ δὲ Μαλακτικὴ φυλὴ κατοικεῖ τὰς νήσους τῆς Σόνδας, τὰς Μολούκας, Φιλιππίνας καὶ ὅλας τὰς τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ νήσους. — Τέλος οἱ τῆς πέμπτης φυλῆς εἰσιν οἱ Αἰθίοπες ἢ Νέγροι, οἵτινες ἔχουσιν ὡς χαρακτηριστικὰ τὸ χρῶμα μαῦρον ἢ μελαψόν, τὰ μαλλία μαῦρα, κοντὰ, καὶ σγουρὰ, τὸ μέτωπον κυρτωμένον, τὴν μύτην χονδρὴν, καὶ τὰ χεῖλη φουσκωτά· κατοικοῦσι δὲ εἰς ὅλην τὴν δυτικὴν καὶ μεσημβρινὴν Ἀφρικὴν, καὶ εὐρίσκονται διεσπαρμένοι καὶ εἰς τὴν Μαδαγασκάρην, εἰς τὴν Νέαν Ὀλλανδίαν, εἰς τὴν γῆν τοῦ Οὐανδιεμένου κτλ. Μολοντούτο οἱ Αἰθίοπες

τῶν δύο τελευταίων τούτων τόπων διαφέρουσι ἀπὸ τοὺς τῶν ἄλλων, καθότι δὲν ἔχουσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς σγουράς, ἀλλὰ στρυφογυρίζονται τὰ μαλλία των εἰς κρίκους (*).

* 183. Ὅλοι οἱ τῶν διαφόρων τούτων φυλῶν ὁμοῦ λαμβανόμενοι συνιστῶσιν ἐν ἄθροισμα ὑπερβαῖνον τὰ 900 ἑκατομ: ἀνθρώπων, ἐξ ὧν 250 λογίζονται εἰς τὴν Εὐρώπην, 500 εἰς τὴν Ἀσίαν, 90 εἰς τὴν Ἀφρικὴν, 48 εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καὶ 22 εἰς τὴν Ὠκεανίαν.

184. ΠΕΡΙ ΓΛΩΣΣΩΝ. Ὅλοι οἱ τῶν διαφόρων φυλῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἶναι προικισμένοι μὲ τὴν θαυμαστὴν δύναμιν τοῦ ἐναρθρόνειν φωνάς, καὶ κοινοποιεῖν πρὸς ἀλλήλους τὰς ἐννοίας καὶ τὰς ἰδίας των χρείας διὰ τοῦ λόγου. Αἱ δὲ λαλούμεναι γλῶσσαι καθ' ὅλον τῆς γῆς τὸ πρόσωπον ἀνάγονται εἰς δύο κλάσεις: εἰς μὲν τὴν μίαν τάσσονται αἱ πρωτότυποι ἢ μητέρες γλῶσσαι: εἰς δὲ τὴν ἑτέραν, αἱ παράγωγοι (**).

185. Ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ γλῶσσα διεδόθη παλαιὰ εἰς ὅλον σχεδὸν τὸν τότε ἐγνωσμένον κόσμον διὰ τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, ἔπειτα δὲ διὰ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ. Ἡ δὲ Λατινικὴ, γεννηθεῖσα ἀπὸ μίαν τῶν διαλέκτων τῆς Ἑλληνικῆς, ἐξηπλώθη καὶ αὐτὴ παρομοίως πολὺ ὁμοῦ μὲ τὰς κατακτήσεις τῶν Ῥωμαίων. Ἡ Σανσκριτικὴ, ἢ ἡ σοφὴ γλῶσσα τῶν Ἰνδῶν, ἔχει μεγίστην σχέσιν μὲ τὴν Τουρκικὴν, τὴν Γερμανικὴν, τὴν Ἑλληνικὴν, τὴν Λατινικὴν καὶ τὴν Ἰσλανδικὴν. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει, ὅτι ὅλαι αἱ εἰρημέναι γλῶσσαι ἔχουσι μίαν καταγωγὴν κοινὴν. Αἱ λαλούμεναι γλῶσσαι εἰς τὰς Ἰνδίας παρήχθησαν κυρίως ἀπὸ τὴν Σανσκριτικὴν. Ἀπὸ δὲ τὴν Λατινικὴν ἐμορφώθησαν ἡ Γαλλικὴ, ἡ Ἰταλικὴ, ἡ Πορτογαλικὴ καὶ ἡ Ἰσπανικὴ. Ἀπὸ δὲ τὴν Γερμανικὴν παρήχθησαν ἡ Ἀγγλικὴ, ἣτις εἶναι ἀνάμιγμα τῆς παλαιᾶς Κελτικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς, ἡ Ὄλλανδικὴ, ἡ Δανικὴ καὶ ἡ Σβετικὴ. Ἡ Ῥωσσικὴ δὲ καὶ ἡ Πολλωνικὴ ἔλαβον τὴν ἀρχὴν των ἀπὸ τὴν γλῶσσαν τῶν Σλάβων.

(*) Ἴδε περὶ τούτων τὸ περὶ πολιτικῶν ἡμ. Σύγγρ. Τ. 2 εἰς σελ. 370—371. ὁ Μ.

Οἱ δὲ πλείοτεροι τῶν Ζωολόγων, καὶ μάλιστα ὁ Κυβίερος καὶ Λεσσόνος, δὲν παραδέχονται εἰμῆ τρεῖς φυλὰς ἢ τύπους τοῦ ἀνθρωπίνου γένους κυρίως καὶ καθολικούς: εἰς τὸν πρῶτον ἀνάγονται οἱ τῆς καυκασίας φυλῆς ἄνθρωποι ἢ οἱ λευκοχροεῖς: εἰς τὸν β' οἱ τῆς Μεγγολικῆς ἢ κίτρινοχροεῖς: καὶ εἰς τὸν γ' οἱ μελανόχροεῖς ἢ Αἰθίοπες. (Ἴδε Mœurs usages et costumes de tous les peuples du monde par Auguste Wahlen 1843. Τ. 1. à l'introduction. ὁ Μ.)

(**) Αἱ λαλούμεναι καθ' ὅλην τὴν γῆν γλῶσσαι ἀριθμοῦνται ἐν γένει εἰς δύο χιλ: αἱ δὲ διάλεκτοι αὐτῶν εἰς 5 χιλ: διαιροῦσι δὲ αὐτὰς εἰς πέντε μεγάλας κλάσεις ἐκ τῶν πέντε μερῶν τοῦ κόσμου, δηλ: εἰς γλῶσσας τῆς Ἀσίας, Εὐρώπης, Ἀφρικῆς, Ἀμερικῆς καὶ Ὠκεανίας: ἑκάστη δὲ τῶν κλάσεων τούτων ὑποδιαιρεῖται εἰς οἰκογενείας.—Ἴδε καὶ Εὐτέρπης Φυλλ. Μ. Ἀπρίλ. τοῦ 1849. ὁ Μ.

186. Ἡ Ἀραβικὴ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἡ Τουρκικὴ καὶ ἡ Περσικὴ ἐδα-
νεύθησαν πολλὰ, ἐπικρατεῖ εἰς μέγα μέρος τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς·
αὕτη δὲ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ Ἑβραϊκὴ, ἡ Συριακὴ, ἡ Φοινικικὴ, καὶ ἡ Χαλ-
δαϊκὴ ὡσαύτως, καταγόνται ἀπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν. Ἡ Μαλαϊ-
κὴ γλῶσσα λαλεῖται εἰς ὅλας τὰς νήσους τῆς Νοτασίας καὶ τοῦ μεγάλου
Ὠκεανοῦ. Αἱ δὲ διάφοροι διάλεκτοι τῶν Ταρτάρων, καὶ μάλιστα ἡ Ὀϊ-
γουρικὴ, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ἡ Τουρκικὴ γλῶσσα, ἡ τῶν Μαντσιουρώνων καὶ ἡ
Θιβητανικὴ, λαλοῦνται καθ' ὅλην τὴν μεσαιὴν Ἀσίαν· ἡ δὲ Σινικὴ (Κι-
νεζικὴ) καὶ ἡ Ἰαπωνικὴ εἶναι δύο διάφοροι γλῶσσαι γραφόμεναι διὰ
τῶν αὐτῶν γραμμάτων.

187. ΘΡΗΣΚΕΙΑΙ. Αἱ Θρησκείαι εἶναι οἱ διάφοροι τρόποι, δι' ὧν οἱ
ἄνθρωποι καταστήνουσι φανεράν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται εὐγνωμοσύνην
πρὸς τὸ ὄν τὸ ὑπερέχον τῆς ἀνθρωπίνου φύσεως. Αἱ ἐξωτερικαὶ πράξεις,
τὰς ὁποίας ἐκάστη θρησκεία περιέχει, λέγονται λατρεῖα. Δύνανται δὲ
καὶ αἱ θρησκείαι ἐν γένει νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο μεγάλας κλάσεις· εἰς
μίαν τὴν τοῦ πολυθεϊσμοῦ, καὶ εἰς ἄλλην τὴν τοῦ μονοθεϊσμοῦ.

188. Ὁ πολυθεῖσμός συνίσταται εἰς τὸ νὰ προσβῆῃ ὁ ἄνθρωπος πολ-
λοὺς θεοὺς· οἷον ὁ Φετισμὸς, ἤγουν ἡ προσκύνησις τῶν ἐμψύχων καὶ
ἀψύχων πραγμάτων, τὰ ὁποῖα νομίζονται ὡς ὄντα μέτοχα θεότητος·
οὗτος δ' εἶναι ὁ παχυλώτατος, οὕτως εἰπεῖν, πάντων, καὶ προσβύεται
ὑπὸ ὅλων τῶν ἀγρίων εἰσέτι λαῶν. Ἡ ἀστρολατρεία διασώζεται εἰσέτι
εἰς τινὰς μεμονωμένας φυλάς ἀνθρώπων. ἐν ᾧ ἄλλοτε ἐπικράτει εἰς
πολλοὺς τόπους. Ὁ δὲ μυθολογικὸς πολυθεῖσμός ἐπροσβύετο ὑπὸ τῶν
Αἰγυπτίων, Ἑλλήνων, Ῥωμαίων καὶ τῶν Κελτῶν. Ὁ Βραμῖσμός ἐπικρα-
τεῖ εἰς τὰς Ἰνδίας. Ὁ Βουδισμὸς (τοῦ Βούδα ἡ θρησκεία) προσβύεται
εἰς τὴν Σιάμην, Κεϋλάνην, καὶ μεταξὺ τῶν Βιρμάνων καὶ εἰς τὴν Κίναν·
ὁ δὲ Χαμαρισμὸς, ὅστις ἔχει ὡς ἀρχηγὸν τὸν Δαλαϊλάμαν, εἶναι διαδε-
δομένος εἰς τὴν Ταρταρίαν καὶ εἰς τοὺς μετ' αὐτῆς συνορευόντας τόπους
τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσσίας.

189. Ὁ μονοθεῖσμός, μὴ παραδεχόμενος εἰμῆ ἓνα θεόν, εἶναι α', ἡ
Ἰουδαϊκὴ θρησκεία βαινουσα εἰς τὴν παλαιὰν Διαθήκην. Διαιρεῖται δὲ εἰς
δύο αἰρέσεις· ἡ μὲν μία εἶναι ἡ τῶν Κοραϊτῶν, οἵτινες δὲν γνωρίζουσιν
ἄλλο βιβλίον ὡς κύριον παρὰ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην· ἡ δ' ἄλλη εἶναι ἡ
τῶν Ῥαββινιστῶν, οἵτινες ἀποδίδουσι κύρος καὶ εἰς τὸ βιβλίον τὸ
ἑνομαζόμενον Ταλμουθ. — β', Ὁ Χριστιανισμὸς, ἡ ἡ ἀποκαλυφθεῖσα πίστις
παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀγαθοποιὰ
ἐνέργεια αὐτῆς ἐξηπλώθη καὶ ἐπικρατεῖ εἰς τοὺς πλέον πολιτισμένους

τόπους· ἤγουν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην (ἐξαιρουμένης τῆς Τουρκίας) καὶ εἰς ὅλα τὰ διάφορα μέρη τῆς οἰκουμένης, ὅπου οἱ Εὐρωπαῖοι ἐσύστησαν ἀποικίας.

190. Διαιρεῖται δὲ ἡ θρησκεία αὕτη εἰς δύο μεγάλους κλάδους, ἐξ ὧν εἶναι πρῶτος ἡ Γραικικὴ ἢ ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐπικρατοῦσα εἰς τὴν Ῥωσίαν καὶ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, καὶ ἀνεκτὴ οὖσα εἰς τὴν Τουρκίαν· β', ἡ Λατινικὴ ἢ Δυτικὴ Ἐκκλησία, ἥτις διηρέθη εἰς δύο μέρη· εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν λεγομένην Καθολικὴν Ἀποστολικὴν καὶ Ῥωμαϊκὴν, ἐπικρατοῦσαν εἰς τὴν Ἰταλίαν, Γαλλίαν, Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Ἱρλανδίαν, καὶ εἰς τὰς ἀποικίας τὰς Ἰσπανικὰς καὶ Πορτογαλικὰς καὶ Γαλλικὰς (ὁ Πάππας εἶναι ὁ κυρίαρχος ἢ ὁ πνευματικὸς ἀρχηγὸς αὐτῆς) καὶ εἰς τὴν τῶν Προτεστάντων ἢ Διαμαρτυρουμένων, οἷτινες δὲν γνωρίζουσι τὴν κυριαρχίαν τοῦ Πάππα. Συγκροτοῦσι δὲ καὶ αὐτὴν τρεῖς μεγάλοι αἱρέσεις· ἡ τοῦ Λουθήρου, ἥτις ἐπικρατεῖ εἰς τὴν Πρωσσίαν, Γερμανίαν, Δανιμαρκίαν καὶ Σουηδίαν· ἡ τοῦ Καλβίνου, ἐπικρατοῦσα εἰς τὴν Ἑλβετίαν, Γερμανίαν καὶ Ὀλλανδίαν καὶ ἡ Ἀγγλικανὴ Ἐκκλησία, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἥτις δὲν διακρίνεται τῶν λοιπῶν Προτεσταντικῶν αἱρέσεων, εἰμὴ δι' ὅτι ἐφύλαξε τὴν Ἱεραρχίαν τῶν Ἀρχιερέων. Καθεμία δὲ τῶν τριῶν προσηρημένων αἱρέσεων ὑποδιαιρεῖται εἰς πολλὰς ἄλλας.

191. Ὁ Ἰσλαμισμὸς, ἢ ἡ Μωαμεθανικὴ θρησκεία θεμελιωθεῖσα κατὰ τὸ 620 μετὰ Χ: ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ, ἐπικρατεῖ εἰς τὴν Ἀφρικὴν, εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν καὶ εἰς πολὺ μέρος τῆς Ἀσίας.

192. Κατὰ ὑπολογισμοὺς γινομένους ὡς ἔγγιστα, γνωρίζομεν ὅτι εἰς τὰ 900 ἑκατομ: (183) τῶν κατοικούντων τὴν γῆν ἀνθρώπων, εἶναι 300 ἑκατομ: περίπου Χριστιανῶν, 125 ἑκατομ: Μωαμεθανῶν, 5 ἑκατομ: Ἰβραϊκῶν καὶ 470 ἑκατομ: ἔθνικῶν, ἥτοι Βραμιστῶν, Βουδιστῶν, Χαμμαιστῶν, Φετισιστῶν κ.λ.

193. ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ. Ἐνωσις ἀνθρώπων ὑποκειμένων εἰς τὰς αὐτὰς ἔξεις ἢ συνηθείας συστήνει μίαν κοινωνίαν. Οὗτοι ὑποτασσόμενοι εἰς τοὺς αὐτοὺς νόμους, εἰς τὴν αὐτὴν Κυβέρνησιν, συστήνουσιν ἓν ἔθνος, μίαν ἐπικράτειαν, ἔχοντες καὶ ἴδιον πολίτευμα. Τὰ δὲ διάφορα τῶν ἔθνων πολιτεύματά εἰσι τριῶν εἰδῶν. α.) Ἡ δημοκρατία: Λέγεται οὕτω τὸ πολίτευμα ἐκεῖνο, ὅπου ἡ ἐξουσία διαχειρίζεται ἀπ' εὐθείας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἔθνους· ἀλλὰ τὸ εἶδος τούτου τοῦ πολιτεύματος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ εἰς μεγάλα ἔθνη· καὶ εἰς αὐτὰ δὲ τὰ μικρὰ ὑπάρχον, συνοδεύεται πάντοτε ἀπὸ ταραχῆς καὶ ἀταξίας. — β.) Ἡ ἀριστοκρατία,

ἢ τὸ ἀριστοκρατικὸν πολίτευμα, ὅπου ὁ λαὸς ἐκλέγει τοὺς διαχειριζομένους τὴν ἐξουσίαν ἀρχοντας του, ὄχι μεταξύ ὅλων τῶν πολιτῶν ἀδιακρίτως, ἀλλὰ μεταξύ τῶν ἀρίστων. (Ὅταν δὲ ἡ ἐξουσία ἀνήκῃ εἰς μίαν τάξιν ἀνθρώπων ἐχόντων προνόμια, καὶ διαχειρίζεται ὑπὸ σώματος ἀνήκοντος εἰς αὐτὴν τὴν τάξιν, τότε λέγεται Ὀλιγαρχία). — γ.) Ἡ Μοναρχία, ὅτε ἡ ἐξουσία εἶναι εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς καὶ μόνου. Ἡ δὲ μοναρχία εἶναι ἢ διαδοχικὴ, ὅταν ὁ μονάρχης, βασιλεὺς ἢ ἡγεμὼν, γίνεται διακαιωματικῶς ἐκ μιᾶς οἰκογενείας· ἢ κατ' ἐκλογὴν, ἐὰν ἐκλέγηται ἀδιακρίτως μεταξύ πολλῶν οἰκογενειῶν. Ἀλλ' ἢ κατ' ἐκλογὴν μοναρχία συνοδεύεται ἀπὸ ἀδιακόπους ταραχάς· ἢ δὲ διαδοχὴ εἰς τὴν μοναρχίαν ἐξασφαλίζει τὴν κοινὴν ἡσυχίαν.

Ἡ δὲ μοναρχία εἶναι συγκερασμένη, ὅταν τοῦ μονάρχου ἡ ἐξουσία ἀντιζυγίζεται ἀπὸ συστήματα ἀνθρώπων μεσάζοντα ἀναμέσον αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ· ἢ ὅταν τὰ τοῦ ἔθνους συμφέροντα ἦναι προσδιορισμένα διὰ τινος συντάγματος πολιτικοῦ, ἢ χάρτου, ἀπὸ τοὺς ὅρους τοῦ ὁποῦ ὁ μονάρχης δὲν δύναται νὰ ἐκβῆ, καὶ συζητοῦνται αὐτὰ τὰ συμφέροντα ἀπὸ συλλόγους νομοθετικούς (*). Οὗτοι δὲ εἶναι δύο εἰς πᾶσαν μοναρχίαν καλῶς συντεταγμένην· ὁ μὲν εἰς λέγεται σύλλογος τῶν ὁμοτίμων, ἢ Γερουσία συστηνομένη ἀπὸ μέλη ἔχοντα αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἰσοβίως· ὁ δὲ ἕτερος ὀνομάζεται σύλλογος τῶν κοινοτήτων, ἢ βουλὴ τῶν ἀντιπροσώπων, συγκροτουμένη ὑπὸ ἀντιπροσώπων ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ εἰς δημοκρασίας· οἱ δὲ εἰς ταύτας συναθροιζόμενοι πολῖται ἔχουν χρηματικὴν κατάστασιν ὄχι μικροτέραν μιᾶς τινος ποσότητος προσδιορισμένης παρὰ τοῦ νόμου (**). Ἡ μοναρχία πάλιν εἶναι ἀπόλυτος ἢ δεσποτικὴ, ὅταν ἡ θέλησις τοῦ μονάρχου ἦναι νόμος ὑπέρτατος, ἢ τοῦλάχιστον δὲν ἀντιζυγίζεται διὰ θεσμοθεσιῶν. δ.) Ὁ ὁμοσπονδισμὸς ἢ τὸ ὁμοσπονδικὸν πολίτευμα συστήνεται ἐκ τῆς ἐνώσεως πολλῶν ἀνεξαρτήτων ἐπικρατειῶν, ὑποκειμένων εἰς μίαν ἀνωτέραν ἀρχὴν ἐκλεγομένην ὑπ' αὐτῶν. Τοιοῦτο πολίτευμα ἔχουσιν αἱ ἰνωμένα ἐπικράτεια τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, καὶ ἡ Ἑλβετία.

194. ΠΑΝΘΕΓΜΟΣ. Ἡ δύναμις πάσης ἐπικρατείας προκύπτει ἐκ τῆς ἀξίας τῶν προϊόντων τῆς τεχνουργικῆς καὶ ἐμπορικῆς βιομηχανίας τῆς, καὶ ἐκ τοῦ πλήθους τῶν κατοίκων τῆς. Εἰς μόνον δὲ τὴν ἑκτασιν δὲν

(*) Τὸ εἶδος τῆς μοναρχίας ταύτης λέγεται συνταγματικὴ μοναρχία ἢ πολιτικὴ βασιλεία ὁ Μ.

(**) Ἡ προσδιορισμένη ποσότης αὐτῆ λέγεται τίμημα, ἴδε περὶ ταύτων τὸ Περὶ Πολιτ. ἡμέτ. σύγγρ. ὁ Μ.

συνίσταται τῶν ἐπικρατειῶν ἡ δύναμις. Πᾶσα ἐπικράτεια, περιέχουσα ἀνὰ 500—600 κατοίκους εἰς μίαν τετραγωνικὴν λεύγαν τῆς ἐκτάσεώς της, λογίζεται ὡς καλῶς κατοικημένη ὅπου δὲ ἀναλογεῖ ὑπέρτερος ἀριθμὸς τοῦ ἀνω εἰρημένου, ἐκεῖ ὁ πληθυσμὸς λογίζεται μέγας.

195. Γενικῶς παρετηρήθη, ὅτι εἰς πάντα τόπον, ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοικούντων ἡδύνατο ν' αὐξήσῃ χωρὶς ἐμπόδιον, ἐδιπλασιάζετο εἰς 25 ἢ 30 ἔτη, καθὼς εἰς τὰ ὁμόσπονδα κράτη τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ ὅτι πάλιν διαμένει σχεδὸν ὁ πληθυσμὸς ἀναύξητος, ἢ τοῦλάχιστον ὀλίγον αὐξάνει ἐκεῖ, ὅπου φθάνει εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε νὰ ᾔηαι εἰς ἰσορροπίαν μὲ τοὺς πόρους, τοὺς ὁποῖους δύναται ὁ τόπος νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς κατοίκους του. Εἰς Παρίσιον ὁ ἀριθμὸς τῶν κατ' ἔτος γεννωμένων ὑπερβαίνει τὸν τῶν ἀποθνησκόντων κατὰ $\frac{1}{9}$ περίπου. Γεννῶνται δὲ πλειότερα ἀρσενικά παιδία ἢ θηλυκά κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἀναλογίαν ὡς ἔγγιστα τοῦ 21 πρὸς 20. Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ ἀρρώστιαί, οἱ πόλεμοι, τὰ μακρινὰ ταξίδια, ἀφαιροῦσι πλειότερους ἄνδρας ἢ γυναῖκας, ὑπάρχουσιν ὀλίγον τι πλειότεραι αἱ γυναῖκες.

196. Ἡ ἀνθρώπινος ζωὴ φαίνεται ὅτι περιορίζεται εἰς 80 ἢ 90 ἔτη, μολονότι ἔχομεν εἰς παράδειγμα καὶ ἀνθρώπους ζήσαντας 120, 130 καὶ 150 ἔτη. Ἐν γένει ἀπὸ ἀριθμὸν τινα παιδίων, γεννωμένων τὴν αὐτὴν ἡμέραν, τὸ ἕν τέταρτον αὐτῶν ἀποθνήσκει τὸ πρῶτον ἔτος, τὸ δὲ ἥμισυ περὶ τὸ εἰκοστὸν εἰς τρόπον ὅτι ὁ μέσος ὅρος τῆς διαρκείας τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς δὲν ὑπερβαίνει τὰ 30 ἔτη.

197. ΒΑΘΜΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ. Ὡς πρὸς τὸν βαθμὸν δὲ τοῦ πολιτισμοῦ, ἢ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τοῦ κοινωνικοῦ βίου, οἱ λαοὶ ἐπονομάζονται διαφόρως. Ἀνίσως δὲν γνωρίζωσι τὴν τέχνην τοῦ γράφειν, ἢ ὅλη αὐτῶν ἡ βιομηχανία συνίσταται εἰς τὸ ὀψάρευμα ἢ τὸ κυνήγιον, λέγονται ἄγριοι· ἂν δὲ, γνωρίζοντες τὴν τέχνην τοῦ γράφειν, δὲν ἔχωσι καὶ ἕν τι ἄθροισμα γνώσεων καὶ φῶτων, λέγονται βάρβαροι ἢ ἡμιπολίτευτοι· πολιτισμένοι δὲ, ἂν ἔχωσι τεταγμένας τὰς γνώσεις των εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἐξ αὐτῶν νὰ συστήνωσιν ἐπιστήμας, ἂν ἔχωσι τελειοποιημένας ὅλας τὰς τέχνας τὰς μηχανικὰς, καὶ ἂν ἐπαγγέλλωνται καὶ τὰς ὥραιας. Ὡς πρὸς τὸν τρόπον δὲ τοῦ ζῆν οἱ λαοὶ λέγονται νομάδες, ἂν ζῶσι περιπλανώμενοί ἀπὸ βοσκῆν εἰς βοσκῆν, καὶ εἰσὶ δεδομένοι εἰς τὴν κτηνοτροφίαν· γεωργοὶ, ἂν ἐνασχολῶνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς εἰς τόπους, ὅπου διαμένουσι κατοικούντες· ἄλιεῖς ἢ ἰχθυοφάγοι, ἂν καταγίνωνται μόνον εἰς τὸ ὀψάρευμα· τρωγλοδύται, ἂν ζῶσι μέσα εἰς σπήλαια, ἀντὶ νὰ οἰκοδομῶσιν οἰκίας πρὸς χρῆσίν των.

198. Ἡ πολιτικὴ Γεωγραφία στοχάζεται τὰς εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Γῆς διαφόρους κοινωνίας, ὅχι μόνον εἰς τὴν παροῦσαν αὐτῶν κατάστασιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παρελθούσαν. Ὅθεν διακρίεται καὶ αὐτὴ, ὡς ἡ Ἱστορία, εἰς δύο μεγάλα τμήματα διακεκοιμμένα· ἡγούν εἰς Γεωγραφίαν ἀρχαίαν (παλαιάν), ἢ περιγραφὴν τῶν μερῶν τῆς Γῆς τῶν ἐγνωσμένων ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων· καὶ εἰς Γεωγραφίαν νεωτέραν ἢ τωρινήν. Ἰπάρχει δὲ καὶ ἄλλη Γεωγραφία ἢ μεταξὺ τῶν δύο ἀνωτέρω, καὶ τοιαύτη εἶναι ἡ τοῦ λεγομένου μεσαιῶνος· ἀλλ' αὕτη δὲν εἶναι τοιαύτης φύσεως, ὥστε νὰ λάβῃ χώραν εἰς τὴν παροῦσαν ἐπιτομήν.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΑΡΧΑΙΑ.

199. Οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐγνώριζον ποσῶς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς οἰκῆσίμου Γῆς. Ἐκτός τοῦ ὅτι δὲν εἶχον οὐδεμίαν ἰδέαν περὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἡγνοοῦν ἔτι μέγα μέρος τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Εἰς τὴν Εὐρώπην π. χ. ὅλον τὸ βόρειον μέρος καὶ ἀνατολικόν, ἀπὸ τοῦ Ἄλβιος σχεδὸν καὶ τοῦ Ὀδέρου, τοῖς ἦτο ἀγνώριστον. Παρομοίως ἡγνοοῦν καὶ πολλὰ τῆς Ἀσίας. Μία γραμμὴ ἀγομένη ἀπὸ τὸ χεῖλος τῆς Κασπίας θαλάσσης ἕως εἰς τὴν Χερσονήσον τῆς Μαλάκῆς, θέλει μᾶς σημαίνει τὰ ὅρια τοῦ ὁποίου ἐγνώριζον μέρους τῆς Ἀσίας· ἀλλὰ καὶ περὶ πολλῶν τόπων ἐντὸς τῆς γραμμῆς ταύτης κοιμένων, εἶχον ἀμυδράς καὶ συγκεχυμένας ἰδέας. Ἐκ τῆς Ἀφρικῆς ἐγνώριζον μόνον τὰ παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς Μεσογείου, καὶ πολλὰ ὀλίγα τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῆς τόπων. Εἶναι δὲ πολλὰ ἀμφίβολον, ἂν ἕκαμὸν ποτε τὸν περίπλου τῆς Ἀφρικῆς, μ' ὅλον ὅτι λέγεται τοιοῦτος λόγος. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὁ περίπλους οὗτος, ἂν ποτε ἐξετελέσθη, δὲν τοῖς ἕκαμε γνωστὸν τὸ ἀληθὲς σχῆμα τῆς εὐρυχώρου ταύτης Χερσονήσου, τὴν ὁποίαν ὑπέθετον τρίγωνον καὶ μὴ ἐκτεινομένην πέραν τοῦ Ἰσημεριοῦ.

200. Πρὶν τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τοῦ ἀπόπλου τῶν Πτολεμαίων εἰς τὴν θάλασσαν τῶν Ἰνδιῶν· πρὶν τῆς εἰσβολῆς τῶν Ῥωμαίων εἰς τὰς Γαλλίας, εἰς Βρεττανίαν καὶ Γερμανίαν, καὶ πρὶν τῆς τοῦ Διλίου Γάλλου ἐκστρατείας εἰς τὴν Ἀραβίαν, αἱ γεωγραφικαὶ γνώσεις τῶν ἀρχαίων ἦσαν ἐπὶ πολὺ πλέον περιορισμέναι.

201. Ἐκ τῶν εἰρημένων κατανοεῖται, ὅτι ὁ ἐγνωσμένος κόσμος ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐξτείνεται πλέον ἀπὸ Ἀν: πρὸς Δ: ἢ ἀπὸ Β: πρὸς Ν: διὰ τοῦτο ὠνόμασαν μῆκος τὴν ἀπὸ Ἀν: πρὸς Δ: διωθυσιν, καὶ πλάτος τὴν

ἐτέραν ἀπὸ Β: πρὸς Ν. Ἐφυλάξαμεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὰς ἐκφράσεις ταύτας, ἂν καὶ δι' ἡμᾶς δὲν ἔχουσι κατ' αὐτὸ πλέον κἀνὲν νῆμα.

202. Οἱ παλαιοὶ, ἀληθῶς εἰπεῖν, δὲν εἶχαν γνωρίσει ἀκριβῶς ἄλλους τόπους παρὰ τοὺς κειμένους περὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τὴν ὁποίαν ὠνόμαζον ἔσω θάλασσαν ἢ θάλασσαν ἡμετέραν (mare internum, mare nostrum). Αὕτη δὲ ἐπωνομάζετο διαφόρως κατὰ τὰ διάφορα αὐτῆς μέρη· αἶον, πέλαγος Τυρρηνικὸν μεταξύ τῆς Ἰταλίας, Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας· πέλαγος Λιβυκὸν, κατὰ τὰ παράλια τῆς Βαρβαρίας· πέλαγος Σικελικὸν, τὸ μεταξύ τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἑλλάδος· πέλαγος Ἀδριατικὸν, ὁ νῦν ὀνομαζόμενος Κόλπος τῆς Βενετίας· Αἰγαῖον πέλαγος, τὸ Ἑλληνικὸν ἀρχιπέλαγος· πέλαγος Συριακὸν, Αἰγυπτιακὸν κτλ. Ὁ Πορθμὸς τοῦ Ἐιθραλτάρου ἐλέγετο Γαδεῖρων Πορθμὸς, ἢ ὁ κατὰ τὰς Ἡρακλείους Στήλας· τὰ στενὰ τῶν Δαρδανελλίων, Ἑλλήσποντος· ἢ θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ, Προποντίς· ὁ Πορθμὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Βόσπορος Θρακικός· ἢ Μαύρη θάλασσα, Εὐξείνιος Πόντος· τὰ στενὰ τοῦ Καφᾶ, Βόσπορος Κιμμέριος· ἢ θάλασσα τοῦ Ἀζόφου, Μαιωτὶς λίμνη.

Ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, ὅπου ἐσυστήθησαν τὰ ἀρχαιότατα βασίλεια, θέλομεν ἀρχίσει κατὰ πρῶτον τὰ περὶ τῆς ἀρχαίας Γεωγραφίας, καὶ θέλομεν τελειώσει εἰς τὰ τῆς Εὐρώπης.

ΚΕΦΑΛ: Α'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ.

§. Α'. Μικρὰ Ἀσία.

203. Οἱ παλαιοὶ ὠνόμαζον Μικρὰν Ἀσίαν, ἢ Κάτω Ἀσίαν, τὴν Χερσονήσον ἐκείνην, ἣτις ὀρίζεται πρὸς Βορρᾶν μὲν ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, πρὸς δὲ τὸ Β: Δ: ἀπὸ τὴν Προποντιδα, πρὸς Δ: ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ πρὸς Ν: ἀπὸ τὴν Μεσόγειον. Ὁ τόπος οὗτος, γέμων ἀπὸ ἀποικίας Ἑλληνικὰς, περιεῖχε πολλὰς ἐπαρχίας ἀνεξαρτήτους ἀπ' ἀλλήλων, τὰς ὁποίας θέλομεν διαιρέσει εἰς ἐπαρχίας Βορείας, Δυτικὰς, Μεσημβρινὰς καὶ προσκέντρους.

204. Ὅλαι αἱ ἐπαρχίαι αὗται εἶναι· α) πρὸς βορρᾶν, ἢ Βιθυνία, Παφλαγονία, ὁ Πόντος. β.) πρὸς Δυσμὰς, ἢ Τρωάς, Μυσία, Αἰολίς, Ἴωνία, Δωρίς. γ.) πρὸς Νότον, ἢ Καρία, Λυκία, Παμφυλία, Πεισιδία, Ἰσαυρία, Κιλικία· δ) εἰς τὸ κέντρον, ἢ Λυδία, Φρυγία, Γαλατία, καὶ ἡ Καππαδοκία.

205. ἈΡΚΤΟΙ. Ἡ Βιθυνία πρὸς Ἄν: ἔχει τὸ ὄρος Ὀλυμπον, τοὺς ποταμοὺς Ρόνδακον καὶ Σαγγάριον, καὶ τὴν Ἀσκανίαν λίμνην.

Πόλεις. Ἡ Χαλκιδῶν (Καδικιοί), ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου, κτίσμα τῶν Μεγαρέων, καὶ πλησίον αὐτῆς κώμη ἡ Χρυσόπολις (Σκούταρι) κατάντικρυ τῆς Κωνσταντινουπόλεως· — Νικομήδεια, ἐπὶ τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου (Ἰσμίτ). — Νίκαια, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ συγχορηγηθεῖσαν πρώτην Οἰκουμένην σύνοδον ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, καὶ Προῦσα κτισθεῖσα ὑπὸ Ἀννίβου, ὅπου διέτριβον οἱ βασιλεῖς.

206. Ἡ Παφλαγονία εἶχε ποταμούς πρωτίστους, Παρθένιον καὶ Ἰρον, χυνομένους εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, καὶ πόλιν σημαντικὴν τὴν Σινώπην, ἐν ἧ ἐγεννήθη Διογένης ὁ κυνικός.

207. Ὁ Πόντος ἐποτίζετο ἀπὸ τὸν Ἄλυν καὶ Θερωδῶντα συνορεύων πρὸς Ἄν: μὲ τὴν Κολχίδα καὶ τὴν Ἀρμενίαν.

Πόλεις. Τραπεζοῦς, Κερασσοῦς, ὅθεν ἐφέρθησαν καὶ τὰ κεράσια εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ Ἀμάσειαν, ἡ πατρίς τοῦ Γεωγράφου Στράβωνος.

208. ΔΥΤΙΚΑΙ. Ἡ Τρωάς εἶχεν ὀλίγην ἑκτασιν· περιελάμβανε δὲ τὴν Β: Δ: ἄκρην τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἕως εἰς τὸ Σίγειον ἀκρωτήριο, τὸ σχηματίζον τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου (202), καὶ ὠνομάζετο ἀπὸ τὴν πόλιν Τροίαν, τὴν κατεδαφισθεῖσαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸ 1290 ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου (*). Ὁ Σιμόεις καὶ Σιάμανδρος, ῥυάκες ὀλίγης προσοχῆς ἄξιοι, ἐπότιζον αὐτὴν καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἑκτασίν της· εἶχον δὲ τὰς πηγὰς τῶν εἰς σειρὰν ὄρεων, τῶν ὁποίων αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ ὠνομάζοντο Ἴδη καὶ Γάργαρον.

209. Ἡ Μυσία, διαιρουμένη εἰς μικρὰν καὶ μεγάλην, περιεκύκλωνε τὴν Τρωάδα. Ὁ πρωτίτος ποταμὸς αὐτῆς ἦτον ὁ Γρανικός, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν διάβασιν ἔκαμε τὴν πρώτην καὶ περίφημον μάχην ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας.

Πόλεις. Λάμψακος (**), καὶ Ἄβυδος ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου κατάντικρυ τῆς Σηστοῦ. Δάρδανος πλησίον τῆς Ἀβύδου. Εἰς τὴν μεγάλην Μυσίαν. Πέργαμος ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Ἀττάλου, καὶ πατρίς τοῦ ἱατροῦ Γαληνοῦ. Εἰς αὐτὴν ἐφευρέθη καὶ ὁ Περγαμνὸς χάρτης.

210. Πρὸς Νότον τῆς Μυσίας παρὰ τὴν παραλίαν ἐκτείνεται ὁ τόπος,

(*) Ἡ ἐπαρχία αὕτη, ἔχουσα πλειοτέραν ἑκτασιν ἀπὸ τὴν διωρισμένην ἐνταῦθα, ἐλέγετο Τροία, οὔσα διηρημένη εἰς ἐννέα δυναστείας, καὶ τεταγμένη ὑπὸ τὸν Πριάμον ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων· ἡ πόλις δὲ τοῦ Πριάμου ὠνομάζετο Ἴλιον. Ἴδε εἰς τὸν Στράβ: τὴν ἀκριθεῖ περιγραφὴν αὐτῆς. Βιβλ. 13. ὁ Μ.

(**) Ἀέγεται ἔτι τὴν σήμερον Λαμψάκι· ἦτο δὲ πολύοικος, ὅθεν ὁ Ξέρξης τὴν ἐχάρισεν εἰς τὸν Θεμιστοκλέα διὰ νὰ ἔχη ἀπ' αὐτὴν τὸ κρασίον· καθὼς καὶ τὴν Μαγνησίαν τὴν πρὸς Μαιάνδρῳ διὰ τὸν ἄρτον, καὶ τὴν Μυσοῦντα διὰ τὸ πρῶσφάγιον. ὁ Μ.

τὸν ὁποῖον κατεῖχον αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι τῶν Αἰολέων, Ἰώνων καὶ Δωριέων.

* 211. Αἱ διασημότεραι πόλεις αὐτῶν ἦσαν.

α) Εἰς τὴν Αἰολίδα, Κύμη εἰς τὸν ὁμώνυμόν της κόλπον κειμένη (νῦν κολ. τοῦ τσανταρλῆ), μεγίστη καὶ λαμπροτάτη τῶν Αἰολικῶν πόλεων, ἀμφισβητοῦσα καὶ αὐτὴ περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ὀμήρου. Μαγνησία ἡ πρὸς Μαιάνδρῳ (πλησίον τοῦ Μαιάνδρου ποταμοῦ, νῦν Γκιουζέλ ισάρι), τασσομένη ὑπ' ἄλλων Γεωγράφων εἰς τὴν Ἰωνίαν.

212. Εἰς τὴν Ἰωνίαν. — Φώκαια (Παλαιαὶ Φῶκαι) πόλις ἀρχαία καὶ ἐμπορικὴ, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπώκισθη ἡ Μασσαλία τῆς Γαλλίας περὶ τὸ 800 π. χ. — Σμύρνα (Σμύρνη) παλαιότεν ἐπίσημος καὶ ἰσχυρὰ πόλις* πλησίον αὐτῆς ἔρρεεν ὁ Μέλης ποταμὸς, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ὁποίου λέγουσιν ὅτι ἐγεννήθη ὁ Ὀμηρος, ὅθεν ἔλαβε καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῦ ὄνομα Μελησιγενής. — Κλαζομεναὶ (Κισλιμάν), ἡ πατρίς τοῦ Φιλοσόφου Ἀναξαγόρου. — Ἐρυθραὶ, περίφημος διὰ τὴν ἐρυθραίαν Σιδύλλην. — Τέως (Σεγέσι), πατρίς τοῦ Ἀνακρέοντος, — Λέβεδος (Λεβεδίτσι), καταστραφεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Λυσιμάχου. — Κολορῶν (Σιγατσίκ), περίφημος διὰ τὴν θαλάσσιον της δύναμιν, καὶ πατρίς τοῦ Φιλοσόφου Ξενοφάνους. Μεταξὺ, Κλάρος ἐν ἡ ἄλσος καὶ Μαντεῖον Ἀπόλλωνος. — Ἐρεσσος (Αἰκασολούκ), ἐνδοξατάτη τῶν Ἰωνικῶν Πόλεων καὶ ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπορεῖόν της καὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος ναόν. Ὁ Φιλόσοφος Ἰράκλειτος καὶ ὁ Ζωγράφος Παρρῆσιος ἐγεννήθησαν εἰς αὐτήν. — Μίλητος, ὄχι ὀλιγώτερον ἐνδοξος, καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἀπὸ τὴν Ἐρεσσον· ἔστειλε πλῆθος ἀποικιῶν εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, εἰς τὴν Προποντίδα καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς τόπους. Ἄνδρες ἐπίσημοι ἐγεννήθησαν ἐξ αὐτῆς· Θαλῆς τῶν ἑπτὰ σοφῶν εἰς, διδάξας πρῶτος τοὺς Ἕλληνας φυσικὰς καὶ μαθηματικὰς θεωρίας· ὁ μαθητὴς τούτου Ἀναξίμανδρος, ὁ ἱστορικὸς Ἐκαταῖος καὶ ἡ περίφημος Ἀσπασία.

Πριήνη, ὅπου ἐγεννήθη ὁ Βίας, εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν καὶ αὐτὸς, καὶ ἡ Μυοῦς· ἦσαν καὶ αὐταὶ δύο ἐκ τῶν δώδεκα Ἰωνικῶν πόλεων, ἐξ ὧν συνερχόμενοι κατ' ἔτος οἱ Ἴωνες εἰς τινὰ τόπον τῶν Πριηνέων, Πανιώνιον καλούμενον, ἐτέλουν τὰ Πανιώνια, κοινὴν πανήγυριν καὶ θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα (*).

* Ὁρη τῆς Ἰωνίας ὁ Μίμας, τοῦ ὁποίου ἀκρωτήριον ὀνομαστὸν ἦν ἡ λεγομένη μέλαινα ἄκρα (Καραμπουρνού). Μυχάλη, ὄρος δασώδες πρὸς Β: τῆς Πριήνης καὶ ἀν-

(*) Ἴδε Στράβ. Γεωγρ. Β:βλ. Η'. 2 καὶ ΙΔ'. 20. ὅστις συγκατατάσσει τὴν Χίου νῆσον καὶ Σάμον εἰς τὰς Ἰωνικὰς ἀποικίας. Ἴδε Β:βλ. 14, 3. ὁ Μ.

τικρὺ τῆς Σάμου, οὗ ἄκρα Τρωγίλιος, ἄνομαστον εἰς τὴν ἱστορίαν διὰ τὴν πρῶτον αὐτῶν μάχην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν ποταμοὶ δὲ Ἐρμιος κλ. οἱ τῆς Λυδίας. (215).

213. Εἰς τὴν Δωρίδα (εἰς τὰ παράλια τῆς ἄλλως λεγομένης Καρίας) ἦσαν πόλεις:— Ἰασσός, κειμένη μετὰ τὸ Ποσειδῖον τῶν Μιλησίων, ἔπειτα Μύνδος, ἔπειτα ἡ Ἀλικαρνασσός (Βουδρουμι), καθέδρα τῶν βασιλέων τῆς Καρίας. Εἰς αὐτὴν ἦτο ὁ περίφημος τάφος τοῦ Μανσώλου (τὸ Μανσολεῖον), ἐν τῶν ἑπτὰ θαυμάτων, κτισθεὶς εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ ὑπὸ τῆς γυναίκος του Ἀρτεμισίας. Εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν ἐγεννήθησαν καὶ οἱ περίφημοι ἱστοριογράφοι Ἡρόδοτος καὶ Διονύσιος. — Κνίδος, πατρὶς τοῦ Εὐδόξου καὶ Κτησίου, κειμένη εἰς τὴν κορυφὴν τινος Χερσονήσου, καὶ ἔχουσα δύο λιμένας. — Καῦνος (ἴδε κατ. 219).

*214. Νῆσοι παρακείμεναι τῶν προειρημένων παραλίων. Ἀρχίζοντες ἀπὸ τὰ ἄσχατα τῆς Καρίας καὶ προχωροῦντες κατὰ τὴν παραλίαν πρὸς βορρᾶν ἀπικνῶμεν τὴν Ρόδον. Αὕτη κατ' ἀρχὰς εἶχε τρεῖς πόλεις, ἀποικίας δωρικῆς, Ἰάλυσον, Κάμειρον καὶ Λίνδον, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγεννήθη ὁ Κλεόβουλος εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν. Μετέπειτα κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, συνήκισαν οἱ Ρόδιοι μίαν πόλιν λαμπράν, ὁμώνυμον τῆς νήσου των, εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἀκρωτήριον, καὶ ἠύξησαν εἰς τὰ ναυτικὰ τόσον, ὥστε πολὺν χρόνον ἐφάνησαν θαλασσοκράτορες καὶ φίλοι τῶν Ῥωμαίων, καὶ σύμμαχοι ἐγέναν ὁμοῦ καὶ ἄλλων βασιλέων φιλοῤῥωμαίων καὶ φιλελλήνων. Ἐστολίσθη δὲ ἡ πόλις καὶ μὲ πολλὰ ἀναθήματα εἰκότων καὶ ἀγαλμάτων, ἐξ ὧν ἄριστα ἦσαν ὁ Κολοσσὸς τοῦ Ἥλιου, ἐν τῶν ἑπτὰ θαυμάτων, καὶ αἱ ζωγραφίαι τοῦ Πρωτογένους. — Πρὸς Β: αὐτῆς ἡ Κῶς πατρὶς τοῦ Ἰπποκράτους. — ἡ Ἰκαρία (Νικαριά). — Ἐπειτα ἡ Σάμος πατρὶς τοῦ Πυθαγόρου, καὶ ἡ Χίος, ὅλοι οὗσαι περίφημοι διὰ τὰ κρασία των. — Ἡ Λέσβος (Μιτυλήνη) ἔχουσα τρεῖς πόλεις, Μιτυλήνην, Μήθυμναν καὶ Ἐρεσσόν. Εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον, οὖσαν σχεδὸν μητρόπολιν τῶν Αἰολικῶν πόλεων, ἐγεννήθησαν ἡ Σαπφῶ, Κόρρινα, Ἀλκαίος, Ἀρίων, Τέρπανδρος, ποιηταί, ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους Θεόφραστος, καὶ ὁ Πιπτακὸς εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν. — Τένεδος, Λῆμνος καὶ Ἰμβρος ἄντικρυ τοῦ Ἑλλησπόντου. — Μέσα δ' εἰς τὴν Προποντίδα ἦτο ἡ Κύζικος, νῆσος εὐφορος, ἥτις ἠνόνητο μὲ τὴν στερεάν διὰ δύο γεφυρῶν, καὶ ἐφημίσθη διὰ τὴν εἰς αὐτὴν κτισθεῖσαν, πλησίον τῶν δύο γεφυρῶν, ὁμώνυμον πόλιν. Αὕτη ἔχουσα δύο λιμένας κλειστοὺς, ναυτικὸν καὶ ἐμπορεῖον (*) ἐχρημάτισε λαμπρὰ καὶ δυνατῆ, καὶ ἴση μὲ τὰς πρώτας τῶν πόλεων τῆς

(*) Ἴδε περὶ τούτων Στρ. Γεωγρ. Β:Ελ. 1Β'. 11, 1Γ', 'x Β' καὶ Β:Ελ. 1Α'.

Ἀσίας, δοξασθεῖσα μάλιστα εἰς τὸν Μιθριδατικὸν πόλεμον: — Ἐμπροσθεν τῆς Κυζίκου ἄλλη νῆσος περίφημος διὰ τὰ μάρμαρά της ἦτο ἡ Προκόννησος (Μαρμαρᾶς).

215. Αἱ εἰς τὸ κέντρον χωραὶ. Ἡ Λυδία πρὸς Ἄν: τῆς Ἰωνίας, ποτιζομένη ἀπὸ τὸν Πακτωλὸν, καταβάζοντα χρυσοῦ ψήγματα, ἀπὸ τὸν Ἔρμον, Κάυστρον, καὶ τὸν Μαϊάνδρον, οὔτινες εἰσὶ ποταμοὶ καὶ τῆς Ἰωνίας. Ὄρη ὁ Τρωῶλος καὶ Σίτυλος. — *Πόλεις. Σάρδεις, πόλις μεγάλη, ἧτις ὑπῆρξε καθέδρα τοῦ βασιλείου τῶν Λυδῶν (οὔτινες ἐλέγοντο Μαῖονες καὶ Μήονες). Φιλαδέλφεια, ὑποκειμένη εἰς πολλοὺς σεισμοὺς, καὶ Μαγνησία (ἡ ὑπὸ Σιτύλῳ) ἐκ τῆς ὁποίας ὠνομάσθη ἡ μαγνητικὴ λίθος, εὐρισκομένη εἰς τὰ πέριξ.

216. Ἡ Φρυγία διηρεῖτο εἰς μεγάλην Φρυγίαν καὶ εἰς μικράν ἢ μικρὰ λέγεται καὶ ἐπίκτητος (καὶ ἦτο χώρα τῆς Τροίας): ποταμοὶ ὁ Λύκος χυνόμενος εἰς τὸν Μαϊάνδρον, ὅστις δέχεται καὶ τὸν Μαρσύαν σμὰ τῆς Ἀπαμείας: Κάυστρος, Ἔρμος, Σαγγάριος.

*Πόλεις. Ἀπάμεια: παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Μαρσύου μὲ τὸν Μαϊάνδρον, μητρόπολις τῆς χώρας καὶ ἐμπορεῖον τῆς Ἀσίας ἀξιόλογον μετὰ τὴν Ἔφεσον (*). Ἰψὸς, ἐπίσημος διὰ τὴν μεταξὺ τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου γενομένην μάχην κατὰ τὸ 301 Π. Χ.

Πρὸς τὸ Ν: Α: ἦτο ἡ Λυκαονία, ἔχουσα πόλεις Λαοδίκειαν τὴν κατακεκαυμένην, τὸ Ἰκόνιον (Κόνια), καὶ τὰ Ἰσαυρα (Σαῦρα), τὰ ὁποία ἦσαν δύο πόλεις, ἐξ ὧν ἡ μὲν ὠνομάζετο Παλαιά, ἡ δὲ Εὐερκής, καὶ ἐσύστηνον κατ' ἄλλους τὴν Ἰσαυρικὴν. — Ἄλλαι πόλεις σημαντικαὶ τῆς Φρυγίας ἦσαν αἱ Κολοσσαί (Χῶναι), πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς ὁποίας ἔγραψεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Κολοσσαεῖς. — Ἱεράπολις, ἔχουσα πολλοὺς ναοὺς καὶ θερμὰ λουτρά: Ἀντιόχεια ἢ πρὸς Πισιδίαν λεγομένη, μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ πόλις πρὸς Ἄν: τῆς Ἀπαμείας. Δορύλαιον καὶ Κοτιάειον (Κιουτάϊα) πρὸς Β: ἐμπορεῖα ἐπίσημα.

Ἡ Φρυγία εἶχεν εὐφροωτάτην χώραν ποτιζομένην ἀπὸ τοὺς διαφόρους αὐτῆς ποταμοὺς. Ἠρημώθη δὲ πολλάκις ὑπὸ σεισμῶν. Ὁ τόπος ὧν Ἠφαιστεῖος, ὡς φαίνεται, ἐσεῖετο ὑπὸ τοῦ ὑπογείου πυρός: διὰ τοῦτο καὶ ἐν μέρος αὐτῆς τῆς χώρας ἐλέγετο κατακεκαυμένη, ἧτις εἶχε ὀλοκλήρους πεδιάδας ἐλαιῶνων καὶ πολλὰς ἀμπέλους, δίδουσα καὶ ἀξιόλογον οἶνον τὸν κατακεκαυμένητην.

217. Γαλατία καὶ Ταλλογραϊκία. ὠνομάσθη ἀπὸ τοὺς Γαλάτας, παλαιοὺς Γάλλους ἢ Κελτοὺς, τοὺς μετὰ τοῦ Βρῆννου ἐκστρατεύσαντας, ἐξ ὧν μέρος ἐκατοίκησεν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς Φρυγίας περὶ

(*) Ἐπωνομάζετο Ἀπάμεια ἡ Κιθωτός, ἐπειδὴ ἡ πολλῶν ποταμῶν σύμφω τῆν περιέκλειον ὡς κιθωτίον. Ἴδε Σύν. Γεωγρ. ὑπὸ Κούμα;

τὸ 390 Π. Χ. ἦσαν δὲ τρία ἔθνη, Τολιστοβόγιοι, Τρόκμοι καὶ Τεκτόσαγες (*). Πόλεις Πεσσινοῦς, ἐμπορεῖον πλησίον τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ, ἔχουσα καὶ μέγιστον ναὸν τῆς Κυβέλης ἐπίσημον, ὅθεν οἱ Ῥωμαῖοι μετέφερον τὸ ἄγαλμα αὐτῆς εἰς τὴν Ῥώμην. Ἄγκυρα (Ἄγγορα ἢ Ἐγγιουρλι) πόλις ἐπίσημος.

218. *Καππαδοκία (ἡ μεγάλη, ἀρχαιότερα μέρος αὐτῆς ἦτο καὶ ὁ Πόντος) ποταμὸς ὁ Ἄλυς. Πόλεις. Τὰ Μάζακα μητρόπολις τοῦ ἔθνους ἐκαλεῖτο ἔτι Εὐσέβεια ἢ πρὸς τῷ Ἀργαίῳ, διότι ἔκειτο ὑπὸ τὸ ὄρος Ἀργαῖον, τὸ ὑψηλότερον πάντων· ἔπειτα ὠνομάσθη Καισάρεια, τῆς ὁποίας ἱεράρχης ἐχρημάτισεν ὁ Μέγας Βασίλειος. Τὰ Τόανα, πατρίς Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως. — Κόμανα, καὶ Νίσα πλησίον τοῦ Ἄλλου, τῆς ὁποίας ἐπίσκοπος ἐχρημάτισεν ὁ ἅγιος Γρηγόριος.

219. ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΑΙ. — Ἡ Καρία. Ν. Δ. μέρος τῆς ὁποίας κατεῖχeto ἀπὸ τὰς Δωρικὰς ἀποικίας (213). Παρὰ τὰς ἐκεῖ ῥηθείσας σημαντικὰς πόλεις ἦτο καὶ ἡ Καῦνος, πατρίς τοῦ ζωγράφου Πρωτογένους, ἔχουσα λιμένα κλειστὸν καὶ τόπον εὐφορον, ἀλλὰ νοσηρόν.

Σημ. Ἡ Καρία εἰς τὰ παράλια της, ἀπὸ τὸ σύνορον τῆς Ἰωνίας ἕως τῆς Καίνου, ὠνομάζετο Δωρίς· ἐκεῖθεν δὲ ἕως Δαίδαλα, ὠνομάζετο Περαιὰ χώρα, ἀντικρὺ τῆς Ῥόδου.

220. Λυκία. *Ἐδῶ εἶναι ἡ Δυτικὴ ἀρχὴ τοῦ μεγάλου ὄρους τῆς Ἀσίας Ταύρου ἀντικρὺ τῶν παρακειμένων εἰς τὰ παράλια τριῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι ὠνομάζονται Χελιδόνιαι. — Πόλεις. Τελμισσός, εἰς τὰ σύνορα τῆς Καρίας· Εἰνάθος, πλησίον τοῦ ὁμωνύμου της ποταμοῦ Πάταρα, πόλις μεγάλη, ἔχουσα καλὸν λιμένα, καὶ ὠνομαστὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερόν. Τὰ Μύρα, περιφημὸς λιμὴν καὶ πόλις ἐπίσημος· Φασηλῖς, ἡ ἐσχάτη πόλις τῆς Λυκίας εἰς τὰ παράλια, ἔχουσα τρεῖς λιμένας καὶ λίμνην.

220^α. *Ἡ Παμφυλία (μεταξὺ Λυκίας, Κιλικίας καὶ μεσογ. θαλάσσης). Πόλεις. Ὀλβία, ἀρχὴ τῆς Παμφυλίας μετὰ τὴν Φασηλίδα (220)· Ἀττάλεια· Πέργη παρὰ τὸν Κέστρον ποταμὸν· Ἄσπενδος, πολυάνθρωπος πόλις ὑπεράνω τῶν ἐκβολῶν τοῦ Εὐρυμέδοντος ποταμοῦ, ὅπου ὁ Κίμων ναυμαχῶν ἐνίκησε τοὺς Πέρσας. Πτολεμαῖς, εἰς τὰ σύνορα Παμφ. καὶ Κιλικίας.

*220^β. Ἡ Πισιδία ὑπεράνω τῆς Παμφυλίας οὔσα, καὶ ἡ σύνορος αὐτῆς Ἰσαυρικὴ (τῆς ὁποίας πόλεις ἦσαν τὰ Ἰσαυρα. (216) ἦσαν τόποι ὄρεινοι ἐπὶ τοῦ Ταύρου καὶ ἀσήμαντοι.

*221. Κιλικία. (μεταξὺ Παμφυλίας πρὸς Δ· Συρίας πρὸς Ἀν· καὶ

(*) Ἴδε Στρ. Γεωγρ. Β:βλ. 1Β', κεφ. Ε'.

μεσογ: θαλ: πρὸς Ν.) ἐδαιριεῖτο εἰς τραχειῖαν ἢ ὄρεινὴν, καὶ εἰς πεδινὴν. Ποταμοί. Πύρανος, Σάρος, Κύδνος (Καρασοῦ) ὅπου ὁ Ἀλέξανδρος λου-σθεῖς ἐκινδύνευσε ν' ἀποθάνῃ ἀσθενήσας. — Πόλεις. Σελινοῦς, μεγάλη τὸ παλαιὸν πόλις παραθαλάσσιος, ὠνομάζετο καὶ Τραϊανούπολις ἀπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ ἀποθανόντος εἰς αὐτήν. — Σελεύκεια Τραχειῖα (Σελέγια) εἰς τὸ μέσον τοῦ τόπου. Εἰς δὲ τὴν πεδιάδα ἦσαν οἱ Σόλοι, μετονομασθεῖσα ἔπειτα Πομπηίουπολις. — Ταρσός, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ῥέει ὁ Κύδνος ποταμός. Αὕτη, οὔσα κτίσμα τῶν μετὰ τοῦ Τριπτολέμου περιπλανωμένων Ἀργείων εἰς ζήτησιν τῆς Ἰοῦς, ἐχρημάτισε περίφημος διὰ τὴν φιλομάθειαν τῶν κατοίκων τῆς. Πολλοὶ ἐπίσημοι ἄνδρες εἰς παιδείαν ἐπὶ τῶν Ἀλεξανδρινῶν ἐγεννήθησαν ἐξ αὐτῆς, καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. — Ἰσόδος, ὅπου ὁ Ἀλέξανδρος κατεπολέμησε τὸν Δαρεῖον. Ἀπ' αὐτὴν τὴν πόλιν ὠνομάσθη καὶ τὸ κατ' αὐτοὺς τοὺς τόπους μέρος τῆς μεσογ: θαλάσσης κόλπος Ἰσσικός. Τὸ δὲ βόρειον τῆς Κιλικίας περιζώνεται ἀπὸ σειρὰν ὑψηλῶν ὀρέων τοῦ Ταύρου, τοῦ ὁποίου τὸ ἀνατολικὸν μέρος λέγεται Ἄμανός.

222. Πρὸς νότον τῶν παραλίων τῆς Κιλικίας παράκειται μεγάλη νῆσος ἡ Κύπρος, εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν πολλαὶ πόλεις ὀνομασταὶ, ἐξ ὧν Σαλαμίς, τῆς ὁποίας ἐβασίλευεν ὁ Εὐαγόρας. — Πάφος, ἐπίσημος διὰ τὸν εἰς αὐτὴν ναὸν τῆς Ἀφροδίτης. — Ἄμυθοῦς, ὅπου ἐλατρεύετο ἡ αὐτὴ θεά. Κίτιον, εἰς τὸν μεσημβρ: Αἰγιαλὸν, ὅπου ἐγεννήθη Ζήνων ὁ ἀρχηγὸς τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας.

223. Ἡ Ἀρμενία εἶναι τόπος βουνώδης, ὅπου ἔχουσι τὰς ἀρχὰς τῶν οἱ ποταμοὶ Τίγρις καὶ Εὐφράτης. — Πόλεις: Ἀρτάξατα, παλαιὰ μητρόπολις, — Ἀρτέμιτα, καὶ Τιγρὰνόκερτα, εἰς κορυφὴν βουνοῦ, μητρόπολις τοῦ Τιγράνου.

224. Ἡ Κολχίς (Μιγγρελία) εἰς τὴν Ἄν. ἀκτὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου, ποτιζομένη ἀπὸ τὸν Φάσιν ποταμόν. — Πόλεις. Δισκουρίας καὶ Αἶα. Κῆποι, ἀποικία Μιλησίων. — Ἡ δὲ Ἰβηρία ἦτο πρὸς Ἄν: ποτιζομένη ἀπὸ τὸν Κύρον ποτ. Ἡ δὲ Ἀλβανία παρὰ τὴν Ἀκτὴν τῆς Κασπίας θαλάσσης. Οἱ τρεῖς ἀνωτέρω τόποι κατεῖχον τὸν Ἰσθμὸν, ὅστις χωρίζει τὴν Κασπίαν ἀπὸ τὴν Μαύρην θάλασσαν, καὶ διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται ἡ σειρὰ τῶν ὀρέων τοῦ Καυκάσου.

§. Β'. Χῶραι πρὸς Δ: τοῦ Τίγριος.

225. Συρία. πρὸς Β: ὀρίζεται ἀπὸ τὸν Ταῦρον τῆς Κιλικίας, πρὸς Δ: ἀπὸ τὴν Μεσόγειον, πρὸς Μ: ἀπὸ τὴν Ἰουδαίαν, πρὸς Ἄν: ἀπὸ τὸν Τί-

γριν. Ὀρη Λίβανος, Ἀντιλίβανος, καὶ ἡ Πιερίαι, ὄρος συνεχόμενον μὲ τὸ Ἄμανόν. Ποταμὸς διάσημος εἶναι ὁ ὀρητικώτατος Ὀρόντης.

Πόλεις. Σαμόσατα, πατρὶς τοῦ Λουκιανοῦ.— Ἀντιόχεια ἡ ἐπὶ δάφνη πλησίον τοῦ Ὀρόντου (Ἀντακιά), μητρόπολις τῆς Συρίας καὶ ἐπίσημος πόλις ὅλης τῆς Ἀσίας.— Σελεύχεια ἡ ἐν Πιερίαι (Κεφέ).— Χαλυβῶν ἡ Βέρουια (Χαλέππι).— Λαοδίκεια, ἔχουσα σημαντικὸν λιμένα.— Ἐμεσσα (Χέμς), πόλις λαμπρὰ εἰς καρποφόρον πεδιάδα πλησίον τοῦ Ὀρόντου.— Ἡλιόπολις (Βαλβείκ) ἐπίσημος διὰ τὴν εἰς αὐτὴν λατρείαν τοῦ ἡλίου ἢ ἡλιογαθάλου.— Παλμύρα ἢ Ταδάμορα, πόλις λαμπρὰ, ὡς μαρτυροῦσι τὰ διασωζόμενα ἐτι αὐτῆς ἐρείπια εἰς τὴν ἔρημον, τῆς ὁποίας ποτὲ ἔβασίλευεν ἡ Ζηνοβία, μαθήτρια τοῦ φιλοσόφου Λογγίνου, ἥτις ὑπεδουλώθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων.— Δαμασκός, πόλις ἀρχαία καὶ ἐπίσημος τῆς λεγομένης Κοίλης Συρίας (τῆς μεταξὺ τοῦ Λιβάνου καὶ Ἀντιλίβανου χώρας).

226. Φοινίκη. Πρὸς Ν: τῆς Συρίας κεῖται ὡς στενὴ λωρὶς ἐκτεινομένη κατὰ μῆκος τῶν παραλίων. Πόλεις.— Ἄραδος, κτισμένη ἐπὶ ξηρονήσου παρακειμένη εἰς τὴν στερεάν.— Ἀντάραδος, ἐπὶ τῆς ξηρᾶς.— Τρίπολις, κτίσμα τριῶν πόλεων Ἀράδου, Τύρου καὶ Σιδῶνος.— Βύβλος, ἀφιερωμένη εἰς τὸν Ἄδωνιν· πλησίον αὐτῆς ἔρρεε καὶ τὸ ποτάμιον Ἄδωνις, καὶ ὀλίγον μακρύτερα ὁ Λύκος ποταμὸς.— Βηρυττός (Βερούτιον), πατρὶς τοῦ Σαχθωνιάθωνος.— Σιδῶν, (Σείδη) ἡ μεγίστη τὸ πάλαι καὶ δυνατωτάτη πόλις, ἥτις εἶχε δύο λιμένας καὶ ὑελουργεῖα περίφημα.— Τύρος (τσούρ), μεγίστη καὶ ἀρχαιοτάτη ἐπὶ τῆς στερεᾶς κατ' ἀρχὰς κτισμένη, ἔπειτα κυριευθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορος κατὰ τὸ 586 Π: Χ: μετεκτίσθη εἰς πλησίον τῆς στερεᾶς νήσον. Αἱ δύο αὗται πόλεις διὰ τὸ ἐμπόριον, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἀποικίας των ἕως ἔξω τῶν σιλῶν τοῦ Ἡρακλέους, ἐχρημάτισαν ἔνδοξοι καὶ λαμπραί.— Πτολεμαῖς καὶ Ἄχη λεγομένη πρότερον (τὸ Ἄκρι).— Καισάρεια, κτισθεῖσα ὑπὸ Ἡρώδου.— Ἰόππη (Γιάφας), γνωστὴ εἰς τὰ μυθεύμενα περὶ Ἀνδρομέδας.— Ἀσκάλων μικρὰ πόλις, τῆς ὁποίας ἡ γῆ ἔφερε μικρὰ κρομμύδια ἐπονομαζόμενα Ἀσκαλώνια (eschalottes).— Γάζα, ἐρημωθεῖσα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου. Μετ' αὐτὴν δὲ Ραφία καὶ Ρινοκόλουρα.

227. Παλαιστίνη καὶ Ἰουδαία λεγομένη (ἡ ἄνω τῆς Φοινίκης) ἐποτίζετο ἀπὸ τὸν Ἰορδάνην, χυνόμενον εἰς τὴν Ἀσφαλίτιδα λίμνην (Νεκρὰν θάλασσαν) γινομένην ἐκ συρροῆς ὑδάτων ἀσφαλτωδῶν. Εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης ταύτης ὑπῆρχόν ποτε αἱ πέντε πόλεις, Σόδομα, Γόμορρα, Ἄδαμα, Σηγώρ καὶ Σεβοῖμ, τὰς ὁποίας κατέκαυσε πῦρ πεσὸν ἐξ οὐρανοῦ. Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἀβραάμ ὁ τόπος οὗτος ἐκατοικεῖτο ἀπὸ

ένδεκα ἔθνη μικρά. Οἱ Ἑβραῖοι ἀποκατασταθέντες εἰς αὐτὸν ἐσύστησαν, διαμερισθέντες τὴν γῆν, ένδεκα φυλάς τὴν τοῦ Ρουβίμ, Συμεών, Ἰούδα, Ἰσάαχαρ, Ζαβουλών, Δάν, Νεφθαλεὶμ, Γάδ, Ἀσήρ, Βενιαμίν, Μανασσῆ καὶ Ἑφραῖμ. Ἡ φυλὴ τοῦ Λευὶ δὲν ἔλαβε μερίδιον γῆς, ἀλλ' ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν τήρησιν τῶν νόμων καὶ τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν. — Πόλεις ἱεροσόλυμα καὶ Σαμάρεια.

228. Μεσοποταμία· ὁ μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν Εὐφράτου καὶ Τίγριος τόπος, χωριζόμενος πρὸς Β: ἀπὸ τὴν Ἀρμενίαν διὰ τοῦ Ταύρου. Πόλεις. Ἐδεσσα. Κάρραι ἢ Χαρράν, ὅπου ὁ Κράσσος ἐνίκηθη ἀπὸ τοὺς Πάρθους. — Νίσιβις, ὀνομαζομένη καὶ Ἀντιόχεια τῆς Μυγδοῖας. — Κούναξα, ὅπου Κῦρος ὁ νεώτερος καταπολεμηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀρταξέρξου ἀπέθανε τὸ 401 Π. Χ. Οὐρ, ἀρχαία πόλις ἀναφερομένη εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀβραάμ.

229. ΑΣΣΥΡΙΑ. Β: Ἀν: τῆς Μεσοποταμίας ἐξετείνεται ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ Τίγριος. Πόλεις· Νινευτ, (κατάντικρον τῆς Μοσοῦλ). — Ἄρβηλα, ὅπου ὁ Δαρτεῖος κατετροπώθη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου. — Δημητριάς ἢ περὶ Ἄρβηλα. Ποτ. ὁ Τίγρις· οἱ δύο Ζάβατοι, ὁ μέγας καὶ ὁ μικρός (*).

230. ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ. Πρὸς Ν: τῆς Μεσοποταμίας μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγριος, ὅπου ἔκειτο ὁ τόπος ὁ ὀνομαζόμενος Χαλδαίων χώρα. Πόλεις Βαβυλὼν κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Νεμβρόδ καὶ καλλωπισθεῖσα ὑπὸ τῆς Σεμιράμιδος. Διὰ τῆς πόλεως διέβαιναν ὁ Εὐφράτης. Οἱ κρεμαστοὶ κῆποι αὐτῆς ἦσαν ἐν τῶν ἐπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου· ὁ τάφος τοῦ Βήλου ἦτο κτισμένος ἐπὶ ὑψηλοτάτου πύργου, κειμένου εἰς τὴν δυτικὴν ἄκρην τῆς ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου γεφύρας.

§. Γ'. Χῶραι πρὸς Ἀν: τοῦ Τίγριος

231. Μηδία. Πρὸς Ν: τῆς Κασπίας θαλάσσης, τόπος ψυχρὸς καὶ βουνώδης. Πόλεις· Ἐκβάτανα, (Χαμαδάν) ἡ μητρόπολις τοῦ τόπου. — Ράγα ἢ Ἀρακία· αὐτοῦ εἶναι τὰ στενά τὰ λεγόμενα Κάσπιοι πύλαι.

ΠΕΡΣΙΑ. Πρὸς Ν: τῆς Μηδίας κειμένη περιεῖχε πολλὰς ἐπαρχίας. — ἡ Περσίς· πόλεις Ἀσπάδανα (Ἰσπαχάν). — Περσέπολις, ἡ καθέδρα τῶν βασιλέων τῆς Περσίας, κατακαεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Πασαργάδα, ἡ παλαιὰ τῆς χώρας μητρόπολις.

Ἡ Σουσιανὴ ἐπὶ τοῦ Περσικοῦ Κόλπου, μητρόπολις τὰ Σοῦσα.

232. Παρὰ τὰς ἄνω εἰρημένας ἐπαρχίας ἦσαν καὶ ἄλλαι ὀλιγώτερον ἐγνωσμέναι· Ἡ Καρμανία πρὸς Ἀν: τῆς Σουσιανῆς. — Πόλεις Κάρμανα

(*) Ἴδε Στρ. Β:βλ. ις'. ὅποιον ἔκτασιν ποτε εἶχεν ἡ Ἀσσυρία καὶ τίνες ὀνομάζοντο Ἀσσύριοι. ὁ Μ.

καὶ Ὀρμουσία (Ὀρμούς).— ἡ Γεδρωσία παρὰ τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν κατοικουμένη ἀπὸ λαοὺς ἰγθυοφάγους. — ἡ Ἰρμανία καὶ Παρθυαία, τόποι βουνώδεις— Β: Ἄν: τῆς Περσίας. Ἀρία, Μαργιανή, Βακτριανή, ὅπου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου οἱ Μακεδόνες ἐσύστησαν ἓν βασίλειον.— Ἡ Σογδιανή, τῆς ὁποίας μητρόπολις ἦτο τὰ Μαράκανδα (Σαμαρκάνδη), ποτιζομένη ἀπὸ τὸν Ὄξον καὶ ἀπὸ τὸν Ἀξάρτην χυνόμενον εἰς τὴν Ἀράλιν λίμνην (*).

233. Ἡ πέραν τοῦ Ὄξου χώρα ὠνομάζετο καὶ Σκυθία· τοῦτο δὲ τὸ γενικὸν ὄνομα ἐδίδοτο εἰς ὅλην τὴν Βορειᾶν Ἀσίαν, τῆς ὁποίας μικρότατον μέρος ἐγνώριζον οἱ παλαιοί. Ἡ Σκυθία ἐδιαιρεῖτο διὰ τοῦ Ἰμάου ὄρους εἰς δύο μέρη· τὸ μὲν ἐντεῦθεν τὸ δὲ ἐκεῖθεν τοῦ Ἰμάου, ἐπίσης ὀλίγον ἐγνωσμένα καὶ τὰ δύο.

234. Μεταξὺ Σκυθίας, ἐκεῖθεν τοῦ Ἰμάου, καὶ Ἰνδίας ἔκειτο, ὡς φαίνεται, ἡ Σηρικὴ χώρα, ὅθεν οἱ παλαιοὶ ἐλάβανον τὰ σηρικά. Ταῦτα δὲ νομίζουσιν ὅτι εἶναι ἐκ τῶν αἰγιδοτρίχων ὑφάσματα, ἐκ τῶν ὁποίων κατασκευάζονται τὴν σήμερον τὰ λαχούρια, καὶ τὸ σηρικὸν ὑφασμα ἢ τὰ μεταξωτά. Ἄλλοι Γεωγράφοι θέτουσιν ἔτι ἀπωτέρω πρὸς Ἄν: τὴν Σηρικὴν.

235. Πρὸς Ν: ἐκτείνεται ἡ Ἰνδικὴ διὰ τοῦ Γάγγου ποτ: διαιρουμένη εἰς δύο, εἰς τὴν ἐντεῦθεν, καὶ εἰς τὴν ἐκεῖθεν τοῦ Γάγγου χώραν.— Πόλις ἐπίσημος, Παλιθόρα ἐπὶ τοῦ Γάγγου. Εἰς δὲ τὴν ἐκεῖθεν τοῦ Γάγγου ἐγνώριζον οἱ παλαιοὶ τὴν Χερσόνησον τοῦ Χρυσοῦ, ἣτις εἶναι τὸ δυτικὸν μέρος τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Βιρμάνων. Ταπροβάνην δὲ ὠνόμαζον τὴν νῆσον Κεϋλάνην, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπέδιδον καὶ πλειοτέραν τῆς ὅσης ἔχει ἐκτάσεως.

236. Εἰς τὸ Ν: Δ: τῆς Ἀσίας ἐκτείνεται ἡ μεγάλη Χερσόνησος, ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, πρὸς Δ: καὶ τοῦ Περσικοῦ Κόλπου πρὸς Ἄν: περικλειομένη, καὶ καλουμένη Ἀραβία. Ταύτης δὲ οἱ παλαιοὶ δὲν ἐγνώριζον ἄλλο παρὰ τὰ παράλια ἀπὸ δὲ τὴν τοῦ Αἰλίου Γάλλου ἐκστρατείαν, γινομένην περὶ τὸ 20 ἔτος Π: Χ: ἔμαθάν τινες γνώσεις, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς πολλὰ ἀτελεῖς, περὶ τῶν ἐσωτερικῶν μερῶν τῆς χώρας. Ἐδιαιρεῖτο δ' ὑπ' αὐτῶν εἰς Ἀραβίαν Πετραίαν, Ἐρημον καὶ Εὐδαίμονα: * Ἡ Πετραία Ἀραβία ἔκειτο εἰς τὸ βόρειον μέρος συνορεύουσα μὲ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ διαιρουμένη εἰς Ἰδομυαίαν χώραν, ἣτις ἔκειτο ὑπὸ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ εἰς Ναβαταίαν, ἣτις ἐξετεινετο πρὸς τὰ κάτω ἕως εἰς τὴν Εὐδαίμονα Ἀραβίαν.— Πέτρα, ἡ μητρόπολις ἐπάνω βράχων κτισμένη, ἐκ τῆς ὁποίας

(*) Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀνωτέρω τόποι ἐσύστηνον τὸ βασίλειον τῆς Περσίας, τὸ ὑποῖον περιελάμβανέ ποτε καὶ ἄλλους, ἔχον καὶ τὰ Σοῦσα πρωτεύουσαν· ὁ Μ.

καὶ ἡ χώρα ἐπωνομάσθη Πετραία. — Αἴλινα πλησίον τῆς θαλάσσης παρὰ τῇ ὁποίᾳ καὶ τὸ ὄρος Σινᾶ καὶ Χωρήβ· εἰς τὴν Ναβαταίαν ἔκειτο ἡ Μαδιάμ.

Ἐρημος Ἀραβία ἐλέγετο ὅλον τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς χώρας κατοικούμενον ἀπὸ λαοὺς νομαδικούς· τὸ δὲ νότιον καὶ νοτιοδυτικὸν μέρος ἐλέγετο Εὐδαίμων Ἀραβία. — Μεσόγειοι πόλεις. Ἰάθριππα (Μεδινά) καὶ Μακόραθα (Μέκκα)· παραθαλάσσιος δὲ, ἡ Εὐδαίμων Ἀραβία (Ἄδεν), ἧτις ἐχρημάτισεν ὡς ἀποθήκη ὄλων τῶν Ἰνδικῶν ἀρωμάτων, τὰ ὁποῖα ἐντεῦθεν μετεπιβάλλοντο εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἐκ τούτου δὲ ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος τῆς χώρας, καὶ ἡ ἀπάτη, ὅτι τὰ Ἰνδικὰ ἀρώματα ἐγεννῶντο εἰς τὴν Ἀραβίαν. Ἡ εὐδαίμων Ἀραβία ἦτο κατὰ τόπους εἰς ὑπερβολὴν εὐφορος, φέρουσα καὶ λιθανωτὸν, σμύρναν καὶ βάλσαμον· οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς εἶχον ἐκ τῆς ἐμπορίας μεγίστην εὐτυχίαν (*).

ΚΕΦΑΛ: Β'.

ΑΦΡΙΚΗ Η ΔΙΒΥΗ.

237. Τὸ ὄνομα Ἀφρικὴ δὲν ἐδίδετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν εἰς ὅλους τοὺς τόπους τοῦ μέρους τούτου τῆς Γῆς, ὅσοι ἐγνωρίζοντο ὑπ' αὐτῶν. Διβύη ἦτο τὸ γενικὸν ὄνομα. Ἀφρικὴ δ' ἐλέγετο κυρίως ἡ χώρα τῶν Καρχηδονίων. Οἱ παλαιοὶ εἶχον τὸν Νεῖλον ὄριον μεταξὺ Ἀσίας καὶ Λιβύης· εἰς τρόπον ὅτι ὑπελάμβανον τοὺς πρὸς Ἄν: τοῦ ποταμοῦ τούτου τόπους ἀνήκοντας εἰς τὴν Ἀσίαν.

238. Ἡ Αἴγυπτος σχηματίζει μίαν δεξαμενὴν ἢ λεκάνην (bassin) κεκλιμένην ἀπὸ τὸ Ν: Α: πρὸς τὸ Β: $\frac{1}{4}$ Δ: καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν περιλειομένην ἀπὸ ὄρη, καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁποίας ῥέει ὁ Νεῖλος. Αὐτὸς ὁ ποταμὸς ἔχει τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ εἰς τὰ ὄρη τὰ πρὸς Δ: τῆς Ἀβυσσινίας ὀνομαζόμενα Σελήνης ὄρη, καὶ δέχεται δύο ποτάμια τὸν Ἀσταβόραν καὶ Ἀσάπουν, τὰ ὁποῖα περιεκύκλονον τὴν νῆσον Μερόην. Κατ' ἔτος περὶ τὰς θερινὰς τροπὰς πλημμυρεῖ ἀπὸ τὰς περιοδικὰς βροχὰς τὰς καταπιπτούσας ἐπ' αὐτῶν τῶν ὀρέων· τότε σκεπάζει ὅλην σχεδὸν τὴν κοιλάδα τῆς Αἴγυπτου, ὑγραίνει τὰ χωράφια καὶ καθιστᾷ αὐτὰ εὐφορα. Ἄνω δὲ τῆς θαλάσσης, 30 λεύγας περίπου, διαίρεται εἰς πολλοὺς βραχίονας, ἐξ ὧν δύο οἱ κυριώτεροι σχηματίζουσιν ἕκτασιν γῆς ἐκ τοῦ σχήματος ὀνομαζόμενην Δέλτα. Ἐπτὰ δὲ στόματα τοῦ Νεῖλου ὡς κυριώτερα κριθμουν οἱ παλαιοὶ ἀρχίζοντες ἀπὸ Δ: τὸ Κανωβικόν, Βολβίτινον, Σεβεννυτικόν, Φατικόν, Μενδήσιον, Τανιτικόν, Πηλουσιακόν.

(*) Ἰδε σύνοψιν τῆς Παλ. Γεωγρ. ὑπὸ Κούμα σελ. 45. ὁ Μ.

239. Ἡ Αἴγυπτος διετέμενετο προσέτι ὑπὸ πλῆθους διωρύγων, ἐξ ὧν μία χύνεται εἰς τὴν λίμνην τοῦ Μοίριδος, τὴν ὁποίαν ἡ ἀνθρώπινος ἐργασία εἶχε κάμει εὐρυχωροτέραν. Μία ἄλλη, ἀρχισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Νεκῶ, συνεχισθεῖσα ἀπὸ τὸν Δαρεῖον τὸν Α', τελειωθείσα ἀπὸ τὸν Πτολεμαῖον τὸν Φιλάδελφον, ἀφθεῖσα ἔπειτα καὶ πάλιν ἐξαναρχισθεῖσα ἀπὸ τὸν Ἀδριανὸν, καὶ τέλος ἀπὸ τοὺς Ἀράβας, ἔγινε διὰ τὰ ἐνόη τὸν Νεῖλον μὲ τὸν βόρειον μυχὸν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

240. Ἡ Αἴγυπτος ἦτο διηρημένη εἰς ἐπαρχίας, νομοὺς καλουμένας, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἄλλοτε ἄλλως εἶχε διορισθῆ. Περιελαμβάνοντο δὲ ὅλοι οἱ νομοὶ εἰς τρία μεγάλα τμήματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν ὠνομάζετο ἄνω Αἴγυπτος ἢ Ὀμβαίς· τὸ δὲ, Μεσαία Αἴγυπτος ἢ Ἐπτανομίς· τὸ δὲ, Κάτω Αἴγυπτος ἢ Δέλτα.

241. Αἱ ἐπισημότεραι πόλεις (ἀρχιζομένης τῆς ἀπαριθμήσεως ἀπὸ Νότου) ἦσαν· Φιλῆ καὶ Ἐλεφαντίνη, ἐκάστη κεκμημένη εἰς νῆσον τοῦ ποταμοῦ. — Συήνη (Ἀσουάν) σχεδὸν ὑπὸ τὸν τροπικόν. Αὐτοῦ εὐρίσκετο φεῶαρ, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευέ ποτε τὰ δεικνύη τὴν στιγμὴν τῶν θερινῶν τροπῶν. — Ὄμβαι Διόσπολις. — Κοπτὸς, ὅθεν ἤρχιζεν ὁδὸς φέρουσα εἰς Βερενίκην ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. — Τέντυρα, Λυκόπολις, Κροκοδειλόπολις ἢ Ἀρσινόη, πλησίον τῆς ὁποίας ἔκειτο ὁ Λαβύρινθος. — Μέμφις, ἡ πρωτεύουσα τῆς Μεσαίας Αἴγυπτου. Αὐτοῦ πλησίον εἶναι αἱ τρεῖς μεγάλαι πυραμίδες. — Ἡλιόπολις. — Πηλούσιον, ἡ κλεις τῆς Αἴγυπτου ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Ἀραβίας. — Σαῖς, εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ Δέλτα. — Ἀλεξάνδρεια, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἐνωθεῖσα μὲ τὴν νῆσον Φάρον διὰ κρηπίδος (chaussée) καλουμένης Ἐπταστάδιον.

242. Ἡ πρὸς Νότον τῆς Αἴγυπτου χώρα ὠνομάζετο Αἰθιοπία, ἥτις φαίνεται ὅτι περιλαμβάνεν ὅλην τὴν Νουβίαν καὶ μέρος τῆς Ἀβυσσινίας. Οἱ παλαιοὶ ἐγνώριζαν τὴν νῆσον Μερόην σχηματιζομένην ἀπὸ τοὺς δύο πρωτίστους ποταμοὺς τοὺς συμβάλλοντας εἰς τὸν Νεῖλον. Τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς Ἀβυσσινίας ὠνόμαζον οἱ παλαιοὶ Κιναμωμοφόρον χώραν· τὴν δὲ παραλίαν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, Τρωγλοδυτικὴν ἀπὸ τοὺς ἐν αὐτῇ τρωγλοδυτὰς λαοὺς, κατοικοῦντας εἰς τρώγλας καὶ σπήλαια. Ὁ πρὸς Ν: τοῦ πορθμοῦ Βαβελμανδέλου τόπος ὠνομάζετο Μυρρόφορος χώρα ἕως τὸ ἀκρωτήριον τῶν Ἀρωμάτων (Γουαρδεφούτιον), κατέμπροσθεν τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ νῆσος Διοσκορίς (Σοκοτόρα). Πέραν τοῦ ἀκρωτηρίου ἐκτείνεται ἡ παραλία Ἀζανία (παραλ. Ἀζιάν) τελευτῶσα εἰς τὸ ἀκρωτήριον Πράσον, μέχρι τοῦ ὁποίου οἱ παλαιοὶ ἐγνώριζον τὴν χώραν.

243. Ἡ ΜΑΡΜΑΡΙΚΗ, (πρὸς Δ: τῆς Αἴγυπτου) ἤρχιζεν ὀλίγον ἐκείθεν

τῆς Ἀλεξανδρείας. Παραιτόνιον ἐλέγετο ὁ ἐπισημότερος αὐτῆς τόπος. Μέγας κατάβαθμος ἦτο σειραὶ ὁρέων τῆς Μαρμαρικῆς.

244. Πρὸς Νότον εἶναι αἱ Λυάσεις, ἦγουν αἱ ἐν μέσῳ τῶν ἀμμωδῶν ἐρήμων εὐκαρποὶ χῶραι. Οἱ Ἕλληνες ἐγνώρισαν τρεῖς, τὴν μεγάλην, τὴν μικράν, καὶ τὴν τοῦ Ἀμμωνος. Εἰς ταύτην ἦτο τὸ τοῦ Ἀμμωνος Διὸς ἱερόν, ὅπου ὑπῆγεν ὁ Ἀλέξανδρος.

245. Ἡ Κυρηναϊκὴ ὠνομάζετο ἔτι καὶ Πεντάπολις ἀπὸ τῶν πέντε αὐτῆς πρωτίστων πόλεων. Ἦσαν δὲ αὗται· Κυρήνη, πατρίς τοῦ φιλοσόφου Ἀριστίππου, τοῦ ποιητοῦ Καλλιμάχου, καὶ τοῦ Γεωγράφου Ἰρατοσθένους· Ἀπολλωνία, Δάρνις, Πτολεμαῖς καὶ Βερενίκη. Οἱ Νασαμῶνες ἐκατοίκουν πρὸς Ν: τῆς Κυρηναϊκῆς· ἦσαν δὲ ἀκριδοφάγοι.

246. ὠνομάζον Συρτικὴν τὴν χώραν τὴν ἐκτεινομένην παρὰ τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, καὶ σχηματίζουσιν δύο βαθεῖς κόλπους, Σύρτις καλουμένους· ἐξ ὧν ἡ μὲν ἐπωνομάζετο μεγάλη, ἡ δὲ μικρὰ (κόλποι τῆς Σύδρας καὶ Γαβῆς), τῶν ὁποίων ἡ θαλασσοπλοῖα ἐνομιζέτο κινδυνώδης. Οἱ Ψύλλοι ἦσαν οἱ κατοικοῦντες αὐτοῦ, πιστευόμενοι ὅτι ἤξευρον τὸ μυστικόν τοῦ νὰ γοητεύωσι τὰ ὄφειδια· καὶ οἱ Λωτοφάγοι, οἱ ἀπὸ τοῦ φουρομένου εἰς τὴν χώραν τῶν πολλοῦ Λωτοῦ τρεφόμενοι. Περὶ τὴν μικρὰν Σύρτιν κεῖται ἡ νῆσος Μῆνιγξ ἢ ἡ τῶν Λωτοφάγων.

247. Ἡ χώρα τῶν Καρχηδονίων, καὶ Ἀφρικὴ καλουμένη ὑπὸ τῶν Λατίνων (237), εἶχε τὴν Συρτικὴν πρὸς Ἄν: καὶ τὴν Νομαδικὴν πρὸς Δ:—Ποτ: ὁ Βαγράδας (Μεγγέρδας) ἐκβάλλων εἰς τὴν θάλασσαν πλησίον τῆς Καρχηδόνος. Ἡ δὲ χώρα ἐδιαιρεῖτο εἰς δύο· ἄ. εἰς τὴν Βυζακηνήν.—Π. Βυζάκιον εἰς τὸν μυχόν τῆς μικρᾶς Σύρτιος.—Ἄδρουμετον ἢ Ἀδρόμη,—Τύσδρος· β' εἰς τὴν Ζευγιτανήν.—Π. Ἰτίκη, φημισθεῖσα διὰ τὸν ἐν αὐτῇ θάνατον τοῦ Κάτωνος.—Τύνις (Τούνεσι),—Ἴπποζαρυτός, καὶ Καρχηδῶν, τῆς ὁποίας ἡ μὲν ἀκρόπολις ἐλέγετο Βύρσα, ὁ δὲ λιμὴν Κώθων.

248. Νομαδικὴ (Νουμιδία) πρὸς Δ: τῆς κυρίως Ἀφρικῆς ἐξετεινετο ἕως τῆς Μαυριτανίας. Ἐπισημότερος ποταμὸς αὐτῆς ὁ Ἀμψαγας. Π. Ἴππορρήγιον (Βόννα) ἢ Ἴππώνη, τῆς ὁποίας ἐχρημάτισεν ἐπίσκοπος ὁ ἱερὸς Λύγουστινος.—Κίρτα, (Κωνσταντίνα) καθέδρα τῶν τῆς Νομαδικῆς βασιλέων.—Ζάμα, ὅπου ὁ Σχηπίων ἐνίκησε τὸν Ἀνίβαν. Οἱ Νομαδικοὶ ἦσαν διηρημένοι εἰς Μασσυλιαίους, κατοικοῦντας πρὸς Ἄν: καὶ εἰς Μασσαισυλιαίους, πρὸς Δ.

249. Ἡ ΜΑΥΡΟΣΙΑ. (Μαυριτανία) ἔκειτο ἀμφοτέρωθεν τῶν Ἰρακλείων στηλῶν, καὶ ἀντεστοίχει εἰς τὸ νῦν βασίλειον τοῦ Μαρόκου· ἐδικαι-

ρεῖτο δὲ εἰς Καισαριανὴν πρὸς Ἀν: καὶ εἰς Τυγγιτανὴν πρὸς Δ: — Η: Καισάρεια, Τύγγις (Ταγγέρ.) Λίξος.

250. Αἱ χῶραι, περὶ ὧν ἔγεινεν ὁ λόγος, δὲν ἐξηπλόνοντο ὀλοτελῶς πρὸς Ν: τοῦ Ἄτλαντος. Τὰ παλαιτέρω δὲν ἐγνώριζαν οἱ παλαιοὶ εἰμὴ συγκεχυμένως καὶ ἀτελῶς. Ἰνόμαζαν δὲ τοὺς κατοίκους τῶν ἐρήμων Γαιτούλους, Μελανογαιτούλους καὶ Γαράμαντας. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι κατόκουν περὶ τὴν Φαζανίαν, ἣτις φαίνεται νὰ ἦναι τὸ νῦν Φέτζανον. Περὶ τοῦ Νίγητος εἶχον ἀμυδρὰν ἰδέαν οἱ παλαιοὶ, καὶ κατὰ τὰ φαινόμενα, δὲν ἐγνώριζον τίποτε πέραν τοῦ Βοιάδου ἀκρωτηρίου ἐπὶ τῆς Δυτικῆς παραλίας.

Ἄξιουσὶ τινες ὅτι οἱ παλαιοὶ ἐγνώριζον καὶ πέντε ἐκ τῶν Καναρίων νήσων, τὰς ὁποίας ἠνόμαζον, Ἀπρόσιτον, Ἡρας νήσον, Καπρариαν, Νιβαρίαν καὶ Καναρίαν.

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

ΕΥΡΩΠΗ.

Θέλομεν ἀρχίσει τὴν περιγραφὴν τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν, διὰ νὰ ἴδωμεν κατ' ἀρχὰς τοὺς περιφημότερους τόπους καὶ τοὺς γνωστοτέρους.

§. α. ΕΛΛΑΣ.

251. Ἡ Ἑλλάς ὠρίζετο πρὸς Ἀν: ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, πρὸς Μ: ἀπὸ τὸ Κρητικὸν πέλαγος, πρὸς Δ: ἀπὸ τὸ Σικελικόν. Τὰ μέρη δ' ἐξ ὧν συνίστατο ἡ ἐπικράτεια αὐτῆς ἦσαν Στερεὰ καὶ Νῆσοι. Ἡ Στερεὰ αὕτη περιεῖχε κατὰ πρῶτον τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἰδίως Ἑλλάδα.

Εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ὠνομάζετο Ἑλλὰς μικρὸν τι μέρος εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἔπειτα ὠνομάσθησαν αἱ μεταξὺ Θεσσαλίας καὶ τῆς Πελοποννήσου ἐλεύθεραι πολιτεῖαι: μετὰ δὲ τὰ Περσικὰ συγκατετάχθησαν καὶ ἡ Πελοπόννησος καὶ ἡ Θεσσαλία: τελευταῖον ὑπὸ τ' ὄνομα τοῦτο συμπεριελήφθησαν ὅλαι αἱ πλησιόχωροι πολιτεῖαι, ὅπου ἐλαλεῖτο ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἢ ἡ Ἑπίρος ἢ ἡ Μακεδονία. (*)

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ. ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς ἢ Κερσονήσου, ἣτις ἐνόνεται μὲ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου (ὅστις σήμερον λέγεται καὶ Ἐξαμίλλιον, διότι ἔχει 6 μιλ: πλάτους). Κατ' ἀρχὰς δὲ ὠνομάζετο Λιγυαλία, ἔπειτα Ἀπία, Ἄργος, Πελασγία.

Εἰς τὰ παράλια αὐτῆς τῆς Κερσονήσου εἰσχωροῦσα ἡ Μεσόγειος θάλασσα σχηματίζει πολλοὺς κόλπους βαθεῖς, οἵτινες διατέμνοντες αὐτὴν, τῇ δίδουσι σχῆμα ὅμοιον μὲ σχῆμα φύλλου πλατάνου, ἢ μὲ συκαμίνεας (μουριάς): ἴσως δ' ἐκ τούτου ἔλαβε καὶ τὸ μεταγενέστερον ὄνομα Μορέας

(*) Σύνοψις τῆς Παλ. Γεωγρ. ὑπὸ Κούμα, σελ. 72. ὁ Μ.

κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δουλείας καὶ ἐκβαρβαρώσεως τῶν κατοίκων τῆς. Οἱ δὲ σημαντικώτεροι κόλποι οὗτοι, γνωσμένης ἀρχῆς Ν: Ἄν: εἶναι ὁ Σαρωνικός, ὁ Ἀργολικός, ὁ Λακωνικός, ὁ Μεσσηνιακός (ἀβαθέστεροι δὲ ὁ Χελωνάτας καὶ ὁ τῆς Κυλλήνης) καὶ ὁ Κορινθιακός. Ἀκρωτήρια δὲ Ἄραξος (τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου), ἔπειτα Χελωνάτας (εἰς τὸν ὁμώνυμον τοῦ κόλπου), Ἀκρίτας καὶ Ταίναρον (τοῦ Μεσ: κόλπου), Μαλέας (μεταξὺ Λακωνικοῦ καὶ Ἀργολικοῦ κόλπου), καὶ Σκύλλαιον τὸ χωρίζον τὸν Ἀργολικὸν ἀπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου.

Παλαιόθεν ἐδιδαιρέετο ἡ Πελοπόννησος εἰς ἐπαρχίας, ἡ καθεμία τῶν ὁποίων εἶχε καὶ πολιτείαν ἰδίαν. Ἦσαν δὲ αἱ ἐξῆς. Κορινθία μετὰ τῆς Σικυωνίας καὶ Ἀχαΐας, Ἀργολίς, Λακωνία. Μεσσηνία, Ἠλις καὶ Ἀρκαδία.

252. Κορινθία. Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς γῆς αὐτῆς ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ μεταξὺ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ Σαρωνικοῦ κόλπου. Ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς Κόρινθος ἐχρημάτισεν εὐδαίμων καὶ δυνατὴ διὰ τὸ ὅποιον ἐκαρπούτο ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας καὶ Ἀσίας, ὡς ἐκ τῆς προσφόρου πρὸς τοῦτο τοποθεσίας τῆς. Κειμένη ἐνώπιον τοῦ ἰσθμοῦ, εἰς τὴν ρίζαν τοῦ Ἀκροκορίνθου, ἐπὶ ἐπιπέδου τραπεζώδους, ἦτο κυρία δύο λιμένων ἐξ ὧν ὁ μὲν Λέχαιον (Λουτράκι) εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον κείμενος, ὅπου ἐλλιμενίζοντο τὸ ἐκ τῆς Ἰταλίας πλοῖα· ὁ δὲ Κεγχρεαί (Κεχρναί) εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, ὅπου εὐρίσκοντο τὰ τῆς Ἀσίας φορτία, καὶ ἐνηλλάσσοντο μὲ τὰ ἐκ τῆς Ἰταλίας. Οὕτως ἡ Κόρινθος ἀπελάμβανεν ἐκ τοῦ ἐμπορίου μεγάλα πλεονεκτήματα καὶ πλοῦτον πολὺν, καὶ ἔσχυσεν ἐπὶ πολὺ, ὥστε καὶ μητρόπολις νὰ γένη ἄλλων πόλεων ὀνομαστῶν διὰ τῶν ἀποικιῶν τῆς, καὶ μέρος σημαντικὸν νὰ λαμβάνη εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα. Ἐπὶ δὲ τῆς καταστροφῆς τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας καταδαφίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰπάτου Μομμίου· ἀνεκτίσθη ὁμως ἔπειτα ὑπὸ Ἰουλίου Καίσαρος, συνοικίσαντος πολλοὺς ἐκ διαφόρων γενῶν ἀπελευθέρους. Οὗτοι δὲ, ἀνασκάπτοντες τὰ εἰρείπια καὶ τοὺς τάφους, ἐγένευσαν τὴν Ῥώμην ἀπὸ Νεκροκορινθίους, δηλ.: ἀπὸ πήλινα καὶ Χάλκινα φιλοτεχνήματα, καθὼς καὶ ἐπὶ Μομμίου ἐντεῦθεν μετεκομίσθησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν πλῆθος εἰκότων καὶ ἀγαλμάτων, τὰ ὅποια ἦσαν τ' ἀριστουργήματα τῆς Ἑλληνικῆς φιλοτεχνίας· διότι εἰς τὴν Κόρινθον καὶ Σικυῶνα ἐπέδωσαν πολὺ αἱ ὠραῖαι τέχναι τῆς Ζωγραφικῆς καὶ ἀγαλματοποιίας.

Ἀκροκόρινθος ἦτο ἡ Ἀκρόπολις τῆς Κορίνθου ἐπὶ βουνοῦ κτισμένη. — Οἰνὴ, φρούριον εἰς τὸ ἀκρωτήριον Ὀλμιαί (Ἀγρλιῶς) πλησίον τῆς Μεγαρικῆς. — Σχινοῦς, ἄλλος λιμὴν πλησίον τῶν Κεγχρεῶν εἰς τὸ στενωτάτον τοῦ ἰσθμοῦ. — Κρομμυῶν καὶ Τενέα κῶμαι τῆς Κορινθίας. Ἡ

τελευταία εἶχε καὶ ἱερὸν ὀνομαστὸν τοῦ Τενεάτου Ἀπόλλωνος. Ἐπὶ δὲ τοῦ Ἰσθμοῦ ἦτο τὸ τοῦ Ἰσθμίου Ποσειδῶνος ἱερὸν εἰς ἄλλος, ὅπου οἱ Κορινθιοὶ ἐτέλουν τῶν Ἰσθμίων τοὺς ἀγῶνας.

* 253. α. Σικυωνία, παρὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, χωριζομένη ἀπὸ τὴν Κορινθίαν διὰ τοῦ ποταμοῦ Νεμέα. Ἡ πρωτεύουσα Σικυῶν (Βασιλική), καὶ παλαιότερα Μηκῶνη καὶ Αἰγιαλοὶ ὀνομαζομένη, εἶναι ἀρχαιοτάτη πόλις, καὶ τὸ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀναφερόμενον ὡς πρῶτον συστηθὲν βασιλείον. Εἰς αὐτὴν ἐγεννήθη ὁ Ἄρατος, ὅστις καὶ τὴν πατρίδα του ἠλευθέρωσε, καὶ τὴν Ἀχαϊκὴν συμμαχίαν κήζησεν ἐκλεχθεὶς ἀρχηγός. Ὁ Φλιοῦς, εἰς τὴν Φλιασίαν χώραν κείμενος, μεταξὺ Σικυωνίας, Ἀργείας, Κλεωνῶν, καὶ Στυμφάλου, ἐχρημάτισέ ποτε πόλις αὐτόνομος. Ποτ: Ἀσωπὸς παραρρέων τὴν Σικυωνίαν.

253. β. ἈΧΑΪΑ. Παρὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ἐκτεινομένη ἕως τοῦ καταντικροῦ τῆς Κεφαλληνίας Ἀράξου ἀκρωτηρίου. Ὀνομάσθη δὲ κατ' ἀρχὰς Αἰγιαλία· ἔπειτα Ἰωνία ἐκ τῶν εἰς αὐτὴν ἀποικισάντων Ἰόνων Ἀθηναίων· καὶ τέλος Ἀχαΐα, ἀφ' οὗ οἱ Ἀχαιοὶ, ἐκβαλόντες τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τὴν ἀνάδοον τῶν Ἡρακλειδῶν, ἐκυρίευσαν τὸν τόπον. Οὗτοι κατὰ πόλεις πολιτευόμενοι ἐβασιλεύθησαν κατ' ἀρχὰς, ἔπειτα δὲ ἐδημοκρατήθησαν, ἔχοντες κοινὴν συμμαχίαν λεγομένην Ἀχαϊκὴν, ἧτις, διασπαθεῖσα ὑπὸ τῶν Μακεδόνων, ὕστερον ἀνεστήθη πάλιν κραταιότερα, ὥστε ἐπὶ Ἀράτου προσετέθησαν εἰς τὴν συμμαχίαν ἡ Κορινθία καὶ ἡ Σικυωνία, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις τῆς Πελοποννήσου ὀνομασαί. Εἶχον δὲ κατ' ἀρχὰς δύο στρατηγούς κοινούς, ἔπειτα ἓνα, καὶ ἓνα γραμματεῖα κοινόν, καὶ κοινοβούλιον ἐξ ἀντιπροσώπων ἑλθόντων τῶν συμμαχιδῶν πόλεων συγκροτούμενον εἰς ἓνα τόπον τῶν Αἰγίων, (λεγόμενον Ὀμάριον ἄλλος τοῦ Διὸς) τὸ ὅποσον ἐκυβέρνα τὰ κοινὰ πράγματα τῆς ὁμοσπύδου ταύτης συμπολιτείας. Οἱ Ῥωμαῖοι αὐτὴν τὴν συμπολιτείαν ὑποτάξαντες ἐκυρίευσαν καὶ ὀνόμασαν τὴν Ἑλλάδα Ἀχαΐαν, ὡς εὐρόντες τότε αὐτὴν τὴν πολιτείαν ἰσχυροτάτην τῶν λοιπῶν.

Αἱ δὲ ἀρχαῖαι πόλεις τῆς συμμαχίας, καθ' ἃς ἦτο καὶ ὁ τόπος ἀνεκαθεν διηρημένος, ἦσαν δώδεκα, αἱ ἐφεξῆς.

Πελλήνη, μετὰ τὴν Σικυῶνα κειμένη 60 στάδια μακρὰν τῆς θαλάσσης· δευτέρα, Αἰγείρα ἐπὶ βουνοῦ· τρίτη, Αἰγαί, ἧτις εἶχε καὶ Ποσειδῶνος ἱερὸν· τετάρτη, Βοῦρα· μετ' αὐτὴν Ἑλίκη· ἔπειτα Αἴγιον (Βοστίτσα). Ῥύπες, Πάτραι, Φάρα, Ὠλένος, ἔπειτα Δύμη καὶ Τριταΐα. Ὅλαι δὲ αὗται αἱ πόλεις δὲν διεσώθησαν μέχρι τέλους τῆς συμμαχίας. Οἱ μὲν κάτοικοι τῶν Αἰγίων συνφίσησαν εἰς τὴν Αἰγείραν, καὶ τῆς Ὠλένου εἰς τὴν Δύ-

μην ἢ δὲ Βοῦρα κατεπόθη ὑπὸ σεισμῶν, καὶ ἡ Ἑλίκη ἠφανίσθη ὑπὸ τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης. Αἱ Ῥύπες ἦσαν ἐρημιωμένοι· τὴν δὲ χώραν τὴν Ῥυπίδα ἐνέμοντο οἱ Αἰγίεις καὶ οἱ Φαρεῖς, καθὼς καὶ τὴν τῶν Ὠλενίων οἱ Δυμαῖοι.

Μεταξὺ αὐτῶν τῶν πόλεων ἀξιόλογοι ἦσαν αἱ Πάτριαι, εἰς τὴν ὁποίαν συνώκησαν οἱ Ῥωμαῖοι ἱκανοὺς στρατιώτας μετὰ τὴν ἐν Ἀκτίῳ νίκην. Ἡ Δύμη, πρὸς τὰ σύνορα τῆς Ἠλείας, ἀλίμενος πόλις καὶ δυτικωτάτη τῆς Ἀχαιῆς. Καὶ εἰς αὐτὴν συνώκηθησαν ὑπὸ τοῦ Πομπηίου πολλοὶ ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατατροπωθέντων πειρατῶν. Τὸ Αἶγιον, ὅπου συνήρχετο, ὡς προείπομεν, καὶ τὸ κοινοβούλιον τῶν Ἀχαιῶν. Ἡ Πελλήνη ἦτο φρούριον ὀχυρὸν μακρὰν τῆς θαλάσσης κτισμένον.

Ἀκρωτήριον ὀνομαστὸν τῆς Ἀχαιῆς εἶναι τὸ Ῥίον ἢ Δρέπανον, πρὸς Β: τῶν Πατρῶν· ἀντικρὺ δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸ Ἀντίρριον, τὸ ὁποῖον μετ' ἐκείνου σχηματίζει κατάστενον τὸ στόμιον τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου—Ποταμοί: ὁ Λάρισσος, διαιρῶν τὴν Ἀχαιὴν ἀπὸ τὴν Ἥλιδα. Πεῖρος, πλησίον τῆς Δύμης· Σελινοῦς, βέων διὰ τῆς πόλεως τῶν Αἰγείων· Κράθις, μετὰ τὴν Ἑλίκης καὶ Αἰγείρας χυνόμενος εἰς τὴν θάλασσαν.

253. Ἀργεῖα ἢ Ἀργολίς. Τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς περιείχετο μετὰ τὸν Σαρωνικὸν καὶ Ἀργολικὸν κόλπον Ν: Ἄν: τὸ δὲ λοιπὸν ἐσυνόρευε πρὸς Μ: μετὰ τὴν Λακωνίαν, τὴν εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τοῦ Ἀργολ. κόλπου· μετὰ τὴν Ἀρκαδίαν πρὸς Δ: καὶ μετὰ τὴν Κορινθίαν πρὸς Β.

Ἡ χώρα διαιρεῖται εἰς κυρίως Ἀργολίδα, εἰς Τροιζηνίαν, Ἐπιδαυρίαν καὶ εἰς Κυνουρίαν.

Ἡ Κυνουρία ἐσυνόρευε μετὰ τὴν Λακωνίαν εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου κειμένη. Θυρέα ἦτον ἡ πρωτεύουσα τοῦ τόπου τούτου, περὶ τοῦ ὁποίου φιλονεικοῦντες οἱ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τοὺς Ἀργεῖους ἐπολέμησαν, ἀντιτάξαντες εἰς μάχην ἀνά τριακοσίους, καὶ ἐνίκησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ περιμάχητος οὗτος τόπος ἦτο ἢ νῦν εὐκαρπὸς πεδιάς τοῦ Ἴστρου.

Λέρνη, ἄγρος καὶ λίμνη ὁμώνυμος (μύλοι αὐθεντικοὶ) περίφημος εἰς τὴν μυθολογίαν διὰ τὴν ἐπτακέφαλον Ἴδραν καὶ διὰ τὰς Λανατίδας, αἱ ὁποῖαι αὐτοῦ ἐφόρευσαν τοὺς ἄνδρας των. — Τημέλιον, περὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους κείμενον ἄνω τῆς θαλάσσης, ἀπέιχε τοῦ Ἄργους 26 σταδίου.— Ἄργος, ἐπονομαζόμενον Ἀχαικόν, μητρόπολις τῆς Ἀργείας, καὶ πόλις διάσημος ὅλης τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἐφάμιλλος τῆς Σπάρτης. Εἶχε πολιοῦχον τὴν Ἴδραν, καὶ ἀκρόπολιν ἐπὶ λόφου καλουμένην Λάρισσαν, οἰκισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Δαναοῦ.— Ἡραῖον, ὅπου ἦτον ἱερόν τῆς Ἥρας διάσημον, κοινὸν τῶν Ἀργείων καὶ Μυκηναίων 40 σταδίου ἀπέχον τοῦ Ἄργους.

—Μυκῆναι (χαρβάτι) κτίσμα Περσέως καὶ καθέδρα τοῦ Ἀγαμέμνονος, παλαιῶθεν ἀφανισθεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἀργείων· ἀπέιχον δὲ ἀπὸ τοῦ Ἡραίου σταδίου δέκα. —Κλεωναί, ἐπὶ λόφου καλῶς τειχισμένου εἰς ὁδὸν τὴν ἐξ Ἄργους εἰς Κόρινθον φέρουσιν. Ἐδῶ ἦτο καὶ ἡ Νεμέα, μεταξύ Κλεωνῶν καὶ Φλιοῦντος, καὶ τὸ ἄλλος, εἰς τὸ ὅποιον οἱ Ἀργεῖοι ἐτέλουν τὰ Νέμεα.

Τίρυνς, μεταξύ Ἄργους καὶ Ναυπλίας, παλαιῶθεν ἐρημωθεῖσα καὶ αὐτὴ ὑπὸ τῶν Ἀργείων. Εἶναι δ' εἰσέτι περιέργως διὰ τὰ σωζόμενα εἰς λόφον κυκλωπικὰ τεῖχη τῆς ἀκροπόλεως αὐτῆς λεγομένης Δικύμνας· διότι λέγεται, ὅτι ὁ Προῖτος ἐτείχισεν αὐτὴν διὰ Κυκλώπων καλεσθέντων ἐκ τῆς Λυκίας. —Ναυπλία, ναύσταθμος τῶν Ἀργείων. —Ἐφεξῆς τῆς Ναυπλίας ἦσαν σπήλαια ὀνομαζόμενα κυκλώπεια, μέσα εἰς τὰ ὅποια ἦσαν οἰκοδημητοὶ Λαζύρινθοι. —Κατόπιν ἦτον ἡ κόμη Ἀσίνη, ἔπειτα ἡ Ἐρμιόνη (Καστρί) παρὰ τὸν ὁμώνυμον τῆς κόλπον, πόλις ὄχι εὐκαταφρόνητος. Οἱ Ἐρμιονεῖς ἐνόμιζον, ὅτι ἀπὸ τὸν τόπον τῶν ἡ εἰς Ἄδου κατάβασις ἦτο σύντομος, ὅθεν οὐδὲ εἰς τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ ἔβαλλον ὄβολον διὰ ναύλον.

Ἐφεξῆς δὲ τῆς Ἐρμιόνης μετὰ τὸ Σκύλλαιον ἀκρωτήριον, ἦτον ἡ Τροιζήν (πλησίον τοῦ Δαμαλά), ὑπερκειμένη τῆς θαλάσσης, ἰερά τοῦ Ποσειδῶνος. Ἐμπροσθεν τοῦ λιμένος αὐτῆς, πύγωνας καλουμένου, κεῖται νῆσος ἡ Καλαυρία (Πόρος) ἔχουσα ἱερὸν Ποσειδῶνος, ἄσλον, εἰς τὸ ὅποιον μέσα ἀπέθανεν ἐκουσίως φαρμακωθεὶς ὁ Δημοσθένης, διωκόμενος ὑπὸ τῶν Μακεδόνων. —Μέθανα, χωρίον ἰσχυρὸν ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου αὐτοῦ Χερσονήσου μεταξύ Τροιζήνης καὶ Ἐπίδαυρου. —Ἐπίδαυρος, κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, πόλις ἐπίσημος, μάλιστα διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, πιστευομένου ὅτι θεράπειεν ἐκεῖ παντὸς εἶδους νόσους, ὅθεν συνέτρεχον εἰς αὐτὸν πλῆθος ἀρρώστων.

Αἴγινα, καταντικρὺ τῆς Ἐπίδαυρου καὶ ἔμπροσθεν τῶν Μεθάνων, νῆσος ὀνομαστὴ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν· διότι παλαιῶθεν θαλασσοκρατήσασα ἡμυρσθήτησε περὶ πρωτείων μὲ τὰς Ἀθήνας, καὶ ἔστειλε καὶ ἀποικίαν εἰς τὴν Κυθωνίαν τῆς Κρήτης. Οἱ Ἀθηναῖοι κατεκληρούχησαν τὴν Αἴγιναν στείλαντες ἰδικούς των κατοίκους· ἀλλ' ἔπειτα οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀφαίρεσαντες τὴν νῆσον ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, τὴν ἀπέδωσαν εἰς τοὺς πρώτους κατοίκους. Εἶχον δὲ οἱ Αἰγινηταὶ καὶ ἔμπόριον ἀξιόλογον, ὄντες δεδωμένοι εἰς τὴν θάλασσαν παλαιῶθεν διὰ τὴν ξηρότητα τῆς χώρας των· ὅθεν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον κατὰ πρῶτον ἐκόπη ἀργυροῦν νόμισμα (*).

(*) Εἶναι ἀξία σημειώσεως ἡ σύμπτωση, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς Ἑλλάδος εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον ἐκόπησεν κατὰ πρῶτον τὰ Ἑλληνικὰ νομίσματα τῶν λεπτῶν καὶ τοῦ φοίνικος, ὁ Μ.

Σώζονται δ' ἕως σήμερον σημεῖα τῆς ἀρχαίας τῆς λαμπρότητος* λιμένες χειροποίητοι, ὁ ναὸς τοῦ λεγομένου Πανελληνίου Διὸς, καὶ ἄλλου ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης τὸ ἔδαφος, καὶ εἰς κίων, καὶ πλῆθος τάφων, τοὺς ὁποίους ἀνορύσσοντες οἱ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν καταφυγόντες ἐκεῖ, ἔτυχον νὰ ἐκβάλλωσι πλῆθος ἀγγείων πηλίνων, καλῶν καὶ ἀξιολόγων κατὰ τὴν Αἰγυπτιακὴν σχολὴν πεποικιλμένων.

Ἰδρᾶ (Ἰδρα) παρὰ τὸν Ἑρμιονικὸν κόλπον. Τηπάρηνος (Σπέτσαι) εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀργολικοῦ, ἀμφότεραι γενόμεναι ὀνομασταὶ εἰς τοὺς καιροὺς μας κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα.

Ἡ Ἀργεῖα διασχίζεται ἀπὸ πολλὰ βουνά, τὰ σημαντικώτερα ὅμως τῶν ὁποίων εἰσχωροῦσι πρὸς τὴν Ἀρκαδίαν. Ποταμὸν ἔχει ὀνομαστὸν τὸν Ἰνάχον, ὅστις δεχόμενος τὸν Κηφισὸν καὶ Χάραδρον, κατέβαινε πλησίον τοῦ Ἀργους, καὶ ἐχύνετο σιμὰ τοῦ Τημενίου εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, καὶ τὸν Ἐρασῖνον (Κεφαλάρι) διαφύροντα τὴν πεδιάδα τῆς Ἀργείας (ἴδε 257).

Κόλποι εἶναι ὁ Σαρωνικὸς ἐκ τοῦ Μυρτώου πελάγους σχηματιζόμενος, μετὰ τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου, καὶ προχωρῶν ἕως εἰς τὸν Ἰσθμὸν ὁ Ἀργολικὸς, μετὰ τῆς Λακωνίας καὶ Ἀργολικῆς χερσονήσου εἰσχωρῶν ἕως εἰς τὸν μυχὸν τῆς Ναυπλίας· ὁ Ἑρμιονικὸς, ὁ παρὰ τὴν Ἑρμιόνην ἕως εἰς τὸ Σκύλλαιον ἄκρον ἐκτεινόμενος. — Ἀκρωτήριον δὲ ὀνομαστότατον εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ Σκύλλαιον, τὸ ἀνατολικώτατον τῆς Πελοποννήσου.

254. Λακωνία. Ὅρια εἶχε πρὸς Ἄν: τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, τὸν Λακωνικὸν πρὸς Μ: τὸν Μεσσηνιακὸν καὶ τὴν Μεσσηνίαν πρὸς Δ: καὶ τὴν Ἀρκαδίαν καὶ Ἀργολίδα πρὸς Β.

Ἀκρωτήρια ὀνομαστὰ τῆς Λακωνίας εἶναι Μαλέαι (κάβο-Μαλιάς) τὸ ἀνατολικὸν (εἰς τὸ τέλος τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου), τοῦ ὁποίου ἄλλη χαμηλοτέρα ἄκρα ὀνομάζεται Ὀνου γνάθος. Τὸ δυτικὸν λέγεται Ταίναρον (Ματαπαῖν), ὅπου ὑπῆρχεν ἄλλοτε καὶ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος. Εἰς αὐτὰ τελειόνηι πρὸς Μ: ἡ Πελοπόννησος, μετὰ τῶν περιεχομένων καὶ τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου. — Ὅρος δὲ τῆς Λακωνικῆς ὀνομαστὸν καὶ ὑψηλὸν εἶναι τὸ Ταύγετον ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας τὰ σύνορα ἀρχόμενον καὶ τελειόνον εἰς τὸ Ταίναρον. Εἰς τοῦτο τὸ ἀκρωτήριον ἔθετον οἱ παλαιοὶ τὴν εἰς Ἄδου κατάβασιν, ὅθεν ἐμυθολόγουν ὅτι καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἐξήγαγε τὸν Κέρβερον. Ποταμὸς ἐπίσημος εἶναι ὁ Εὐρώτας (Ἰρις) (*) διὰ τῆς Σπάρτης ῥέων, καὶ δεχόμενος ἄλλα ποτάμια καὶ χειμάρρους, χύνεται εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον πλησίον τοῦ Ἐλους.

Σπάρτη καὶ Λακεδαιμόνων λεγομένη, πρωτεύουσα τοῦ τόπου παρὰ τὸν Εὐρώταν, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Λέλεγος. Τὰ ἐρείπια αὐτῆς φαίνονται μίαν περίπου ὥρ: μακρὰν τοῦ Μισθρᾶ, ἐπὶ τῶν ὁποίων τὴν σήμερον ἀνεγείρεται ἡ νέα Σπάρτη. — Λίμναι, προάστειον τῆς Σπάρτης, ὅπου καὶ ἱερὸν τοῦ Διονύσου. — Φάρις καὶ Ἀμύκλαι (Σκλαβοχωρι), μεσόγειοι πλησίον τῆς Σπάρτης. Εἰς τὰς Ἀμύκλας ἦτο καὶ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος. — Σελλάσια, πρὸς Β: τῆς Σπάρτης, ὀνομαστὴ διὰ τὴν μάχην

(*) Ὅχι βασιλοπόταμον. Οὕτω λέγεται τὸ συστηνόμενον ποτάμιον ἀπὸ τὰ εἰς τὸ Ἐλος ἀναβύοντα ὄμβρια καὶ γινόμενον εἰς Τρίνασα. ὁ Μ.

τοῦ Κλεομένους πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ τὸν Ἀντίγονον. — Παράλια πόλεις Ἄσινη, καὶ Γύθειον, σιμὰ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Εὐρώτα, τὸ ἐπίνειον τῆς Σπάρτης, ἔχον ναύσταθμον χειροποίητον ἔπειτα Ἔλος, τόπος ἐλώδης καὶ πόλις ὁμώνυμος, τῆς ὁποίας τοὺς κατοίκους οἱ Λακεδαιμόνιοι καθυποτάξαντες ἀποστατήσαντας μετεχειρίζοντο ὡς δημοσίους δούλους ἀναπαλλοτριώτους ἀπὸ τὸν κύριον καὶ ἀπὸ τὸν τόπον εἰς τοὺς ὁποίους ἀνήκον ὅθεν οἱ τοιοῦτοι δούλοι ὠνομάσθησαν Εἰλωτες, καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς δουλείας εἰλωτεία.

Ἰπὲρ τὸ ἀκρωτήριον δὲ Μαλέας, εἰς τὰς ἀρχάς τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, εἶχαν οἱ Λακεδαιμόνιοι φρούριον τὴν Μινώαν (ὁμώνυμον μὲ τὴν Μεγαρικὴν), καὶ τὴν Λιμηρὰν Ἐπίδαυρον (πλησίον τῆς Μονεμβασίας). Νῆσος δὲ ὀνομασῆ παρὰ τὸν Λακωνικὸν κόλπον εἶναι τὰ Κύθηρα (Τσερίγο), ὅπου ἦτον ὁ ἀρχαῖότατος ναὸς τῆς Ἀφροδίτης καὶ ἄλλη Κώθων λεγομένη, μεταξύ Κυθήρων καὶ Κρήτης.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀντιφερόμενοι πάντοτε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τῆς ἡγεμονίας τῶν Ἑλλήνων, ἔμειναν μόνοι ἄρχοντες μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἕως οὗ τοῖς ἀφῆρηθῆ ἡ ἡγεμονία ὑπὸ τῶν Θηβαίων, καὶ εὐθὺς μετ' ἐκείνους ὑπὸ τῶν Μακεδόνων. Ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα, διατηροῦντες τὴν αὐτονομίαν αὐτῶν ἐπιλονείκουν περὶ πρωτείων καὶ πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῶν Μακεδόνων πολεμοῦντες καὶ πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, ἕως οὗ ὑπόπετόντες εἰς ἐσωτερικούς τυράννους ὑπεδουλώθησαν ὁμοῦ μὲ τοὺς λοιποὺς εἰς τοὺς Ῥωμαίους, οἵτινες κατὰ πρώτων ἐμεσολάβησαν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα ὡς σύμμαχοι τῶν Σπαρτιατῶν (*).

255. Μεσσηνία. Πρὸς τὸ Μ: Δ: τῆς Πελοποννήσου, χωριζομένη ἀπὸ τὴν Λακωνίαν δι' ἐνὸς βραχίονος τοῦ Ταυγέτου, ὅπου εἶναι ῥοώδης τις κρημνὸς αἱ λεγόμεναι Θυρίδες, περιλαμβάνει τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον, ὅστις ἀρχίζων ἀπὸ τὰς Θυρίδας πλησίον τοῦ Ταινάρου τῆς Λακωνικῆς τελειώνει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Ἀκρίταν πρὸς Δ. Συνορεύει δὲ πρὸς Ἄν: μὲ τὴν Λακωνίαν πρὸς Δ: μὲ τὸ Ἰόνιον πέλαγος πρὸς Β: μὲ τὴν Ἠλείαν καὶ Ἀρκαδίαν. — Ποτ. Πάμισος (ὁ μείζων) καὶ Νέδα. — Ὄρη Ἰώμη (Βουλκάνο) καὶ Λιγαλέων.

Πόλεις. Ἀρχίζοντες ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Λακωνικῆς ἀπαντῶμεν μετὰ τὰς Θυρίδας, τὸν Τύλον ἢ Οἴτυλον, Λεῦκτρον, καὶ Καρδαμύλην ἐπὶ πέτρας ὄχυρᾶς, ἔπειτα εἶναι Φηραί, Θουρία, καὶ Γέρηνα καὶ Θαλάμαι (ἐξ ὧν νῦν Καλάμαι): εἰς δὲ τὸ τέλος τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου ἐκβάλλει ὁ Πάμισος εἰς τὴν θάλασσαν. Περὶ αὐτὸ τὸ μέρος ἦτο ἡ Στενύκλαρος, ἀποδειχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κρεσφόντου πρωτεύουσα τοῦ Βασιλείου τῶν Μεσσηνιοδωριέων. — Ἐκείθεν τοῦ Παμίσου Κορώνη, τῆς ὁποίας ὁ λιμὴν ἐλέγετο

(*) Ἰδε τὸ περὶ Πολ. ἡμ. σύγγρ. τ. α. Σελ. 213. ὁ Μ.

Ἀχαϊκός. Ἐκείθεν δὲ τοῦ Ἀκρίτα εἶναι Μεθώνη, ἔπειτα Πύλος ὑπὸ τὸ Δίγαλέον, εἰς τὸν εὐρύχωρον λιμένα τῆς ὁποίας κεῖται ἡ νῆσος Σφακτηρία· ἔπειτα Κυπαρισσία, καὶ μεταξὺ τῶν δύο Ἔρανα.—Εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἠλείας εἶναι ἡ Ἀνδανία μεσόγειος, καθέδρα τῶν ἀρχαιοτάτων Βασιλέων.—ἡ Ἰθώμη, ἐπὶ τοῦ ὁμώνυμου βουνοῦ, φρούριον ὀχυρώτατον, καταπολεμηθὲν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων.—Μεσσήνη, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐπαμινώνδα συνοικήσαντος τοὺς Μεσσηνίους, ἦτις εἶχε τὴν Ἰθώμην ὡς ἀκρόπολιν, ὁμοίαν μὲ τὸν Ἀκροκόρινθον.

Οἱ Σπαρτιάται παλαιοὶ ἐκίρυσαν ἄσπονδον πόλεμον πρὸς τοὺς Μεσσηνίους, μαχόμενοι πολὺν χρόνον ὑπὲρ τῶν εὐφώρων πεδιάδων τῆς Μεσσηνίας, ἕως οὗ τέλος ἐκυρίευσαν μέρος τοῦ τόπου, καὶ αὐτῶν τῶν Μεσσηνίων πολλοὺς κατέστησαν εἰς τὴν τάξιν τῶν εἰλώτων. Ἄλλοι δὲ ἐξ αὐτῶν, καταφυγόντες εἰς τὴν Σικελίαν, ἔκτισαν τὴν ἐκεῖ πόλιν Μεσσήνην, καὶ ἄλλους οἱ Ἀθηναῖοι συνέκτισαν εἰς Ναύπακτον. Ὁ Ἐπαμινώνδας μετέπειτα, νικητὴς τῶν Λακεδαιμονίων, συνέκτισε τὴν Μεσσήνην, ἦτις πρὶν εἶχεν ἀφανισθῆ ὑπ' αὐτῶν οὕσα κτίσμα τοῦ Κρεσφόντου.

256. Ἦλις ἢ Ἠλεία. Ὁ μεταξὺ Μεσσηνίας, Ἰονίου Πελάγους, Ἀχατίας καὶ Ἀρκαδίας ὁμικλὸς καὶ εὐφορος τόπος, διαιρούμενος εἰς Τριφυλίαν, Πισάτιδα καὶ Ἠλῖδα. Ἐχει κόλπους ἀβαθεῖς τὸν Χελωνάταν, λήγοντα εἰς τὸ ὁμώνυμον αὐτοῦ ἀκρωτήριον, τὸ ὅποιον εἶναι ἡ δυτικωτάτη ἄκρη τῆς Πελοποννήσου, καὶ τὸν τῆς Κυλλήνης (Γλαρέντσας) ἀποπερατούμενον εἰς τὸ ἀκρωτὶ Ἄραξον, τὸ ὅριον τῆς Ἀχατίας.—Βουνά. Σκόλλις εἰς τὸ μεθόριον τῆς Ἀχατίας, Κρόνιον παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, καὶ Φολόη.—Ποτὶ. Νέδα, τὸ σύνορον τῆς Μεσσηνίας. Ἀλφειὸς (Ρουφίης) ἔχων τὰς πηγὰς του εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, ὅθεν δέχεται καὶ ἄλλα ποτάμια. Πηνειὸς, διὰ τῆς Ἠλίδος ῥέων, ἔχει τὰς ἐκβολὰς του πλησίον τοῦ Χελωνάτα, καὶ Ἀάρισσος, τὸ ὅριον τῆς Ἀχατίας.

Πόλεις. Εἰς τὴν Τριφυλίαν, Λέπρεον.—Πύλος Τριφυλικὸς, νομιζόμενος ὑπὸ τινῶν ὅτι οὗτος εἶναι ἡ πόλις τοῦ Νέστορος. Ἐπειτα Πῖσα παρὰ τὸν Ἀλφειὸν, καὶ Ὀλυμπία, ὅπου ἐτελοῦντο κατὰ τετραετίαν οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες.—Πύλος κατὰ τὸν Σκόλλιν. πλησίον τῶν μεθορίων Ἀχατίας, Ἀρκαδίας καὶ Ἠλίδος.—Ἦλις, πρωτεύουσα τούτου τοῦ τμήματος καὶ ἔχουσα ἐπίγειον τὴν Κυλλήνην.—Ἡ νῆσος Ζάκυνθος κεῖται πρὸς Μ. τοῦ Χελωνάτα ἀκρωτηρίου, καὶ αἱ Στροφάδες νῆσοι πρὸς Μ. τῆς Ζακύνθου.

257. Ἀρκαδία· κεῖται πρὸς τὸ κέντρον τῆς Πελοποννήσου εἰς τὰ ὑψηλότερα αὐτῆς μέρη, ὅθεν εἶναι ὀρεινὴ, τραχεῖα καὶ ψυχρά (περιλαμβάνουσα τὰς σημερινὰς ἐπαρχίας Μαντινείας, Μεγαλοπόλεως, Γορτυνίας καὶ Καλαβρύτων.—Βουνά ὀνομαστά. Κυλλήνη, τὸ ὑψηλότερον βουνὸν πρὸς τὰ ὅρια τῆς Ἀχατίας καὶ Σικυωνίας. Ἐρύμανθον, πρὸς τὰ σύνορα τῆς

Ἡλιδος· Λύκαιον, ὅπου ἐμυθολόγουν ὅτι ἐγεννήθη ὁ Ζεὺς· Μέναλον καὶ Παρθένιον (Παρθένι) εἰς τὸ κέντρον τοῦ τόπου. — Ποτ: Ἐκ τῶν βουνῶν τῆς Ἀρκαδίας λαμβάνουσι τὰς ἀρχάς των οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Ἀλφειὸς, ὁ Λάδων, ὁ Ἐρύμανθος, ὁ Σελινοῦς· ὁ Στύξ, (νομισθεὶς ποταμὸς τοῦ Ἄδου ἱερὸς διὰ τὰ καταβρωτικά του νερά) γίνεταί πρὸς τὰ σύνορα τῆς Ἀχαΐας εἰς τὸν ποταμὸν Κράθιν. Ὁ Ἐρασίνοσ ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης καταβοθριζόμενος ὑπὸ τὴν γῆν, ἐκβαίνει εἰς τὴν Ἀργολίδα (τὸ νῦν Κεφαλάρι). Ὁ περισσότερος τόπος διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν ὑδάτων εἶχε καὶ βοσκὰς ἀφθόνους· ὅθεν καὶ οἱ Ἀρκάδες ἐφημιζοντο παλαιὰ διὰ τὴν ποιμαντικὴν, καὶ μάλιστα διὰ τὸ ἀριστον γένος τῶν ἵππων των.

Πόλεις ὀνομασταί. Πρὸς τὸ ὄρος Κυλλήνην. — Ψωφίς, Κύναιθα, Κλείτωρ, Φενεὸς, ἱερὰ τοῦ Ἐρμού. — Στύμφαλος, ὀνομαστὴ διὰ τὴν πλησίον αὐτῆς λίμνην, ἀναφερομένην εἰς τοὺς θρυλουμένους ἄβλους τοῦ Ἡρακλέους. — Ἡραία, Καφυαί, Μεθύδριον. — Ὄρχομενὸς πρὸς τὰ σύνορα τῆς Ἀργείας. — ἔπειτα Μαντίνεια, ἐνδοξὸς διὰ τὴν νίκην καὶ τὸν θάνατον τοῦ Ἐπαμινώνδα. — Τεγέα (περὶ τὴν Τριπολιτσάν), ὀνομαστὴ διὰ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀλαίας Ἀθηνᾶς. — Μεγαλόπολις (Σινάνου) περὶ τὸν ποτ: Σελινοῦντα, συνωκίσθη ὑπὸ τοῦ Ἐπαμινώνδα καὶ ἐχρημάτισε πατρίς τοῦ φιλοποιέμενος καὶ τοῦ Πολυβίου. Ὅλαι αἱ ἄνω εἰρημέναι πόλεις γενόμεναι ἐνδοξοὶ πρότερον, ἤφανίσθησαν ἐκ τῶν συνεχῶν πολέμων ὁ δὲ τόπος ἤρχισε νὰ ἐρημόνεται, ἀφ' οὗ καιροῦ οἱ περισσότεροι τῶν γεωργούντων αὐτῶν συνωκίσθησαν εἰς Μεγαλόπολιν (*).

258. Ἡ ΙΔΙΩΣ ΕΛΛΑΣ. Περιορίζεται πρὸς Μ: ἀπὸ τὸν Κορινθιακὸν καὶ Σαρωνικὸν κόλπον· πρὸς Ἀν: ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος· πρὸς Β: ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν καὶ Ἥπειρον· πρὸς Δ: ἀπὸ τὸ Ἴόνιον Πέλαγος.

Περιελάμβανε δὲ τὰς ἐξῆς ὀκτὼ χώρας· τὴν Μεγαρίδα, τὴν Ἀττικὴν, τὴν Βοιωτίαν, Φωκίδα, Λοκρίδα, Δωρίδα, Αἰτωλίαν καὶ Ἀκαρνανίαν. Τὴν σήμερον ὅλαι αὐταὶ αἱ χώραι, ἀναλαβοῦσαι τὰ παλαιὰ ὀνόματα ἰδίως ὀνομάζονται καὶ καινῶς Στερεὰ Ἑλλάς, διακρουμένη εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Ἑλλάδα.

259. Μεγαρίς. Ἀπὸ τοῦ ἰσθμοῦ ἀρχομένη ὀρίζεται πρὸς Β: ἀπὸ

(*) Ὁ Στράβων, ὅστις ὀλίγους χρόνους Π. Χ. περιῆλθε τὴν Ἑλλάδα, ἀναφέρει δὲ εἰς τὸν καιρὸν του αὐταὶ αἱ ὀνομασταὶ πόλεις ἢ δὲν ὑπῆρχον πλέον, ἢ μόλις αὐτῶν ἴχνη ἐφαίνοντο καὶ σημεῖα. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Μεγαλόπολις, λέγει, εἶχε πάθει τὸ τοῦ κωμικοῦ. Ἐρημία μεγάλη ἴσιν ἡ Μεγαλόπολις. Ἴδε Στρ. Γεωγρ. Βιβλ. Β' κ. Η' δ. Μ.

τὴν Ἀλκιονίδα θάλασσαν καὶ τὴν Βοιωτίαν, πρὸς Ἄν: ἀπὸ τὴν Ἀττικὴν, πρὸς Ν: ἀπὸ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Εἰς τοῦτον τὸν κόλπον εἶναι ἡ ἄκρα Μινώα. Νίσαια πόλις, τὸ ἐπίνειον τῶν Μεγαρέων, τὸ ὅποιον διὰ μακρῶν τειχῶν σηνείχεται μὲ τὴν πρωτεύουσαν, τὰ Μέγαρα.

Ἡ χώρα ὅλη οὔσα θρεινὴ καὶ τραχεῖα ἐξουσιάζετο τὸ παλαιὸν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἐπὶ δὲ τοῦ Κόδρου ἀνέλαβε τὴν αὐτονομίαν τῆς. Τὰ βουνὰ τὰ ὀνομαζόμενα Κέρατα ἐχώριζον τὴν Μεγαρίδα ἀπὸ τὴν Ἀττικὴν· τὰ δὲ Ὀνεια ἀπὸ τὴν Κορινθίαν, ὅθεν ἀρχίζοντα ἀπὸ τὰς Σχειρωνίδας Πέτρας (Κακησχάλα) χωροῦσι πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα τῆς Βοιωτίας.

260. Ἀττικὴ. Περιλαμβάνεται εἰς τόπον σχηματίζοντα τρίγωνον, ἔχον βᾶσιν τὸ ὄρος Κιθαιρῶνα πρὸς τὴν Βοιωτίαν· αἱ δὲ ἄλλαι δύο πλευραὶ περικλιζοῦνται ὑπὸ τῆς θαλάσσης, σχηματίζουσαι διὰ τῆς συμπτώσεως τῶν τῶ Σούνιον. — Ἀκρωτήρια· Σούνιον ἡ ἐξωτάτη ἄκρα τῆς Ἀττικῆς καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος· μετ' αὐτὸ δὲ Ἄστυτάλαια καὶ Ζωστήρ. Ἄλλα ἀκρωτήρια εἰς τὴν παρὰ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον πλευρὰν ὀνομαστὰ εἶναι. Ἐτίονεια καὶ Ἀλκιμος περικλείοντα τὸν Πειραιᾶ, καὶ Ἀμφιάλη. — Ὄρη· ὁ Ἰμπτὸς πρὸς Ἄν: (τῶν Ἀθηνῶν) ὀνομαστὸς διὰ τὸ ὑμῆττειον μέλι· Βριλησσὸς καὶ Λυκαβητὸς, Πάρνης καὶ Πεντελικόν, ὅθεν ἐξήγοντο καὶ τὰ Πεντελικὰ μάρμαρα. Λαύρειον πρὸς Ν: ὅπου ἦσαν μεταλλεῖα ἀργύρου. Κορυδαλὸς, ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος.

Ὁ Κηφισσὸς εἶναι ὁ μόνος ποταμὸς τῆς Ἀττικῆς πρὸς τὰ Β: Δ: τῶν Ἀθηνῶν, ὅστις διαβαίνων διὰ τῆς πεδιάδος καὶ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐχύνετο εἰς τὸ Φαληρικόν· ὁ δὲ Ἰλισσὸς ἦτο ρύαξ διαρρέων τὰ Ἄνατι Μεσ: μέρη τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

Πόλις — ἈΘΗΝΑΙ. Ἡ διασημοτάτη καθέδρα τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ὅλου τοῦ παλαιοῦ κόσμου, καὶ διὰ πολὺν καιρὸν πρωτεύουσα τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, περιεῖχε τὴν Ἀκρόπολιν ἢ τὸ Ἄστυ, τὴν πόλιν, καὶ τοὺς λιμένας Πειραιᾶ, Μουνυχίαν καὶ Φαληρόν. Ἡ ἀκρόπολις, ἐπὶ βράχου κτισθεῖσα ὑπὸ Κέρροπος, ὀνομάσθη κατὰ πρῶτον Κερροπία. Ἐντὸς δ' αὐτῆς ὑπῆρχον· Ὁ Παρθενῶν, ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς ἐκ λευκοῦ μαρμαροῦ ὑπὸ Ἰκτίνου ὠκοδομημένος ἐπὶ Περικλέους, καθὼς καὶ τὰ προπύλαια αὐτῆς τῆς Ἀκροπόλεως. Ὁ ἀρχαῖος ναὸς τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς, ἐν ᾧ ἐκαίετο καὶ ὁ ἄσβεστος λύχνος, τὸ Ἐρεχθεῖον, πολλὰ ἀγάλματα θεῶν, ἐν οἷς καὶ τὸ εἰς τὸν Παρθενῶνα ἐλεφάντινον ἀγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ Φειδίου. Ἡ πόλις, κατοικοῦμένη κύκλῳ τῆς Ἀκροπόλεως, ἦτο στολισμένη μὲ ἀγορὰς καὶ στοὰς, μὲ θέατρα, μὲ ναοὺς καὶ βωμοὺς καὶ ἀγάλματα θεῶν καὶ ἀνδριάντας ἥρώων. Πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀκροπόλεως

ἦτο ἡ Πνύξ ἐπὶ λόφου, ὅπου συνήρχετο ὁ δῆμος εἰς ἐκκλησίαν. Πρὸς Β: ἦτο τὸ Πρυτανεῖον, ὅπου ἐσιτοῦντο διὰ δαπάνης τῆς πόλεως, ὅσοι εἶχον κάμει σημαντικὰς ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν πατρίδα. Ἐξω τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ἦσαν ἡ Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνος κατὰ τὸν Κεραμεικὸν, στολισμένη μὲ κήπους καὶ περιπάτους· τὸ Λύκειον πρὸς Ἀν: ὅπου ἐδίδασκεν ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ τὸ Κυνὸσαργεὶς πρὸς Β: ὅπου ἐγυμνάζοντο οἱ νέοι.

Ὁ Πειραιεὺς, περιτειχισμένος ὁμοῦ μὲ τὸ Φαληρὸν καὶ τὴν Μουνυχίαν, συνήπτετο μὲ τὴν πόλιν διὰ τῶν σκελῶν, ἢ μακρῶν τειχῶν, ἐχόντων 40 σταδίων μῆκος. Αὐτοῦ ἦτο ὁ ναύσταθμος διὰ 400 ναῦς, καὶ ἡ ὀπλοθήκη αὐτοῦ διέτρίβον καὶ οἱ μετερχόμενοι τὸ ἐμπόριον· διότι ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῶν Ἀθηνῶν, αὐτὴ ἡ πόλις ἐχρημάτισε τὸ κέντρον τοῦ κατὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἐμπορίου τῆς Ἀσίας, Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς. Ὁ Λύσανδρος κατηδάρισε τὰ μακρὰ τείχη κατὰ πρῶτον· ἔπειτα δ' ἀνεγερθέντα ὑπὸ Κόνωνος ἐκρῆμινεν ὁ Ῥωμαῖος Σύλλας, ἀφοῦ ἐκυρίευσε διὰ πολιορκίας καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸν Πειραιᾶ (87 ἔτη Π. Χ.).

Αἱ μετέπειτα συμβᾶσαι ἐπιδρομαὶ καὶ κατακτήσεις ὑπὸ διαφόρων λαῶν ἔφθειραν καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὰ λαμπρὰ μνημεῖα αὐτῆς καὶ τοὺς κατοίκους· ὥστε τὸ κάλλος, ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ δύναμις τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν ἀναφίνεται εἰς τὰ διασωθέντα θαυμαστά ἑρείπια τῶν ἐξαισίων οἰκοδομημάτων τῆς μεγαλοουργοῦ ἀρχιτεκτονικῆς τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ Ἄττικὴ ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ τόπου ἐδιαίρειτο εἰς διακρίαν (ὄρειν-νὴν), πεδινὴν, καὶ παραλίαν, καὶ περιεῖχεν 174 δήμους. Ὅλοι δὲ οἱ κάτοικοι συνεποσοῦντο κατὰ τινὰς εἰς διακοσίας χιλ: ψυχῶν, ἐξ ὧν αἱ 100 χιλ: ἦσαν δοῦλοι.

Ἐλευσίς, δῆμος καὶ πόλις παράλιος εἰς τὸ θριάσιον πεδίον, ὀνομαστὴ διὰ τὸν ἐν αὐτῇ περίφημον ναὸν τῆς Δήμητρος, ἐν ᾧ ἐτελοῦντο καὶ τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια.

Φυλὴ, Φρούριον πρὸς τὴν Βοιωτίαν, ὅθεν ὀρηκῆεις ὁ Θρασύβουλος κατὰ τῶν Τριάκοντα Τυράννων ἀποκατέστησε τὴν δημοκρατίαν. — Μαραθῶν, πρὸς τὴν Εὐβοίαν, ὅπου ὁ Μιλτιάδης ἐνίκησε τοὺς ἀποσάντας Πέρσας κατὰ τὸν πρῶτον Περσικὸν πόλεμον τὸ 490 Π. Χ. — Ἐρωπός, πρὸς τὴν Εὐβοίαν, καὶ Ἐλευθεραὶ μεσόγειος, καὶ αἱ δύο πόλεις τῆς Βοιωτίας πρότερον, ἔπειτα δὲ τῆς Ἄττικῆς.

Σούνιον, δῆμος εἰς τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριον· ἔπειτα Ἀναφλύστιοι, Θορεῖς, Ἀναγυράσιοι, Λιξωνεῖς, Ἄλιμούσιοι καὶ Φαληρεῖς· Δεκέλεια εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Οἰνότη, φρούριον πρὸς τὴν Μεγαρίδα, καὶ ἄλλοι πολλοὶ δῆμοι μεσόγειοι.

Μεταξὺ δὲ τῶν προκειμένων τῆς Ἀττικῆς νήσων ὀνομασταὶ εἶναι· ἡ Σαλαμίς, κειμένη καταντικρὺ τῆς Ἐλευσίνας, καὶ ἀπέχουσα ἀπὸ τῆν Σερεάν δύο σταδίου· καὶ ἡ Ψυττάλεια, νησίδιον πρὸς τὸν Πειραιᾶ. Καὶ αἱ δύο αὗται εἶναι ὀνομασταὶ εἰς τὴν πρὸς τοὺς Πέρσας γενομένην περὶ αὐτὰς ναυμαχίαν.

261. Βοιωτία. Πρὸς Β: τῆς Ἀττικῆς ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ Κιθαιρώνας. Πρὸς Δ: ἦτο παρὰ τὴν Ἀλκυονίδα θάλασσαν ὁ Ἐλικῶν, ὅπου ἦσαν τάγαλματα τῶν Θ: Μουσῶν καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος (ὄθεν ἐλέγετο τὸ κατοικητήριον αὐτῶν), αἱ πηγαὶ Ἰπποκρήνη καὶ Ἀγανίππη, καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν ῥέων μικρὸς ποταμὸς Περμησσός, καὶ ὁ Ὀλμειός. Ὁ Κηφισσός ἦτο ὁ μέγας ποταμὸς τοῦ τόπου χυνόμενος εἰς τὴν Κοπαΐδα λίμνην πρὸς Ν: δ' αὐτῆς ἦτο καὶ ἑτέρα ἡ Ὑλική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐχύνοντο οἱ ποταμοὶ Ἄσωπός καὶ Ἰσμηγός.

Πόλεις. Θῆβαι, εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας κειμένη, καὶ ἔχουσα ἀκρόπολιν τὴν Καδμείαν κτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Κάδμου. Ἐμυθολόγουν ὅτι ἦτο πατὴρ τοῦ Διονύσου καὶ τοῦ Ἡρακλέους· ἐγεννήθησαν δὲ αὐτοῦ ὁ ποιητῆς Πίνδαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς Ἐπαμινώνας. Ἀφ' οὗ ἡ πόλις αὕτη ἐπρωτεύει τῶν Ἑλλήνων, ταπεινώσασα τὴν Σπάρτην διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ ἀξιοσύνην τοῦ Ἐπαμινώνα, κατεκυριεύθη καὶ κατεστράφη ὕστερον ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κατὰ τὸ 335 Π. Χ. — Χαϊρώνεια, πλησίον τοῦ Ὀρχομενοῦ, ὅπου ἐγεννήθη ὁ Πλούταρχος, καὶ ὅπου Φίλιππος ὁ Μακεδὼν, νικήσας τοὺς Ἀθηναίους καὶ Βοιωτοὺς καὶ Κορινθίους, κατέστη κύριος τῆς Ἑλλάδος. — Λεβάδεια, ὅπου ἦτο τὸ ἄντρον καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Τρωφώνιου Διός, καὶ αἱ πηγαὶ τῆς Ἀθήης καὶ τῆς Μνημοσύνης. — Λευκτρά, ὅπου οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠττήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἐπαμινώδου τὸ 371. — Θεσπιαὶ πρὸς Β: τῶν Λευκτρῶν, ἀρχαία καὶ ἐπίσημος πόλις. — Πλαταιαὶ ἐπὶ τοῦ Ἄσωπου, παρὰ τῇ ὁποίᾳ οἱ Πέρσαι μετὰ τοῦ Μαρδονίου ἠττήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. — Αὐλῖς, κόμη καὶ λιμὴν ἐπὶ τοῦ Εὐρίπου (164) πορθμοῦ, τοῦ χωρίζοντος τὴν Βοιωτίαν ἀπὸ τὴν Εὐβοίαν. Πλησίον αὐτοῦ καὶ ἕτερος λιμὴν μέγας, λεγόμενος Βαθὺς λιμὴν· αὐτόθεν δὲ συνηγμένοι ἀπέπλευσαν οἱ ἐκστρατεύσαντες κατὰ τῆς Τρωάδος Ἕλληνας. Αὐτοῦ πλησίον εἶναι καὶ ὁ Εὐρίπος, ὁ διαχωρίζων τὴν Εὐβοίαν ἀπὸ τὴν Βοιωτίαν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο κτισμένη γέφυρα πρὸς διάβασιν, ἔχουσα δύο πύργους, ἓνα ἐκ τῆς Χαλκίδος, καὶ ἕτερον ἐκ τῆς Βοιωτίας. Τανάγρα, παρὰ τὸν Ἄσωπον εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς, καὶ Ὠρωπὸς κατάντικρυν τῆς ἐν Εὐβοίᾳ Ἐρετοίας, περὶ τῆς χώρας τῶν ὁποίων διεμάχοντο οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τοὺς Βοιωτοὺς. — Δῆλιον, πολίχνην καὶ ἱερὸν τοῦ

Ἀπόλλωνος. Αὐτοῦ οἱ Ἀθηναῖοι ἠττηθέντες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ ὁ Σωκράτης στρατεύων πεζὸς ἔσωσε τὸν Ξενοφῶντα πεσόντα τοῦ ἵππου.— Κορώνεια, πλησίον τοῦ Ἐλικῶνος καὶ μεταξύ τῆς Χαίρωνείας καὶ τῆς λίμνης Κωπαΐδος, πόλις ὄχυρά, ὅπου οἱ Βοιωτοὶ συναζόμενοι ἐτέλουν τὰ Παμβοιωτικά.— Ἀλίαρτος, πρὸς Ἄν: τῆς Κορωνείας παρὰ τὴν λίμνην Κωπαΐδα, ὅπου χύνονται ὁ Περμησσὸς καὶ Ὀλμειός. Αὐτὴς κατατσαφείσης κατὰ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τὸν Περσέα, τὸν τῆς Μακεδονίας βασιλέα, ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ἐδόθη ἡ χώρα εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ἀπὸ αὐτῆν δὲ τὴν ἐποχὴν εἶχον ἐρημωθῆ αἱ περισσότεραι αὐτῶν τῶν πόλεων.

262. Φωκίς· πρὸς τὰ Β-Δ: τῆς Βοιωτίας συνορεύουσα μὲ τὴν Λοκρίδα, καὶ πρὸς Μ: μὲ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ἐξ οὗ σχηματίζονται οἱ κόλποι αὐτῆς Κρῖσσαϊος καὶ Ἀντικίρραϊος.—Ποτ: ὁ Κηφισσὸς τῆς Βοιωτίας, ἔχων ἐνταῦθα τὰς πηγὰς του, καὶ ὁ Πλειστός διαβαίνων πλησίον τῶν Δελφῶν.—Ὀρη. Ὁ Παρνασσὸς (Λιάκουρα) ἀφιερωμένος εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ ἔχων δύο κορυφάς, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἐλέγετο Ἰαμπηία, ἡ δὲ Τιθορέα· αὐτοῦ ἦτο καὶ ἡ πηγὴ Κασαλία.—Οἶτη, πρὸς τὴν Δωρίδα καὶ τὴν Θεσσαλίαν.

Πόλεις. Δελφοὶ, περὶ τὸ μέσον τῆς ὑπωρείας τοῦ Παρνασσοῦ· πόλις ὀνομαστὴ εἰς τοὺς ἀρχαίους, καὶ ἱερὰ διὰ τὸν ναὸν καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων χρηστήριον, ὅπου ἐτελοῦντο καὶ τὰ Πύθια. Ὁ ναὸς ἦτο ὁ πλουσιώτατος τῶν Ἑλληνικῶν, ἔχων πολλὰ ἀναθήματα, καὶ θησαυροὺς πόλεων καὶ βασιλέων καὶ ἰδιωτῶν· ἡ δὲ πόλις ἐλογίζετο ἀνεξάρτητος, οὐσα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀμφικτυονικῆς συνόδου, συνεργουμένης ἐνταῦθα καὶ εἰς τὰς Θερμοπύλας.—Κίρρα, ἐπίκειον τῶν Δελφῶν εἰς τὸν Κρῖσσαϊον κόλπον.—Κρῖσσα, πόλις ἀρχαία, ἀφ' ἧς ἐπωνομάσθη καὶ ὁ κόλπος.—Ἀντικίρρα (Ἄσπρα σπήτια) εἰς τὸν ὁμώνυμον αὐτῆς κόλπον, ὀνομαστὴ διὰ τὸν φούμενον αὐτοῦ ἐλλέβορον, ὅστις ἐδίδετο ἰατρικὸν εἰς τοὺς μανιακούς.—Ἐλάτεια (Τουρκοχώρι) πρὸς Β: τῶν Δελφῶν, σημαντικὴ ὡς μεγίστη τῶν ἐκεῖ πόλεων, καὶ ὡς ἐπικρατοῦσα τῶν στενῶν, δι' ὧν οἱ ἐκ τῆς Θεσσαλίας εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν Φωκίδα καὶ Βοιωτίαν.

263. Λοκρίς. Ὁν τρόπον παράκειται ἡ Φωκίς εἰς τὴν Βοιωτίαν, κατὰ τὸν αὐτὸν κεῖται καὶ ἡ Λοκρίς πρὸς τὴν Φωκίδα, περιλαμβάνουσα τὴν χώραν τὴν μεταξύ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου (ἄνωθεν τοῦ Κρῖσσαϊοῦ), καὶ τοῦ Μαλιακοῦ (τοῦ εἰς τὴν βορ. πλευρὰν τῆς Εὐβοίας) καὶ τοῦ Παρνασσοῦ. Πολὺ δὲ μέρος αὐτῆς ἀνῆκε τὸ παλαιὸν εἰς τὴν Φωκίδα. Ὅθεν ἐδαιψεῖτο ὑπὸ τοῦ Παρνασσοῦ ἡ Λοκρίς εἰς δύο. Ἡ μὲν, ἀρχίζουσα ἀπὸ τῆν

δυτικὴν ἢ ἐσπεριαν πλευρὰν τοῦ Παρνασσοῦ, κατέβαινεν εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν ἐλέγοντο ἐσπέριοι Λοκροὶ καὶ Ὀζόλαι· ἡ δὲ ἀρχίζουσα ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ αὐτοῦ ὄρους, ἐτελείονεν εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρὸς τὴν Εὐβοίαν. Οἱ ἐνταῦθα κατοικοῦντες Λοκροὶ ὑποδιαίρουμένοι ἐπωνομάζοντο· οἱ μὲν συνορεύοντες μὲ τὸς Φωκεῖς καὶ Βοιωτοὺς, Λοκροὶ Ὀπούντιοι, ἀπὸ τῆς πρωτεύουσας αὐτῶν πόλεως· οἱ δὲ, Λοκροὶ Ἐπικνημιδίιοι ἀπὸ τοῦ ὄρους Κνημίδος.

α. Λοκροὶ Ὀζόλαι. Εἶχον πόλεις τὴν Ναύπακτον πλησίον τοῦ Ἀντιφρίου, ὅπου συνώκισαν οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς φυγάδας Μεσσηνίους· τὴν Ἄμφισσαν, ὀλίγον ἀπέχουσαν ἀπὸ τοὺς Δελφοὺς εἰς τὰς ἄκρας τοῦ Κρυσσαίου πεδίου.

β'. Λοκροὶ Ἐπικνημιδίιοι. Εἶχον μητρόπολιν τὸ Θρόνιον παρὰ τὸν Βοάγριον ποταμόν. — Κνημίδος λιμὴν, ὅθεν διέβαινον εἰς τὴν Εὐβοίαν. Κνημὶς ὄρος, καὶ ἀκρωτήριο καταντικρὺ τοῦ εἰς τὴν Εὐβοίαν Κηναίου. Οἴτη καὶ Καλλίδρομος, ὄρη πρὸς τὰ σύνορα τῆς Θεσσαλίας. Αὐτοῦ πρὸς τὸν Μαλιακὸν κόλπον εἶναι καὶ ἡ ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα διόδος τῶν στενῶν, τὰ ὅποια λέγονται Πύλαι καὶ Θερμοπύλαι (Λύκου στόμα), ὅπου ὁ ἀείμνηστος Λεωνίδας ἀπέθανε νικῶν μὲ τοὺς τριακοσίους Σπαρτιάτας. Σχηματίζεται δὲ τὸ στενὸν ἀπὸ τὸ ὄρος τῆς Οἴτης, ὑψόμενον αὐτοῦ καὶ τελειόνον εἰς ὄξεις καὶ ἀποτόμους μέχρι τῆς θαλάσσης κρημνοῦς. Ἐντὸς τῶν στενῶν εἶναι καὶ θερμὰ λουτρά ἱερὰ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ φρούρια, Νίκαια, Τειχιοῦς καὶ Ἡράκλεια.

γ'. Λοκροὶ Ὀπούντιοι. Πρὸς Μ: τῶν ἀνωτέρω κατὰ τὰ αὐτὰ παράλια συνορεύοντες μὲ τὴν Βοιωτίαν. — Πόλεις· Ὀπούς, πρωτεύουσα, ὅθεν καὶ ἐπωνομάσθησαν. Κύνος, ἐπίνειον τῆς Ὀπούντος, ὅπου περατοῦται ὁ Ὀπούντιος κόλπος καὶ ἀρχεται ὁ Μαλιακός.

264. Δωριεῖς. Αὕτη ὁμοῦ μὲ τὸν Παρνασσὸν ἐχώριζε τοὺς Ἐπικνημιδίους καὶ Ὀπουντίους Λοκροὺς ἀπὸ τοὺς Ὀζόλας, συνορεύουσα πρὸς Β: μὲ τὴν Θεσσαλίαν. Ὄρος ἡ Οἴτη, ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῶν Θερμοπυλῶν ἕως πλησίον τοῦ Ἄμβρακ: κόλπου, διὰ τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας διερχόμενον καὶ ὀνομαζόμενον αὐτοῦ Καλλίδρομον. Οἱ Δωριεῖς ἦσαν οἱ οἰκήσαντες τὴν Τετράπολιν, ὅλων τῶν Δωριέων τὴν μητρόπολιν, οἵτινες ἀπόκισαν εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος. Ἐντεῦθεν ἔγεινε καὶ ἡ καθόδος τῶν Ἡρακλειδῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Πόλεις δ' εἶχον Ἐρινεὸν, Βόιον, Πίνδον, καὶ Κυτίνιον.

265. Αἰτωλία. Ἀπὸ τοὺς Λοκροὺς Ὀζόλας κατὰ τὸ Ἀντιφρίον ἀρχίζουσα ἐκτείνεται παρὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον ἕως τὴν Ἀκαρνανίαν,

περιοριζομένη ἀπ' αὐτὴν πρὸς Δ: καὶ ἀπὸ τὴν Δωρίδα πρὸς Ἀν: — Ἀχελῷος ποταμὸς τὸ σύνορον τῆς Ἀκαρνανίας: Εὐνός, διαρρέων τὴν Αἰτωλίαν. — Πόλεις: Καλυδῶν, παρὰ τὸν Εὐνόν ὀλίγον μακρὰν τῆς θαλάσσης. — Θέρμοι, πολ: μεσόγειος, ὅπου οἱ Αἰτωλοὶ συνερχόμενοι ἔκαμνον τὰς Ἀρχιερσεΐας τῶν. — Πλευρῶν ἢ παλαιά, πλησίον τῆς Καλυδῶνος. Οἱ κάτοικοι, ἀφέντες αὐτὴν ἐξ αἰτίας τῶν ἐπιδρομῶν τοῦ πολέμου, συνώκισαν τὴν νεωτέραν εἰς τὰ ὄρεινότερα μέρη περὶ τὸ ὄρος Ἀράκυνθον.

266. Ἀκαρνανία. Πρὸς Δ: τῆς Αἰτωλίας ἐκτεινομένη ἕως εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Ἀκρωτήρια. Ἀνακτόριον, εἰς τὸ στόμα τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου. Ἄκτιον, μὲ πόλιν ὁμώνυμον, περιφημον διότι ὁ Αὐγουστος, νικήσας αὐτοῦ τὸν στόλον τοῦ Ἀντωνίου, κατεστάθη μονοκράτωρ κύριος τῆς Ρώμης. Λευκάτας, ἄκρα εἰς τὴν Λευκάδα.

Πόλεις. Ἀνακτόριον, πλησίον τοῦ Ἄκτιου. — Στράτος, παρὰ τὸν Ἀχελῷον ποτι: — Ἄργος Ἀμφιλοχικὸν καὶ Ἀμβρακία, εἰς τὸν κόλπον. — Λευκάς (Ἄγ. Μαῦρα) ἦτις ἦτο πρότερον χερσονήσος, τὴν ἀπενήσωσαν δὲ οἱ συνοικίσαντες αὐτὴν Κορίνθιοι ἀποκόψαντες τὸν Ἰσθμόν. Πρὸ δὲ τῆς Λευκάδος ἦτο πέτρα λευκὴ λεγομένη Λευκάτας, ὅπου ἦτο τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν, καὶ πῆδημα πιστευόμενον ὅτι ἔχει τὴν δύναμιν νὰ παύῃ τοὺς ἔρωτας. Αὐτόθεν ἐπήδησε καὶ ἡ Σαπφῶ εἰς τὴν θάλασσαν κυριευομένη ὑπὸ ἔρωτος. Εἰς τὴν παραλίαν τὴν μεταξὺ Λευκάδος καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀχελῷου ἦσαν πόλεις: Πάλαιρος, Ἀλυζία, δεκαπέντε σταδίους ἀπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ Ἀστακός.

267. Νῆσοι. Ἐχινάδες καὶ Οἰνιάδες, ξηραὶ καὶ ἄκαρποι περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελῷου. — Κεφαλληνία, ἀντικυρὸς τοῦ Λευκάτας, ἡ μεγίστη τῶν εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος νήσων. — Ἰθάκη, μεταξὺ τῆς προειρημένης καὶ τῆς Ἀκαρνανίας, ὀνομαστὴ διὰ τὸν Ὀδυσσεύα. — Κέρκυρα, ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου παρεκτεινομένη παρὰ τὰ παράλια τῆς Ἠπείρου. Λέγουσιν ὅτι αὕτη εἶναι ἢ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἀναφερομένη νῆσος τῶν Φαιάκων.

Οἱ Αἰτωλοὶ ἦσαν λαὸς ἄγριος, μάχιμος καὶ ληστρικός, οἵτινες ἀκαταπαύστως ἐπολέμουν μὲ τοὺς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος γείτονάς των. Αὐτοὶ μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν ἔβλαψαν καιρίως τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἀχαικῆς συμμαχίας, πάντοτε διαμαχόμενοι περὶ πρωτείων. Ἀντεστάθησαν δὲ πολλὸν καιρὸν μετὰ τῶν Ἀκαρνανίων εἰς τοὺς Μακεδόνας καὶ εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας τῶν. Οἱ Ῥωμαῖοι, ἀφ' οὗ ἐκυρίευσαν ἅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν κατήντησαν εἰς ἐπαρχίαν Ῥωμαϊκὴν, τὴν ὠνόμασαν Ἀχαΐαν, ἐπειδὴ ὑπέταξαν τελευταίαν τὴν τῶν Ἀχαιῶν συμπολιτείαν.

268. Θεσσαλία. Ἡ χώρα ἢ πρὸς Βορρᾶν τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τῶν

Ἀμβρακικὸν κόλπον ἕως τὸν Μαλιακὸν, ἐλέγετο Ἰπείρος καὶ Θεσσαλία, διαχωριζομένη εἰς δύο ἀπὸ τὸ ὄρος τῆς Πίνδου (βουνὰ τοῦ Μετσόβου). Ἡ Θεσσαλία κεῖται εἰς εὐρύχωρον λεκανοπέδιον περιοριζομένη ἀπὸ Μ: ὑπὸ τῆς σειρᾶς τῶν ὄρεων τῆς Οἴτης, δι' ἧς διαχωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα· πρὸς Δ: ἀπὸ τὴν σειρὰν τοῦ ὄρους Πίνδου, χωρίζοντος αὐτὴν ἀπὸ τὴν Ἰπείρον, καὶ πρὸς Β: ἀπὸ τὸν Ὀλυμπον καὶ τὴν Μακεδονίαν· πρὸς ἀνατολὰς δὲ ἀπὸ τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ἀπὸ τὸν Παγασητικὸν (κόλπον τοῦ Βώλου) καὶ ἀπὸ τὸν Θερμαϊκόν. Οἱ διαρρέοντες αὐτὴν διασημότεροι ποταμοὶ εἶναι· ὁ Πηνειὸς (Σαλαμπριά), ὅστις, χυνόμενος εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, πλησίον τῶν ἐκβολῶν του σχηματίζει, διαρρέων διὰ τοῦ τόπου τοῦ μεταξὺ τοῦ Ὀλύμπου ὄρους καὶ τῆς Ὀσσης, καὶ ἀποκατασταίνει ὠραία τὰ στενὰ ἐκεῖνα τὰ ὀνομαζόμενα Τέμπη. Ὁ Σπερχειὸς, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς χώρας, χύνεται ὑπεράνω τῶν Θερμοφυλῶν εἰς τὸν Λαμιακὸν κόλπον.

Πολλοὶ καὶ διάφοροι λαοὶ κατέκον τὴν Θεσσαλίαν διαφόρως ὀνομαζόμενοι, οἷον οἱ Αἰνιᾶνες καὶ Δόλοπες συνορεύοντες μὲ τοὺς Ἀκαρνάνας, Αἰτωλοὺς καὶ Δωριεῖς· οἱ Οἰταῖοι, κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς Οἴτης· οἱ Μαλιεῖς, περὶ τὸν Μαλιακὸν κόλπον· οἱ Φθιώται, περὶ τὸν Σπερχειὸν ποταμὸν· μεταξὺ τῶν ὄρεων τῆς Οἴτης, τῆς Ὀθρυος καὶ τοῦ Τυμφρηστοῦ, καὶ τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου· οἱ Μάγνητες, ἐπὶ τοῦ Πηλίου καὶ τῆς Ὀσσης· οἱ Παρβαίβοι, πρὸς βορρῆν τοῦ Πηνειοῦ κτλ. Ὅλοι δ' αὗτοι οἱ λαοὶ συνεδρίζον καὶ ἔδιδον ψῆφον εἰς τὴν Ἀμφικτυονικὴν σύνοδον.

Ἐκ τούτων ἡ χώρα τῆς Θεσσαλίας ἐδιαιρεῖτο ἐπονομαζομένη, Φθιώτις, Θεσσαλιώτις, Πελασγιώτις, Ἰστιαιώτις καὶ Μαγνησία.

268. β'. Ἡ Φθιώτις, ἀρχίζουσα ἀπὸ τὰς Θερμοφυλάς καὶ διαβερχομένη ὑπὸ τοῦ Σπερχειοῦ, ἐκ τοῦ ὄρους Τυμφρηστοῦ ἔχοντος τὰς πηγὰς, καὶ τοῦ Ἀγελφίου (ὀμωνύμου μὲ τὸν Αἰτωλικὸν) εἶχε πόλεις ὀνομαστὰς τὰς ἐξῆς. Τὴν Λαμίαν, πλησίον τοῦ Ἀγελφίου, περίφημον διὰ τὸν τοῦ Ἀντιπάτρου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους Λαμιακὸν πόλεμον. — Ἰπάτα ἢ Ἰπάτην (Πατρατζίκι), πλησίον τοῦ Σπερχειοῦ. — Θήδας, μετονομασθεῖσαν ἔπειτα Φιλιππούπολιν.

269. Μαγνησία. Μεταξὺ τοῦ Πελασγικοῦ καὶ Θερμαϊκοῦ κόλπου ἕως πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πηνειοῦ, περιέχουσα τὸ Πήλιον καὶ τὴν Ὀσσαν, καὶ τὴν Σηπιάδα ἄκραν, ὅπου ὁ στόλος τοῦ Εἰρξου ἐναυάγησε. — Πόλεις. Μεθώνη, Ὀλιζών, Νηλία, Παγασαί, Ριζοῦς, καὶ Ἰωκόκος, ὅθεν ὁ Ἰάσων ἀπέπλευσε μὲ τοὺς Ἀργοναύτας. Πλησίον αὐτῆς ἦτο καὶ ἡ Δημητριάς, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ἐπώνυμον αὐτοῦ Δημήτριος ὁ Πολιορκητῆς, συνοικίσας εἰς αὐτὴν τινὰς τῶν ἀνωτέρω πόλεων.

270. Πελασγιώτις. Πρὸς Δ: τῆς Μαγνησίας, ἐκτεινομένη πρὸς Β: ἕως εἰς τὰ Μακεδονικὰ ὄρη καὶ τὸν Ὀλυμπον, ὅστις εἶναι γνωστὸς εἰς

τὴν μυθολογίαν ὡς κατοικία τῶν θεῶν. Πόλις ὀνομασθῆ καὶ μεγάλη παρὰ τὸν Πηγεῖον ἦτο ἡ Λάρισα.

271. Ἰστιαιωτίς· πρὸς Δ: τῆς ἀνωτέρω συνορεύουσα μὲ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Ἠπειρον, ἐκ τῆς ὁποίας χωρίζεται ἀπὸ τὴν Πίνδον. — Πόλις Τρίκκη (Τρίκκαλα), Πελινναῖον, πρωτεύουσα τῆς χώρας, καὶ Γόμοι (Γόνα ἢ Σταγοί).

272. Ἡ Θεσσαλιωτίς· μεταξύ Ἰστιαιωτῶν: Φθιώτῶν καὶ Πελασγιωτῶν, ἔχουσα ποταμοὺς τὸν Ἀπίδανόν καὶ Ἐνιπέα χυνομένους εἰς τὸν Πηγεῖον — Πόλις. Φάρσαλος, πλησίον τοῦ Ἀπιδανοῦ, ὀνομασθῆ, διότι εἰς τὰ περίξ αὐτῆς ἐνίκησεν ὁ Καῖσαρ τὸν Πομπήιον. — Κυνὸς Κεφαλαί, ὅπου οἱ Μακεδόνες ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Γ': ἠττήθησαν κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. Φεραὶ (Βελεστίνος), πόλις ἀξιόλογος εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ὄρους μεταξύ Λαρίσσης καὶ Δημητριάδος, διοικηθεῖσα πολὺν καιρὸν ὑπὸ τυράννων. Εἰς αὐτὴν ἐγεννήθη ὁ πρωταθλητῆς, καὶ πρωτομάρτυς τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ, ῬΗΓΑΣ ὁ ΦΕΡΑΙΟΣ — Κρανῶν καὶ Σκοτούσσα πρὸς Ν: τῆς Λαρίσσης. — Ἑλλάς, πόλις ἀρχαιοτάτη, ἐξ ἧς ἐδόθη τὸ ὄνομα εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, ἔκειτο πλησίον τῆς Φαρσαλοῦ, ἀλλ' ἦτο πρὸ πολλοῦ ἠφανισμένη (*).

273. Ἡ Πείρος· ἡ μεταξύ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, τοῦ Ἰονίου Πελάγους, τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας, ὀνομασθεῖσα οὕτω, λέγουσι, κατ' ἀντίθεσιν τῆς νήσου Κερκύρας καταντικρὺ αὐτῆς τῆς Ἠπειροῦ κειμένης. — Πόλις: Βουθρωτόν, ἀντικρὺ τῆς Κερκύρας. — Ἀμβρακία, εἰς τὸν ὁμώνυμόν της κόλπον, πρωτεύουσα τῶν Μολοσσῶν καὶ καθέδρα τοῦ Ἡύβρου. — Νικόπολις (Ἡρέβεζα), εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ κόλπου ἀντικρὺ τοῦ Ἀκτίου, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου εἰς μνημόσυνον τῆς ἐν Ἀκτίῳ νίκης. — Δωδώνη, πρὸς τὰ ὄρια τῆς Μακεδονίας, ἐπίσημος διὰ τὸ ἀρχαῖον μαντεῖον καὶ ἄλλος τοῦ Δωδωναίου Διός. — Ποταμοὶ Ἀχέρων καὶ Κωκυτὸς, μυθευθέντες ὡς ποταμοὶ τοῦ Ἄδου διὰ τὰ μαῦρά των νερά. Ἄραχθος, χυνομένος εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.

Τὴν Ἠπειρον κατόικουν πολλοὶ μικρολαοὶ, μεταξύ τῶν ὁποίων ἐπικρατέστεροι ἦσαν οἱ Χάονες, οἱ Θεσπρωτοὶ καὶ οἱ Μολοττοὶ, ὅθεν ἐξ αὐτῶν ἐδικαιρεῖτο ἢ ἡ χώρα ἐνομιζόντο δ' ὅλοι βάρβαροι μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

274. Ἡ Ἰλλυρία καὶ Ἰλλυρίαι, πρὸς Β: τῆς Ἠπειροῦ ἐκτεινομένη παρὰ τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον, εἶχε πόλις τὴν Ἐπίδαμνον (ἔπειτα Δυρράχιον), ἀποικίαν τῶν Κορινθίων, καὶ τὴν Ἀπολλωνίαν. Ἀπ' αὐτὴν τὴν ἐμπορικὴν πόλιν ἤρχιζεν ἡ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων κατασκευασθεῖσα Ἐγνατία

(*) (Ἰδα Γεωγρ. Κόμμα σελ. 870 περὶ ταύτης τῆς πολ.) ὁ Μ.

ὁδὸς ἢ φέρουσα εἰς τὴν Θράκην. Εἰς τὰ μεσημβρινὰ τῆς Ἰλλυρίας μέρη ἦσαν τὰ Ἀκροκεραυνία ὄρη (βουνὰ τῆς Χιμάρας), τὰ ὁποῖα μὲ τὴν Ἰταλίαν σχηματίζουν τὸν Ἰόνιον κόλπον. ὅστις εἶναι ἡ εἴσοδος τοῦ Ἀδριατικοῦ Πελάγους. Ἀλβανούπολις, ἐκ τῆς ὁποίας μετέπειτα ἐδόθη τὸνομα εἰς ὅλην τὴν χώραν ἐπονομασθεῖσαν Ἀλβανίαν.

Ἰλλυρία ὠνομάζετο ὅλη ἢ παρὰ τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον ἐκτεινομένη χώρα ἀπὸ Ἀκροκεραυνίων ἕως τοῦ Ἄρσιου ποταμοῦ πρὸς Δ: Ἐδιαίρειτο δὲ εἰς Ἰλλυρίδα βαρβαρικὴν, περιλαμβανομένην μεταξὺ τοῦ Ἄρσιου καὶ Δρινίου ποταμοῦ, καὶ εἰς Ἰλλυρίδα Ἑλληνικὴν, ἀπὸ τοῦ Δρινίου ἕως τῶν Ἀκροκεραυνίων (Ἀλβανία). Ἡ Βαρβαρική περιεῖχε τρεῖς ἐπαρχίας, τὴν Ἰαποδικὴν, τὴν Λιθυρικήν καὶ τὴν Δαλματίαν. Οἱ Λιθυρνοὶ ἦσαν ναῦται ἐπιτήδειοι, κατασκευάζοντες νῆας ἐλαφρὰς, αἱ ὁποῖαι ἐπωνομάζοντο Λιθυρνικάι.

275. Μακεδονία. Τόπος ὄρεινός πρὸς Β: τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου ἐκτεινόμενος ἕως εἰς τὴν Θράκην. — Ὄρη ὁ Σκάρδος, ὁ Ὄρβηλος, καὶ τὸ Παγγαῖον περιέχον μεταλλεῖα χρυσοῦ, καὶ ὁ Ἄθως. — Κόλποι: Θερμαϊκός, Τορωνικός, Σιγγιτικὸς καὶ Στρυμονικός σχηματίζοντες τὴν Χαλκιδικὴν Χερσόνησον. — Ποτ: Ἀλιάκμων καὶ Ἀξιός, χυνόμενοι εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, καὶ Στρυμὼν εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπ. — Πόλεις Παρὰ τὸν Θερμ: κόλπ: Πύδνα, καὶ Μεθώνη, τὴν ὁποίαν πολιορκῶν ὁ Φίλιππος ἔχασε τὸν ἕνα του ὀφθαλμόν. — Θέρμη (Θεσσαλονίκη), εἰς τὸν μυχὸν τοῦ αὐτοῦ κόλπου—Ἐδέσσα, ἡ ἀρχαία μητρόπολις. — Πέλλα παρὰ τὸν Ἀξιόν, ἡ πατρίς τοῦ Ἀλεξάνδρου, γενομένη καθέδρα τοῦ βασιλείου ὑπὸ Φιλίππου. — Ἀμφίπολις, ἐπὶ τοῦ Στρυμόνος. — Φίλιπποι, κτισθεῖσα διὰ τὰ αὐτοῦ εὐρισκόμενα μεταλλεῖα. Εἰς τὰ πέριξ αὐτῆς ὁ Κάσσιος καὶ ὁ Βροῦτος κατετροπώθησαν ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου. — Ἐπὶ τῆς Χαλκιδικῆς Χερσ: Χαλκίς, πρωτεύουσα αὐτῆς. — Ὀλυθος καὶ Ποτίδαια (ἐπειτα Κασσάνδρεια) εἰς τὸν Τορωνικὸν κόλπον, ἐπίσημοι εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον. — Πελλήνη, εἰς τὸν Θερμ: — Στάγειρα, εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον, πατρίς τοῦ Ἀριστοτέλους.

Σημ. Ἐπειδὴ οἱ πλείτεροι λαοὶ τῶν κατοικούντων τοὺς τόπους τούτους εἶχον καταγωγὴν Ἑλληνικὴν ὡς καὶ οἱ Μακεδόνες, οἵτινες μετὰ τὸν Φίλιππον ἔλαβον ἰσχὴν πολλὴν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα, πολλοὶ τῶν Γεωγράφων καὶ Ἱστοριογράφων συμπεριλαμβάνουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Μακεδονίαν, τὴν Ἠπείρον καὶ μέρος τῆς Ἰλλυρίας, ἧτις εἶχεν ἀποικίας Ἑλληνικάς.

ΝΗΣΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ.

276. Παρεκτός τῶν νήσων, τὰς ὁποίας ἀπρηθμῆσαμεν ἤδη κατ' ἐπαρχίας, ὡς προσκεμμένας εἰς τὰς Ἠπείρους τῆς Ἑλλάδος, εἶναι προσέτι καὶ αἱ ἐξῆς.

Πρὸς Βορ: Θάσος, εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον πρὸς Ν. τῆς Μακεδονίας.

εἶχε χρυσοῦ μεταλλεῖα. — Σκίαθος, παρὰ τὴν Σηπιάδα ἀκτὴν ἔπειτα Σκόπελος, Ἀλόνησος, Πεπάρηθος, καὶ πρὸς Ν: αὐτῶν Σκύρος, ὅπου ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκρύφθη ὑπὸ τῆς μητρὸς του παρὰ τῷ βασιλεῖ Λυκομήδει.

277. Εὐβοία. Μεγάλῃ καὶ ἐπιμήκῃ νήσῳ παρεκτεινομένη εἰς τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς σερραῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας ἕως πλησίον τοῦ Σούνιου. Ὁ πορθμὸς, ὁ χωρίζων αὐτὴν ἀπὸ τὴν σερραὴν Ἑλλάδα, ὠνομάζεται Εὐβοϊκὸς κόλπος, καὶ Εὐριπος εἰς τὸ γενώτατον μέρος αὐτοῦ, ὅπου ἦτο καὶ γέφυρα ἐνόουσα τὴν στερεάν μετὰ τὴν νῆσον (261).

Ἀρωτήρια. Κήναιον, ἀντικρυ τῶν Θερμοπυλῶν Ἀρτεμίσιον, τὸ βλέπον πρὸς τὴν Σκόπελον. Εἰς αὐτὸ οἱ Ἕλληγες ἐκτύπησαν κατὰ πρῶτον τὸν στόλον τοῦ Ξέρξου. Γεραιστός καὶ Πεταλία (Πεταλιοὶ) βλέπουν πρὸς τὸ Σούνιον. — Πόλεις: Χαλκίς, παρὰ τὸν Εὐριπον ὀνομαστὴ πόλις καὶ φρούριον ἀξιόλογον. — Ἐρέτρια, ὀλίγον μακρὰν τῆς Χαλκίδος. — Κάρυστος, εἰς τὰ Ν: Ἄν: τῆς νήσου, πλησίον δὲ τὰ Στύρα. — Ἄρεός, εἰς τὸ βόρει: παράλιον, πρῶτη λεγομένη Ἰστιαία. Εἰς τὸ ὄρος Ὀχη, πλησίον τῆς Καρύστου, εὕρισκετο ἄσβεστος λίθος (ἀμιάντος). Εἶχεν ἡ νῆσος καὶ θερμὰ λουτρὰ καὶ μάρμαρα ὠραία.

278. Κυκλάδες. Ὀνομάζοντο οὕτως αἱ μικραὶ Ἑλληνικαὶ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους αἱ κύκλω τῆς νήσου Δήλου κείμεναι, ἥτις ἐλαμβάνετο ὡς κέντρον ἦσαν δὲ κυρίως 12.

— Ἄνδρος εἰς τὴν Μ: Ἄν: ἄκραν τῆς Εὐβοίας ἔπειτα Τήνος, ἔχουσα ἀξιόλογον ἱερὸν καὶ ἄλσος τοῦ Ποσειδῶνος ἔξω τῆς πόλεως ἀντικρυ αὐτῆς Μύκονος, καὶ ταύτης πλησίον ἡ Δήλος, ὀνομαστὴ εἰς τὴν μυθολογίαν, διότι αὐτοῦ ἡ Δητὴ ἐγέννησε τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν ὅθεν καὶ ναὸν εἶχε μεγαλοπρεπέστατον, ὑπὸ πάντων ἀγιώτατον ἄσυλον νομιζόμενον, ὥστε ἐναπεταμιεύοντο εἰς αὐτὴν οἱ δημόσιοι θησαυροὶ τῶν Ἑλλήνων. — Ὀρτυγία ἢ Ρήνεια πλησιέστατα τῆς Δήλου, ἔρημον νησιδίον, ὅπου ἦσαν τὰ μνήματα τῶν Δηλίων, διότι εἰς τὴν Δήλον δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ θάπτωσι νεκρὸν, οὔτε νὰ τρέφωσι σκύλον. — Νάξος, ἡ μεγίστη τῶν Κυκλάδων καὶ εὐφορωτάτη καὶ καλλίνοια, ὅθεν ἦτο καὶ ἀφιερωμένη εἰς τὸν Διόνυσον. — Ἀντικρυ αὐτῆς Πάρος, πατρίς τοῦ ποιητοῦ Ἀρχιλόχου, ὀνομαστὴ διὰ τὰ λευκὰ αὐτῆς μάρμαρα, — πρὸς Δ: ταύτης Ἰλιάρος (Ἀντίπαρος). — Σίφνος πρὸς Δ: καὶ ἀνωτέρω Σέριφος, ἔπειτα Κύθνος, ἔπειτα Κέως ἀντικρυ τοῦ Σούνιου, ἥτις εἶχε τέσσαρας πόλεις πρότερον, ἔπειτα δύο μόνας, τὴν Ἰουλίδα καὶ Καρθαίαν. Ἐκ τῆς Ἰουλίδος ἦσαν ὁ ποιητὴς Σιμωνίδης καὶ ὁ Βακχυλίδης. — Σύρος, μεταξὺ Κύθνου καὶ Δήλου, πατρίς τοῦ Φερεκύδου. — Κίμωλος πρὸς Μ: τῆς Σίφνου, ὅθεν ἡ πρὸς γραφὴν Κιμωλία Γῆ.

279. Σποράδες. Μῆλος, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λεγομένου Μυρτώου πελάγους, τὸ ὅποιον ἐντεῦθεν ἐξετείνεται πρὸς τὸ Σκύλλαιον τῆς Ἀργολίδος καὶ τὸ Σούνιον, περιλαμβάνον καὶ τινὰς νήσους τῶν Κυκλάδιων. — Σίκινος, Λαγοῦσα καὶ Φολέγανδρος πρὸς Ἄν:—Πλησίον Ἰος, ὅπου λέγουσιν ὅτι ἐτάθη ὁ Ὀμηρος. — Θήρα πρὸς Μ: τῆς Ἰου, μακρὰ νῆσος ἀποικίος τῶν Λακεδαιμονίων, ἐξ ἧς ἐστάλη ἀποικία καὶ εἰς τὴν Κυρήνην τῆς Λιβύης. — Ἀνάφη, πρὸς Ἄν: τῆς Θήρας, ὀνομαστὴ διὰ τὸ ἐν αὐτῇ ἱερόν τοῦ Αἰγλήτου Ἀπόλλωνος ὑπὸ τῶν Ἀργοναυτῶν καθιερωθέν. — Ἀστυπάλεια, ἡ ἀνατολικωτάτη, τῶν τῆς Εὐρώπης, νῆσος εἰς τὸ Αἰγαῖον. — Μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Νάξου Ἀμοργός, ὅθεν ἦτο Σιμωνίδης ὁ Ἰαμβοποιός. — Αἱ λοιπαὶ Σποράδες: Νίσυρος, Τήλος, Χαλκίς, Κῶς, Καλύμνη, Λέρος, Πάτμος, Ἰκαρία, ἀνήκουν εἰς τὴν Ἀσίαν κείμεναι εἰς τὸ Ἰκάριον πέλαγος, τὸ ὅποιον πρὸς Μ: ἠνόητο μὲ τὸ Καρπάθιον πέλαγος, ὅπου ἦτον ἡ νῆσος Κάρπαθος, μεταξὺ Θήρας, Ρόδου καὶ Κρήτης. — Κάσος, πλησίον τῆς Καρπάθου καὶ τοῦ Σαμωνίου ἀκρωτηρίου τῆς Κρήτης.

280. Κρήτη. Παρεκτείνεται ἀπὸ Δ: πρὸς Ἄν: εἰς τὴν Μεσόγειον ἀπὸ τὸ Ἀκρωτήριο Μαλέας ἕως εἰς τὴν Ρόδον, ἔχουσα πρὸς Β: τὸ Κρητικὸν πέλαγος (τὸ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν Σποράδων) πρὸς Ἄν: τὸ Καρπάθιον, καὶ πρὸς Μ: τὸ Λιβυκόν. — Σαμωνίον ἐλέγετο τὸ Ἄνατ: ἀκρωτήριο τῆς νήσου Κριού μέτωπον, τὸ Νοτιοδυτ: καὶ Κίμαρος τὸ Βορειοδ: Τὸ ὄρος Ἴδη καὶ ἡ Δίκτη ἐσχίζον κατὰ μῆκος αὐτὴν ὀνομαστὸς ποτὶ τῆς νήσου ὁ Ληθαῖος, ῥέων σιμὰ τῆς Γορτύνης.

Πόλεις. Κνωσός, ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου καὶ καθέδρα τοῦ Μίνως, πλησίον τῆς ὁποίας ἦτον ὁ Λαβύρινθος. — Κυδωνία, εἰς τὴν δυτ: πλευρὰν, καὶ Γόρτυνα εἰς τὴν Μεσημβρ: — Ἡράκλειον, ἐπίκειον τῆς Κνωσσοῦ.

Οἱ Κρήτες πρῶτοι μνημονεύονται μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, ὅτι ἔλαβον νόμους παρὰ τοῦ Μίνως καὶ πολιτεύμα τακτικόν. Τοῦτο δὲ μιμηθεὶς ὁ Λυκοῦργος ἔπειτα διέταξε καὶ τὸ τῆς Σπάρτης πολιτεύμα ὅμοιον εἰς πολλὰ μὲ ἐκεῖνο.

281. Θράκη. Πρὸς Β: τῆς Ἑλλάδος ἔκειτο ἡ Θράκη (πρὸς Ἄν: τῆς Μακεδονίας, πρὸς Δ: τοῦ Εὐξείνου Πόντου, πρὸς Β: τοῦ Ἑλλησπόντου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου). Εἶχεν ὄρη τὴν Ροδόπην καὶ τὸν Αἰμον. Ποταμοὺς: τὸν Νέστον εἰς τὰ σύνορα τῆς Μακεδονίας, καὶ τὸν Ἔβρον μέγαν ποταμὸν χυόμενον πλησίον τῆς Αἴνου εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Εἰς τὰς ὄχθας αὐτοῦ μυθολογοῦσιν ὅτι ὁ Ὀρρεὺς κατεσπαράχθη ὑπὸ τῶν Μαινάδων. — Μικρότεροι ποτ: ὁ Αἶπος καὶ Μέλας, τοὺς ὁποίους ὁ πολυάριθμος στρατὸς τοῦ Εὐρῆου διαβαίνοντες ἐξήραναν πίνοντες. — Πορθμοί: ὁ Ἑλλησπόντος καὶ ὁ Βόσπορος. — Ἀκρωτήρια: Σέρφιον,

ἀντικρὺ τῆς νῆσου Σαμοθράκης· Σαρπηδόσιον, ἄκρα τῆς Χερρόνησου Ἐρσιᾶς, πλησίον τοῦ Βυζαντίου· Κυάνεαι νῆσοι, εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον κλειούσαι τὸν Βόσπορον. — Πόλεις· Ἄβδηρα, πλησίον τοῦ Νέστου, πατρὶς τοῦ Δημοκρίτου. — Καρδία, εἰς τὸν Ἴσθμὸν τῆς Χερρόνησου τῆς παρεκτεινομένης εἰς τὸν Ἑλλάσποντον. Ἐπ' αὐτῆς ἦτο καὶ ἡ Σηστός καταντικρὺ τῆς Ἀβύδου (209), ὀνομαστὴ διὰ τὰ κατὰ τὴν Ἡρώ καὶ Λέανδρον ἱστορούμενα, καὶ δι' ὅ,τι αὐτοῦ ἐγεφύρωσεν ὁ Εξέρξης τὸν Ἑλλάσποντον· Αἰγὸς ποταμοὶ (πόλι· καὶ ποτ·) ὀνομαστοὶ εἰς τὴν ἱστορίαν διὰ τὴν ἦτταν τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου. — Καλλίπολις, ἀντικρὺ τῆς Λαμφιάκου. — Πέρινθος (ἔπειτα Ἡράκλεια καὶ τῶρα Ἡρακλειὰ) καὶ Σηλυβρία ἐπὶ τῆς Προποντιδος. — Βυζάντιον (Κωνσταντινούπολις), διὰ τὴν τοποθεσίαν κατεστάθη πρωτεύουσα τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας εἰς τὴν Ἀνατολήν. — Σαλμυδησσός, Ἀπολλωνία, Μεσημβρία, εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου. — Εἰς τὰ μεσόγεια, κατοικούμενα ὑπὸ διαφόρων λαῶν (μεταξὺ τῶν ὁποίων ὀνομαστότεροι ἦσαν οἱ Ὀδρύσσαι) παρὰ τὸν Ἔβρον ποταμὸν ἡ Φιλιππούπολις, καὶ ἡ Ἀδριανούπολις πρότερον Ὀρεστιᾶς καλουμένη.

Κατὰ τὰ παράλια τῆς Θράκης, εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλι· κεῖται ἡ νῆσος Ἀήμος ἱερὰ τοῦ Ἡρακλείου, διότι, κατὰ τὴν μυθολογίαν, εἰς αὐτὴν ἔπεσεν, ὅτε ἐκρημίσθη ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀπὸ τῶν Ὀλυμπων. Σαμοθράκη, ἀντικρὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἑβρου, ὀνομαστὴ διὰ τὸν ναὸν ἃ τὰ τελούμενα ἐκεῖ μυστήρια τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Περσεφόνης.

282. Μοισία. Πρὸς Β: τῆς Θράκης ἀπὸ τοῦ Αἴμου μέχρι τοῦ Ἰτροῦ ποταμοῦ, περιλαμβάνουσα τὴν σημερινὴν Σερβίαν καὶ Βουλγαρίαν. — Ποτ. Ἰστρος ἢ Δανουβίος, χυνόμενος δι' ἑπτὰ στομάτων εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ὡς πρὸς αὐτὸν δ' ἡ χώρα διαιρουμένη ὀνομάζεται Ἄνω Μοισία, ἢ πρὸς Δ: καὶ Κάτω Μοισία ἢ πρὸς Ἀν: — Πόλεις τῆς ἄνω Μοισίας. Σιγίδονον, μητρόπολις τῆς χώρας (πλησίον τοῦ Βελιγραδίου). Βιμιακὸν (Βιδίσι) πόλις περίφημος, Νεϊσός (Νίσσα τῆς Σερβίας). — Τῆς κάτω Μοισίας· Νικόπολις, εἰς τὰς συμβολὰς τοῦ ποταμοῦ Ἰατέρου καὶ Δανουβίου. Δουρόστορον ἢ Δουρόστολον (Δρύστρα καὶ Τουρ. Συλίστρα). Ἀξίοπολις (Ροσαύα) παρὰ τὸν Δούναβιν, ὅστις ἐδώθεν καὶ ἐξῆς λαμβάνει τὸνομα Ἰστρος: — Σερδικὴ (Σόφια), εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας. — Παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Τόμις (Τομιζβάρ), ὅπου ἐξωρίσθη ὁ Ῥωμαῖος ποιητὴς Ὀβιδίος. Ἰτρος καὶ Ἰστρούπολις. Διονυσιούπολις, πρότερον Κρουνοὶ (Βάρνα). Ὀδησσός, ἀποικία τῶν Μιλησίων, ἐξ ἧς ἔλαβε καὶ τ' ὄνομα ἢ μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δανουβίου καὶ τῆς Ταυρικῆς Χερσονήσου νεοκτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Ῥώσων, παραθαλάσσιος πόλις (*).

(*) Ἴδε τὴν σύνοψιν τῆς παλ. Γεωγ. ὑπὸ Κούμα.

²Ἐκ τῆς Μοισίας, Θράκης, Μακεδονίας ἔ'Ελλάδος σύγκειται νῦν ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τυρκία, ἔξ τῆς ἐχωρίσθη τὸ σημερινὸν βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος, περιλαμβάνον μέρος τῆς ἀρχαίας.

§. Β'. ΙΤΑΛΙΑ.

283. Ἡ Ἰταλία σχηματίζει μεγάλην Χερσόνησον, ἥτις ἐξέχει μέσα εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ὀριζομένη πρὸς Ἀν: ἀπὸ τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον, πρὸς Δ: ἀπὸ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος, πρὸς Μ: ἀπὸ τὸ Σικελικὸν καὶ πρὸς Β: ἀπὸ τὴν σειρὰν τὸν Ἄλπεων. Αἱ εἰς αὐτὴν περιεχόμεναι χῶραι διαιροῦνται εἰς χώρας Ἀρκτάας, Μέσας καὶ Μεσημβρινάς. Αἱ ἀρκτῶαι χῶραι ἐλέγοντο καὶ Γαλατία Κισαλπίνᾳ· αἱ δὲ Μέσαι, κυρίως Ἰταλία· καὶ αἱ Μεσημβριναί, Μεγάλη Ἑλλάς.

284. ΑΡΚΤΩΑΙ ΧΩΡΑΙ. Γαλατία Κισαλπίνᾳ, ἡ ἐντὸς Ἄλπεων Κελτικὴ, κατοικοῦμένη ὑπὸ τῶν Γαλατῶν, καὶ σχηματίζουσα δεξαμενὴν ποτιζομένην ἀπὸ τὸν Ἰριδανὸν ἢ Πάδον (Πῶ), διατρέγοντα ἀπὸ Δ: πρὸς Ἀν: καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς συμβάλλοντας εἰς αὐτόν. Τούτων δὲ οἱ κυριότεροι εἶναι ὁ Τίκινος (Τέσινος) Ἀδδούας (Ἄδδας) Μίγκιος, Τρεβίαις, καὶ ὁ Ρουβίκων, ὅστις ἐχώριζε τὴν ἐντὸς τῶν Ἄλπεων Γαλατίαν ἀπὸ τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν. Πρὸς Ἀρκτον εἶναι αἱ λίμναι Οὐεβανός (Μεϊζων 177), Λάριος (τοῦ Κώμου), Βήνακος (τῆς Γουάρδιας).

Ὡς πρὸς τὸν Πάδον δὲ ἐδιαίρειτο εἰς τὴν ἐκείθεν ἢ πέραν τοῦ Πάδου (Τρανσπαδανὴν, καὶ εἰς τὴν ἐντεῦθεν ἢ ἐντὸς τοῦ Πάδου (Κισπαδανὴν).

285. Ἡ Τρανσπαδανὴ περιεῖχε α) τῶν Σαλαύσσων τὴν χώραν. Β. Αὐγούστα Πραιτωρία (Λόσση). — β) τῶν Σεγούσιανῶν. Β. Σεγούσιον (Σούση). — γ) τῶν Ταυρινῶν. Β. Αὐγούστα Ταυρινῶν (Τορίνον). — δ) τῶν Λιβίικων. Β. Οὐερελλᾶι (Verceci). — ε) τῶν Λοιούων. Β. Τίκινον (Παυῖα), πλησίον τοῦ ὁποίου κατενίκησεν ὁ Ἀννίβας τὸ πρῶτον τοὺς Ῥωμαίους. — ς) Ἰνσούβρων, Β. Μεδιόλανον ἢ Μεδιόλιανα (Μιλάνο). — ζ) Ὀροβίων. Β. Βέργομον (Bergamo). — η) Κενομανῶν. Β. Βριζία (Brescia) καὶ Μάντουα. Εἰς τὰ περὶξ αὐτῆς ἐγεννήθη Βιργίλιος ὁ Ποιητής.

286. Ἡ Κισπαδανὴ (δηλονότι ἡ ἐντεῦθεν τοῦ Πάδου) περιεῖχε α) τὴν χώραν τῶν Ἀναμάνων. Βόλ. Πλακεντία (Πιατσέντσα). — β) τῶν Λιγγόνων. Β. Φόρος Ἀλκίνου (Φερέάρα). — γ) τῶν Βοτῶν. Β. Πάρμα, Μουτίνη (Μόδενα), Βονωνία (Βολόνια), Ραουέννα ἢ Ράβεννα, καθέδρα τοῦ βασιλείου τῶν Γότθων κατὰ τὸ 593 ἀπὸ Χ.

287. Λιγυστικὴ ἢ Λιγουρία· ἔκειτο Ν: Δ: τῆς Κισαλπινῆς Γαλατίας. Τὰ Ἀπέννινα ὄρη ἤρχιζαν αὐτοῦ. Τάναρος καὶ Μάκρης οἱ ποταμοὶ ἐχώριζον αὐτὴν ἀπὸ τὴν Ἐτρούριαν. — Πόλις. Γένουα (Γένοβα). Λιμὴν Ἰμπράκλειος Μονοίκου (Monaco). Ἰντεμέλιον (Ventimilia).

288. Χώρα Ἐνετῶν ἢ Οὐνετῶν ἢ Ἐνετία, κατοικουμένη ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν Β: Ἄν: τῆς Ἰταλίας. — Ποτ. ὁ Ἄθεσις (Adige), Μοδόακος μεΐζων (Brenta), Μοδόακος ἐλάσσων (Bacchiglione), ὁ Πλαύης (Piave). — Π. Οὐηρών (Verona), πατρὶς τοῦ ποιητοῦ Κατούλλου καὶ τοῦ Πλινίου. — Πατασίον, πατρὶς τοῦ Τίτου Λιβίου. — Ἄδρια (Hadria) ἐξ ἧς ἐλάβε τὸνομα ὁ Ἀδριατικὸς κόλπος.

289. Καρνία (Καρνιόλα). Π. Ἀκυληῖα καὶ Οὐδινον. — Ἡ Ἰστρία, κειμένη εἰς Χερσονήσον ἐπὶ τῆς Ἄν: παραλίας τοῦ Ἄδρ: κόλπου. — Π. Τεργέσται (Τριέστι). Πόλα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξωρίσθη Κρίσπος, ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου.

290. ΜΕΣΑΙΑΙ ΧΩΡΑΙ. Ἡ Ἐτρουρία ἢ Τυρρηνία, ποτιζομένη ἀπὸ τὸν Ἄρνον, Ὀμβρον καὶ Κλάιν' εἶχε τὴν Τρασυμένην λίμνην, ὅπου ὁ Ἄννίβας ἐνίκησε τοὺς Ῥωμαίους, καὶ τὴν Οὐλοσιάν. Οἱ Τυρρῆνοί ἢ Ἐτρουροί, παλαιόθεν καὶ πρὸ τῶν Ἑλλήνων ἐπιμεληθέντες τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, εἶχον ἐκταθῆ ποτε εἰς πολὺ μέρος τῆς Ἰταλίας. Ἡ χώρα αὐτῶν ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰς τοπαρχίας, τῶν ὁποίων οἱ ἀρχηγοὶ ὠνομάζοντο Λουκούμονες.

291. Ἐπισημότεραι πόλεις. — Θούκα, — Πείσα, καὶ Πείσαι. — Φαισοῦλαι — Οὐολατέρραι (Volterra). — Σήνα Ἰουλία (Sienna), — Ἀρρῆτιον (Arezzo), — Κορτόνη καὶ Περουσία (Perouse) παρὰ τὴν Τρασυμένην λίμνην — Κλούσιον, καθέδρα τοῦ Πορσένα, καὶ μία τῶν δώδεκα παλαιῶν μητροπόλεων. — Οὐολσιάν (Bolsena). — Ταρκυνία, ἐκ τῆς ὁποίας ἐπωνομάσθη ἡ τῶν Ταρκυνίων οἰκογένεια. — Φαλέρσιοι, πολιορκηθεῖσα ὑπὸ Καμίλλου — Καιραὶ ἢ Καιρέα ὅπου, τῆς Ῥώμης ὑπὸ τῶν Γαλατῶν πολιορκουμένης, διεσώθησαν αἱ Ἐστιάδες φέρουσαι μεθ' ἑαυτῶν τὸ ἱερὸν πῦρ — Οὐήιοι, πόλις ἰσχυροτάτη, τὴν ὁποίαν οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ δεκαετῆ πολιορκίαν ἐξεπόρθησαν.

292. Ἡ Ὀμβρική, Ἄν: ἐκτεινομένη ἀπὸ τῶν Ἀπεννίνων ἕως τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου, ἐκατοικεῖτο ἀπὸ τοὺς Ὀμβρικοὺς, ἀρχαιότατον λαόν, καὶ τοὺς Σήνονας, Γαλάτας ὄντας. — Π. Ἀρίμινον (Rimini), Πίσασυρον (Pesaro), Σπολήτιον (Spoleto) καὶ Σηνογαλλία (Σηνιγάγια).

293. Τὸ Πίκενον ἢ Πιτύνη καὶ Πικεντίνη χώρα, ἀπὸ τῆς πίσεως καὶ τῶν εἰς αὐτὴν γινομένων πολλῶν πιτύων (πευκῶν) ὀνομασθεῖσα οὕτω. Ποταμοί, ὁ Αἴσις καὶ Τρουεντίνος (Trientus, Trento) Π. — Ἀγκῶν (Ἀγκῶνα), ἐπίσημος πόλις μετ' ἑξαιρέτον. — Φέρμον (Fermo) καὶ Ἀσκουλον (Ascoli). Πρὸς Ν: ἦτον ἡ χώρα τῶν Πρήτουτιῶν ἐχόντων πρῶτην πόλιν τὴν Ἄδριαν.

294. Σαβίνων χώρα. Ἡ μεταξὺ τῶν Ἀπεννίνων καὶ τῶν πτ. Τιβέρεως καὶ Ἀνίωνος. Πόλεις ἐπίσημοι αὐτῆς ἦσαν—Ρεάτον, Κύρις, καὶ Τίβουρα (Tivoli) ἐπὶ τοῦ Ἀνίωνος ποταμοῦ.—Τὸ Λάτιον, ἡ Λατίνη χώρα, ἔκειτο μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς τῶν Σαβίνων χώρας, χωριζομένη ἀπὸ τῆς Ἐτρουρίας διὰ τοῦ ποταμοῦ Τιβέρεως, ἡ Θίμβρεως. Περιεῖχε δὲ πρὸ τῶν Ῥωμαίων πολλοὺς μικρολαοὺς τοὺς ἐξῆς. Τοὺς Λατίνους, Ἑρνίκους, Ρουτούλους, Οὐόλσκους, Αἰκούους καὶ Ἀρούγκους, κυριευθέντας ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων.

295. Πόλεις δὲ αὐτῆς ἦσαν ἡ Ῥώμη, γενομένη ποτὲ μητρόπολις ὅλου τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Ἐθεμελιώθη κατ' ἀρχὰς ὑπὸ Ῥωμύλου ἐπὶ τοῦ Παλατινοῦ ἢ Παλατίου λόφου, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Τιβέρεως κειμένου· συνέκειτο δὲ τὸ πρῶτον ἀπὸ τινος καλύβας εἰς τετράγωνον σχῆμα περιληφθείσας. Οἱ δὲ κατόπιν βασιλεῖς, συνερχομένων προσφύγων ἐκ τῶν πέριξ λαῶν, παρέλαβον καὶ ἄλλους λόφους κατοικηθέντας· ὁ δὲ Σέρβιος Τύλλιος περιέβαλεν αὐτὴν μὲ τεῖχος, κειμένην εἰς τὰς δύο ὄχθας τοῦ Τιβέρεως, καὶ περικλείουσαν ὀκτώ λόφους (ἡ ὄρη ὡς ὠνόμαζον αὐτὰ) εἰς τὸ τεῖχος τῆς. Τὸ Καπιτώλιον ἢ Καπιτωλεῖον ὄρος, τὸ Παλάτιον, τὸ Κυῦρίνον, τὸ Καίλιον, τὸ Ἄβεντίνον ὄρος, τὸν Ἐσκυλίνον λόφον, τὸ Οὐμίναλιον καὶ Ἰνίκουλον. Τὸ τεῖχος τοῦ Τυλλίου διέμεινε τὸ αὐτὸ μέχρι τοῦ Σύλλα, ὅστις τὸ ἐξέτεινεν ὀλίγον· ὕστερον δὲ κηξήθη ἡ πόλις ἐπὶ τῶν Λυτοκρατόρων, ὅτε κατήντησε πραγματικῶς κεφαλὴ τῆς γνωστῆς τότε οἰκουμένης. Τὸ Καπιτώλιον ἦτο ἡ Ἀκρόπολις αὐτῆς, πρὸς Ἄν: τοῦ ὀποίου, καὶ ἐντῷ μέσῳ τῆς πόλεως, ἦτο ὁ Φόρος, ὅπου συνήρχετο ὁ λαός. Πλήθος τοῶν, θεάτρων, ἀμφιθεάτρων, ἀγαλμάτων, ναῶν 500, ἐν οἷς καὶ τὸ Πάνθεον, κατεκόσμου τὴν πόλιν.—Ἰστία, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τιβέρεως, ἦτον ὁ λιμὴν τῆς Ῥώμης.—Λαβίνιον ἢ Λαουτίνιον, ἐνομιζέτο κτίσμα τοῦ Αἰνείου.—Ἄλθα Λόγγα, πατρίς τῶν Κουριατίων.—Τούσκουλον (Tuscani) πλησίον τοῦ ὀποίου εἶχε τὸ ἀγροκηπεῖόν του ὁ Κικέρων λεγόμενον Τουσκουλανόν.—Πραίνεστος (Palestrina), πόλις ὄχυρά εἰς τὰ σύνορα τῶν Αἰκούων. Ἀναγνία, ἐπίσημος πόλις τῶν Ἑρνίκων.—Ἄρπινον, πατρίς τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Μαρίου.—Ἄντιον, παραθαλάσσιος πόλις δυνατὴ τῶν Οὐόλσκων, πατρίς τοῦ Νέρωνος καὶ Καλιγόλα.—Σούεσσα Πωμέτια, πλησίον τῶν Πωμεντίνων ἐλῶν.—Κιρκαῖον, ἐπὶ ἀκρωτηρίου· ἐνομιζέτο δὲ, ὅτι ἐκτίσθη ὑπὸ τῆς Κίρκης.—Μίντουρνον, ὅπου ἀπεσύρθη ὁ Μάριος.

296. Τὰ πρὸς τὸ Λάτιον Ἄν: καὶ Ν: Ἄν: ὄρη κατεῖχον πολλοὶ ἄλλοι λαοί· ἦγουν ἅ· οἱ Μαρσοί, τῶν ὀποίων ἡ πόλις Μαρρόυδιον ἔκειτο

παρά τὴν Φουκίαν λίμνην (Celamo)—β'. Οὐηστίνιοι. π. Ἀμίτερνον. — γ'. Μαβρόουκίνοιοι. π. Τεάτον, ἐξ ἧς ὠνομάσθη ἔπειτα καὶ τὸ μοναστικὸν τάγμα τῶν δυτικῶν χριστιανῶν Τεατίνιοι (Theatins).—δ' Πελιγνοί. Κορφίνιον μητρόπολις αὐτῶν, φανεῖσα σημαντικὴ ἐπὶ τοῦ συμμαχικοῦ πολέμου.—ε' Φρεντανοί, π. Αὐζουμον.—ς' Σαμνίται καὶ Σαυνίται, πολεμήσαντες πολυχρόνιους πολέμους πρὸς τοὺς Ῥωμαίους.—Π. Αὐφιδήνη, Βουιάνον, Βενεσούεντον (Benevento).

297. Χῶραι μεσημβριναί. Ὀνομάζοντο αὐταὶ μὲ γενικὸν ὄνομα Μεγάλη Ἑλλάς, ἀπὸ τῶν πολλῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν τῶν γενομένων εἰς τὰ παράλια.

298. Καμπανία. Ἡ ὠραιότατη καὶ εὐφοροτάτη τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἐσυνώρευσεν μὲ τὸ Λάτιον, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ τὴν ἐχώριζεν ὁ Λεῖρις π. (Carigliano). Ὡλη ἡ παράλιος χώρα εἶναι πυρίπνευστος. Αὐτοῦ κεῖται τὸ πυρίπνεον ὄρος Βεσούβιον. τοῦ ὁποῦ ἡ πρώτη γνωστὴ ἐκρηξις εἶναι ἡ κατὰ τὸ 79 ἀπὸ Χ: γενομένη. Αὕτη ἤρπαισε σκεπάσασα τὰς πόλεις Ἡράκλειον (Herculanum), Πομπηίαν καὶ Σταθίαν, καὶ κατ' αὐτὴν ἐχάθη καὶ Πλίνιος ὁ πρεσβύτερος. Ἡ Αὐέρνη λίμνη κεῖται εἰς τὸν κρατῆρα πυρίπνεου.—Π. Καπύη, πόλις παλαιά, λαμπρὰ καὶ μεγαλοπρεπῆς ἐπὶ τοῦ Οὐουλτοῦρνου πτ. Νεάπολις, καὶ Παρθενόπη παλαιότερα λεγομένη Κύμη, ἐξ ἧς ἡ Κυμαία Σιδύλλα, καὶ Βάϊτι ἔχουσα λουτρὰ περίφημα, ἦσαν τὰ τερπινότατα ἐνδιαίτηματα τῶν Ῥωμαίων. Νῶλα, ὅπου λέγουσιν ὅτι ἐρευρέθησαν τὸ πρῶτον οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν.—Σάλερνον (Salerno).

299. Ἡ Ἀπουλία πρὸς Ἄνατι: τῆς Καμπανίας ἐπὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου, ἐδιαιρεῖτο εἰς Δαυινίαν καὶ εἰς Πευκετιάν· τὰ ἐπιστημότερα βουνὰ ἦσαν Βούλτουρον καὶ Γάργανος (Monte St. Angelo).—Π. Σιπούς, Λευκερία ἢ Νουκερία κτισθεῖσα, λέγεται, ὑπὸ τοῦ Διομήδους. Οὐενουσία, πατρίς τοῦ Ὁρατίου. Βάριον.

300. Ἡ Ἰαπυγία καὶ Μεσσαπία λεγομένη, περιεῖχε τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ καλούμενον ἐκ τοῦ σχήματος πτέρνα τῆς Ἰταλίας κατάντικρον τῆς Ἰλλυρίας.—Π. Βρεντέσιον (Brindesi) ἐξ οὗ ἀπέπλεον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὑδρῶς (Otranto). Τάρας, κτίσμα Λακεδαιμονίων.

301. Ἡ Λευκανία διαβρεγχομένη ὑπὸ τοῦ Σιλάριδος.—Π. Παῖστον ἢ Ποσειδωνία κατὰ τὸ 520 οἰκισθεῖσα ὑπὸ τῶν Συβαριτῶν.—Ἡράκλεια ἐπὶ τοῦ Ταραντινοῦ κόλπου, ὅπου ὁ Πύρρος κατενίκησε τοὺς Ῥωμαίους.—Σύβαρις, γνωστὴ διὰ τὴν τρυφὴν τῶν κατοίκων τῆς, κατεδαφισθεῖσα

ὑπὸ τῶν Κροτωνιατῶν, καὶ ἐξανακτισθεῖσα ἔπειτα μὲ τ' ὄνομα Θούριον, καὶ μετέπειτα Κοπίαι.

302. Βρούτιον ἢ Βρεττία. πτ. Κράθις καὶ Νέαιθος.—Π. Πανδοσία, Κωνσεντία, Κρότων, περιφρημος διὰ τὰ φιλοσοφικὰ σχολεῖα τῆς Σκυλλάκιον καὶ Σκυλλήτιον εἰς κόλπον ἐπώνυμόν τῆς.—Ἰπρώνιον, ὅθεν ὁ Πλούτων κατὰ τὰ μυθεύμενα ἤρπασε τὴν Περσεφόνην.—Λοκροί, πόλις κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι Λοκρῶν (259), καὶ ἐπονομαζομένη Ἐπιζεφύριοι, ὡς κειμένη ἐπὶ ἀκρωτηρίου, τὸ ὅποιον ἐκαλεῖτο Ζεφύριον—Ῥήγιον (Regio), παρὰ τὸν Σικελικὸν πορθμὸν.

303. ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ. Σικελία, ἡ πρωτίστη ὄλων, χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἰταλίας διὰ στενοῦ πορθμοῦ (τοῦ Φάρου τῆς Μεσσήνης), ὅπου εἶναι οἱ βράχοι τῆς Σκύλλης καὶ ἡ δῖνη τῆς Χαρύβδews, πάλαι ποτὲ τρομερὰ εἰς τοὺς πλέοντας. Ἡ νῆσος αὕτη ἐλέγετο Σικανία παλαιότερα ἐκ τῶν ἐνοικούντων εἰς αὐτὴν Σικανῶν, καὶ Τρινακρία προσέτι ἐκ τοῦ σχήματός τῆς τοῦ τριγωνικοῦ. Αἱ τρεῖς αὗται ἄκρα ἢ ἀκρωτήρια ἦσαν Πελωριάς ἄκρα Β: Ἄν: Πάχυνον πρὸς Μ: καὶ Λιλύβαιον πρὸς Δ: ὅπου διέβαινον ἐκ τῆς Καρχηδόνας. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἡ νῆσος εἶναι πολλὰ βουνώδης. Τὰ πρώτιστα αὐτῆς ὄρη εἶναι τὸ τυρίπνοσον ἢ Ἀῖτνα 10,000 πόδας ὕψηλόν, καὶ ὁ Ἑρῦξ, ἐπὶ τοῦ ὀποίου ἦτο καὶ ἱερὸν Ἀφροδίτης διακφερόντως τιμώμενον. Φοίνικες, Ἑλληνας, Καρχηδόνοι, καὶ τέλος οἱ Ῥωμαῖοι ἐκράτησαν τῆς Νήσου.

304. Πόλεις: πρὸς Β: Μεσσήνη, ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ, Ζάγκλη καλουμένη ἀρχαιότερα, ἀποικισθεῖσα ὑπὸ Μεσσηνίων.—Ταυρομένιον, Ἰμέρα, Πάνορμον (Palermo). Πρὸς Ἄν: Κατάνη.—Συρακοῦσαι, πλησίον τοῦ Ἀνάπου ἀποικισθεῖσα ὑπὸ τῶν Κορινθίων τὸ 757. Αὕτη ἦτον ἡ Μητρόπολις τῆς νήσου, συγκειμένη ἀπὸ πέντε μέρη διάφορα, ὀνομαζόμενα: Ὀρτυγία, Ἀχραδίνη, Τύχη, Νεάπολις, καὶ Ἐπιπολαὶ ἐπὶ κρηνοῦ ἀπροσβάτου, ὅπου ἦσαν καὶ αἱ λατομῖαι, μέσα εἰς τὰς ὁποίας ἐκοπταν πέτρας οἱ κατάδικοι. Πρὸς Ν: Ὑβλα, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐκεῖ γινόμενον μέλι.—Καμαρίνα ἢ Ἰπερία.—Ἀκράγας (Agrigente, Crigenti) ἰσχυρὰ πόλις πλησίον τοῦ ὀμώνυμου τῆς πτ.—Λιλύβαιον, κατάντικρυ τῆς Καρχηδόνας. Εἰς τὰ μεσόγεια τῆς νήσου ἦτο ἡ Ἔννα, πόλις ἱερὰ τῆς Δήμητρος, καὶ Ἀγύριον, πατρὶς Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου.

305. Πρὸς Β: τῆς Σικελίας εἶναι νῆσοί τινες τυρίπνοσοι, Αἰόλου νῆσοι καλούμεναι καὶ Ἠφαιστιάδες ἢ Λιπάροι. Πρὸς Ν: εἶναι αἱ νῆσοι Μελίτη (Μάλτα) καὶ Γαῦλος (Cozzo).

306. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς Τυρρηνικῆς θαλάσσης ἐκεῖτο ἡ Σαρδῶ, (Σαρ=

δηνία) ἢ Σαρδῶν, τῆς ὁποίας τὰ παράλια ἐξουσίαζον κατ' ἀρχὰς οἱ Καρχηδόνιοι, μετὰ δὲ τὸν πρῶτον Λιβυκὸν πόλεμον ἐξουσίασαν ὀλόκληρον εἰ Ῥωμαῖοι. Πόλις αὐτῆς μεγάλη καὶ εὐλίμενος ἦτο ἡ Καλιάρης (Cagliari). Ἄλλη νῆσος πρὸς Βορρᾶν, ἡ ὀνομαζομένη κατ' ἀρχὰς Κύρνος, καὶ ἔπειτα Κόρσιχα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. Ἀλερία ἐπὶ τῆς Δν. παραλίας ἦτο ἡ μόνη σημαντικωτέρα πόλις τῆς νήσου ταύτης.

307. Παρὰ τὴν Ἰταλίαν ἡ Ἰλβα, ἡ Ἰλύα, καὶ ἔπειτα Αἰθαλία (Elba), ἐχοιμάτισε περίφημος διὰ τὰ τοῦ σιδήρου μεταλλεῖά της. — Πιθηκοῦσα (Ischia), πλησίον τοῦ Μισσηνοῦ ἀκρωτηρίου. — Χοιράδες ἢ Καπρέαι, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου τῆς Νεαπόλεως. — Σειρηνοῦσαι, τρεῖς σκόπελοι πρὸς Ν: τῶν Χοιράδων, ὅπου κατὰ τὰ μυθεύμενα ἦσαν αἱ Σειρῆνες. Εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον ἔκειντο αἱ νῆσοι Διομήδους (Tremitti).

§ Γ'. ΓΑΛΑΤΙΑ.

308. Ἡ πέραν τῶν Ἄλπεων Γαλατία, λεγομένη Τρανσαλπίνια, εἶχεν ὀλίγη πλειοτέρα ἐκτασιν παρὰ τὴν σημερινὴν Γαλλίαν. Πρὸς Β: ἐκτείνετο ἕως τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου.

309. Οἱ ἐπισημότεροι διαβρέχοντες αὐτὴν ποταμοὶ ἦσαν ὁ Ῥοδανὸς (Rhône) ὅστις δεχόμενος τὸν Ἄραρα (Saône) χύνεται εἰς τὴν μεσόγειον θάλασσαν ὁ Ἰσαρ (Isère), ὁ Δρουεντίας (Durance), ὁ Ῥήνος δεχόμενος τὸν Μωσέλλαν (Moselle) ὁ Σικουάνας (Seine) δεχόμενος τὸν Ματρῶναν (Matrona, Marne) ὁ Λείγηρ (Ligeris, Loire) δεχόμενος τὸν Ἐλαύηρα (Elaver, Allier) ὁ Γαρούνας (Carumna, garonne) δεχόμενος τὸν Τάρνιν (Tarnis, Tarn), ὁ Δυράνιος (Durannius, Derdogne) κ.λ.

310. Ἐπὶ Ἰουλίου Καίσαρος ἐδικαιρεῖτο ἡ Γαλατία εἰς Βελγικὴν, κειμένην πρὸς Β: εἰς Κελτικὴν, ἐν τῷ μέσῳ, καὶ εἰς Ἀκουϊτανὴν, πρὸς Ν: χωρὶς νὰ λογίζεταί εἰς ταύτας ἡ λεγομένη Προβήγκια Ῥωμάνια (Provence), ἣγουν Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία. Εἰς τὸ μετέπειτα οἱ Ῥωμαῖοι διήρσαν αὐτὴν εἰς 17 ἐπαρχίας, ἐκάστη τῶν ὁποίων εἶχε καὶ μίαν μητρόπολιν. Ἦσαν δὲ αἱ ἐφεξῆς.

311. Νορθεμποπουλάνια· μητρόπολις Αὐσκίων, Κλίμβερρὸς (Auch—Ἀκουϊτανὴ δευτέρα· μητρόπολις, Βουρδίγαλα (Bordeaux). — Ναρβωνησία α'. καὶ Ναρβωνίτις ἑλλ. Ναρβὼν Μαρτία (Narbonne). — Ναρβωνησία β'. π: Ἄκουαι Σέκσιαι (Aix). — Ἄλπεις θαλάσσιαι. — π: Ἐβρόδουον (Embrun). — Ἄλπεις Πωινίαι· π: Ταραντασία (Moustiers).

312. Οὐιενική· π: Οὐιέννα (Vienne), Ἀκουϊτανὴ α'. Βιτουρίγων πόλις, Ἀβάρικον (Bourges) — Λουγδουνική α'. Λουγδουνον (Lyon). — Ἡ μεγάλ-

λη Σηκουανική, Ουεσόντιον (Besançon). Ἡ ἐπαρχία αὕτη περιελάμβανε τὴν Ἑλβετίαν, τῆς ὁποίας πρῶτισται π: ἦταν, Αὐγούστα Ραυράκων, πλησίον τῆς νῦν Βασιλείας (Bâle). Αὐεντικόν (Avenche).

313. Δουγδουκική β'. π: Ροτόμαχος (Bouen)—Δουγδουκική γ'. Τουρόνων πόλι: Καισαρόδουμον (Tours)—Δουγδουκική δ'. Σηγόνων πόλις, Ἀγένδικον (Sens)—Βελγική α, Τρηουρία (Trèves).—Βελγική β', Ρήμοι (Reims)—Γερμανία α, Μογοντίακον (Mayence)—Γερμανία β', Κολονία (Cologne).

314. Παρὰ τὰς μητροπόλεις ταύτας ἦσαν καὶ ἄλλαι πόλεις ἰκανῶς ἐπίσημοι. Αὐγουςόδουμον (Autun) ἢ Βίβρακτα Νέμαυσος (Nîmes). Ἀρέλαττη (Arles). Μασσαλία (Marseille) πόλις κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Φωκαέων (212), πλουσία, ἐμπορικὴ καὶ ἐπίσημος διὰ τὴν εἰς τὰ γράμματα ἐπιμέλειαν. Λουτεκία καὶ Λουκοτοκία (τὰ Παρίσια). Καρνούτοι (Chartres).

§. Δ'. ΙΣΠΑΝΙΑ.

315. Ὠνόμαζον οὕτως ὅλην τὴν Χερσόνησον τὴν μεταξὺ τοῦ Ἰβικανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου, καὶ χωριζομένην ἀπὸ τὴν Γαλατίαν διὰ τῶν Πυρρηναίων. Ἐκαλεῖτο δὲ ἡ αὕτη Ἑσπερία καὶ Ἰβηρία, κατοικοιουμένη ὑπὸ πολλῶν λαῶν, τῶν ὁποίων πρῶτιστοι ἦσαν· οἱ Καλλάϊκοι, Κανταβροί, Οὐάσκωνες, Ἄστουροι, Κοστανοί, Ἐδετανοί, ὅλοι σχεδὸν Κελτοί, ἦγον ἀπὸ τῆς Γαλατίας καταγόμενοι, διὰ τοῦτο καὶ μέγα μέρος τῆς χώρας ταύτης ἐκαλεῖτο Κελτιβηρία.

Οἱ Ῥωμαῖοι διήρσαν αὐτὴν εἰς τρία· εἰς Ταρράκωνησίαν, κειμένην πρὸς Β: καὶ ἐν τῷ μέσῳ, εἰς Βαιτικὴν πρὸς Ν: καὶ εἰς Λυσιτανίαν πρὸς Δ:

316. Τὴν Ταρράκωνησίαν διέβρεχεν ὁ Ἰβηρ ποτι: (Γ' Ebre) καὶ ὁ Τάγος (Tage).— Πόλεις· πρὸς Β: καὶ Β-Δ: Βράκκα Αὐγούστα (Braga). Κάλλη Πόρτον (Porto), ἐξ ἧς ὠνομάσθη ἡ Πορτογαλία— Ἀστουρικὴ Αὐγούστα (Astorga). Πομπέλων (Pampelune).—Καλίγυρις (Calahorra), πατρὶς τοῦ Κυϊντιλιανοῦ— Ἰλέρδα (Lerida) ἐπὶ τοῦ Σικόριδος πτ. (Ségre), παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.— Ῥόδος ἢ Ῥόδη (Roses) ἀποικία, λέγουσι, Ῥοδίων.— Ἐμπορεῖον (Ampurias), καὶ Βάρκινον (Barcelone) εὐλίμεναι πόλεις.— Ταρράκων (Tarragona) ἡ μητρόπολις τῆς χώρας.— Σαγούς (Muyiedro) κυριευθεῖσα καὶ ἐρημωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀνίβα.— Οὐαλεντία (Valence).— Αὐκεντον (Alicante).— Νέα Καρχηδὼν (Carthagène), μεγίστη καὶ καλλίστη πόλις ἀποικισθεῖσα ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων. Εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας Νομαντία, Σεγαβία, Βίλβιλις, ἡ πατρὶς τοῦ Μαρτιαλίου, καὶ Τόλετον (Toledo).

(ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. ΚΟΚΚΩΝΗ.)

8

317. Τὴν Βαιτικὴν ἤν (ἥτις ἀπὸ τῶν ἐνοικούντων ἐλέγετο καὶ Τουρ-
δητανία) διέβρεχεν ὁ Ἄνας (Cuadiana) καὶ ὁ Βαίτις (Guadalquivir) πό-
λεις· Κορδύβα (Cordoue) παρὰ τὸν Βαίτιν. — Ἄσταπα, πολιορκηθεῖσα
ὑπὸ τοῦ Μαρίου. — Μάλακα (Malaga), μεταξὺ Γαδεΐρων καὶ Κάλπησ
παραλίου πολ. — Μούνδα, περίφημος, διότι εἰς αὐτὴν ἐνίκησεν ὁ Καῖσαρ
τοὺς υἱοὺς τοῦ Πομπηίου. — Γάδειρα (Cadix), κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν Φοι-
νίκων. — Ἰσπαλις (Seville), παρὰ τὸν Βαίτιν πτ: ἀποικὸς Ῥωμαίων. —
Ἰτάλικα, ὅπου ἐγεννήθησαν οἱ Αὐτοκράτορες Τραϊανὸς, Ἀδριανὸς καὶ
Θεοδόσιος.

318. Ἡ Λυσιτανία, διὰ τῆς ὁποίας διαρρέουσιν οἱ πτ: Τάγος, Δού-
ριος (Douro) καὶ ὁ Μίνιος (Minho), εἶναι ἡ σήμερον καλουμένη Πορτο-
γαλλία. — Πόλεις· Ὀλύσιππος (Olisippo, Lisbona) καὶ κατ' ἄλλους Ὀδύ-
σεια. — Σαλαμαντικὴ (Salamantica, Salamanque). — Ἡμερίτα Λυγούστα
(Merida). Ἐβούρα (Evora), Κετόβριγα (Setuval). Ἡ μεσημβρινὴ χώρα
ὠνομάζετο λατινιστὶ Κούνεον, ἥτοι σῆν, ἀπὸ τοῦ σχήματος. Αὐτοῦ εὐ-
ρίσκετο τὸ ἱερὸν Ἀκρωτήριο (Sacrum Promontorium, Cap-Saint-vincent).
— Εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰσπανίας εἶναι ἡ τῶν Βαλεαρίδων νήσων σωρεία.
Δύο ἐξ αὐτῶν ἐλέγοντο Γυρνησῖαι, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἦτο καὶ ὠνομάζετο Μεί-
ζων (Major Μαϊόρκα) ἡ δὲ, Ἐλάσσων (Minor Μινόρκα)· αἱ δὲ ἄλλαι,
Πιτυοῦσαι· ἐξ ὧν ἡ μὲν μεγαλιτέρα ὠνομάζετο Ἐβυσος (Ebusus, Ivica),
φέρουσα παλαιὰ, ὡς λέγουσι, σάκχαρι, πολλὰ ζῶα καὶ σῦκα· ἡ δὲ μι-
κροτέρα ἐλέγετο Ὀφιοῦσα (Ophiusa, Formentera 14). (*).

§. Ε'. Βρεττανία, Γερμανία, αἱ πρὸς Ἄν: καὶ πρὸς Ἄρκτον χῶραι.

319. Βρεττανία. Οἱ Ῥωμαῖοι ὠνομάζον οὕτω τὴν εἰς τὸν Ὠκεανὸν
μεγάλην νῆσον, ἥτις περιλαμβάνει τὴν σήμερον τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν
Σκωτίαν· ἐκάλουν δὲ αὐτὴν καὶ Ἄλβιον. Τὸ βόρειον μέρος, χωρισθὲν ὑπὸ
τῶν Ῥωμαίων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ διὰ χάνδακος καὶ τείχους, ἐκαλεῖτο Κα-
ληδονία, καὶ τοῦτο τὸ μέρος εἶναι ἡ σημερινὴ Σκωτία. (**).

320. Οἱ Ῥωμαῖοι διήρσαν αὐτὴν εἰς πέντε ἐπαρχίας· εἰς Βρεττανίαν
πρώτην καὶ δευτέραν, εἰς Φλαβιανὴν Καισαριανὴν, εἰς Μεγάλην Καισα-
ριανὴν, καὶ εἰς Οὐαλεντιανὴν. Αἱ ἐπισημότεραι πόλεις ἦσαν Λονδίνιον
(Londinium, Londres) Δουρόβερνον (Durovernum, Douvres), Καμαλό-
δουνον καὶ Εὐόρακον (Eboracum, York), ὅπου ἐγεννήθη Κωνσταντῖνος
ὁ Μέγας. — Ποτ. ὠνομαστὸς τοῦ τόπου ὁ Τάμισις (Tamise). Ἡ Καλη-

(*) Ἰδε Στράβ. Β. Ἐλ. Γ'. (**) Ἰδε Στράβ. Β. Ἐλ. Δ', κ. Ε'. δ Μ.

δονία, λεγομένη καὶ Βρεττανία Βαρβαρική, ἦτο παντάπασιν ἄγνωστος εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

321. Ἡ Ἰρλανδία πρὸς Δ: ἐκαλεῖτο Ἰβερνία. Πόλις σημαντικὴ Ἐδλανή (Evlana, Dublin).—Αἱ λοιπαὶ νῆσοι ὠνομάζοντο Κασσιτερίδες (Sorlingues) καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ παλαιοὶ ἐλάμβανον τὸν κασσίτερον διὰ τῶν Φοινίκων.—Οὐγκτίς (Wight) πρὸς Ν:—Μονόβια (Man),—Ἐβούδες (Westernes) πρὸς Δ: τῆς Καληδονίας.—Ὀρκάδες αἱ πρὸς Β: καὶ Θούλη (Shetland).

Σημ. Ἡ ὑπὸ τοῦ περιηγητοῦ Πυθία ὀνομαζομένη Θούλη φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ Ἰσλανδία.

322. Γερμανία. Οἱ Ῥωμαῖοι ὠνομάζον οὕτω τοὺς τόπους τοὺς κειμένους μεταξὺ τοῦ Ῥήνου, ὄντος πρὸς Δ: τοῦ Δανουβίου πρὸς Ν: καὶ τοῦ Οὔιστούλα πρὸς Ἀν: ἐγνωρίσθη δὲ οὗτος ὁ τόπος ἔχει πολὺ παλαιόθεν. Οἱ Γερμανοὶ ἦσαν πολλοὶ λαοὶ καὶ διάφοροι: οἷον οἱ Βρούκτεροι, οἱ Φρίσιοι, οἱ Καῦκοι ὀριζόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἄλβιος πτι (Elbe Ἐλβα), οἱ Σικαμβροὶ, οἱ Χηροῦσκοι, οἱ Ἀλεμάνοι ἢ Ἀλαμαννοὶ, εἰς τῶν ὁποίων τὸν τόπον ἦτο τὸ Ἐρκύννιον δάσος (Forêt noire) καὶ οἱ Λομβαρδοὶ, ὅλοι τότε εὕρισκόμενοι εἰς τὴν ἀγρίαν σχεδὸν τοῦ βίου κατάστασιν.

323. Οἱ Βαταυοὶ κατόκουν πρὸς Ἄρκτον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου εἰς τόπον ἐλώδη (Ὄλλανδία), γεμάτον ἀπὸ λίμνας καὶ λάκκους, ἐξ ὧν ὁ μεγαλειότερος, ὁ λάκκος Φλεῦος, μετεβλήθη, ἐξ αἰτίας τῆς πλημμύρας τῆς θαλάσσης, εἰς τὸν νῦν κόλπον Ζυῦδερζέην (120). Πόλεις αὐτῶν ἦσαν Λούγδουον Βαταυῶν (Leyde) καὶ Νοσιόμαγος (Nimégué).

324. Πρὸς Β: τοῦ Ἄλβιος (Elbe) ἡ ὑπὸ τῶν Κίμβρων κατοικοῦμένη χώρα ὠνομάζετο Κιμβρική Χερσόνησος (jutland). Πρὸς τὰ παράλια, εἰς τὸν Κοδανὸν κόλπον (Βαλτικὴν θάλασσαν) ἔκειντο αἱ νῆσοι Βαλτία καὶ Σκανδία (Fionie et Seeland). Οἱ Οὔένετοι καὶ οἱ Βωροῦσσοι (Πρῶσσοι) κατόκουν τὴν παραλίαν τῆς Βαλτικῆς.

325. Αἱ πρὸς Ν: τοῦ Δουνάβεως χῶραι, αἱ μὴ συμπεριλαμβανόμεναι εἰς τὴν Γερμανίαν, ἦσαν πέντε. Ἡ Ραιτία (ἡ χώρα τῶν Γκριζόνων), ἥτις συνῶρεε μὲ τὴν Ἐλουητίαν (Ἐλβετίαν) Πολ: αὐτῆς Κουρία (Coire).—ἡ Οὔινδελικία (Βαυαρία) Π. Αὐγούστα Οὔινδελίκων (Augsbourg).—τὸ Νωρικὸν (μέρος τοῦ τόπου τῆς Αὐστρίας).—ἡ Παννονία (μέρος τῆς Οὐγγρίας ἢ Οὐγγαρίας) Π. Οὔινδοβόνα (Βιέννη).—Πρὸς Ἀν: ἦτο ἡ Δακία μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως πρὸς Ν: καὶ τοῦ Τύρα (Dniester) πρὸς Ἀν: περιλαμβάνουσα τὸ λοιπὸν μέρος τῆς Οὐγγρίας καὶ τὴν σημερινὴν Μολδοβλαχίαν.

326. Ὅλη ἡ πρὸς Ἀν: τοῦ Ὀδερου, Οὔιστούλα καὶ Τύρα χώρα ἦτο πολλὰ ὀλίγον γνωστῆ, καὶ ὠνομάζετο μὲ κοινὸν ὄνομα Σαρματία. Τὸ με-

σημβρινόν μέρος, τὸ ποτιζόμενον ὑπὸ τοῦ Βορυσθένου (Dnieper) τοῦ Τανάϊδος (Don) καὶ τοῦ Ῥᾶ (Βόλγα) ἑκατοικίηθῃ ὑπὸ τινῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν εἰς τὰ παράλια. Ἐπίσημοι δὲ πόλεις αὐτῶν ἦσαν ἡ Ὀλβία· εἰς δὲ τὴν Ταυρικὴν χερσόνησον (Κριμαίαν) τὸ Παντικᾶπιον καὶ ἡ Θεοδοσία (Καφφᾶς). Ἡ χερσόνησος αὕτη ἀπεπερατοῦτο εἰς τὸ ἀκρωτήριον τὸ λεγόμενον Κριοῦ μέτωπον, κείμενον ἀντικρὺ τοῦ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἀκρωτηρίου, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο Κάραμβις.

327. Πέραν τοῦ Βορυσθένου κατόικουν οἱ Ῥώξολάνοι, ὅθεν νομίζουσι τινες ὅτι ἔλαβον τὸ ὄνομα οἱ Ῥώσσοι, καὶ φαίνεται ὅτι εἶχον ὄριον τὸν Τανάιν.

Σημ. Ὅλην τὴν ἐπέκεινα τοῦ Εὐξείνου Πόντου χώραν ὠνόμαζον οἱ Ἕλληνες Σκυθίαν, καὶ Σκύθας τοὺς κατοίκους, οἵτινες μετέπειτα ὠνομάσθησαν Σαυρομάται καὶ Σαρμάται.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β΄.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΝΕΩΤΕΡΑ.

ΚΕΦΑΛΑ: Α΄.

ΕΥΡΩΠΗ.

Ἐκτασις ἐπιφανείας 9,700,000 χιλιάμετρα τετραγωνικά
πληθυσμὸς 250,000,000 κατοίκων.

Θέσις, ὄρια, ἔκτασις καὶ πληθυσμὸς αὐτῆς· θάλασσαί, κόλποι, ἀκρωτήρια, ποταμοὶ κτλ.

328. Ἡ Εὐρώπη κεῖται εἰς τὸ βόρειον μέρος τοῦ Ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου πρὸς Δ: τῆς Ἀσίας· ὀρίζεται δὲ πρὸς Β: ἀπὸ τὴν Παγωμένην θάλασσαν· πρὸς Δ: ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν· πρὸς Μ: ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, πρὸς Ἀν: δὲ ἀπὸ τὴν Μαύρην θάλασσαν (Εὐξείνου Πόντον) καὶ ἀπὸ τὴν τοῦ Ἄζοφ (Μαιώτιδα λίμνην)· καὶ ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, ἐκ τῆς ὁποίας τὴν χωρίζουσι τὰ Οὐράλια ὄρη, ὁ Καύκασος καὶ ὁ Οὐράλης ποτ.

Εἶδομεν (108), ὅτι ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται εἰς 16 τμήματα, ὑποδιαίρουμένα εἰς ἐπικρατείας. — Τέσσαρα εἶναι πρὸς Ἄρκτον· Αἰ Βρετανικαὶ νῆσοι, ἡ Δανιμαρκία, ἡ Σουηκία καὶ Νορβηγία, καὶ ἡ Ῥωσσία ἡ Εὐρωπαϊκὴ, — Ἐπτὰ εἰς τὸ μέσον· ἡ Γαλλία, ἡ Ὀλλανδία, τὸ Βέλγιον, ἡ Γερμανία, ἡ Πρωσσία, ἡ Αὐστριακὴ Αὐτοκρατορία, ἡ Ἑλλουητία — καὶ 5 πρὸς Μεσημβρίαν, ἡ Ἰσπανία, Πορτογαλλία, Ἰταλία καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἡπειρος αὕτη εἶναι ἡ μικροτέρα τῶν λοιπῶν, ἀνα-

λογοῦσα κατὰ τὴν ἑκτασίν της μὲ τὸ ἐν τρίτον τῆς Ἀφρικῆς, μὲ τὸ ἐν τέταρτον τῆς Ἀμερικῆς, μὲ τὸ ἐν πέμπτον τῆς Ἀσίας καὶ μὲ τὸ δέκατον πέμπτον μέρος τῆς οἰκησίμου γῆς· ἀλλὰ περιέχει αὐτὴ μόνη ὑπὲρ τὰ 250,000,000 κατοίκων, τουτέστι τὸ τέταρτον ὅλων τῶν κατοίκων τῆς ὑδρογείου σφαίρας, ἐν ᾧ ἔχει ἐπιφάνειαν μόλις 490 χιλ. λευγῶν τετραγωνικῶν, ὑπερέχουσα καὶ κατὰ τὸν πολιτισμὸν κατὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

Περὶ τῶν ἰδίων θαλασσῶν αὐτῆς καὶ κόλπων, ἀκρωτηρίων, ὄρεων καὶ ποταμῶν καὶ λιμνῶν, ἐλαλήσαμεν ἰδίως εἰς τὰ περὶ Φυσικῆς Γεωγραφίας (119 καὶ 120, 124, 144, 173 καὶ 177).

328 β. Εἰς δύο κυρίως μεγάλας κλιτύας (171) συσχηματίζεται ἡ Εὐρώπη συνιστάμενας ὑπὸ τῶν Σειρῶν τῶν ὄρων αὐτῆς· ἢ μὲν μία ἀποκλίνει πρὸς τὸ Β. καὶ Β—Δ. τελευτῶσα εἰς τὸν Παγωμένον καὶ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, καὶ εἰς τὰς ἐξ αὐτῶν σχηματιζομένας περὶ αὐτοὺς θαλάσσας· ἢ δὲ ἑτέρα πρὸς τὸ Ν. καὶ Ν—Ανατ: τελευτῶσα εἰς τὴν Μεσόγειον, τὴν Μαύρην καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Αἱ δύο αὗται κλιτύες διαχωρίζονται διὰ τῆς πρωτίστης Σειρᾶς τῶν Εὐρωπαϊκῶν ὄρων διευθυνομένης ἀπὸ τὸ Β—Ανατ: πρὸς τὸ Ν—Δ. (ἀπὸ τὸ μεθόριον τῆς Ἀσίας μέχρι τῶν στηλῶν τοῦ Ἡρακλέους) καὶ ἀγκυραμένης ἀπὸ τὰ Οὐράλια, τὰ Καρπάθια τὰς Σουηβικὰς καὶ Ἑλβετικὰς (ἢ κεντρικὰς) Ἀλπεις, τὰ Ἰουράσια, τὰ Πυρραῖα καὶ τὰ Ἰθνηκὰ. Εἰς αὐτὴν τὴν πρωτίστην σειρὰν συνέρχονται ἄλλαι δευτερεύουσαι, ἀπὸ βορρᾶ μὲν τὰ Δοφρίνια ἢ αἱ Σκανδιναυικαὶ Ἀλπεις, αἱ περικυκλοῦσαι τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν ἀπὸ Μεσημβρι: δὲ ἡ Σειρὰ τῶν λεγομένων Μεσημβρινῶν Ἀλπεων καὶ τὰ διασχίζοντα τὴν Ἰταλίαν Ἀπέννια, καὶ τέλος αἱ Ανατολικάι Ἀλπεις. Αὗται δὲ διασχίζονται εἰς δύο Σειράς, ἐξ ὧν ἡ μὲν μία διευθυνομένη πρὸς Μ: λέγεται Ἑλληνικὴ Σειρὰ, διότι καταντᾷ μέχρι Ταινάρου καὶ Μαλεῶν· ἡ δὲ πρὸς Ανατ: διευθυνομένη πρὸς τὴν Μαύρην θάλασσαν, σχηματίζει τὸν Αἴμον καὶ τοὺς διακλαδισμοὺς αὐτοῦ εἰς τὴν Θράκην, Μακεδονίαν κλ.

Κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, Γλῶσσαι, Θρησκεία, Πολιτεύματα, Προϊόντα.

328 γ. Οἱ νῦν κάτοικοι τῆς Εὐρώπης δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὅτι κατὰγονται, μὲ μικρὰς τινὰς ἐξαιρέσεις, ἀπὸ δύο κύρια γένη. Ἐκ τούτων τὸ πρῶτον εἶναι τὸ Γερμανικόν, τοῦ ὁποίου παραφράς εἶναι τὸ τῶν Κελτῶν γένος. τὸ δὲ δεύτερον εἶναι τὸ Σλαβικόν. Οἱ λαοὶ, οἱ κατοικοῦντες τοὺς δυτικοὺς τόπους τῆς Εὐρώπης, τοὺς ἐν τῷ μέσῳ καὶ μέρος τῶν βορείων, κατὰγονται ἐκ τοῦ κυρίως Γερμανικοῦ γένους, ἀναμιχθέντος μὲ τοὺς ἀρχαίους Κελτοὺς εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν Μεγάλαν Βρετανίαν καὶ εἰς τοὺς βορείους τόπους τῆς Ἰταλίας· εἰς δὲ τοὺς Μεσημβρινοὺς αὐτῆς τόπους μὲ τοὺς Πελασγοὺς, καὶ μὲ τοὺς Ἰθνηκὰς εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Εἰς δὲ τὸ Σλαβικόν γένος ἀνήκουσιν οἱ κάτοικοι τῶν ἀνατολικῶν τόπων· οἶον οἱ Ῥῶσσοι, οἱ Πολωνοί, οἱ Βοημοί, Μοραβοί, οἱ Ἰλλυριοί, Κροάται, Δαλματάι κλ. μέρος τῶν κατοικοῦντων τὴν Οὐγγρίαν, καὶ οἱ Βάνδαι τῆς

Γερμανίας. Άλλοι λαοί μὴ ἀνήκοντες εἰς τὰ προειρημένα δύο γένη εἶναι οἱ Ἕλληνας ἢ Γραικοί, ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, καὶ οἱ Τούρκοι ἀπὸ τῆς Ἀσίας μετοικισθέντες εἰς τὴν Εὐρώπην πρὸς 4: αἰῶνων ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Μαντζιάροι τῆς Οὐγγαρίας, οἱ Φινλανδοί, καὶ οἱ Λάπωνες εἶναι τρεῖς λαοὶ πιθανῶς Μογγολικῆς καταγωγῆς· καὶ τέλος οἱ περὶ τὰς ὑπωρείας τῶν Πυρηναίων κατοικοῦντες Βάσκοι, τῶν ὁποίων ἡ γλῶσσα δὲν ἔχει κάμμίαν σχέσιν μὲ τὰς λοιπὰς γνωστὰς γλώσσας. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ζῶσι διεσπαρμένοι καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην, πολυπληθέστεροι ὄντες κυρίως εἰς τὴν Πολωνίαν καὶ τὴν Γερμανίαν (*).

* ΓΛΩΣΣΑΙ. Καὶ αἱ γλώσσαι αἱ λαλοῦμεναι ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης δύνανται νὰ ταχθῶσι κατὰ κλάσεις, ὡς ἐκ τῆς καταγωγῆς ἢ τῆς παραγωγῆς αὐτῶν, δεικνύουσαι συγχρόνως καὶ τὸ ὁμογενὲς τῶν λαλοῦντων αὐτὰς λαῶν. Αἱ ἐπικρατέστεραι δὲ εἰσὶν αἱ ἑξῆς.

α) Αἱ ἐκ τῆς Λατινικῆς παραχθεῖσαι, οἷον ἡ Ἰταλικῆ, ἡ Γαλλικῆ, ἡ Ἰσπανικῆ, ἡ Πορτογαλικῆ καὶ ἡ Ροῦμανικῆ (ἥτοι ἡ τῶν Μολδοβοσβλάχων).

β) Αἱ ἐκ τῆς Τευτονικῆς· οἷον ἡ Γερμανικῆ, ἡ Ὄλλανδικῆ, ἡ Δανικῆ, ἡ Σουηδικῆ, ἡ Φλαμανδικῆ, καὶ ἡ Ἀγγλικῆ πολλὰ ἔχουσα ἐκ τῆς Λατινικῆς καὶ Γαλλικῆς.

γ) Αἱ ἐκ τῆς Σλαβικῆς, οἷον ἡ Ρώσικῆ, ἡ Πολωνικῆ, ἡ Βοημικῆ, ἡ Βουλγαρικῆ, ἡ Ἰλλυρικῆ καὶ ἡ Σερβικῆ.

Ὀλιγώτερον δ' ἐκτεταμέναι εἰσὶν αἱ ἐκ τῆς Κελτικῆς λαλοῦμεναι εἰς τὴν Ἰρλανδίαν, Σκωτίαν, εἰς τὸ Πριγκιπάτον τῆς Γάλλης, καὶ εἰς τὴν Βρεττανίαν τῆς Γαλλίας· ἡ ἐκ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, τὴν σήμερον λαλοῦμένη νέα Ἑλληνικῆ εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος· ἡ δὲ Τουρκικῆ γλῶσσα, ἡ τῶν Μαντζιάρων τῆς Οὐγγαρίας, καθὼς καὶ ἡ τῶν Φινλανδῶν καὶ Λαπόνων, φαίνονται Ἀσιατικῆς καταγωγῆς καθαρᾶς, ὡς καὶ οἱ λαλοῦντες αὐτὰς λαοί.

328 δ. Θρησκεία. Θρησκευμα δ' ἔχουσιν οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης τὴν χριστιανικὴν πίσιν, ἐξαιρουμένων μόνον τῶν Ἰουδαίων, καὶ τῶν Τούρκων ὄντων Μωαμεθανῶν, καὶ ὀλίγων ἐθνικῶν κατοικούντων εἰς τὴν Λαπωνίαν καὶ εἰς ὀλίγα μέρη τῆς Μεσημβρ: Ρώσσιας. Τῆς δὲ Χριστιανικῆς θρησκείας διαιρουμένης εἰς τρεῖς μεγάλους κλάδους, ὡς εἵπομεν (190), εὐρίσκεται καὶ ἡ χριστιανικὴ κοινωνία τῶν Εὐρωπαίων εἰς τρία διηρημένα δόγματα τῆς Ἀνατολ: Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῆς Δυτικῆς καὶ τῆς Προτεσταντικῆς. Καὶ τῆς μὲν Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, λεγομένης καὶ Ἑλ-

(*) Ἰδε. Cours Method: de Geographie par Chauchard et Muntz. σελ. 8, δ Μ.

ληνικῆς, ὁπαδοὶ εἰσιν οἱ κατοικοῦντες τοὺς ἀνατολικοὺς τόπους τῆς Εὐρώπης, ὡς οἱ Ἕλληνας καὶ οἱ Γραικοί, οἱ Ῥῶσοι καὶ μέρος τῶν κατοικούντων τὴν Ἀνατολικὴν Αὐστρίαν. Τῆς δὲ Δυτικῆς ὁπαδοὶ εἶναι οἱ κατοικοῦντες τοὺς Μεσημβρινούς καὶ Δυτικούς τόπους, καὶ τῆς Προτεσταντικῆς οἱ τοὺς Βορείους.—Πολιτεύματα δ' ἔχουσι τακτικὰ καὶ ἐλεύθερα, αἱ μὲν πλείσται τῶν ἐπικρατειῶν, συνταγματικὰς ἡγεμονίας καὶ Βασιλείας, ἢ συγκερασμένας καὶ περιωρισμένας διὰ θεσμοθεσιῶν ὀλίγαι δὲ καὶ Δημοκρατίαι, ὡς ἡ Ἑλβετία καὶ αἱ Ἀνατολικαὶ πόλεις κ.τ.λ. (ἴδε καὶ 184).

Ἡ Εὐρώπη κειμένη ὅλη σχεδὸν εἰς τὴν εὐκρατον βορείαν ζώνην (μεταξὺ τῆς 36^ο καὶ 72^ο τοῦ βορ. πλάτους) ἔχει κλίμα εὐκρατον καὶ συγκερασμένον, ἔξω μόνον ἀπὸ τοὺς ἐσχάτους ἀρκτέους τόπους αὐτῆς, οἵτινές εἰσι ψυχρότατοι. Αἱ διακόπτουσαι αὐτὴν ἐσωτερικαὶ θάλασσαί, καὶ οἱ διαρρέοντες αὐτὴν διάφοροι ποταμοί, μετριάξουσι πανταχοῦ τὴν θερμοκρασίαν καὶ διατηροῦσι τὴν ὑγρότητα, ἥτις ὠφελεῖ τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν. Ἡ εὐφορία αὐτῆς εἶναι κατωτέρα ἀπὸ τὴν εὐφορίαν τινῶν τόπων τῶν ἄλλων ἡπείρων· ἀλλὰ καὶ αἱ ἀπέραντοι καὶ ἄγονοι ἔρημοι ἐκείνων εἰς αὐτὴν δὲν ἀπαντῶνται· ἡ δὲ μάθσις καὶ ἡ ἐπιμέλεια τῶν κατοίκων αὐτῆς περὶ τὴν γεωργικὴν ἀναπληροῦσι τὴν τῶν ἄλλων ἡπείρων φυσικὴν γονιμότητα. Ὅθεν ἡ Εὐρώπη εἶναι εὐφορὸς ὄλων τῶν καλλιτέρων καὶ χρησιμωτέρων εἰς τὸν βίον γεωργικῶν προϊόντων, τὰ περισσώτερα τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι αὐτῆς μετεφύτευσαν ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους. Γεννήματα, ὄσπρια, ὕψωρικά, κρασία ἐκλεκτὰ, λινάριον, παμβάχιον, δρύϊνον, καὶ ὅλα τὰ χρήσιμα εἰς τὸν βίον φυτὰ καὶ ζῶα παράγει ἀφθόνως· δηλητήρια δὲ φυτὰ ὀλίγα, καὶ ἐκ τῶν ζῶων μόνον τὴν ἄρκτον καὶ τὸν λύκον ἔχει θηρία ἐπίφοβα. Ἐκ δὲ τῶν δρυκτῶν ἔχει ὀλίγον χρυσὸν καὶ ἄργυρον, πολὺν δὲ σίδηρον, μόλυβδον, κασσίτερον, στυπτηρίαν, λιθάνθρακας καὶ γαιάνθρακας, ἄλας κτλ. Οἱ δὲ κάτοικοι, διὰ τὴν προκοπὴν των εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, τεχνουργοῦσιν οὐ μόνον τὰ ἰδικὰ των προϊόντα, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἡπείρων, τὰ ὅποια μεταφέροντες διὰ μυριάδων πλοίων εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ἐνεργοῦσιν ἐκτεταμένον ἐμπόριον. Διὰ τούτου δὲ καὶ διὰ τῆς βιομηχανίας, διὰ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ των ὑπερέχουσι ὄλων τῶν κατοίκων τῆς οἰκουμένης, καὶ γίνονται ὁδηγοὶ αὐτῶν εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, καὶ εἰς ὅλα τὰ τοῦ πολιτισμένου βίου ἐπιτηδεύματα.

Οἱ διάφοροι λαοὶ τῆς Εὐρώπης, ἀφ' οὗ ὑπέφεραν πολλὰς ἐπιδρομὰς καὶ πολέμους πρὸς ἀλλήλους, κατήνησαν τέλος, διὰ τῆς προόδου αὐτῶν εἰς τὸν πολιτισμὸν, νὰ καταστήσωσι πολιτεύματα ἐλεύθερα, ἐξαιρουμένων ὀλίγων τινῶν, καὶ κυβερνήσεις τακτικὰς, φροντιζούσας διὰ τῶν εἰρηνικῶν ἐπιτηδεύματων, διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, νὰ προσπορίσωσι τὴν ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν εὐτυχίαν εἰς τοὺς κυβερνωμένους. Ὅλοι οἱ λαοὶ οὗτοι, προσεβύοντες κατὰ καλὴν τύχην τὸν Χριστιανισμὸν, θεωροῦνται ὡς μέλη μιᾶς μεγάλης οἰκογενείας, καταγιγόμενα ἐν ἀμοιβαίᾳ εἰρήνῃ πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν εὐφορίαν καὶ εὐτυχίαν διὰ τῆς ἀμοιβαίας ἀλλαγῆς τῶν προϊόντων τῆς ἐργασίας των. Αἱ περικυκλοῦσαι τὴν Εὐρώπην θάλασσαί καὶ εἰσχωροῦσαι εἰς διάφορα μέρη αὐτῆς, οἱ διαρρέοντες αὐτὴν μεγάλοι καὶ πλεῖστοι ποταμοί, συγκοινωνοῦντες διὰ τεχνητῶν διαρρύγων, δρόμοι ἀμοιβαίᾳ διασχίζοντες πανταχοῦθεν αὐτὴν, καὶ σειραὶ σιδηροδρόμων

μων διάφοροι εἰς τὴν μεσαίαν Εὐρώπην αὐστηθεῖσαι, εὐκολύνουσι τὴν εἰς τὸ ἑσώτερικόν αὐτῆς κυκλοφορίαν τῶν διαφόρων προϊόντων, καὶ ἐπιταχύνουσι τὴν συγκοινωνίαν τῶν διαφόρων ἔθνων διὰ τῶν ἀτμοκινήτων πλοίων καὶ ἀμαξῶν. Τὰ δὲ ἔθνη ταῦτα, γινομένης οὕτω τῆς ἐπιμιξίας εὐκόλου, ἀνταλλάσσουσιν οὐ μόνον τὰ προϊόντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς γνώσεις, τελειοποιούμενα ἀμοιβαίως πρὸς τὰ τοῦ πολιτισμένου βίου ἐπιτηδεύματα.

§. Α. ΑΙ ΠΡὸΣ ΒΟΡΡῶΝ ἢ ἈΡΚΤΩΑΙ ΧΩΡΑΙ.

ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Ἡ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ἩΝΩΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ἸΡΛΑΝΔΙΑΣ.

Ἐκτασις ἐπιφανείας εἰς χιλιάμετρα $\square$ (τετραγωνικὰ) 304,000.—
πληθυσμὸς 29,000,000.

Μήκος Δυτικὸν (*) μεταξύ $0^{\circ} 35'$ καὶ $12^{\circ} 45'$.

Πλάτος Βόρειον μεταξύ 50° καὶ 61° .

329. Τὸ ἰσχυρὸν τοῦτο βασιλεῖον, ὀνομαζόμενον κοινῶς καὶ Ἀγγλία, κεῖται εἰς τὸ Β-Δ: μέρος τῆς Εὐρώπης μεταξύ τοῦ Βορείου καὶ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς Β: τῆς Γαλλίας καὶ πρὸς Δ: τῶν Κάτω χωρῶν καὶ τῆς Δανιμαρκίας. Σύγκειται δὲ (α) ἀπὸ δύο μεγάλας νήσους, ἀπὸ τὴν νῆσον τὴν λεγομένην Μεγάλην Βρεττανίαν (περιέχουσαν τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Σκωτίαν), καὶ ἀπὸ τὴν νῆσον Ἰρλανδίαν (β') καὶ ἀπὸ πολλὰς μικρὰς νήσους. Ὁ πληθυσμὸς τῶν Βρεττανικῶν νήσων ὑπερβαίνει τὰ 29 ἑκατομ: ἐξ ὧν 19 ἑκατομ: κατοίκων ἔχει ἡ Ἀγγλία μετὰ τοῦ Πριγκιπάτου τῆς Γάλλης· 2 δ' ἑκατομ: καὶ 800 χιλ: ἡ Σκωτία· 6 $\frac{1}{2}$ ἡ Ἰρλανδία καὶ 700 χιλ: αἱ λοιπαὶ νῆσοι (**). Ὅλη δὲ ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ τοῦ βασιλείου λογίζεται εἰς 15,800 τετρ. λεύγας.

Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι ἔχουσι σχῆμα τριγωνικὸν καὶ κυρίως ἡ Μεγάλη Βρεττανία. Αὕτη ἔχει καὶ 3 κλιτύας: τὴν Ἀνατολικὴν, ἀποκλίνουσαν πρὸς τὴν Γερμανικὴν ἢ βορείαν θάλασσαν· τὴν Μεσημβρινὴν, ἀποκλίνουσαν πρὸς τὴν Μάγνην, καὶ τὴν Δυτικὴν, πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν ἀποκλίνουσαν, καὶ περιέχουσαν πολλοὺς καὶ μεγάλους κόλπους· ἡ δὲ Ἀνατολικὴ περιλαμβάνει τοὺς σημαντικωτέρους ἐκ τῶν ποταμῶν τοῦ τόπου. Ἐκ τούτων πρωτεύει ὁ Τάμισις (ἐκ δύο ποταμίων συνιστάμενος τοῦ Τάμη καὶ Ἰση) διὰ πλατυτάτου σομίτου ἐκβάλλων εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀναβλίνοντες πρὸς Β: ἀπαντῶμεν, τὸν Οὐσσην, τὸν ἐπινομαζόμενον μέγαν, ἢ χυνόμενον εἰς τὸν κόλπον τοῦ Οὐάσχου· ἔπειτα τὸν Οὐμβερρον, ἐνόνοντα τὸν Τρέντην

(*) Ὡς πρῶτον Μεσημβρινὸν παραδέχθημεν τὸν διαβαίνοντα διὰ τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου τῶν Παρισίων, διότι ἔοι παρ' ἡμῖν νεώτεροι Ἀτλαντες ἢ οἱ Γεωγραφικοὶ Πίνακες τοῦτον ἔχουσιν.

(**) Οὗτος εἶναι ὁ πληθ: τοῦ ἐν Εὐρώπῃ Κράτους τῆς Ἀγγλίας· εἰς δὲ τὰς κατὰ τὴν θάλασσαν διαφόρους ἀποικίας αὐτῆς ὁ πληθ: λογίζεται εἰς 6 ἑκατομ: καὶ 190 ἑκατομ: εἰς τὰς κτήσεις τὰς ἐν Ἰνδίαις.

ἔξ τὸν μικρὸν Οὐσσην· ἔπειτα τὸν Τυήδον, ῥέοντα ἐπὶ τῶν μεθαρῶν τῆς Σκωτίας. Ἡ δὲ δυτικὴ κλιτύς ἔχει πρὸς Β: τὸν Κλύδην ἐκβάλλοντα εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον· μεσημβρινώτερον δὲ τὸν Σαθέρινην ἔχοντα τὰ δευτερεῖα τοῦ Ταμίσεως καὶ ἐνούμενον μὲ τὴν διώρυγα τῆς Βριστόλης—λίμνη: δ' ἄξια λόγου δὲν εὐρίσκονται εἰμὴ εἰς τὴν Σκωτίαν.

330. Ἡ ΝΗΣΟΣ ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ. Τὸ Μεσημβρινὸν μέρος αὐτῆς κατέχει ἡ Ἀγγλία (Angleterre) συγκείμενον ἐκ τοῦ μέρους τοῦ λεγομένου κυρίως Ἀγγλία καὶ τοῦ Πριγγιπάτου τῆς Γάλλης ἢ Οὐάλης. Ὁ τόπος ἐν γένει εἶναι πεδινὸς καὶ ἐν μέρει λοφώδης, πλὴν τῶν Β: καὶ Ν-Δ: μερῶν, τὰ ὅποια εἶναι ὄρεινά· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ὄρη δὲν ἔχουσιν ὕψος περισσότερον τῶν 4 χιλ: ποδῶν ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Πλήθος βοῶν καὶ προβάτων, καὶ ὅποια δίδουσιν ὠραία ἔρια (μαλλία), τρέφονται εἰς τὰς ἐκεῖ βοσκάς· Ὁ σῖτος καὶ τὰ λοιπὰ δημητριακὰ σπέρματα γίνονται ἄφθονα, ἀλλὰ δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τροφήν τῶν κατοίκων δι' ἔλλειψιν γεωργικῶν χειρῶν· διότι ὁ ἐργατικὸς λαὸς εὐρίσκει νὰ ἐργάζηται μὲ πλεῖστον συμφέρον εἰς τὰ ἐκτεταμένα καταστήματα τῆς βιομηχανίας. Τὸ κλίμα τοῦ τόπου ἐν γένει εἶναι ὑγρὸν μᾶλλον ἢ ψυχρὸν. Αἱ βροχαὶ τὸν χειμῶνα καὶ ἡ ὀμίχλη εἶναι ἀδιάκοποι, καὶ τὸ θέρος μία ἡμέρα εὐδίας καὶ θερμῆ, ὡς αἱ συνήθεις θερμαὶ ἡμέραι τῆς Ἑλλάδος, εἶναι σπάνιον φαινόμενον εἰς τὴν Ἀγγλίαν· ἕνεκα τούτου καὶ τὰ τῶν μεσημβρινῶν τόπων ὀπωρικὰ δὲν φύονται ἐκεῖ, καὶ αὐτὴ ἡ ἀμπελος δυσκόλως ὠριμάζει τοὺς καρπούς της. Ὅθεν κρασίον εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους δὲν γίνεται, ἀλλ' ἀντὶ τούτου κατασκευάζουσι καὶ μεταχειρίζονται πάμπουλον ζύθον (μπύραν).

Καὶ ἡ κυρίως Ἀγγλία καὶ τὸ Πριγγιπάτον Γάλλης, ἀμφότερα διαιροῦνται πολιτικῶς εἰς 52 ἐπαρχίας, περιλαμβανομένης εἰς ἑπτὰ τμήματα, τὰ ὅποια κατ' ἔτος διέρχονται δικασαὶ πρὸς διαχείρισιν τῆς δικαιοσύνης.

331. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐπιστημότεραι πόλεις· Λόνδρα ἢ Λονδίον, μητρόπολις ἐπὶ τοῦ Ταμίσεως κειμένη καὶ διαρρέουσα ὑπ' αὐτοῦ, διαιρεῖται εἰς δύο ἄνισα μέρη, Βόρειον καὶ Νότιον, κοινωνοῦντα μεταξὺ τῶν διὰ δύο γεφυρῶν σιδηρῶν, καὶ τεσσάρων λιθίνων (*). Ἐκ τούτων αἱ μεγαλοπρεπέστεραι εἶναι ἡ γέφυρα τῆς Οὐεσμιστέρης, ἔχουσα πλάτος 44 ποδ: καὶ μῆκος 1223· καὶ ἡ τοῦ Βατερλώ ἐκ γρανίτου κτισμένη, καὶ ἔχουσα πλάτος 42 ποδ: καὶ μῆκος 1242.—Εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς πόλεως κείνται τὸ λεγόμενον Ἄστν (the city) καὶ ἡ Οὐεσμιστέρη· εἰς δὲ τὸ νότιον εἶναι ἡ Σουθούαρκη. Τὸ Ἄστν ἔχει θεωρίαν παλαιᾶς τινος πόλεως

(*) Παρεκτὸς τούτων κοινωνοῦσι τὰ μέρη καὶ δι' ὑπογείου διόδου ὑπὸ τὸν ποταμὸν κατασκευασθείσης πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, καὶ λεγομένης Τοῦνελ.

μέ δρόμους στενοὺς καὶ λοξοὺς, ὅπου ὅλοι οἱ μεγαλέμποροι ἔχουσι τὰ γραφεῖά των, ἂν καὶ δὲν κατοικῶσιν ἐκεῖ. Ἡ Οὐεσμιστέρη εἶναι ἡ ἀληθὴς καθέδρα τοῦ βασιλείου, ἔχουσα καὶ δρόμους πλατεῖς καὶ εὐθεῖς, καὶ οἰκίας λαμπρότερας, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ μεγιστᾶνες, ὁ βασιλεὺς μὲ τοὺς αὐλικούς του, οἱ μεγαλέμποροι καὶ οἱ μεγαλοκτηματῆαι τὴν νύκτα αὐτὸ τὸ μέρος φωτίζεται λαμπρότερον διὰ τοῦ ἀερίου τοῦ λεγομένου γαζίου (gaz) ἢ ἀνθρακῶδους ὑδρογόνου. Τὸ δὲ τρίτον μέρος τῆς πόλεως, ἡ Σουθουάρκη, ἔχει ἔποψιν πόλεως ὅπως βιομηχάνου διὰ τὸ ἀπειρον πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ ἐργοστασίων.

Εἰς τὸ ἄστυ, καίτοι ὄν τὸ ἀργαιότερον μέρος τῆς πόλεως, δὲν ὑπάρχουσι πολλὰ κτίρια δημόσια. Εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ ἐπὶ ὑψώματος κεῖται ἡ μεγαλοπρεπεστάτη ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Παύλου, οἰκοδομηθεῖσα εἰς διάστημα 35 ἐτῶν (ἀπὸ τὸ 1675—1710) κατὰ τὸν τύπον τῆς ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Τοῦτο τὸ κτίριον εἶναι τὸ μεγαλοπρεπέστατον μνημεῖον τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ ἀρχιτεκτονικῆς, ἔχον 500 ποδ. μήκος, 250 πλάτος καὶ 340 ὕψος· ὁ δὲ ἐν τῷ μέσῳ μεγαλοπρεπέστατος πύργος αὐτοῦ ἔχει 145 ποδ. διάμετρον. Ὁ πύργος τῆς Λόνδρας, εἶδος ἀκροπόλεως ἀρχαίας, περιεχούσης διάφορα κτίρια καὶ περικυκλωμένης ὑπὸ τάφρου γεμάτης ὕδατος, διοχετευομένου ἀπὸ τὸν Τάμισιν. Παλαιὰ ἦτον ἡ κατοικία τῶν βασιλέων, νῦν δὲ ὑπάρχουσι εἰς αὐτὸν ὀπλοθήκη ἀρχαίων ὅπλων, καὶ δεσμοτήριον, καὶ ταμειυτήριον τῶν ἀδαμάντων καὶ ἄλλων πολυτίμων κοσμημάτων τοῦ στέμματος, καὶ τῶν μυστικῶν ἀρχείων τῆς Κυβερνήσεως, καὶ τὸ ταρεῖον προσέτι τῶν ἀρχαίων βασιλέων. Ἄλλο τρίτον μνημεῖον εἶναι μία μεγάλη στήλη ἡ κίων, δωρικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, 200 ποδῶν ὕψους, ἀνεγερθεῖσα εἰς τὸν τόπον, ὅθεν κατὰ τὸ 1666 ἐξεβράβη πυρκαϊὰ ἀποτεφρώσασα 13 χιλ. οἰκιῶν.

Εἰς δὲ τὴν Οὐεσμιστέρην εἶναι τὰ βασίλεια, διάφορα παλάτια, ἐν οἷς ἔ τὸ τοῦ Σαιντιάμ (Ἄγ: Ἰακώβ) λεγόμενον παλάτιον, ἡ κατοικία τῶν βασιλέων, ἡ Ἀκαδημία, τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον μετὰ τῆς βιβλιοθήκης, περιεχούσης 60 χιλ. χειρογράφων, καὶ τὸ Πανεπιστημιεῖον, καὶ τέλος τὸ Ἡγουμενεῖον τῆς Οὐεσμιστέρης, ὑπερήφανον οἰκοδόμημα Γοθικὸν πλησίον τοῦ Ταμίσεως, ὅπου εἶναι ὡραία ἐκκλησία, καὶ οἱ τάφοι τῶν βασιλέων τοῦ νῦν βασιλεύοντος γένους. Ἀντικρὺ τούτου εἶναι καὶ ἕτερον Γοθικὸν κτίριον, ἐν ᾧ τελοῦνται αἱ ἐορταὶ τῆς στέψεως τῶν βασιλέων, καὶ πλησίον ὑπάρχουσι καὶ τὰ Βουλευτήρια τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων καὶ τῆς τῶν Ἀδρῶν.

Εἰς δὲ τὴν Σουθουάρκην εἶναι μόλις τρία δημόσια κτίρια ἄξια λόγου. Τὸ παλάτιον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Καντεβουρῆς· τὸ δεσμοτήριον τὸ διὰ τοὺς χρεωφιλῆτας, καὶ τὸ φρενοκομεῖον (*).

(*) Ἄλλο μνημεῖον εἰς Σύδναμ ἐν Λονδίῳ περιέργων εἶναι ἔ τὸ οἰκοδομηθὲν ἐσχάτως Κρυστάλλινον Παλάτιον, εἰς ὃ ἐγένετο ἡ Παγκόσμιος ἔκθεσις τῶν φυσικῶν καὶ τεχνικῶν προϊόντων ὅλων τῶν ἔθνων τοῦ κόσμου κατὰ τὸ 1851· διετηρήθη δὲ καὶ αὐτὸ ὡς μαρτύριον ὑπερήφανον τῶν μεγαλοεργημάτων τῆς τέχνης ἔ ἐπιστήμης τοῦ ἔθνους, ὅπερ κατάρθωσε τοιοῦτο γιγαντῶδες οἰκοδόμημα ἐξ εὐθράστου ὕλης, τὸ θαῦμα ἀληθῶς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Εἰς ἔκτασιν ἐπιφανείας 754 χιλ: περίπου τετραγ: ποδῶν ὠκοδομήθη τὸ μαγικὸν τοῦτο παλάτιον, ἔχον ὕψος 33 μ., ὥστε νὰ περιλήθῃσιν ἐν αὐτῷ καὶ τὰ ἐν τῷ τόπῳ εὐρεθέντα δένδρα, τσί-

Ἐν περιλήψει, τὸ Λονδίνον εἶναι ἡ μεγαλητέρα καὶ πολυανθρωποτέρα καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς οἰκουμένης μετὰ τὸ Πεκίνον, περιέχουσα ὡν 2,400,000 κατοίκων. Κειμένη πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ταμίσεως, ὅπου αἱ πλημμυρίδες τῆς θαλάσσης φθάνουσιν, ἔχει τὸν εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα τοῦ κόσμου μὲ πλῆθος νεωρίων τεχνητῶν, εἰς τὰ ἑποῖα χιλιάδες ἐμπορικῶν πλοίων χωροῦσιν, εἰσαγόντων ὅλα τὰ προϊόντα τῆς οἰκουμένης καὶ ἐξαγόντων πᾶν εἶδος τεχνουργημάτων δι' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Ἔνεκα τούτου βλέπει τις καθ' ἐκάστην μυριάδας ἀνθρώπων ἐργαζομένων εἰς ἀμφοτέρας τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, εἰς τὰ νεώρια, εἰς τὸν λιμένα, καὶ ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας πορθμείων, ἀτμοκινήτων, τῶν πλείστων διαπερώντων καὶ μετακομιζόντων καθ' ἐκάστην τὰ διάφορα ἐμπορεύματα, τροφὰς καὶ τοὺς διαβάτας.

Ἄλλαι σημαντικαὶ πόλεις τῆς Ἀγγλίας.—**Ἰόρκη** (30,000 κατοίκων,) ἀρχαία πόλις καὶ ἐπίσημος τῶν βορείων μερῶν τῆς Ἀγγλίας, καὶ ἄλλοτε δευτερεύουσα πόλις τοῦ βασιλείου, εἶναι ἡ μητρόπολις τοῦ ἐνὸς τῶν δύο Ἀγγλικανικῶν ἀρχιεπισκόπων, ἔχουσα καὶ ἐκκλησίαν μεγαλοπρεπεστάτην.—**Λιβερπούλη** (286 χιλ. κατοικ.) μία τῶν ἐμπορικωτάτων πόλεων ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μέρση, πλησίον τῶν Δι: παραλίῶν πρὸς τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν.—**Μαγχεστέρη** (297 χιλ. κατ.) καὶ **Βιρμινγᾶμη** (183 χιλ.) ἀμφοτέραι μεσόγειοι καὶ ὅλως βιομηχανοὶ πόλεις.—**Βρις ὀλη** (105 χιλ. κατ.) πρὸς Μ: τῶν εἰρημένων παράλιος καὶ ἐμπορικῆ.—**Γρηνούσιον** (44 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ Ταμίσεως πλησίον τοῦ Λονδίνου, ὀνομαστὴ πόλις διὰ τὸ Ἄστροσκοπεῖόν της, ὅθεν λαμβάνεται καὶ ὁ πρῶτος Μεσημβρινὸς τῶν Ἄγγλων (31).—**Φαλμουῖθη**, ὁ δυτικώτατος λιμὴν τῆς Ἀγγλίας πλησίον αὐτῆς ἕξετέρη, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον τσοχῶν. **Πλυμουῖθη** (74 χιλ. κατ.) καὶ **Πορσμουῖθη**, (63 χιλ. κατ.) ἐπὶ τῆς Μάγχης, δύο λιμένες διασημώτατοι διὰ τὸ πολεμικὸν ναυτικόν.—**Κανταβρυγία** (Cambride) (21 χιλ. κατ.) καὶ **Ὀξφόρδη** (24 χιλ. κατ.) ἐπισημώταται διὰ τὰ πανεπιστημεία των.—**Δοβερ** ἢ **Δούβρη** εἶναι ὁ τόπος, ὅθεν διαβαίνουσιν εἰς τὸ Κάλαισον τῆς Γαλλίας, ἀπάντικρυ κείμενον. Μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο πόλεων εἶναι συστημένος καὶ ἠλεκτρικὸς τηλεγράφος ὑποβρύχιος, δι' οὗ διαδίδονται αἱ εἰδήσεις ἀπὸ Λονδίνου εἰς Παρισίους, καὶ τὰνάπαλιν.

χους καὶ στέγην διαφανεῖς, συμπεπηγμένους διὰ 3,300 στηλῶν σιδηρῶν, δι' ἀναριθμήτου πλήθους δοκῶν σιδηρῶν καὶ ξυλίνων. Ἡ δὲ τσαυτὴ καὶ τσαυτὴ οἰκοδομὴ καταρθώθη διὰ δαπάνης 130 χιλ: λιρῶν στερλινῶν (ἢ 3,750,600 φράγκων) εἰς διάστημα 3 μηνῶν 1,800—2,000 ἐργατῶν καθ' ἡμέραν ἐργαζομένων. Τοῦτο ἀληθῶς εἶναι τὸ μέγιστον θαῦμα τῆς τέχνης, τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς ἐπιστήμης τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Σημ. Εἰς Λονδίνον καὶ Μαγχεστέρην, καὶ τὰς ἄλλας ἐμπορικωτάτας πόλεις τῆς Ἀγγλίας, ὑπάρχουσι τὴν σήμερον ἕως 80 ἐμπορικαὶ οἰκίαι· συστημέναι ὁμογενῶν Ἑλλήνων καὶ Γραικῶν.

332. Ἡ Σκωτία χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν διὰ τοῦ ποτὸς Τουήδου καὶ τοῦ Σολθάη κόλπου· εἶναι δὲ τόπος ὄρεινός γεμάτος ἀπὸ λίμνας καὶ ποτάμια. Τὰ κυριώτερα εἶναι ὁ Φόρδης, χυνόμενος εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον· ὁ Τάης (Tay), ὁ Κλύδης ἐνούμενος μὲ τὸν Φόρδην διὰ πλευστῆς διώρυγος. Ἡ φύσις διήρσεε τὸν τόπον εἰς δύο μέρη διακεκριμένα, εἰς βουνὰ καὶ εἰς πεδιάδας, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι διαφέρουσιν ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τὰ ἦθη καὶ τὴν γλῶσσαν.

333. Ἡ χώρα αὕτη εἶναι διηρημένη εἰς 32 ἐπαρχίας (comtés), ἐξ ὧν αἱ 15 κείνται πρὸς Β: τοῦ Φόρδης, καὶ αἱ 17 πρὸς Μ: ἐκάστη δ' ἐπαρχία εἶναι ὑποδιηρημένη εἰς κοινότητας (baillages) καθεμίας τῶν ὁποίων προΐσταται εἰς Σχαίριφθς (ἀστυνομοδικαστῆς δημοτικός). Τὸ πλῆθος τῶν κατοίκων ὑπερβαίνει τὰ 2 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμύρια, ἐξ ὧν ἓν μέρος κατοικεῖ τοὺς ὄρεινους τόπους, καὶ λαλεῖ ἀκόμη τὴν Ἑρσικὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ὁ Ὅσσιανός τὰ ποιήματά του.

334. Κυριώτεραι πόλεις — Ἐδιμβούργη, Πρωτὶ τῆς Σκωτίας, μίαν λεύγαν μακρὰν τῆς θαλάσσης κειμένη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Φόρδης, καὶ ἔχουσα 180,000 κατοίκων, καὶ πανεπιστημεῖον, καὶ ἐπίνειον πόλιν τὴν Λεῖθον. — Γλασκόβη, ἐπὶ τοῦ Κλύδου, βιομηχανος καὶ γνωστὴ διὰ τὸ ἴδιόν της Λύκειον καὶ διὰ τὰ ὠραῖά της τυπογραφεία· ἔχει 285,000 κατοίκων. — Πέρθη ἐπὶ τοῦ Τάη. — Ἀβερδίνη, εὐλίμενος ἔχουσα δύο Λύκεια μὲ ὄνομα πανεπιστημείου. — Βερβίικη, πόλις ὄχυρά, ἡ τελευταία πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἀγγλίας.

335. Ἡ Ἴρλανδία (ἰβερνία) χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ ἀγίου Γεωργίου καὶ τοῦ τῆς Ἴρλανδίας, καὶ ἔχει ὑπὲρ τὰ 6 ἑκατομμύρια κατοίκων. Αἱ πολυομβρίαι διατηροῦσι πλῆθος μέγα λιμνῶν καὶ ποταμιῶν, τῶν ὁποίων τὰ κυριώτερα εἶναι ὁ Σχάννων, ὅστις ῥέων δι' ὅλης σχεδὸν τῆς Ἴρλανδίας ἀπὸ Β: πρὸς Ν: χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν διὰ πλατυτάτου στόματος· μετ' αὐτὸν εἶναι ὁ Βάνος, ὁ Βούνος καὶ ὁ Λιφαίας. Μεταξὺ δὲ πολλῶν περιέργων θεαμάτων τῆς φύσεως παρατηρεῖται ἡ Κρηπίς τῶν Γιγάντων, ἥτις εἶναι παμμεγέθης ὄγκος βασιλατικῶν λίθων.

336. Ἡ νῆσος αὕτη διαιρεῖται εἰς 32 ἐπαρχίας (κομητείας) περιλαμβανομένης εἰς τέσσαρας μεγάλους νομούς· ἐξ ὧν, ὁ μὲν πρὸς Β: λέγεται Οὐλστερος, εἰς 9 κομητείας διαιρούμενος· ὁ δὲ πρὸς Δ: Κόννωχθος, εἰς 5.

ὁ πρὸς Ἀν: Λείνστερος, εἰς 12· καὶ Μόνγκερος, ὁ πρὸς Ν: εἰς 6. Ἐπικρα-
τοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ τῶν Δυτικῶν.

337. Κυριώτεραι πόλεις.—Δουβλίον (κάτ. 300 χιλ.) παραθαλάσσιος, διαρρέομένη ὑπὸ τοῦ ποτ: Λιφαίου· εἶναι ἡ δευτερεύουσα πόλις τοῦ Βρεττανικοῦ βασιλείου, περιέχουσα πολλὰ ὠραῖα δημόσια κτίρια καὶ μνημεῖα, καὶ τὸ μόνον πανεπιστήμιον τῆς Ἰρλανδίας, συστηθὲν κατὰ τὸ 1591, βοτανικὸν κήπον, Βιβλιοθήκην, καὶ Μουσεῖον.—Κόρκη Μ—Ἄνατ: εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ (κατ. 197 χιλ.)—Λιμέρικα πρὸς Β: ἐπὶ τοῦ Σχάνωνος. (85 χιλ. κατ.).—Γαλβαίη, παραθαλάσσιος.—Κιλκένη, ἐμπορικὴ καὶ διασημοτάτη τῶν μεσογείων πόλεων τῆς νήσου.—Ἀρμάγη εἶναι ἡ μητρόπολις τοῦ Μητροπολίτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἰρλανδίας.

Σημ. Ἡ νήσος αὕτη κοινωνεῖ μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Σκωτίας διὰ δύο ἠλεκτρικῶν τηλεγράφων ὑποβρυχίων, συστηθέντων ἀπὸ τοῦ 1852 καὶ 1853. Νῦν δὲ πρόκειται νὰ συστηθῇ δι' αὐτῆς τῆς Ἰρλανδίας πρὸς τὴν Νεόγειον τῆς Ἀμερικῆς νέος τηλεγράφος ἠλεκτρικὸς ὑποβρυχίος εἰς διάστημα 1600 μιλ: διὰ τοῦ ὁποίου οἱ ἐν Νεοβοράκφ τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν θέλουσι λαμβάνει τὰς ἐκ Δουβλίνου εἰδήσεις σχεδὸν ἐν ἀκαρεῖ.

Αἱ μικραὶ νῆσοι εἶναι.

338. α. Πρὸς Β: καὶ Δ: τῆς Σκωτίας αἱ Σετλανδικαὶ νῆσοι 46 τῶν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τινες ἀκατοίκητοι. Ἡ κυριώτερα λέγεται Μαϊλλάνδη.—Αἱ Ὀρκαδες ἢ Ὀρκαί, ὀλίγον ἀπέχουσαι τῆς Σκωτίας· Πομόνη ὀνομάζεται ἡ μεγίστη αὐτῶν.—Αἱ Οὔεστέρναι, τῶν ὁποίων αἱ κυριώτεραι εἶναι ἡ Λεύς, ἡ Σκίη, Μύλλη, καὶ ἡ Στάφφα, περίφημος διὰ τὸ ἐν αὐτῇ βασιλικὸν ἄντρον τοῦ Φιγγάλου λεγόμενον.

339. Πρὸς Δ: τῆς Ἀγγλίας κείνται αἱ νῆσοι Μάνη καὶ Ἀγγλέση Μ-Δ: δὲ αἱ Σορλίγγαι, τὰς ὁποίας ὑπέλαβόν τινες ὅτι εἶναι αἱ Κασσιτερίδες τῶν παλαιῶν.—Οὐηκτίς (Wight) εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Μάγχης, καὶ πρὸς τὰ παράλια τῆς Γαλλίας ἡ Ἰερσῆ, ἡ Γουερνεσῆ καὶ ἡ Ἄλδερνῆ. Ὅλων τούτων τῶν νήσων ὁ πληθ: συμποσοῦται εἰς 700 χιλ.

340. Ἄλλ' οἱ εἰς τὴν Εὐρώπην Βρεττανικοὶ τόποι δὲν συσῆνουςιν εἰμῇ μικρόν τι μέρος τῆς Ἀγγλικῆς δυνάμεως. Αἱ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ κόσμου ἀποικίαι αὐτῆς, μάλιστα αἱ εἰς τὴν Ἀσίαν κατακτήσεις, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνουσι τὰ δύο τρίτα τῶν Ἰνδιῶν, τὴν Κεϋλάνην, Μαλάκκαν, καὶ ἄλλας νήσους, κατοικούμεναι ὑπὸ ἑκατὸν ἐννεήκοντα ἑκατομμ: ἀνθρώπων· τὸ ναυτικὸν πολεμικὸν αὐτῆς, συγκείμενον ἀπὸ 1100 πλοῖα, ἐξ ὧν 225 εἶναι τῆς γραμμῆς (*), καὶ ἀπὸ 30 χιλ. ἐμπορικὰ, μεταφέροντα

(*) Λέγονται πλοῖα τῆς γραμμῆς, ὅσα ἔχουσι πλέον τῶν 80 κανονίων· ὅσα δ' ἔχουσι ἀπὸ 80=20 λέγονται Φρεγάται· ὅσα δὲ φέρουσιν ὀλιγώτερα τῶν 20 λέ-

εἰς τὰ τετραπέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ χειροτεχνήματα τῶν ἰδίων τῆς ἐργοστασίων, καὶ τὰ προϊόντα τῶν ἀποικίων τῆς, ἡ εὐκολία τῆς ἐπωτερικῆς συγκοινωνίας καὶ τῆς μετακομιδῆς τῶν ἐμπορευμάτων διὰ πλήθους ἀμαξιτῶν ὁδῶν, διωρύγων καὶ σιδηροδρόμων ἐκτεταμένων, δι' ὧν συγκοινωνοῦσιν ὅλαι αἱ σημαντικαὶ πόλεις τοῦ ἠνωμένου βασιλείου μεταξύ αὐτῶν καὶ τῆς πρωτεύουσας, πάντα ταῦτα συνιστῶσι τοῦ Ἀγγλικοῦ κολλοσσῶ τὸν ἀπαραμίλλον πλοῦτον καὶ τὴν ἀνυπέβλητον δύναμιν. †

Στοχαζόμενός τις τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ἀγγλικοῦ Βασιλείου, ἐξουσιάζοντος τοσαύτας χώρας εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, τὴν ἀνθηρὰν κατάστασιν τῆς βιομηχανίας, καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐμπορίου του, δικαίως θέλει νομίσει, ὅτι αὐτὸ τὸ ἔθνος εἶναι τὸ ὀλιγώτερον καὶ πλουσιώτερον τοῦ κόσμου. Ναί, ἀληθῶς ὑπάρχουσι μεγάλοι θησαυροὶ πλοῦτου εἰς αὐτὸ τὸ ἔθνος, ἀλλ' εἶναι συμπτικνωμένοι εἰς ὀλίγων χεῖρας εἶναι πλεόντων 50 οἰκογενειῶν εἰς μόνην τὴν Ἀγγλίαν, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἐτήσιον εἰσόδημα ὀκτῶ ἑκατομ. φράγκων, καὶ τινων ἄλλων ἑκατοντάδων οἰκογενεῖαι ἀπολαμβάνουσαι 1—2 ἑκάτομ. φράγ. ἐτήσιον εἰσόδημα· ἐς αὐτῶν δὲ πολλοὶ ζῶσι με πολυτέλειαν ἢ καὶ ἀσωταίαν ἀπραδειγμάτιστον. Ἀλλὰ εἰς τὴν Ἀγγλίαν εὐρίσκονται καὶ πολλοὶ χιλιάδες ἀνθρώπων εἰς παντελῆ ἔνδειαν, στερουμένων καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Ἐνεκα τούτου ὑπάρχει καὶ ὁ τῶν πενήτων λεγόμενος φόρος, συμποσούμενος κατ' ἔτος εἰς 200 ἑκατομ. φράγ., καὶ μὴ ἐπαρκῶν νὰ θεραπεύσῃ τὰς πρωτίστας ἀνάγκας τῶν ἐνδεεστέρων· διότι τὸ δεκατημ. τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀγγλίας εἶναι ἀληθῶς πένητες, μὴ ἔχοντες πόρον ζωῆς!!! Ἐνεκα δὲ τούτου πολλοὶ χιλ. οἰκογενειῶν μεταναστεύουσιν ἐτησίως ἐκ τοῦ ἠνωμένου βασιλείου εἰς τὰς ἠνωμένας πολιτείας τῆς βορ: Ἀμερικῆς καὶ εἰς τὰς Ἀγγλικὰς ἀποικίας, τὴν Ν. Ὀλλανδίαν κ.λ. †

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ. Ἡ Ἀγγλικὴ πολιτεία εἶναι συνταγματικὴ βασιλεία. Ὁ βασιλεὺς ἔχει τὴν νομοτελεστικὴν ἐξουσίαν· ἡ δὲ τοῦ νομοθετεῖν καὶ ψηφίζειν τὰ περὶ τάξεως τῶν φόρων ἀνήκει εἰς τὸ Κοινοβούλιον (Παρλαμέντον) συγκείμενον ἐκ δύο συλλόγων, ἐξ ὧν ὁ μὲν λέγεται ἄνω Βουλὴ ἢ σύλλογος τῶν ὁμοτίμων καὶ τῶν λόρδων (ὄντων 426)· ὁ δὲ σύλλογος τῶν κοινοτήτων, συγκείμενος ἀπὸ 658 ἀντιπροσώπων, ἐλεγχομένουσ ὑπὸ τοῦ ἔθνους.—Θρησκεία δ' ἐπικρατοῦσα εἶναι ἡ Ἀγγλικανικὴ, διαφέρουσα κατὰ τοῦτο σχεδὸν ἀπὸ τὴν Παπτικὴν, ὅτι δὲν ἀναγνωρίζει τὸν Πάππαν ὡς κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὸν Βασιλέα· πρὸςθεύεται δὲ κυρίως ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Ἀγγλίας· εἰς δὲ τὴν Σκωτίαν ἐπικρατεῖ ἡ τῶν Πρεσβυτεριανῶν, οὔσα αἵρεσις τῶν προτεσταντῶν. Οἱ δὲ Ἰρλανδοὶ εἶναι ὅλοι σχεδὸν τοῦ δυτικοῦ δόγματος.

γοντα κορβέται, βρίκια, κότερα κτλ. Κατὰ τὰς δημοσιευθείσας στατιστικὰς πληροφορίας (κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1856) τὸ Ἀγγλικὸν ναυτικὸν εἶχε τότε 269 ἐξιοφόρα πλοῖα, φέροντα 9,326 κανόνια, ἔ 238 ἀτμοκίνητα, φέροντα 9,362 κανόνια. Ἐν καιρῷ πολέμου ὁ Ἀγγλικὸς στόλος χρειάζεται 100 χιλ: ναυτῶν ἔ 40 χιλ: στρατοῦ ναυβάτου. Τῆς δὲ ξηρᾶς ὁ τακτικὸς στρατὸς δὲν ὑπερβαίνει τὰς 162 χιλ. ἐξ ὧν μόνις αἱ 50 μένουσιν εἰς τὸ ἠνωμένον Βασίλειον, αἱ δὲ λοιπαὶ εἰς τὰς Ἀγγλικὰς κατακτήσεις.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ Ἀγγλία, λεγομένη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Βρετανία (καθὼς καὶ ἡ Σκωτία Καληθονία· ἡ δὲ Ἴρλανδία Ἰβερνία 319) ἐκυριαύθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων περὶ τὸ 78 ἔτος π. Χ. καὶ ἐγκατελείφθη περὶ 448.—Οἱ Βρεττανοὶ, καταδυναστευόμενοι ὑπὸ τῶν λαῶν τῆς Σκωτίας τῶν Πικτων, ἐπεκαλέσθησαν εἰς βοήθειαν τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ Σάξονας, Γερμανικοὺς λαοὺς, οἵτινες διαβάντες κατέκτησαν τὸν τόπον ὀνομάσαντες αὐτὸν Ἀγγλίαν· οἱ δὲ ἀρχαῖοι κάτοικοι κατέφυγον εἰς τὴν χώραν τῆς Γάλλης, καὶ εἰς μίαν ἐπαρχίαν τῆς Γαλλίας ὀνομασθεῖσαν ἀπ' αὐτῶν Βρετανίαν. Κατὰ τὸ 1066 ὁ τῆς Νορμανδίας Δοῦξ Γουλιέλμος, ὁ ἐπονομασθεὶς δορυκτῆτωρ, ἐκυρίευσεν τὴν Ἀγγλίαν μετὰ τοὺς Νορμανδοὺς του· ἔκτοτε τὸ βασιλεῖον δὲν ὑπέστη κάμμίαν ἐπιδρομὴν ξένων, ἀλλ' ἠδυσήθη, προσλαθὼν ἀλληλοδιαδόχως τὸ τῆς Ἴρλανδίας καὶ Σκωτίας, καὶ ἄλλας ἐκτεταμένας κατακτήσεις εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης, ὥστε ὁ πληθ. ὁ ὑπ' αὐτὸ ὅλος ὑπολογίζεται εἰς 225 ἑκατομμ. ἡ ἔτησία πρόσθεος αὐτοῦ εἰς 1585 ἑκατομμ. φράγ. καὶ τὸ δημόσιον χρέος εἰς 20 1/2 δις ἑκατομ. Ὀνομάζεται δὲ συχνάκις αὐτοκρατορία Βρετανικὴ ἢ βασιλεῖον ἡνωμένων τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ἴρλανδίας. Εἶναι δὲ νῦν παρ' αὐτῶν ἀνεπτυγμέναί αἱ τέχναι, ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον καὶ ὅλα τὰ μέσα τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν, καὶ καθ' ἑκάστην προβαίνουνσιν ἀναπτυσσόμεναι, ὥστε καὶ ἡ ἐξαγωγή τῶν προϊόντων αὐτοῦ κατὰ τὸ 1856 ἀνέβη εἰς 116 ἑκατομ. λιρῶν στερλινῶν, ἐν ᾧ κατὰ τὸ 1842 συνεποσώθη μόλις εἰς 47 1/2 ἑκατομμ.—ΧΑΡΑΚΤΗΡ. Ὁ λαὸς τῆς Ἴρλανδίας, ἂν καὶ πτωχὸς καὶ δυστυχὴς, φαίνεται εὐσωμος καὶ εὐμορφος· εἶναι ζωηρὸς, πνευματώδης, καὶ ἐπιχειρηματικὸς, ἀλλ' ἔχει καὶ τινα ἀστασίαν πνεύματος καὶ ματαιοφροσύνην. Ὁ δὲ τῆς Σκωτίας εἶναι κοῦφος, εὐκόλως παθαίνόμενος, θρησκός, φιλόθενος καὶ ἀγέρωχος.—Οἱ δὲ Ἀγγλοὶ γενικῶς εἰσιν εὐσωμοὶ, καὶ ῥωμαλεοὶ καὶ εὐτραφεῖς ὡς ἐκ τῆς εὐζωίας, τὴν ὁποίαν καὶ οἱ τῶν κατωτάτων τάξεων ἐπιδιώκουσιν. Εἰσὶ δὲ σοβαροὶ, ἐμβριθεῖς εἰς τὰς σκέψεις των, εὐλικρινεῖς καὶ τίμιοι, καὶ ἂν καὶ ψυχροὶ πρὸς τοὺς ξένους, φαίνονται ὑποχρεωτικοὶ καὶ πιστοὶ εἰς τὴν φιλίαν. Ἐν γένει οἱ πάντες εἰσὶ φιλόπονοι, βιομηγάνου καὶ ἐμπορικῆς καὶ κερδοσκοπικοῦ πνεύματος. Ὁ Ἀγγλὸς ἐν γένει, ἔχων πολλὰς ἰδιωτικὰς ἀρετάς, ἀναδεικνύεται λίαν ὑπερφίλατος καὶ ἀπαιτητικὸς, ἀναλογιζόμενος τὸ τῆς ἐθνικότητος αὐτοῦ μεγαλεῖον. Τὸ αὐτὸ πνεῦμα καὶ οἱ τὰ τῆς Κυρβερνήσεως αὐτοῦ διέποντες ἀναδεικνύουσιν εἰς τὰς μετὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν σχέσεις των.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΔΑΝΙΑΣ ἢ ΔΑΝΙΜΑΡΚΙΑΣ.

Ἐκτασις ἐπιφανείας εἰς χιλιόμετρα □ 142,200.—πληθ: 2,400,000.

Γεωγρ. μῆκος Ἄν: μεταξὺ 5° 45' καὶ 10° 14'.

Πλάτος Β: 53° 22' καὶ 57° 48'.

341. Τὸ Βασίλειον τοῦτο κεῖται πρὸς Ἄν: τῆς Ἀγγλίας περικλιζόμενον ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης. Σύγκειται δ' ἀπὸ τρία μεγάλα μέρη διακεκριμένα· α) ἀπὸ τὴν Ἰουτλάνδην, β) ἀπὸ τὰς νήσους τῆς Βαλτικῆς, καὶ γ) ἀπὸ τὴν Ἰσλανδίαν καὶ τὰς νήσους Φηροέρας.

342. Ἡ Ἰουτλάνδη εἶναι ἡ ὑπὸ τῶν παλαιῶν καλουμένη Κιμβρικὴ Χερσονήσος (324), ἔχουσα εἰς τὸ βόρειον μέρος χώραν ψυχρὰν, ὁμαλὴν καὶ ἐν μέρει ἀμμώδη μετὰ ἱκανὰς βοσκὰς, διακοπτομένην διὰ λιμνῶν καὶ ποταμιῶν, καὶ διαιρουμένην εἰς τέσσαρας ἐπίσκοπας, αἵτινες ὀνομάζονται τοῦ Ἀαλβόργου, Οὐϊβόργου, Ἀάρου καὶ Ῥιπένης, ὁμωνύμως τῶν πρωτευουσ-

σῶν πόλεων αὐτῶν. Τὸ δὲ μέσον μέρος αὐτῆς καλεῖται Δουκάτον Σλεσουφ-
κου, τὸ ὁποῖον ἔχει ὁμώνυμον πρωτεύουσαν. Πρὸς Νότον εἶναι καὶ τὸ
Δουκάτον Ὀλστείνου, ἔχον πλῆθος βοσκῶν, ὅπου τρέφονται ἵπποι ἐξαι-
ρετοὶ εἰς αὐτὸ κείναι ἢ πόλις Κιέλον, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦς ἐπὶ
τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης (κάτ: 12 χιλ.) — ἡ Ἀλτόνη (κάτ: 28 χιλ.) εἰς
τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποτ: Ἐλβα, ἡ σημαντικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις
μετὰ τὴν Κοπενάγην, ἀνήκουσα εἰς τὸ αὐτὸ Δουκάτον. Αὕτη κοινωνεῖ
μετὰ τοῦ Κιέλου διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς Β: δὲ τοῦ Ὀλστείνου διαβαί-
νει καὶ διώρυξ ἐνόνοουσα τὴν βορείαν θάλασσαν μετὰ τῆς Βαλτικῆς.

343. Ἐκ τῶν νήσων τῆς Βαλτικῆς εἶναι δύο αἱ πρώτισται ἡ Σηλαν-
δία περιέχουσα τὴν Κοπενάγην, τὴν καθέδραν τοῦ βασιλείου, τῆς ὁποίας
οἱ κάτοικοι εἶναι 120 χιλ. καὶ τὴν Ἐλσενόρην πρὸς Β: εἰς τὸ στενωτέ-
ρον μέρος τοῦ Σούνδου, δι' οὗ χωρίζεται ἀπὸ τὴν Σουηκίαν τὰ αὐτόθεν
διαβαίνοντα ἐμπορικὰ πλοῖα ὅλων τῶν ἐθνῶν τελοῦσι φόρον διοδίων
εἰς τὴν κυβέρνησιν. — Φιονία ἢ Φουνία, χωριζομένη ἀπὸ τὴν Σηλανδίαν
διὰ τοῦ μεγάλου Βέλτου, καὶ ἀπὸ τὴν Ἰουτλάνδην διὰ τοῦ μικροῦ
Βέλτου, ἔχει πρωτ: τὴν Ὀδενσῆν. Εἶναι ἔτι καὶ ἄλλαι νῆσοι ὀλιγώτε-
ρον σημαντικαί, οἷαι ἡ Φαλστέρη, Λαλάνδη καὶ Ἀλσένη. † Τὰ δουκάτα
Ὀλστείνου καὶ Σλεσουφίκου, ἡ νῆσος Λαλάνδη καὶ τινες ἄλλαι εἶναι οἱ
εὐφορώτεροι τόποι τοῦ Βασιλείου εἰς σίτον, ἡ δὲ Ἰουτλάνδη εἶναι ἐπι-
τηδεῖα εἰς κτηνοτροφίαν διὰ τὰς βοσκὰς τῆς ἄλλ' ὁ τόπος ἔχει ἔλλειψιν
καυσοξύλων ἀναπληρουμένων διὰ γαιανθράκων. Ἡ Κοπενάγη καὶ ἡ Ἀλ-
τόνη ἔχουσι βιομηχανικὰ καταστήματα σημαντικὰ, καὶ ἐμπόριον ἐνερ-
γοῦσιν ἐκτεταμένον μὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου· αἱ δὲ παράλια πό-
λεις ἔχουσι καὶ ἀλίευσιν ὀψαρίων καὶ ἐξαγωγὴν αὐτῶν σημαντικὴν, μά-
λιστα τῶν λεγομένων χαρίγγων. Εἰς τὴν Κοπενάγην καὶ τὸ Κιέλον ὑπάρ-
χουσι καὶ πανεπιστημεῖα διάσημα· ἡ δὲ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις, ἐμφυχο-
μένη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, εἶναι σημαντικὰ προωδευμένη, ὥστε αὐτοῦ
ἡ προπαιδεία εἶναι μᾶλλον διαδεδομένη μεταξὺ τοῦ λαοῦ ἢ εἰς τὴν
Γαλλίαν.

344. Ἡ Ἰσλανδία (Islande, ἦτοι νῆσος τοῦ πάγου) ἔχουσα μῆκος 120
λευγ: περίπου καὶ 55 πλάτος, κατοικεῖται ὑπὸ 54 χιλ. λαοῦ, ὅσος δια-
κρίνεται διὰ τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀγρότητα τῶν ἠθῶν, καὶ τὴν κλίσιν
τὴν πρὸς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ γράμματα. (*) Ἡ χώρα αὕτη, διὰ τῆς
ὁποίας διέρχεται ὁ πολικὸς κύκλος, γέμει ὄρεων, ἐξ ὧν τὸ ἐπισημότερον

(*) Ἡ Ἰσλανδία ὑπὸ τινῶν Γεωγράφων συντάσσεται μετὰ τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὴν
Ἡπειρὸν τῆς ὁποίας εἶναι πλησιεστέρη. ὁ Μ.

εἶναι ἡ Ἐκλα, πυρίπνοον ὄρος ἤδη ὑποκαίόμενον, μολοντί ὄλον εἶναι δι' ὄλου χιονοσκέπαστον δι' ὃ καὶ κατὰ τὰς ἐκρήξεις του παριστᾷ ἐξάισιον θάλασσα λάβας καὶ ποταμῶν πυρίνων ἐπὶ τοῦ πάγου διαφρέοντων μεταξύ δὲ τῶν ἐκεῖ πολυαριθμῶν θερμῶν πηγῶν μία κατὰ τὰς ἐκρήξεις ἐκσφενδο- νίζει στήλην θερμοῦ ὕδατος εἰς ὕψος 50 μέτρων. — Ὁ τόπος εἶναι ψυχρό- τατος καὶ ἄγονος, μόλις γεώμηλα ὀλίγα φέρων καὶ βοσκὰς. — Ρευκλάδικον, χωρίον πρὸς τὸ Ν-Δ: κείμενον, φέρει τὸ ἐπώνυμον μητροπόλεως. Οἱ κάτοικοι δὲν ἔχουσιν ἄλλα ξύλα εἰς χρῆσίν των παρ' ὅσα ἐκθράσσει ἡ θά- λασσα καταφερόμενα ὑπὸ τῶν ρευμάτων, δὲν ἐξεύρομεν ἀπὸ τίνος τόπους· ἐκ τῆς θαλάσσης δὲ ἀπολαμβάνουσιν ὀψάρια, δέρματα, καὶ πτίλα (πούπου- λα) ἐκ τινος εἴδους νησῶν. Αἱ νῆσοι Φηροεραὶ Μ-Αν: εἶναι 24 τὸν ἀρι- θμὸν, ἀκαρποὶ καὶ ὀλιγαπρωτόταται, ἀνήκουσαι καὶ αὐταὶ εἰς τὴν Δανίαν.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἀπὸ τὴν Ἰουτλάνδην καὶ τὸ Σλεσούικον, ἄτινα συνίστων κυρίως τὴν λεγομένην παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Κιμβρικὴν Χερσόνησον, ἐξῆλθον εἰ Κίμβροι, λεηλα- τήσαντες τὴν Εὐρώπην ἕνα αἰῶνα π. Χ. κατὰ δὲ τὸν Θ'. καὶ Ι'. αἰῶνα μ. Χ. οἱ Δα- νιμάριοι ἐκ Γερμανικῶν λαῶν καταγόμενοι, καθὼς καὶ οἱ Σουηδοὶ ἔοι Νορβηγοί, ἔκωμον πολλὰς ἀποβάσεις εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ἀπὸ τὸ 1017 ἐκράτησαν τοῦ τόπου 23 ἔτη. Κατὰ τὸ 1661 ὁ λαὸς, καταστασιαζόμενος ἀπὸ τοῦς μεγάλταις, ἐσπερέωσε διὰ νόμου Μοναρχίαν ἀπόλυτον. Κατὰ δὲ τὸ 1831 ὁ τότε βασιλεὺς Φρειδερίκος ὁ 5'. ἐσύστησε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τύπου καὶ συμβούλια ἀντιπροσωπικὰ κατ' ἐπαρ- χίας. Τὸ βετσίλειον διαιρούμενον εἰς τὰ 4 προειρημένα τμήματα ἔχει καὶ 4 συλλόγους ἢ συμβούλια. Οἱ εἰς αὐτὰ συνερχόμενοι ἀντιπρόσωποι εἶναι 209 ἕως 217, μεταξύ τῶν ὁποίων δύο εἶναι πρίγκιπες, ἔ ἄλλοι 20—28 διοριζόμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως· οἱ δὲ 189 ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ ἔθνους. Τὰ τρία ἔννεατα δὲ αὐτῶν ἀντιπροσωπεύουσι τὰς πόλεις ἐκλεγόμενα ὑπ' αὐτῶν τὰ δύο, τοὺς ἰδιοκτῆτας, καὶ τὰ 4: τοὺς χωρικοὺς. — Συγκαλοῦνται δὲ οἱ σύλλογοι οὗτοι κατὰ διετίαν. Ὁ βασιλεὺς, ὡς δοῦξ τοῦ Ὀλοστίνου, εἶναι μέλος τῆς Γερμ: συμμαχίας. Ἡ Κυβέρνησις ἔχει ἐτησίαν πρόσδοον 33 ἑκατομ: φρ. ἔ γρέος δημῶσιν 290 ἑκατομ. στρατὸν ἑπῆρας ἔ θαλάσσης 30 χιλ. ἔ πλοῖα τῆς γραμμῆς μόλις 23, ἀφ' οἷς ὁ στόλος αὐτῶν καταστράφη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων τῷ 1807. — Ὁρησκεία ἐπικρατοῦσα εἶναι ὁ Λουθηρανισμὸς, αἴρεσις Προτεσταντικῆ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΣΟΥΗΚΙΑΣ (ΣΟΥΗΔΙΑΣ) ΚΑΙ ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ.

Ἐκτασις ἐπιφανείας εἰς χιλιάμετρα □ 760,000. — Πληθ. τῆς Σουη-
δίας 3,320,000 καὶ 1,330,000 τῆς Νορβηγίας.

Μῆκος Ἄνατ: μεταξύ 2° 30' καὶ 29°.

Πλάτος Βορ: μεταξύ 55° 25' καὶ 71° 5'.

313. Καταντικρὸν καὶ πρὸς Ἄν: τῆς Δανίας ἐκτεινόμενον πρὸς Β: τὸ βασιλείον τοῦτο περιλαμβάνει τὴν χερσόνησον τὴν κειμένην μεταξύ, ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς εἰσόδου καὶ ὅλης τῆς ἐκτάσεως τῆς Βαλτικῆς καὶ τοῦ Βοθηκικοῦ κόλ- που· ἀφ' ἑτέρου δὲ, τοῦ παγωμένου Ωκεανοῦ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς

(ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. ΕΟΚΕΩΝΗ.)

Γερμανικῆς θαλάσσης, καὶ ἐνουμένῃ μετὰ τῆς Ῥωσσίας πρὸς Ἄν: διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Λαπωνίας. Εἶναι τόπος καθ' ὑπερβολὴν ὄρεινός, δισχιζόμενος καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Δορρινῶν ἢ Σκανδιναυικῶν Ἄλπεων, ποτιζόμενος ὑπὸ πλῆθους ποταμῶν, περιέχων πολλὰς μεγάλας λίμνας (177) καὶ ὀλίγον κατοικημένος ὢν ὡς πρὸς τὴν ἑκτασίον του· διότι, ἐν ᾧ κατὰ τὴν ἑκτασίον ὑπερβαίνει τὴν Γαλλίαν, μόλις ἔχει 4,650,000 κατοίκων εἰς ἐπιφάνειαν 760,000 χιλιαμ. τετρ. Ἀλλ' ἂν καὶ ὀλιγάνθρωπος οὖσα ἡ Σουηκία, καὶ κλίμα ἔχουσα ψυχρότατον, ἀνέβη ὅμως εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῶν νεωτέρων ἐθνῶν διὰ τῆς περὶ τὰς ἐπιστήμας ἀσκήσεως. Σύγκειται δὲ τὸ βασίλειον τοῦτο ἐκ δύο, ἐκ τοῦ τῆς Σουηκίας καὶ τοῦ τῆς Νορβηγίας, θεωρουμένου ἐκάστου ὡς ἀνεξαρτήτου κράτους, ἔχοντος ἴδιον σύνταγμα καὶ κυβέρνησιν ὑπὸ ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν βασιλέα. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ Λουθηρανικὴ.

346. Ἡ Σουηκία (καὶ Σβεκία) δύναται νὰ διαιρηθῆ εἰς τρία τμήματα, περιλαμβάνοντα 24 ἐπαρχίας ἢ διοικήσεις. Τὸ πρῶτον τὸ πρὸς Β: λέγεται Νορλανδία, περιλαμβάνον καὶ ἐν μέρος τῆς Λαπωνίας· τὸ δεύτερον, τὸ ἐν τῷ μέσῳ, λέγεται Σβεελανδία ἢ Σουηκία κυρίως· καὶ τὸ τρίτον, τὸ πρὸς Μ: Γοτθλανδία ἢ Γοθθία.—Εἰς τὴν Σβεελανδίαν (πληθ: 750 χιλ.) Πολ: Στοκχόλμη (κάτ: 86 χιλ.) καθέδρα τοῦ βασιλείου ἐπὶ τῆς Μελάρης λίμνης, καλῶς κτισμένη, καὶ ἐπὶ νησιδίων ἐν μέρει. ἔχει πολλὰ ἀξιόσημειώτα κτίρια δημοσία· Ἀκαδημίαν, βιβλιοθήκην πλουσίαν, ἐν ἧ εὐρίσκονται καὶ 25 χιλ: χειρογράφων, ἐργοστάσια ἱκανὰ καὶ ἐμπόριον ἀξιόλογον.—Ψάλλη πρὸς Β: (κάτ: 4,500) ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστημειὸν τῆς, συστηθὲν τὸ 1477, διὰ τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην, περιέχουσαν 100 χιλ: τόμων, καὶ 6 χιλ: χειρογράφων, καὶ διὰ τὸν βοτανικὸν κήπὸν τῆς, ὅπου καὶ ὁ διάσημος φυσικοῖστορικός Λινναῖος ἐδίδαξεν. Ἀυτὴ ἡ πόλις εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Σουηκίας, καὶ αὐτοῦ τέφρονται καὶ οἱ βασιλεῖς. † Εἰς τὴν Γοθθίαν, ἔχουσαν τόπον εὐφορώτατον καὶ πληθ: περὶ τὰ 2 ἑκατ: κεῖται τὸ Γοθεμβούργον, καλοκτισμένη πόλις ἐμπορικὴ ἐπὶ τοῦ Κατεγάτου, ἔχουσα 30 χιλ: κατ: δύο λιμένας, καὶ τρία φρούρια, καὶ ναυπηγεῖα· ἐξ αὐτῆς ἐξάγεται πολλὴ ποσότης σιδήρου καὶ ξυλικῆς.—Πρὸς Μ: ἐπὶ τοῦ Σούνδου καὶ ἀντικρὸ τῆς Σηλανδίας, Ἐλσιγγόβουργον (3 χ. κατ.).—Λούνδη (4 χ. κατ. ἔχουσα καὶ πανεπιστημειὸν) καὶ Μαλμῶν (κάτ. 9 χ.) λιμένες ἐμπορικοί.—Χριστιανσάδη (Χριστιανούπολις) ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς (4 χιλ: κατ:). Τὸ ἐμπόριον τῆς Σουηκίας συνίσταται εἰς σίδηρον, γάλακτα, χαλκὸν, ξυλικὴν, γουναρικά, καὶ πολλὰ τεχνουργήματα.—Εἰς τὴν Νορλανδίαν ἀνήκει τὸ ἥμισυ σχεδὸν μέρος τῆς Σουηκίας, τὸ

πρὸς βορρᾶν, κατοικοῦμενον ὑπὸ 325 χιλ: κατοίκων περίπου, εἰς μικροτάτας πόλεις συνακισμένον, ἢ εἰς χωρίδια ἀσήμεντα, ἐκλείποντα καὶ αὐτὰ εἰς τὸ μέρος τῆς Λαπωνίας. Προχωρῶν δὲ τις πρὸς Β: βλέπει τὴν γεωργίαν βαθμικῶν ἐκλείπουσαν, καὶ τοὺς κατοίκους ἀσχολουμένους εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὸ ὄψαρευμα, τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ὑλοτομίαν· διότι ἀπὸ τὸν μυχὸν τοῦ Βοθθικῆς κόλπου ἐπικρατοῦσι τὰ πολικὰ κλίματα, τὸ δ' ἐσωτερικὸν τοῦ τόπου καλύπτεται ἀπὸ ἄγρια ὄρη, δάση ἀπέραντα, λίμνας καὶ τέλματα. Ἡ ἐσχάτια τῆς Νορλανδίας εἶναι ἡ Σουηκικὴ Λαπωνία, χωριζομένη ἀπὸ τὴν Ῥωσικὴν διὰ τοῦ ποταμοῦ Τορνέα, χυνομένου εἰς τὸν Βοθθικὸν κόλπον· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ 5 χιλ: Λαπόνων, καὶ ἀπὸ 7—8 χιλ: ἀποίκων Σουηδῶν, Γερμανῶν καὶ Φιννίων.

Σημ. Οἱ Λάπωνες εἶναι ἀξιοσημειῶται διὰ τὸ μικρόσωμον καὶ τὴν δυσμορφίαν αὐτῶν, ὁμοιάζοντες πολὺ μὲ τοὺς Ἑσκιμούς τῆς Ἀμερικῆς· φαίνεται δὲ ὅτι κατάγεται ἀπὸ τὴν Μογγολικὴν φυλὴν ὁ λαὸς αὗτος ὡν ὀλιγάριθμος· διότι ὅλος μὲν συμποσοῦται εἰς 10 χιλ: ἐξ ὧν 5 χιλ: κατοικοῦσι τὴν Σουηκικὴν Λαπωνίαν, 3 τὴν Νορθηγικὴν, καὶ 2 τὴν Ῥωσικὴν. Ἐξ αὐτῶν δὲ οἱ μὲν εἶναι νομάδες· οἱ δὲ, ἄλιεις· οἱ δὲ, Ῥενοτρόφοι, οἱ ἔχοντες δηλ. ποίμνια Ῥένων, ἐνὸς εἶδος ζώου μαστοφόρου, τρεφομένου εἰς τοὺς θορειοτάτους τόπους, τὸ ὅποιον μεταχειρίζονται οἱ Λάπωνες ὡς φορτηγῶν, τρέφονται μὲ τὸ κρέας καὶ τὸ γάλα αὐτοῦ, καὶ ἐνδύονται μὲ τὸ δέρμα του.

347. Ἡ **ΝΟΡΘΗΓΙΑ** χωρίζεται ἀπὸ τὴν Σουηκίαν διὰ τῆς μεγάλης σειρᾶς τῶν Δοφρίων ὀρέων, καὶ ἔχει τόπον τραχύτερον καὶ ἀγριώτερον ἀπὸ τὸν τῆς Σουηδίας, διακοπτόμενον κατὰ τὰ παράλια ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ εἰς μυρία ἀκρωτήρια, κόλπους καὶ νησίδια. Ἡ Γεωργία εἶναι ἱκανῶς ἀνεπτυγμένη εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη, δὲν ἐπαρκεῖ ὅμως εἰς τὴν διατροφήν τῶν κατοίκων, οἵτινες πολλαχοῦ ἀναμιγνύουσι μὲ τὰ ἄλευρα καὶ φλοιούς κοπανισμένους, ἢ καὶ βρύα (μούσλιχα). Ὁ τόπος ἔχει μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, καὶ ἀργύρου, ξυλικὴν, κατράνιον καὶ ἄλειαν, διὰ τῶν ὁποίων κἀμνει ἱκανὸν ἐμπόριον μὲ τὴν Ἀγγλίαν.

Ἡ Νορθηγία εἶναι διηρημένη πολιτικῶς μὲν εἰς 17 Κυβερνεῖα (bail-lages)· ἐκκλησιαστικῶς δὲ, εἰς 5 ἐπαρχίας ἢ ἐπισκοπὰς τὰς ἐξῆς· τῆς Χριστιανίας, τῆς Χριστιανσάνδης, τῆς Βεργένης, Δρονθεῖμης, καὶ Νορλανδίας, ἐξ ὧν ἕκαστη ἔχει καὶ μητρόπολιν ὁμώνυμον.

Ἐπισκοπὴ τῆς Χριστιανσάνδης, ἢ Χριστιανσάνδια (πληθ. 165 χιλ.). Τὸ μεσημβρινώτατον τῆς Νορθηγίας:— Πρωτεύουσα Χριστιανσάνδη, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα καὶ ναυπηγεῖα. Εἰς αὐτῆς τὸν λιμένα καταφεύγουσι πρὸς ἐπισκευήν, ὅσα πλοῖα διερχόμενα τὸν Κατεγάτην πάθωσι ζημίας (κάτ. 8 χιλ.)—Ἐπισκοπὴ Χριστιανίας (πληθ. 520 χιλ.) Πρωτεύουσα, Χριστιανία, εἰς μυχὸν στενοῦ καὶ ἐπιμήκους κόλπου, λεγομένου Λύσλου, καθέδρα καὶ καλλίστη πόλις, ὅπου διαμένουσιν ὁ ἀντι-

Βασιλεὺς καὶ αἱ ἀνώτεραι ἀρχαὶ τῆς Νορβηγίας, ἔχουσα καὶ ἐπιστημονικὰ καταστήματα ἀξιόλογα, Πανεπιστημείον, βοτανικὸν κήπον, Μουσεῖον, βιβλιοθήκην πλούσιαν, πολεμικὸν σχολεῖον, καὶ Βουλευτήριον τῶν Βουλευτῶν τοῦ Βασιλείου τῆς Νορβηγίας (κάτ. 24 χιλ.). — Ἐπισκοπὴ Βεργένης ἢ Βεργενία (πληθ. 180 χιλ.). Πρωτεύουσα, Βεργένη Δ-Β: τῆς Χριστιανίας ἐπὶ κόλπου τοῦ Ὠκεανοῦ, ἡ πολυπληθεστέρα καὶ ἐμπορικωτέρα τοῦ Βασιλείου, ἔχουσα λιμένα ὄχρῶν καὶ εὐρυχωρότατον δι' ὀλοκλήρους στόλους, καὶ σχολεῖον ναυτικὸν (κάτ. 26 χιλ.). — Ἐπισκοπὴ Δρονθέιμης ἢ Δροντχαμία (πληθ. 200 χιλ.) πρὸς Β: Πρωτεύουσα, Δρονθέιμη εἰς ὁμώνυμον αὐτῆς κόλπον τοῦ Ὠκεανοῦ, ἐχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα Ἀκαδημίαν ἐπιστημῶν, σχολεῖον τῶν κωφῶν καὶ ἀλάλων, καὶ ἕτερον διὰ τοὺς Λάπωνας. Εἰς αὐτὴν ἐστέροντο οἱ βασιλεῖς τῆς Νορβηγίας (κάτ. 14 χιλ.). — Ἐπισκοπὴ τῆς Νορλανδίας (πληθ. 80 χιλ.) περιλαμβάνει ὅλον τὸ βόρειον μέρος (ἄνω τῆς 65^ο τοῦ πλάτους) τὸ μεταξὺ τοῦ Βορείου Ὠκεανοῦ, τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Σουηκίας, διακοπτόμενον ἀπὸ τὰ λεγόμενα Κοίλενα ὄρη, καὶ περικυκλούμενον ὑπὸ πλῆθος νήσων, ἐξ ὧν αἱ κυριώτεραι λέγονται Λοφοδαί. Εἰς τὰ παράλια καὶ μεταξὺ τῶν νήσων γίνεται ἀλιεῖα σημαντικὴ φαλακίνας καὶ ὀνίσκων κατ' ἔτος. Πολλάκις συνάζονται ἐκεῖ πρὸς τοῦτο, κατὰ Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον, ἕως 4 χιλ. πλοῖα, περιέχοντα περὶ τὰς 20 χιλ. ἀλιέων. — Τὸ ἔμισυ τῶν κατοικῶν τῶν βορειοτέρων τόπων αὐτῆς τῆς ἐπαρχίας εἶναι οἱ Λάπωνες καὶ Φίννιοι, ζῶντες ἀπὸ τῆς βενοτροφίας, τῆς ἀλιείας καὶ τοῦ κυνηγίου. — Χαμμερσέτη, χωρίδιον ἐπὶ τῆς νήσου Κουαλοῆς (νήσου τῶν Φαλκινῶν) κατοικοῦμενον ὑπὸ 400 ψυχῶν ἔχει ἐνεργητικὸν ἐμπόριον μετὰ τῆς Ῥωσσίας, ἐξ ἧς ἔρχεται καὶ ὁ διὰ τὴν Νορβηγίαν σίτος. Ἡ Μαγερόη νήσος, ἡ βορειοτάτη, εἶναι ἀξιοσημεῖωτος, διότι ἐπ' αὐτῆς κεῖται τὸ Καπνόρδον, ἡ βόρειον Ἀκρωτήριον (114). — Εἰς δὲ τὴν θάλασσαν τῶν Λοφοδῶν, πλησίον τῆς νήσου τῆς λεγομένης Δυτ: Βάγκης, εἶναι καὶ ὁ ὀνομαστός καὶ ἐπικινδυνότατος εἰς τὰ πλοῖα θαλασσοστρόβιλος, ὁ λεγόμενος Μαέλστρον (164), ὅστις ἐξ ὥρας τῆς ἡμέρας διευθύνεται ἀπὸ Β: πρὸς Ν: καὶ ἄλλας ἐξ ἀντιθέτως προσελκεί δὲ καὶ καταπίνει, οὐ μόνον τὰ πλοῖα, ἀλλὰ καὶ τὰς φαλαίνας καὶ τὰς Ἄρκτους, τὰς ἀποτολμώσας νὰ τὸν διαπλεύσωσι. Τὸ βορειότατον μέρος τῆς ἐπαρχίας ταύτης, περιεχόμενον ἐντὸς τοῦ πολικοῦ κύκλου, καθίσταται ἀφόρητον ἐνδιαίτημα τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκεῖ ὁ ἥλιος τὸ θέρος φαίνεται 3 μῆνας ἄνω τοῦ ὀρίζοντος, ἤτοι γίνεται τρίμηνος ἡμέρα, καὶ τὸν χειμῶνα ἐπομένως τρίμηνος νύξ.

348. Ἡ Σουηκία ἐξουσιάζει ἔτι καὶ ἄλλας νήσους εἰς τὴν Βαλτικὴν,

ἀνηκούσας εἰς τὴν κυρίως Σουηδίαν· οἷον τὴν Βορχόλμην, Γοθλάνδην, Λαλάνδην, μεταξὺ Σουηκίας καὶ Ῥωσσίας κειμένης, καὶ ἄλλας τινάς. Ἐξω δὲ τῆς Εὐρώπης δὲν ἔχει εἰμὴ εἰς τὴν Ἀμερικὴν μίαν μόνην νῆσον εἰς τὰς μικρὰς Ἀντίλλας, τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου λεγομένην, μὲ 10 χιλ. κατοίκων.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἀπὸ τὴν Σουηκίαν καὶ Νορβηγίαν ἐξήρχοντο οἱ τρομεροὶ ἐκεῖνοι πειραταί, οἱ ὀνομαζόμενοι Νορμανδοὶ (ἄνθρωποι τῆς Ἄρκτου), οἵτινες πολλοὺς χρόνους κατεδήμωσαν τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης, καὶ εἰς μίαν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Γαλλίας ἀποκατεστάθησαν, ὀνομασθεῖσαν ἀπ' αὐτῶν Νορμανδίαν. Ἡ Νορβηγία ἀνῆκε πρότερον εἰς τὴν Δανίαν· κατὰ δὲ τὸ 1814 προσετέθη εἰς τὴν Σουηκίαν μετὰ τὴν συνθήκην τοῦ νῦν διατηρήσει τὸ σύνταγμα καὶ τὴν Κυβέρνησιν αὐτῆς, ὡς κράτος αὐτόνομον ἔ ανεξάρτητον. Τὸ ἡνωμένον βασιλεῖον τοῦτο εἶναι συνταγματικὴ Μοναρχία, καὶ θρησκείαν ἐπικρατοῦσαν ἔχει τὴν Λουθηρανικὴν, αἵρεσιν τῶν Προτεσταντῶν — Πληθ. 4 ἑκατομ. 650 χιλ. — Ἐτησίαν δὲ πρόσδοτον ἔχει, ἢ μὲν Σουηκία 41 ἑκατομ. φράγ· καὶ χρέος δημ: 54 ἑκατομ. στρατὸν δὲ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, 7 χιλ: τακτοῦ καὶ 26 χιλ. ἐθνικῆς φρουρᾶς ἐν καιρῷ εἰρήνης· ἐν δὲ καιρῷ πολέμου καλεῖ ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ ὄπλα 120 χιλ. προσέτι φρουρᾶς ἐθνικῆς, ὥστε ὅλη ἡ δύναμις ἢ στρατιωτικὴ συμποσοῦται εἰς 150 χιλ. Τὸ δὲ βασιλεῖον τῆς Νορβηγίας ἔχει 12 χιλ: στρατὸν 8 ἑκατομ: 300 χιλ. φρ: πρόσδοτον, καὶ 27 ἑκατομ: χρέος δημόσιον. Τὸ σύνταγμα τῆς Νορβηγίας εἶναι δημοκρατικώτερον παρὰ τὸ τῆς Σουηκίας. — Χαρακτῆρ. Οἱ Σουηδοὶ ἐν γένει εἰσὶ μεγαλόσωμοι καὶ βρωμαλατοὶ, λιτότατοι εἰς τὰ τῆς διαίτης, χρηστοὶ τὰ ἦθη καὶ φιλοξένοι, ὑπομονητικοὶ καὶ καρτερικοὶ εἰς τὰς κοκκουχίας, ὅθεν εἶναι καὶ λαὸς πολεμικὸς καὶ μάχιμος. Οἱ Νορβηγοὶ, ἔχοντες σχεδὸν τὰ αὐτὰ προτερήματα, φαίνονται σοβαροὶ, ἀλλὰ εὐπροσῆγοροι, διακρινόμενοι διὰ τὴν παρρησίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ χαρακτῆρος.

ΡΩΣΣΙΑ (Ἡ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ).

Ἐκτασις ἐπιφανείας εἰς χιλιάμ: □ 5,300,000. — πλ.θ. 62 ἑκατομ.

Μῆκος Ἀν: μεταξὺ 15° 20' καὶ 62°.

Πλάτος Β: μεταξὺ 40° καὶ 70°.

349. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσσία, ἂν καὶ κατατάσσεται μεταξὺ τῶν Ἀρκτῶν ἐπικρατειῶν, κατέχει ὅμως ὅλον σχεδὸν τὸ πλάτος τῆς Εὐρώπης, καὶ τὸ ἥμισυ μέρος αὐτῆς, ἀπὸ τὴν Παγωμένην θάλασσαν ἕως εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, καὶ ἀπὸ τὸ ὄριον τῆς Ἀσίας ἕως τὰ σύνορα τῆς Πρωσσίας, Αὐστρίας καὶ Τουρκίας, ἐκτεινομένη εἰς μῆκος 600 λευγ: καὶ 400 εἰς πλάτος. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι ἐπτάκις ἢ οκτάκις μεγαλότερα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Γαλλικοῦ βασιλείου, ἀλλὰ τὸ πλῆθος τῶν κατοίκων τῆς ἀναβαίνει εἰς 60 — 62 ἑκατομ: ψυχῶν· καὶ τὸ κλίμα δὲ ἔπεται νὰ ᾖ ποικίλον, καθὼς καὶ τὰ προϊόντα. Τὸ δ' ἴδιον χαρακτηριστικὸν αὐτῆς τῆς ἐκτεταμένης χώρας εἶναι ἡ ἀπέραντος ἑκτασις τῶν πεδιάδων τῆς, καὶ τοῦτο καταστῆναι αὐτὴν ψυχροτέραν πάσης ἄλλης εἰς ἴσον πλάτος κειμένης.

Χωρίζεται δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας διὰ τῆς σειρᾶς τῶν Οὐραλίων ὄρεων καὶ διὰ τῆς τῶν Καυκασίων. Τὸ Ν-Ἄν: μέρος τῆς χώρας ταύτης ἔχει ἀπεράντους πεδιάδας ἀμμώδεις, ποτισμένες ἄλμην (αἵτινες ὀνομάζονται στέππαι). Τὸ βόρειον ἀπὸ τῆς 59^ο καὶ ἄνω εἶναι σχεδὸν ἀνεπίδεκτοι καλλιέργειας, περιέχει ὅμως καλὰς βοσκάς· τὸ δὲ μέσον καὶ τὸ μεσημβρινόν, ἔχοντα γλυκύτερον κλίμα, εἶναι εὐφορα καὶ καλῶς καλλιεργημένα, δίδοντα καὶ ἄφθονα γεννήματα. Ἡ Ρωσσία ἔχει καὶ δάση ἐκτεταμένα καὶ ὄρη, ἐξάγοντα καλλίστην ξυλικήν, καὶ μεταλλεῖα χαλκοῦ, σιδήρου, πλατίνης καὶ χρυσοῦ, κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰ Οὐράλια ὄρη ἐξορυττόμενα· συνάγεται δὲ χρυσὸς καὶ εἰς ψήγματα εἰς τὴν ἄμμον τῶν ποταμῶν εὐρισκόμενα. Προϊόντα δ' εἰς ἐξαγωγὴν ἔχει ξυλικήν, γεννήματα, λινάριον, σίδηρον, χαλκόν, δέρματα ἐξαίρετα (σαχτιάνια), γουναρικά καὶ ὀξύγγια, σχοινία καὶ χανογιάριον κτλ. Εἰς τὰ βόρεια μέρη καὶ εἰς τὰς ἐρήμους νήσους τοῦ Παγωμένου ὠκεανοῦ εὐρίσκεται ἡ λευκὴ Ἄρκτος, ἰσχυρὸν καὶ θηριωδέστατον τῶν μικτοπόρων ζώων.

350. Λίμνας, πρὸς τὸ Β: μέρος κυρίως, ἔχει πολλὰς ὁ τόπος οὗτος, οἷον τὴν Ὀνεγαν καὶ Λάδογαν κλ. (177) καὶ ποταμοὺς πολλοὺς καὶ σημαντικοὺς ἐκ 4 κλιτύων ἀπορροζομένους· α) ἐκ τῆς κλιτύος τῆς πρὸς τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν καὶ τὴν Λευκὴν Θάλασσαν β) ἐκ τῆς πρὸς τὴν Βαλτικὴν, γ) ἐκ τῆς πρὸς τὴν Μαύρην καὶ τὴν Ἀζορικὴν θάλασσαν, καὶ δ) ἐκ τῆς πρὸς τὴν Κασπίαν. Ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ποταμῶν, ὁ Δούνας χύνεται εἰς τὴν λευκὴν θάλασσαν πλησίον τοῦ Ἀρχαγγέλου, καὶ Β-Ἀνατολικώτερον ὁ Πετσόρας εἰς τὴν Παγωμένην θάλασσαν· εἰς δὲ τὴν Βαλτικὴν ὁ Νεύας, ἐξερχόμενος ἀπὸ τὴν λίμνην Λάδογαν καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Πετροπόλεως, χύνεται εἰς τὸν κόλπον τῆς Φινλανδίας· ὁ δὲ Δύνας εἰς τὸν κόλπον τῆς Ρίγας.—Εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ὁ Οὐράλης (ἀπὸ τὰ Οὐράλια ὄρη πηγάζων καὶ χωρίζων τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τὴν Ἀσίαν) καὶ ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης, ὁ Βόλγας.—Ὁ Δών (Τάναϊς) χύνεται εἰς τὴν τοῦ Ἀζόπου· ὁ δὲ Δνειπέρος (Βορυσθένης), καὶ ὁ Δνειστερος (Τύρας) εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν· ὅλοι δὲ σχεδὸν οὗτοι οἱ τῶν διαφόρων κλιτύων ποταμοὶ κοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους διὰ διωρύγων πλευστῶν· οἷον ὁ Βόλγας κοινωνεῖ μὲ τὴν λίμνην Λάδογαν καὶ μὲ τὸν ἐξ αὐτῆς ἐξερχόμενον Νεῦαν ποτ: κτλ. ὅστις κοινωνεῖ καὶ μετὰ τοῦ Βόλγα δι' ἄλλης διωρύγος, τῆς Νοβογορόδης κτλ.

351. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσσία εἶναι διηρημένη εἰς 53 διοικητικὰς τοπαρχίας, ἐκ τῶν ὁποίων 14 περιλαμβάνουσι τὸ βόρειον μέρος, 20 τὸ μεσημβρινόν, καὶ 19 τὸ μέσον. Αὗται δὲ ἔχουσι τὰς ὀμωνύμους τῶν πρω-

τευούσας, ἐξ ὧν αἱ κυριώτεραι εἶναι εἰς τὴν Ῥωσσίαν τὴν περὶ τὴν Βαλτικὴν. — Πετρούπολις, ἡ δευτέρα μητρόπολις τῆς ἐπικρατείας, καὶ ἡ νῦν καθέδρα τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Ῥωσσικῆς, κτισθεῖσα ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου κατὰ τὸ 1702, παρὰ τὸν Νεῦαν ποταμὸν, ἔχουσα πλῆθος σημαντικῶν κτιρίων, οἷον παλατίων, ἐκκλησιῶν, πανεπιστημείων κτλ. καὶ 550 χιλ.: κατοίκων· ὑπόκειται δὲ ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της εἰς πλημμύρας κατασρεπτικὰς. — Κρονσάνδη, ἐπὶ νησιδίου κατάντικρου τοῦ στομίου τοῦ Νεῦα ποτ.: ναύσταθμος τῶν ἐν τῇ Βαλτικῇ πολεμικῶν πλοίων ἐχυρότατος καὶ ἀπόρρητος. — Ῥίγα, πόλις ἐχυρωτάτη καὶ λιμὴν ἐμπορικὸς διάσημος ἐν τῇ Βαλτικῇ (κάτ. 60 χιλ.). — Ἐλσιγφόρη, ἡ νῦν πρωτεύουσα τῆς Φινλανδίας. — Σβεαθόρη, ἐχυρὸν φρούριον ἐπὶ ἑπτὰ νησιδίων κτισμένον.

Εἰς τὴν Δυτ. Ῥωσσίαν, Βίλνα παρὰ τὸν Νιήμενον ποτ.: πρωτ.: τῆς ἀρχαίας Λιθουανίας (κάτ. 55 χιλ.). Εἰς τὴν Μεγάλην Ῥωσσίαν ἢ Μοσκοβίαν Μόσχα ἢ Μόσκουα, παρὰ τὸν ὁμώνυμόν της ποτ.: παλαιὰ μητρόπολις, καὶ δευτέρα πόλις τῆς Ῥωσ.: μοναρχίας, τυρποληθεῖσα κατὰ τὸ 1812 καὶ ἀνακτισθεῖσα ἔπειτα ὠραιότερα. Εἰς αὐτὴν γίνεται ἡ στέψις τῶν αὐτοκρατόρων ἢ ἐκκλησία τῆς Μητροπόλεως, καὶ τὸ Κρεμιλίνον, περιέχον τὸ παλάτιον τῶν ἀρχαίων βασιλέων, εἶναι δημόσια κτίρια ἀξιόθεατα (κάτ. 350 χιλ.). + Νοβογορόδη, ὀνομαστὴ, διότι ἐν αὐτῇ Ρούρικος ὁ Βασιλεὺς ἐθεμελίωσε κατὰ πρῶτον τὴν Ῥωσσικὴν Μοναρχίαν— Ἀρχάγγελος, λιμὴν εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν, ἔχων ἐκτεταμένον ἐμπόριον ἐπὶ δύο μῆνας τοῦ ἔτους· τοὺς δὲ λοιποὺς μένει κλειστὸς ἕνεκα τῶν πάγων. Τὴν 11 Ἰουνίου αὐτοῦ ἡ ἡμέρα ἔχει 21 ὥρας, καὶ ἡ νύξ 3· τὴν δὲ 11 Δεκεμβρίου ὅλον τὸ ἐναντίον. — Νισνὴ-Νοβογορόδη, εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Βόλγα μετὰ τοῦ Ὄκα, σημαντικὴ διὰ τὴν κατ' ἔτος ἐν αὐτῇ γινομένην ἐμπορικὴν πανήγυριν, εἰς τὴν ὁποίαν ἑκατὸν χιλ.: ἀνθρώπων συνέρχονται πρὸς ἀνταλλαγὴν τῶν ἐμπορευμάτων τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας.

Εἰς τὴν Μικρὰν Ῥωσσίαν, Κίεβον (60 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα τῆς Ῥωσσίας πρὶν τῆς κτίσεως τῆς Μόσχας, καὶ πόλις Ἁγία παρὰ Ῥώσσοις, διότι ἐν αὐτῇ Βλαδίμηρος ὁ Μέγας ἐβαπτίσθη κατὰ τὸ 989—Πουλτάβα (κάτ. 8 χιλ.) ὀνομαστὴ, διότι παρ' αὐτὴν Πέτρος ὁ Μέγας ἐνίκησε Κάρολον τὸν ΙΒ' τῆς Σουηδίας κατὰ τὸ 1698. + —

Εἰς τὴν Μεσημ.: Ῥωσσίαν— Εἰς τὴν Βεσαραβίαν, παραχωρηθεῖσαν παρὰ τῆς Τουρκίας κατὰ τὸ 1812. Πόλ: Κισνόβιον (κάτ. 40 χιλ.) καὶ Βενδέριον ἐπὶ τοῦ Δνειστέρου, καὶ Ἀκερμάνιον εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ αὐτοῦ ποτ.— Εἰς τὴν διοικησιν Χερσῶνος· Χερσῶν, ἐπὶ τοῦ στομίου τοῦ Δνειπέρου ποτ.: πρωτ.: τῆς διοικήσεως, καὶ ἡ Ὁδησσός, νεόκτιστος πόλις, εἰς ἐλεύθεραν

λιμένα κηρυχθεῖσα κατέστη ἡ ἐμπορικώτερα τῶν ἐπὶ τῶν παραλίῳν τῆς Μαύρης θαλάσσης πόλεων, ἐν ἧ πολλοὶ Γραικοὶ καὶ Ἕλληνες διαμένουσι (κάτ. 60 χιλ.). Εἰς τὴν αὐτὴν διοίκησιν ἀνήκει καὶ τὸ Νικολάϊον ἐπὶ τοῦ Βούγου ποταμοῦ, σημαντικὸν ναυπηγεῖον πλοίων πολεμικῶν. — Αἰζόφκ, εἰς τὴν ὁμώνυμόν της θάλασσαν καὶ Ταγγαρόκον, εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν, ἐμπορικὴ πόλις, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπέθανεν ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος Α'. κατὰ τὸ 1825. — Ἀστραχάνιον, (κάτ. 43 χιλ.) ἐπὶ νήσου τοῦ Βόλγα 45 χιλ.όμετρα ἀπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον παστοψάρων, ἀρνείων δερμάτων κτλ.

352. Εἰς τὸ μεσημ. μέρος εἶναι καὶ ἡ Ταυρικὴ Χερσόνησος ἢ ἡ τῆς Κριμαίας, συνεχομένη μὲ τὴν στερεάν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Περεκόφ. Ὁ τόπος εὐφρονώτατος ὢν εἰς γεννήματα, ἔχει καὶ ὠραῖον κλίμα. — Πολ. Περεκόφκ ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ. — Καρκάς (Θεοδοσία), ἐμπορεῖον ἀξιόλογον καὶ Σεβαστούπολις, ναύσταθμος τῶν κατὰ τὴν Μαύρην θάλασσαν πολεμικῶν πλοίων, περιφρημὸς κατασταθεῖσα κατὰ τὸν τελευταῖον Ἀνατολικὸν πόλεμον.

353. Τὸ ἐκ Πολωνίας μεριδίον, τὸ ἀνήκον εἰς τὴν Ῥωσίαν, καίται πρὸς Δ: περικυκλούμενον ἀπὸ τὴν Πρωσσίαν, ἀπὸ τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Ῥωσσίαν, καὶ διαρρέεσθαι ὑπὸ τοῦ Οὐίστουλα ποταμοῦ. — Βαρσοβία, ἡ πρωτ: εἶναι πόλις ἀξιόθατος, ἔχουσα διάφορα διδακτικὰ καταστήματα καὶ 130 χιλ. κατοίκων. Ὁλοῦ τοῦ μεριδίου τούτου οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται εἰς $4 \frac{1}{2}$ ἑκατομύρια.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας εἶναι καὶ βασιλεὺς τῆς Πολωνίας τῆς Ῥωσσικῆς, διαιρουμένης εἰς 8 ἐπαρχίας καὶ διοικουμένης ὑπὸ ἀντιβασιλέως. — Ἡ Ῥωσσία ἐξουσιάζει πρὸς τούτους ἀπεράντους τόπους καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, περὶ τῶν ὁποίων θέλομεν λαλήσει κατόπιν.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ Πολωνία, οἰκισθεῖσα κατὰ τὸν ς'. καὶ Ζ'. αἰῶνα ὑπὸ τινων φυλῶν Σλαβικῶν, ὀνομαζομένων Λέχων, κατήντησεν εἰς Βασιλεῖον αὐτόνομον καὶ ἰσχυρότατον, κατὰ τὸν ΙΕ'. καὶ ΙΖ'. αἰῶνα, ἔχον πλεον τῶν 220 λευγῶν μῆκος καὶ γῆν εὐφορωτάτην· ἀλλ' ἐξέπεσον ἔπειτα βαθμηδὸν ἐκ τῶν διχαστασιῶν καὶ ἐρίδων τῶν μεγιστάνων, στασιαζόντων περὶ διαδοχῆς εἰς τὸν θρόνον, μὴ ὄντα κληρονομικόν. Αἱ ἐσωτερικαὶ διχαστασίαι αὗται, καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ ῥαδιουργαὶ ἔφερον τὸν ὄλεθρον τοῦ Βασιλείου διαμελισθέντος τρεῖς ἀλλεπαλλήλους φορές, κατὰ τὸ 1773, 1793, 1795 παρὰ τῆς Πρωσσίας, Αὐστρίας καὶ Ῥωσσίας, ἐξ ὧν ἑκάστη ἔλαβεν ἓν μερίδιον. Ἡ Κρακοβία, ὡς ἐλευθέρη πόλις, ἔχουσα γῆς ἐπικράτειαν ἕως 80 λευγῶν τετρ: καὶ ὑπὲρ τὰς 150 χιλ: κατοίκων, ἔμεινεν ανεξάρτητος ὑπὸ τὴν προστασίαι τῶν τριῶν προσηρημένων δυνάμεων, ὡς λείψανον μικρὸν αὐτοῦ τοῦ ποτὲ ἐπισήμου βασιλείου· ἀλλὰ κατὰ τὸ 1846 ἔχασε τὴν αὐτονομίαν καὶ αὐτὴ ἡ πόλις προσληφθεῖσα, συναίνεισι καὶ τῶν τριῶν δυνάμεων, εἰς τὴν Αὐστριακὴν ἐπικράτειαν.

Ἡ δὲ Ῥωσσία εἶναι ὁ τόπος τῶν ἀρχαίων Σκυθῶν καὶ Σαρματῶν, εὐτινες ὀνομασθεῖσαν Σλάβοι: ἀπὸ τοῦ ἔκτου αἰῶνος μετὰ Χριστόν. Ἐξ αὐτῶν τῶν Σλάβων κατὰ

γονται οἱ Ῥῶσοι, οἱ Κοζάκοι, οἱ Πολωνοί, οἱ Σέρβοι, Βλάχοι, Λιθουανοί, καθὼς καὶ οἱ παρὰ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος Σλαβονικοὶ λαοί. Οἱ Ταρτάροι καὶ οἱ Μογγόλοι εἶναι ἄλλης καταγωγῆς Ἀσιατικῆς, καθὼς ἔοι Σαμοϊέται καὶ οἱ Λάπωνες, οἱ παρὰ τὸν πολικὸν κύκλον κατοικοῦντες. — Κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα Ῥούρικος, ἀρχηγὸς τῶν Οὐαρέγκων, πειρατῶν Ἐκκαθιανῶν καταρτισθέντων ἐπὶ πολλὸν χρόνον τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς, φαίνεται ὁ θεμελιωτὴς τῆς Ῥωσικῆς Μοναρχίας, ἣτις ὀνομασθῆ κατ' ἀρχὰς ἡγεμονία, ἡ Μέγα Δουκάτον, τῆς Μοσχοβίας. Κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα ἡ Ῥωσσία ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Μογγόλων, ὑπὸ τὴν δυναστείαν τῶν ὁποίων διέμεινε μέχρι περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΕ' ἔκτοτε, ἀνακτῆσασα τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς ἤρχισε νὰ ἀυξῆται ἐπὶ διαφόρων σφίξων ἡγεμόνων, ὀνομασθεῖσα καὶ αὐτοκρατορία. Ὁ Μέγας Πέτρος ὅμως, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΙΙ' αἰῶνος διαπρέψας, ὑπάρχει ὁ ἀληθὴς θεμελιωτὴς τῆς Αὐτοκρατορίας ταύτης· διότι διὰ πολλῶν κατακτήσεων ἐξέτεινε τὰ ὅρια, διωργάνωσεν αὐτὴν ἐσωτερικῶς διὰ πολλῶν θεσμοθεσιῶν πολιτικῶν, στρατιωτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν, εἰσήγαγε τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας τῆς Εὐρώπης, κτίσας καὶ καταστήσας αὐτὸς τὴν Πετρούπολιν καθέδραν τῆς Αὐτοκρατορίας, ὥστε ἀπὸ τούτου ἤρχισε τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ῥωσικοῦ Κράτους, ἐκταθέντος ἔπειτα καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τῶν κατακτήσεων. — Ἐκατὸν διάφοροι λαοί, ἔχοντες διάφορα ἤθη καὶ γλῶσσαν, καὶ θρησκείαν, περιλαμβάνονται εἰς ὅλην τὴν ἀπέραντον ταύτην Αὐτοκρατορίαν. Ἐκ δὲ τῶν 65 ἑκατομ. τῶν κατοικῶν αὐτῆς, 800 χιλ. εἶναι εὐγενεῖς, 230 χιλ. κληρικοί, ἕν ἑκατομ. τεχνίται καὶ ἔμποροι, οἱ λοιποὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν χωρικῶν, ἐξ ὧν 40 ἑκατομ. εἶναι εἰλωτες τοῦ στέμματος, τῶν εὐγενῶν καὶ ὀλίγων τινῶν πλουσιῶν ἔμπόρων. — Κυβέρν. Μοναρχία ἀπόλυτος. — Θρησκεία ἐπικρατοῦσα ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, διαδοθεῖσα ἐκ Χωσταντινουπόλεως κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα Μ. Χ. Τὰ δὲ τῆς Ἐκκλησίας διοικουμένη ὑπὸ ἱερᾶ Συνόδου ἀνεξαρτήτου ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἀρχὴν τῶν ἰεροδόξων ἐκκλησιῶν. — Ὅλοι οἱ κυρίως Ῥῶσοι, οἱ Κοζάκοι καὶ οἱ Λιθουανοὶ εἶναι τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος· τοῦ δὲ δυτικοῦ εἶναι μόλις 6—8 ἑκατομ. καὶ 4 ἑκατομ. Μωαμεθανοὶ ἐκ τῶν Ταρταρικῶν φυλῶν. — Χαρακτήρ. Ἐν καὶ, ὡς εἴπομεν, ἐκ διαφόρων λαῶν συγκροτεῖται ἡ αὐτοκρατορία αὕτη, διάφορον χαρακτῆρα καὶ ἤθη ἔχόντων, ἡμεῖς θέλομεν λαλῆσαι περὶ τῶν πολυπληθεστέρων καὶ ἐπικρατεστέρων, αἵτινες εἰσὶν οἱ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν πρεσβεύοντες Ῥῶσοι, Γερμανοὶ καὶ Πολωνοί. Ὁ Ῥῶσος συνήθως εἶναι εὐσωμος, εὐρωστος καὶ ῥωμαλῆτος, δραστήριος, εὐθυμος, φιλόξενος, καρτερικὸς, ἀνδρεῖος καὶ θεοσεβέστατος, ἴσα Θεὸν καὶ αὐτοκράτορα σεβαζόμενος· ἡ δὲ Πολωνὸς προσεῖτι διακρίνεται καὶ διὰ τὸ φιλελευθέρων. Ἐν γένει οἱ τῶν ἀνωτέρων τάξεων, καὶ μάλιστα οἱ εὐγενεῖς Ῥῶσοι καὶ Πολωνοί, εἰσὶν ἐξευγενισμένοι τὰ ἤθη, φιλότιμοι, περιπονητικοί, εὐπαίδευτοι ἢ εὐμαθεῖς, δύο ἢ τρεῖς ξένας γλώσσας λαλοῦντες, ἀλλ' ὁ χωρικὸς λαὸς εἶναι ἀπαίδευτος, ἢ μυριάδες ἐξ αὐτοῦ εὐρίσκονται εἰς εἰλωτῶν τάξιν. Μολταυτὰ ἀπὸ τίνος χρόνου ἐλήφθησαν μέτρα περὶ τῆς βαθμιδῶν ἀπελευθερώσεως αὐτοῦ, καθὼς καὶ περὶ τῆς καταλλήλου παιδείσεως, καὶ ἐσχάτως νέον αὐτοκρατορικὸν διάταγμα ἐξέτεινε τὴν ἀγαθοεργίαν αὐτὴν εἰς πλειοτέρους, καὶ νέαι διατάξεις ἐγένοντο περὶ τῆς ἐσωτερικῆς βελτιώσεως τοῦ τόπου, καθὼς καὶ περὶ διευκολύνσεως τῆς συγκοινωνίας, τῆς μὲν ἐσωτερικῆς διὰ σιδηροδρόμων, τῆς δ' ἐξωτερικῆς δι' ἀτμοπλοίων ἔμπορικῶν.

Τὰ δ' ἐτήσια εἰσοδήματα τῆς Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας (ἐκτὸς τῶν τοῦ βασιλεῖος τῆς Πολωνίας) λογιζόμεθα πλέον τῶν 500 ἑκατ. ἀργυρῶν ρουβλίων, ἦτοι δύο διλλιόνια φράγ., ὑπερβαίνοντα τὰς τακτικὰς ἐτήσιαις δαπάναις· τὸ δὲ δημόσιον χρέος εἰς τέσσαρα διλλιόνια. — Στρατὸς δὲ τῆς ξηρᾶς ἐν καιρῷ εἰρήνης εἶναι 600—700 χιλ. ἐν ἐνεργείᾳ. Ἡ δὲ ναυτικὴ δύναμις διαιρεῖται εἰς 5 τμήματα, 3

Ἔντα εἰς τὴν Βαλτικὴν καὶ 2 εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, ἔκτος τῶν στολισκῶν πῶν εἰς τὴν Αὐκὴν καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Κατὰ τὸ 1837 ἡ δαπάνη τοῦ στόλου ἀνέβη εἰς 40 ἑκατομ. φράγκ. (*).

§. Β. Αἶ ἘΝ Τῷ ΜΕΣῳ ΧῶΡΑΙ.

ΓΑΛΛΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφανείας εἰς χιλιάμ. □ 530,492.—πληθ. 35,782,000.

Μήκος μεταξύ 7° 9' μήκ. Δ. καὶ 5° 56' μ. Ἄνατ.

Πλάτος Β: μεταξύ 42° 20' καὶ 51° 5'.

354. ἔχει ὄρια πρὸς Β: τὰς λεγομένας Κάτω Χώρας (Βέλγιον καὶ Ὀλλανδίαν), τὴν Μάγχην καὶ τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαίσου· πρὸς Ἄν: τὸν Ῥήνον ποταμὸν καὶ τὰς Ἄλπεις, αἵτινες τὴν διαχωρίζουσιν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, ἀπὸ τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν· πρὸς Μ: τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὰ Πυρρήνια, τὰ ὅποια τὴν διαχωρίζουσιν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν καὶ πρὸς Δ: τὸν Ὠκεανόν· ἔχει δὲ ἐπιφάνειαν ἢ ἐπικράτεια αὐτῆς 28 χιλ. λευγ: τετρ. καὶ ὑπὲρ τὰ 35 ἑκατομ: κατοίκων, καὶ θρησκευίαν ἐπικρατοῦσαν τὴν τῆς Δυτ: ἐκκλησίας

355. Ἡ Γαλλία εἶναι ἐξαιρετος διὰ τὸ ποικίλον καὶ ἄφθονον τῶν προϊόντων τῆς, οἶον κρασίου, σίτου, ἐλαδίου, τῶν ὁποίων γίνεται ἐξαγωγή ἐξω τῆς ἐπικρατείας τῆς σημαντικῆ. ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, μολύβδου, χαλκοῦ, λιθανθράκων ὄρυγεια (152), καὶ παντοῖα ἐργαστάσια παντὸς εἶδους χειροτεχνημάτων, τσοχῶν μάλιστα, ταπήτων, φαρφουριῶν, καθρεπτῶν, ὑφασμάτων παμβακικῶν καὶ λινῶν, μετάξης κ.λ. τῶν ὁποίων τὴν ἐντέλειαν δὲν υπερβαίνουνσι τὰ οὐδενὸς ἄλλου τόπου ὁμοειδῆ χειροτεχνήματα.

356. Ἡ Γαλλία πρὶν τῆς πολιτικῆς αὐτῆς μεταβολῆς (τῶν 1789) ἦτο διηρημένη εἰς 32 διοικήσεις ἢ διοικητικὰς τοπαρχίας· τὴν σήμερον δὲ

(*) Ἡ κατὰ τὸ 1833 ἐξαγωγή τῶν σιτηρῶν ἐκ τῆς Ῥωσσίας ἐλογίσθη ἀξίας ὑπερβαίνουσας τὰ 220 ἑκατομ. φράγκων· καὶ ἡ τῆς βιομηχανίας παραγωγή εἶναι ἰκανῶς σημαντικῆ, ὑπολογισθείσης τῆς ἀξίας τῶν τεχνουργηθέντων εἰς 648 ἑκατ. διότι ἔχει 10,380 βιομηχανικὰ κατεστήματα, εἰς τὰ ὅποια ἐργάζονται 470 χιλ. ἐργατῶν. Καὶ ἡ παιδεία δὲ προάγεται ἰκανῶς νῦν καὶ εἰς τὴν μισίαν καὶ τὰς κατωτέρας τάξεις· διότι κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ 1836 ὑπῆρχον ἐν Ῥωσσίᾳ 3872 κατεστήματα ἐκπαιδευτικὰ δημόσια, εἰς 2 φοιτῶν 194,490 μαθηταί, καὶ ἄλλα 614 ἰδιαιτέρα, ἔχοντα 21,892 μαθητάς· ἰδιαιτέραν δὲ ἀγωγὴν λαμβάνουσιν ἄτομα 2,086 καὶ ἐκ τῶν δύο γενῶν. Εἰς δὲ τὰ Κυβερνεῖα τῆς Σιβηρίας (423) ἰδίως ὑπάρχουσι Γυμνάσια ἢ Λύκεια 3, σχολεῖα 7 καὶ 2 ἰδιαιτέρα κατεστήματα, εἰς 2 φοιτῶσι 4,346 μαθηταί. — Καθ' ὅλην δὲ τὴν Αὐτοκρατορίαν ὑπάρχουσι 47 δημοσίαι βιβλιοθήκαι, καὶ 104 περιοδικὰ συγγράμματα ἐκδιδόμενα. Τὰ δὲ ἐξωθεν εἰσυχθέντα βιβλία κατὰ τὸ 1835 ἠριθμήθησαν εἰς 1,191,745 τόμων.

δικαιρεῖται εἰς 86 μεγάλας ἐπαρχίας (Δεσπαρταμένα λεγομένης) ἢ νομοὺς, τῶν ὁποίων ἡ ὀνομασία ἐλήφθη ἀπὸ τοὺς εἰς αὐτὰς εὐρισκομένους ποταμοὺς, ὄρη, πηγὰς, βράχους, ἢ θαλάσσας βρεγούσας τὰς ἀκτὰς αὐτῶν.

337. Ποταμοί. Οὗτοι συνέρχονται εἰς 6 λεκανοπέδια (171) πρώτιστα τὰ ἐξῆς. α.) τὸ τοῦ Σηκουάνα (308), ὅστις δέχεται δεξιόθεν μὲν τὸν Αὔθον, τὸν Μάρνην (Ματρώνην), τὸν Οὐάσην αὐξόμενον ὑπὸ τοῦ Αἰάνου· ἀριστερῶθεν δὲ τὸν Ἰόννην καὶ τὸν Εὐρον.—β.) τὸ τοῦ Αἰγίηρος, ὅστις δέχεται ἐκ δεξιῶν τὸν Νίευρον, Μαυένην αὐξόμενον ἀπὸ τὸν Σάρτην· ἐξ ἀριστερῶν τὸν Ἐλαύηρα, Λουαρέτιον, Σιέρον, Ἰνδρον, Σεύρην.—γ.) τὸ τοῦ Γαρούνα δεχομένου ἐκ δεξιῶν τὸν Τάρνον αὐξόμενον ἀπὸ τὸν Αὐερόνον, τὸν Λότον, Δορδόνην κτλ.—δ.) τὸ τοῦ Ῥοδαγοῦ (Rhône), ὅστις πηγάζει εἰς τὰς Ἀλπεις, διαβαίνει διὰ τῆς Αεμάνης λίμνης τῆς Γενεύης εἰς τὴν Ἐλβετίαν, ἐμβαίνει εἰς τὴν Γαλλίαν παρὰ τὴν Γενεύην, καὶ δέχεται ἐκ δεξιῶν τὸν Δίνην, Σῶνα (Ἄραρα), αὐξόμενον ἀπὸ τὸν Δουβιν, τὸν Ἡρδέσην, καὶ τὸν Γάρδον· ἐξ ἀριστερῶν δὲ τὸν Ἰσαρα, Δρόμην, Σουλγᾶν, Δρουεντίαν.—ε.) τὸ τοῦ Ῥήνης ὅστις δέχεται ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς τοῦ ὄχθης τὸν Μοσέλλαν αὐξόμενον ἀπὸ τὸν Μέρτην.—ς.) τὸ τοῦ Μεύση (Meuse).

338. Παρεκτός τῶν ἀνωτέρω ποταμῶν εἶναι καὶ ἄλλοι μικρότεροι ἐκβάλλοντες εἰς τὴν θάλασσαν· οἷον ὁ Σόμμης καὶ Ὁρνος ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Μάγνην· ὁ Βιλλαίνης, αὐξόμενος ἀπὸ τὸν Ἰλλον, ὁ Σιαράντης, ὁ Ἄδουρος γύνονται εἰς τὸν κόλπον τῆς Γασκονίας· ὁ Τέτος, Αὔδος, Ἐρωλτος, Οὐάρος, εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

339. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι καταβαίνουσιν ἀπὸ πολλὰς σειρὰς ὄρεων σχηματίζοντων ἐξ λεκανοπέδια πρώτιστα, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω (337) καὶ εἰς δύο κλιτύας ἀπυληγόντων, τὴν πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, καὶ τὴν πρὸς τὸν Ὠκεανὸν καὶ τὰς παρ' αὐτοῦ συστηνομένης θαλάσσας, τὴν βορείαν, τὴν τῆς Μάγνης κτλ.—Τὰ ὄρη ταῦτα ἀπὸ τὸ Β-Ἄνασι· πρὸς τὸ Ν-Δυσι· διευθυνόμενα εἰσὶν αἱ Ἀλπεις, τὰ Ἰρα (Ιουράσις τῶν παλ. jura), τὰ Οὐάγια, τὰ ὄρη τῆς Αὐερνίας, μεταξύ τῶν ὁποίων εἶναι τὸ Κάνταλον, τὸ Πουδύμον, αἱ Κηθίναι καὶ αἱ Κορδιέραι· αἱ μετὰ τῶν πυρηναιῶν συνδεόμεναι (328 ε).

340. Μ' ὄλον τὸ πλῆθος τούτων τῶν ποταμῶν, τῶν πλειοτέρων πλευστῶν καὶ χρησιμεύοντων εἰς εὐκολωτέραν μετακίνησιν τῶν προϊόντων, διώρυξιν καὶ πολλὰς διώρυγας συγκοινωνητικὰς. Τοιαῦται εἰσὶν αἱ κυριώτεραι· ἡ Μεσημβρινὴ διώρυξ, ἡ καὶ τοῦ Λαγκεδόκου λεγομένη, ἡ τῶν δύο θαλασσῶν, διότι ἐνόησε τὴν Μεσόγειον θάλασσαν μὲ τὸν Γαρούναν εἰς τὴν Τολώσσαν, καὶ ἐπομένως μὲ τὸν Ὠκεανόν· ἡ διώρυξ τῆς Βουργονίας, μεταξύ τοῦ Σῶνος καὶ Ἰόννης· ἡ τοῦ Κέντρου διώρυξ, μεταξύ τοῦ Σῶνος καὶ Λουάρη· ἡ τοῦ Βριάρου, μεταξύ τοῦ Σηκουάνα καὶ Λουάρη· ἡ τοῦ Σαιγκεντίου, μεταξύ τοῦ Σόμμη καὶ τοῦ Ἐσκώτου, κτλ.—Ἐκτός δὲ τῶν ἀπειραριθμῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν, δι' ὧν συγκοινωνοῦσιν ὄλοι αἱ νομοὶ πρὸς ἀλλήλους, κατεσκευάσαν καὶ ἐκτεταμένα συμπλέγματα σιδηροδρόμων, κατὰ διαφόρους διευθύνσεις διατεμνόντων τὴν χώραν καὶ ἐπιταχύνοντων τὴν μεταξὺ τῶν σημαντικωτέρων πόλεων καὶ τῆς πρωτεύουσας συγκοινωνίαν· παρ' αὐταῖς δὲ ταῖς ὁδοῖς καὶ τοῖς σιδηροδρομοῖς ἡλεκτρικοὶ τηλεγράφοι συνεστημένοι διαδίδουσιν ἐν ἀκαρεῖ τὰς διαφόρους ἀναγκαίας εἰδήσεις. Τὰ αὐτὰ μέσα, συνεχιζόμενα ἀλληλοδιαδόχα ἀπὸ ὁμόρου εἰς ὁμόρον ἐπιχράτειαν, ἐπιταχύνουσι· παραδόξως τὴν συγκοινωνίαν τῶν πολὺ διεστώτων τόπων, ἐκμηδενίζοντα σχεδὸν τὰς ἀποστάσεις καὶ τὸν χρόνον.

361. *ΠΑΡΪΣΙΑ, ἡ μητρόπολις ὄλου τοῦ βασιλείου καὶ καθέδρα τῆς

Κυβερνήσεως, εἶναι ἡμεγαλητέρα καὶ πολυάνθρωποτέρα πόλις τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸ Λονδίνον, περιέχουσα $1\frac{1}{2}$ ἑκατομ. κατοίκων. Ἐπὶ Ἰουλίου Καίσαρος, ὀνομαζομένη Λουτεκία, περιωρίζετο εἰς μίαν νῆσον σχηματιζομένην ὑπὸ τοῦ Σηκουάνα ποταμοῦ· τώρα δ' ἐκτεινομένη παρὰ τὰς δύο ὄχθας αὐτοῦ ἔχει περίμετρον 7 λευγῶν, δημόσια κτίρια ὠραία, οἰκίας λιθοκτίστους, ἀγορὰς εὐρυχώρους, παλάτια καὶ θέατρα πολυτελῆ, καὶ ἐξοχὰς τερπνοτάτας. Τὸ τοῦ Κεραμικοῦ παλάτιον (Τουίλλιερίαι), ὅπου ἐνοικεῖ ὁ βασιλεὺς, τὸ τοῦ Λούβρου, τὸ τῆς Βουλῆς, τὸ τοῦ Λουξεμβούργου, ἡ Λέσχη τῶν ἐμπόρων, ὁ στρατῶν τῶν ἀπομάχων, τὸ σχολεῖον τῆς ἰατρικῆς, τὸ νομισματοκοπεῖον, τὸ πάνθειον (ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Γενευείζης), ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τῆς μικροπόλεως, αἱ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γέφυραι, καὶ πολλὰ ἄλλα ὑπάρχουσι κάλλιστα καὶ ἀξιοθέατα κτίρια. Τὸ Λούβρον κατ' ἐξοχὴν ἀναφέρεται ὡς ὑπόδειγμα τοῦ κάλλους τῆς τῶν νεωτέρων ἀρχιτεκτονικῆς. Τὸ πανεπιστημεῖον, τὸ ἀστεροσκοπεῖον, ὁ βοτανικὸς κήπος, περιέχων πλουσίας ὄρυκτοθήκας, καὶ ζωοθήκας, θηριοτροφεῖον καὶ ζωοτροφεῖα κτλ. πολλαὶ καὶ διάφοραι πλουσιώταται βιβλιοθήκαι, συλλογαὶ ποικίλαι διαφόρων ἀρχαιοτήτων, τὸ πολυτεχνικὸν λεγόμενον σχολεῖον, τὸ τῶν ἀλάλων καὶ κωφῶν, τὸ τῶν ὠραίων τεχνῶν, πολλὰ λύκεια, καὶ ἄλλα παντοῖα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, καὶ διάφορα ἐργοστάσια λαμπρύνουσι τὴν πόλιν τῶν Παρισίων, ὥστε καὶ νῦν ὀνομάζεται νεαὶ Ἀθῆναι, ὡς ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ ὑπαρχόντων μέσων πρὸς φωτισμὸν τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς (*X— Πλησίον τῶν Παρισίων Ἅγιος Διονύσιος (κάτ. 16 χιλ.) ἀπὸ ὁμωνύμου ἐκκλησίας ὀνομαζόμενος, ἐν ἣ θάπτονται οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας. — Βερσαλλίαι (κάτ. 36 χιλ.) ὠραία πόλις καὶ ἀξιοθέατος διὰ τὸ ἐκεῖ Βασιλικὸν Μέγαρον, πολυτελῶς οἰκοδομηθὲν ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ'. Αὐτὸ δ' ἔχον καὶ παράδεισον περίβλεπτον, ἦτο τὸ σύνθημα ἐνδιαίτημα τῶν βασιλέων μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789.

362. *Ἄλλαι πόλεις μετὰ τὴν τῶν Παρισίων, τῆς πρώτης τάξεως λεγόμεναι, ὡς ἐκ τῆς πολυάνθρωπιᾶς των, εἶναι αἱ ἐξῆς. Λυὼν (Λούγδουνον), πόλις παλαιὰ περὶ τὰς συμβολὰς τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ Σῶνος, καὶ ἐπίσημος τὴν σήμερον διὰ τὰ τεχνουργήματά της, μάλιστα δὲ διὰ τὰ μεταξωτὰ καὶ χρυσομέταξα ὑφάσματα (στόφας, σειρίτια κτλ.), λογίζεται ὡς δευτέρα πόλις τῆς Γαλλίας, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 250 χιλ. κατοίκων· ἐχρημάτισε δὲ καὶ πατρίς τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου τοῦ Αὐτοκρά-

(*) Κατὰ τὰς νεωτάτας στατιστικὰς πληροφορίας ἡ πόλις τῶν Παρισίων, διεκρουμένη εἰς 12 δήμαρχίας, περιέχει 34 χιλ. οἰκίας καὶ 1 ἑκατ. 528 χιλ. κατοίκων.

τορος. — Μασσαλία, παράλιος, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν μὲ 190 χιλ. κατοίκ. — Βορδὼ (Βουρδίγαλλα) πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γαρούνα παρὰ τὸν Ὠκεανόν, ἀλλ' ἔχει κοινοῦν καὶ μὲ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ τῆς Μεσημβρινῆς διώρυγος, καὶ κάμνει ἀξιόλογον ἐμπόριον, κρασιῶν κατ' ἐξοχὴν καὶ βραχιῶν (κάτ. 100 χιλ.). — Νάντη, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δεῖγρος πτ. παρὰ τὸν Ὠκεανόν, ἔχουσα ἰκανόν ἐμπόριον καὶ 74 χιλ. κατοίκων. — Ρουένη, παρὰ τὸν Σηκουάναν πρὸς Β: τῶν Παρισίων ἔχει 100 χιλ. κατοίκων καὶ ἀξιόλογον ἐμπόριον ἐκ τῶν τεχνουργημάτων τῶν ἀπειρῶν ἐργοστασιῶν τῆς Δευτέρας τάξεως εἶναι. — Αἰλλή (πρὸς τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου) ὄχυρά καὶ βιομηχανοῦς μὲ 76 χιλ. κατοίκων. — Ἀντολικομεσημβρινώτερον τῶν ἀνωτέρω, εἰς τὴν Κμπανιάν, εἶναι ἡ Ρεῖμση, ὀνομαστή, διότι ἐν αὐτῇ ἐσέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας (κάτ. 46 χιλ.). περικυκλοῦται ἀπὸ λόφους καταρτύτους μὲ ἀμπελώνας, καὶ ἔχει καὶ ἐριουργικὰ ἐργοστάσια. — Πρὸς Ἀν: Στρασβούργον, ὄχυρωτάτη πόλις πλησίον τοῦ Ρήνου ἔχει ἐπίσημον σχολὴν ἰατρικῆς καὶ 76 χιλ. κατοίκων. Εἰς αὐτὴν ἐφευρέθη κατὰ πρῶτον ἡ τυπογραφικὴ τέχνη ὑπὸ τοῦ ἐκ Μαυένσης Ἰω: Γουτεμβέργου τὸ 1436. — Εἰς τὰς Μεσημβρινὰς ἐπαρχίας, εἰς τὴν Λαγκουεδόκην ἡ Τολῶσσα, κειμένη πλησίον τῆς συμβολῆς τῆς διώρυγος τῆς μεσημβρινῆς μὲ τὸν Γαρούναν ἔχει 77 χιλ. κατοίκων, καὶ τεχνουργεῖα ὑφασμάτων ἐξαιρέτων, καὶ σχολεῖον νομικῆς. — Μομπελιέρον, ὀλιγαριθμωτέρα τῆς ἀνωτέρω, ἀλλ' ὠραία καὶ τερπνὴ πόλις, ἔχουσα σχολὴν ἰατρικῆς παλαιὰν καὶ ἐπίσημον, ὅπου ἐσπούδασε καὶ ὁ μ. Κοραῆς καίτιι πλησίον τῆς Μεσογείου θαλάσσης (36 χιλ. κατ.). — Νίμη (Νεύμασος ἀρχ.), μεσογειώτερα, μεταξὺ Μομπελιέρου καὶ Μασσαλίας, ἐπίσημος διὰ τὰ χειροτεχνήματά τῆς, καὶ διὰ τὰ ὅποια σῶζονται ἔτι εἰς αὐτὴν Ῥωμαϊκῆς Ἀρχαιότητος λείψανα (43 χιλ. κατ.).

363. Τόποι παράλιοι ἔχοντες ναύσταθμα πολεμικῶν πλοίων εἶναι Σιερβούργον, Βρέστη, Λορίεντον, Ροσιεφόρτη εἰς τὰ παράλια τοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ ἡ Τουλών ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

364. Οἱ ἄλλοι λιμένες οἱ σημαντικώτεροι εἶναι ἀ) ἐπὶ τῶν παραλίων τοῦ Ὠκεανοῦ, ἀπ' Ἄρκτου γινομένης τῆς ἀρχῆς Δουγκέρκη, Κάλαισον, ὅθεν γίνονται ἡ διάβασις εἰς τὴν Ἀγγλίαν, Βουλῶνη, Διέπον, τὸ Χαῦρον ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σηκουάνα, Σάιμμαλον καὶ Βχιόννη. — β) ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἐκτὸς τῆς Μασσαλίας, Κέττη, ὅθεν ἐξάγονται τὰ κρασιά καὶ λοιπὰ προϊόντα τοῦ Μομπελιέρου, Ἀντίβαι, καὶ Κάνναι μικρὸς λιμὴν, ὅπου ὁ Μέγας Ναπολέον ἀπέβη φυγὼν ἐκ τῆς Ἰλβας τὸ 1815.

Ἡ νῆσος Κορσική (καὶ Κύβρος ἀρχ.) συστήνει καθ' ἑαυτὴν ἓνα νομὸν [ἐκ 221 χιλ. κατ.], παραχωρηθεῖσα εἰς τὴν Γαλλίαν κατὰ τὸ 1768 παρὰ τῶν Γενουησίων ἔχει κλίμα ὑγιεινὸν, ὄρη ὑψηλά, βαθείας κοιλάδας καὶ ὀλίγας πεδιάδας, καὶ κατοίκους μαχίμους καὶ φιλοξένους, ἀλλ' ὀλίγον ἐνασχολουμένους εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ὁ τόπος εἶναι εὐφορος, ἀλλὰ μόλις τὸ $\frac{1}{2}$ αὐτοῦ εἶναι καλλιεργημένον· δίδει δὲ μάρμαρα, μετὰξιον, μέλι καὶ κηρίον, καὶ ἄλλα προϊόντα ὅμοια μὲ τὰ τῆς Μεσημβρινῆς Γαλλίας· περὶ τὰς θαλάσσας αὐτῆς τῆς νήσου ἀλιεύεται καὶ κοράλλιον ὠραῖον. — Πόλ. Βαστία (13 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα τῆς νήσου, καὶ ἔχυρὰ πόλις καὶ εὐλίμενος, ἐμπορευομένη κοράλια, αἰγιδοτρίγας καὶ δέρματα. — Διάκειον (9 χιλ. κατ.) φρούριον ὄχυρον μὲ εὐρύχωρον καὶ ἀσφαλῆ λιμένα, πατρὶς τοῦ Αὐτοκράτορος Ναπολέοντος τοῦ Α'.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ Γαλλία (ἀρχ. Γαλατία) ἔμεινεν ὑποτεταγμένη εἰς τοὺς Ῥωμαίους πεντακίσια περίπου ἔτη· ἔπειτα ἐκυριεύθη κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα μ. Χ. ὑπὸ τῶν Φρίγκων, ἐκ τῶν ὁποίων ὠνομάσθη καὶ Φράνσα. Διοικηθεῖσα πολὺν χρόνον κατὰ ἡγεμονίας διαφόρους, καὶ κατὰ τὸ Φεουδαλικὸν ἢ τιμαριωτικὸν σύστημα, ἠνώθη εἰς ἓν βασιλεῖον ὀριστικῶς περὶ τὸν 18 αἰῶνα, περὶ τὰ τέλη τοῦ ὁποίου καὶ ἐδημοκρατήθη, καταργηθεῖσης τῆς βασιλείας ἐν τῷ μέσῳ ἐμφυλίων καὶ ἐξωτερικῶν πολέμων. Ὁ Μέγας Ναπολεὼν, ψηφισθεὶς πρῶτον Δικτάτωρ, μετ' ὀλίγον δὲ ἀναγορευθεὶς καὶ Αὐτοκράτωρ, ἐξέπληξε καὶ συνέχενε ὅλα τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης διὰ τῶν κατακτήσεών του, βοήσας εἰν μαχημέτα τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους. Τὸ 1814, καταστραφέντος τοῦ Ναπολέοντος, ἡ Γαλλία, περιορισθεῖσα εἰς τὰ ἀρχαῖα ὅρια αὐτῆς, ἐπανάλαβε τὴν βασιλείαν, καὶ βασιλεῖα ἐκ τοῦ γένους τῶν ἀρχαίων αὐτῆς βασιλείων συνταγματισθεῖσα. Ἐκτοτε δὲ διατελέσασα ἐν εἰρήνῃ ἀνεπτύχθη εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον, εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας καὶ εἰς ὅλα τὰ τοῦ ἐιρηνικοῦ βίου ἐπιτηδεύματα, καταστῆσα ἐν ἀπὸ τὰ ἰσχυρὰ ἢ τὰ μᾶλλον πεπολιτισμένα βασίλεια τῆς Εὐρώπης. Ἡ δὲ Γαλλικὴ γλῶσσα κατέστη τὴν σήμερον, εἰς μὲν τοὺς ἰδιώτας κοινὸν ἐξευγενισμένης ἀνατροφῆς γνώρισμα· εἰς δὲ τὰς Εὐρωπαϊκὰς Κυβερνήσεις κοινὸν ὄργανον τῶν μεταξὺ αὐτῶν διπλωματικῶν διακοινώσεων. — Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξὺ ὑπέστη ἰστωερικὰς μεταβολὰς, πρῶτον τὴν Ἰταλιανὴν μεταπολίτευσιν κατὰ τὸ 1830, δι' ἧς, καταργηθεῖσης τῆς Βουρβονικῆς δυναστείας, ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον ὁ Λουδοβίκος Φίλιππος ἐκ τῆς Ὀρλεανικῆς οἰκογενείας· ἔπειτα δὲ ἡ τοῦτε ἐξωσθέντος κατὰ τὸ 1848 ἐκηρύχθη ἡ Παμβασιλεία τοῦ ἔθνους, ἢ τὸ πολίτευμα αὐτοῦ Δημοκρατία Ἀντιπροσωπικὴ, συγκατεμένη ἐκ μιᾶς Βουλῆς ἀντιπροσώπων ἑνὸς Προέδρου διὰ γενικῆς ψηφοφορίας τοῦ λαοῦ κατὰ τετραετίαν ἐκλεγομένων. Ἀλλὰ μετὰ τὴν πρῶτην τετραετίαν ὁ Πρόεδρος ἐψηφίσθη ἐπὶ δεκαετίαν, ἔπειτα διὰ βίου, ἀναγορευθεὶς τέλος καὶ Αὐτοκράτωρ. Ὡστε ἡ Γαλλία τὴν σήμερον εἶναι Αὐτοκρατορία ἢ Μοναρχία Ἀντιπροσωπικὴ, διοικουμένη ὑπὸ ἑνὸς Αὐτοκράτορος, μιᾶς Γερουσίας καὶ ἑνὸς νομοθετικοῦ σώματος, ἢ Βουλῆς κατὰ τετραετίαν ἐκλεγομένης διὰ γενικῆς ψηφοφορίας ὑπὸ τοῦ λαοῦ. — Ἡ Γαλλία νῦν ἔχει πληθυσμὸν ὑπὲρ τὰ 35 ἑκατομμύτηκτον δὲ στρατὸν τῆς ἡρᾶς ἐν καιρῷ εἰρήνης περὶ τὰς 280 χιλ. καὶ 4 ἑκατομ. ἔθνοφυλακῆς. Πολεμικὸν ναυτικὸν ἐκ πλοίων μὲν ἰσισφόρων 317, φερόντων 9,176 κανόνια, καὶ 220 ἀτμοκινήτων φερόντων κανόνια 4,001. — Κατὰ τὸν τελευταῖον Ἀνατολικὸν πόλεμον ὡς σύμμαχος τῆς Ἀγγλίας, ἔλαβεν ἀπορρήμην νᾶ ἀναπτύξῃ καὶ τὸ ναυτικὸν

αὐτῆς ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ καταστήσῃ αὐτὸ ἴσον καὶ ἐφάμιλλον μὲ τὸ τῆς μέ-
χρι τοῦδε μόνης θαλασσοκράτορος Ἀγγλίας. ἔχει δ' ἐτησίαν πρόσσοδον 1,580,000,000
φρ. δαπάνην 1,700,000,000 καὶ χρέος δημοσίου 10,144,200,000. — Χαρακτ. οἱ
Γάλλοι ἐν γένει εἰσὶ ζῶηροί, εὐφροῖτε, εὐθυμοί, ἐξευγενισμένοι, ἀνδρεῖοι καὶ γεν-
ναῖοι, ἀλλὰ καὶ ὀλίγον ἄσφατοι καὶ ἀψίχοροι, μέποντες πρὸς τοὺς νεωτερισμοὺς.

Ἐκτὸς δὲ τῆς Εὐρώπης ἔχει ἡ Γαλλία πολλὰς ἀποικίας καὶ κατακτήσεις εἰς τὴν
Ἀφρικὴν, εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν Ὠκεανίαν καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, περὶ τῶν ὁποίων
θέλομεν λαλήσει ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

ΚΑΤΩ ΧΩΡΑΙ.

365. Ὁρίζεται οὗτος ὁ τόπος πρὸς Ἀν: ἀπὸ τὴν Γερμανίαν πρὸς Μ: καὶ
Δ: ἀπὸ τὴν Γαλλίαν πρὸς Β: δὲ ἀπὸ τὴν Γερμανικὴν ἢ Βορείαν θάλασσαν,
καὶ περιλαμβάνει νῦν τὸ βασίλειον τῆς ὀλλανδίας καὶ τὸ τοῦ Βελγίου,
χωρισθὲν ἀπὸ τὴν ὀλλανδίαν, καὶ ἀναγνωρισθὲν ἀνεξάρτητον συνταγμα-
τικὸν Βασίλειον κατὰ τὸ 1831, τοῦ ὁποίου τότε ἐψηφίσθη βασιλεὺς ὁ
Λεοπόλδος. Ἡ τῶν δυτικῶν θρησκεία ἐπικρατεῖ ἐνταῦθα, εἰς δὲ τὴν ὀλ-
λανδίαν ἡ προτεσταντικὴ.

ΒΕΛΓΙΚΗ.

Ἐκτασις ἐπιφανείας εἰς χιλιάμ: $\square$ 29,400.—Πληθ. 4,360,000.

Μῆκος Ἀν: μεταξύ $6^{\circ} 15'$ καὶ $3^{\circ} 46'$.

Πλάτος Β: μεταξύ $49^{\circ} 30'$ καὶ $51^{\circ} 30'$.

366. Τὸ Βέλγιον, συνορεύον μὲ τὴν Γαλλίαν, ἔχει τόπον ἐπίπεδον,
εὐφορον καὶ καλλιεργημένον κάλλιστα, παράγοντα γεννήματα, καννά-
βιον καὶ λινάριον· ἡ χώρα ἔχει καὶ βοσκὰς καλὰς, καὶ ὄρυγεῖα γαιαν-
θράκων, καὶ μεταλλεῖα σιδήρου. Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ αὐτῆς, ἐν οἷς
ὁ Σκάλδης (Ἰσκάωτος) καὶ Μεύσης, συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους δι'
ἀναριθμητῶν διωρύγων πλευστῶν, καὶ δρόμοι σιδηροί, κοινοῦντες μὲ
τοὺς τῆς Γαλλίας, διέρχονται αὐτὴν, εἰς ἀπὸ Ν: πρὸς Β: (ἀπὸ τὴν πόλιν
Μόνσπην ἕως τὴν Ἀμβέρσπην) καὶ ἕτερος ἀπὸ Δ: πρὸς Ἀν: (ἀπὸ τὴν πόλιν
Ὀστένδην ἕως τὴν Βερδιέρην) διαβαίνων ἀπὸ τὴν Λιέγην καὶ καταντῶν
εἰς Κολόννην, πόλιν τῆς Πρωσσίας. Οἱ Βέλγιοι πλουτοῦσι προσέτι ἐκ τῆς
βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου. Τὰ τεχνουργικὰ ἐργαστᾶσια αὐτῶν εἶναι
ἄπειρα, τεχνουργοῦντα διάφορα πανικὰ καὶ τρίχαπτα ἢ δαντέλλας πε-
ριφήμους· καὶ βιβλιεμπορίαν δὲ ἐκτεταμένην ἔχουσιν, ἐκδίδοντες ὅλα
σχεδὸν τὰ Γαλλικὰ συγγράμματα εἰς Βρυξέλλας, διότι λαλοῦσι γλῶσ-
σαν τὴν Γαλλικὴν κυρίως, εἰς τινὰς δὲ τόπους καὶ τὴν Φλαμανδικὴν. Διαι-
ρεῖται δὲ πολιτικῶς ἡ Βελγικὴ εἰς ἑνέα νομοὺς, ἢ Διοικήσεις, οἷον τὸν
τοῦ Βραβάντου, Χαινῶλτου, Φλάνδρας ἀνατολικῆς, Λιέγης κλ.

367. Βρυξέλλαι, μητρόπολις τοῦ βασιλείου (200 χιλ. κατ.) ἐπὶ

διώρυγος κοινοῦστος μὲ τὸν Σκάλδιον, καὶ ἐπὶ σιδηροῦ δρόμου, ἔχουσα ὠραία δημόσια κτίρια, πολλὰ ἐργοστάσια βιομηχανίας, καὶ τυπογραφεῖα· αἱ δαντέλλαι αὐτῆς εἶναι ὀνομασταὶ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην. [Αὐτοῦ πλησίον εἶναι τὸ Βαρτελῶν, χωρίον, ὅπου ὁ Ναπολέων ἐνικήθη κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν συμμάχων κατὰ τὸ 1815. — Ἀμβέρση] 88 χιλ: κατ:) πόλις ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος, ἔχουσα καὶ λιμένα ἐκτεταμένον, χωροῦντα ὀλοκλήρους στόλους τρικρότων πλοίων. — Γάνδη) 110 χιλ: κατ:) ἐκτεταμένη πόλις εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Σκάλδιος καὶ Λύσου, ἐπὶ 25 ποταμοησιδίων κτισμένη, ἐχόντων συγκοινωνίαν δι' 85 γεφυρῶν. — Μόνση (25 χιλ: κατ:) παραποτάμιος, ὄχυρά καὶ βιομηχανος πόλις, ἐξάγουσα μυλοπέτρας καὶ γαιάνθρακας ἀπὸ τὰ πέριξ. — Βερβιέρη (22 χιλ: κατ:) ἐπὶ σιδηροδρόμου τοῦ φέροντος εἰς Κολόννην· εἶναι ὀνομαστὴ διὰ τὰς καλὰς τσόχας τῆς. — Ὀστάνδη (12 χιλ: κατ:) πόλις ὄχυρά, παράλιος, ὅθεν ἀρχίζει ὁ σιδηροῦς δρόμος. — Λουβαίνη (30 χιλ: κατ:) κατασκευάζεται αὐτοῦ ζύθος πολὺς, καὶ πανεπιστημεῖον ὑπάρχει ἀπὸ τὸ 1426 συστημένον.

Λιέγη (78 χιλ: κατ:) πρωτεύουσα τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας ἐπὶ τοῦ Μεύση, ἔχουσα πολλὰ ἐργοστάσια βιομηχανίας, καὶ κατ' ἐξοχὴν σιδηρουργεῖα πολλὰ, καὶ πανεπιστημεῖον συστηθὲν τὸ 1817. — Μαιστρίχτη, ὄχυρωτάτη πόλις μὲ περίφημον ἐργοστάσιον ὕπλων· ἡ χώρα ἔχει καὶ πολλὰ ὄρυγεῖα λιθανθράκων.†

ΟΛΔΑΝΔΙΑ ἢ ΝΗΡΛΑΝΔΙΑ.

Ἐκτασις εἰς χιλιάμ. □ 34,200. — Πληθ. 3,400,000.

Μῆκος ἄνατι: μεταξὺ 1° καὶ 4° 52'.

Πλάτ. Β: μεταξὺ 50° 45' καὶ 53° 28'.

308. Ἡ Ὀλλανδία, λεγομένη καὶ Νηρλανδία (κοίλη χώρα) κεῖται πρὸς Β: τοῦ Βελγίου· ἔχει δὲ τόπον ὅλως ἐπίπεδον, καὶ εἰς τινα μέρη χαμηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, διασχιζόμενον ἀπὸ τοὺς διαφόρους βραχίονας τοῦ Ῥήνου, ἐξ ὧν τέσσαρες εἶναι οἱ κυριώτεροι· καὶ οἱ μὲν δύο ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν· εἰς δὲ χάνεται εἰς τὰς ἄμμους καταπινόμενος, καὶ ὁ τέταρτος, ὁ Ὑσελος, ἐκβάλλει εἰς τὸν Ζυϋδερζέην. Παρεκτός τούτου διακόπτεται ἔτι ὁ τόπος καὶ ἀπὸ ἄπειρον ἀριθμὸν διωρύγων, αἵτινες συντείνουσιν εἰς τὴν διαρροὴν τῶν ὑδάτων, καὶ εἰς τὴν εὐκολον συγκοινωνίαν τῶν πόλεων· ἐν δὲ μέρος αὐτῆς τῆς χώρας εἶναι δῶρον τῆς θαλάσσης χερσωθείσης, ἀπὸ τῆς ὁποίας τὰς ἐκρήσεις ἢ πλημμύρας (irruptions) προφυλάσσεται δι' ἰσχυρῶν καὶ ἐκτεταμένων προχω-

μάτων· Ἄλλὰ καὶ τὰ προχώματα ταῦτα πολλάκις ὑπερνωκῶσα ἡ θάλασσα καταποντίζει ὀλοκλήρους ἐπαρχίας. Ὁ Ζυῦδερχέης νῦν κόλπος, ἄλλοτε ἦτο λίμνη, ἐνωθεῖσα μὲ τὴν θάλασσαν ἐκ τινος πλημμύρας ἰσχυρᾶς. Τὸ κλίμα εἶναι κάθυγρον, εὐμετάβολον καὶ νοσώδες· οἱ δὲ κάτοικοι προσυλάσσονται ἀπὸ τὴν βλαβερὰν ἐνέργειαν αὐτοῦ διὰ τῆς μεγίστης καθαριότητος. Ὁ τόπος ἐν γένει φαίνεται ὡς λίμνη χερσωθεῖσα, πλήθουσα ὕδατων ἀκινήτων, καὶ στερουμένη πηγαιῶν καὶ ποτίμων, ὥστε καὶ οἱ κάτοικοι οἱ μακρὰν τῶν ποταμῶν συνάγουσι βρόχινα ὕδατα πρὸς χρῆσιν τῶν. Παρομοίως οὐδὲ βουνὰ, οὐδὲ δάση ἔχει, ἀλλὰ βοσκὰς πολλὰς καὶ παχίας, καὶ κτηνοτροφίαν ἐξαιρετον· ἡ κυρία ὅμως πηγὴ τοῦ πλουτισμοῦ τῶν κατοίκων εἶναι τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία. Τὰ λινα πανικὰ τῆς ὀλλανδίας (Δολλάνδαι), τὰ τυρία καὶ τὸ βούτυρον εἰσὶ περίφημα.

369. **Πόλις· ΑΜΣΤΕΛΟΔΑΜΟΝ**, μητρόπολις τοῦ βασιλείου ἐπὶ τοῦ λεγομένου **Υ** βραχίονος τοῦ Ζυῦδερχέης, καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀμστέλου ποτῖ· κειμένη, λογιζέται μεταξὺ τῶν ἐπισήμων πόλεων τῆς Εὐρώπης διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς. ἔχει δ' ἔδαφος ἐλῶδες, καὶ οἰκίας ἐκδομημέναις ἐπὶ πάλων, ὅθεν διατέμενεται ὑπὸ πολλῶν ὄχετῶν πλευστῶν· οἱ κάτοικοι τῆς συμποσοῦνται εἰς 240 χιλ.—**Ἀρλέμη**, 6 λεύγας μακρὰν τοῦ Ἀμσελοδάμου πρὸς Δ· ἔχουσα 24 χιλ. κατοίκων, πανεπιστημειῶν καὶ τεχνουργεῖα· ἐρίζει δὲ καὶ αὕτη περὶ εὐρέσεως τῆς τυπογραφικῆς τέχνης μὲ τὴν Μαυάνσαν. † **Λαχάη ἢ Χάγα** (66 χιλ. κατ.) εἰς τῶν ὀρειωτέρων τόπων τῆς ὀλλανδίας, χρηματίσασά ποτε καθέδρα τῆς Δημοκρατικῆς κυβερνήσεως τῶν Βαταυῶν, νῦν δὲ καθέδρα τοῦ βασιλέως τῆς ὀλλανδίας, διότι ἔχει εὐκράτεστον ἀέρα ὡς ἐκ τῆς τοποθεσίας τῆς, οὔσης ὑψηλοτέρας ἀπὸ τὰς τῶν ἄλλων πόλεων. — **Λεϊδῆ** (Λουγδουνον Βαταυῶν), ὀραία πόλις ἐπὶ τοῦ Ῥήνου μὲ πανεπιστημειῶν περίφημον καὶ 40 χιλ· κατοίκων. † **Οὐτρέχτη**, ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ὅπου διασχίζεται εἰς δύο βραχίονας, ἔχει βοτανικὸν κῆπον καὶ ἀστεροσκοπεῖον, καὶ 45 χιλ· κατοίκων. † **Ροτερδάμη**, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μείση, λιμὴν κάλλιστος καὶ ἐμπορεῖον ἐξαιρετον μὲ 85 χιλ· κατοίκων. — **Σαρδάμη** (12 χιλ· κατοίκων) ἐπὶ τοῦ Ζυῦδερχέης πλησίον τοῦ Ἀμσελοδάμου· εἰς τὸν λιμένα αὐτῆς ὁ Μέγας Πέτρος ἐδιδάχθη ἀγνώριστος τὴν ναυπηγικὴν, ὅπου διασώζεται μέχρι σήμερον καὶ ἡ οἰκία, εἰς τὴν ὁποίαν κατόκει. — **Γρονίγγη**, πρωτεύουσα πόλις (*) ὁμωνύμου νομοῦ, κειμένου πρὸς Β· τοῦ

(*) Κεῖται εἰς τὴν συμβολὴν δύο ποταμῶν μακρὰν τῆς θαλάσσης, ὅπου ὅμως καὶ τὰ μέγιστα πλοῖα δύνανται ν' ἀναπλεύσωσιν. Εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν, λέγουσι, σκά-

Ζυΰδερχέη ἔχει πανπιστημείον κατὰ τὸ 1615 συστήθην, καὶ σχολεῖον τῶν κωρῶν καὶ ἀλάλων περίφημον. † Φλεσίγγη, ὀχυρώτατος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ὀλλανδίας ἐπὶ τῆς νήσου Οὐαλκερίνης· ἐπὶ τῆς αὐτῆς νήσου εἶναι καὶ ἡ Μιδελβούργη, ἐμπορικὴ πόλις (15 χιλ. κατ.) καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ τῆς Ζηλάνδης. Ὁ δὲ νομὸς οὗτος σύγκειται ἀπὸ πολλὰς νήσους κειμένας περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σκάλδιος, πρὸς τὰ ὄρια τοῦ Βελγίου καὶ τοῦ Μεύσου, ἔχων εὐφορωτάτην γῆν καὶ κλίμα κάθυγον καὶ νοσῶδες· ὅθεν καὶ πολλαὶ ἀσθένειαι ἐπικρατοῦσιν ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς μέχρι τοῦ Ὀβρίου. Καὶ ὁ κόλπος δὲ τοῦ Ζυΰδερχέη κλείεται πρὸς Β: ἀπὸ σειρᾶν νήσων, τῶν ὁποίων πρωτίστη εἶναι ἡ Τεξέλη. Αἱ δὲ νῆσοι αὗται ἐσχηματίσθησαν διαχωρισθεῖσαι ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, ὅτε καὶ ἡ λίμνη τοῦ Ζυΰδερχέη μετεβλήθη εἰς κόλπον.

Ἡ Ὀλλανδία ἔχει κατακτήσεις ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης εἰς τὰς Ἰνδίας, εἰς τὴν Ὠκεανίαν, εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καὶ κατὰ τὰ παράλια τῆς Γουινέας εἰς τὴν Ἀφρικὴν, μὲ τὰς ὁποίας, περιεχούσας περὶ τὰ 6 ἑκατομ. κατοίκων, ἐνεργεῖ μέγα εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς ἐμπόριον.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Οἱ Βέλγιοι ὑπέκειντο μέχρι τῆς Γαλλικῆς ἐπανάστασεως εἰς τὸν οἶκον τῆς Αὐστρίας· οἱ δὲ Ὀλλανδοὶ ὑπετάσσοντο εἰς τὴν Ἰσπανίαν μέχρι τοῦ 1752, ὅτε ἀποστάντες ἐσύστησαν δημοκρατίαν τὴν τῶν Βαταυῶν λεγομένην, ἐπὶ τῆς ὁποίας ηὔξηθησαν καὶ εἰς πλοῦτον καὶ εἰς δύναμιν. Ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπανάστασεως ἐκυριεύθη καὶ τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία ὑπὸ τῶν Γάλλων· μετὰ δὲ τὴν εἰρήνην κατὰ τὸ 1815 συνεστήθησαν ἀμφότερα εἰς ἓν βασιλεῖον ὀνομασθὲν τῶν Κάτω χωρῶν, καὶ διατηρηθὲν μέχρι τοῦ 1830 (365). Ὑπάρχουσι δὲ καὶ αἱ δύο ἐπικράτειαι βασιλεία συνταγματικά· καὶ τὸ μὲν Βέλγιον ἔχει πρόσδον ἐτησίαν περὶ τὰ 90 ἑκατομ. φρ. δημόσιον δὲ χρέος 8 1/3 ἑκατομ. καὶ δαπάνην 83· στρατὸν δὲ τακτικὸν 46 χιλ.—Ἡ δὲ Ὀλλανδία ἔχει πρόσδον 150 ἑκατ. ἢ δημόσιον χρέος περὶ τὰ 700· στρατὸν τακτικὸν περὶ τὰς 65 χιλ. καὶ ναυτικὸν ἕως 50 πλοῖα τῆς γραμμῆς.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ ἢ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ.

370. Ἡ Γερμανία εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης καὶ πρὸς Ἄν: τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Κάτω Χωρῶν, ἐκτεινομένη ἀπὸ τὸν μυχὸν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους μέχρι τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης πρὸς Β: καὶ περιλαμβανομένη μεταξὺ τῶν 3° 30' καὶ 16° 52' Ἄνατ. μήκους

πτοντες ἐν πηγᾶδιον, εὐρηκὸν εἰς 37 ποδ. βάθος ἐν καρᾶδιον μὲ τὰ κατάρτια του, καὶ ἔτι βαθύτερον τὰ κόκκαλα ἐνὸς κήτους τοῦ γένους τῶν φουστῆρων, Cachalot ὀνομαζομένου. (ἴδε τὴν Γεωγρ. τοῦ Pinkerton). Εἰς τὴν αἰτὴν ἐπαρχίαν, ἔχουσαν ἔλη ἄβατα καὶ γαιαθρακωρυχεῖα (tourbières) ἐκτεταμένα, κατὰ τὸ 1818 ἀνεκαλύφθη εἰς ἓν γαιαθρακωρυχεῖον κατὰ τύχην γέφυρα ξιλινη πλάτους 12 ποδῶν καὶ 3 λευγῶν μήκους· ὑποθέτουσι δὲ, ὅτι κατεσκευάσθη αὕτη ἐπὶ τῶν ἀπεράντων ἐκείνων τελεμάτων ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Τιβερίου ὑπὸ τοῦ Γερμανικοῦ, στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων. ὁ Μ.

καὶ τῶν 44° 48' καὶ 54° 50' Β: πλάτους, σύγκειται ἀπὸ 40 κράτη ἀνίσων δυνάμεων καὶ διαφορῶν πολιτευμάτων, οἷον βασιλεία, Μεγάλα Δουκάτα, Δουκάτα, ἡγεμονίας, καὶ ἐλευθέρως ἢ ἀβασιλεύτους πόλεις, τὰ ὅποια περιέχοντα ὑπὲρ τὰ 42 ἑκατομ: κατοίκων συγκροτοῦσι μίαν συμμαχίαν ὁμοσπονδοῦσαν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀσφαλείας. Εἰς τὴν συσπονδίαν ταύτην περιλαμβάνονται καὶ ἐπαρχίαι ἀνήκουσαι εἰς τὴν Αὐστρίαν, Πρωσσίαν, Δανίαν καὶ εἰς τὰς Κάτω Χώρας, περιέχουσαι 25 ἑκατ. 600 χιλ. ἐκ τοῦ ἄνω πληθυσμοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ 16 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ: ἀνήκουσιν εἰς τὰ δευτερεύοντα κράτη. Εἰς σύλλογος ἀντιπροσώπων, ὀνομαζόμενος Γερμανικὴ Δίαιτα, ἐδρεύει εἰς τὴν Φραγκφούρτην τὴν ἐπὶ τοῦ Μάινος ποτ: ἐλευθέραν πόλιν, καὶ διευθύνει τὰ κοινὰ τῆς συμμαχίας πράγματα ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Αὐστρίας. Ἐκαστὸν κράτος εἶναι ὑπόχρεον νὰ διατηρῇ στρατὸν ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ του (τὸ ἑκατοστημόριον) πρὸς τὴν κοινὴν τῆς συσπονδίας ὑπεράσπισιν. Ὁ δὲ στρατὸς οὗτος συμποσοῦται εἰς 300 χ: ἐν καιρῷ εἰρήνης, καὶ εἰς 450 ἐν καιρῷ πολέμου· κοινὰ φρούρια τῆς συμμαχίας θεωροῦνται τὸ Λουξεμβούργον, ἡ Μαϊάνσα, καὶ ἡ Λανδώ.

Ὅλαι αἱ θρησκεῖαι εἰσὶν ἀνεκταὶ εἰς τὴν Γερμανίαν· ἡ μὲν Προτεσταντικὴ ἐπικρατεῖ εἰς τὰ βόρεια μέρη· ἡ δὲ Παππικὴ εἰς τὰ μεσημβρινά· καὶ ἡ παιδεία δὲ ἀκμάζει εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅπου καὶ πανεπιστημεῖα ὑπάρχουσι πολλὰ καὶ περίφημα.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ Γερμανία, ἥτις ἄλλοτε ἐλέγετο ἢ Ἀλλαμανία, εἶναι ὁ τόπος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἄπειροι λαοὶ βαρβάρων, οἷον οἱ Σουηδοί, οἱ Φράγκοι, οἱ Σάξωνες, Βάνδαλοι, Λομβαρδοὶ ἐξεληθόντες κατεμάστισαν ἐπὶ πολλὸν χρόνον τὴν Εὐρώπην. Κάρολος ὁ μέγας, ὑποτάξας ἐπὶ τέλους τὸν τόπον, ἐσύστησε τὴν Γερμανικὴν Αὐτοκρατορίαν, ἥτις καταστάσα ἐκλογικὴ, εἶτα δὲ ἀπὸ τοῦ 1538 διαδοχικὴ εἰς τὸν οἶκον τῆς Αὐστρίας, ἐδέσποσε τῆς Γερμανικῆς συμμαχίας μέχρι τοῦ 1806, ὅτε καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας μετωνομάσθη Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας καὶ ἡ Γερμανικὴ συμμαχία μεταπλασθεῖσα ὀνομάσθη συμμαχία τοῦ Ῥήνου ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας διατελοῦσα μέχρι τοῦ 1814, ὅτε ἡ ἐν Βιέννῃ σύνοδος τῶν βασιλέων ἐσύστησεν αὐτὴς τὴν Γερμανικὴν Συσπονδίαν, ὅπως ἀνωτέρω ἐβρέθη. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν Γαλλικὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1848 ἀνεστατώθη καὶ ἡ Γερμανία ἅπασα, κηρυχθέντων τῶν λαῶν κατὰ τῶν καθεστῶτων πολιτευμάτων, καὶ ζητούντων τὴν ἔνωσιν ὅλου τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους ὑπὸ μίαν Κεντρικὴν Κυβέρνησιν συνταγματικὴν ὑπὸ τὸνομα Γερμανικὴ Αὐτοκρατορία, εἰς ἣν τὰ διάφορα Γερμανικὰ Κράτη, ἔχοντα ἑδῖον συνταγματικὸν πολίτευμα, ἔμελλον νὰ ὑπακούωσιν. Ἀλλ' οἱ ἡγεμόνες, μὴ παραδεχθέντες τὴν περὶ τούτου ἀπόφασιν καὶ τὸ ψηφισθὲν σύνταγμα ὑπὸ τῆς ἐν Φραγκφούρτῃ ἔθνικῆς συνελεύσεως, ὑπέπεσαν εἰς τὰ θεινὰ ἐπαναστάσεων καὶ ἐμφυλίων πολέμων, τὰ ὅποια ἐπὶ τέλους κατέπαυσαν διὰ τῆς παραδοχῆς νέου περὶ Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας συντάγματος, κηρυχθέντος ὑπὸ τῆς Πρωσίας, ἐπιμβαιούσης εἰς ἕκαστον Κράτος διὰ τῆς ἐνόπλου δυνάμεως πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἡσυχίας. Οὕτως ἡ Γερμανικὴ συσπονδία ἀποκατέστη, ὡς καὶ πρότερον, φαινόμενον ἀρχηγῶν αὐτῆς τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας.

10*

ΠΙΝΑΞ, περιέχων τὰ Κράτη τὰ νῦν συνιστῶντα τὴν Γερμανικὴν Συμμαχίαν.

	ΚΡΑΤΗ.	Πληθυσμός.	Ἐκτασις τόπου εἰς χιλι- όμετρα.	Πρωτεύουσαι.	Πόλεις ἔχου- σαι Πανεπι- στημεία.
1	ΑΥΣΤΡΙΑ, διὰ τὰς ἐπαρχίας τοῦ μεγάλου Δουκάτου τῆς Αὐστρίας, τῆς Τυρολίας, Στυρίας, Ἰλλυρίας, Βοημίας, Μοραβίας καὶ Σιλεσίας Αὐστριακῆς.	12,196,000	210,830	Βιέννη.	Βιέννη, Πράγα, Ἰνσπρῦκη, Ὀλομούτση, Γράιτσον.
2	ΠΡΩΣΣΙΑ, διὰ τὰς ἐπαρχίας τῆς Σιλεσίας, τῆς Βρανδεβουργίας, τῆς Πομερανίας, Σαξωνίας, Βεσσαλίας ἢ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ῥήνου ἢ τῶν ἡγερ. Ὀχενζολέρν.	12,507,000	185,485	Βερολῖνον.	Βερολῖνον, Βρεσλάη, Βόνα, Χάλλη, Γρειφσαλάη
3	Βαυαρίας Βασ.	4,559,000	75,872	Μόναχον.	Μόναχον, Ἐραγαγγένη, Βυρσβούργη.
4	Βασιλείου Σαξωνίας.	1,988,000	14,890	Δρέσδη.	Λειψία.
5	Ἀνοβερίας Βασ.	1,819,000	38,160	Ἀνοβερν.	Γαιτίγγη.
6	Βυρτεμβεργίας Βασ.	1,733,000	19,620	Στουτγάρδη.	Τυβίγγη.
7	Βάδης Μέγα Δουκάτον.	1,337,000	15,366	Καρlsruήη.	Ἐιλδεβέργη, Φρειβούργη.
8	Ἔσσης ἐκλεκτορικῆς.	733,000	11,470	Κασέλη.	Μαρβούργη.
9	Ἔσσης Δαρμιστάτης.	854,000	8,400	Δαρμιστάτη.	Γιεσσένη.
10	Ὀλσείν ἢ Λαυεμβούργ.	526,000	9,700	Κιελον ἢ Λαυεμβούργον.	Κιελον.
11	Λουξεμβούργου καὶ Λιμβούργου.	405,000	4,760	Λυξεμβούργον.	
12	Σαξοβειμάρης.	262,000	3,670	Βειμάρη.	Ἰένα, κοινὸν ἔξ εἰς τὰ 4 Σαξωνικά Δουκάτα.
13	Σαξοαλτεμβούργης.	133,000	1,361	Ἄλτεμβούργη.	
14	Σαξομείνιγκης.	166,000	2,370	Μεϊνίγκη.	
15	Σαξοκοβούργης — Γότθης.	150,000	1,939	Κοβούργη.	
16	Μεκλεμβούργης Σχερῖν.	543,000	12,286	Σχουέρινον.	Ῥοστόκη.
17	Μεκλεμβούργου Στρέλιτσου.	100,000	1,983	Στρέλιτσον.	
18	Βρουνσβίκου.	271,000	3,862	Βρουνσβίκη.	
19	Νασσαυίας Δουκ.	429,000	4,860	Βισβάδη.	
20	Ἀνάλτου Δεσσαυίας.	112,000	1,718	Δεσσαυία.	
21	Ἀνάλτου Βερνεβούργης.	53,000	868	Βερνεβούργη.	
22	Σχεναρσεβούργης τῆς Σονδεραχούσης.	61,000	926	Σονδεραχούση.	
23	Σχουαρσεβούργης — Ῥουδοιστάτης.	69,000	1,050	Ῥουδοιστάτη.	
24	Ὀλσείνου — Ὀλδεμβούργου.	282,000	6,493	Ὀλδεμβούργον	
25	Λιχτενσταίνου.	6,000	137	Λιχτενσταίνον.	
	Εἰς μεταφορὰν	41,336,000	638,096		

	ΚΡΑΤΗ.	Πληθυσμός.	Ἐκτασίς τοῦ τόπου εἰς χιλιά- μετρα.	Πρωτεύουσαι.
	μεταφορὰ	41,335,000	638,096	
26	Ὀθαλλέκης.	60,000	1,201	Κορδάχη.
27	Ῥεύσσης Κρείζης.	35,000	374	Κρέιτση.
28	Ῥεύσσης Σχλείζης.	77,000	1,139	Σχλείζη.
29	Λίππης Δεμόλδης.	105,000	1,132	Δεμόλδη.
30	Λίππης Σχαουμβούργου.	30,000	538	Βυκεβούργου.
31	Ἔσσης Χομβούργου.	25,000	429	Χομβούργου.
32	Ἐλευθεραὶ πόλεις Φραγκφοῦρτη ἐπὶ τοῦ Μάϊνος.	73,000	237	
33	Αυδέκη.	55,000	302	
34	Βρέμη.	79,000	173	
35	Αμβούργου.	188,000	391	
		42,062,000	644,034	

Σημ. Ἀπὸ 40 ἀριθμοῦμενα τὰ Κράτη ταῦτα πρότερον (ἴδε τὴν πρὸ ταύτης ἔκδοσιν σελ. 142) κατήντησαν νῦν εἰς 35· διότι τὰ δύο Πριγκιπάτα Ὁχενζολέρνου Ἐχιγγένης καὶ Ὁχενζολέρνου Σιγκαριγγένης παρεχωρήθησαν ἐσχάτως εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Πρωσσίας· τὸ δὲ τῆς Ῥεύσσης Λοθενσταίνου συνεχωνεῖται μετὰ τῆς Ῥεύσσης Σχλείζης, καθὼς καὶ τὸ Δουκάτον Ἀνάλτου Δεσσαυίς μετὰ τοῦ Ἀνάλτου Καϊθίνου· ἡ δὲ αὐθεντία Κνιφωσένης προσετέθη εἰς τὸ μέγα Δουκάτον τοῦ Ὀλδεμβούργου.

Πρὸς λεπτομερεστέραν περιγραφὴν, ἀρχίζοντες ἐκ Δυσμῶν ἀπὸ τὰ μεσημβρινὰ Κράτη, τὰ δευτερεύοντα εἰς τὴν συμμαχίαν, θέλομεν διελθεῖ τὰ κυριώτερα ἐξ αὐτῶν, καθὼς καὶ τὰ πρωτεύοντα.

371. Τὸ Μέγα δουκάτον τῆς Βάδης, κείμενον μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἑλβετίας, καὶ κατὰ μῆκος τοῦ Ῥήνου, δι' οὗ χωρίζεται ἐκ τῶν εἰρημένων ἐπικρατειῶν, περιέχει πόλι· — τὴν Φρειβούργην, (ἢ Φρεϊβούργην κατ. 15 χιλ.) ἐπίσημον διὰ τὰ διδακτικὰ αὐτῆς καταστήματα καὶ τὴν βιβλιοθήκην. — Τὴν Βάδην (κατ. 4 χιλ.) ὀνομαστὴν διὰ τὰ θειώδη θερμὰ λουτρά της, διὰ τὰ ὅποια πολλάκις συνέρχονται εἰς αὐτὴν ἕως 12 χιλ· ξένων κατ' ἔτος. — Τὴν Δουρλάχην (κατ. 4 χιλ.) καὶ πλησίον ταύτης τὴν Καρλοσρούην (κατ. 24 χιλ.) τὴν καθέδραν τοῦ Μεγάλου Δουκός. — Εἰς τὰ Βόρ· μέρη ἡ Εἰλδεβέργη ἐπὶ τοῦ Νέκαρος ποτ· (κατ. 13 χιλ.) εἶναι ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστημιεὶόν της. — Μανεϊμ, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποτ· συμβάλλοντος μετὰ τὸν Ῥήνον (κατ. 24 χιλ.) εἶναι καὶ αὐτὴ μία τῶν καλλίστων Γερμανικῶν πόλεων, καὶ ἡ δευτέρα καθέδρα τοῦ Μεγ· Δουκός. — Τὰ ὄρη αὐτοῦ τοῦ τόπου, λεγόμενα Ἄλπεις Σουαβικαί, εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ μεγαλώτατα δάση, ἐν οἷς καὶ τὸ ὀνομαστὸν Μαῦρον δάσος (Ἐρκίνιον 322) ἔχει δὲ καὶ ἀμπελώνας καὶ βοσκὰς ὁ τόπος, καὶ μεταλλεῖα

σιδήρου, χαλκού και άργύρου, και θερμά λουτρά ιαματικά παράγει δὲ και λινάριον, καννάβιον, ταβάκον και γεώμηλα.

372. Τὸ κατὰ τὸ 1806 συστήθην βασιλείον τῆς Βυρτεμβεργίας κείται πρὸς Ἄν: ποτιζόμενον ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως και Νέκκρος, και ἔχον τόπον και προϊόντα τὰ αὐτὰ μετὴν Βάδην.— Πολ. ΣΤΟΤΤΓΑΡΔΗ, καθέδρα τοῦ βασιλείου μετὰ 48 χιλ: κατοίκων.— Οὐλλμη, ὄχυρὰ πόλις παρὰ τὸν Δούναβιν, μετὰ φρούριον, ἀνῆκον εἰς τὴν συμμαχίαν, ἔχουσα ἐπίσημον Γοθτικὸν κτίριον ἐκκλησίας διὰ τὸν πλατύτατον και ὑψηλότατον τρούλον τῆς, και 16 χιλ. κατ.— Τυβίγγη, Ἐλθάγγη, Εἰλθρόνη περιφρῆμαι διὰ τὰ διδακτικά των καταστήματα.— Ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ βασιλείου τούτου τὰ $\frac{2}{3}$ εἶναι Προτεστάνται.

373. Τὸ Βασιλείον τῆς Βαυαρίας πρὸς Ἄν: τοῦ προειρημένου, συστήθην εἰς βασιλείον κατὰ τὸ 1806, σύγκειται ἀπὸ δύο τμήματα χωριστά. Τὸ μὲν λέγεται ἰδίως Βαυαρία, κείμενον εἰς τὸ μέσον τῆς Γερμανίας· τὸ δὲ, Βαυαρία παρὰ τὸν Ῥῆνον, εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τούτου τοῦ ποταμοῦ κείμενον, και συνορεύον μετὴν Γαλλίαν. Τὴν ἰδίως Βαυαρίαν διέρχεται ὁ Δούναβις διακοπτομένην ἀπὸ ὄρη, κοιλάδας και πεδιάδας εὐφόρους. Αὐτῆς δὲ εἰσὶ πόλεις ΜΟΝΑΧΟΝ (Μύγγην) καθέδρα τοῦ βασιλείου και μία τῶν ὠραιότατων πόλεων τῆς Γερμανίας ἐπὶ τοῦ Ἰσάρου ποταμοῦ μετὰ 108 χιλ. κατοίκων.— Αὐγούστα Οὐνδελικῶν (Aushourg), ἀξιόλογος πόλις μετὰ 37 χιλ. κατοίκων, και πρωτίστη τῶν ἐμπορικῶν πόλεων διὰ τὰ τραπεζικὰ συναλλάγματα.— Ῥατισβόνη ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως (22 χιλ. κατ.).— Πασσαυία, πόλις ὄχυρὰ εἰς τὰ σύνορα τῆς Αὐστρίας.— Νυρεμβέργη, περίφρῆμος διὰ τὸ ἐμπόριόν τῆς. Εἰς αὐτὴν ἐφευρέθησαν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15 αἰῶνος ὑπὸ τινος Πέτρου Ἑλλῆ τὰ ἐγκόλπια ὠρολόγια, ὀνομασθέντα κατ' ἀρχὰς αὐγὰ τῆς Νυρεμβέργης.— Βυρσβούργη (24 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ Μάινος ποτ: ἔχουσα και πανεπιστημεῖον τῶν καθολικῶν διάστημα.

Τῆς δὲ παρὰ τὸν Ῥῆνον Βαυαρίας πολ: Σπίρα· πρωτεύουσα αὐτοῦ τοῦ τμήματος μετὰ 8 χιλ: κατ.— Ἡ Λανδῶ (6 χιλ. κατ.) παρεχωρηθεῖσα ἀπὸ τοὺς Γάλλους κατὰ τὸ 1815, και ἔκτοτε λογιζομένη φρούριον τῆς Ὀμοσπονδίας.— Δύο Γέφυραι (κάτ. 5,800), πρωτεύουσα ἄλλοτε ὁμωνύμου Δουκάτου.

*Οἱ κάτοικοι ἔλου τοῦ βασιλείου συμποσοῦνται εἰς 4 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. και τὸ πολίτευμα εἶναι Μοναρχία συνταγματικὴ· εἰσοδήματα δὲ ἔχει ὑπὲρ τὰ 60 ἑκατ: δραχ: και στρατεύματα 60 χιλ. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἡ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, διότι ὁ βασιλεὺς και τὰ $\frac{2}{3}$ τῶν κατοίκων εἶναι τοῦ δυτικοῦ δόγματος. Ὁ βασιλεὺς πα-

λαϊθὲν οἶκος λέγεται τοῦ Οὐίτελθαχίου, ἐξ οὗ κατάγεται καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ὁ Σ. καὶ πολυαγάπητος ἡμῶν Ἄναξ, αἱ χρησταὶ τῆς πατρὸς ἐλπιδες.

374. Πρὸς Ἄν: καὶ πρὸς Μ: τῆς Βαυαρίας εἶναι οἱ τόποι τῆς Γερμανίας, οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν Αὐστριακὴν αὐτοκρατορίαν, καὶ περιλαμβάνοντες 12,200,000, εἶναι δὲ οἱ ἐξῆς.

1. Πρὸς Ἄνατι: ἡ Βοεμία (βασιλεῖον τῆς Βοεμίας πληθ. 4 ἑκατομ.) τόπος ὄρεινός, ὅπου πηγάζει ὁ Ἑλβας ποτ: καὶ καταστῆναι αὐτὸν εὐκαρπὸν εἰς γεννήματα καὶ ὀπωρικά. Οἱ ἵπποι, οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα τοῦ τόπου εἶναι κάλλιστα, καὶ ἡ βιομηχανία ὀνομαστὴ εἰς ὑφάσματα παμβακκῆρὰ συνισταμένη, καὶ μάλλινα παντὸς εἶδους· ἔχει δὲ καὶ ὑαλουργίαν, καὶ μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ μολύβδου σημαντικά· Πράγα εἶναι ἡ μητρόπολις παρὰ τὸν Μόλδαυον ποτ: καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς χώρας κειμένη· ἔχει δ' ἐκτεταμένον ἐμπόριον καὶ 130 χιλ. κατ.

2. Μοραυῖα (Μαργραυιάτον Μοραυίας πληθ. 2,150,000) ἀπὸ τοῦ Μοραυοῦ ποτ. ἐπονομασθεῖσα, ὄρεινός τόπος, ὡς ὁ ἀνωτέρω, ἔχων τὰ αὐτὰ σχεδὸν προϊόντα καὶ τὴν βιομηχανίαν· οἱ ποταμοὶ Ὄδερ καὶ Οὐίστοῦλας λαμβάνουσιν αὐτοῦ τὰς πηγὰς των.—Πολ. Βρούννα, μητρόπολις τῆς χώρας ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος (40 χιλ. κατ.).—Ὀλχούτζη, ὄχυρὰ πόλις ἐπὶ τοῦ Μάρχου ποτ: ἔχουσα ἐργαστήσια πανικῶν, καὶ πανεπιστημείον, καὶ βιβλιοθήκην· ἐξάγει δὲ καὶ χονδρὰ ζῶα διὰ τὴν Ῥωσσίαν καὶ Μολδαυίαν (15 χιλ. κατ.).—Αὐτῆς πλησίον εἶναι καὶ ἡ Λουστερλίτση, χωρίον ἐκ 2 χιλ. κατ. περίφημον, διὰ τὴν ὁποίαν εἰς αὐτὸ κατάρθως νίκην ὁ Μέγας Ναπολεὼν τὸ 1805.

3. Πρὸς Μ: τῆς Βαυαρίας ἡ Τυρολία (Κομητιὰ ἢ Πριγκιπάτον τοῦ Τυρόλου πληθ. 900,000) τόπος ὄρεινός, μέρος τοῦ ὁποίου κεῖται εἰς τὰς Ἄλπεις, συνορεύον μὲ τὴν Ἑλβετίαν.—Πολ. Ἰνσπρῦκη, πρωτεύουσα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἰννου (κάτ. 12 χιλ.).—Τρίδεντον (Trente) ἐπὶ τοῦ Ἀδίγου (κάτ. 14 χιλ.), περίφημος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ γενομένην ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον περὶ τὰ μέσα τοῦ 15' αἰῶνος.—Ἡ ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Σαλσβούργου μὲ ὁμώνυμον πόλιν.

4. Τὸ ἀρχιδουκάτον τῆς Αὐστρίας (ἐν τῷ μέσῳ καὶ πρὸς Μ: τῆς Βοεμίας καὶ Μοραυίας) ἢ ἰδίως Αὐστρία, διὰ τῆς ὁποίας ῥέει ὁ Δούναβις.—Πόλ. ΒΙΕΝΝΗ, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως εἰς ἐκτεταμένην πεδιάδα, συγκειμένη ἀπὸ τὸ Ἄστου καὶ ἀπὸ 34 προάστια· εἶναι καθέδρα τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ διάσημος μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊῶν πόλεων διὰ τὰ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν καταστήματα αὐτῆς, καὶ τὸ ἐμπόριον (κάτ. ὑπὲρ τὰς 470 χιλ.).—Β-Αν: τῆς πόλεως καὶ πέραν τοῦ Δουνά-

θεως κείται μικρὸν χωρίον Ουαγγάμη λεγόμενον, ὀνομαστὸν διὰ τὴν αὐτόσε ἐπίσημον νίκην τῶν Γάλλων κατὰ τὸ 1809. — Λίνσιον, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανὸς πόλις, τεχνουργοῦσα πολλὰ ὑφάσματα παμβακκρὰ καὶ μάλλινα, πρωτεύουσα Διοικήσεως (κάτ. 25 χιλ.).

5. Ἡ Στυρία πρὸς Ν. (Δουκάτον τῆς Στυρίας πληθ. 900,000). Τὸ βόρειον μέρος τῆς χώρας εἶναι ὄρεινόν, τὸ δὲ μεσημβρινὸν ἔχει εὐφύρους λόφους ἀμπέλων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων· ὑπάρχουσι δὲ καὶ μεταλλεῖα σιδήρου ἐξαιρέτου, καὶ ἡ σιδηρουργικὴ εἶναι ἡ κυριωτέρα βιομηχανία, τῶν κατοίκων, κατασκευαζόντων ὄπλα καὶ ἐργαλεῖα διάφορα

Τῆς διοικήσεως πρωτεύουσα εἶναι ἡ Γραίτση ἢ τὸ Γραίτσιον (Graetz, κάτ. 40 χιλ.) βιομηχανὸς καὶ ἐμπορικὴ, ἐπὶ σιδηροδρόμου τοῦ ἀγοντος ἀπὸ Βιέννης εἰς Λαϊβάχην καὶ Τεργέστην, ἔχουσα καὶ πανεπιστημεῖον ἀπὸ τοῦ 1586 συστηθέν.

6. Ἰλλυρία ἢ Ἰλλυρικὸν βασιλείον (πληθ. 1,240,000) ὀνομασθέν κατὰ τὸ 1814, ὅτε ἡ Αὐστρία ἔλαβεν αὐτὴς εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτῆς αὐτοὺς τοὺς τόπους· περιλαμβάνει δὲ τὰς παλαιὰς ἐπαρχίας τῆς Καρινθίας, Καρινόλης, Φριούλης, Τεργέστης καὶ Ἰστρίας. Διαιρεῖται δὲ νῦν εἰς δύο διοικήσεις, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Λαϊβάχην, ἡ δὲ τὴν Τεργέστην.

Λαϊβάχην ἢ Λουβιάνα (κάτ. 15 χιλ.) πρωτεύουσα τῆς Ἰλλυρίας εἰς τὴν Καρινόλην ἐπὶ τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ ἀγοντος εἰς Βιέννην διὰ Γραίτσης. — Κλαγεμφούρδη (κάτ. 10 χιλ.) πρωτεύουσα τῆς Καρινθίας, πλουσία εἰς μεταλλεῖα σιδήρου καὶ μολύβδου. — Τεργέστη (Τεργέται κάτ. 75 χιλ.) ἐμπορικωτάτη πόλις, παράλιος τῆς Αὐστριακῆς Αὐτοκρατορίας εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου κειμένη, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ Γραικοὶ καὶ Ἕλληνες κατοικοῦσι πάμπολλοι (*). Ὀλίγον πρὸς Β: κεῖνται καὶ τὰ περίφημα μεταλλεῖα τοῦ ὑδραργύρου τὰ ἐπονομαζόμενα τῆς Ἰδρίας, μικρᾶς πόλεως ὄρεινῆς, κατοικοῦμένης ὑπὸ 4 χιλ: κατ. — Καποδιαστρία, ἄλλη πόλις (κάτ. 5 χιλ:) ἐπὶ τῆς χερσονήσου τῆς Ἰστρίας κειμένη, ὅθεν ἐξάγεται ἄλας θαλάσσιον.

(*) Τὸ ἐμπόριον τῆς πόλεως ταύτης ἔλαβε μεγίστην αὐξησιν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας τῶν ἀτμοκινήτων τῆς ἐπονομαζομένης τοῦ Λούδ· ἐδρευούσης ἐν Τεργέστη· νῦν δὲ ἡ πόλις αὕτη λαμβάνει καὶ ἄλλην σημασίαν μεγαλύτεραν καὶ διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αὐτοκρατορίας, ἀνοικθέντος ἐσχάτως (κατὰ Ἰούλιον 1857) τοῦ συστηθέντος σιδηροδρόμου ἀπ' αὐτῆς μέχρι Λαϊβάχης, ὅστις ἐκεῖθεν διὰ Γραίτσίου καταστῆ εἰς Βιέννην.

ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ ΤΟΠΟΙ. ἀπὸ Δ: πρὸς Ἀν: (ἀρχίζοντες ἀπὸ τὰ πρὸς τὰς Κάτω Χώρας σύνορα).

375. Τὸ Μέγα Δουκάτον τοῦ Λουξεμβούργου (πληθ. 158 χιλ.) ἀνήκει εἰς τὸν βασιλέα τῆς ὀλλανδίας, διὰ τὸ ὅποιον εἶναι καὶ μέλος τῆς Γερμανικῆς συμμαχίας. Ὁ τόπος εἶναι ἐλώδης καὶ ὀλίγον εὐφορος, ἔχει ὅμως πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου.—Πρωτ: πόλι: Λουξεμβούργου (κάτ. 10,000) καὶ φρούριον ἰσχυρὸν τῆς Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας.

376. Τὸ Μέγα Δουκάτον τοῦ Κάτω Ῥήνου (Ῥηνοβερσαλία ἢ Δυτικὴ Πρωσσία, πληθ. 3,500,000) κατ' ἀμφοτέρας τὰς ὄχθας αὐτοῦ τοῦ ποτ: ἐκτείνονμενον, ἀνήκει εἰς τὸν βασιλέα τῆς Πρωσσίας, συγκαείμενον ἀπὸ δύο ἐπαρχίας.

α.) Ἀπὸ τὴν τοῦ Ῥήνου τὴν πρὸς Ν: τῆς ὁποίας πρωτ: εἶναι ἡ Κολόννη ἢ Κολονία, πόλις ἀρχαία καὶ ὄχυρὰ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, κάμνουσα μέγα ἐμπόριον κρασιῶν τῶν ἐπονομαζομένων τοῦ Ῥήνου, καὶ τοῦ ἀπεσταγμένου κοσμητικοῦ καὶ ἀρωματικοῦ ὕδατος, τοῦ ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ἐπονομαζομένου ὕδαρ τῆς Κολονίας (κάτ. 90 χιλ.).—Δυσελδόρφη, ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, βιομήχανος καὶ ἀποθήκη τῶν ἐμπορευμάτων τῆς Γερμανίας, ὀλλανδίας καὶ Ἑλβετίας.—Κοβλένσον, ὄχυρὸν φρούριον εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Μοσέλα καὶ τοῦ Ῥήνου.—Τραῦαι καὶ Ἀκουίς-γρانون (Aix-la-chapelle) ἀρχαῖαι πόλεις: ἡ τελευταία εἶναι ὀνομαστὴ καὶ διὰ τὰ μεταλλικὰ αὐτῆς ὕδατα.

β.) Ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βερσαλίας. Πρωτ: Μυνστέρη (κάτ. 25 χιλ.). Ἀρχαία πόλις ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐν Βερσαλίᾳ περὶ εἰρήνης συνθήκην τοῦ 1648, δι' ἧς ἐτελείωσεν ὁ τριακονταετῆς πόλεμος.

377. Μέγα Δουκάτον τῆς Ἑσσης Δαρμιστάτης (πληθ. 854 χιλ.).—Πρωτ: Δαρμιστάτη ἐπὶ τοῦ Δάρμου ποτ: (κάτ. 30 χιλ.) εἰς ἀμμώδη πεδιάδα, καλοκτισμένη πόλις μὲ κτίρια μεγαλοπρεπέστατα.—Μαϊάνσα, ἐπὶ τοῦ Ῥήνου καταντικρὸ τῆς μετ' αὐτοῦ συμβολῆς τοῦ Μάινος ποτ: (κάτ. 31 χιλ.): εἶναι ἐν τῶν τριῶν ὄχυροτάτων κοινῶν φρουρίων τῆς Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας, πατρίς τοῦ Γουτεμβέργου τοῦ ἐφευρόντος τὴν τυπογραφικὴν τέχνην.

378. Τὸ Δουκάτον Νασσαυίας (Νασσὸν πληθ. 429 χιλ.) πρωτ: Βισβὰδη (κάτ. 9 χιλ.) δύο λεύγας μακρὰν τῆς Μαϊάνσης, περίρημος διὰ τὰ μεταλλικὰ ὕδατα αὐτῆς καὶ τῶν πέριξ, ἐκ τῶν ὁποίων κατ' ἔτος ἐξάγουσιν ὑπὲρ τὰ 2½ εκατ. φιάλας. Οὗτος ὁ τόπος παράγει προσέτι καὶ τὰ ἐκλεκτότερα τοῦ Ῥήνου κρασία.

379. Τὸ Πριγκιπάτον τῆς Ἑσσης Κασσέλης (ἢ ἐκλεκτορικῆς

πληθ. 755 χιλ.).— Πρωτ.: Κασσέλη, ἐπὶ τοῦ Φούλδα ποτ. (κατ. 30 χιλ.), μία τῶν ὠραιωτάτων τῆς Γερμανίας πόλεων.

Μεταξὺ τῶν δύο ἑσῶν καὶ τῆς Νασσαυίας κείται ἡ ἐλευθέρα πολιτεία ἢ ἡ Δημοκρατεία τῆς Φραγκφούρτης, ἔχουσα ἐπτὰ λευγῶν ἐπικράτειαν καὶ 73 χιλ. πληθ. — Πρωτεύουσα Φραγκφούρτη ἢ ἐπὶ τοῦ Μάϊνος ποτ. (κατ. 55 χιλ.), ἀρχαία Γερμανικὴ πόλις καὶ αὐτόνομος, ὅπου συνέρχεται ἡ Γερμανικὴ δίκαιτα, ἤγουν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν συμμάχων ἐπικρατειῶν. Εἰς αὐτὴν ἐξελέγοντο ἄλλοτε καὶ ἐστέροντο οἱ Αὐτοκράτορες τῆς Γερμανίας.

380. Τὸ Μέγα Δουκάτον τῆς Σαξοκοβούργης — Γότθης (πληθ. 150 χιλ.). — Γότθη (κατ. 15 χιλ.) ὠραία καὶ ἀξιόλογος πόλις διὰ τὸ ἐμπόριόν της καὶ διὰ τὰ ἐπιστημονικὰ αὐτῆς καταστήματα. — Κοβούργη, πρωτ. τοῦ Δουκάτου, ἔχουσα εἰς τὰ περίξ λατομεῖα μαρμάρου σημαντικὰ (κατ. 9. χιλ.).

380. β. Τὸ Μέγα Δουκάτον τῆς Σαξοβεϊμάρης (πληθ. 262 χιλ.).— Πρωτ. Βεϊμάρη (κατ. 12,000) ἔχει πολλὰ καταστήματα τεχνῶν καὶ φιλολογίας, ὅθεν καὶ ἐπονομάζεται Ἀθήναι τῆς Γερμανίας. — Ίένα (κατ. 5,000) ὀνομαστὴ διὰ τὸ πανεπιστημεῖόν της, καὶ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ νίκην τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος κατὰ τῆς Πρωσίας τὸ 1806.

381. Τὸ βασιλεῖον τῆς Σαξωνίας (πληθ. περὶ τὰ 2 ἑκατομ.) Βορ. Ἀν. τῆς Βαυαρίας, συστηθὲν κατὰ τὸ 1806.— Πόλ. ΔΡΕΣΔΗ ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος, καθέδρα τοῦ βασιλείου καὶ μία τῶν ὠραιωτάτων πόλεων τῆς Γερμανίας, ἔχουσα 104,000 κατοίκων, οἵτινες λαλοῦσι πρὸ πάντων τῶν Γερμανικῶν λαῶν καθαρωτάτην τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν.— Λεΐψια, ἐξάκουστος διὰ τὸ πανεπιστημεῖόν της, διὰ τὸ πλῆθος τῶν τυπογραφιῶν της, καὶ διὰ τὴν εἰς αὐτὴν δις τοῦ ἔτους γινομένην ἐμπορικὴν πανήγυριν, ὅπου καὶ ἐμπόριον τῶν βιβλίων ἰδίως γίνεται σημαντικώτατον (κατ. 65,000).— Ὁ τόπος οὗτος εἶναι καὶ ὁ ὑγιέστατος τῆς Γερμανίας, καὶ ὀκάλλιστα καλλιεργημένος, ἔχων καὶ βιομηχανίαν ἐξαιρετον καὶ μεταλλεῖα ἄφθονα χαλκοῦ, ἀργύρου καὶ μολύβδου.

ΒΟΡΕΙΟΙ ΤΟΠΟΙ ἀπὸ Δ: ἀρχίζοντες—

381. β. Τὸ βασιλεῖον τῆς Ἀνοβερίας συστηθὲν κατὰ τὸ 1814 (πληθ. 1,819,000), ὀρίζεται πρὸς Β: ἀπὸ τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν καὶ τὸ Δουκάτον Ὀλστείνον, ἔχον τόπον εὐρροον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ πλούσιον εἰς μεταλλεῖα. — Πόλ. Ἀνοβέρα ἢ Ἀνόβερον (26,000 κατ.) πρωτεύουσα καὶ καθέδρα τοῦ βασιλείου, καὶ πατρὶς τοῦ περιφήμου ἀγρονόμου Ἑρσχέλου.— Γοττίνγη (11 χ. κατ.), ὀνομαστὴ διὰ τὸ πανεπιστη-

μειον αὐτῆς, ὃν τὸ ἐπισημότερον τῶν Γερμανικῶν πανεπιστημείων, καὶ διὰ τὰ εἰς αὐτὸ προσαρτώμενα λοιπὰ καταστήματα, οἷον τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, τὸν Βοτανικὸν κήπον, τὴν δημοσίαν βιβλιοθήκην, περιέχουσαν 300 χιλ. τόμων, τὰς συλλογὰς τῆς Φυσικῆς ἱστορίας κτλ. Ἔως 900 φοιτηταὶ φοιτῶσιν εἰς αὐτὸ, τὸ ὁποῖον μέχρι τινὸς καιροῦ ἦτον ἀπαράμιλλον, νῦν δὲ τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου καὶ τὸ τοῦ Βερολίνου ἐρίζουσι μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν πρωτείων. Παρὰ τὸ πανεπιστήμιον ὑπάρχουσι καὶ ἕως 30 Λύκεια ἢ Γυμνάσια, καὶ ἄλλα διδασκαλεῖα πρὸς μόρφωσιν διδασκάλων τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως. — Κυβέρνησις, Μοναρχία Συνταγματικὴ. — Θρησκεία ἐπικρατοῦσα ἡ Προτεσταντικὴ τῆς αἰρέσεως τοῦ Λουθήρου.

382. Τὸ Μέγα Δουκάτον τοῦ Ὀλδεμβούργου ἐγκείται εἰς τοὺς βορείους τόπους τοῦ βασιλείου τῆς Ἀνοθερίας, βρεχόμενον ἀπὸ τὴν Γερμ. ἢ βόρ. θάλασσαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας τὰς ἐκρῦσεις προφυλάσσεται ὁ τόπος διὰ πολυζόδων προχωμάτων. Ὅλοι οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται εἰς 282 χιλ. ἐξ ὧν τὰ $\frac{3}{4}$ εἶναι Λουθηρανοὶ προτεστάνται. — Ἡ εὐφορία τοῦ τόπου εἶναι μικρὰ, ἡ δὲ κτηνοτροφία καὶ μελισσοτροφία εἶναι ἐπικρατέστεραι. — Πρωτεύουσα τοῦ Δουκάτου εἶναι τὸ ΟΛΔΕΜΒΟΥΡΓΟΝ (κατ. 7,000). — Ὁ Μέγας Δούξ τοῦ τόπου εἶναι ὁ ἀδελφὸς τῆς βασιλισσῆς τῆς Ἑλλάδος.

382. β. Τὸ Δουκάτον Βρουνσβίκης πρὸς Ἀνατολὰς τῆς Ἀνοθερίας περικυκλούμενον ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας αὐτῆς καὶ τῆς Πρωσσίας, περιέχει πληθ. 270 χ. — Πρωτεύουσα πόλις ΒΡΟΓΝΣΒΙΚΗ (40 χ. κατ.), πλουσία πόλις ἐκ τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου τῆς, κειμένη ἐπὶ τοῦ Ὀδρος ποταμοῦ. — Οὐλεφενδουτέλη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ (8,600 κατ.), ὀνομαστὴ διὰ τὴν βιβλιοθήκην τῆς, περιέχουσαν 200 χ. τόμ. καὶ 10 χιλ. χειρογράφων.

383. Τὰ Δουκάτα Λαουεμβούργου καὶ Ὀλστείνου πρὸς Β. τῆς Ἀνοθερίας εἰς τὴν Δανίαν. Καὶ περὶ μὲν τοῦ τελευταίου ἐλαλήσαμεν εἰς τὰ περὶ Δανιμαρκίας (342), τὸ δὲ Δουκάτον Λαουεμβούργου παρεχωρήθη κατὰ τὸ 1816 εἰς τὴν Πρωσίαν, καὶ παρὰ ταύτης κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς τὴν Δανιμαρκίαν, ἔχον 35 χ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν πόλιν ὁμώνυμον ἐπὶ τοῦ Ἑλβ (Ἄλβιος) μὲ 3,400 κατοίκων.

383 β. Τὸ Μέγα Δουκάτον τοῦ Μεκλεμβούργου, μεταξὺ Ἀνοθερίας, Ὀλστείνου καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης, ἔχον 643 χ. κατοίκων τῆς Λουθηρανικῆς αἰρέσεως, καταγινόμενων κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. — Περιέχει δὲ δύο Δουκάτα ἐκ τῶν πρωτεύουσων αὐτῶν ἐπο-

νομαζόμενα, τὸ μὲν Σχουερίνου, τὸ δὲ Στρελίτσου.—Σχουερίνον, καθέδρα τοῦ Δουκὸς μὲ 17 χ. κατ., κτισμένη ἐν μέρει εἰς τὴς ὄχθας ὁμώνυμου λίμνης, καὶ ἐν μέρει εἰς νῆσον τῆς αὐτῆς λίμνης. — Στρελίτσον μὲ 6 χ. κατ. καθέδρα τοῦ ἐτέρου Δουκάτου.

384. Αἱ δημοκραταίαι (ἢ αὐτόνομοι πολιτεῖαι) τῆς Βρέμης, Ἀμβούργου καὶ Λυβέκης, ἄλλοτε ὀνομαζόμεναι Ἀνσεατικαὶ πόλεις (σύσπονδοι ἐπὶ ἐμπορίᾳ), εἶναι καὶ αὐταὶ μέλη τῆς Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας, καθὼς καὶ ἡ Φραγκφούρτη.—

1. Ἡ Βρέμη ἐγκείται μεταξὺ Ἀνοβερίας καὶ Ὀλδεμβούργου, ἔχουσα δέκα λευγῶν τετραγ. ἐπικράτειαν, 78 χ. κατ: ὅλων σχεδὸν προτεσταντῶν, καὶ Κυβέρνησιν Δημοκρατικὴν. — Ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα πόλις ἐπὶ τοῦ Βέσερος ποταμοῦ, ἔχει 40 χ. κατοίκων, βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον σημαντικόν.

2. Ἡ Ἀμβούργη μεταξὺ Ἀνοβερίας, Ὀλστείνου καὶ Γερμανικῆς θαλάσσης, περιέχει 20 λευγ: τετραγ: ἐπικράτειαν καὶ 190 χ. κατ: ὅλων Λουθηρανῶν. Ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα (120 χ. κατ: ἐν οἷς 8 χ. Ἰσραηλιταί) κείται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἄλβιος, 30 λεύγας μακρὰν τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης· εἶναι ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις τῆς Γερμανίας, καὶ μία τῶν σημαντικωτέρων τῆς Εὐρώπης. Κατὰ τὸ 1842 ἐπάθεν ὑπὸ τρομερᾶς πυρκαϊᾶς.

3. Ἡ Δημοκρατία τῆς Λυβέκης, μεταξὺ Ὀλστείνου, Μεκλεμβούργου καὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἔχει ἐπικράτειαν 19 λευγ: τετραγωνικῶν καὶ πληθ. 55 χ. κατοίκων, πρεσβευόντων τὴν Λουθηρανὴν αἵρεσιν. Ἡ πόλις Λυβέκη 6 λεύγας ἀπὸ τῆς Βαλτικῆς, ἐπὶ τοῦ Τράου ποταμοῦ κοινωνοῦντος μετὰ τοῦ Ἄλβιος, ἔχει σημαντικόν ἐμπόριον θαλάσσιον, καὶ πλῆθος ἐργοστασίων ταβάκου (κάτ. 26 χ.).—Τραβομούδη, εἰς τὸ στόμιον τοῦ Τράου κειμένη μικρὰ πόλις μὲ 1100 κατ: εἶναι ὁ λιμὴν τῆς Λυβέκης, συχναζόμενος κατ' ἔτος ὑπὸ 900 περίπου πλοίων.— Ἡ Λυβέκη ἦτο ἡ καθέδρα τῆς Ἀνσεατικῆς ὁμοσπονδίας, καὶ εἰς αὐτὴν νῦν ἐδρεύει τὸ ἀνώτατον ἐφετεῖον τῶν 4 ἐλευθέρων πόλεων.

384. β. Τῆς Πρωσικῆς Μοναρχίας χῶραι ἀνήκουσαι εἰς τὴν Γερμ: συμμαχίαν μετὰ τῆς Δυτικῆς Πρωσσίας, περὶ τῆς ὁποίας ἐλαλήσαμεν (376), εἶναι αἱ ἐξῆς κατατασσόμεναι εἰς 4 νομοὺς, ὑποδικαιουμένους εἰς Διοικήσεις.

1. Ἡ Πομερανία (πληθ. 900 χ.) πρὸς Ἄν: τοῦ Μεκλεμβούργου παρὰ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν κειμένη, καὶ ἔχουσα παράλια χαμηλὰ καὶ τελματώδη, εἰς τὰ ὅποια ἐκβάλλει ὁ Ὄδερ.— Στέτινον ἐπὶ τοῦ Ὄδερ.

(κάτ. 36 χ.) μία τῶν πρωτίστων ἐμπορικῶν πόλεων τοῦ βασιλείου.— Στραλσούδη (κάτ. 17 χ.) παράλιος καταντικρὸ τῆς νήσου Ρυγγίνης.

2. Ἡ Βρανδεμβουργία (πληθ. 1,600,000) ὀριζομένη ἀπὸ Δ: ὑπὸ τοῦ Ἄλβιος καὶ διαρρέομένη πρὸς Ἄν: ὑπὸ τοῦ Ὄδερως, εἶναι ἐκτεταμένη πεδιάς ἄκαρπος, ἔχουσα λίμνας καὶ τέλματα, καὶ πλῆθος ποταμίων, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα καταστῆνουςιν ἐνεργὰ διάφορα ἐργαστάσια βιομηχανικά. Τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας εἶναι ὑφάσματα διάφορα λινά, παμβακερά καὶ μεταξωτά. — Ποσδάμη, εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Διοικήσεως (κάτ. 32 χ.) καὶ δευτέρα καθέδρα τοῦ βασιλέως, ἔχουσα καὶ μεγαλοπρεπῆς βασιλικὸν παλάτιον.—Εἰς τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν κεῖται καὶ τὸ Βερολίνον ἐπὶ τοῦ Σπραίου, ἡ καθέδρα ὄλου τοῦ Πρωσικοῦ βασιλείου (430 χ. κατ.) καὶ μία ἐκ τῶν ὠραιστάτων πόλεων τῆς Εὐρώπης· ἔχει δὲ 4 λευγῶν περίμετρον, 37 γεφύρας καὶ 15 πύλας, ἐξ ὧν ἡ μία, ἡ ὀνομαζομένη τοῦ Βρανδεμβούργου, εἶναι κτισμένη κατὰ τὸ σχέδιον τῶν προφυλαίων τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἔχει ἄπειρα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα καὶ Πανεπιστημεῖον διασημώτατον, εἰς τὸ ὁποῖον φοιτῶσι 1800 φοιτηταί.—Βρανδεμβούργον, ἡ ἀρχαιότερα τῶν πόλεων τοῦ τόπου ἔχουσα στρατιωτικὸν σχολεῖον καὶ Λύκειον καὶ τινα ἐργαστάσια (κάτ. 12 χ.).—Φραγκφούρτη, ἡ ἐπὶ τοῦ Ὄδερως (κάτ. 25 χ.) ὀνομασθῆ διὰ τὰς 3 μεγάλας ἐμπορικὰς πανηγύρεις τῆς, καὶ πρωτ: Διοικήσεως.

3. Σαξωνία Πρωσικὴ (πληθ. 1,470,000) ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Σαξωνίαν ἀποσπασθεῖσα, μὲ τὴν ὁποίαν συνορεύει· ἔχει κλίμα γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν, καὶ πρωτεύουσαν τὴν Μαγδεβούργην (κάτ. 48 χ.), πόλιν ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος ὄχυράν καὶ βιομήχανον—Μερσεβούργη καὶ Ἐρφούρη, πρωτεύουσαι Διοικήσεων.

4. Ἡ Σιλεζία (πληθ. 2,480,000) πρὸς Ἄν: διαρρέομένη καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῆς ἀπὸ τὸ Ν-Δ: πρὸς τὸ Β-Δ: ὑπὸ τοῦ Ὄδερως, ἐξερχομένου ἀπὸ τὰ Καρπάθια ὄρη, καθίσταται ἀρκετὰ εὐφορος, ἂν καὶ ἔχῃ καὶ πολλὰς λίμνας καὶ τέλματα. Παράγει λινάριον, σιτάριον, ταβάκον καὶ ἐρυθρόδανον· καὶ ποίμνια δὲ προβάτων τρέφει πάμπολλα, δίδοντα μαλλίον ἐξάριτον, ἐκ τοῦ ὁποίου τεχνουργοῦνται διάφορα ὑφάσματα εἰς τὰ τεχνουργεῖα τοῦ τόπου, ἔχοντος καὶ μεταλλεῖα σιδήρου ἀρκετὰ πλούσια, καὶ μεταλλικὰ ὕδατα πάμπολλα. — Π. Βρεσλὼ ἢ Βρατισλαύτα (κάτ. 100 χ.) ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ὄδερως, ὠραία καὶ μεγάλη πόλις, καὶ τρίτη ἔδρα τοῦ βασιλέως, εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς Σιλεζίας, ἔχουσα καὶ πανεπιστημεῖον ὀνομαστόν, καὶ ἄλλα διάφορα ἐκ-

παιδευτικά καταστήματα. — Λιεγνίτση και Όπέλην, πρωτ: Διοικήσεων Γλάτση δὲ και Νέτση φρούρια.

385. ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΡΩΣΣΙΑΣ σύγκειται ἀπὸ τὰς ἀνω ῥηθείσας χώρας, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γερμανίαν, ὡς κατατεταγμένοι εἰς τὴν Γερμανικὴν συμμαχίαν (376 καὶ 384 Ε), καὶ ἀπὸ δύο ἐτέρας, τὴν κυρίως λεγομένην Πρωσσίαν, καὶ ἀπὸ τὸ Μέγα Δουκάτον ἢ τὸν νομὸν τοῦ Ποσένου. Διὰ ν' ἀπαρτίσωμεν λοιπὸν τὴν περιγραφὴν τοῦ βασιλείου τούτου, μένει ἤδη νὰ διαλάβωμεν καὶ περὶ τῶν δύο τελευταίων.

1. Ἡ ἰδίως Πρωσσία πρὸς Ἀν: τῆς Πομερανίας ἐκτεινομένη παρὰ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν πρὸς Β: ἔχει κλίμα ψυχρὸν καὶ γῆν ἐπίπεδον, διαρρέομένην ὑπὸ τοῦ Οὐϊστούλα ποτ: καὶ τοῦ Νιεμήνου, καὶ πλήθουσαν λιμνῶν καὶ τεματίων. Ὁ τόπος παράγει γεννήματα καὶ λινάριον, ὅχι ὅμως καὶ κρασίον· τὰ δὲ παράλια ὄντα τεναγώδη δίδουσι καὶ ἴδιον προῦθν τὸ ἤλεκτρον. — πληθ. 2,500,000 τοῦ νομοῦ ὅλον διαιρουμένου εἰς 4 Διοικήσεις

Πόλεις. Καινισβέργη, πρωτεύουσα ἐπὶ τοῦ Πραίγγελος ποταμοῦ, ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος μὲ 72 χιλ. κατ. — Δανζίκη, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Οὐϊστούλα ποταμοῦ (ἐκβάλλοντος εἰς τὸν τῆς Βαλτικῆς κόλπον τὸν ἐπὶ-ονομαζόμενον τῆς Δανζίκης) ὀχυρωτάτη πόλις καὶ ἐμπορικωτάτη, ἔχουσα 67 χιλ: κατ. — Θόρνον, παρὰ τὸν Οὐϊστούλαν (κάτ. 12 χιλ.) ὀχυρὰ πόλις καὶ πατρίς τοῦ Κοπερνίκου (ἀνήκουσα εἰς τὴν Πρωσικὴν Πολωνίαν). — Ἐλβίγγη, ὀχυρὰ πόλις καὶ ἐμπορικὴ ἐπὶ ὁμωνύμου ποτ. (κάτ. 22 χιλ.). — Τιλιτὴ (κάτ. 12 χιλ.) ἐπὶ τοῦ Νιεμήνου, ὀνομαστὴ διὰ τὴν κλεισθεῖσαν ἐν αὐτῇ εἰρήνην μεταξὺ Γάλλων, Αὐστριακῶν καὶ Πρώσων κατὰ τὸ 1807.

2. Τὸ Μέγα Δουκάτον τοῦ Ποσένου ἢ Ποσενία, πρὸς Β: τῆς Σιλεζίας, διαιρούμενον εἰς δύο διοικήσεις, καὶ περιέχον 1,080,000 κατ. ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι εἰσὶ Πολωνοὶ καὶ τοῦ δυτικοῦ δόγματος. — Πρωτ: Πόσενον, καὶ Πόσανον, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Οὐάβρθα ὀχυρὰ πόλις, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Πιλωνίας εἰς ὠραίαν πεδιάδα, ἔχουσα 36 χιλ: κατ: καὶ πολλὰ μοναστήρια. — Βρομβέργη, (7 χιλ: κατ:) εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διώρυγος τῆς κοινοῦσης μὲ τὸν Νέτσον ποταμόν. — Ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας ἐγνωρίζετο ὡς κυριάρχης καὶ τῆς ἐν Ἑλβετία τοπαρχίας τῆς Νευσιατέλης, ἀλλὰ παρητήθη αὐτῆς κατὰ τὸ ἔτος 1857.

386: Ἡ Πρωσικὴ μοναρχία διαίρεται εἰς ὀκτὼ νομοὺς ἢ ἐπαρχίας ὑποδιαιρουμένας εἰς 25 διοικήσεις. Οἱ ἐξ νομοὶ μετέχουσι τῆς Γερμανικῆς συμμαχίας, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω· ὅλον δὲ τὸ βασίλειον περιέχει ὑπὲρ

τὰ $16 \frac{1}{2}$ ἑκατομ: κατοίκων, ἐξ ὧν τὰ $\frac{2}{3}$ εἶναι προτεστάνται· Ἰσραηλῖται δὲ ἕως 180 χιλ: καὶ οἱ λοιποὶ καθολικοί. — Ἡ Κυβέρνησις εἶναι Μοναρχία διαδοχικὴ συνταγματικὴ. — ἔχει ἐτησίαν πρόσσodon περὶ τὰ 400 ἑκατομ: φράγκων καὶ δημόσιον χρέος ἔντοκον 920. — Στρατός δὲ τακτὸς διατηρεῖται ἐν καιρῷ εἰρήνης 107 χιλ. Ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία εἰς τὰς πλείοτέρας ἐπαρχίας ἔφθασαν εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεώς των, διότι ὑπολογίζονται 1 καὶ $\frac{1}{2}$ ἑκατομ: ἵππων, $4 \frac{1}{2}$ ἑκατομ: κερασφόρων μεγάλων ζώων, καὶ 12 ἑκατομ: προβάτων· τὰ δὲ γεωργικὰ προϊόντα ἀρκοῦσιν εἰς τὴν διατροφήν τῶν κατοίκων, ἂν καὶ ὁ τόπος δὲν εἶναι πανταχοῦ εὐφορος.

387. ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ὅλιγα τῆς Εὐρώπης κράτη ἔτυχον τοσαύτης ταχείας ἀξήσεως, ὅσῃς ἡ Πρωσικὴ Μοναρχία. Οἱ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Οὐίστούλα καὶ Ἄλβιος (Ἐλβα) τόποι ὑπῆρξαν ἡ πρωτιστὴ ἐπικράτεια αὐτοῦ τοῦ τόπου, κατ' ἀρχὰς ὀνομασθέντος Μαργραδιάτου. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17 αἰῶνος οἱ ἱππῶται τοῦ Τευτονικοῦ τάγματος κατήχησαν τοὺς Πρώσσους εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ὄντας ἕως τότε εἰδωλολάτραι. Ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ τοῦ τάγματος, Ἀλβέρτος τοῦ Βρανδεβούργου, κατέστη κυριὸς αὐτοῦ τοῦ τόπου, τὸν ὁποῖον οἱ διάδοχοί του ἠῤῥῆσαν προσκτήσαντες καὶ ἄλλα κράτη εἰς τὴν Γερμανίαν. Εἰς ἐξ αὐτῶν, Φριδερίκος ὀνομαζόμενος, ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως, κατὰ τὸ 1701 σφραγίσας εἰς Καϊνιβέργην, καὶ ἔκτοτε διέμεινε βασιλεῖον. Περὶ τὰ μέσα τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος καὶ ἐξῆς ἐπὶ τοῦ Β'. Φριδερίκου, τοῦ ἐπονομασθέντος Μεγάλου, καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ, ἔλαβε μεγίστην αὐξήσιν ἐκ τῆς διανομῆς τῆς Πολωνίας (εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς ὁποίας ὑπῆρξέ ποτε ὑποτιλῆς ἡ Πρωσσία) καὶ ἄλλων τινῶν ἐπικρατειῶν. Ἐπὶ τῆς δυναστείας τοῦ Ναπολέοντος, ὑπέφερε πολλὰ δυστυχήματα τὸ βασιλεῖον τοῦτο καὶ μεταβολάς· ἀλλὰ κατὰ τὸ 1815, ἐπὶ τῆς ἐν Βιέννῃ συνόδου τῶν βασιλέων, ἐσυστήθη εἰς τὰ ὁποῖα ἔχει τὴν σήμερον ὄρια, καὶ ἔλαβε θέσιν μεταξὺ τῶν 5 μεγάλων δυνάμεων τῆς Εὐρώπης, αἵτινες εἰσὶν ἡ Ἀγγλία, Ῥωσσία, Αὐστρία, Γαλλία καὶ Πρωσσία. Κατὰ δὲ τὸ 1848 ὑπέσθη καὶ ἡ Πρωσσία τὴν κοινὴν τῆς Γερμανίας μεταπολίτευσιν συνταγματισθεῖσα (*).

388. Ἡ ΑἸΓΥΠΙΑΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ περιλαμβάνει τὰς ἐκτεταμένους χώρας τὰς μεταξὺ Βαυαρίας, Ἐλβετίας, Ἀδριατικοῦ πελάγους, τῆς Τουρκίας, τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Πρωσσίας· διασχίζεται δὲ ἀπὸ τὸν Δούναβιν, ὅστις, πηγάζων εἰς τὸ Μέγα Δουκάτον τῆς Βαβυλῆς, ῥέει ἀπὸ Δ: πρὸς Ἀν: δεχόμενος τὸν Ἰσαρον καὶ τὸν Ἰνον, ἔπειτα τὸν Σαῦον, τὸν Δραῦον, τὸν Θεῖσιν, χωρίζει τὴν Αὐστρίαν ἀπὸ τὴν Τουρκίαν, καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν.

(*) Ἡ Πρωσσία ἔχει ὑπὲρ πάντα ἄλλον τόπον περισσώτερα ἐκπαιδευτικὰ κατὰ στήματα. Τὸ Βερολίνον μόνον ἔχει 496 Γυμνάσια, εἰς ἃ φοιτῶσι 50770 μαθηταί, καὶ 1611 Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι διδασκουσιν. Ἰδιοσυντήρητα δὲ 113, ἔχοντα μαθητὰς 23,900 καὶ 834 διδασκάλους καὶ διδασκαλίσας· δημοτικὰ καὶ κατώτερα δημόσια ἐκπαιδευτήρια ἔχει 83 εἰς ἃ 23,870 μαθηταὶ φοιτῶσι διδασκόμενοι ὑπὸ 777 διδασκάλων καὶ διδασκαλίσων. Τὸ ὅλον τῶν μαθ: ἀναβαίνει εἰς 101,540.

Ἡ Αὐτοκρατορία αὕτη ἔχει περί τὰ 36 ἑκατομ: ὑπηκόων, 670 ἑκατομ: φρ: πρόσοδον, 500—600 χι: στρατοῦ εἰς καιρὸν εἰρήνης καὶ διπλάσιον εἰς καιρὸν πολέμου. Ἐπικρατεστέρα θρησκεία εἶναι ἡ τῶν Καθολικῶν, ἀλλὰ καὶ Εὐαγγελικοὶ εἶναι πολλοὶ, καὶ Ἰουδαῖοι ὀλίγοι, τοῦ Ἀνατολικοῦ δὲ δόγματος ἕως 5 ἑκατομ. Παρεκτός δὲ τῶν μνημονευθέντων Γερμανικῶν τόπων (374) περιλαμβάνει καὶ τοὺς ἐξῆς, ἔχοντας ὑπὲρ τὰ 24 ἑκατομ: κατοίκων.

389. Τὴν Αὐστριακὴν Πολωνίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν Γαλικίαν, τὴν Λοδομιρίαν, Κρακοβίαν καὶ Βουκοβίαν (μεταξὺ Μοραβίας, Ρώσσιας καὶ Οὐγγαρίας, πληθ. 4,680,000) διαιρουμένην εἰς 16 κύκλους ἢ ἐπαρχίας. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ Λεμβέργη (κάτ: 75 χιλ: ἐξ ὧν 21 χιλ: Ἰσραηλίται) ἐμπορικὴ πόλις μὲ πανεπιστημεῖον.— Βρόδη (κάτ: 24 χιλ: ἐξ ὧν αἱ 18 Ἰσραηλίται) εἰς τὰ σύνορα τῆς Ρώσσιας, μὲ τὴν ὁποίαν ἔχει καὶ μέγα ἐμπόριον.— Ἡ Κρακοβία (353), ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας, προσετέθη εἰς τὴν Αὐστρίαν κατὰ τὸ 1846 (κάτ: 40 χιλ:).— Ἡ Βουκοβίνα, παραχωρηθεῖσα ἀπὸ τὴν Τουρκίαν κατὰ τὸ 1777, κατοικεῖται ὑπὸ Βλάχων.— Πρωτεύουσα ἡ Ξερνοβίτση πλησίον τοῦ Προῦβου ποταμοῦ.

390. Τὰς Οὐγγαρικὰς ἐπαρχίας περιλαμβανούσας

Α'. Τὸ βασιλεῖον τῆς Οὐγγαρίας ἢ Οὐγγρίας (ἀρχ. Πανονία* πληθ. περί τὰ 10 ἑκατομ: ἢ 12 μὲ τοὺς κατοίκους τῆς Σλαβονίας καὶ Κροατίας) κείμενον πρὸς Μ: τῆς Γαλλικίας, ἐκ τῆς ὁποίας χωρίζεται ὑπὸ τῶν Καρπαθίων ὄρεων. Διαιρεῖται δὲ εἰς 4 Κύκλους ἢ μεγάλα διοικητικὰ τμήματα, ὡς πρὸς τοὺς διαβρέοντας τὸν τόπον δύο μεγάλους ποταμοὺς τὸν Δούναβιν καὶ Θεῖσιν ἢ Θεῖσον. α) Κύκλος ὁ ἐντεῦθεν τοῦ Δουνάβεως* πρωτ: Βούδη, καὶ ἄλλαι πόλεις σημαντικαὶ αὐτοῦ Πρεσβούργη, Κρεμνίτσα, Σχεμνίτσα, Πέστη, Κεσκεμέτη κλ.— β) Κύκλος ὁ πέραν τοῦ Δουνάβεως, πρωτεύουσα Οἰδεμβούργον, καὶ ἄλλαι πόλεις Ράβη καὶ Κομάρνον.— γ) Κύκλος ὁ ἐντεῦθεν τοῦ Θεῖσου* πρωτεύουσα Ἐρλαύη, ἄλλαι πόλεις Μεσκόλη, Κασχῶ καὶ Τοκάη.— δ) Κύκλος ὁ πέραν τοῦ Θεῖσου* πρωτεύουσα Δεβρετσίνη, καὶ ἄλλαι πόλεις Σεγγέδιον καὶ Τεμεσβάρη.— Ἡ εἰς τὸν α. Κύκλον Πρεσβούργη εἶναι ἡ ἀρχαία μητρόπολις τοῦ βασιλείου ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως 18 λεύγας μόνις ἀπέχουσα τῆς Βιέννης (κάτ. 40 χιλ: ὧν οἱ πλείστοι Γερμανοί).— Βούδη (ἢ Ὁφεν Γερμανιστὶ κάτ: 40 χιλ: ὧν οἱ πλείστοι Γερμανοί), καθέδρα τῶν βασιλέων τοῦ τόπου, καὶ τοῦ νῦν Πρίγκιπος Παλατίνου, τοῦ προεδρεύοντος τὴν Οὐγγαρικὴν Δίαιταν. Ἡ πόλις αὕτη ἐκυριεῖθη ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ

τὸ 1526 καὶ ἐκρατήθη ἱκανὸν καιρὸν μὲ πολλοὺς ἄλλους τόπους τοῦ βασιλείου. — Πέστη (80 χιλ: κάτ.) καταντικρὺ τῆς Βούδης ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, κοινωνούσης μ' ἐκείνην διὰ μακρᾶς γεφύρας ἐκ πλοίων· ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστημειὸν τῆς, διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ χειροτεχνήματά τῆς, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Μαγιάρων, Γερμανῶν, Γραικῶν καὶ Σλάβων. — Δεβρετσίνη (κάτ. 45 χιλ:) πρὸς τὰ σύνορα τῆς Τρανσυλβανίας, ἀξιολογωτάτη πόλις τοῦ βασιλείου διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ποικίλην βιομηχανίαν τῆς. — Βίς τὰ ἀρκτῶα μέρη τῆς χώρας, κατοικηθέντα τὰ πλεῖστα ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, εὐρίσκονται πλούσια μεταλλεῖα, καὶ αἱ πόλεις, αἱ ὀνομαζόμεναι ὄρειναι, οἷον Σχεμνίτσα, ἔχουσα 17 χιλ: κατοίκων, ἐξ ὧν αἱ 5 χιλ: μεταλλορύχοι, καὶ περιήμουν Ἀκαδημίαν τῶν μεταλλείων· τὰ μεταλλεῖα αὐτῆς, δίδοντα χρυσόν, καὶ ἄργυρον καὶ μόλυβδον, λογίζονται ὡς τὰ πλουσιώτερα τῆς Εὐρώπης. — Κρεμνίτσα (κάτ: 10 χιλ:) ἀξιόλογος καὶ αὐτὴ διὰ τὰ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μεταλλεῖα καὶ διὰ τὸ νόμισμά τῆς (οἷον τὰ λεγόμενα φλωρία τῆς Κρεμνίτσας). — Νευσόχλη (κάτ: 10 χιλ:) ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ ἀξιόλογα. — Φρούρια δὲ ὀνομαστά τοῦ τόπου εἶναι τὸ Κομόρνον ἐπὶ νήσου εἰς τὰς συμβολὰς τοῦ Βαάγγου μετὰ τοῦ Δουνάβεως (κάτ: 18 χιλ:). — Ζεγγέδιον, πρὸς τὸ Μ-Ἄν: τοῦ Κομόρνου (κάτ: 32 χιλ:) ὁμοίως εἰς τὰς συμβολὰς τῶν ποτ: Μούρου καὶ Θεῖσου, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις. — Τεμεσβάρη ἔτι Μ-Ἄν: ὠραιότατη καὶ εὐκρασεστάτη πόλις (κάτ: 12 χιλ:) φέρουσα παμβάκιον, ὀρύζιον, καὶ ἄλλα προϊόντα τῶν μεσημβρινῶν τόπων.

Κλίμα, προϊόντα, κάτοικοι, πολιτεῖμα, θρησκεία.

Τὸ κλίμα τῆς Οὐγγαρίας, ἂν καὶ παραλλάσῃ κατὰ τὴν διάφορον θέσιν τῶν διαφόρων τόπων, ἐν γένει εἶναι εὐκρατον καὶ εἰς μέρη μάλιστα θερμόν· καὶ ἡ γῆ, καίτοι ἀτελῶς καλλιεργούμενη, εἶναι πολλῶν καὶ διαφόρων προϊόντων παραγωγός. Γεννήματα γίνονται ἱκανὰ πρὸς διατροφήν τῶν κατοίκων, καὶ εἰς τὸ μεσημβρινόν μέρος καλλιεργοῦνται ὀρύζιον, λινάριον, ταβάκος ἐξαίρετος, καὶ ὅλα τὰ ὀπωρικὰ τῶν μεσημβρινῶν τόπων, καὶ κρασία γίνονται πολλὰ καὶ καλὰ, ἐξ ὧν τὰ ἐξαίρετα παράγονται ἀπὸ ἀμπελώνας εἰς τινὰς ὑπωρεῖας τῶν Καρπαθίων καλλιεργούμενας, καὶ εἰς τὰ περίξ τοῦ Τοκάη· καὶ κτηνοτροφίαν ἔχει ὁ τόπος ὄχι εὐκαταφρόνητον, μάλιστα ἴσπων καὶ βοῶν. Ἐν ᾧ δ' αἱ πεδιάδες εἰσὶν ἄδενδροι, τὰ ὄρη σκεπάζονται ἀπὸ ὠραῖα δάση, καὶ μεταλλεῖα πλουσιώτατα περιέχουσι καὶ ὕδατα μεταλλικά. — Κατοικοῦσι δὲ τὸν τόπον κυρίως τρία ἔθνη διακρινόμενα ἀπ' ἀλλήλων. α) οἱ Ουγγροὶ καὶ Ματζιάροι ἢ Μαγυάροι λεγόμενοι· οὗτοι ὑπὲρ τὰ 4 ἑκατομ: ἀριθμοῦμενοι, εἶναι οἱ κρατοῦντες εὐγενεῖς καὶ ἰδιοκτῆται τοῦ τόπου, ἀπολαύοντες καὶ πολιτικὰ δικαιώματα· ὠραίου ἀναστήματος ἄνθρωποι, ῥωμαλαῖοι, ζωηροὶ καὶ μάχιμοι, λαλοῦντες γλῶσσαν ἰδίαν, ὁμοιάζουσαν μὲ τὴν τῶν Φινλανδῶν, μετὰ τῶν ὁποίων φαίνεται ὅτι ἔχουσι καὶ τὴν αὐτὴν καταγωγὴν ἐκ τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. β) οἱ Σλάβοι (ἕ ἑκατομ:) οὗτοι εἶναι ὅλοι χωρικοὶ, δουλοπάροικοι, διαίρουμένοι εἰς Σλα-

(ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. ΚΟΚΚΩΝΗ.)

βάκουσ, κατοικοῦντας τοὺς δυτικοὺς καὶ ἐν τῷ μέσῳ τόπουσ τῆσ χώρασ, καὶ εἰσ Κροάτασ, κατοικοῦντας τοὺσ μεσημβρινοὺσ. γ') Γερμανοί· οὗτοι (πληθ. 1 καὶ $\frac{1}{2}$ ἑκατομ: ὧν οἱ πλεῖστοι Προτεστάνται) μετοικίσαντεσ περὶ τὴν 2' καὶ 1Β' ἑκατομταετηρίδα πρὸσ τὰ βόρεια μέρη, συνήκισαν πόλεις, μετενεχόντεσ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν μεταλλουργίαν. — Εὐρίσκονταὶ δὲ καὶ Βλάχοι (πληθ. 600 χιλ.) ἀπόγονοι πιθανῶσ τῶν ἀρχαίων Δακῶν, ἀναμιχθέντεσ μὲ τοὺσ ἀρχαίουσ Ῥωμαίουσ, ὅλοσ ὄντεσ ποιμένεσ καὶ ἀμαξηλάτα· καὶ Ἑβραῖοι (πληθ. 150 χιλ.) μετερχόμενοι ἐμπόριοσ καὶ τέχνασ· καὶ τέλος ἕωσ 30 χιλ: Βοεμοὶ ἢ γύφτοι, πλάνητεσ καὶ φερέοικοι, μετερχόμενοι μικράν σιδηρουργίαν. Ἡ βιομηχανία μετρίουσ ἀνεπτυγμένησ συγκεντροῦται εἰσ τὰσ κυριώτερασ πόλεις, ἐνεργομένη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κυρίωσ, καθὼσ καὶ τὸ ἐμπόριο ὑπὸ τῶν Ἑβραίων. Ἐκαστον ἔθνοσ λαλεῖ ἰδίαν γλῶσσαν. — Ἡ ἐπίσημοσ γλῶσσα τῆσ Κυβερνήσεωσ ἦτο ἡ Λατινική καὶ ἀπὸ τὰσ ἀρχὰσ τῆσ παρούσησ ἑκατομταετηρίδοσ εἰσῆχθη καὶ ἡ Οὐγγρική. — Εἰσ τὰσ ὑψηλάσ συναναστροφὰσ λαλεῖται ἡ Γερμανική, καὶ ἡ Σλαβική μεταξὺ τῶν χωρικῶν. — Θρησκεία. Ὑπὲρ τὰ 4 ἑκατομ: εἶναι τῆσ Δυτικῆσ Ἐκκλησίασ, 2 τῆσ Προτεσταντικῆσ καὶ ὑπὲρ τὰ 3 ἑκατομ: τῆσ Ἀνατολικῆσ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίασ, ἐκτὸσ 600 χιλ: ὅτινεσ εἶναι Οὐνῖται, δηλ. ἀναγνωρίζουσι μόνον τὴν κυριερχίαν τοῦ Πάππα.

Τὸ βασίλειον τῆσ Οὐγγαρίας εἶναι συνταγματικὴ Μοναρχία διαδοχική. Ἐχει Βουλὰσ τῶν ἀντιπροσώπων δύο· ἡ μὲν σύγκαιται ἀπὸ τοὺσ εὐγενεῖσ καὶ ἀπὸ τὸν ἀνάτατον κλῆρον τοῦ Δυτικοῦ καὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματοσ, ὄντα πλουσιώτατον· ἡ δὲ δευτέρα ἀπὸ τοὺσ ἀντιπροσώπουσ τοῦ κατωτέρου κλήρου καὶ τῶν κατωτέρων εὐγενῶν, καὶ ἀπὸ τοὺσ ἀντιπροσώπουσ 49 πόλεων λεγομένων ἐλευθέρων. Ὁ Βασιλικὸσ Παλατίνοσ εἶναι ὁ ἀντιπροσωπεύων τὸν Αὐτοκράτορα καὶ προεδρεύων τῆσ πρώτησ βουλῆσ. Οἱ χωρικοὶ εἶναι εἰλωτεσ, μὴ δυνάμενοι νὰ ἔχουσι ἰδιοκτησίαν ἀκίνητον, πληρόνοντεσ τὸ δέκατον τοῦ εἰσοδήματοσ τῆσ ἐργασίασ τῶν εἰσ τὸν κλῆρον, καὶ τὸ ἔννατον εἰσ τὸν αὐθέντην τῶν τὸν ἰδιοκτήτην τῆσ γῆσ, διὰ τὸν ὁποῖον ἐργάζονταὶ καὶ 104 ἡμέρασ τοῦ ἔτουσ. Αὐτοὶ μετὰ τῶν κατοίκων τῶν πόλεων πληρόνουσι ὅλουσ τοὺσ δημοσίουσ φόρουσ.

Β'. Μέγα Δουκάτον τῆσ Τρανσυλβανίας (ἦτοι τοῦ μεταξὺ δασῶν τόπου) πρὸσ Ἀν: ὄρεινοσ, καὶ δασώδησ καὶ ἄγριοσ τόποσ τῶν Καρπαθίων, ὑπὸ τῶν ὁποίων περικλείεται πανταχόθεν καὶ ἐπονομάζεται, διαιρούμενοσ εἰσ 3 τμήματα κατὰ τὰ τρία κατοικοῦντα αὐτὸν ἔθνη τῶν Οὐγγρων, τῶν Σαξόνων καὶ τῶν Τσεκλέρων ἢ Τσεκλων. — Εἰσ τὸν τόπον τῶν Οὐγγρων πρὸσ δυσμὰσ πόλεις· Κλαουτζεμβούργη, πρωτεύουσα τῆσ διοικήσεωσ μὲ 26 χιλ: κατοίκων. — Καρλοβούργη ἢ Οὐῖσεμβούργη, φρούριον μὲ 8 χιλ: κατοίκων. — Εἰσ τὸν τόπον τῶν Σαξόνων πρὸσ Μεσσημβρ: — Ἐρμανστάτη (κάτ: 20 χιλ:) βιομηχανοσ πόλισ, ἔχουσα καὶ ἐν Λύκειον. — Κρονστάτη (κάτ: 36 χιλ:) τὸ κέντρον τῆσ βιομηχανίασ καὶ τοῦ ἐμπορίου ὅλου τοῦ τόπου, κεῖται πρὸσ τὰ μεθόρια τὰ πρὸσ τὴν Βλαχίαν. Εἰσ τὴν χώραν τῶν Τσεκλέρων πρὸσ Ἀν: — Πρωτεύουσα Νευμάρκη, μὲ 10 χιλ: κατ. — Τὸ Δουκάτον τοῦτο μετέχει τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ βασιλείου τῆσ Οὐγγαρίας.

Γ'. Τὸν Στρατιωτικὸν Νομόν. — Ὀνομάζεται οὕτωσ ὁ τόποσ ὁ

κατὰ μῆκος τῶν Τουρκικῶν μεθωρίων κείμενος, ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν μέχρι τῆς Μολδαυίας, δηλ: τὸ πρὸς τὰ μεθώρια μέρος τῆς Κροατίας, τῆς Σλαβονίας, Οὐγγαρίας καὶ Τρανσυλθανίας. — Οἱ κάτοικοι ὄντες Οὐγγροὶ, Βλάχοι, Ἰλλυριοὶ καὶ οἱ πλείοτεροι Κροάται, καὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος, ἔχουσι στρατιωτικὸν ὄργανισμὸν. Ἐκαστος τῶν χωρικῶν εἶναι καὶ στρατιώτης, ἔχων ἰδιοκτησίαν καὶ πληρόνων ἐλάχιστον φόρον, ἀλλὰ ὧν ὑποχρεωμένος νὰ φυλάττῃ τὰ σύνορα ἀπὸ τὴν εἰσβολὴν τῶν Τούρκων καὶ τῆς πανώλους. Ἡ Κυβέρνησις ἐνδύει καὶ ὀπλιζει τὸν στρατιώτην, ἀλλὰ δὲν μισθοδοτεῖ αὐτὸν, εἰμὴ ἐν καιρῷ πολέμου. Εἰς τοιαύτην περιπτώσει ὀπλιζονται ὑπὲρ τὰς 100 χιλ: ἐν καιρῷ δὲ εἰρήνης ἕως 45 χιλ: ὑπηρετοῦσι. Φημιζονται δὲ διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν τόλμην των. — Πόλεις εἰς αὐτὸν τὸν νομὸν:— 1) Εἰς τὴν στρατιωτικὴν Κροατίαν (πληθ. 450 χιλ:)— Ζέγγη, ἐλεύθερος λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν μὲ 5 χιλ: κατοίκων. — 2) Εἰς τὴν στρατιωτ: Σλαβονίαν (πληθ. 250 χιλ:) Σεμλινόν (κάτ: 10 χιλ:) φρούριον σημαντικόν, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σαίου εἰς τὸν Δουναβίον καταντικρὸν τοῦ Βελιγραδίου. — 3) Εἰς τὴν στρατ: Οὐγγαρίαν ἢ τὸ Βανάτον (πληθ. 240 χιλ:). — Πάνσχοβα μὲ 10 χιλ: κατοίκων ἐπὶ τοῦ Δουναβέως. — 4) Εἰς τὴν στρατ: Τρανσυλθανίαν (πληθ. 160 χιλ:) οὐδεμία ὑπάρχει πόλις ἀξία λόγου. Τὸ μὴ στρατιωτικὸν τμήμα τῆς Κροατίας ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Ἀγάμην, ὅπου ἑδρεύει καὶ ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς τοῦ νομοῦ: τὸ δὲ μὴ στρατιωτικὸν τῆς Σλαβονίας ἔχει τὴν Βιτζέκην.

Δ'. Τὸ Βασίλειον τῆς Δαλματίας περιλαμβάνει τὴν μεταξὺ δυτικῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης ἐκτεινομένην λωρίδα ὁμοῦ μὲ τὰς παρακειμένας νήσους (πληθ, 360 χιλ:) καὶ διαίρεται εἰς 4 τμήματα. Τὰ δύο περιλαμβάνουσι τὴν ποτὲ Ἰνετικὴν Δαλματίαν. — Πρωτεύουσα Ζάρα καὶ Σπάλαθρον (ἀνὰ 3 χιλ: κατοίκων). Τὸ τρίτον εἶναι ἢ πάλαι ποτὲ δημοκρατία τῆς Ραγούσης. — Πρωτεύουσα Ραγούσα ἢ Ραγούζα, πόλις ὄχυρά καὶ εὐλίμενος (κάτ: 5 χιλ:) ἀπὸ τοῦ Ζ'. αἰῶνος κτισθεῖσα καὶ διατηρήσασα τὴν ἐλευθερίαν της μέχρι τοῦ 1805. Τὸ δὲ τέταρτον εἶναι ἢ πρότερον Ἰνετικὴ Ἀλβανία. — Πρωτ: Κάταρον, ἔχουσα κάλλιστον λιμένα καὶ 5,200 κατοίκων. — Μίαν λεύγαν μακρὰν τῆς Ζάρας κεῖται τὸ χωρίον τῶν Σαλόνων (ἀρχ. Μαρτία Ἰουλία), ὅπου ὁ αὐτοκράτωρ Διοκλητιανὸς, παραιτηθεὶς τῆς αὐτοκρατορίας, ἔζησεν ὡς ἰδιώτης φυτεύων τὰ λάχανά του, καὶ ἀπέβίωσε τὸ 413 μετὰ Χριστόν. Εἰς δὲ τὴν Ζάραν φαίνονται εἰσέτι τὰ λείψανα τοῦ ἐκτεταμένου παλατιοῦ αὐτοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος.

Ἡ χώρα τῆς Δαλματίας παράγει κρασία καὶ ἔλαιον, καὶ ὄλας τὰς τῶν μεσημβρινῶν τόπων ὀπώρας, ἀλλ' εἶναι ξηρὸς καὶ ἀνυδρὸς τόπος, διασχιζόμενος ἀπὸ τοὺς τελευταίους κλάδους τῆς σειρᾶς τῶν Ἄλπεων, ἀποληγούσης πρὸς Μ: εἰς τὸ Μοντενέγρον (Μαυροβούνη) τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι, ὄντες τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος, διασώζονται ἀνεξάρτητοι εἰς τὰ Τουρκικὰ μεθόρια.

391. Τὸ Λομβαρδοβενετικὸν βασίλειον περιλαμβάνει τοὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὑποκειμένους εἰς τὴν Αὐστριακὴν αὐτοκρατορίαν τόπους, ἀλλὰ περὶ τούτων θέλομεν λαλήσει κατωτέρω (407).

392. Ἡ Αὐστρία ἐν γένει ἔχει κλίμα εὐκρατον καὶ ὑγιερὸν. Πολλὰ σειραὶ ὄρων ἐκ τῶν Καρπαθίων καὶ Ἄλπεων διέρχονται αὐτὴν, καὶ ἐκτεταμένοι πεδιάδες σχηματίζονται κατὰ τὴν Γαλλικίαν, Βοεμίαν καὶ Οὐγγαρίαν. Πολλοὶ ποταμοὶ πλουστοί, διαρρέοντες αὐτὴν, καὶ διὰ διωρύγων ἐνούμενοι, καθὼς καὶ σιδηρόδρομοι, κατὰ διαφόρους διευθύνσεις διακλαδιζόμενοι, εὐκολύνουσι τὴν μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν κοινωνίαν καὶ τῆς πρωτεύουσας μετὰ τῶν πρωτεύουσῶν τῶν σημαντικωτέρων ἐπικρατειῶν. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Αὐστριακῆς Αὐτοκρατορίας περιλαμβάνεται εἰς τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Δουνάβειος, χυνομένου εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν· ἡ Βοεμία, εἰς τὸ τοῦ Ἄλβιος χυνομένου εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν· ἡ Σιλεξία δὲ ἡ Αὐστριακὴ, εἰς τὸ τοῦ Ὄδερου, χυνομένου εἰς τὴν Βαλτικὴν· Ἡ Γαλλικία, ἐν μέρει εἰς τὸ τοῦ Οὐίστοῦλα, χυνομένου καὶ τούτου εἰς τὴν Βαλτικὴν, καὶ ἐν μέρει εἰς τὸ τοῦ Δνειστέρου καὶ τοῦ Δουνάβειος, χυνομένων εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν. Ἡ γῆ εἶναι εὐφορὸς καὶ καλῶς καλλιεργημένη, παράγουσα ἀφθόνως ὄλα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Ἔχει δὲ ὁ τόπος καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, καὶ ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, μόλυβδου κλ. καὶ δάση σκεπάζοντα τὸ πεμπτημόριον αὐτοῦ. Τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ εἰς τὴν Οὐγγαρίαν εἶναι τὰ πλουσιώτατα τῶν τῆς Εὐρώπης· ἡ δὲ βιομηχανία ἤρχισε ἀπὸ τοῦ τελευταίου αἰῶνος νὰ τελειοποιηται.

Οἱ κάτοικοι τῆς Αὐτοκρατορίας εἶναι διαφόρου καταγωγῆς, καὶ γλώσσας λαλοῦσι διαφόρους. — α) Οἱ τοῦ Σλαβικοῦ γένους εἶναι οἱ περισσότεροι, συμποσούμενοι εἰς 15 1/2 ἑκατομ. — β) Οἱ Γερμανοὶ ἢ Ἄλλαμάνοι εἰς 6 1/3 ἑκατομ. — γ) Οἱ Μαγυάροι ἢ Οὐγγροὶ ἕως 5 ἑκατομ. — δ) Οἱ Ἰταλοὶ ἕως 4,700,000. — ε) Οἱ Βλάχοι ἕως 1,800,000. — ς) Οἱ Ἰσραηλιῖται ἕως 180 χιλ. — ζ) Οἱ λεγόμενοι Βοεροὶ ἢ Ἄτσιγγάνοι καὶ Γύφτοι (Αἰγύπτιοι) ἕως 110 χιλ. Οἱ λοιποὶ κάτοικοι εἶναι Ἑλληνικῆς καὶ Ἀρμενικῆς καταγωγῆς. Εἰς τὰς Γερμανικὰς ἐπαρχίας καὶ Σλαβικὰς ἐπίσημος γλῶσσα εἶναι ἡ Γερμανικὴ· εἰς τὰς Οὐγγρικὰς ἢ Λατινικὰς εἰς τὸ Λομβαρδοβενετικὸν βασίλειον ἢ Ἰταλικὴ· ἢ δὲ Σλαβικὴ λαλεῖται κατὰ 5 διαλέκτους οἶον, τὴν Ῥωσικὴν, τὴν Πολωνικὴν, τὴν Σερβικὴν, τὴν Οὐνδικὴν, καὶ τὴν Βοεμικὴν· ἢ δὲ τῶν Βλάχων εἶναι ἀνάμιγμα τῆς Λατινικῆς καὶ τῆς Δακικῆς. — Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ τοῦ Δυτικοῦ δόγματος (388).

Ἡ δὲ παιδεία, ἡ γενικὴ καὶ φιλοσοφικὴ, δὲν εἶναι προωδευμένη οὐδ' ἐλευθέρη εἰς τὴν Αὐστρίαν, οὐδ' εἰς αὐτὰς τὰς ἐν τῇ Γερμανικῇ συμμαχίᾳ ἀνηκούσας ἐπαρχίας τῆς. Αὐταὶ ἔχουσι πέντε πανεπιστημεῖα, δύο τὸ Λομβαρδοβενετικὸν βασίλειον καὶ ἀνὰ ἐν ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Γαλλικία· ἀλλ' αὐτὰ δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἀνοούντων καὶ διασήμων. Ἡ Κυβέρνησις φαίνεται προσπαθοῦσα ὄλας δυνάμει νὰ διαδώσῃ εἰς τὸν λαὸν τὴν προκαταρκτικὴν καὶ στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν, καὶ ἐν γένει τὰς προκαταρ-

πικιάς και βιομηχανικάς γνώσεις, δίδουσα ιδίως τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἰς τὸ ὑλικὸν εὖ εἶναι τῶν ὑπηκόων τῆς, καὶ εἰς τὴν αὐξησὴν τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου.

393. ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Αὐστρίας περιλαμβάνει καὶ τὰς χώρας, αἵτινες ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὠνομάζοντο Ραιτία, Νωρική, Πανονία καὶ Δακία. Κάρολος ὁ Μέγας, κυριεύσας τὴν Νωρικήν, ὠνόμασεν αὐτὴν τόπον τῆς Ὁστρίας, ἤγουν πρὸς Ἀνατολάς· ὅθεν καὶ οἱ Αὐτοκράτορες τῆς Αὐστρίας, οἵτινες μέχρι τοῦ 1806 ὠνομάζοντο Αὐτοκράτορες τῆς Γερμανίας, ἀντεπιούουντο ὅτι ἦσαν διάδοχοι τῶν Ῥωμαίων Αὐτοκρατόρων καὶ τοῦ Μεγάλου Καρόλου. Περὶ τὰ μέσα τοῦ 1Ε'. αἰῶνος προσεκτέσαντο τὴν Βοεμίαν καὶ Οὐγγαρίαν· τὴν δὲ Γαλλικίαν προσέλαβον κατὰ τὴν διανομὴν τῆς Πολωνίας τὸ 1775· ἡ δὲ Ἰλλυρία μετὰ τῆς Δαλματίας ἔτὸ Λομβαρδοβενετικὸν βασιλείον παρεχωρήθησαν τὸ 1814 ὑπὸ τῶν συμμάχων δυνάμεων μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ναπολέοντος.—Ἡ Κυβέρνησις εἶναι Μοναρχία ἀπόλυτος καθ' ὅλην τὴν Αὐτοκρατορίαν, πλὴν τῆς Οὐγγαρίας καὶ Τρανσυλβανίας, τῶν ὁποίων οἱ ἀντιπρόσωποι συνεμερίζοντο μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν (390), μέχρι τῶν συμβεβηκότων τοῦ 1848, ὅτε κατηργήθη καὶ αὐτῶν τοῦτο τὸ δικαίωμα.—Πρόσδοον δ' ἐτησίαν ἔχει ἡ Κυβέρνησις 970 ἑκατομ. φρ: δαπάνην δὲ 2,047,800,000 καὶ χρέος δημόσιον 7,357,960,000.

ΕΛΟΥΗΤΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφ: 39,000 χιλιαμ. □—πληθ. 2,300,000.

Μῆκος Ἄνατ: μεταξύ 3° 37' καὶ 8° 9'.

Πλάτος Β: μεταξύ 45° 49' καὶ 47° 50'.

394. Ἡ ἘΛΟΥΗΤΙΑ (Ἐλβετία νῦν ἢ Σβίτσερα) κεῖται μεταξύ Γαλλίας, Ἰταλίας καὶ Γερμανίας ἐπάνω τινὸς εἶδους ὄροπεδίου (141), τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν Σαβοῦαν εἶναι ὁ ὑψηλότερος τόπος τῆς Εὐρώπης, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ μεσημβρινώτερον μέρος ὀρίζεται ἀπὸ τῶν Ἄλπεων τὴν σειρὰν. Εἰς αὐτὸ τὸ μέρος τὰ ὑψηλότερα Ἄλπεα ὄρη (ἔχοντα ὑπὲρ τὰ 4,700 μ: ὕψος) εἶναι τὸ τοῦ Ἰουγφράου (Παρθενίου) ὄρος, τὸ τοῦ Ἁγίου Γουτάρδου, ὅπου ὁ Ῥῆνος καὶ ὁ Τήσινος ἔχουσι τὰς πηγὰς τῶν, καὶ τὸ ὄρος τῆς Φούρχης, ὅπου ἀναβρῦει ὁ Ῥοδανός. Τὰ δ' ἐξ αὐτῶν καταρρέοντα ὕδατα γεννῶσι πολλοὺς καὶ μεγάλους ποταμοὺς, ἐκβάλλοντας εἰς ἀντικειμένης θαλάσσης. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὁ Ῥῆνος, δεχόμενος ἐκεῖ τὸν Ἄαρα, αὐξόμενον ἀπὸ τὸν Ρεύσσην καὶ Λίμμαθον· ἔπειτα ὁ Ῥοδανός ἐκβάλλων εἰς τὴν Μεσόγειον, ὁ Τήσινος (Τίκινος), Ἀδδούας, καὶ ἄλλα πολλὰ ποτάμια, ἐξ ὧν τὰ μὲν χύνονται εἰς τὸν Πάδον ἐκβάλλοντα εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν· τὰ δὲ, εἰς τὸν Λούναβιν ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Συστήνουσιν ὡσαύτως καὶ πολλὰς λίμνας μεγάλας· οἷον τὴν τῆς Γενεύης, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ Ῥοδανός· τὴν τῆς Θούκης καὶ τὴν τῆς Βριένσης, ὅθεν διέρχεται ὁ Ἄαρ· τὴν τῆς Ζυρίχης, τὴν τῆς Λυκέρνης, διὰ τῆς πρώτης τῶν ὁποίων διέρχεται ὁ Λίμμαθος, διὰ δὲ τῆς δευτέρας ὁ Ρεύσσης· τὴν τῆς Ζύγγης, τὴν τοῦ Νεουσιατέλου κτλ.

✧ Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν βουνῶν, καὶ εἰς τὰς μεταξὺ αὐτῶν κοιλάδας, βλέπει τις παχείας βοσκὰς καὶ χωράφια καλῶς καλλιεργημένα· εἰς δὲ τὰς κορυφάς, βράχους ἀποτόμους καὶ ἀπροσίτους, καὶ παγεῖα ἀπέραντα, ὅθεν διάφοροι βύακες ἀπὸ ἀλλεπαλλήλους καταρρέαντες καταπίπτουσιν, ἢ καὶ διάφοροι χιονοστεφάναι, μὲ τὸν καταπληκτικὸν κρότον τῆς βροντῆς ἐκκοπτόμεναι, κατακυλίνονται εἰς τὰς κοιλάδας, καὶ φέρουσι τὴν φρίκην καὶ τὸν ὄλεθρον εἰς πᾶν τὸ προστυχὴν, εἰς ἀνθρώπους διαβαίνοντας, ποίμνια ἢ καὶ ὀλόκληρα χωρία, τὰ ὅποια καταπλακόνουσιν. Ἐκ τούτων τὸ κλίμα τοῦ τόπου εἶναι διάφορον, κατὰ τὸ ὕψος καὶ τὴν θέσιν τῶν βουνῶν καὶ ὄρέων, ἢ τῶν κοιλάδων, εἰς τὰς ὁποίας ἡ θερμοκρασία ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι μετρία· ἔχει δὲ ὁ τόπος καὶ μεταλλεῖα καὶ ὕδατα μεταλλικὰ, καὶ τινὰ ποτάμια κατασύροντα καὶ ψήγματα χρυσοῦ. ✧

395. Σύγκεται δὲ ἡ Ἑλουητία ἐξ 22 Τοπαρχιῶν (Cantons) αὐτοδιοικήτων καὶ ἀνεξαρτήτων ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλὰ συστηνόντων μίαν συμμάχίαν ὁμόσπονδον. Αὐτῶν δὲ τὰ κοινὰ συμφέροντα κανονίζονται εἰς τὴν κατ' ἔτος συνερχομένην διαίταν, ἢ Σύλλογον τῶν ἀντιπροσώπων ἐκάστης τοπαρχίας, καὶ προεδρευομένην ὑπὸ τοῦ λεγομένου Λανδαμμάνου ἢ τοῦ πρώτου ἄρχοντος τῆς τοπαρχίας, εἰς ἣν συνέρχεται ἡ διαίτα. Συνέρχεται δὲ εἰς τρεῖς μόνας τοπαρχίας, εἰς τὴν τῆς Ζυρίχης, τῆς Βέρνης καὶ τῆς Λυκέρνης, αἵτινες ὀνομάζονται καὶ τοπαρχίαι διευθύνουσαι. Ὅλοι οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται εἰς 3,200,000, ἐξ ὧν οἱ μὲν (οἱ ὅριοι κατ' ἐξοχήν), εἶναι καθολικοδυτικοὶ, οἱ δὲ ἄλλοι ἐκ τῶν διαμαρτυρομένων, Καλθινίσται, συμποσοῦμενοι εἰς τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ πληθυσμοῦ· εἶναι δὲ τὰ $\frac{1}{10}$ τῶν κατοίκων Γερμανοὶ, κατοικοῦντες τὰς βορείας καὶ ἀνατολικὰς καὶ μέσας τοπαρχίας, καὶ λαλοῦντες τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν· τὰ δὲ $\frac{2}{10}$ εἶναι Γάλλοι κατοικοῦντες πρὸς δυσμὰς, καὶ λαλοῦντες Γαλλιστί· οἱ δὲ Ἴταλοὶ εἶναι ὀλίγοι, κατοικοῦντες εἰς τὰς τοπαρχίας τοῦ Τισίνου καὶ τῶν Γρισόνων καὶ λαλοῦντες Ἰταλιστί. ✧

396. Αἱ δὲ 22 τοπαρχίαι εἶναι αἱ ἐξ ἧς ἡ τῆς Βασιλείας, Βέρνης, Σολεῦρης, Φριβούργης, Λυκέρνης, Ζυρίχης, Ζύγγου, Σχαφούσης, Σαιγγάλου, Ἀππενζέλης, Σβίτσης (ἐξ ἧς ἡ Σβίτσερα), Γλαρίδος, Γενεύης, Νεουσιατέλου. Αὗται ἔχουσι πρωτεύουσας πόλεις ὁμωνύμους. Αἱ δὲ λοιπαὶ ὀνομάζονται Ἀργοβία, πρωτ.: Ἀράνη. — Θουργοβία, πρωτ.: Φρασενφέλδη. — Οὐνδερβάλδη, πρωτ.: Στάνζη. — Ἰρη, πρωτ.: Ἀλτόρφη. — Τήσινον, πρωτ.: Βελλινζώνη. — Γρίσονα, πρωτ.: Κουάρη. — Βαλαῖσον, πρωτ.: Σιών. — Βαῦδη, πρωτ.: Δαυσάνη. ✧

397. Αἱ ἐπισημότεραι τῶν εἰρημένων πόλεων εἶναι ἡ Βέρνη (κατ.

22 χιλ.) παρὰ τὸν Ἄαρα, ἡ ὠραιότητι πασῶν.— Βασιλεία (Bale) παρὰ τὸν Ῥήνον, ἐμπορικωτάτη μὲ 22 χιλ. κατ.— Γενεύη, παρὰ τὸν Ῥοδανὸν εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἐξέρχεται ἐκ τῆς λίμνης, διάστημα διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ γεννηθέντας μεγάλους ἄνδρας, διὰ τὰ διδακτικά καταστήματα αὐτῆς καὶ βιομηχανικά, καὶ μάλιστα τὰ τῆς ὠρολογιοποιίας (κάτ. 27 χιλ.). — Ζυρίχη, παρὰ τὸν Λίμμηθον (κάτ. 11 χιλ.). — Λυκέρνη, παρὰ τὸν Ῥεύσην. — Δαυσάνη, παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, εἰς τὴν ὁποίαν σφύρῃσιν πολλοὶ ξένοι διὰ τὰ ἀξιάγαστα κάλλη τῆς τοποθεσίας ἐκείνης. †

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλβετίας φημιζονται καὶ νῦν διὰ τὴν ἀνδρείαν, καὶ διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν αὐστηρότητα τῶν ἠθῶν των. Τὰ γεωργικῶν προϊόντα δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς διατροφήν των· ὅθεν καὶ πολλοὶ στρατεύονται ἐπὶ μισθῷ εἰς διάφορα κράτη τῆς Ἰταλίας. Ὁ κύριος πλοῦτος τῶν Ἑλουητιῶν συνίσταται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, εὐδοκίμοῦσαν εἰς τὰς παχείας καὶ ἀφθόνας βοσκὰς τοῦ τόπου· ἐξάγονται δὲ πλῆθος βοῶν καὶ δαμάλεων, καὶ ὄπωρικῶν ξηρῶν, καὶ πολλὰ βότανα. Τὸ κατ' ἔτος κατασκευαζόμενον τυρίον καὶ βούτυρον ὑπολογίζεται ὅτι φέρει εἰς τὸν τόπον πλεόν των 37 ἑκατομ. φράγκων. Ἔχουσι δὲ καὶ ἐμπόριον διαμετακομιστικὸν αἰ μεθόρια πόλεις, καὶ τεχνουργεῖα πανίαν ζωγραφημένων, καὶ ὠρολογίων, τῶν ὁποίων γίνεται ἀρκετὴ ἐξαγωγή εἰς πολλοὺς τόπους τῆς Εὐρώπης.

398. ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ὑπέταξεν εἰς τὸ κράτος τῶν Ῥωμαίων τὴν Ἑλουητιῶν καὶ τὴν Ῥαιτιῶν, τῆς ὁποίας μέρος συνιστᾷ τὰς ἀνατολικὰς τοπαρχίας τῆς νῦν Ἑλβετίας, κατατροπώσας τοὺς κατοίκους ὄντας μαχιμωτάτους. Μετέπειτα συμπεριελήφθη εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν τοῦ Μεγάλου Καρόλου, καὶ κατόπιν εἰς τὴν Γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν μέχρι τοῦ 1308, ὅτε διὰ τὴν τυραννίαν τῶν διοικητῶν ἀπέστησαν τρεῖς τοπαρχίαι, τῆς Σβίτσης, Ἰγρης καὶ Οὐνδερβάλδης, καὶ συνέστησαν τὴν Ἑλβετικὴν συμμαχίαν κατὰ πρότον. Μέχρι τοῦ 15' αἰῶνος αἱ συμμαχοῦσαι τοπαρχίαι ἔγειναν 13, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Μέγ. Ναπολέων ἤνωσεν ἐξ ἑτι· κατὰ δὲ τὸ 1815 αἱ σύμμαχοι δυνάμεις ἐστερέωσαν τῆς ὀμοσπονδίας τὴν ἀνεξαρτησίαν, προσθέσασαι ἄλλας τρεῖς τοπαρχίας τὴν τῆς Γενεύης, τοῦ Βαλαῖσου καὶ τοῦ Νεουσιατέλου ἀναγνωρίζοντος κυριάρχην τὸν βασιλεῖα τῆς Πρωσίας, ἐσχάτως δὲ ἀφέντες καὶ αὐτοῦ ἀνεξαρτήτους.

Ἡ Κεντρικὴ Κυβέρνησις τῆς ὀμοσπονδίας, ἥτις ἐτροποποιήθη κατὰ τὸ 1848 ἐπὶ τὰ κρείττω, ἔχει πρόσδον ἐτησίαν 230 χιλ. φράγ. (παρεκτός των προσόδων ἐκάστης τοπαρχίας) δι' ἑξοδα κοινὰ τῆς διοικήσεως, τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως καὶ τοῦ στρατοῦ. Ὁ διαρκὴς στρατὸς δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 1,400 ἄνδρας· ἐκάστη τοπαρχία ὅμως εἶναι πάντοτε ἐτοίμη νὰ βάλῃ εἰς ἐνέργειαν τὸν ἀνάλογον στρατὸν τῆς ἐν καιρῷ ἀνάγκης· ἀλλὰ καὶ ὅλος ὁ στρατὸς οὗτος δὲν ὑπερβαίνει τὰς 70 χιλ. καθὼς καὶ ἡ πανδημεὶ στρατιὰ συμπροσῆται εἰς 200 χιλ. στρατιωτῶν.

§ §. Γ' ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΑΪ ΧΩΡΑΙ. § §

Ἡ ἸΒΗΡΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ πρὸς τὸ Ν-Δ: μέρος τῆς Εὐρώπης κειμένη, περιορίζεται πρὸς Ἀν: καὶ Μ: ἀπὸ τὴν Μέσόγειον θάλασσαν, πρὸς Δ: ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν, καὶ πρὸς Β: ἀπὸ τὸν αὐτὸν Ὠκεανὸν, λεγόμενον αὐτὸσε θάλασσαν Βισκαϊκὴν, καὶ ἀπὸ τὰ Πυρρηναια ὄρη περιλαμβάνει δὲ τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν ἢ Λυσιτανίαν.

ΙΣΠΑΝΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφαν. 454,230 χιλιαμ. □—Πληθ. 14,340,000.

Μῆκος μεταξύ 1^ο μῆκ: Ἄνατ: καὶ 11^ο 37' μ. Δυτ.

Πλάτος Β: μεταξύ 36^ο 1' καὶ 43^ο 45'.

399. Ἡ Ἰσπανία περικυκλόνεται πανταχόθεν ἀπὸ τὴν θάλασσαν πλὴν τοῦ Β-Ἀν: μέρους, ὅπου τὰ Πυρρηναια τὴν χωρίζουσιν ἀπὸ τὴν Γαλίαν, καὶ τοῦ Δ: ὅπου συνορεύει μὲ τὴν Λυσιτανίαν. Πολλαὶ σειραὶ ὄρων διασχίζουσι τὸν τόπον (144), ἐκ τῶν ὁποίων ἡ ὑψηλότερα εἶναι πρὸς Μεσημβρίαν, ἡ Σιέρα Νευάδα καλουμένη (χιονοσκεπάστα ὄρη), καὶ ποταμοὶ ἱκανῶς μεγάλοι ποτίζουσιν αὐτόν (173).

Διαιρεῖται δὲ ἡ Ἰσπανία εἰς 14 νομοὺς, ἐξ ὧν βόρειοι εἶναι ἡ Γαλίγια, πρωτεύουσα Ἅγιος Ἰάκωβος τῆς Κομποστέλλης, τόπος περίφημος διὰ τοὺς συρρέοντας προσκυνητάς.— Δι Ἄστουρῖαι, πρωτεύουσα Ὀβιεδὸν καὶ Σαντιλλάνη.— Τὸ βασιλεῖον τῆς Λεόνης, πρωτεύουσα Λεόνη.— Παλαιὰ Καστιλία, πρωτεύουσα Βοῦργος.— Βισκαῖα, πρωτεύουσα Βίθβαο.— Ναυάρα, πρωτεύουσα Παμπελούνα (Πομπέλων).— Ἀραγῶνα, πρωτ: Σαραγόση.— Καταλονία, πρωτεύουσα Βαρκελόνη. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ κείνται ἡ Ἐστραμαδοῦρα, πρωτεύουσα Βαδαγυόζη.— Νέα Καστιλία, πρωτεύουσα Μαδρίτη.— Τὸ βασιλεῖον τῆς Βαλάνσης καὶ τὸ βασιλεῖον τῆς Μουρκίας πρὸς δὲ Μεσημβρίαν ἢ Ἀνδαλουσία, πρωτ: Σεβίλλα.— Τὸ βασιλεῖον τῆς Γρενάδας, πρωτ: Γρενάδα.— Καὶ τέλος αἱ νῆσοι Βαlearίδες. Οἱ δὲ νομοὶ οὗτοι ὑποδιαιρούμενοι περιλαμβάνουσι 48 ἐπαρχίας, ἐπονομαζομένας ἐκ τῶν πρωτευουσῶν πόλεων αὐτῶν. ↓

400. Μεταξὺ τῶν πρωτευουσῶν τούτων καὶ τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Ἰσπανίας, διασημότεραι εἶναι ἡ ΜΑΔΡΙΤΗ, ἡ καθέδρα ὅλου τοῦ Ἰσπανικοῦ βασιλείου, ἐπὶ τοῦ Μαγσαναρέζου ποταμίου κειμένη, καὶ ὑπὸ 260 χιλ: ψυχῶν κατοικοῦμένη.

Πρὸς Β: κείναι ἡ Ἐσκουριάλη, ὅπου εἶναι βασιλικὸν παλάτιον, ἐν μοναστήριον μεγαλοπρεπέστατον, καὶ λαμπρὸν ταφεῖον τῶν βασιλέων.— Τολέδη (Τόλετον) ἐπὶ τοῦ Τάγου ποταμοῦ, ἀρχαία καθέδρα τοῦ βασι-

λείου με 15 χιλ. κατ. † Βούργος, παρὰ τὸν Ἀριλάνσωνα ποταμὸν. — Σεγοβία, ἔχουσα ἔτι σωζομένην ἀρχαίαν γέφυραν Ῥωμαϊκῆν ὠραίαν. — Σαλαμάγκη, (κάτ. 15 χιλ.) διάσημος διὰ τὸ πανεπιστημιεῖόν της. — Σαραγόση (Καίσαρος Αὐγούστη, Καισαραυγούστη) παρὰ τὸν Ἰβηρα πτ. (κάτ. 43 χιλ.). — Βαλάνση, παρὰ τὸν Γουαδαλκιβίρον ποταμὸν εἰς τὸν ὠραιότατον (κάτ. 80 χιλ.). Ὀλίγον πρὸς Β: κείται τὸ Μορβιέδρον, ἡ ἀρχαία πόλις Σαγούς (κάτ. 5 χιλ.). — Βαδαγιόζη, ὄχυροτάτη πόλις παρὰ τὸν Γουαδιάναν. — Σεβίλλα (Ἰσπανίς κάτ. 91 χιλ.) καὶ Κόρδουα (Κορδύβη κάτ. 37 χιλ.) πόλεις θαυμασταὶ παρὰ τὸν Γουαδαλκιβίρον. — Γρενάδα, παρὰ τὸν Ξενίλον, ἐπίσημος, διότι ἐχρημάτισε καθέδρα τῶν Ἀράβων βασιλέων, τῶν ὁποίων καὶ τὸ παλάτιον εἰσέτι δεικνύεται λεγόμενον Ἀλχάμπρα (κάτ. 80 χιλ.).

401. Οἱ κυριώτεροι λιμένες εἶναι πρὸς Β: Βίβλαον εἰς τὴν Βισκαίαν, ὅθεν κυρίως ἐξάγονται τὰ μαλλία τῶν μερινῶν προβάτων, Φερρόλη καὶ Κορόγνια, εἰς τὴν Γαλιίκιαν, ναύσταθμοὶ πολεμικοί. Πρὸς Ν: Κάδιξ (Γάδειρα) ἐπὶ Χερσονήσου, ὄχυρὰ πλουσία καὶ ἐμπορικωτάτη (κάτ. 70 χιλ.). — Γιβραλτάρη (Κάλπη) φρούριον ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τῶν Ἑρακλείων στηλῶν, κτισμένον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὕρου Κάλπη, καὶ ἐξουσιαζόμενον ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. — Μάλαγα (Μαλάκα κάτ. 52 χιλ.) περίφημος διὰ τὸ ἐκλεκτὸν κρασίον της. — Πρὸς Ἀν. Καρθαγένη (Νέα Καρχηδῶν κάτ. 30 χιλ.) ἔχει τὸν κάλλιστον τῶν εἰς τὴν Μεσόγειον Ἰσπανικῶν λιμένων. — Ἀλικάντη (κάτ. 18 χιλ.) πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ὀνομαστή καὶ αὐτὴ διὰ τὰ κρασία της. — καὶ Βαρκελόνα (150 χιλ. κατ.) ἐπὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἔχουσα λιμένα κάλλιστον, καὶ τὸ ἐχυρώτατον τῶν Ἰσπανικῶν φρουρίων. †

402. Ἡ Ἰσπανία ἐξουσιάζει προσέτι εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν τὰς ἐξῆς νήσους. — Μαϊόρκαν (318), τῆς ὁποίας ἡ πρωτεύουσα λέγεται Πάλμα. — Μινόρκαν, τῆς ὁποίας ἡ πρωτεύουσα λέγεται λιμὴν Μαῶνος (λιμὴν Μάγωνος) ἔχουσα λιμένα ἀξιολογώτατον. — Ἴβικα (Ἔβυσος), καὶ Φορμεντέρα (Ὀρειοῦσα) νήσος ἔρημος, καὶ τὸ ὄριον τοῦ μέρους τοῦ Μεσημβρινοῦ τοῦ καταμετρηθέντος ὑπὸ τῶν Γάλλων (14).

403. ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ Ἰσπανία ἀντίστη περὶ τοὺς δύο αἰῶνας εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Οἱ Βισιγόθοι, διωχθέντες ἀπὸ τὴν Γαλλίαν περὶ τὰ 500 μ. Χ. ἐξουσίασαν αὐτὴν περίπου δύο αἰῶνας, ὅτε περὶ τὰ 711 ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἀράβων, οἵτινες διέδωκαν ἐκεῖ τὸν Μωαμεθανισμόν. Οἱ Χριστιανοὶ ὑπὸ μικροβασιλεῖς ἢ ἡγεμόνας εἰς διάφορα μέρη τοῦ τόπου περιωρισμένοι, ἐπολέμουν ἀκαταπαύτως πρὸς αὐτοὺς περὶ τοὺς 8 αἰῶνας, ἕως οὗ ἢ τοὺς ἐδίωξαν. Ὁ Φερδινάνδος μετὰ τῆς Ἰσπελλῆς ἠλευθέρωσεν τὴν Ἰσπανίαν διὰ τῆς ἀλώσεως τῆς Γρενάδας (400) κατὰ τὸ 1492. Τότε ἀνεκαλύφθη

καὶ ἡ Ἀμερική ὑπὸ Χριστοφόρου τοῦ Κολόμβου, καὶ οἱ Ἴσπανοὶ κατέκτησαν τοὺς εὐρυσχωτερότερους ἢ πλουσιωτέρους τόπους τοῦ νέου κόσμου, ἀποικίσαντες μετ' ὀλίγων ἢ πολλὰς νήσους τῆς Ὠκεανίας. Ἀλλὰ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος, καταπολεμουμένη ἡ Ἰσπανία ὑπὸ τῶν Γάλλων, μὴ ἔχουσα δὲ καὶ ναυτικὸν ἀξιοχρεῶν, ἀπώλεσε καὶ τὰς κατακτήσεις αὐτῆς. Δὲν ἐξουσιάζει πλέον εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἀπὸ τὰς σημαντικὰς ποτε ἢ πλουσίας κατακτήσεις αὐτῆς, εἰ μὴ τὰς νήσους Κούβαν ἢ Πορτορικὸν εἰς δὲ τὴν Ὠκεανίαν τὰς Φιλιππίνους νήσους, εἰς τὴν Ἀρρικήν τὴν Κέουταν καὶ τὰς παρακειμένας νήσους Καναρίας. — Δημοσίαν πρόσοδον ἔχει 171 ἑκατομμ: φρ: μὴ ἐπαρκοῦσαν εἰς τὰς δημοσίας δαπάνας, ἐξ αἰτίας τῶν ἐμφυλίων ταραχῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἀπὸ τινος καιροῦ εὐρίσκεται ἡ ἔτησια δαπάνη τῆς Κυβερνήσεως ἀναβαίνει εἰς 40% ἑκατομμ: φρ: τὸ δὲ δημόσιον χρέος ὑπερβαίνει τὰ 4 διλλιόνια. Ὁ τακτὸς στρατὸς ὑπερβαίνει τὰς 100 χιλ: τὸ δὲ ναυτικὸν περιέχει μόνις 34 πολεμικὰ πλοῖα.

Ἡ Κυβέρνησις εἶναι πρὸς τὸ παρὸν μοναρχία συνταγματικὴ ἡ παιδεία, ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία δὲν ἔχασαν μεγάλην τινὰ πρόσοδον. Τὸ μεγαλύτερον ἐμπόριον συνίσταται εἰς κρασία ἢ προβατόμαλλα λεπτότατα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων συμποσοῦται εἰς 13—14 ἑκατομμ: ὅλοι δὲ προσβεβούσι τὰ τῆς Καθολικοδοτικῆς Θρησκείας, ὄντες δεισιδάκμονες, εὐτολμοὶ, μάχιμοὶ καὶ φιλοπάτριδες· ἀγαπῶσι δὲ ἰδίως τὰ ἀγωνίζοντα: εἰς ταυρομαχίας· ὅθεν καὶ εἰς τὰς παραμικροτέρας πόλεις ἔχουσιν ἰδίους τόπους πρὸς ταύτας παρεσκευασμένους. Τὸ δὲ ἱερατεῖον ἔχει πολλὴν ἰσχὺν εἰς τοῦτον τὸν τόπον· κατὰ τὸ 1826 ἐλογίζετο εἰς 128 χιλ: (ἐξ ὧν 90 χιλ: μοναχοὶ) ἔχον 3,200 μοναστήρια καὶ τὸ 1/2 τῶν κτημάτων, καταργηθέντα ὑπὸ τοῦ συντάγματος τοῦ 1834. — Ἐνταῦθα ὑπῆρχε καὶ τὸ κριτήριον τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως (κατὰ τὸ 1740 συστήθην καὶ καταργηθὲν τὸ 1820), τὸ ὁποῖον εἰς διάστημα 80 ἐτῶν ἔκαυσεν ἕως 34 χιλ: ἀνθρώπων, κατηγορηθέντων ὡς αἰρετικῶν.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ.

Ἐκτασις 94,800 χιλιαμ: □—Πληθ. 3,413,000 κατ.

Μήκος Δυτ: μεταξὺ 8° 35' καὶ 11° 51'.

Πλάτος Β: μεταξὺ 36° 57' καὶ 42° 5'.

404. Ἡ Πορτογαλλία κρατεῖ τοὺς δυτικὸς τόπους τῆς Χερσονήσου καὶ ἐπέχει ἐν μέρει τῆς παλαιᾶς Λυσιτανίας (318), ἀνήκουσα ὀλοκλήρως εἰς τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Εἶναι τόπος ὄρεινός, διακοπτόμενος ὑπὸ ὠραίων κοιλάδων, καὶ διαρρέεσθαι ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Ἰσπανίας πηγαζόντων ποταμῶν Μινίου (Minho), Δούρου καὶ Τάγου, ἐκβαλλόντων εἰς τὸν Ὠκεανόν, ἔχων καὶ κλίμα εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, καὶ μεταλλεῖα διάφορα· οἷον χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου, χαλκοῦ, ἄλατος καὶ μαρμάρων, καὶ γῆν εὐφορον, ἀλλ' ὄχι καλλιεργημένην καλῶς, παράγουσαν πορτογαλλία καὶ λεμόνια ἀφθόνως, καὶ κρασία καλλίστης ποιότητος· καὶ μέταξαν δὲ καὶ ὅλα τὰ μεσημβρινὰ ὄπωρικά εὐφορεῖ.

Διαιρεῖται δὲ ἡ Πορτογαλλία εἰς ἐξ ἑπαρχίας τὰς ἐξῆς. ἑπαρχία ἡ μεταξὺ Δούρου καὶ Μινίου, πρωτεύουσα Βράγα (Βρακιάτα Λύγουστα). — Πόρτον ἢ Ὀπόρτον (Portus calle κάτ. 80 χιλ:) λιμὴν καὶ ἐμπορεῖον

διάσημον διὰ τὰ ἐξαγόμενα κρασία τοῦ τόπου καὶ τὰ πορτογάλλια. — Ἡ ἐπαρχία Τραλοσμόντες (ἢ μεταξὺ τῶν βουνῶν) πρωτεύουσα Βραγάνσα. — Ἡ Βεΐρα, πρωτεύουσα Κοΐμβρη (κάτ. 16 χιλ.) περίφημος διὰ τὸ πανεπιστημειὸν τῆς. — Ἡ Ἐστραμαδούρα, πρωτεύουσα Λισαβῶνα, ἡ καθέδρα ὄλου τοῦ βασιλείου, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τάγου κειμένη καὶ περὶ τὰς 280 χιλ.: κατοίκων ἔχουσα. Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι τὸ Ἀλεντήιον καὶ ἡ Ἀλγάρβη πρὸς τὴν Μ-Δ: ἄκραν. Ὅλοι οἱ κάτοικοι, τῆς Καθολικοδυτικῆς θρησκείας ὄντες, συμποσοῦνται περὶ τὰ 3 ἑκατομ.: καὶ 400 χιλ.: ἔχοντες ὅμοια ἦθη καὶ χαρακτῆρα μὲ τοὺς Ἰσπανοὺς, καὶ Κυβέρνησιν Συναγματικὴν, — Λογίζεται δὲ ἡ ἐτησία πρόσδος αὐτῆς περὶ τὰ 12 ἑκατομ.: φρ: μὴ ἐπαρκοῦσα τὸ δὲ δημόσιον χρέος εἰς 160 ἑκατ.: ὁ τακτὸς στρατὸς εἰς 22 χιλ.: καὶ εἰς 40 πλοῖα τὸ πολεμικὸν ναυτικόν.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ Πορτογάλλια ὑπέστη τὰς αὐτὰς τύχας μὲ τὴν Ἰσπανίαν, καὶ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀράβων Μωαμεθανῶν μέχρι τοῦ 1139: τότε ἐλευθερωθέντες οἱ κάτοικοι ἐσύστησαν ἴδιον ἐλευθὸν βασιλείον μέχρι τοῦ 1380, ὅτε ὑπετάχθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας Φιλίππου τοῦ Β'. Περὶ δὲ τὰ 1640 ἀποστατήσαντες ἀνηγόρευσαν βασιλέα τὸν Δοῦκα τῆς Βραγάνσας Ἰωάννην Δ', τοῦ ὁποῖο ὁ οἶκος βασιλεύει μέχρι σήμερον. — Οἱ Πορτογάλλοι ἐφημίσθησαν κατὰ τὸν 16 καὶ 15^ο αἰῶνα διὰ τὰς κατὰ θάλασσαν ἀνακαλύψεις. Αὐτοὶ ἀνεκάλυψαν ὅλα σχεδὸν τῆς Ἀφρικῆς τὰ παράλια, καὶ διαβάντες τὸ Εὐέλπες Ἀκρωτήριον, ἔφθασαν κατὰ τὸ 1488 εἰς τὰς Ἰνδίας, ἀποκαταστάσαντες κύριοι ἀπεράντων κατακτήσεων εἰς τὴν Ἀφρικὴν, εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον οἱ Ὀλλανδοὶ τοῖς ἀφῆρσαν τὰς τῆς Ἀσίας, καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐστερήθησαν ἔ τῆς Βρασιλίας, τῆς κυριωτάτης καὶ μεγίστης ἀποικίας αὐτῶν εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Αἱ Ἀσόραι νῆσοι, αἱ Μαδέραι, καὶ ἄλλαι οἰκήσεις εἰς τὰ διάφερα παράλια τῆς Ἀφρικῆς, ἡ Γόα ἔ τὸ Μάκαον εἰς τὰς Ἰνδίας, μένουσιν ἔτι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Πορτογάλλων.

ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ.

Ἐκτασις ἐπιφαν: 337,686 χιλιαμ.: □ — Πληθ. 24,460,000.

Μήκος Ἀν: μεταξὺ 3^ο 20' καὶ 16^ο 12'.

Πλάτος Β: μεταξὺ 37^ο 56' καὶ 46^ο 40'.

405. Ἡ ἸΤΑΛΙΑ εἶναι ἡ μεγάλη ἐκεῖνη καὶ ἐπιμήκης, εἰς σχῆμα ὑποδάματος, χερσονήσος, ἡ ὀριζομένη πρὸς Β: ἀπὸ τὰς Ἄλπεις, αἵτινες τὴν χωρίζουσιν ἀπὸ τὴν Γαλλίαν, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἀυστρίαν, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ μέρη περικυκλουμένη ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸν καὶ Σικελικὸν καὶ Τυρρηνικὸν πέλαγος, καὶ διασχιζομένη καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ μήκος ὑπὸ τῆς σειρᾶς τῶν Ἀπεννίνων ὄρεων: ὅθεν καὶ ὑπὸ δύο κλιτύων διαιρεῖται, ὑπὸ μιᾶς τῆς ἀποληγούσης εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριατικῆς, καὶ ἑτέρας εἰς τὸ τῆς Μεσογείου. Εἶναι εἰς τῶν μεσημβρινωτέρων τόπων τῆς Εὐρώπης, ἔχων κλίμα θερμὸν καὶ ἐν γένει ὑγιεινόν, καὶ χώραν εὐφορον εἰς πάντα,

οὐχὶ ὅμως καὶ πανταχοῦ ἐπίσης καλῶς καλλιεργουμένην. Κατοικεῖται δὲ ὅλη ἡ χερσόνησος ἀπὸ $24 \frac{1}{2}$ ἑκατομ. περίπου κατοίκων (ὄλων ὄντων τῆς Καθολικοδυτικῆς θρησκείας) καὶ διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς 10 κράτη χωριστά, ἐξ ὧν 3 εἰσὶ βασιλείαι· τὸ Λομβαρδοβενετικόν, ὑποκείμενον εἰς τὴν Αὐστρίαν, τὸ τῆς Σαρδινίας, καὶ τὸ τῶν δύο Σικελιῶν, ἢ τὸ τῆς Νεαπόλεως, περιλαμβάνον καὶ τὴν νῆσον Σικελίαν.—Ἐν Μέγα Δουκάτον τὸ τῆς Τοσκάνης. Τρία Δουκάτα, τὸ τῆς Πάρμας, τὸ τῆς Μοδένης καὶ τὸ τῆς Λούκας. Τὴν Παππικὴν ἐπικράτειαν, τὴν τοῦ Ἁγίου Μαρίνου Δημοκρατίαν, καὶ τὸ Πριγκιπάτον τοῦ Μονάκου. Γεωγραφικῶς δὲ δύναται νὰ διαιρεθῇ ἡ Χερσόνησος αὕτη εἰς Ἄνω καὶ εἰς Κάτω Ἰταλίαν, καὶ εἰς Μέσην (283).

406. Τὸ ΣΑΡΔΙΝΙΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ, κείμενον Β-Δ: εἰς τὴν ἄνω Ἰταλίαν περιλαμβάνει· α) Τὸ Πεδεμόντιον, (Δουκάτον τοῦ Πεδεμοντίου) χώραν ἀξιόλογον καὶ καλλίστην, τῆς ὁποίας τὸ Ταυρίνον (Αὐγούστα Ταυρινῶν) εἶναι μητρόπολις καὶ καθέδρα ὄλου τοῦ βασιλείου ἐπὶ τοῦ Πάδου ποταμοῦ κειμένη (κάτ. 140 χιλ.). Ἄλλαι πόλεις αὐτοῦ ἀξιοί μνήμης εἰσὶν ἡ Ἀλεξανδρία, πόλις ὄχυρά ἐπὶ τοῦ Τανάρου ποταμοῦ (κάτ. 36 χιλ.).—Πλησίον αὐτῆς κεῖται τὸ χωρίον Μαρέγκον, ἐξάκουστον γενόμενον διὰ τὴν πρὸς τοὺς Αὐστριακοὺς μεγάλην μάχην καὶ νίκην τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος κατὰ τὸ 1800.—Οὐερκέλα, Ἀόστη, Ἀκούϊον καὶ Νοβάρα, παρὰ τῆ ὁποία κατὰ τὸ 1840 ὁ βασιλεὺς τῆς Σαρδινίας Κάρολος Ἀλβέρτος, ἤττηθης ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν, παρητήθη τοῦ θρόνου.— β) Τὴν Σαβοΐαν (Δουκάτον τῆς Σαβοΐας) ἠνωμένην ποτὲ μὲ τὴν Γαλλίαν, καὶ χωριζομένην διὰ τῶν Ἄλπεων ἀπὸ τὸ Πεδεμόντιον, μὲ τὸ ὅποιον τώρα κοινώνει ἡ Σαβοΐα διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς εἰς τὸ ὄρος Κένισον (Cenis) πρωτεύουσα ἡ Σιαμπερή.— γ) Τὴν περιοχὴν τῆς Γενούας (Genova) παρὰ τὴν παραλίαν κειμένην. Γένοβα, ἐπίσημος διὰ τὰ μεγαλοπρεπῆ της κτίρια καὶ τὴν παλαιάν της ἐμπορίαν (κάτ. 180 χιλ.)· ἡ πόλις αὕτη κοινώνει μετὰ τοῦ Ταυρίνου διὰ σιδηροδρόμου.— Ἄλλαι πόλεις· Σαβόνη καὶ Οὐεντιμίλη.— δ) Τὴν νῆσον Σαρδινίαν (Σαρδώ) χωριζομένην ἀπὸ τὴν Κορσικὴν νῆσον (Κύρνον) ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βονιφατίου· πρωτ. Καλλιάρη, (κάτ. 35 χιλ.)· ἔχουσα καὶ πανεπιστημεῖον.— ε) Ἡ Κομητία τῆς Νίσης ἢ Νίκης· πρωτ. Νίσση (κάτ. 27 χιλ.)· εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, ὀνομαστὴ διὰ τὸ εὐκρατον τοῦ κλίματός της, εἰς τὴν ὁποίαν πανταχοῦθεν συρρέουσιν οἱ πάσχοντες ξένοι διὰ νὰ ἀναλάβωσιν ἐκεῖ τὰ τῆς υγείας των.—Τὸ βασιλεῖον τοῦτο κατέστη κατὰ τὸ 1848 συνταγματικὴ μοναρχία περιέχουσα $4 \frac{1}{2}$ ἑκατ. πληθ.

Τὸ Πριγκιπάτον τοῦ Μονάκου ἔγκειται εἰς τὸ κράτος καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν διατελεῖ τοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνίας· προσκείμενον εἰς τὴν Κομητιάν τῆς Νίσης ἔχει 7 χιλ: κατ: καὶ μικρὰν πόλιν ὁμώνυμον.

407. Τὸ ΛΟΜΒΑΡΔΙΚΟΝ ἢ Λομβαρδοβενετικὸν βασιλεῖον, ὑποκείμενον εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν τῆς Αὐστρίας (πληθ. 4,900,000) καὶ διοικούμενον ὑπὸ ἐνὸς Ἀντιβασιλέως. Σύγκειται δὲ ἐκ δύο ἐκτεταμένων χωρῶν δηλ: ἐκ τῆς χώρας τῆς ποτὲ Ἑνετικῆς Δημοκρατίας, καταργηθείσης ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος τὸ 1796, καὶ τῆς Μεδιολανείου.— Ἡ Μεδιολάνειος περιλαμβάνει Α') τὸ Δουκάτον τοῦ Μιλάνου· πόλεις Μιλάνον (Μεδιόλανα) καθέδρα, ὅπου διατρίβει ὁ Ἀντιβασιλεὺς, περιέχουσα 150 χιλ: κατοίκων.— Πανῖα, παλαιὰ καθέδρα τοῦ βασιλείου τῶν Λομβαρδῶν, περίφημος διὰ τὸ πανεπιστημεῖον τῆς (κάτ: 23 χιλ:).— Λόδιον, Κρεμόνα, Βεργάμη καὶ Κόμος, παρὰ τὴν ὁμώνυμόν τῆς λίμνην.— Β') Τὸ Δουκάτον τῆς Μαντουίας, ἔχον πρωτεύουσαν τὴν ὁμώνυμόν του πόλιν, περικυκλουμένη ἀπὸ τὸν Μίγκιον ποταμὸν (κάτ: 25 χιλ:).— Γ') Τὴν Οὐαλεντινήν, ἥτις εἶναι κοιλάς διαβρεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἀδδούα ποταμοῦ πρωτ: Σόνδριον. — Δ') Τὴν Ἑνετικὴν χώραν· πόλεις· Ἑνετία ἢ Βενετία, κτισμένη ἐπὶ 72 νησιδίων εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου, καὶ διαχωριζομένη ὑπὸ πλῆθους διωρύγων, τὰς ὁποίας διαβαίνουσι ἐπὶ πεντακοσίων γεφυρῶν (κάτ: 115 χιλ:).— Βερόνα, ἐπὶ τοῦ Ἀδίγου (κάτ: 60 χιλ:).— Παταύιον παρὰ τὸν Βρένταν, σφημισμένη πόλις διὰ τὸ πανεπιστημεῖον τῆς (κάτ: 50 χιλ:).

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ Βενετία, συνοικισθεῖσα κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων τῆς Ἀρκτου ἀπὸ τινος πρόσφυγας κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα μ. Χ. ηῤῥήθη κατ' ὀλίγον καὶ ἐπιστήθη ὡς δημοκρατία ἀνεξάρτητος, διοικουμένη ὑπὸ ἐνὸς ἀρχηγοῦ λεγομένου Δουκῆς περὶ τὸν Ζ' αἰῶνα· δοθεῖσα δὲ εἰς τὸ ἐμπόριον κατήντησε ν' ἀποκτήσῃ θαλάσσιον δύναμιν τσαούτην, ὥστε περὶ τὸν ΙΕ' αἰῶνα, ἔχουσα ὅλον τὸ ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀνατολῆς, μετὰ τῆς δημοκρατίας τῶν Γενουησίων, ἐξήπλωσε τὰς κατακτήσεις αὐτῆς εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἔκ τῶν Αἰγαίων πέλαγος, κυριεύσασα τὴν Κρήτην, τὴν Κύπρον, τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἔχουσα σχεδὸν ὑποχείριον καὶ αὐτὴν τὴν Αὐτοκρατορίαν τῶν Βυζαντινῶν. Περὶ τὸν ιε' αἰῶνα αἱ ἐσωτερικαὶ διχόνοια μεταξὺ τῶν εὐγενῶν καὶ τοῦ λαοῦ ἔφεραν τὴν μεταβολὴν τοῦ πολιτεύματος εἰς Ἀριστοκρατίαν καταδυναστευτικὴν, ἣ δὲ ἄλλως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ ἄλλαι περιστάσεις ἐξωτερικαὶ ἐπέφεραν κατὰ μικρὸν τὴν ἐξασθένησιν τῆς Ἀριστοκρατίας ταύτης, ὥστε περὶ τὸ 1796 ὑπέκυψεν εἰς τὰ τροπαιοῦχα ὅπλα τῶν Γάλλων. Κατὰ τὸ 1805 ἡ Ἑνετικὴ ἐπικράτεια ἐμερίσθη μεταξὺ τῆς Γαλλίας καὶ Αὐστρίας· κατὰ δὲ τὸ 1814 ἠνώθη μετὰ τὴν Λομβαρδίαν εἰς ἓν κράτος ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς Αὐστριακῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ Βενετία τὴν σήμερον εἶναι βασιλικὸς ναύσταθμος τῆς Αὐστρίας, καὶ ἐλεύθερος λιμὴν ἐμπορικός· ἔχει δὲ πολλὰ μνημεῖα τῆς παρελθούσης δόξης τῆς, ἐν οἷς ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Μάρκου εἶναι περιβλεπτός, οἰκοδομηθεῖσα τὸν δέκατον αἰῶνα

μ. Χ. κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἀρχιτεκτονικὴν, καὶ πολλὰς ἀρχαιότητας Ἑλληνικὰς μετακομισθεῖσας ἐκ τῆς Ἑλλάδος.

408. Τὸ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΗΣ ΠΑΡΜΑΣ ἔχει ἑκτασίην τριακοσίων λευγ. □ καὶ πληθ. 507 χιλ. κείμενον πρὸς Ν: τοῦ Πάδου. — Πόλεις: Πάρμα (κάτ. 40 χιλ.) πρωτεύουσα, καὶ Πλακεντία, καλῶς κτισμένη πόλις παρὰ τὸν Πάδον (κάτ. 30 χιλ.).

409. Τὸ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΗΣ ΜΟΔΕΝΗΣ πρὸς Μ: συνορεύον μὲ τὸ ἀνωτέρω ἔχει 277 λευγ. □ ἑκτασίην καὶ πληθ. 590 χιλ. ἀνήκον εἰς κλάδον τοῦ Αὐστριακοῦ Οἴκου. — Πόλεις: Μόδενα, πρωτεύουσα καὶ ὠραιοτάτη τῶν Ἰταλικῶν πόλεων, ἔχουσα καὶ δημόσια καταστήματα ὠραία, καὶ Ἀκαδημίαν τῶν ὠραίων τεχνῶν (κάτ. 30 χιλ.) — Ρέγγιον, βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις, πατρὶς τοῦ ποιητοῦ Ἀρίστου (κάτ. 18 χιλ.) — Καρράρα (κάτ. 5 χιλ.) καὶ Μάσσα πλησίον τῆς θαλάσσης (κάτ. 10 χιλ. καὶ αἱ δύο ὀνομασται διὰ τὰ ἐξορυσσόμενα πλησίον αὐτῶν ὠραία μάρμαρα, ἔχουσαι καὶ αἱ δύο Ἀκαδημίας τῆς Γλυπτικῆς.

410. ΤΟΣΚΑΝΑ ἢ Μέγα Δουκάτον τῆς Τοσκάνης (πληθ. 1 ἑκατομ. 800 χιλ. καὶ ἑκτασίς 1100 λευγ. □) τόπος βουνώδης, περιέχων εὐκάρπους καὶ καλλιεργημένας πεδιάδας, καὶ ποτιζόμενος ὑπὸ τοῦ Ἄρνου. — Πόλεις: Φλωρεντία (κάτ. 110 χιλ.) διὰ μέσου τῆς ὁποίας ῥέει ὁ Ἄρνος, φημισμένη διὰ τὴν ὠραιότητα τῶν κτιρίων τῆς, διὰ τὴν βιβλιοθήκην τῆς, ἐπονομαζομένην τῶν Μεδίκων, καὶ διὰ τὸ μουσεῖόν τῆς τὸ θαυμαστόν διὰ τὰς εἰκόνας, ἀγάλματα ἀρχαῖα κλ. ὅπου εὐρίσκειται καὶ τὸ θαυμαστόν ἀρχαῖον ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης, τῆς ἐπονομαζομένης τῶν Μεδίκων. — Σιένα, εἰς τὰ ὄρη (κάτ. 24 χιλ.) ἄλλοτε πρωτεύουσα δημοκρατίας. — Πρὸς Ν: Πείσαι, πλουσία ποτὲ καὶ ἀνθηρὰ δημοκρατία, νῦν δὲ ἐκπεσμένη καὶ ὀλιγάνθρωπος πόλις (κάτ. 20 χιλ.) διασώζουσα πολλὰ λαμπρὰ κτίρια, ἐν οἷς ἡ ἐκκλησία τῆς μητροπόλεως, ὁ κεκλιμένος πύργος, ὡν κωδωνοστάσιον, καὶ τὸ νεκροταφεῖον, ὀνομαζόμενον ἱερὸν πεδίον (Campo Santo), διότι τὸ εἰς αὐτὸ χῶμα μετέφερον ἐκ τῆς Ἱερουσαλήμ μὲ 50 γαλέρας οἱ Πεισᾶται δημοκρατούμενοι. Ἡ Πείσα εἶναι πατρὶς τοῦ Γαλιλαίου. — Λιβόρνον, διασημώτατον ἐμπορεῖον τῶν παραλίων πόλεων τῆς Ἰταλίας (κάτ. 75 χιλ. μὲ τοὺς τῆς περιοχῆς τῆς, ἐν οἷς καὶ πολλοὶ Γραικοὶ καὶ Ἕλληνες).

ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΗΣ ΛΟΓΚΑΣ, κείμενον μεταξύ Μοδένης καὶ Τοσκάνης, ἔχει 55 λευγῶν □ ἑκτασίην καὶ πληθ. 155 χιλ. — Πρωτεύουσα Λούκα (κάτ. 25 χιλ.) κειμένη εἰς εὐκαρπὸν καὶ χαριεστάτην πεδιάδα· ἐδόθη ὡς ἴδιον ψῆμισμα εἰς τὸν ποτὲ Δοῦκα τῆς Πάρμας καὶ Πλακεντίας

κατὰ τὸ 1815 συστήθεισα εἰς Δουκάτον· ἀλλ' ἀποβιώσαντος τούτου, προσετέθη εἰς τὴν Τοσκάναν. Εἰς τὸν Μέγαν Δοῦκα τῆς Τοσκάνης ὑπόκειται ἐπίσης καὶ ἡ παρακειμένη νῆσος Ἐλβα (414).

Σημ. Ἡ Τοσκάνα εἶναι εἰς τῶν εὐφωτετέρων καὶ μᾶλλον καλλιεργημένων τόπων τῆς Ἰταλίας, παράγων διάφορα προϊόντα τῆς γεωργίας, καὶ χειροτεχνήματα μεταξωτὰ καὶ ἀλαβάστρινα, γυναικίους πῖλους ἐκ λεπτοῦ ψιαβίου κλ. ἐχρημάτισε δὲ ἐπὶ τῶν ἡγεμόνων τῆς Φλωρεντίας Μεδίκων ἡ ἐστία τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν εἰς τὴν ἑσπερίαν Εὐρώπην ἀπὸ τοῦ 16^{ου} αἰῶνος. Ἡ Φλωρεντία κοινωνεῖ μετὰ τῆς Διθόρνου διὰ σιδηροδρόμου διερχομένου διὰ Πεισῶν ἔξ Λούκας.

411. Ἡ ΠΑΠΠΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ, ἢ Ποντιφικῆ, τῆς ὁποίας κυριάρχης εἶναι ὁ Πάππας, ἡ νομιζομένη ἐπὶ γῆς ὁρατῆ κεφαλὴ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας· περιέχει δὲ πολλὰς ἐπαρχίας, ἐκτεινομένη παρὰ τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον καὶ παρὰ τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, κειμένη μεταξὺ τῆς Τοσκάνης καὶ τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως (πληθ. 3 ἑκατομ.).

Αἱ ἐπαρχίαι αὐτῆς εἶναι αἱ ἐξῆς·

Ἡ Βολωνικῆ, πρωτεύουσα Βολωνία (ἢ Βονωνία), (κάτ. 75 χιλ.), ὄνομασθὴ διὰ τὸ εἰς αὐτὴν ἐπιστημονικὸν κατάστημα. — Ἡ Φεῤῥαρικῆ; πρωτεύουσα Φεῤῥάρα, (κάτ. 24 χιλ.) πατρὶς τοῦ ποιητοῦ Ἀρίστου (*); ἔχουσα καὶ φρούριον ὄχυρόν. — Ἡ Ῥωμανία, πρωτεύουσα Ῥαβέννα, πόλις τὸ πάλαι ἐπίσημος καὶ παράλιος, ἀλλὰ νῦν ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης ὑπὲρ τὴν μίαν λεύγαν (κάτ. 20 χιλ.). — Ἡ Μάρκα τοῦ Ἀγκῶνος, πρωτεύουσα Ἀγκῶν, εὐλίμενος πόλις εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀδριατικοῦ (κάτ. 36 χιλ.). — Ἡ Περουσιακῆ, πρωτεύουσα Πέρουσα, (κάτ. 30 χιλ.) πλησίον τῆς Τρασυμένης λίμνης. — Τὸ Δουκάτον τοῦ Οὐρβίνου, πρωτ. Οὐρβινον, (κάτ. 12 χιλ.), ὅπου ἐγεννήθη ὁ περίφημος ζωγράφος Ῥαφαῆλος.

Ἡ Ὀμβρία, πρωτεύουσα Σπολέτον (Σπολήτιον). — Τὰ Πατρῶα (ἢ πατρικὴ κληρονομία) τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, πρωτεύουσα Ῥώμη, ἀρχαία καὶ ἀξιοθέατος πόλις διὰ τὰ πολλὰ κτίριά της τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ μεταγενέστερα· μεταξὺ 364 ἐκκλησιῶν ἡ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου εἶναι ἡ ὠραιότατη καὶ μεγαλοπρεπεστάτη πασῶν τῶν τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου ἐκκλησιῶν. Ἡ οἰκοδομὴ αὕτη ἤρχισε τὸ 1506 καὶ εἰς ἐνὸς αἰῶνος διάστημα ἐτελείωσε, δαπανηθέντων 240 ἑκατ. φρ. Ἡ πόλις, κτισμένη καὶ εἰς τὰς δύο ὄχθας τοῦ Τιβέρεως, εἶναι ἡ καθέδρα τοῦ Πάππα, κατοικοῦμένη ὑπὸ 180 χιλ. ψυχῶν. — Πλησίον αὐτῆς εἶναι καὶ τὸ Τίβολι (Τίβουρον) περίφημον διὰ τοὺς καταρράκτας τοῦ Τιβέρεως πτ: (Ἀνίου).

(*) Κατ' ἄλλους ἐγεννήθη εἰς τὸ Ῥέγγιον, ὡς εἶπομεν ἄνωτέρω, ἐτάφη δ' εἰς τὴν Φεῤῥάραν.

— Οὐέλлетρον· Παλεστρίνη (Πραϊνεστός), καὶ Ὡστία εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τιβέρεως, ἐπίνειον τῆς Ῥώμης.

Ἡ μικρὰ Δημοκρατία, ὀνομαζομένη τοῦ ἈΓΙΟΥ ΜΑΡΙΝΟΥ, ἐγκλείεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς Παππικῆς ἐπικρατείας, διατελοῦσα αὐτόνομος ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Πάππα. ἔχει δὲ τεσσαρῶν λευγῶν τετραγωνικῶν ἑκτασίαν καὶ 7 χιλ. κατοίκ. συγκειμένη ἀπὸ τὴν ὁμώνυμον πόλιν τοῦ ἈΓΙΟΥ ΜΑΡΙΝΟΥ καὶ ἀπὸ 4 περίξ αὐτῆς χωρία· ἐσυστήθη δὲ περὶ τὸν 5' αἰῶνα ὑπὸ τινος ἀσκητοῦ, τῶνομα Μαρίνου, συνοικισαντός τινος περὶ τὴν σκῆτην του.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ κοσμικὴ ἐξουσία τοῦ Πάππα, ὄντος ἀπλοῦ ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης, ἤρχισε τὸ 754 μ. Χ. τοῦ Πεπίνου βασιλέως τῆς Γαλλίας δωρήσαντος εἰς αὐτὸν τὸ Δουκάτον τῆς Ῥώμης καὶ τῆς Ῥωμανίας. Προϊόντος τοῦ χρόνου προσεκλήθησαν καὶ ἄλλοι τόποι διὰ δωρήσεως ἢ κληρονομίας ἢ καὶ κατακτήσεως, ὥστε μέχρι τοῦ 1600 ἐσχηματίσθη κράτος ἀρκετὰ εὐρύχωρον τὸ λεγόμενον τῆς Ἐκκλησίας ἢ Παππικόν, περιλαμβάνον τὴν ἀρχαίαν Ῥώμην, τὸ Λάτιον, τὴν Ὀμβρίαν, τὸ Πίκενον καὶ μέρος τῆς Κισαλπινῆς Γαλατίας. Ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως (τὸ 1797) μετεποιήθη πρῶτον εἰς Δημοκρατίαν, ἔπειτα δὲ συμπεριελήθη εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Ἰταλίας· κατὰ δὲ τὸ 1814 ἀπεδόθη εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ Πάππα ἀποκαταστηθὲν, ὅπως σχεδὸν ἦτο καὶ ἀπ' ἀρχῆς. Ὁ κυριάρχης Πάππας ἐκλέγεται ἱερόδιδος ὑπὸ τῶν $\frac{2}{3}$ τῶν ψηφοφορούντων (70 τὸ πλεόν) Καρδιναλίων, συνερχομένων εἰς τὸ ἐν Ῥώμῃ παλάτιον, τὸ λεγόμενον Βατικανόν. Οἱ Καρδιναλίοι εἶναι οἱ Ὑπεργοὶ καὶ οἱ Διοικηταὶ τοῦ τόπου, καὶ οἱ πρέσβεις οἱ ἀποστελλόμενοι εἰς τὰς χριστιανικὰς ἀλλὰς.— Πληθ. 3 ἑκατομ. καὶ ἑκτασίς 2,223 λευγῶν τετραγ. — Κυβέρνησις ἀπόλυτος. — Δημόσιον χρέος 400 ἑκατομ. φρ. στρατὸς τακτὸς 16 χιλ. Ἐκκλησιαστικοὶ 45 χιλ. καὶ 8 χιλ. μοναχὰι (καλογραφαί).

412. Τὸ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ (καὶ τῶν δύο Σικελιῶν λεγόμενον) κατέχει τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς Ἰταλίας. Εἶναι τόπος θαυμασιος διὰ τὴν εὐφορίαν του εἰς πάντα, καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς κρασία, ἀλλὰ κοινῶς εἶναι ὀλίγον καὶ κακῶς δουλευμένη ἢ γῆ· ἡ δὲ βιομηχανία πολλὰ ὀλίγον καὶ αὐτὴ προοδεύει. Διαιρεῖται δὲ τὸ ἐπὶ τῆς Ἰταλίας μέρος εἰς τέσσαρας νομοὺς ὀνομαζομένους· Γῆ τῆς Καλλιεργίας, Ἀβρουζαί, Πουλλία, Καλάβρια· καὶ διοικητικῶς εἰς 15 ἐπαρχίας· ἡ δὲ Σικελία διαιρεῖται εἰς 7 ἐπαρχίας. Οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται εἰς 8 ἑκατομ. καὶ 700 χιλ. ὅλοι τὴν Καθολικοδυτικὴν θρησκείαν πρεσβεύοντες. — Κυβέρνησις, Μοναρχία ἀπόλυτος.

413. Ὀνομαστότεραι πόλεις εἰσὶν· Εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, — Γαέτα, πρὸς τὸ σύνορον τῆς Παππικῆς ἐπικρατείας, παράλιος μὲ ἐχυρὸν φρούριον (κάτ. 15 χιλ.). — Κάπουα, ἐπὶ τοῦ Οὐολτούρνου ποταμοῦ μὲ φρούριον πλησίον τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Καπύης (κάτ. 8 χιλ.). — Νεάπολις, εἰς τὸν ὁμώνυμον αὐτῆς κόλπον κειμένη πλησίον τοῦ Βεσουβίου, καθέδρα τοῦ βασιλείου, ἔχουσα 480 χιλ. κατοίκων περίπου, πολλὰ ὠραία κτίρια, μουσεῖον ἀρχαιοτήτων σημαντικόν, καὶ πανεπιστή-

μειον εἶναι δὲ ἡ ὠραιότατη καὶ μεγίστη πόλις τῆς Ἰταλίας μὲ λιμένα ἀξιόλογον ἐπὶ τῆς Μεσογείου. Ἐν μέρος τῶν κατοίκων αὐτῆς, οἱ λεγόμενοι Λαζαρόνοι, ζῶσιν ἀνέστιοι καὶ ἀκτήμονες εἰς τὰς ὁδοὺς. Πλησίον τῆς Νεαπόλεως εἶναι καὶ ἡ κώμη Πόρτικον, κτισμένη ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς Ἡρακλείας (198) καὶ αἱ Πουζόλαι, πόλις γνωστὴ διὰ τὴν ἐξ αὐτῆς ἐξαγομένην γῆν καὶ ἐπονομαζομένην Πουζολάναν (ὁμοίαν μὲ τὴν παρ' ἡμῖν Θηραϊκὴν γῆν), τὴν ὁποίαν οὖσαν γέννημα τοῦ Ἡφαιστείου ἀναμιγνύουσι μὲ ἄσβεστον καὶ κτίζουσιν ἐν τοῖς ὕδασι· διότι αὕτη ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ σκληρύνηται εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ μάλιστα τὸ θαλάσσιον, ὡς νὰ συγκολλᾷ εἰς ἓν σῶμα ἀδιάσπαστον τοὺς συγκτιζομένους λίθους. — Σάλερνον, εὐλίμενος πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμώνυμου αὐτῆς κόλπου, πλησίον τῆς ὁποίας εὐρίσκονται καὶ ἐρείπια ἀρχαιοτήτων κυκλωπέων Ἑλληνικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν. — Εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον, Μαμφρεδονία (κάτ. 5 χιλ.) καεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὸ 1620. — Βαρλέττα, παράλιος καὶ ἐμπορικὴ πόλις (κάτ. 18 χιλ.). — Βάριον, ὁμοίως ἐμπορικὸς καὶ ἐχυρὸς λιμὴν, ἐξάγων ἐλαιόλαδον καὶ πανικὰ (κάτ. 20 χιλ.). — Βρεντέσιον καὶ Ὄτρανδον παρὰ τὸν αὐτὸν κόλπον. — Κρότων καὶ Τάρας, εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον ταύτης τῆς τελευταίας πόλεως, καὶ Ῥήγιον, πρὸς τὴν Ν: ἄκραν ἀντικρυ τῆς Σικελίας, ἀρχαία καὶ ἐμπορικωτάτη ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσηνίας (κάτ. 20 χιλ.).

414. Εἰς τὸ βασιλείον τῆς Νεαπόλεως ἀνήκει ὁμοῦ μὲ ἄλλας τινὰς νήσους καὶ ἡ Σικελία, χωριζομένη ὑπὸ τῶν ὀρέων εἰς τρεῖς εὐφορωτάτας κοιλάδας, πολιτικῶς δὲ οὖσα διηρημένη εἰς 7 ἐπιτροπείας ἢ διοικήσεις, ὑποκειμένας εἰς ἓνα ἀντιβασιλεῖα. — Ἡ Λίτνα, ἡφαιστειον ἐν ἐνεργείᾳ, εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς νήσου (303). Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς συμποσοῦνται εἰς ἓν περίπου ἑκατομ. καὶ ὀκτακοσίας χιλ.: ὅλοι ὄντες τῆς Καθολικοδυτικῆς θρησκείας. — Πόλεις· Πάλερμον (Πάνορμος) πρωτεύουσα καὶ παράλιος εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς νήσου, ἔχουσα 180 χιλ. κατοίκων. — Εἰς τὴν Ἀν: πλευρὰν Μεσσηνίας, κειμένη εἰς τὸν ἀπ' αὐτῆς ὀνομαζόμενον πορθμὸν (κάτ. 80 χιλ.) ὄχυρά καὶ εὐλίμενος πόλις, τὸ περισσότερον μέρος τῆς ὁποίας εἶχε κατεδαφισθῆ ὑπὸ σεισμοῦ τὸ 1783. Πλησίον αὐτῆς εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ πορθμοῦ εὐρίσκεται ὁ θαλασσοστρόβιλος τῆς Χαρύδδεως, καὶ ἀντικρυ, κατὰ τὴν Καλάβριαν, ὁ σκόπελος τῆς Σκύλλης, τόσον ἐπικίνδυνον εἰς τοὺς ἀρχαίους. — Συράκουσαι, παράλιος καὶ ἀρχαία πόλις, πατρίς τοῦ Ἀρχιμήδους (κάτ. 20 χιλ.). — Κατάνη, μεταξὺ Συρακουσῶν καὶ Μεσσηνίας, ἀρχαία καὶ ὠραία πόλις (κάτ. 50 χιλ.) ἔχουσα πανεπιστημεῖον καὶ Ἀκαδημίαν τῶν τεχνῶν.

(ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. ΚΟΚΚΩΝΗ.)

12

Αἱ ἐκρήξεις τῆς Αἴτνης κατέστρεψαν αὐτὴν σχεδὸν ὅλην κατὰ τὸ 1693, καταχώσασαι καὶ μέρος τοῦ λιμένος αὐτῆς.—Εἰς τὴν Μ: πλευρὰν, Γίργαντον (κάτ. 18 χιλ.) πλησίον τῶν ἐρείπιων τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἣτις ἐλέγετο Ἀκράγας κατοικουμένη τότε ὑπὸ 800 χιλ: περίπου.—Δρέπανον (Trapani) πρὸς Δ: μὲ λιμένα ἐχυρὸν καὶ 25 χιλ. κατοίκων, τῶν ὁποίων πολλοὶ ἀλιεύουσι τὸ κοράλιον, καὶ κατασκευάζουσιν ἐξ αὐτοῦ πολλὰ κοσμήματα.

Πρὸς Β: τῆς Σικελίας κεῖνται αἱ νῆσοι τοῦ Αἰόλου ἠφαίστειαι οὔσαι (305), ἐξ ὧν αἱ ἀξιολογώτεραι λέγονται Λιπάραι καὶ Στρόμβολον. Εἰς τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως κεῖνται ἡ Ἴσχια καὶ ἡ Καπρία. Πρὸς Μ: δὲ τῆς Σικελίας, ἡ Μάλτα (Μελίτη πληθ. 90 χιλ.), βράχος σχεδὸν ἀκαρπος, παράγων ὁμως περιόρημα πορτογάλλικ. ἀνῆκε ποτε εἰς τὸ τάγμα τῶν ἵπποτῶν τῆς Μάλτας, νῦν δὲ ὑπόκειται εἰς τὴν Ἀγγλίαν.—Πρωτ. Βαλέττα, μὲ φρούριον καὶ λιμένα κάλλιστον (κάτ. 50 χιλ.).—Γότζον (Γαῦλος), μικροτέρα καὶ εὐφορωτέρα τῆς Μάλτας, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀγγλων καὶ αὐτὴ οὔσα (κάτ. 3 χιλ. καὶ 15 χιλ. οἱ ὅλης τῆς νήσου).—Μεταξὺ Σικελίας καὶ Ἀφρικῆς κεῖται ἡ νῆσος Λαμπέδουσα, ὑπαγομένη εἰς τὸ Σαρδινικὸν βασίλειον.

Παρὰ τὴν παραλίαν τῆς Τοσκάνης, καὶ εἰς τὸν Μέγαν Λοῦκα αὐτῆς ἀνήκουσα, κεῖται ἡ νῆσος Ἐλβα (πληθ. 14 χιλ.), ἔχουσα μεταλλεῖα σιδήρου ἄφθονα, καὶ δύο πόλεις, ἐξ ὧν ἡ μὲν Λιμὴν Λογγῶνος, ἡ δὲ Λιμὴν Φεραίου λέγεται. Ναπολεὼν ὁ Α', ἐκπεσὼν τοῦ θρόνου τῆς Γαλλίας, διέμεινεν εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον ὡς βασιλεὺς αὐτῆς ἀπὸ τὸν Μάϊον τοῦ 1814 μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1815.

418. ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ Ἰταλία κατοικουμένη τὸ ἀρχαῖον ὑπὸ πολλῶν μικρολαῶν αὐτοδιοικήτων, ἐξ ὧν οἱ περισσότεροι, οἱ τῶν μεσημβριωτέρων μερῶν αὐτῆς μάλιστα, εἶχον καὶ τὴν αὐτὴν καταγωγὴν μὲ τοὺς Ἕλληνας, ὑπετάχθη εἰς τὴν Ῥώμην δημοκρατουμένην. Αὕτη κτισθεῖσα κατὰ τὸ 753 π. Χ. ἐδιοικήθη τὸ πρῶτον ὑπὸ βασιλέων· μετὰ δὲ 243 ἔτη δημοκρατηθεῖσα, ἐκυρίευσεν κατὰ μικρὸν τῆς Ἰταλίας, ἔπειτα δὲ ἐξήπλωσεν τὸ κράτος αὐτῆς εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ τότε γνωστά μέρη τῆς οἰκουμένης. Ὁ Αὐγουστος, 30 ἔτη π. Χ. καταλύσας τὴν δημοκρατίαν ἀνηγορεύθη Ἀυτοκράτωρ, καὶ ἐπὶ 400 ἔτη ἐδιοικήθη ἡ ἀπέραντος ἐκείνη Ἀυτοκρατορία ὑπὸ τῶν διαδόχων του, ὅτε καὶ διηρέθη ἕρσιτικῶς εἰς δύο (ἐπὶ Ἀρκαδίῳ καὶ Ὀνωριῳ) εἰς Ἀυτοκρατορίαν τῆς Δύσεως, ἔχουσαν ἔδραν τὴν Ῥώμην, καὶ εἰς Ἀυτοκρατορίαν τῆς Ἀνατολῆς, ἔχουσαν ἔδραν τὴν Κωνσταντινούπολιν (416). Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ Δυτικὴ Ἀυτοκρατορία διεμελίσθη ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ αὐτὴ ἡ Ἰταλία κατεκλύσθη πρῶτον ὑπὸ τῶν Ὀστρογότθων, ἔπειτα ὑπὸ τῶν Λομβαρδῶν συστησάντων μίαν Μοναρχίαν. Κατὰ δὲ τὸ 774 μ. Χ. Κάρολος ὁ Μέγας ὑπέταξεν ὅλην τὴν Ἰταλίαν, ἣτις μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὑπέπεσεν εἰς διαφόρων Μοναρχῶν ἐξουσίαν, διαίρεθεῖσα καὶ εἰς διάφορα κράτη. Τότε ἐσυστήθη καὶ ἠυξήθη καὶ ἡ κοσμικὴ ἐξ-

σία τοῦ Πάππα γενομένου καὶ πολιτικοῦ ἡγεμόνος (411). Οἱ Γερμανοί, οἱ Γάλλοι, οἱ Ἴσπανοί, ἐξουσίασαν κατὰ διαφόρους καιροὺς τὴν Ἰταλίαν· καὶ οἱ Γάλλοι τελευταῖον ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ Μεγάλου ἐκράτησαν αὐτῆς μέχρι τοῦ 1814, ὅτε ἐουστῆθησαν ὀριστικῶς τὰ διάφορα μνημονευθέντα ἀνωτέρω κράτη, ἔχοντα διαφόρους Κυβερνήσεις μὴ συνταγματικές. Ἀλλὰ κατὰ τὴν τελευταίαν Γαλλικὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1848 ὅλη ἡ Ἰταλία ἐκινήθη, καὶ ὅλα τὰ Δουκᾶτα καὶ τὸ Παπικὸν κράτος ἀνεκρηύθησαν εἰς Δημοκρατίας· ἀλλ' ἡ ἐπέμβασις τῆς Αὐστρίας καὶ Γαλλίας ἐπανεφέρει τὰ πράγματα εἰς τὴν πρότεραν αὐτῶν κατάστασιν.

Ἡ Ἰταλία ἀνήκουσα εἰς τὰς μεσημερινωτάτας χώρας τῆς Εὐρώπης ἔχει κλίμα εὐκρατον καὶ ὑγιές, καὶ χώραν εὐφορον καὶ τερπνὴν, ἧτις ἤθελεν εἶσθαι καὶ ἡ πλουσιωτάτη πασῶν, ἐὰν οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶχον πλειοτέραν δραστηριότητα. Τὰ ὄρη αὐτῆς περιέχουσι μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ καὶ διάφορα μάρμαρα· αἱ δὲ πεδιάδες εὐφοροῦσι καθ' ὅλα τὰ προϊόντα τῶν εὐκράτων κλιμάτων, δίδουσαι δρύϊον, παμβάκιον, ἐλαιόλαδον, πορτογάλλια, λεμόνια κτλ. — Ἡ κτηνοτροφία, ἡ μελισσοουργία, καὶ ἡ τροφή τοῦ μεταξοσκώληκος εὐδοκίμοισι κάλλιστα· ἡ δὲ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον ἐξέπεσαν πολὺ νῦν, στερηθέντα τῆς προτέρας αὐτῶν ἐνεργείας. Αἱ ἐπιστῆμαι καὶ τὰ γράμματα μετὰ τῶν ὠραίων τεχνῶν ἤνθησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν κατὰ τὸν 16^ο καὶ 17^ο αἰῶνα, καὶ καλλιεργοῦνται εἰσέτι εὐστόχως καὶ μάλιστα ἡ Μουσικὴ, δὲν διασώζουσιν ὅμως πλέον τὸ ἀκμαῖον οὐδὲ τὴν λαμπρότητα ἐκείνην, τὴν ὅποιαν εἶχον πρότερον. — Ὁ λαὸς τῆς Ἰταλίας ἐν γένει εἶναι πνευματώδης, εὐθυμος, τεχναστικός, ὀπωσοῦν ἐπίμων, φιλέκδικος, καὶ ἔχων πολλὴν ἐπιτηδειότητα εἰς τὰς τέχνας· ἡ γλῶσσα ἡ Ἰταλικὴ εἶναι ἀρμονικὴ καὶ ποιητικὴ· λαλεῖται δὲ καθαρωτάτῃ εἰς τὴν Τοσκάνην, ἀλλ' ἡ ἐν Ῥώμῃ ἐπικρατοῦσα προφορὰ κρίνεται προτιμότερα.

ΤΟΥΡΚΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ.

Ἐκτασις εἰς χιλιάμ. □ 521,200.—Πληθ. 15,500,000.

Μῆκος Ἀνατ: μεταξύ 13^ο 24' καὶ 20^ο 29'.

Πλάτος Β: μεταξύ 39^ο καὶ 48^ο 20'.

416. Ἡ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ ὀρίζεται πρὸς Β: ἀπὸ τὸν Δούναβιν καὶ τὴν Αὐστρίαν, καὶ τὸν Σαῦον ποταμόν· πρὸς Ἀν: ἀπὸ τὴν Ῥωσικὴν Βεσαρβίαν, ἀπὸ τὴν Μαύρην θάλασσαν, τὸν Βόσπορον, τὴν Προποντίδα (ἡ θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ) καὶ τὸν Ἑλλήσποντον· πρὸς Μ: ἀπὸ τὸ Ἄρχιπέλαγος καὶ τὴν Ἑλλάδα· πρὸς Δ: ἀπὸ τὸ Ἴόνιον πέλαγος, τὸ Ἀδριατικὸν καὶ τὴν Αὐστριακὴν Δαλματίαν. Οἱ Τοῦρκοι, ἐκ τῆς Ἀσίας καταγόμενοι, ἐκυρίευσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸ 1453, καὶ ἔκτοτε, ἂν καὶ ὀλιγαριθμότεροι, δεσπόζουσι τοῦ τόπου. Οἱ δὲ πρῶτοι κάτοικοι, ὄντες χριστιανοί, Ἑλληνικῆς καὶ Σλαβικῆς καταγωγῆς, διετηρήθησαν ὑποτεταγμένοι καὶ κεχωρισμένοι ἀπὸ τοὺς κρατοῦντας, ὡς ἔχοντες καὶ θρησκείαν, καὶ γλῶσσαν, καὶ ἦθη καὶ ἔθιμα διάφορα. Τὸ μέρος τοῦτο εἶναι εἰς ἐκ τῶν ὠραιωτάτων τόπων τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ χέρσος καὶ ἀκαλλιέργητος διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀμάθειαν, μ' ὅλον ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἀπὸ τινος καιροῦ προσπαθεῖ νὰ εἰσαγάγῃ τὴν παιδείαν εἰς ὅλα τὰ γένη τῶν ὑπηκόων

αὐτῆς ἀνεξαίρετως* καὶ οἰυπήκοοι δὲ αὐτοὶ μετὰ πολλῆς φιλοτιμίας φροντίζουσι περὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν βελτιώσεως.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία περιλαμβάνει τὸ βόρειον μέρος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τὴν Θράκην, τὴν Ἰλλυρίαν, τὴν Μοισίαν καὶ μέρος τῆς Δακίας πρὸς Βορρῶν τοῦ Δουνάβεως, διαιρημένη νῦν εἰς 10 τμήματα, ἐξ ὧν τὰ 5 εἶναι βόρεια· ἡ Μολδαυία ἔξ ἡ Βλαχία (Δακία), Σερβία, Βοσνία, Βουλγαρία· τὰ δὲ λοιπὰ, Μεσημβρινά, οἶον ἡ Ῥουμέλια ἢ Ῥούμελη (Θράκη), ἡ Μακεδονία, ἡ Θεσσαλία, ἡ Ἄλβανία (Ἡπειρος ἔξ Ἰλλυρία) ἔξ αἱ νῆσοι. Ὁλος ὁ τόπος διασχίζεται ὑπὸ ὄρεων, μάλιστα πρὸς Β: καταστηνόμενος ὑπ' αὐτῶν ὀρεινότητας καὶ ψυχρός. Ὁ Αἶμος τῶν ἀρχαίων (Βαλκάνια νῦν) χωρίζων τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τὴν Ῥουμέλιαν, ἐκτείνεται διακλαδιζόμενος πρὸς Β: ἕως τὰ Καρπάθια ὄρη, καὶ Β-Αν: ἕως τὰ παράλια τῆς Μαύρης θαλάσσης· βορειοδυτικῶς δ' ἕως τὰς Ἄλπεις τὰς Δυναριακὰς, τὰς πρὸς τὰ παράλια τοῦ Ἄδριατικοῦ, συνιστώσας δευτέραν σειρὰν ὄρων ἐνούμενην εἰς τὸ Μοντενέγρον μετὰ τὴν σειρὰν τοῦ Αἴμου, ὅστις δι' ἐκείνης ἐνόνεται μετὰ τὴν μεγάλην σειρὰν τῶν Ἄλπεων. Ἡ Ῥοδόπη τῶν ἀρχαίων (Δεσποτοδάγ Τουρκ.) ἔξ ὁ Σκάρδος (Σκαρδάγ) εἶναι κλάδοι τοῦ Αἴμου· τῆς δὲ σειρᾶς τοῦ Σκάρδου ἡ ὑψηλοτάτη κορυφή, ἧτις λέγεται Ὀρβηλος, ἔχει ὕψος 9,000 ποδῶν. Τρίτην σειρὰ ὄρων εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ ἢ ἡ τοῦ Πίνδου Δ-Μ: διατρέχουσα τὴν Μεσημβρινὴν Τουρκίαν καὶ ὄλην τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ Β: πρὸς Μ: Ὄρη χωρισμένα ἀπὸ τὰς ἄνω σειρὰς εἶναι, ἀπὸ μὲν τὴν Ἑλληνικὴν ὁ Ὀλύμπος εἰς τὴν Θεσσαλίαν, καὶ ὁ Παρνασσὸς εἰς τὴν Φωκίδα τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰ Ἄκροκεραῦνα (βουνὰ τῆς Χειμάρρας) εἰς τὴν Ἡπειρον· ἀπὸ δὲ τὴν τοῦ Αἴμου ὁ Ἄθος (Ἅγιον Ὄρος) εἰς τὴν Χαλκιδικὴν Χερσονήσον. Ἀπὸ δὲ τὰς τρεῖς ῥηθείσας σειρὰς διαιρεῖται ὁ τόπος εἰς τρία λεκανοπέδια· εἰς τὸ τῆς Μαύρης θαλάσσης, ὅπου χύνεται ὁ Δούναβις μετὰ τὰ μεγάλα παραποτάμιά του· εἰς τὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὅπου χύνεται ὁ Ἐβρος (Μαρίτσα), καὶ ὁ Στρυμῶν, καὶ ὁ Πηνειὸς ἐκ τῆς Πίνδου λαμβάνων τὰς πηγὰς καὶ διερχόμενος τὴν Θεσσαλίαν· εἰς τὸ τοῦ Ἄδριατικοῦ, ὅπου χύνεται ὁ Δρῖνος, ὁ ἐπονομαζόμενος Μέλας, διαβρέχων τὴν Ἄλβανίαν. Τὰ ὄρη περιέχουσι πολλὰ μεταλλεῖα, μένοντα τὰ πλεῖστα ἀργὰ καὶ ἄχρηστα δι' ἀμάθειαν καὶ ἀπειρίαν τῶν κατοίκων· κοιλάδες δὲ θερμαὶ καὶ πεδιάδες εὐκαρπύταται, ἀλλ' ἀμαθῶς καὶ ἀμελῶς καλλιεργούμεναι, δίδουσι ὅλα τὰ τῶν μεσημβρινῶν τόπων προϊόντα, οἶον ἐλάδιον, κρασίον, γεννήματα, παμβάκιον, ζαφρᾶν, ταβάκον, ἐρυθρόδανον (ρίζαριον) καὶ βότανα ἱατρικά. Ἡ τροφὴ τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ τῶν μελισσῶν, καθὼς καὶ ἡ κτηνοτροφία, εὐδοκίμοῦσιν, ἀλλ' ἡ βιομηχανία εἶναι μικρὰ καὶ περιορισμένη εἰς ὀλίγα ἀντικείμενα. Τὰ κόκκινα νήματα, τὰ ἐπονομαζόμενα τῆς Ἄδριανουπόλεως, τινὰ εἶδη ταπήτων, καὶ τὰ μαροκινὰ δέρματα εἶναι ἰδιόζοντα τεχνουργήματα τῆς Τουρκίας· τὸ δ' ἐντόπιον ἐμπόριον ἐνεργεῖται κυρίως ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν. Κλίμα δ' ἔχει ὁ τόπος ἐν γένει εὐκρατον (ἐξαιρουμένων τῶν ὀρεινῶν τόπων) γλυκὺ καὶ πανταχοῦ ὑγιεινόν· ἡ δὲ μαστίζουσα συχνάκις τοὺς κατοίκους πανώλης δὲν εἶναι ἐγγύριον νόσημα, ἀλλὰ μετεφέρετο ἐξωθεν, ἐκ τῆς Αἰγύπτου.

Διοικητικὴ διαίρεσις.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία διαιρεῖται συνήθως ὑπὸ τῶν Γεωγράφων εἰς δέκα τμήματα, ἐξ ὧν τὰ τρία εἰσὶν ὑποτελῆ, ἀλλ' αὐτοδιοίκητα ὑπὸ ὀμοβρῆσκων καὶ ὀμογενῶν ἡγεμόνων διοικούμενα· τὰ δὲ λοιπὰ, παρεκτός τῶν νήσων, διαιροῦνται διοικητικῶς εἰς 24 Τοπαρχίας ἢ Πασαλί-

κια ἀνίσου ἐκτάσεως, καθὼς καὶ οἱ διοικοῦντες αὐτὰ Πασάδες εἰσὶ τριῶν διαφόρων βαθμῶν. Οἱ μὲν τοῦ ἀνωτέρου βαθμοῦ λέγονται Πασάδες 3 τοιῶν καὶ Βεζύριδες, ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διακριτικῶν τῆς ἀξίας αὐτῶν σημείων (ἴδε 454)· οἱ δὲ 2 τοιῶν· οἱ δὲ ἐνός. Οἱ δὲ Πασάδες ἔχουσι ὑπ' αὐτοὺς τοὺς διοικητὰς (Μουσελήμιδας) καὶ χωροάρχοντας (Αἰανίδας). Τὸ δὲ τμήμα τῶν νήσων ὑποτελεῖ γενικῶς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Καπετὰν Πασᾶ ἢ Στολάρχου.

Τοπαρχίαι καὶ πόλεις. Ἐκ τῶν 10 τμημάτων τὰ 5 εἰσὶ Βόρεια· ἡ Δακία (Μολδαυία καὶ Βλαχία), ἡ Βουλγαρία, ἡ Σερβία, καὶ ἡ Βοσνία. Πρὸς Β: τοῦ Δουνάβεως κεῖται ἡ Δακία· ἤγουν Ἄ) ἡ ΜΟΛΔΑΥΙΑ, μεταξὺ Τρανσυλθανίας καὶ Βεσσαραβίας (πληθ. 1,500,000) ποτιζομένη ὑπὸ τῶν ποταμῶν Προύθου καὶ Σιρέθου—Πρωτεύουσα, ΙΑΣΙΟΝ (κάτ. 45 χιλ.) καθέδρα τοῦ διοικοῦντος ἡγεμόνος.—Ἰσμαήλιον, ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ πλησίον τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ ἀξιόλογον σιτεμπορεῖον καὶ μεσογειότερον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ—Γαλάτσιον, ἐμπορικὴ πόλις, μέχρι τῆς ὁποίας ἀναπλέουσι τὸν ποταμὸν τὰ ἐκ τῆς Μαύρης θαλάσσης πλοῖα (κάτ. 20 χιλ.)—Ὀκνα, μικρὰ πόλις παρὰ τῇ ὁποία ἐξορύσσεται ἄφθονον ἄλας ὀρυκτόν· καὶ—β') ἡ ΒΛΑΧΙΑ, πρὸς Μ: τῆς ἄνω καὶ μεταξὺ Τρανσυλθανίας καὶ Δουνάβεως, διαρρέομένη ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν συμβαλλόντων εἰς τὸν Δούναβιν—πρωτ: ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΝ, ἡ καθέδρα τοῦ διοικοῦντος ἡγεμόνος (κάτ. 65 χιλ.).—Ἰβραίλα (κάτ. 15 χιλ.) καὶ Γιούργεβον (κάτ. 10 χιλ.) πόλεις ἐμπορικαὶ παρὰ τὸν Δούναβιν. Καὶ αἱ δύο αὗται ἡγεμονίαι, ἔχουσαι πληθ. 4 ἑκατομ: διοικοῦνται ὑπὸ Χριστιανῶν αὐθεντῶν, αὐτοχθόνων καὶ ὑποτελῶν τοῦ Σουλτάνου. Πρόκειται δὲ ἤδη νὰ ἐνωθῶσιν εἰς μίαν κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις τελευταίαν συνθήκην.—γ') ἡ ΒΟΥΓΑΡΙΑ (κάτω Μοισία) πρὸς Μ: τῆς Βλαχίας, μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Αἴμου, ὄρεινὴ καὶ σύνδενδρος, ἔχουσα καὶ παχίας βροχὰς—πρωτ. Σόφια, περικυκλουμένη ὑπὸ βουνῶν (κάτ. 40 χιλ.).—Τούρναβος, μὲ 50 χιλ. κατοίκων, πόλις ὄχυρὰ εἰς βράχον κτισμένη.—Σιλίστρα καὶ Βιδίνιον παρὰ τὸν Δούναβιν, ὄχυρώταται καὶ αὐταί.—Σούμλα, φρούριον ἐχυρώτατον πρὸς τὸν Αἴμον.—Οὐχὶ μακρὰν τῆς Σούμλας καὶ πρὸς Ἄν: Βάρνα, λιμὴν καὶ ἐμπορεῖον εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν.—Οἱ Βούλγαροι (πληθ. 2 ἑκατομ:) ἐξημερωμένοι ἐκ τῆς θρησκείας, τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς γεωργίας, εἶναι φιλόπονοι, φιλήσυχοι καὶ φιλόξενοι.—δ') ΣΕΡΒΙΑ (ἄνω Μοισία) πρὸς Δ: τῆς Βουλγαρίας καὶ Βλαχίας, ὀριζομένη πρὸς Β: ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Σαίου, διοικεῖται ὑπὸ ἡγεμόνος ἐκ τῶν αὐτοχθόνων Χριστιανῶν—πρωτεύουσα, Σε-

μένδρια (κάτ. 10 χιλ.). — Βελιγράδιον (κάτ. 30 χιλ.), ὀχυρωτάτη πόλις εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Δουνάβεως καὶ Σαίου. — Νίσα, μεγάλη καὶ ὀχυρωμένη πόλις.

Οἱ Σέρβοι, τὸ γένος Σλάβοι, διετήρησαν τὴν μαχημότητα αὐτῶν καὶ τὴν γλῶσσαν, ὡς καὶ οἱ Βούλγαροι. Περὶ τὰ μέσα τοῦ 1^{ου} αἰῶνος μόλις ὑπετάχθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων· τὸ δὲ 1801 ἀποστάντες ἔλαβον τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ διοικῶνται ὑπὸ ἡγεμόνων αὐτοχθόνων ὑποτελῶν εἰς τὴν Τουρκίαν, ἣτις ἔχει φρουρὰν Τουρκικὴν εἰς τὸ Βελιγράδιον (πληθ. 1,000,000).

ε) Πρὸς Δ: τῆς ἀνωτέρω ΒΟΣΝΙΑ, περιλαμβάουσα καὶ τὴν Τουρκικὴν Κροατίαν, συνορεύουσα μὲ τὴν Αὐστριακὴν, περιέχει 900 χιλ: κατοίκων, ἐξ ὧν τὸ ἕν τρίτον εἶναι Τούρκοι, οἱ δὲ λοιποὶ Χριστιανοὶ ἐκ τῆς Σλαβικῆς φυλῆς καταγόμενοι. Ὁ τόπος, διασχιζόμενος ὑπὸ τῶν Δυναρικῶν Ἄλπεων, περιέχει πλειοτέρας βοσκησίμους ἢ γεωργησίμους γαίας. — Βόσνα-Σεράϊ ἢ Σεραϊέβον, πρωτεύουσα μὲ 65 χιλ: κατοίκων, ἐξ ὧν οἱ πλειότεροι Τούρκοι. — Τραύνικον (8 χιλ. κατ.) ἡ καθέδρα τοῦ διοικοῦντος Πασᾶ. — Τρέβινον καὶ Μοστάρη πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Δαλματίας, ἔχουσα ἐκάστη ἀνά 16 χιλ. κατ. — Ὁ τόπος εὐφορεῖ μᾶλλον εἰς βοσκὰς ἢ εἰς γεννήματα, ὅθεν καὶ κτηνοτροφίαν ἔχει πολλήν, καὶ μεταλλεῖα μολύβδου, σιδήρου καὶ ὑδραργύρου.

Τὰ λοιπὰ 5 μεσημβρινὰ τετμήματα εἰσὶ τὰ ἐξῆς·

ς) Ἡ ΡΟΥΜΕΛΙΑ (ἢ ὀρθώτερον Ρούμ-ιλι, τούτῃστι τόπος τῶν Ρωμαίων) ἡ Θράκη τῶν ἀρχαίων (πληθ. 2,300,000 περιοριζομένη ὑπὸ τοῦ Αἴμου, τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Προποντιδος, τοῦ Ἑλλησπόντου, τοῦ Ἀρχιπελάγους καὶ τῆς Μακεδονίας, περιέχει τὰς μεγαλητέρας πόλεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ τῶν ἐξῆς ῥηθησομένων εἶναι, πλὴν τῶν κρατούντων Τούρκων, Ἑλληνικῆς καταγωγῆς καὶ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν μὲ ἡμᾶς λαλοῦσιν, ἰδίως λεγόμενοι Γραικοί, καὶ τὸ δόγμα πρεσβεύουσι τῆς Ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ οἱ ἄνω ὀνομασθέντες ἄλλοι χριστιανοὶ λαοὶ, Σέρβοι, Βούλγαροι κλπ.

Πόλεις. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ (ἐν μέρει αὐτῆς κεῖται εἰς τὸν τόπον τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου) εἰς θέσιν θαυμασίαν εἰς τὸ στόμα τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, καθέδρα τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων καὶ νῦν τοῦ Τουρκικοῦ βασιλείου, κατοικουμένη ὑπὸ 700 χιλ: ψυχῶν, Τούρκων, Χριστιανῶν καὶ Ἑβραίων (*). Οἱ Τούρκοι τὴν ὀνομάζουσιν Ἰσθλαμπόλ, ἤγουν

(*) Ἡ ἐπίσημος ἀπογραφή, γενομένη κατὰ τὸ 1843 ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἀνδείξει πληθ. 810 χιλ. συναριθμημένων καὶ τῶν περὶ τοῦ Καταστένου.

σύλλογον ἢ πληθὺν πιστῶν, καὶ Κωνσταντινῆ, ἀπὸ τοῦ κτίτορος αὐτῆς Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, καθὼς φαίνεται εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν νομισμάτων, μάλιστα τῶν ἐπὶ Σουλτάν Σελῆμη κοπέντων. Κατὰ τὸ 1453 ἔγεινεν ἡ ἄλωσις αὐτῆς ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β'. — Γαλατᾶς, κεῖται εἰς τὸ ἀντίπεραν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, χωριζομένη ἀπ' ἐκεῖνον διὰ τοῦ Κερατίου κόλπου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου συνεστήθησαν πρὸ ὀλίγου δύο γέφυραι ἐκ πλοιαρίων κινηταὶ πρὸς συγκοινωνίαν. Ἄνωθεν τοῦ Γαλατᾶ συνεχίζεται τὸ Σταυροδρόμιον ἐπὶ λόφου, ὅπου συνήθως κατοικοῦσιν οἱ Πρόσβεις τῶν ξένων δυνάμεων, καὶ οἱ παρεπιδημούντες Εὐρωπαῖοι. Ἀπέναντι τούτων, εἰς τὸ ἐπὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως παράλιον τοῦ Κερατίου κόλπου, εἶναι ἡ θέσις ἡ λεγομένη Φανάριον, ὅπου ἔδρευε ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τῶν Ὀρθοδόξων τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος Χριστιανῶν. Αὐτοῦ ὑπάρχει καὶ ἡ Πατριαρχικὴ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου· ὁ δὲ περιβλεπτός Ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας εἶναι μετεσχηματισμένος νῦν εἰς τζαμίον· πλησίον αὐτοῦ εἶναι τὸ ἀρχαῖον ἵπποδρόμιον, ὅπου σώζονται εἰσέτι εἰς ὀβελίσκος καὶ δύο σῆλαι. Αὐτοῦ εἶναι καὶ Πύλη τοῦ Βασιλικοῦ Παλατίου ὑψηλοτάτη (Μπαμπᾶ-χουμαῖοῦν), ἐκ τῆς ὁποίας καὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου ἐπονομάζεται Ἰψηλὴ Πύλη. Ἡ Κωνσταντινούπολις, κτισμένη ἐπάνω εἰς ἑπτὰ λόφους, περιέχουσα πλῆθος τζαμιῶν μεγαλοπρεπῶν, τῶν ὁποίων οἱ μιναρέδες εἶναι χρυσοσκεπεῖς, πύργους, παλάτια διάφορα ἀναμειγμένα μὲ κήπους καὶ δένδρα, φαίνεται ἐξωθεν ὡραία καὶ μεγαλοπρεπῆς· καὶ ἐν γένει ὅλον τὸ κατὰ στενον τοῦ Βοσπόρου κατασκέπαστον ἀπὸ οἰκίας, παλάτια, ἐξοχὰς ἢ ἀγροκήπια, χωρία, δάση, κοιλάδας τερπνὰς καὶ λειβάδια, παρέχει θέαν ὡραισιότατην καὶ ἐξαισίαν. Ἐξερχόμενοι ἐκ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὴν Προποντίδα βλέπομεν εὐθὺς πρὸς ἀριστερὰν νήσους τινὰς, ἐξ ὧν αἱ κατοικημένοι καὶ ὀνομαστότεραι εἰσὶ τρεῖς· ἡ Ἀντιγόνη, ἡ Χάλκη, καὶ ἡ Πρίγκιπος, ἔχουσαι ἀρχαῖα Μοναστήρια, καὶ χωρία καὶ θέσεις τερπνοτάτας. Εἰς αὐτὰς, καθὼς καὶ εἰς χωρία τοῦ καταστένου, διατρίβουσιν οἱ κάτοικοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ θέρος· εἰς δὲ τὴν Χάλκην ὑπάρχει καὶ σχολὴ Ἐκκλησιαστικὴ πρὸς διδασκαλίαν καὶ μόρφωσιν τοῦ Ἀνατολικοῦ Κλήρου. Ἄλλη νῆσος εἰς τὴν μέσσην τῆς Προποντίδος ἀξία σημειώσεως εἶναι ἡ νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ (Προκόνησος) ἀπὸ τῆς ὁποίας ὀνομάζεται νῦν καὶ ἡ Προποντις. — Ἀδριανούπολις (281), μεσόγειος παρὰ τὴν Μαρίτσαν (Ἐξορὸν ποταμὸν) λογίζεται ὡς δευτέρα καθέδρα τοῦ βασιλείου (κᾶτ. 120 χιλ.), καὶ ἦτο τοιαύτη πρὸ τῆς ἄλωσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. — Φιλιππούπολις, Β-δυτικώτερον τῆς ἀνωτέρω καὶ παρὰ τὸν αὐτὸν ποταμὸν, εἰς τόπον εὐφορῶ-

τατον εἰς ὀρύζια καὶ κρασία κυρίως, ἔχουσα καὶ ἐργοστάσια ὑφασμάτων, καὶ ἐμπόριον πλέον ἐκτεταμένον ἀπὸ τὸ τῆς ἀνωτέρω. Εἰς τὴν Φιλιππούπολιν συνέστη ἡδὴ ἠλεκτρικὸς τηλέγραφος, δι' οὗ ἡ Κωνσταντινούπολις κοινώνει μετὰ τῆς Βιέννης κλ. — Καλλιόπολις, εἰς τὰ Δαρδανέλια (Ἑλλάσποντον) ἐπὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ἔχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔδρα τῆς ἐπὶ τῶν νήσων καὶ τῶν παραλίων πόλεων διοικήσεως τοῦ Καπετὰν Πασσᾶ, ἔχουσα καὶ ἐργοστάσια τῶν μαροκινῶν δερμάτων. Αὐτὴν πρῶτην πόλιν ἐκυρίευσαν οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ τὸ 1355 (κατ. 30 χιλ.). Κάτωθεν τῆς Καλλιπόλεως εἶναι τὰ φρούρια τοῦ Ἑλλησπόντου ἢ τὰ Δαρδανέλλια. — Αἴνος, ἐκτὸς τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς τὸν ὁμώνυμον αὐτῆς κόλπον, ἔχουσα 7 χιλ. κατ. καὶ ἐμπόριον ἀρκετόν.

ζ.) Ἡ Μακεδονία πρὸς Δ: εὐφορώτατος τόπος, καίτοι ὀρεινὸς ἀρκετὰ, κατοικούμενος ὑπὸ 800 χιλ. κατοίκων, ἐξ ὧν οἱ πλείοτεροι κατὰγονται ἐκ τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων (252). — Πόλεις: Θεσσαλονίκη (Θέρμη τὸ ἀρχαῖον) εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁμώνυμου κόλπου τῆς (Θερμαίου κόλπου), ἔχυρὰ πόλις καὶ σημαντικὴ διὰ τὸ ἐμπόριόν της, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 70 χιλ. κατοίκων Χριστιανῶν, Τοῦρκων καὶ Ἑβραίων. — Β-Ἀν: τῆς ἀνωτέρω Σέρραι, πλησίον τοῦ ποταμοῦ Στρυμόνος, εἰς ἀπέραντον πεδιάδα, παράγουσαν ἀφθονα παμβάκια· ἔχει τὰ δευτερεῖα τῆς Θεσσαλονίκης διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν της. — Ἄλλαι πόλεις: Σιάτιστα, Καστορία, Βεῖρροια, Νιάουσα, καὶ Μελένικον. Ὁ Ἄξιός ποτ: (Βαρδάρην) διαρρέει τὴν χώραν ἀπὸ Β: πρὸς Μ: χυνόμενος εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, καθὼς καὶ ὁ Ἀλιάκμων ἀπὸ Δ: πρὸς Ἀν: ῥέων.

Πλησίον τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ μεταξὺ τοῦ ὁμώνυμου κόλπου αὐτῆς καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ὀρφανοῦ (Στρυμονικοῦ) κεῖται ἡ ἀρχαία Χαλκιδικὴ Χερσονήσος, προβάλλουσα τρεῖς γλώσσας γηίνους εἰς τὸ ἀρχιπέλαγος, ἡ ἀνατολικωτέρα τῶν ὁποίων ὀνομάζεται Ἄθως ἢ Ἁγιον Ὄρος 4—5 χιλ: ποδ: ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ὑψούμενον. Ἐπ' αὐτοῦ ἀσκητεύουσι 5—8 χιλ: μοναχῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος, ἔχοντες πολλὰ Μοναστήρια σημαντικὰ. Ἐπ' αὐτῆς τῆς Χερσονήσου καταφαίνονται τὰ εἰρεπία πολλῶν Μακεδονικῶν πόλεων σημαντικῶν· οἷον Πέλλας, Φιλιππων, Ἐδέσσης κτλ. (278).

η) Ἡ Ἀλβανία (ἀρχαία Ἠπειρος καὶ Ἰλλυρία), ἀπὸ τὸ Ἰόνιον πέλαγος καὶ τὸ Ἀδριατικὸν ἀπὸ Δ: ἀρχομένη ἐκτείνεται πρὸς Β: ἕως τὴν Δαλματίαν, τὸ Μοντενέγρον, τὴν Σερβίαν, καὶ ἕως τὴν Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν πρὸς Ἀν: ἀφ' ὧν χωρίζεται διὰ τῆς σειρᾶς τῆς Πίνδου, φθάνουσα πρὸς Μ: μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου (νῦν τῆς Ἄρτας). — Πόλεις: Ἰωάννινα, ἐπὶ ὁμώνυμου λίμνης (κατ. 25 χιλ.) πρωτεύουσα τῆς Ἠπείρου, καὶ ὀνομαστὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νέας Ἑλλάδος διὰ τὰ διδακτικὰ

αὐτῆς καταστήματα καὶ τὴν φιλογένειαν τῶν εἰς αὐτὴν γεννηθέντων Ζωσιμάδων καὶ Καπλανῶν, οἵτινες πλουτισθέντες ἐκ τοῦ ἐμπορίου, εὐηργέτησαν κοινῶς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ὡς συντελέσαντες πολυτρόπως εἰς τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας.— Ἄρτα (Ἄργος Ἀμφιλοχικόν) ἐκ τῆς ὁποίας καὶ ὁ Ἀμβρακικὸς κόλπος νῦν ὀνομάζεται.— Πρέβεζα (Νικόπολις), ἐχυρὸν φρούριον ἐπὶ τῆς εἰσόδου τοῦ κόλπου ἀντικρυ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀκτίου (κάτ. 8 χιλ.). — Πάργα, Παραμυθία, Δέλινον πρὸς τὴν παραλίαν τὴν ἀντικρυ τῶν Κορφῶν. — Βορειότερα, Τεπελένη, ἡ πατρὶς τοῦ διαδοῆτου Ἀλῆ Πασσᾶ. — Πρὸς Β: Μπεράτιον ἢ Βελιγράδιον τῆς Ἀλβανίας, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἰς εὐφορον πεδιάδα (κάτ. 17 χιλ.). — Σκούταρι ἢ Σκόδρα, ἐπὶ ὁμώνυμου λίμνης, ἐχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ, ἔχουσα 15—20 χιλ. κατ. — Δουράτσον (Δυρράχιον τῶν Ῥωμαίων) περιτειχισμένη καὶ εὐλίμενος μὲ 9 χιλ. κατοίκων.

Τὸ μεσημερινὸν μέρος τοῦ τόπου, ἡ κυρίως Ἡπειρος, κατοικεῖται ὑπὸ τῶν Ἡπειρωτῶν ὄντων Ἑλλήνων, ὁμοθρήσκων καὶ ὁμογλώσσων μὲ τοὺς λοιποὺς Ἑλληνας. Τὸ δὲ βόρειον μέρος κατοικοῦσιν οἱ Ἀλβανοὶ, ἔχοντες ἰδίαν γλῶσσαν, ἢ τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν πρεσβεύοντες οἱ περισσότεροί· εἶναι δὲ φιλοπόλεμοι καὶ θηριώδεις, μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ μισθοδοτοῦντος αὐτοὺς πλειότερον.

Εἰς τὰ μεθόρια τῆς Ἀλβανίας, Βοσνίας καὶ Δαλματίας κεῖται τὸ Μοντενέγγρον ἢ Μαυροβούνι, ὅπου οἱ Μοντενεγρίνοι, Χριστιανοὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος ἕως 70 χιλιάδες, κατοικοῦσιν ἀνεξάρτητοι καὶ αὐτοδιοίκητοι· ἡ πρωτεύουσα αὐτῶν λέγεται Κεττίνη ἢ Κέττινα.

θ.) Ἡ Θεσσαλία, πρὸς Ἀν: τῆς Ἡπέρου καὶ πρὸς Μ: τῆς Μακεδονίας, βρεχομένη ἀπὸ Ἀν: ὑπὸ τοῦ Ἀρχιπελάγους, καὶ χωριζομένη ἀπὸ τὴν Ἀλβανίαν διὰ τοῦ ὄρους Μετσόβου (Πίνδου) καὶ ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν διὰ τοῦ Ὀλύμπου (τοῦ ὁποίου ἡ ὑψηλότερα κορυφή ἔχει ὕψος 6,500 ποδ.), ἀπὸ δὲ τὴν νῦν Ἑλλάδα διὰ τῆς Ὀΐτης· τὰ δ' ἄλλα αὐτῆς ὀνομαστά ὄρη εἶναι ὁ Κίσσαβος (Ὄσσα) καὶ τὸ βουνὸν τῆς Ζαγοράς (Πήλιον), καὶ ποταμὸς ἡ Σαλαμβριά (Πηνειὸς) διὰ τῶν Τεμπῶν χυνόμενος εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον (268). Ὁ τόπος εἶναι εὐφορώτατος, παράγων γεννήματα ἄφθονα, ὄρυζιον, ταβάκον, μετάξιον, παμβάκιον, δέρματα, μαλλία κλπ. κατοικούμενος ὑπὸ 300 χιλ. περίπου, ἐξ ὧν τὰ $\frac{15}{17}$ εἶναι Ἕλληνες. — Πόλεις· Λάρισα, ἡ πρωτεύουσα τῆς χώρας μὲ 40 χιλ. κατοίκων παρὰ τὸν Πηνειόν. — Τύρναβος, Τρίκκη, ἢ Τρίκαλα, καὶ Φάρσαλα, σημαντικαὶ πόλεις (268—272), καὶ Βῶλος εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον.

ι.) Νῆσοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν. Εἰς τὰ βόρεια μέρη τοῦ Ἀρχιπελάγους, μεταξύ τοῦ Ἄθωνος καὶ τοῦ Ἑλλη-

σπόντου, κείνται αἱ νῆσοι Θάσος, Σαμοθράκη, Ἰμβρος, καὶ Ἀἴμος (276) περὶ τὰς 20 χιλ. κατὰ περιέχουσαι. — Εἰς τὴν Μεσόγειον, εἰς τὸ τέλος τοῦ Ἀρχιπελάγους, Κρήτη (280) μεγάλη καὶ εὐφορωτάτη νῆσος κατοικουμένη πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνεγεροῦς ὑπὸ 300 χιλ. περίπου ψυχῶν, νῦν δὲ μόλις ὑπὸ 90 χιλ. ἐξ ὧν οἱ πλείοτεροι εἶναι Ἕλληνες. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τοῦ τόπου εἶναι ἐλαιόλαδον, σαπόνιον, ζυλική, μέλι καὶ πορτογάλλια· τὸ ὄρος τῆς Ἰδῆς διασχίζει τὴν νῆσον, ἔχον ὕψος 7,200 ποδ. Κυριευθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀράβων τὸ 823 μ. Χ. ἀνακτηθεῖσα ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν Ἀυτοκρατόρων κατὰ τὸ 925, πωληθεῖσα εἰς τοὺς Ἐνετοὺς τὸ 1205, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1669 μετὰ 13 ἐτῶν καταστρεπτικὸν πόλεμον. Ἐπὶ τῆς ἐθνεγεροῦς, λαβοῦσα καὶ αὐτὴ τὰ ὄπλα, μετὰ διαφόρους μάχας καὶ τύχας ἐδόθη αὐτῆς εἰς τὴν κυριότητα τῆς Τουρκίας κατὰ τὸ 1830. — Πόλεις· Κάνδια ἢ Κάστρον (Ἡράκλειον) πρωτεύουσα (κάτ. 15 χιλ.), κτίσμα τῶν Ἐνετῶν, κατερειπωθεῖσα κατὰ τὰς πολιορκίας τὰς ἀπὸ τὸ 1665 μέχρι τοῦ 1669, καὶ πρὸ μικροῦ (τὸ 1856) καταστραφεῖσα ὑπὸ σεισμοῦ τρομεροῦ. — Πλησίον αὐτῆς εἶναι τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Κνωσσοῦ. — Χανιά (ἢ Κυθωνία κάτ. 10 χιλ.), ἐμπορικωτέρα τῆς ἀνωτέρω. — Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν Μ-Ἀν: Ἅγιοι Δέκα (Γόρτυς)· εἰς τὰ πέριξ αὐτῆς λέγουσιν ὅτι εὐρίσκεται καὶ ὁ Λαβύρινθος.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία σύγκειται ἐκ τῶν τόπων ἐκεῖνων τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἀυτοκρατορίας, οἵτινες κατὰ τὴν διαίρεσιν αὐτῆς συνέστησαν τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἀυτοκρατορίαν τῆς Ἀνατολῆς ἢ τὴν τῶν Βυζαντινῶν Γραικοῤῥωμαίων, ἔχυσαν ἔδραν τὴν Κωνσταντινούπολιν (413). Αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ βάρβαροι, οἱ καταστρέφαντες τὴν Ἀυτοκρατορίαν τῆς Δύσεως, διέσεισαν μετέπειτα ἐπελθόντες ἕ καὶ αὐτὴν τῆς Ἀνατολῆς, οἶον, Γόθοι, Οὐνοὶ, Αὐάροι, καὶ ἄλλοι μετέπειτα, οἶον Βούλγαροι, Σαρακηνοὶ ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους, καὶ τέλος οἱ λεγόμενοι Σταυροφόροι ἤγον καὶ ἔφερον τὸν τόπον· οὗτοι οἱ τελευταῖοι, κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα κυριεύσαντες τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐσύστησαν Λατινικὸν Βασίλειον διαρκέσαν 52 ἔτη. Κατὰ δὲ τὸ 1261 ἀνέστη πάλιν ἡ Βυζαντινὴ Ἀυτοκρατορία, ἀλλ' ἀσθενὴς καὶ διαμελισμένη, πολλῶν Φράγκων Σταυροφόρων, Ἐνετῶν καὶ Γενουησιῶν κατεχόντων διαφόρους χώρας εἰς τὸ Αἰγαῖον καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τέλος οἱ Τούρκοι ἐκ τῆς Ταρταρίας ἐρμώμενοι, καὶ κατακτῆσαντες τὴν Ἀνατολὴν, διέβησαν καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, σῆσαντες τὸν θρόνον αὐτῶν εἰς Ἀδριανούπολιν, ὅθεν μετ' ὀλίγον Μωάμεθ ὁ Β' κυριεύσας τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ 1453 κατέστρεψε τὸ Χριστιανικὸν Κράτος τῶν Βυζαντινῶν, καὶ καθυπέταξεν αὐτὸ ὀλόκληρον. Οἱ Τούρκοι ἐξέτεινον τὰς κατακτήσεις αὐτῶν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀπὸ τὰ περὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης μέχρι τῶν τῆς Ἀζοφικῆς, καὶ μέχρι τῶν τόπων τῆς Οὐγγαρίας καὶ Πολωνίας, ἀποδιώξαντες καὶ τοὺς Ἐνετοὺς ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς νήσους, καὶ καταπλήξαντες τὰς τότε Χριστιανικὰς δυνάμεις, ἕως οὗ ὁ Δὸν Ἰωάννης τῆς Αὐστρίας εἰς τὴν ἐν Ναυπάκτῳ ναυμαχίαν, καὶ ὁ Σομπιέσκης ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Βιέννης, κατέστειλαν τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἡττηθέντων κατὰ κράτος. — Ἀπὸ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἡ Τουρκία παρήκμασεν. Ἡ Ῥωσσία ἀφῆρσεν αὐτῆς πολλοὺς καὶ ἑκτεταμένους τόπους τοὺς πρὸς

Β: τῆς Μαύρης θαλάσσης μέχρι τῆς Δακίας· ἡ Μολδαυία, ἡ Βλαχία καὶ ἡ Σερβία ἀπέκτισαν προνόμια τοῦ αὐτοδιοικεῖσθαι, καὶ ἡ Ἑλλὰς τέλος ἀνέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς. Ὁ Σουλτάν Μαχμούτης (ἀπὸ τοῦ 1808 μέχρι τοῦ 1839 βουλίας) ἐπεχείρησε τὴν πολιτικὴν ἀναγέννησιν τῆς Τουρκίας διὰ πολλῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν μεταρρυθμίσεων, εἰσάγων τὰ φῶτα καὶ τὴν τάξιν τῶν Εὐρωπαίων, καὶ πολλὰ προσπάθειαι καὶ νῦν πρὸς τοῦτο γίνονται, παραχωρουμένων προνομίων καὶ δικαιωμάτων καὶ εἰς τὰ ὑπῆκοα ἔθνη. — Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας λογίζονται εἰς 14—15 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ: ἐξ ὧν τὰ 4—5 εἰσὶν οἱ κρατοῦντες καὶ πρεσβεύοντες τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν· οἱ δὲ λοιποὶ, Χριστιανοὶ Γραικοέλληνας, καὶ Σλάβοι, καὶ Βλάχοι, ἢ ὀλιγάτατοι Ἀρμένιοι, ἢ 300 χιλ: Ἑβραίων, δεσποζόμενοι ὅλοι οὔτοι ὑπὸ τῶν κρατούντων, καὶ λεγόμενοι Ῥαγιάδες. Ἡ Κυβέρνησις εἶναι Μοναρχία Δεσποτικὴ· ὁ Μονάρχης λέγεται Σουλτάνος καὶ Παισιάχ, καὶ τὸ συμβούλιον τοῦ Δεσφάνου ὁ δὲ ἀντιπροσωπεύων αὐτὸν, Μέγας Βεζύρης, ἢ οἱ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν, Πασάδες. — Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ Μωαμεθανικὴ, τῆς ὁποίας οἱ ὑπῆρέται λέγονται Ἰμάμειδες καὶ Οὐλεμάδες, καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς Σεχουλισλάμης. — Ἡ ἐτησία πρόσδος τῆς Κυβερνήσεως λογίζεται εἰς 238 ἑκατομ: φράγ. ἡ δὲ δαπάνη εἰς 312 ἑκατομ: ἢ τὸ δημόσιον χρέος εἰς 425 ἑκατομ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἐκτασις ἐπιφ: 48,000 χιλιαμ: □ — Πληθ. 1,100,000.

Μῆκος ἄν: μεταξὺ 18° 30' καὶ 21° 43'.

Πλάτος Β: μεταξὺ 36° 22' καὶ 39° 15'.

417. Τὸ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, συστήθην κατὰ τὸ 1833, ἀρ' οὗ οἱ κάτοικοι ἀπὸ τοῦ 1821 πολεμοῦντες ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν Τούρκων, κεῖται πρὸς Μ: τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. Σύγκειται δὲ ἀπὸ τρία φυσικῶς διηρημένα τμήματα· α) ἀπὸ τὸ μέρος τὸ πρὸς Μ: τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἠπείρου, ἥτοι τὸ ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἄρτας (Ἀμβρακικοῦ) καὶ τοῦ Βώλου (Μαλιακοῦ) λεγόμενον Στερεὰν Ἑλλάδα (ιδίως Ἑλλάδα 250). β) ἀπὸ τὴν συνεχομένην μ' αὐτὴν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου Πελοπόννησον (251). γ) ἀπὸ τὴν παρακειμένην εἰς τὴν Στερεὰν νῆσον Εὐβοίαν (277) καὶ ἀπὸ τινος τῶν Σποράδων νήσων, καὶ ἀπὸ τὰς Κυκλάδας (278). Περιλαμβάνει δὲ τὸ Βασίλειον τοῦτο 2,450 λευγ: τετραγ: ἐπιφάνειαν περίπου καὶ ὑπὲρ τὸ ἐν ἑκατομ: κατοίκων (*).

(*) Εἰς τὰ περὶ Ἀρχαίας Γεωγραφίας διαγράψαντες κατ' ἔκτασιν τὰ περὶ Ἑλλάδος (ἴδ. Μέρ. Β'. Β. β. β. Α'. Κεφ. Γ'. 251) δηλ. περὶ τε τῆς φυσ: Γεωγραφίας αὐτῆς καὶ περὶ τῆς τότε πολιτικῆς διαίρέσεως διαλαβόντες, περιττὸν κρίνομεν ἐνταῦθα νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰ ἐκεῖ ρηθέντα, μάλιστα τὰ περὶ Φυσικῆς Γεωγραφίας, οἷον τὰ περὶ ὀρέων, ποταμῶν, κόλπων κλπ. διότι ὑποθέτομεν ὅτι οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν ἐμελέτησαν πρότερον διδαχθέντες τὴν ἀρχαίαν Γεωγραφίαν, καὶ μάλιστα τὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ἀγνοοῦντες δὲν δύνανται οὐδένα τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων νὰ ἐνοήσωσιν, οὐδὲ τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν νὰ διδασχῶσι. Διὰ τοῦτον τὸν

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ Ἑλλάς, ἀφ' οὗ ὑπεδουλώθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, καὶ προσετέθη ἔπειτα εἰς τὴν τῆς Ἀνατολῆς Αὐτοκρατορίαν τῶν Ῥωμαίων, ἢ εἰς τὸ Βυζαντινὸν βασιλεῖον κατὰ τὸ 395 μ. Χ. ἔπαθεν ἀλληλοδιαδόχως πολλὰς συμφορὰς ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐπιδρομῶν διαφόρων λαῶν βαρβάρων τῆς Ἀρκτοῦ, ἔπειτα ἐξουσιάζουσα ὑπὸ τῶν Φράγκων σταυροφόρων, ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν, καὶ τέλος ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἀπὸ τὸ κράτος τῶν ὁποίων μετὰ ὀκταετῆ καταστρεπτικὸν πόλεμον ἀποσπασθεῖσα, ἀνεγνωρίσθη ἀνεξάρτητος ὀριστικῶς κατὰ τὸ 1830. Ἐκ τούτων δὲ τῶν ἀλλεπαλλήλων συμφορῶν καὶ ὁ τόπος ἠρημώθη καὶ μετηλλάγη, καὶ οἱ ὀλίγοι μείναντες κάτοικοι ἐξεβάρβαρώσαν. Κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα τοῦ σιδηροῦ αἰῶνος τῆς Ἑλλάδος μόλις ὀλίγα τινὲς τῶν σημαντικῶν πόλεων διασωθεῖσαι, μικρὰ καὶ ταπεινὰ, διεφύλαξαν καὶ τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν ὀνόματα παρεφθαρμένα τὰ πλεῖοτερα. Μετὰ δὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ βασιλέως, γενομένου τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ νέου βασιλείου, ἐδόθησαν τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα εἰς τὰς ἐπαρχίας, εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τοὺς δήμους· ἀλλ' οἱ ἀναλαβόντες αὐτὰ τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα τόποι δὲν εὐρίσκονται ὅλοι ἀκριβῶς εἰς τὴν αὐτὴν τοποθεσίαν τῶν ὀμωνύμων τῶν ἀρχαίων, ἀλλὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τινὲς ἀπέχουσιν ἐκείνων, τῶν ὁποίων αἱ ἀληθεῖς τοποθεσίαι γνωρίζονται ἀπὸ λειψύμων ἐρείπιων, ἐπιγραφῶν κλπ. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ὡς πρὸς τὰ ὄρια καὶ τὴν κατάταξιν τινῶν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν, ὥστε τινὲς εἰς ἄλλο τμήμα ἀνήκουσαι τὸ παλαιὸν, συγκατετάχθησαν τὴν σήμερον εἰς ἄλλου τμήματος ἢ νομοῦ ἐπαρχίας.

Σημ. Ὅλη ἡ νῦν ὀνομαζομένη Ἑλλάς εἶναι τόπος ἐν γένει ὀρεινὸς καὶ εὐκρατος, διακοπτόμενος ἀπὸ κοιλάδας καὶ πεδιάδας εὐφόρους. Καὶ ἐκ τῶν τριῶν μερῶν (ἀπὸ Ἀν. Μ. καὶ Δ.) περικυκλούμενος ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἔχει κόλπους πολλοὺς (251) καὶ λιμένας ἀξιολόγους πανταχοῦ, καταστήνοντας αὐτὸν ἐπιτηδεϊότατον εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Ἡ Ἑλληνικὴ σειρὰ τῶν ὀρέων (116) ἢ Πίνδος διακλαδιζομένη, διέρχεται ὅλην τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ἐξ ὧν τὰ ὀνομαστότερα εἶναι, εἰς τὰ μεθόρια τῆς Θεσσαλίας, ἢ Ὀρβυς, καὶ ἡ Οἶτη, ἥτις ἀποπερατομένη εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον σχηματίζει μετὰ τῆς θαλάσσης τὴν διόδον τῶν Θερμοπυλῶν (263)· εἰς δὲ τὴν Φωκίδα ὁ Παρνασσὸς, καὶ ὁ Κιθαιρῶν εἰς τὴν Βοιωτίαν κτλ. εἰς δὲ τὴν Πελοπόννησον ἡ Κυλλήνη (Ζήρια) πρὸς τὰ βόρεια μέρη, καὶ ὁ Ταύγετος πρὸς Μ. εἰς τὴν Λακωνίαν, φθάνων εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ σχηματίζων τὰ δύο ἀκρωτήρια, τὸν Μαλιάν καὶ τὸ Ταίναρον. Ποταμοὶ δὲ εἶναι ὀλίγοι οἱ μεγάλοι, οἷον τὸ Ἀσπροπόταμον (Ἀχελῷος) ἀπὸ τῆς Πίνδος καταβαίνων, καὶ διὰ τῆς Αἰτωλίας ἔξ Ἀκαρνανίας χυνόμενος εἰς τὸ Ἴονιον πέλαγος, ἀντικρὺ τῆς Κεφαλληνίας. Ὁ Σπερχειδὸς (Ἑλλάδα κοινῶς), χυνόμενος κάτωθεν τῶν Θερμοπυλῶν ὁ Ῥουφιὰς (Ἀλφειδὸς) εἰς τὴν Ἠλιδα τῆς Πελοποννήσου· ὁ Πάμισος εἰς τὴν Μεσσηνίαν, καὶ ὁ Ἴρις (Εὐρώτας) εἰς τὴν Λακωνίαν. Λίμναι δὲ ὀνομασταὶ εἰς μὲν τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα εἶναι ἡ Κωπαῖς (Τοπόλις) εἰς τὴν Αεθαδεῖαν, ἡ Τριχωνιάς εἰς τὴν νῦν ὀμωνύμου αὐτῆς ἐπαρχίαν· εἰς δὲ τὴν Πελοπόννησον εἶναι ἡ Στύμφαλος, ἡ Φενεδὸς καὶ ἡ Ἀέρνη.

λόγον, ὀλίγα διαλαμβάνοντες ἐνταῦθα περὶ τῆς Φυσικῆς Γεωγραφίας, περιοριζόμεθα νὰ ἐκθέσωμεν τὰ περὶ τῆς νῦν πολιτικῆς διαιρέσεως τῆς Ἑλλάδος, περὶ τῶν ὀρίων αὐτῆς, ἐπαρχιῶν, πόλεων κλ. ἀναφέροντες πάντα πρὸς τὰ τῆς Γεωγραφίας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῶν παραγρ. 251 ἕως 282 (πάλιν ἐπαναλέγομεν) οὐ μόνον πρέπει νὰ προδιδαχθῶσιν οἱ μαθηταὶ πρὸ τῆς διδασκαλίας περὶ τῆς νῦν Ἑλλάδος καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα φθάνοντες ὡφέλιμον εἶναι νὰ μελετῶσι κατὰ σύγκρισιν.

Διαιρείται δὲ πολιτικῶς ἡ νῦν Ἑλλάς εἰς δέκα νομοὺς, ἐξ ὧν ἡ μὲν Πελοπόννησος περιέχει νομοὺς 5 καὶ κατοίκους 562,341 (εἰς δὲ τοὺς ἀρχαίους χρόνους εἶχεν ἕως 2 ἑκατομ.)· ἡ δὲ Στερεὰ Ἑλλάς (ἧτις διαιρεῖται εἰς Ἀνατολικὴν καὶ εἰς Δυτικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα), περιέχει τρεῖς νομοὺς καὶ κατοίκους 293,104. Οἱ λοιποὶ δύο νομοὶ συγκροτοῦνται ἐκ τῶν νήσων, ἔχοντες πληθ. 211,771. Ἐκαστος δὲ νομὸς ὑποδιαιρεῖται εἰς ἐπαρχίας, καὶ ἐκάστη ἐπαρχία εἰς δήμους, οἵτινες ἦσαν ἕως 430, νῦν δὲ συγχωνευθέντες συμποσοῦνται εἰς 275, τασσόμενοι εἰς τάξεις τρεῖς (Α'. τάξω, Β'. καὶ Γ'.) ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων. Ἐκαστος δῆμος ἔχει ἓνα δήμαρχον καὶ ἓν συμβούλιον δημοτικόν, οἵτινες διαχειρίζονται τὰ τοπικὰ πράγματα ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς Κυβερνήσεως, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῶν δημοτῶν. Ἐκαστος δὲ Νομὸς διοικεῖται ὑπὸ ἐνὸς Νομάρχου, ἔχοντος ὑπ' αὐτὸν τοὺς κατ' ἐπαρχίας Ἐπαρχαίους, διοριζομένους καὶ τούτους ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως (*).

Πρὸς διανομὴν δὲ τῆς δικαιοσύνης ὑπάρχουσιν εἰς πάντα μὲν δῆμον σημαντικὸν ἐν Εἰρηνοδικεῖον· εἰς ἐκάστην δὲ πρωτεύουσαν νομοῦ ἐν Πρωτοδικῶν δικαστήριον· δύο δὲ ἑφετῶν, ἐν εἰς Ναύπλιον καὶ ἕτερον εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἐδρεύει καὶ τὸ ἀνώτατον δικαστήριον Ἄρειος Πάγος λεγόμενον· κατὰ τριμηνίαν δὲ συγκροτεῖται καὶ ἐν κακουργιοδικῶν δικαστήριον εἰς τὴν δικαιοδοσίαν ἐκατέρου τῶν ἑφτελιῶν πρὸς τιμωρίαν τῶν κακουργημάτων, δικαζομένων ὑπὸ ὄρκωτων κριτῶν. Πρὸς δὲ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ ἕκαστος δῆμος ὑποχρεοῦται νὰ ἔχη ἐν δημοτικὸν σχολεῖον τοῦλάχιστον· ὑπάρχουσι δὲ (κατὰ τὸ 1858) συστημένα τοιαῦτα σχολεῖα 498 τῶν ἀρρένων καὶ τῶν κορασιῶν, εἰς τὰ ὅποια φοιτῶσι 45,233 μαθηταί· εἰς ἐκάστην δὲ πρωτεύουσαν ἐπαρχίαν ὑπάρχει ἐν σχολεῖον Ἑλληνικὸν δαπάνη τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἀνά ἐν Γυμνάσιον ἀπερασίση νὰ συστηθῆ εἰς ἐκάστην πρωτεύουσαν Νομοῦ, ἐξ ὧν νῦν ὑπάρχουσιν ἑπτὰ δημόσια, εἰς Τρίπολιν, Πάτρας, Ναύπλιον, Ἐρμούπολιν, Λαμίας ἀνά ἓν, καὶ δύο εἰς Ἀθήνας. Εἰς ταύτην δὲ ὑπάρχει καὶ τὸ Πανεπιστημεῖον, καὶ σχολεῖον τῶν τεχνῶν, καὶ Διδασκαλεῖον, ὅπου ἐκπαιδεύονται οἱ Δημοδιδάσκαλοι, καὶ ἕτερον πρὸς ἐκπαίδευσιν διδασκαλισῶν ὑπὸ τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας διατηρούμενον, καὶ Ὀρφανοτροφεῖα δύο, ἐν ἀρρένων καὶ ἕτερον κορασιῶν, δι' ἰδιαιτέρων συνεισφορῶν διατηρούμενα, καθὼς καὶ ἡ Ριζάρειος σχολὴ πρὸς μόρφωσιν τοῦ κλήρου, καὶ πολλὰ ἄλλα ἰδιαίτερα ἐκπαιδευτήρια (**).

(*) Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως στατιστικὴν, γενομένην τὸ 1847 ἐκ πληροφοριῶν τοῦ 1845 (ἴδε κατωτ.) τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, διαιρούμενον εἰς 10 Νομοὺς, 50 ἐπαρχίας καὶ 275 δήμους, ἔχει πόλεις 67, κομποπόλεις 265 καὶ χωρία 2441. Οἱ δὲ δήμοι ἐτάχθησαν Α'. τάξω οἱ ἔχοντες πληθ. ἀνωτερον τῶν 10 χιλ· Β'. δὲ οἱ ὑπὲρ τοὺς διαχιλίους καὶ Γ'. ὅσοι δὲν ἔφθανον αὐτὸν τὸν ἀριθμὸν.

(**) Ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς ὅλα τὰ κατὰ τὴν Ἑλλ. ἐπικράτειαν διδακτικὰ καταστημάτων μαθητευομένων ὑπῆρξεν 64,061 (κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1857-1858) καὶ ἡ πρὸς διατήρησιν αὐτῶν δαπάνη 1,393,184 δρ. κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐκθεσιν τοῦ ἐπιτῶν ἐκκλησ. κτλ. Γ'πουργεῖου.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κατὰ Νομούς και Ἐπαρχίας (*).

Νομοί.	Ἐπαρχία.	Πρωτ. Ἐπαρχ.	Νομοί.	Ἐπαρχ.	Πρωτ. Ἐπαρχ.
Ἀργολίδος και Κορινθίας πληθ. 41336	Ναυπλίας. Ἀργολίδος. Ἐρμιονίδος & Σπετσῶν. Τροιζηνίας. Ἰθράς. Κορινθίας.	ΝΑΥΠΑΙΟΝ. Ἄργος. Κρανίδι και Σπέτσαι. Πόρος. Ἰθρά. Κόρινθος.	Φθιώτ. & Φωκίδος. 91944	Παρνασσίδος. Δωρίδος. Λοκρίδος. Φθιώτιδος.	Ἀμφισσα Αἰγίτιον. Ἀταλάντη. ΛΑΜΙΑ.
Ἄγας & Ἠλίδος 430894	Ἄγας. Αἰγιαλείας. Καλαβρύτων Ἠλείας.	ΠΑΤΡΑΙ. Βοστίτσα. Καλάβρυτα. Πύργος.	Ἀττικῆς & Βοιωτίας. 95349	Λεβαθίας. Θηβῶν. Ἀττικῆς. Μεγαρίδος. Αἰγίνης.	Λεβαθία. Θῆβαι. ΑΘΗΝΑΙ. Μέγαρα. .....
Μεσσηνίας 401274	Τριφυλίας. Ὀλυμπίας. Μεσσηνίας. Πυλίας. Καλαμών.	Κυπαρισσία. Ἄνδριτσάνα. Νησίον Νέοκαστρον. ΚΑΛΑΜΑΙ.	Εὐβοίας 68813	Χαλκίδος. Ἐπρωχωρίου. Καρυστίας. Σκοπέλου. ἰοῦ Σκυῖρος. Σκιάθος. Λειοδρόμια.	ΧΑΛΚΙΣ. Ἐπρωχώριον. Κάρυστος. Σκόπελος.
Λακωνίας 90393	+ Οἰτύλου.. + Γυθείου. Λακεδαίμονος Ἐπιδάουρου Λιμηράς.	Ἄρεόπολις. Γύθειον. ΣΠΑΡΤΗ. Μονεμβάσια.		Σῆρου ἰοῦ Μύκονος και Δήλος. Κέα & ἰοῦ Κύθνος και Σέριφος. Ἄνδρου. Τήνου Νάξου ἰοῦ Πάρος, Ἀντι- παρος. Θήρας ἰοῦ Ἰος, Ἀμοργός & Ἄνάφη. Μήλου ἰοῦ Κί- μωλος, Σίφνος Φολέγανδρος και Σίκινος.	ΕΡΜΟΠΟΛ.
Ἄρκαδίας 426350	Κυνουρίας. Μαντινείας. Γορτυνίας. Μεγαλόπο- λεως.	Λεωνίδιον. ΤΡΙΠΟΛΙΣ. Καρύταινα. Μεγαλόπολις.	Κυκλάδων πληθ. 442038		Ἄνδρος. Τήνος. Νάξος.
Ἀκαρνανίας και Αἰτωλίας. 403641	Μεσολογγίου. Ναυπακτίας. Τριχωνίας. Εὐρυτανίας. Βάλτου. Βονίτσης και Ἐπρωμέρου.	ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ. Ναύπακτος. Ἄγρίνιον. Καρπενήσιον. Βόνιτσα.			Θήρα. Μήλας.

(*) Αἱ μὲν κεφαλῆα πόλεις εἶναι και τῶν νομῶν πρωτεύουσαι, ὅπου ἐδρεύει & Δι-
καστήριον Πρωτοδικῶν εἰς δὲ τὰς ἐπαρχίας τὰς μὴ ἐχούσας ἐπαρχεῖον δὲν ἐσημειώ-
θη πρωτεύουσα· οἱ δὲ τεθέντες ἀριθμοὶ μετὰ τὴν ὀνομασίαν ἐκάστου νομοῦ σημει-
νοῦσι τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων αὐτοῦ, κατὰ τὴν γενομένην ἀπάρθρῃσιν τοῦ 1856,
και δημοσιευθεῖσαν ἐπίσημως διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὸ 1858.
Κατ' ἐκείνην εὐρέθη τὸ ἕλρον τοῦ πληθυσμοῦ συμποσομένου εἰς 1,067,216 (ἴδε Ἐρ-
τῆς Κυβερ. Ἀριθ. 53). νῦν δὲ προσεγγίζοντος τὸ ἐν ἑκατομ. και ἑκατῶν χιλ.

418. Ἡ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ (251), διαιρουμένη εἰς πέντε νομοὺς, εἰς τὸν τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, τὸν τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος, τὸν τῆς Μεσσηνίας, τὸν τῆς Λακωνίας, καὶ τὸν τῆς Ἀρκαδίας, περιέχει τὰς ἐξῆς σημαντικώτερας πόλεις·

Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας. Περιλαμβάνει τὸ Ἀνατολικὸν μέρος τῆς Πελοποννήσου, ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ἀρχόμενον καὶ ἐκτεινόμενον Ἀν-Μ. ὡς χερσονήσος μετὰ τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ Ἀργολικοῦ κόλπου. Διαιρεῖται δὲ μετὰ τῶν παρακειμένων Νήσων εἰς 7 ἑπαρχίας, τὴν τῆς Ναυπλίας, Ἄργους, Ἐρμιονίδος καὶ Σπετσῶν, Τροιζηνίας, Ἰδρας καὶ Κορινθίας (πληθ. 113336). — Εἰς τὴν ἑπαρχίαν Ναυπλίας, περιλαμβάνουσαν δῆμους 4 καὶ πληθ. 13084 — Ναύπλιον, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, ἐχυρὰ παράλιος πόλις καὶ ἐμπορικὴ μὲ ἀπόρθητα φρούρια Ἐνετικὰ, χρηματίσασα πρώτη καθέδρα τοῦ βασιλείου· ἔχει ἐν Γυμνάσιον, καὶ ἀνά ἐν Πρωτοδικῶν καὶ Ἐρετῶν δικαστήριον, καὶ Βασιλικὸν ὄπλοστάσιον (κἀτ. 4260 καὶ 7666 ὄλου τοῦ δήμου). Αὐτοῦ πλησίον εἰς τὸ παράλιον τῆς πεδιάδος τοῦ Ἄργους, ἀντικρυ τῶν ἐρείπιων τῆς Τύρινθος, εἶναι οἱ ἀπόβαθμοι Ὀθωνος, ὅπου δηλαδὴ ἀποβάς ὁ Βασιλεὺς Ὀθων ἐπάτησε κατὰ πρῶτον τὴν Ἑλληνικὴν γῆν. Εἰς τὴν Τύρινθα ὑπάρχει τὸ ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος συστηθὲν καὶ νῦν τελειοποιηθὲν γεωργικὸν σχολεῖον, ὅπου πολλοὶ ἐκ διαφόρων Δήμων ὑπότροφοι καὶ τῆς Κυβερνήσεως διδάσκονται θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς τὴν Γεωργίαν. — Εἰς τὴν ἑπαρχίαν Ἄργους (δῆμοι 6 καὶ πληθ. 21658) — Ἄργος, ἀπέναντι τοῦ Ναυπλίου, καὶ ὀλίγον μακρὰν τῆς θαλάσσης, εὐκραεστάτη καὶ καλὴ πόλις, κειμένη εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς τοποθεσίαν, ὅπου ἐπὶ λόφου διασώζονται καὶ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας αὐτῆς Ἀκροπόλεως, λεγομένης Λαρίσσης. Αὐτόθεν οἱ Ἕλληνες ὀρμώμενοι ἀπέκρουσαν τὴν τε εἰσβολὴν τοῦ Δράμαλη κατὰ τὸ 1822, καὶ μετέπειτα τὴν τοῦ Ἰμβραήμη εἰς Μύλους κατάβασιν ἀντικρυ τοῦ Ναυπλίου (κἀτ. 10,651). Ὅχι μακρὰν τοῦ Ἄργους σώζονται ἐρείπια τοῦ Ἡραίου καὶ τῶν Μυκηναίων περὶ τὸ χωρίον Χαρβάτι. — Ἰδρα (Ἰδρέα κἀτ. 12,008), ἀπαρτιζούσα ἰδίαν ἑπαρχίαν, καὶ Σπέτται (Τηπάρηνος κἀτ. 10660), παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, ναυτικαὶ νῆσοι ὀνομασται εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὁποίου μεγάλως συνετέλεσαν διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν πλοίων καὶ τῶν ἀνδρείων ναυτῶν. — Εἰς τὴν Ἐρμιονίδα, περιέχουσαν 3 δῆμους μετὰ τοῦ τῶν Σπετσῶν (πληθ. καὶ τῶν 3 δῆμων 20110). — Καστρί (Ἐρμιόνη) ἀντικρυ τῆς Ἰδρας, καὶ Κρανίδιον (Μάσης, ἀντικρυ τῶν Σπετσῶν)· τούτων οἱ

κάτοικοι ζῶσιν ἀπὸ τῆς ναυτιλίας καὶ τῆς γεωργίας. — Εἰς τὴν Τροιζηνίαν, παρὰ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον ἐκτεινομένην (δῆμοι 3 καὶ πληθ. 10442) — Δαμαλᾶς (Τροιζήν), πλησίον τῆς εἰς κόλπον σχηματιζομένης παραλίας. Αὐτοῦ συνεκροτήθη ἡ Γ': Ἐθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων, ἡ ψηφίσασα τὸ Σύνταγμα τῆς Τροιζήνος καὶ τὸν Ι. Καποδίστριαν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1827. Εἰς τούτου τοῦ κόλπου τὸν πόρον παρεμπίπτουσα ἡ νῆσος Καλαυρία, νῦν Πόρος, μετὰ μιᾶς ἄλλης μικρᾶς λεγομένης Σφαιρίας, σχηματίζει ἓνα τῶν εὐρυχωροτάτων καὶ ἀσφαλεστάτων λιμένων τῆς Ἑλλάδος, ἔχοντα δύο στενάς εἰσοόδους. Εἰς αὐτὸν ὑπάρχει καὶ ὁ Βασιλικὸς Ναύσταθμος ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου συστηθεὶς, καὶ ἔδρα τοῦ ἐπαρχείου. Ὅλος ὁ τόπος εἶναι ὠραῖος καὶ τερπνότατος διὰ τοὺς ἐκτεταμένους λεμωνῶνάς του (κάτ. ὅλου τοῦ δήμου Τροιζήνος 8083). — Πρὸς Β: ἐκτείνεται ἡ χερσονήσος τῶν Μεθάνων, ἐπὶ τῆς ὁποίας κεῖνται τὰ Μέθανα (δῆμος Μεθάνων) ἐξάγοντα ἐξαιρετὸν ἐλαιόλαδον. — Ἔτι βορειότερον Ἐπίδαυρος, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ναυπλίας, ἔχουσα μικρὸν λιμένα, ὅπου ἀποβαίνουν οἱ ἐξ Ἀθηνῶν μεταβαίνοντες εἰς Ναύπλιον. Αὐτοῦ συνεκροτήθη ἡ πρώτη Ἐθνικὴ Συνέλευσις, ἡ κηρύξασα τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἔθνους κατὰ τὸ 1822. — Εἰς τὴν Κορινθίαν, περιλαμβάνουσαν 11 δήμους καὶ πληθ. 34914. — Καλαμακίον, λιμὴν εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ Λουτράκιον (Λέχαιον), ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ἀνήκοντα εἰς τὸν δῆμον Κορίνθου εἶναι ἀξιοσημεῖωτα διὰ τὴν αὐτόθεν συγκοινωνίαν τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τῶν ἐν τῷ Ἀδριατικῷ κόλπῳ, ἐνεργοῦμένην διὰ τῶν Αὐστριακῶν ἀτμοπλοίων. — Ἀπέγαντι τοῦ Λουτρακίου ἐπὶ μικρᾶς χερσονήσου, Περαχώρα (δῆμος Περαχώρας) καὶ Πεῖσα, ὅθεν ἐξάγεται πίσσα, ῥητίνη, καὶ κατράμιον. Πλησίον τοῦ Καλαμακίου φαίνεται ἡ ἀρχὴ τῆς διώρυγος, δι' ἧς ἐπεχειρήθη ἡ ἀπονήσωσις τῆς Πελοποννήσου. — Κόρινθος, ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἰσθμοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς τοποθεσίαν ὑπὸ τὸν Ἀκροκόρινθον, ἀλλὰ ἐρειπωμένη καὶ ταπεινὴ, μόλις 1331 κατοίκους ἔχουσα· κατεστράφη δὲ ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τοῦ συμβάντος τρομεροῦ σεισμοῦ τὴν 9 Φεβρουαρίου 1858· ὅθεν διετάχθη νέος συνοικισμὸς αὐτῆς παρὰ τὴν παραλίαν τοῦ Λουτρακίου, εἰς θέσιν λεγομένην νῦν Σχοινιάν. Τὸ δὲ κύριον τῶν Κορινθίων προϊόν εἶναι ἐλαιόλαδον καὶ σταφίδες Κορινθιακαί, ἀπὸ τὰ ὅποια πλουτίζονται καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Τρικάλων ἀπρωκισμένων μακρὰν τῆς θαλάσσης. — Πλησίον τῆς Κορίνθου εἰς τὴν παραλίαν τοῦ ὀμωνόμου κόλπου, Κιάτον καὶ Διμηνιόν, χωριδία τερπνά τοῦ νῦν δήμου

Σικυῶνος· καὶ ἐνδότερον, Βασιλικὸν πλησίον τῆς ἀρχαίας Σικυῶνος.— Ἐπι ἐνδότερον κεῖνται οἱ δῆμοι Φένεοῦ καὶ Στυμφάλου, ἀπὸ τῶν ἐκεῖσε λιμνῶν ἐπονομασθέντες. — Ἅγιος Γεώργιος (δῆμος Νεμεάς), κωμόπολις ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς φερούσης ἀπὸ Κορίνθου εἰς Ἄργος, παράγουσα οἶνον κάλλιστον. — Αὐτοῦ πλησίον εἶναι τὸ λεγόμενον Ἄγιονόρι, στενὴ δίοδος, εἰς ἣν Νικίτας ὁ Τουρκοφάγος κατέστρεψε τὴν στρατὸν τοῦ Δράμαλη, ἀποχωροῦντα εἰς Κόρινθον.

Νομός Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος. Παρεκτείνεται παρὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ παρὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς χερσονήσου μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀλφειοῦ, περιλαμβάνων τέσσαρας ἐπαρχίας, τὴν τῆς Αἰγιαλείας, Πατρῶν, Καλαβρῦτων, καὶ Ἠλείας (πληθ. 130591).— Εἰς τὴν τῆς Αἰγιαλείας, συνορεύουσιν μὲ τὴν Κορινθίαν, καὶ περιλαμβάνουσαν 3 δῆμους, τὸν τοῦ Αἰγίου, τῶν Βουρῶν καὶ Αἰγείρας (πληθ. ὅλων 10560), κεῖται ἡ Βραστίτσα (καὶ νῦν Αἶγιον), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ δήμου Αἰγίου (κάτ. 2581 καὶ ὅλου τοῦ δήμου 6543) ὀλίγον μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἐξάγουσα σταφίδα Κορινθιακὴν. — Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἀχαΐας, περιέχουσιν πέντε δῆμους Πατρῶν, Φαρῶν, Λύμης, Τριταίων καὶ Ἐρινεῶν καὶ πληθ. 37703. — Πάτραι, πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ, ἀρχαία πόλις, καὶ νῦν ὀνομαστὴ διὰ τὸ ἐμπόριόν της· ἔχει Πρωτοδικῶν δικαστήριον, καὶ Γυμνάσιον (κάτ. 15 χιλ.). — Πλησίον καὶ πρὸς Β: αὐτῆς, ὅπου στενοῦται ἡ εἰσοδος τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, κεῖται ἐπὶ τοῦ ῥίου ἀκρωτηρίου φρούριον ὁμώνυμον (252).— Εἰς τὰ μεσόγεια καὶ πρὸς Ἀν: συνορεύουσα μὲ τὴν Αἰγιαλείαν, Κορινθίαν καὶ Γορτυνίαν, κεῖται ἡ ἐπαρχία Καλαβρῦτων, ἐπαρχία ὄρεινῆ, περιλαμβάνουσα ἑννέα δῆμους καὶ πληθ. 43145.— Καλαβρῦτα, πρωτ: πόλις τῆς ἐπαρχίας (κάτ. 1622 καὶ ὅλου τοῦ δήμου 7450), ὀνομασθείσης ἐξ αὐτῆς τῆς πρωτεύουσας· διότι αὕτη ἔχει τὸ κλέος, ὅτι ἐν αὐτῇ πρώτη ἀνεπατάσθη ἡ σημαία τῆς ἐθνεγεροσίας τὴν 25 Μαρτίου 1821 ὑπὸ τῶν αἰοδιμῶν Παλαιῶν Πατρῶν, Ἀνδρέου Ζαΐμη κλπ. προκρίτων, ἐπιπεσόντων κατὰ τῶν ἐκεῖ Τούρκων. Μακρὰν αὐτῆς 2 ὥρας εἰς τὸν δῆμον Κερπινῆς κεῖται καὶ ἡ Μονὴ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. — Ἡ ἐπαρχία Ἠλείας περιλαμβάνει ὀκτὼ δῆμους καὶ πληθ. 40237, καὶ τὰς ἐκτεταμένους πεδιάδας τῆς Ἠλίδος, ὅπου κεῖνται Γαστούνη, Λεχαινὰ, καὶ Πύργος (δῆμος Λετρίνων κάτ. τούτου 7992), ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας (κάτ. 3875), ἔχουσα ἐπίγειον τὸ Κατάκωλον εἰς τὸ παράλιον, μὲ τὸ ὅποιον συγκοινωνεῖ δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ· ἡ δὲ Γλαρέντσα, πρὸς Β: κειμένη, εἶναι ἐπίγειον τῆς Γαστούνης καὶ τῶν Λεχαιῶν.

(ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. ΚΟΚΚΩΝΗ.)

13

— *Νομοὶ Μεσσηνίας.* Ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Ἄλφειοῦ, τελευτᾷ εἰς τῆν περιοχὴν τῶν Καλαμῶν, περιλαμβάνων τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον καὶ μέρος τοῦ Μεσσηνιακοῦ, καὶ τὰς ἐπαρχίας Ὀλυμπίας, Τριφυλίας, Πυλίας, Μεσσήνης καὶ Καλαμῶν, καὶ συνορεύων πρὸς Β: μετὰ τοῦ Νομοῦ τῆς Ἀρκαδίας (πληθ. 101271). — Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ὀλυμπίας, συνορεύουσαν μὲ τὴν τῆς Ἠλείας καὶ περιλαμβάνουσαν ἕξ δήμους καὶ πληθ. 21810: κεῖται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ Ἀνδρίτσεινα, πόλις ὄρεινὴ καὶ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας (ὄλου τοῦ δήμου κάτ. 6603). — Ἀγουλινίτσα (δῆμος Βώλακος) πλησίον λιμνοθαλάσσης καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄλφειοῦ ἐκβάλλοντος εἰς τὴν θάλασσαν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Πύργου, καὶ χωρίζοντος νῦν τὸν Νομὸν τῆς Ἀχαΐας ἀπὸ τὸν τῆς Μεσσηνίας. — Ἀπὸ Πατρῶν μέχρι τῆς Ἀγουλινίτσης ὅλη ἡ παραλία εἶναι ὀμαλὴ καὶ ἐπίπεδος, ἢ διακοπτομένη ἀπὸ γιλόφους εὐφόρους ὅθεν ὄλος ὁ τόπος οὗτος εἶναι κατάφυτος νῦν ἀπὸ σταφιδαμπελώνας κλ. — Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Τριφυλίας, συνεχομένην μὲ τὴν ἀνωτέρω καὶ περιλαμβανούσαν ἕξ δήμους καὶ πληθ. 21986. — Ἀρκαδιά, νῦν Κυπαρισσία, πρωτεύουσα τοῦ δήμου Κυπαρισσίας καὶ ὅλης τῆς ἐπαρχίας (κάτ. ὄλου τοῦ δήμου 3712) κειμένη ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ, ἔχει θέσιν ἐξαισίαν καὶ μαγευτικὴν πρὸς τὸ ἀναπεπταμένον πέλαγος τοῦ ὀμῶνιμου αὐτῆς κόλπου, καὶ ἀφ' ἐτέρου πρὸς ἐκτεταμένας πεδιάδας καταφύτους. — Πρὸς Μ: αὐτῆς, καὶ περίπου 3 ὥρας μακρὰν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν, κεῖνται τὰ Φιλιατρά (δῆμος Ἐράνης κάτ. ὄλου τοῦ δήμου 3351), κομὸπολις χαιρεστάτη ἐπὶ ὀμαλοῦ ὄροπεδίου καταφύτου ἀπὸ ἐλαίας, καὶ πλησίον αὐτῆς Γαργαλιάνοι (δῆμος Φλεσιάδος) ἐπὶ ὀμοίου ὄροπεδίου, ὅθεν ἔχει τις τὴν θέαν τῆς θαλάσσης καὶ τῆς κάτωθεν αὐτῶν ἐκτεταμένης πεδιάδος καὶ καταφύτου ἀπὸ ἐλαιῶνας καὶ ἀμπελώνας. Ἰνομάσθη δὲ ὁ δῆμος Φλεσιάδος εἰς μνήμην τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου τοῦ Δικαίου, ἐπικαλουμένου καὶ Φλέσα· διότι οὗτος, εἰς τινα τόπον αὐτοῦ τοῦ δήμου λεγόμενον Μανιάκι, περιχαρῶθεις μετὰ 900 Ἑλλήνων, ἔπεσεν ἐνδόξως μετὰ 500, ὡς ἄλλος Λεωνίδας ὑπὲρ πατρίδος μαχόμενος ἡρωϊκῶς πρὸς 25 χιλ. Αἰγυπτίων. — Εἰς τὴν Πυλίαν, περιλαμβάνουσαν 5 δήμους καὶ πληθ: 15870: Νεόκαστρον ἢ Νουαρίνοι (καὶ νῦν Πύλος), πρωτ: τῆς ἐπαρχίας, ἔχουσα φρούριον παρὰ τὴν εἴσοδον κόλπου σχηματισμένου εἰς λιμένα μέγαν καὶ ἀξιόλογον διὰ τῆς παρακειμένης νήσου Σφακτρίας. Ἐντὸς αὐτοῦ αἱ τρεῖς σύμμαχοι δυνάμεις κατέκασαν τὸν Τουρκικὸν στόλον κατὰ τὸ 1827. — Πλησίον πρὸς Μ: Μεθώνη, καὶ πρὸς Ἀ: ταύτης ἐπὶ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου Κορώνη, φρούρια παράλια. Εἰς

τὴν Μεθώνην ἀποβάς ὁ Ἰμβραήμης μετὰ 40 χιλ: Ἀράβων κατὰ τὸ 1825, καὶ κυριεύσας ἔπειτα καὶ τὸ Νεόκαστρον, ἐπύρθει καὶ κατέστρεψε τὴν Πελοπόννησον ἐκεῖθεν ὀρμώμενος. — Πρὸς Β: τῆς Κορώνης καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κόλπου, Πεταλίδιον (πλησίον τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Μεσσηνίας), ὅπου οἱ Γάλλοι κατὰ πρῶτον ἀπέδησαν μετὰ τὴν ἐν Νεοκάστρῳ ναυμαχίαν, καὶ νῦν συνωκίσθησαν Μανιάται. Εἰς τὰ περὶ αὐτῆς καὶ τῆς Κορώνης διασώζονται λείψανα τοῦ ἄλλοτε ἐκτεταμένου ἐλαιῶνος, καταστραφέντος ὑπὸ τῶν Ἀράβων. — Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μεσσηνίας, περιλαμβάνουσαν ἐξ δήμων καὶ πληθ. 21923. Νησίον, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας (δῆμος Παμίσου) κωμόπολις τερπνὴ (κάτ. ὄλου τοῦ δήμου 4,520) ὄχι μακρὰν τῶν Καλαμῶν εἰς τὴν κατακλυζομένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Παμίσου πεδιάδα. — Εἰς τὸ ἐσωτερικόν, Μελιγαλὰς καὶ Σκάλα (δῆμος Οἰχαλίας κάτ. 4495) Πρὸς Δ: αὐτῶν κεῖται τὸ ὄρος Ἰθώμη (Βουλκάνο) καὶ ὁμώνυμος δῆμος αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ τὸ ὄρος, ὄν ἡφαίστειον, προξενεῖ συχνάκις σεισμοὺς, ἐξ ὧν πάσχει ἡ Μεσσηνία· κατὰ δὲ τὸ 1846 γενόμενοι σφοδρότεροι, κατερείπωσαν πολλὰ χωρία καὶ αὐτὸ τὸ Νησίον σχεδὸν ἠρήμωσαν. — Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καλαμῶν, περιλαμβάνουσαν πέντε δήμους καὶ πληθ. 19382: Καλαμάτα (νῦν Καλάμαι) ἔδρα τοῦ Νομάρχου, ὄχι μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἔχουσα ἰκανὸν ἐμπόριον καὶ μεταξουργεῖα (ὄλου τοῦ δήμου κάτ. 6,200). Ὅλος ὁ τόπος ἦτο κατάφυτος ἀπὸ συκαμινέας, συκῆας καὶ ἐλαίας, ἀλλ' ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἔπαθεν ὑπὸ τῶν Ἀράβων, οἵτινες ἐδενδροτόμησαν ἀνιλεῶς καὶ ἠρήμωσαν αὐτὸν μόλις ἤδη ἀναλαμβάνοντα· ἐξάγει δὲ σῦκα, μέταξαν καὶ τινα ὑφάσματα μεταξωτὰ τῶν Καλαμῶν, καὶ ἐλαιούλαδον. — Ἄλλοι δῆμοι αὐτῆς τῆς ἐπαρχίας εἰσὶν ὁ τῆς Θουρίας, Ἀλαγωνίας, Ἄριος καὶ Ἀμφειάς. Εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον δῆμον, κείμενον ἐνδότερον πρὸς Β: ἀνήκει καὶ ἡ Πολιανή, χωρίον περὶ τὰ στενὰ τὰ λεγόμενα τοῦ Λεονταρίου, δι' ὧν γίνεται ἡ διόδος καὶ ἡ ἀνάβασις πρὸς τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀρκαδίας καὶ εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Μεγαλοπόλεως. Εἰς τὴν Πολιανήν, Δραμπάλαν, Ἄκωβον καὶ Μακρυπλάγι, θέσεις ὀχυρὰς αὐτῶν τῶν στενῶν, συνῆψαν πολλὰς μάχας οἱ Ἕλληνες μετὰ τῶν Ἀράβων, ἀγωνιζόμενοι ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν ἐκεῖθεν διάβασιν τοῦ Ἰμβραήμη, ἀνερχομένου πρὸς ἄλωσιν καὶ κατοχὴν τῆς Τριπόλεως.

Νομὸς Λακωνίας. (πληθ. 90593). Αὕτη διακρεῖται τὴν σήμερον εἰς ἐπαρχίας 4, τὴν τῆς Οἰτύλου, τὴν τοῦ Γυθείου, τῆς Λακεδαίμονος, καὶ τῆς Ἐπιδάουρου Λιμηρᾶς, ἀλλὰ δὲν περιλαμβάνει ὅλην τὴν ἀρχαίαν Λακωνίαν, διότι ἐν μέρει αὐτῆς ὑπάγεται εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν, τὴν τῆς Κυ-

νουρίας, τασσομένην νῦν εἰς τὸν Νομόν τῆς Ἀρκαδίας. Ἀμέσως μετὰ τὴν Μεσσηνίαν ἀρχίζουσιν αἱ ἐπαρχίαι Οἰτύλου καὶ Γυθείου τῆς Λακωνίας, περιλαμβάνουσαι τὴν κυρίως λεγομένην Μάνην, ἥτις διαιρεῖται νῦν εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν. Τῆς Δυτικῆς, ἐκτεινομένης εἰς τὰ παράλια τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου, πρωτεύουσα Τσίμοβα (νῦν Ἀρεόπολις).—Πόρτο Βέτουλον (Οἰτύλον καὶ νῦν), εἰς ἓνα δῆμον τὸν τῆς Οἰτύλου μετὰ τῆς Ἀρεόπολεως τασσομένον. Τῆς Ἀνατολικῆς πρωτεύουσα Μαραθωνῆσι (νῦν Γύθειον) πλησίον τῆς τοποθεσίας τοῦ ἀρχαίου Γυθείου εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον, ἔχει 2437 κατοίκους καὶ ἱκανὸν ἐμπόριον, διότι ἐκείθεν ἐξάγονται ἐλαιόλαδον, μέταξα καὶ βαλανίδια. Ἡ ἐπαρχία Οἰτύλου περιλαμβάνει 5 δήμους καὶ πληθ. 26089· ἡ δὲ τοῦ Γυθείου ὡσαύτως δήμους 5 καὶ πληθ. 12663: Ἀμφότεραι δ' εἰσὶν ὄρειναι, καὶ πετρώδεις καὶ ἄκκερτοι, μικρὰς κοιλάδας γονίμους περιέχουσαι.

Οἱ Μανιάται καὶ ἐπὶ Τούρκων διέμειναν αὐτοδιοίκητοι εἰς τὰ ὄρενὰ καὶ δύσ-εστα χωρία τῶν κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς σειρᾶς τοῦ Ταυγέτου· μόλις πρὸ τῆς ἐθνεγεσίας 60 περίπου ἔτη ἀνεγνώρισαν τρόπον τινὰ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου, ὅστις ἐδιόριζεν ἓνα ἐκ τῶν ἐντοπίων ἀρχηγῶν, ἐπονομαζόμενον Μπέην· οὗτος δ' ἐδιόκει τοὺς Μανιάτας κατὰ φρακτίας ἢ φάρας, ἔχοντας ἄλλους ὑπαρχηγούς. Τὰ μείσιμβρινώτερα τῶν ἀνωτέρω ἐπαρχιῶν μέχρι τοῦ Ταινάρου ἀκρωτηρίου εἶναι τόπος τραχὺς καὶ δύσβατος Κακοβοῦνι καὶ Κακαβοῦλια ἢ Μέσα Μάνη λεγόμενος, καὶ κατοικούμενος ὑπὸ τῶν Μανιατῶν Κακοβουναίων ἢ Κακοβουλαίων ἐπιλεγόμενων (πληθ. τῶν 2 ἐπαρχ. 39 χιλ: περίπου).

Ἡ ἐπαρχία τῆς Λακεδαιμόνος. Ἀπὸ τὰ ὄρη τοῦ Λυκαίου, τοῦ Κρονίου καὶ τοῦ Ταυγέτου περικλείεται λακωνοπέδιον ἐκτεταμένον καὶ εὐφορον, διαβρεχόμενον ὑπὸ τοῦ Βῆρώτα καὶ ἀνοιγόμενον πρὸς τὸ ἔλος, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου· κατοικεῖται δ' αὐτὸ ὑπὸ 38 χιλ: περίπου ψυχῶν, συγκεντρωμένων εἰς διάφορα χωρία τεταγμένα εἰς δήμους 13, ἀναλαβόντας τὰ παλαιὰ ὀνόματα τῶν ἐκείσε ἀρχαίων πόλεων (417)· ἔχει δ' ἐκτεταμένον ἐλαιῶνα, καὶ μέταξαν παράγει καλλίστης ποιότητος, τῶν ὑποίων ἢ ἐξαγωγή γίνεται διὰ τοῦ Γυθείου.—Μισθρᾶς, πρωτεύουσα εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ταυγέτου πλησίον τῆς ἀρχαίας Σπάρτης, εἰς τῆς ὑποίας τὰ εἰρήπια φηκοδομήθησαν νῦν τὰ δημόσια καταστήματα τῶν Ἀρχῶν, καὶ ἠνωμένην εἰς ἓνα δῆμον μετὰ τὸν Μισθρᾶν διώρισεν ἡ Κυβέρνησις πρωτεύουσαν τοῦ Νομοῦ, εἰς τὴν ὑποίαν ὅλον ἐν συνοικίζονται κάτοικοι ἐκ τῶν πέριξ· ὀλίγα δ' εἰρήπια ἀρχαίων φαίνονται ἐν αὐτῇ λόγῳ ἄξια (ὄλου τοῦ δήμου κάτ. 7912). Εἰς τὰ πέριξ πρὸς Μ. Σκλαβοχώριον (Ἀμυκλαί) εἰς τὸν δῆμον Ἀμυκλῶν — Χρῦσαφα πρὸς Ἀν: εἰς τὸν δῆμον Θεραπνῶν. — Βρυλιᾶς καὶ Βουτιᾶνοι πρὸς Β: εἰς

τὸν δῆμον Σελασίας — Σιάλα καὶ Τρίνησα εἰς τὸν δῆμον Τρινάσου περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρώτα εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον. — Ἐπαρχία Ἐπίδαυρου Λιμηρᾶς: περιλαμβάνει ὅλον τὸ πρὸς Ἄν: τοῦ Γυθείου μεταξὺ τῶν δύο θαλασσῶν χερσοννησίζον μέρος, καὶ ἀποπερατούμενον εἰς τὸν Μαλέαν. — Πρωτεύουσα Μονεμβάσια (νῦν Ἐπίδαυρος Λιμηρᾶ), φρούριον ἀπόρθητον ἐπὶ νησιδίου ἐνομένου διὰ γεφύρας μὲ τὴν ξηράν. Αὐτοῦ διασώζεται εἰσέτι ἐκκλησία ἀρχαία, ἀπὸ τοὺς χρόνους τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, καὶ εἰκὼν ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἀξιοθέατος τῶν Βυζαντινῶν ζωγράφου. Ἄλλοι 4 δῆμοι, ὁ τοῦ Ἄσωπου, Ζάρακος, Βοιῶν καὶ Ἐλους, ἀπὸ μικροχωρίδια συγκείμενοι, συνιστῶσι τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, περιέχουσαν 14068 κατοίκων.

Μέρος τῆς ἀρχαίας Λακωνίας πρὸς Β: τῆς ἀνωτέρω ἐπαρχίας, παρὰ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον ἐκτεινόμενον ἕως εἰς τὰ βουνὰ τὰ περικυκλόνοντα πρὸς Ἄν: τὴν λεκάνην τῆς Σπάρτης, εἶναι ἡ λεγομένη Τσακωνία (κατὰ παραφθορὰν τοῦ Λακωνία) ἔχουσα πόλεις, τὸ Λεωνίδιον (νῦν δῆμος Λιμναίου), κείμενον εἰς μικρὰν πεδιάδα ελαιόφυτον, περικυκλωμένην γύρωθεν ἀπὸ ὑψηλὰ ἀπότομα καὶ ἀπόκρημα βουνὰ, καὶ διανοιγομένην εἰς μικρὰν παραλίαν ἄντικρυ τῶν Σπετσῶν. φαίνεται ὅτι ὁ τόπος οὗτος ἦτον ἀκατοίκητος ἕως περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος: συνωκίσθη δ' αὐτοῦ μέρος τῶν κατοίκων τοῦ Πραστοῦ (νῦν δῆμος Βρασιῶν) 4: ὥρας μακρὰν ἀπέχοντος ἐπὶ τῶν ὄρεων, οἵτινες ἠναγκάζοντο διὰ τὸ ψυχρὸς καὶ πρὸς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς νὰ διαχειμάζωσιν εἰς Ἅγιον Ἄνδρέαν εἰς τὸ Ἄσρος, καθὼς καὶ ἤδη οἱ λοιποὶ διαχειμάζουσιν ἔχοντες αὐτοῦ τὰ κτήματά των. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο τούτων δῆμων, καθὼς καὶ οἱ τῶν δύο ἄλλων, Γλυπίας καὶ Σελινούντος, τῆς αὐτῆς χώρας (ἧτις ἐλέγετο πρότερον ἐπαρχία Πραστοῦ) ἔχουσιν ἰδίαν διάλεκτον, ἡ ὁποία διασώζει πολλὰς λέξεις καὶ ἰδιωτισμοὺς τῆς ἀρχαίας Δωρικῆς. Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἠνωμένη μὲ τὴν τοῦ Ἁγίου Πέτρου (ἧτις φαίνεται ὅτι τὸ ἀρχαῖον ἀνήκεν εἰς τὴν Ἀργολίδα ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν) συνιστᾷ ἥδη τὴν ἐπαρχίαν Κυνουρίας, ἧτις ὑπάγεται εἰς τὸν νομὸν τῆς Ἀρκαδίας. — Ἅγιος Πέτρος, κωμόπολις ὄρεινῆ (δῆμος Πάρνωνος κατ. 3507), κείμενη εἰς ἕνα κλάδον τοῦ Κρονίου ὄρους. — Καστρί (νῦν δῆμος Τανίας κατ. 4060) πλησίον πρὸς τὰ Β-Δ: ἐξ οἰκογενειῶν 800, συνωκισμένων ἐπὶ 7 λόφων καταφύτων καὶ καταφύτων ἀπὸ ἀμπελῶνας, καστανέας, κερασέας καὶ διάφορα ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς αὐτὸν τὸν δῆμον ὑπάρχει καὶ ἡ Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου εἰς κοίλωμα ἀποτόμου βράχου κτισμένη, τῆν ὁποίαν ὁ Ἰβραήμης δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκπορθήσῃ: κάτωθεν αὐτῆς εἰς

στενήν κοιλάδα ῥέει καὶ ποταμὸς ὁ Τάνης, ἀφ' οὗ ἐπωνομάσθη καὶ ὁ δῆμος. — Δολιανὰ καὶ Βέρβена ὁμοίως ὄρεινοὶ δῆμοι, πρὸς τὸ ὄροπέδιον τῆς Τριπόλεως καὶ ὀνομαστοὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐθνεγεραίας ἡμῶν. Εἰς αὐτάς τὰς κωμοπόλεις οἱ Τούρκοι τῆς Τριπόλεως, περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπαναστάσεως, κατὰ πρῶτον συνάψαντες μάχην μετὰ τῶν ἐκεῖσε συνηγμένων Ἑλλήνων ἠττήθησαν. — Πρὸς Ἄν. τῆς Τανίας, Ἅγιος Ἰωάννης καὶ Μελιγοῦ, ὄρεινὰ χωρία περίπου 3 ὥρας ὑπεράνω τῆς πεδιάδος τοῦ Ἄστρους, εἰς τὴν ὁποίαν διαχειμαζοῦσιν οἱ κάτοικοι αὐτῶν ἔχοντες κτήματα ἀμπελώνων καὶ ἐλαιώνων, καὶ συνιστῶντες ἓνα δῆμον τὸν τῆς Θυρέας (ὄλου τοῦ δήμου κάτ. 2500), ὁμοῦ μὲ ὀλίγους κατοικοῦντας εἰς τὸ ὑφορμον παράλιον τοῦ Ἄστρους, ὅπου μικρὰ πλοιάρια ἐλλιμενίζονται πρὸς ἐξαγωγὴν τῶν προϊόντων τῆς ἐπαρχίας, τὰ ὅποια εἶναι τυρίον, ἐλάδιον, μέταξα, καὶ τινα ὀπωρικά. Εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἄστρους φαίνονται ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Θυρέας, περὶ τῆς ὁποίας ἐμάχοντο οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ εἰς τὴν αὐτόσε Μονὴν τῆς Λουκοῦς ἀνεκαλύφθησαν λείψανα ἀρχαίου ναοῦ. Αὐτοῦ εἶναι καὶ λίμνη Μουσθὸς νῦν λεγομένη, τὴν ὁποίαν τινὲς ὑπολαμβάνουσιν ὡς τὴν τῶν ἀρχαίων Λέρνην. Εἰς τὸ Ἄστρος συνεκροτήθη ἡ Β': Ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις· ὅθεν διετήρησε τὸνομα, καθὼς καὶ τὰ Δολιανὰ καὶ Βέρβена, πρὸς μνήμην τῶν ἐκεῖ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν συμβάντων. Ὄλος ὁ πληθ. τῆς Κυνουρίας συμποσοῦται εἰς 27768 κατ: ἀνηκόντων εἰς 9 δήμους.

Νομὸς Ἀρκαδίας. Ὁ Νομὸς τῆς Ἀρκαδίας περιλαμβάνει τὰς ἐπαρχίας Κυνουρίας, Μαντινείας, Γορτυνίας καὶ Μεγαλοπόλεως (πληθ. 126550 εἰς 32 δήμ.). Ἐξαιρουμένης τῆς Κυνουρίας, αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι τοῦ Νομοῦ τοῦτου κεῖνται ἐν τῷ μέσῳ τῆς χερσονήσου, περιλαμβάνουσαι τοὺς ὑψηλοτάτους καὶ ὄρεινους τόπους αὐτῆς κατὰ τὴν ἐπαρχίαν μάλιστα τῆς Γορτυνίας, ὅθεν ἔχρουσι τὰς πηγὰς τῶν καὶ οἱ σημαντικώτεροι ποταμοί, οἷον ὁ Ἀλφειὸς, ὁ Λάδων, ὁ Ἐρύμανθος κλπ. (257). Ἡ ἐπαρχία Κυνουρίας, ὁποίαν περιωρίσαμεν αὐτὴν ἀνωτέρω, ἀνήκουσα εἰς τὸν Νομὸν τῆς Ἀρκαδίας, συνέχεται μὲ τὴν ἐπαρχίαν Μαντινείας, Ἄν-Μ. Ἐν τῷ μέσῳ ταύτης κεῖται τὸ ὄροπέδιον τῆς Τριπόλεως 2 χιλ: πόδας ἀνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἔχον τὰ ὄρη Μέναλον καὶ Παρθένιον. — Τρίπολις, καὶ κοινῶς Τριπολιτσα, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Μαντινείας καὶ ἔδρα τοῦ νομοῦ, πλησίον τῆς Τεγέας ἀνεγερθεῖσα κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους· ἐχρημάτισε δὲ καθέδρα τοῦ διοικοῦντος τὴν Πελοπόννησον Πασὰ ἐπὶ Τούρκων, ἀλλὰ κατεστράφη ἐκ θεμελίων ὑπὸ τῶν Ἀράβων (κάτ. 10,426). Πλησίον τῶν Γαιτιανῶν εἶναι τὰ ἐρείπια τῆς ἀρ-

χαιας Μαντινείας, εις δὲ τὴν παλαιὰν Ἐπισκοπὴν τὰ τῆς Τεγέας, περὶ τὰ ὁποῖα εἶναι ταπεινὰ χωρίδια γεωργῶν — Λεβίδιον καὶ Κανδήλα (δῆμος Ὀρχομενοῦ) πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Ἀργείας. — Βαλτέσιον πρὸς Μ: τῆς Τριπόλεως, Πιάνα καὶ Δαβιά πρὸς Β: ὀνομαστοὶ τόποι διὰ τὰς μεταξὺ τῶν Τούρκων αὐτῆς τῆς πόλεως συναφθείσας μάχας, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐθνεγερσίας, καὶ ἐπὶ Ἰμβραήμη μετὰ τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων (πληθ. ὅλης τῆς ἐπαρχίας 39600 εἰς 9 δήμους).

Γορτυνία. Ἄλλο μέρος τῆς Ἀρκαδίας ὑψηλότερον καὶ ὄρεινόν, συνορευόν μετὰ τὰς ἐπαρχίας Καλαβρύτων, Ἠλίδος, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, συνιστᾷ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, περιλαμβάνουσιν 11: δήμους καὶ πληθ. 48747 — πρωτεύουσα Καρούταινα (νῦν δῆμος Γόρτυνος κάτ. 4 χιλ.) ἐπὶ τόπου ὑψηλοῦ μετὰ φρούριον, ὑπὸ τὸν ὅποιον ῥέει ὁ Σελινοῦς ποταμός. — Πρὸς Β: Δημητσάνα (νῦν δῆμος Θεισόας) ὀνομαστὴ διὰ τὸ Ἑλληνικὸν τῆς σχολεῖον, συστήθην πρὸ τοῦ 1770 (κάτ. 2300. Αὐτοῦ ἐγεννήθη καὶ ὁ αἰδίδιμος Πατριάρχης Γρηγόριος, ὁ κρεμασθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα εἰς τὴν θύραν τοῦ Πατριαρχείου, ἅμα ἐκτραγείσης τῆς ἐπαναστάσεως. — Ζάτουνα, πλησίον τῆς Δημητσάνης καὶ εἰς τὸν αὐτὸν δῆμον ὑπαγομένη, ὡραία κωμόπολις ὄρεινὴ καὶ βιομηχανος (κάτ. 1300 καὶ ὅλου τοῦ δήμου 6280). — Β-Αν: τῆς Δημητσάνης Βυτίνα (δῆμος Νυμφασίας) κωμόπολις, ἔχουσα καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως Ἑλληνικὸν σχολεῖον (κάτ: τοῦ δήμου 5. χιλ.). — Λαγκάδια (δῆμος Τευθίδος κάτ. 4400) καὶ ἔτι βορειότερα πρὸς τὰ σύνορα τῶν Καλαβρύτων, Κοντοβάζαινα (δῆμος Ἐλευσίνος κάτ. 4800) ἀρκετὰ σημαντικαὶ κωμοπόλεις. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης, οὐσῆς ὄρεινῆς, ζῶσιν ἀπὸ τῆς κτηνοτροφίας, μικρᾶς βιομηχανίας καὶ γεωργίας· ἐσχάτως δ' ἐδόθησαν καὶ εἰς σταφιδοφυτείας σημαντικὰς, καταβαίνοντες εἰς τὰ παράλια τῆς Τριφυλίας. — Ἐπαρχ: τῆς Μεγαλοπόλεως πρὸς Μ: τῆς ἀνωτέρω· σύγκειται ἀπὸ τρεῖς δήμους ἔχοντας πληθ. 13,450 ψυχῶν — πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι τοῦ Σινάνου (δῆμος Μεγαλοπόλεως) ταπεινὸν χωρίον εἰς πεδιάδα, πλησίον τῶν ἑρείπιων τῆς ἀρχαίας Μεγαλοπόλεως. — Λεοντάρι (δῆμος Φαλαισίας) ἐπὶ βουνοῦ, πλησίον τῆς διόδου ἀπὸ τῆς Μεσσηνίας εἰς τὸ ὄρπεδιον τῆς Ἀρκαδίας.

419. ΣΤΕΡΕΑ (ἢ ἰδίως) ΕΛΛΑΣ. Πρὸς Β: τῆς Πελοποννήσου καὶ πρὸς Μ: τῆς Θεσσαλίας, μεταξὺ τῶν κόλπων τῆς Ἄρτας καὶ τοῦ Βώλου, τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τοῦ Σαρωνικοῦ, τοῦ Ἴονιου πελάγους καὶ τοῦ τῆς Εὐβοίας, περιλαμβάνεται ἡ Στερεὰ Ἑλλάς, διαιρουμένη εἰς τρεῖς Νομούς, τὸν τῆς Λίτωλιας καὶ Ἀκαρνανίας, τὸν τῆς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, τὸν τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας (πληθ. 293144).

Ὁ Νομὸς τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, λεγόμενος καὶ Δυτικὴ Ἑλλάς ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, περιέχει 6 ἐπαρχίας· τὴν τοῦ Βάλτου, τὴν τῆς Βονίτσας καὶ Ἐπρομέρου, τὴν τοῦ Μεσολογγίου, Ναυπακτίας, Τριγωνίας καὶ Εὐρυτανίας, καὶ δήμους 26, κατοικουμένους ὑπὸ 103611 ψυχῶν.—Βόνιτσα (νῦν δῆμος Ἀνακτορίων κάτ: 3357) φρούριον καὶ πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.—Πρὸς Ἄν: Κραβασαράς (δῆμος Ἀμβρακίας κάτ. 4300) εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον, ὁμοίως πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Βάλτου, λεγομένη καὶ Ἄργος Ἀμφιλοχικόν.—Κατοῦνζ (δῆμος Ἐχίνου κάτ: 4400) εἰς τὰ μεσόγεια.—Ἀστακὸς καὶ Δραγαμέστον, παράλιοι ἀντικρὺ τῆς Ἰθάκης. Αἱ ἀνωτέρω ἐπαρχίαι ἀνήκουσι εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἀκαρνανίαν, ἣτις χωρίζεται ἀπὸ τῆς Αἰτωλίας διὰ τοῦ Ἀσπροποτάμου (Ἀχελφῶ), ἔχουσα καὶ λιμένας τὴν τῆς Ἀμβρακίας καὶ τὴν τοῦ Ὄζερου, καὶ δάση ἀξιόλογα.—Ἐπαρχία Μεσολογγίου πρὸς Ἄν: (Αἰτωλία), περιλαμβάνουσα τέσσαρας δήμους, τὸν τοῦ Μεσολογγίου, Αἰτωλικῶ, Μακρυνεῖας, καὶ Ὠλενεῖας (καὶ πληθ. 14311).—Μεσολόγγιον, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, παράλιος πόλις καὶ περίφημος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας, διὰ τὴν φθορὰν, τὴν ὅποιαν οἱ ἐν αὐτῇ ἐπέφερον εἰς τοὺς ἐχθροὺς διὰ τῆς πολυχρονίου ὑπερασπίσεώς των (κάτ: 5877)· ἡ παραλία αὐτῆς εἶναι ἀπρόσιτος εἰς τὰ πλοῖα διὰ τὰ τέλματα καὶ τὰς λιμνοθαλάσσας· προσπελάζουσι δ' εἰς αὐτὴν διὰ μονοξύλων. Αἱ παρακείμεναι μικρόνησοι Βασιλάδες, καθὼς καὶ ὁ Ἅγιος Σώστης, εἶναι ὡς ἐπίνεια τοῦ Μεσολογγίου, ὅπου δύνανται νὰ ἐλλιμενισθῶσι πλοῖα.—Πρὸς Β: εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου, Αἰτωλικὸν ἐπὶ νησιδίου καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, συναπτομένης μετ' ἐκεῖνου διὰ γεφύρας· ὁ δῆμος οὗτος (κάτ. 3385) περιλαμβάνει εὐφρον καὶ καλῶς καλλιεργημένον τόπον, ὅπου καὶ πορτογάλλια γίνονται ἐξαισίου μεγέθους.—Πρὸς Β: τῆς ἐπαρχίας Μεσολογγίου κεῖται ἡ ἐπαρχία Τριγωνίας, περιλαμβάνουσα τέσσαρας δήμους καὶ πληθ. 10 χιλ.—Ἀγρίνιον, πρωτεύουσα (κάτ: 270 καὶ τοῦ δήμου 2850), κειμένη εἰς τοὺς πρόποδας βουνοῦ, καὶ ἀπέναντι ἐκτεταμένης καὶ εὐφύρου πεδιάδος εἰς γεννήματα καὶ ἀμπελῶνας, πλησίον τῶν λιμνῶν Τριγωνίας καὶ Ἰρίας (τοῦ Ἀγγελοκάστρου), αἵτινες συγκοινωνοῦσαι γίνονται εἰς τὸν Ἀχελφῶν.—Πρὸς Ἄν: ἐπαρχία Ναυπακτίας, περιλαμβάνουσα τρεῖς δήμους καὶ πληθ. 21 χιλ.—πρωτεύουσα Ναύπακτος, φρούριον ὄχυρόν ἐπὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, πλησίον τῆς εἰσόδου αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἀντιρρίου, τοῦ κειμένου ἀντικρὺ τοῦ Ῥίου τῶν Πατρῶν (κάτ: 1600).—Πρὸς Β: μέχρι τῶν μεθωρίων τῆς Τουρκίας

ἐκτείνεται ἡ ἐπαρχία Εὐρυτανίας, ἔχουσα ἑπτὰ δήμους καὶ πληθυσμὸν 30135. — Πρωτεύουσα. Καρπενήσιον (κάτ: 1500) ὄρεινός καὶ ὑγιεινὸς τόπος. Αὐτοῦ ὁ ἀείμνηστος Μάρκος Βότσαρης, ἐπιπεσὼν κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοπέδου τὸ 1823 διὰ νυκτός, ἐφρονεύθη. — Πρὸς Μ: χωρίον Ἀμπλιανή (κάτ: 1500) τοῦ δήμου Καλλιδρόμης, περὶ τὸ ὄρος Καλλιδρόμον κείμενον, εἶναι γνωστὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνολογίας διὰ τὴν κατὰ τὸ 1824 καταστροφὴν τοῦ ἐκεῖσε συναχθέντος Τουρκικοῦ στρατοπέδου.

Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος (περιλαμβάνων 29 δήμους καὶ πληθ: 91944). Πρὸς Ἀν: τῶν προειρημένων ἐπαρχιῶν, συνορεύων πρὸς Βορρᾶν μετὰ τῆς Θεσσαλίας, καὶ παρεκτεινόμενος πρὸς Ἀνατ: μετὰ τῶν κόλπων Πηγασικοῦ καὶ Μαλιακοῦ, καὶ μέρος τοῦ Εὐβοϊκοῦ Ἀν-Μ: περιλαμβάνει τὰς ἐπαρχίας Φθιώτιδος, Λοκρίδος, Δωρίδος καὶ Παρνασσίδος, ὅθεν καὶ ὁ Νομὸς οὗτος μετὰ τοῦ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας λέγονται Ἀνατολικὴ Ἑλλάς. — Εἰς τὴν Φθιώτιδα, περιλαμβάνουσαν δέκα δήμους καὶ πληθ. 33,576. Ζητούσιον (νῦν Λαμία, κάτ: 5200 καὶ 6,074 ὄλου τοῦ δήμου) πόλις μετ' ἀγορῆν, πλησίον τῶν μεθορίων καὶ ἐκτὸς τῶν Θερμοπυλῶν, πρωτ: τοῦ Νομοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν συνωκίσθησαν πολλοὶ τῶν ὁμογενῶν εὐκατάστατοι, ἀγοράσαντες τὰς ἰδιοκτησίας τῶν ἐκεῖ Τούρκων. — Πρὸς Δ: Ὑπάτη, ὀνομαστὴ διὰ τὰ θερμὰ λουτρά τῆς (κάτ: 1,422 καὶ ὄλου τοῦ δήμου 4,165). — Στηλις καὶ Ἁγία Μαρίνα (δῆμος Φαλάρων κάτ. 2700), παράλιοι εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ὄχι πολὺ μακρὰν τῆς Λαμίας, τῆς ὁποίας λογίζονται ὡς ἐπίνεια. — Ἐπαρχία τῆς Λοκρίδος παρεκτεινομένη Μ-Αν: κατὰ τὰ παράλια τῆς Εὐβοϊκῆς θαλάσσης, περιέχει ὀκτὼ δήμους, καὶ πληθ. 16,330· εἰς αὐτὴν κείνται αἱ Θερμοπύλαι, ἐξ ὧν καὶ δῆμος Θερμοπυλῶν ὀνομάζεται, καὶ ὁ Σπερχεῖος ποταμὸς (νῦν Ἀλαμάνα) ἀνωθεν αὐτῶν ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον. Ὁ δῆμος Θερμοπυλῶν (κάτ. 1760) περιλαμβάνει μετ' ἄλλων χωρίων καὶ τὰ τῆς Μενδενίτσης, Δαδίου καὶ Μώλου· ὁ δὲ τῆς Ἐλατείας, (κάτ. 4300) τὰ τοῦ Δραχμανίου, Βελίτσης μετ' ἄλλων καὶ τὸ Τουρκοχώριον, τὸ εἰς τὴν τοποθεσίαν τῆς ἀρχαίας Ἐλατείας. — Ἀταλάντη (δῆμος, κάτ. 1760) πλησίον τῆς θαλάσσης πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, οἱ δὲ ἐν αὐτῇ ἀπ' ἀρχῆς οἰκήσαντες Μακεδόνες, συνωκίσθησαν εἰς τὸ παράλιον, ἴδιον δῆμον συστήσαντες τὸν τῆς Νέας Πέλλης (κάτ: 715) ὡς ἐπίνειον τῆς Ἀταλάντης γενόμενον, ὅθεν ἐξάγεται καὶ σίτος κάλλιστος, καθὼς καὶ ἐκ Μώλου πρωτ. τοῦ δήμου Θερμοπυλῶν — Ἐπαρχία Δωρίδος, πρὸς Δ: τῆς ἀνωτέρου καὶ πρὸς Ἀν: τῆς Ναυπακτίας, ἔχουσα

τέσσαρες δήμους, τὸν τοῦ Αἰγητίου, Κροκυλίου, Ποτιδανείας, καὶ Τολοφῶνος, καὶ πληθ: 17,514. — Πρὸς Δ: Λιδορίκιον (δῆμος Αἰγητίου), τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ἐπαρχ: εἶναι ὄρεινός τόπος περὶ τὸ ὄρος τῆς Οἴτης κειμένης. — Βιτρινίτσα τοῦ δήμου Τολοφῶνος πλησίον τῆς παραλίας (κάτ: ὄλου τοῦ δήμου 2800). — Πρὸς Ἀν: τῆς εἰρημένης κεῖται ἡ ἑπαρχία Παρνασσίδος (καλουμένη Φωκίς τὸ ἀρχαῖον καὶ νῦν ἐκ τοῦ Παρνασσοῦ ἐνταῦθα κειμένου) περιλαμβάνουσα ἑπτὰ δήμους καὶ πληθ. 24,524, ἔχει πρωτεύουσαν τὰ Σάλωνα (νῦν Ἄμφισσαν) εἰς τὸ πέρας πεδιάδος ἐλαιοφότου (κάτ: 4 χιλ. καὶ τοῦ δήμου 5,300) ἔχουσαν καὶ ἐπίνειον εἰς τὸν Κρῖσσαῖον κόλπον, ὅθεν ἐξάγει καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς, κυρίως ἐλαιόλαδον καὶ ἀλατισμένας ἐλαίας. — Πλησίον, Χρισσός (Κρίσσα) καὶ Καστρί ταπεινὸν χωρίδιον εἰς τὴν τοποθεσίαν τῶν Δελφῶν, ἐξ ὧν συγκροτεῖται ὁ δῆμος Κρίσσης. — Γαλαξείδιον (κάτ. 5800: καὶ τοῦ δήμου 6,300) εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Κρῖσσαίου κόλπου, ὀνομαστὸν διὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν του.

Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας. Μεσημβρινοανατολικῶς τοῦ ἀνωτέρω ῥηθέντος Νομοῦ ἀπὸ τοῦ Κρῖσσαίου κόλπου καὶ τοῦ Εὐβοϊκοῦ ἀρχόμενος παρεκτείνεται μεταξύ τῶν κόλπων τούτων, τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ τοῦ Ἰσθμοῦ ἀποκλίνουσα δὲ Μ-Ἀν: πρὸς τὸ Αἰγαῖον ἡ χώρα τοῦ νομοῦ τούτου, περιλαμβάνει πέντε Ἐπαρχίας, τὴν τῆς Λεβαδείας, Θηβῶν, Ἀττικῆς, Μεγαρίδος καὶ Αἰγίνης, ἔχουσα εἴκοσι πέντε δήμους καὶ πληθ. 97,519. — Ἡ Ἐπαρχία Λεβαδείας, πρὸς Ἀν: τῆς Παρνασσίδος, περιέχει πέντε δήμους καὶ πληθ. 14,087. — Πρωτεύουσα Λεβαδεία (Λειβαδιά νῦν κάτ. 2850), διαρρέομένη ὑπὸ ποταμοῦ πηγάζοντος ἐκ τοῦ ἄκρου αὐτῆς, ὅπου λέγεται ὅτι ἦτο τὸ μαντεῖον τοῦ Τροφωναίου, καὶ καταστῆντος τὴν ὑπ' αὐτὴν πεδιάδα εὐκαρπονεῖς γεννήματα, καπνὰ κλ. — Πρὸς Ἀν: αὐτῆς κεῖται ἡ λίμνη Κωπαΐς: πρὸς Δ: δὲ πρὸς τὸν Παρνασσὸν Δκυλία καὶ Δίστομον τοῦ δήμου Χαιρωνείας, καὶ μικρὸν χωρίδιον Κάπραϊνα (Χαιρώνεια). — Ἐτι ἀνατολικώτερον εἶναι ἡ Ῥάχωβα, εἰς διάσελον τοῦ Παρνασσοῦ, ὄχι μακρὰν τῶν Δελφῶν, παράγουσα δυνατὰ κρασία (κάτ. 2500). Ἡ Ῥάχωβα διετήρησε τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰς μνήμην τοῦ ἐκεῖ περὶ τὰ τέλη τοῦ 1826 καταστραφέντος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, στρατηγούντος τοῦ Καραϊσκάκη, Τουρκικοῦ στρατοῦ, ἐρχομένου πρὸς ἐκπολιόρκησιν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, κατεχομένης ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Πλησίον τοῦ Διστόμου κεῖται ἡ Μονὴ τοῦ Ὁσίου Λουκά, ἔχουσα ἐκκλησίαν κτισμένην κατ' ἀπομίμησιν τοῦ σχεδίου τῆς Ἁγίας Σοφίας εἰς μικρὸν.

Ἡ ἑπαρχία Θηβῶν κεῖται πρὸς Ἀν: τῆς προειρημένης, μεταξύ τῆς

θαλάσσης τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, καὶ ἀπὸ τῆν Ἀττικὴν χωριζομένη διὰ τοῦ Κιθαιρώνας· ἔχει ἑπτὰ δήμους καὶ πληθ: 15600 καὶ πρωτεύουσαν τὰς Θήβας (261), παράγουσαν ἀφθονα γεννήματα καὶ σίτον κάλλιστον εἰς τὰς ἐκτεταμέναις πεδιάδαίς της (κάτ: τοῦ δήμου 4540). Πρὸς Δ: φαίνονται τὰ ἐρείπια τῆς Ἀλιάρτου, τῶν Θεσπιῶν, εἰς τὸ λεγόμενον Ἐρημόκαστρον, καὶ μεσημβρινώτερον τὸ τῶν Λεούκτρων, ὅπου οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠττήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἐπαμινώνδου (261)· εἰς δὲ τῶν Πλαταιῶν τὴν τοποθεσίαν εἶναι τὸ χωρίον Κόλλα πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα. Οἱ δὲ δήμοι Αὐλίδος καὶ Τανάγρας περιλαμβάνουσι τοὺς τόπους τοὺς πρὸς τὸν Εὐριπον.—Ἡ ἐπαρχία Μεγαρίδος πρὸς Μ: τῶν Θηβῶν, μεταξὺ τῆς Ἀλκυονίδος θαλάσσης, τοῦ Ἰσθμοῦ καὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, περιλαμβάνει τέσσαρας δήμους καὶ πληθ. 11,323. — Μέγαρα, ἡ πρωτεύουσα (κάτ. 3,200), ἔχουσα ἀξιόλογον ἐλαιῶνα.— Ἐλευσίς, παράλιος εἰς τὴν ἀρχαίαν της τοποθεσίαν· καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν, Βύλλια (δῆμος Βιδυλλίας κάτ. 2,400) εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Κιθαιρώνας.— Αἱ νῆσοι Σαλαμῖς (κάτ. 2,790) καὶ Αἴγινα (κάτ. 5,250) καὶ Ἀγκίστριον (κάτ. 400) παρακείμεναι ἐν τῷ Σαρωνικῷ κόλπῳ, ἀνήκουσι νῦν, ἡ μὲν πρώτη εἰς ταύτην τὴν ἐπαρχίαν τῆς Μεγαρίδος· αἱ δ' ἄλλαι δύο εἰς τὴν τῆς Ἀττικῆς.

Ἐπαρχία Ἀττικῆς πρὸς Ἀνατολὰς τῆς Μεγαρίδος· περιλαμβανομένη ὑπὸ τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, ὡς τριγωνικὴ χερσόνησος, ἀπολήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σούνιον, ὅπου καὶ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Σουνιάδος Ἀθηνᾶς διασώζονται. Περιλαμβάνει δὲ δήμους ἑπτὰ, ἔχοντας πληθ: 51,000, τὸν τῆς Περαιᾶς, ἐν ᾧ εἶναι καὶ ὁ Ὄρωπος (εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Εὐβοίας), τὸν τοῦ Μαραθῶνος, τὸν τοῦ Λαυρείου, τὸν τῆς Κρωπίας, τοῦ Πειραιῶς, τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸν τῆς Φυλῆς (πρὸς Ἀν: περὶ τὰ σύνορα τῆς Βοιωτίας). — ἈΘΗΝΑΙ (260), πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ καὶ καθέδρα τοῦ Βασιλείου, διασώζουσα εἰσέτι πολλὰ καὶ θαυμαστὰ λείψανα ἀρχαίων κτιρίων. Μεταξὺ αὐτῶν λαμπρότατα εἶναι τὰ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, τῶν Προπυλαίων, τοῦ Παρθενῶνος, Ἐρεχθείου κτλ. Ἀφ' οὗ κατὰ τὸ 1835 ἐκνήρυχθη καθέδρα τοῦ βασιλείου (καταστραφεῖσα ἐξ ὀλοκλήρου καὶ αὐτὴ κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας πόλεμον), ἀνοικοδομήθη μὲ πλατεῖς καὶ εὐθεῖς δρόμους, καὶ μὲ ἰκανὰς καλοκτισμένας οἰκίας, καὶ ὅλον ἐκτεινομένη καλλωπίζεται μὲ ἰδιωτικὰ καὶ δημόσια κτίρια. Τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον, τὸ νομισματοκοπεῖον, τὸ Πανεπιστημεῖον, τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, καὶ πρὸ πάντων τὸ Βασιλικὸν Παλάτιον λαμπρότατον οἰκοδομηθὲν, εἶναι δημόσια οἰκοδομαὶ ἀξιοθέατοι.

Ἡ Ριζάρειος σχολή πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ Ἱερατείου, τὸ Ἀρσάκειον Παρθαναγωγεῖον τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας, τὸ Τυφλοκομεῖον διὰ συνδρομῶν ἀνεγερθὲν, καὶ τὸ ἐκπαιδευτήριον, καὶ τὸ ἤδη ἀνεγειρόμενον Ἀμαλυσίων ὄργανοτροφεῖον τῶν κορασίων, καὶ τὸ Βαρβάκειον Λύκειον εἰς Νεαυτικὸν σχολεῖον, ἐκ τῆς πρὸς τοῦτο ἀφιερωθείσης περιουσίας τοῦ αἰοδύμου Βαρβάκη, γίνονται οἰκοδομαὶ ἀξιόλογοι δημοσίων καὶ κοινωφελῶν καθιδρυμάτων. Πρὸς ἐκπαίδευσιν δὲ τοῦ λαοῦ ὑπάρχουσι δύο Γυμνάσια δημοσία καὶ δύο ἕτερα ἰδιωτικά, καὶ δημοτικά σχολεῖα τέσσαρα δημοσυντήρητα, καὶ πλῆθος ἄλλων ιδιουσυντηρήτων τῆς κατωτέρας καὶ μεσαίας παιδείας· εἰς ὅλα δὲ τὰ ἐν Ἀθήναις παντὸς εἴδους διδασκῆρια φοιτῶσι 4600 μαθηταί· οἱ δὲ τοῦ Πανεπιστημίου νῦν (κατὰ τὸ 1859) ἀριθμοῦνται ὑπὲρ τοὺς 500: ἐκ τε τῶν ἡμεδαπῶν καὶ τῶν ἀλλοδαπῶν ὁμογενῶν (κατ. 31. χιλ.).

Εἰς τὸν αὐτὸν δῆμον τῶν Ἀθηνῶν ἀνήκουσιν ἡ Κηρυσσία καὶ τὸ Ἀμαρούσιον, χωρῖα δύο ὥρας μακρὰν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἀπέχοντα, εἰς τὰ ὅποια τὸ θέρος ἐνδιατρίβουσι πολλοὶ τῶν εὐκαταστάτων κατοίκων τῆς πρωτεύουσας (κατ. ὅλου τοῦ δήμου 33,450). — Δῆμος Πειραιῶς (κατ. 6,050). — Πειραιεὺς, λιμὴν τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ τοποθεσίαν συνοικισθεὶς, καὶ καθ' ἑκάστην αὐξόμενος καὶ καλλωπιζόμενος μὲ πλατείας δημοσίας καὶ δενδροφύτους, καὶ δρόμους πλατεῖς καὶ εὐθυγράμμους καὶ οἰκίας καλοκτισμένας· ἔχει δὲ καὶ καταστήματα ἴδια σχολείων Ἑλληνικοῦ καὶ δημοτικῶν δύο. Αὐτοῦ ὑπάρχει καὶ τὸ δημοσίον κατάστημα τῆς Στρατιωτικῆς σχολῆς. Καὶ τῶν δύο δὲ δῆμων τὰ περίξ καλλωπίζονται μὲ δενδροφύτους λεωφόρους ἀμαξίτας καὶ μὲ κήπους καὶ ἐπαύλεις ἀγροτικάς, ἐν αἷς διακρίνονται αἱ δύο τῆς σεπτῆς ἡμῶν Ἀνάσσης, ἐνισχυούσης τὴν καλλιέργειαν καὶ τὸν καλλωπισμὸν τοῦ τόπου. Ὅλη δὲ ἡ Ἀττικὴ, ἂν καὶ λεπτόγειος, εὐφορεῖ ἐλαίας, ἀμπέλους καὶ διάφορα ὄπωροφόρα δένδρα.

ΝΟΜΟΣ ΤΩΝ ΔΗΣΩΝ. — Νομὸς Εὐβοίας, περιλαμβάνων τὴν νῆσον Εὐβοίαν, ἐκτετατομένην ἀπ' ἀντικρου τῶν Θερμοπυλῶν μέχρι τοῦ Σουνίου τῆς Ἀττικῆς, καὶ τὰς Β-Λν: αὐτῆς κειμένας Σποράδας νήσους, Σκιάθον, Σκόπελον, Λειοδρόμια καὶ Σκῆρον. Διαιρεῖται δὲ εἰς ἐπαρχίας τέσσαρας, περιλαμβανούσας δέκα ἐννέα δήμους καὶ πληθ. 68,813.

Ἡ νῆσος Εὐβοία διαιρεῖται εἰς 4: ἐπαρχίας, τὴν τῆς Χαλκίδος, τὴν Καρυστίν, τὴν τοῦ Ξηροχωρίου καὶ τὴν τῆς Σκοπέλου.—Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Χαλκίδος, περιλαμβανούσαν πέντε δήμους: Χαλκίς, παρὰ τὸν Εὐριπτον πλησίον τῆς ἀρχαίας γεφύρας (261 καὶ 277), πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ, συνοικ-

κισθείσα από πολλούς εὐκαταστάτους ὁμογενεῖς, ἀγοράσαντας ἐκεῖ κτήματα διέμειναν δ' εἰς αὐτὴν καὶ τινες οἰκογένειαι Ὀθωμανῶν καὶ Ἑβραίων ἐκ τῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως οἰκούντων (κάτ. 4200 καὶ τοῦ δήμ. 10400). Εἰς τὸ φρούριον αὐτῆς ὑπάρχει εἰρική δικτὸς κακούργους, καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ γενὸν μέρος τοῦ Εὐρίπου νῦν κατωρύχθη πρὸς διάβασιν μεγάλων πλοίων, καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἀρχαία γέφυρα ἀνεκαινίσθη κινητὴ γενομένη. Ἄντικρυ ἐπὶ τῆς Βοιωτίας ὑπάρχει ἕτερον φρούριον Μπαμπᾶς λεγόμενον. Εἰς αὐτὴν τὴν ἐπαρχίαν ἀνήκουσι καὶ οἱ δήμοι Ἀθλανιῶν, Κηρονηλέων, Αἰγαίων καὶ ὁ τῶν Νέων Ψαρῶν, συστηθεῖς ὑπὸ Ψαριανῶν συνοικιζομένων εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑρέτριαν. — Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καρυστίας, (περιλαμβάνουσαν 71 δήμους καὶ πληθ. 24800) πόλις, Κάρυστος, Β-Ἀν: τοῦ Σουνίου, ὀλίγον μακρὰν τῆς θαλάσσης ἔχουσα καὶ φρούριον, νῦν δὲ συνοικίζεται εἰς τὸ παράλιον ἢ Ὀθωνόπολις. — Κύμη (πρὸς Β. κάτ: 4500) πέραν τοῦ Καβοδόρου εἰς τὴν ἐτέραν θάλασσαν, παράλιος ἀντικρυ τῆς Σκύρου· ἀμφότεραι δὲ λογίζονται πρωτεύουσαι τῆς ἐπαρχ. Πλησίον τῆς Κύμης ἀνεκαλύφθησαν γαιάνθρακες καλλίστου εἶδους· ἐξάγονται δὲ αὐτόθεν καὶ κρασία ἀρκετὰ, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸ πλησίον χωρίον τοῦ Καστροβαλά (δήμος Κοτυλαίων κάτ. 2,900). Εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου κεῖται ἡ ἐπαρχία Ἐπροχωρίου, δύο δήμοι περιλαμβάνουσα, τὴν τῶν Ἰστιαίων καὶ Αἰδηψίων, καὶ πληθ. 9600. — Ἐπροχώριον (κάτ. 2400 καὶ τοῦ δήμου 7400) κωμόπολις, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου τοῦ Βόλου καὶ πλησίον τῶν Ὠρεῶν καὶ τοῦ Ἀρτεμισίου, μακρὰν τῆς θαλάσσης ἀπωκισμένη εἰς τόπον κατάφυτον καὶ εὐφορον. Πρὸς Ἄν: Αἰδηψός, πλησίον τῆς ὁποίας, παρὰ τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, ὑπάρχουσι καὶ θερμὰ λουτρά ὀνομαστὰ εἰς τοὺς ἀρχαίους. Ὅλη ἡ νῆσος εἶναι εὐφορος, παράγουσα γεννήματα, κρασία, ἐλαιόλαδον, μαλλία, καπνὰ, ἐρυθρόδανον καὶ ξυλείαν πρὸς ναυπηγίαν.

Ἡ ἐπαρχία τῆς Σκοπέλου περιλαμβάνει τὰς νήσους Σκοπέλου, Σιάθου, Σκύρου καὶ Ἀλονήσου (Λειοδρομίων) καὶ πληθ: 12350. Ἐκάστη δ' αὐτῶν συνιστᾷ ἓνα δῆμον, πλὴν τῆς Σκοπέλου ἐγούσης τὸν δῆμον τῆς Σκοπέλου (κάτ. 5330) καὶ τὸν τῆς Γλώσσης (κάτ. 1300). Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι εὐκαρπος καὶ δασώδης, ἐξάγουσα γενναῖον οἶνον καὶ ὀπωρικά καλά.

Νομὸς Κυκλάδων· περιλαμβάνει τὰς Κυκλάδας νήσους (278) καὶ τινες τῶν Μεσημβρινῶν Σποράδων, διαιρούμενος εἰς ἑπτὰ ἐπαρχίας, καὶ ἔχων 142,958: Πληθ: — Εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Σύρου. Ἡ Ἐρμούπολις, ἐπὶ τῆς νήσου Σύρου, πρωτεύουσα αὐτῆς τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ Νομοῦ τῶν Κυκλάδων, συνοικισθεῖσα ἀπὸ τοὺς καταφυγόντας ἐκεῖ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως, Σμυρναῖους, Χίους, Ψαριανούς, κ.τλ. Τὴν σήμερον κατέστη σημαντικὴ διὰ τὸ ἐκτεταμένον ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον ἔχει μ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, θεωρουμένη ὡς μία τῶν κεντρικῶν ἀποθηκῶν τῶν ἐμπορευμάτων τῆς Δύσεως· ἔχει δὲ καὶ τινὰ βιομηχανίας ἐργασίας, οἷον σαπωνοποιεῖα, βυρσοδεψεῖα, καὶ ναυπηγεῖον ἐμπορικῶν πλοίων ἀξιόλογον. Καὶ ἡ πόλις δὲ καθ' ἑκάστην καλλωπίζεται μὲ ἰδιωτικὰ καὶ δημόσια κτίρια ἐκκλησιῶν, σχολείων κλπ. μὲ ἀγορὰς καὶ πλατείας καὶ

δημοσίους περιπάτους. Τὰ δὲ πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας εἰς τὸν λαὸν μέσα διατηρεῖ φιλοτιμότερον παντὸς ἄλλου ὁ δῆμος. Ὑπάρχουσι πολ-
 λότατα δημοτικά σχολεῖα ἀρρένων καὶ κορασιῶν, δημοσυντήρητα καὶ
 ἰδiosisυντήρητα, καὶ Γυμνάσιον δημοσίον, καὶ Λύκεια ἰδιαίτερα, ἐν οἷς
 πλῆθος ὁμογενῶν νέων, ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν, ἐκπαιδεύονται, καὶ
 δημοσυντήρητον ὄρφανοτροφεῖον τῶν ἀρρένων, καὶ νοσοκομεῖον πολιτι-
 κὸν ἄριστον, ἐν ᾧ παντὸς ἔθνους καὶ θρησκείματος ξένοι φιλανθρωπώτατα
 νοσηλεύονται. Ἡ πόλις, ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους κατωφεροῦς καὶ ἐν μέρει
 ἀποκρήνου ἐπὶ βράχων συνωκισμένη μέχρι τῆς θαλάσσης, ἔχει θέαν ἐξω-
 θεν, ἀπὸ μέρους τοῦ λιμένος, ἀμφιθεάτρου μεγαλοπρεποῦς καὶ λαμπρο-
 τάτου, ὅταν τύχη μάλιστα κατὰ τὰς ἐθνικὰς ἐορτὰς φωταγωγημένη
 (κάτ. 17 χιλ.).— Σύρος, ἐπὶ λόφου· οἱ πρὸ τῆς ἐθνεγεργασίας κατοικοῦντες
 τὴν νῆσον εἶναι αὐτοῦ συνωκισμένοι περὶ τὰς 8 χιλ· τοῦ δυτικοῦ δόγ-
 ματος ὄντες οἱ πλείστοι.— Ἠνῆσος Μύκονος ἀνήκει εἰς τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν,
 ἔχουσα ἱκανὰ ἐμπορικὰ πλοῖα (κάτ. 5 χιλ.).— Δῆλος, μεταξύ Μυκόνου
 καὶ Σύρου, ἀκατοίκητος, ἐπὶ τῆς ὁποίας τῶν Μυκονίων τὰ κτήνη βοσκί-
 ζονται.— Τῆνος, πρωτεύουσα τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας, ὀνομαστὴ διὰ τὸν
 ἐν αὐτῇ ἱερὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας (ὅλης τῆς νήσου δῆμοι τέσσαρες
 καὶ πληθ. ὑπὲρ τὰς 22 χιλ. κατ. ἐν οἷς καὶ τοῦ δυτικοῦ δόγματος).
 — Ἄνδρος, συστήνουσα μίαν ἐπαρχίαν, περιλαμβάνει τρεῖς δήμους· τὸν
 τῆς Ἄνδρου, Κορθίου καὶ Γαυρίου, καὶ πληθυσμὸν 22,400. ἔχει ἱκανὸν
 ἐμπορικὸν ναυτικὸν καὶ προϊόντα, λεμόνια, πορτογάλλια, μέταξαν καὶ
 βυζαντινὰ. Ἐπὶ τοῦ βορειοτάτου αὐτῆς ἀκρωτηρίου, Καβάνου καλου-
 μένου, κατεσκευάσθη ἐσχάτως καὶ Φάρος Α΄. τάξεως, οὗ ὁ πυρσὸς,
 216: μί· ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, καθοράται εἰς ἀπόστασιν 30 μιλίων ἐν
 αἰθρία νυκτί. — Εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Κέως· — Κέως, νῆσος ἀντικρυ τοῦ
 Σουνίου ἐξάγουσα βυζαντινὰ καὶ κρασίον (κάτ. 4300). — Θερμιά (Κύ-
 θνος) ὀνομαστὴ διὰ τὰ θερμὰ λουτρά της, ἔχουσα πρωτεύουσαν ὁμό-
 νυμον, καὶ ἕτερον χωρίον τὴν Δρουπίδα, ἴδιον δῆμον συστήνουσαν (κάτ.
 ὅλης τῆς Νήσου 3600).— ἄλλη νῆσος ἡ Σέριφος (κάτ. 2,700).— Εἰς τὴν
 ἐπαρχ. Νάξου (πληθ. 21650) περιλαμβάνονται αἰνῆσοι Νάξου, Πάρου καὶ
 Ἀντιπάρου.— Νάξος, ἡ μεγίστη καὶ εὐφορωτάτη τῶν Κυκλάδων, ἔχουσα
 τέσσαρας δήμους, τὸν τῆς Νάξου, Ἀπειράνθου, Τραγαίας καὶ Βύδλου, καὶ
 πληθ. 14,500· παράγει δὲ κρασία ἐξαιρετα, κίτρα, λεμόνια καὶ πορτο-
 γάλλια, καὶ τὸ ὄρυκτόν της Συμυρίδος.— Ἡ Πάρος ἔχει τρεῖς δήμους· τὸν
 τῆς Πάρου, Ναούσης, καὶ Μαρπίσης, καὶ πληθ. 7,150· ἔχει δ' ἐξαιρετα
 λατομεῖα λευκοῦ μαρμάρου καὶ νῦν ἐξορυσσόμενα.— Ἡ Ὠλίαιρος, λεγο-
 μένη νῦν Ἀντίπαρος, καὶ ὑπαγομένη εἰς τὸν δῆμον τῆς Πάρου, ἔχει
 ὑπόγειον ἄντρον βαθύτατον καὶ ὀνομαστὸν διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ σταλα-
 κτίτας. — Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μήλου ἀνήκουσιν αἱ νῆσοι Μήλος, σμιαν-
 τικὴ διὰ τὰ ὄρυκτά καὶ τὸν εὐρύχωρον λιμένα της, καὶ αἱ μικραὶ νῆσοι
 Κίμωλος, Φολέγανδρος, καὶ Σίκινος, καὶ ἡ Σίφνος (πληθυσμὸς ὅλης τῆς
 ἐπαρχίας 13,115.). — Εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Θήρας ἀνήκουσιν αἱ νῆσοι

Θήρας, Θηρασίας, Ίου, Ανάφης και Άμοργού, περιλαμβάνουσαι ὄκτω δήμους καὶ 23 χιλ. πληθ.—Ἡ νῆσος Θήρα ἔχει 4: δήμους, τὸν τῆς Θήρας Ἐμπορείου, Οἶας καὶ Καλλιέως καὶ 15: χιλ: κατοίκων* εἶναι δὲ ὀνομασθῆ ἡ Θήρα, ἢ Σαντορίνη, διὰ τὸ κρασίον καὶ διὰ τὸν ἄπατον λιμένα αὐτῆς, ὅστις μετὰ τῆς κισσιρώδους γῆς αὐτῆς, εἶναι γέννημα Ἡφαιστείου. Ἐν τῷ μέσῳ δ' αὐτοῦ τοῦ λιμένος κεῖνται καὶ δύο σμικραὶ καὶ πετρώδεις νῆσοι ἠφαιστειογενεῖς, Μεγάλη καὶ Μικρὰ Καυμένη ὀνομαζόμεναι, ἐξ ὧν ἡ Μικρὰ ἀνέδυσεν ἐν τῆς θαλάσσης περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ὅτε σεισμοὶ τρομεροὶ, καὶ κρότοι ὑπόγειοι, καὶ σκότος φηλαφρτὸν, καὶ βροχαὶ στάκτης καὶ μύδρων ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐγίνοντο (*). Πολλὰ τῶν χαλκενδύτων πλοίων ἐλλιμενίζονται πλησίον αὐτῶν τῶν νησιδίων διὰ πρυνησίων ἀπὸ τῶν ἐκεῖσε πετρῶν ἐξαρτώμενα πρὸς καθαρισμὸν τοῦ χαλκοῦ* διότι τὰ περὶ αὐτὰ τὰ νησιδία ὕδατα ἔχουσι τὴν ιδιότητα ἵνα δίδωσιν εἰς τὸν χαλκὸν τὸ στιλπνὸν καὶ διάπτρον τοῦ χρώματος, ὅπερ ἔχει, ὅτε καθαρὸς ἐξέρχεται τοῦ χωνευτηρίου:

Ἡ Θηρασία φαίνεται ἀποχωρισθεῖσα ἀπ' αὐτῆς τῆς Θήρας κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ λιμένος, εἰς τὴν Βορείαν εἴσοδον τοῦ ὁμοίου κεῖται κατοικομένη ὑπὸ 570 ψυχῶν* ἡ Ἴος κεῖται βορειότερον (κάτ. 2,600) καὶ πρὸς Ἄν: ταύτης ἡ Ἄμοργός (κάτ: 3700)* ἡ δὲ Ἀνάφη κεῖται πρὸς Μ: τῆς Θήρας, ἀξίωσημείωτος διὰ τὰ ἐν αὐτῇ εὐρέθηντα πολλὰ ἀγάλματα ὁμοῦ μὲ πολλὰ ἄλλα ἐντάφια κοσμήματα.

Ἡ Ἑλλάς ἔχει κλίμα θερμὸν καὶ ὑγιεινὸν, γῆν καρποφόρον καὶ πᾶμφορον, ἔσ τοποθεσίαν θαυμαστὴν πρὸς ἔμπορίαν. Κατοικεῖται δ' ἀπὸ λαῶν ὀγγίνων, φιλομαθῆ καὶ φιλόπονον, μὴ ἔχοντα ὅμως εἰσέτι τὰς γνώσεις, αἵτινες συντίθουσιν εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς γεωργίας, καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Αἰσθάνεται δὲ καὶ ὁ λαὸς τὴν ἑλλειψιν ταύτην καὶ ἡ Κυβέρνησις αὐτοῦ ὁμοίως ὅθεν καὶ ἀμφότερα τὰ μέρη φιλοτιμῶς καὶ ἐπιμελῶς ἀσχολοῦνται πῶς διὰ διδασκαλίας καὶ μαθήσεως νὰ κατορθώσωσι τὴν πρόσκησιν τῶν ἐλλειπόντων. Τὰ προϊόντα τοῦ τόπου εἶναι μάρμαρα, σμυρὶς, σῆπτιον, θεῖον καὶ γαϊάνθρακες* ἐκ δὲ τῶν γεωργικῶν, γεννήματα, μέταξα, μαλλία, ἐρυθρόδανον, ἐλαιόλαδον, κρασίον, μέλι, κηρίον, τυρίον, σῦκα καὶ σταφίδες Κορινθιακαί. Ὅλοι οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται ὑπὲρ τὸ ἐν ἑκατομύριον. Ὄρησκεία ἐπικρατοῦσα εἶναι ἡ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας: εἰς δὲ τὰς νήσους εὐρίσκονται ἕως 35 χιλιάδες, πρὸςθεύοντες τὸ δόγμα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.—Κυβέρνησις, Μοναρχία Συνταγματική. Ἡ Βουλὴ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐπαρχιῶν (140 ὄντων) καὶ ἡ Γερουσία συμμερίζονται μετὰ τοῦ βασιλέως τὴν Νομοθετικὴν ἐξουσίαν. Τὰ δὲ τῆς Ἐκκλησίας διοικοῦνται κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ὑπὸ πενταμελοῦς Συνόδου Ἐπισκόπων, ἧτις λέγεται ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, διαιρουμένης ἐκκλησιαστικῶς εἰς εἴκοσι τέσσαρας Ἐπισκοπὰς. Ἡ δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἐτησία πρόσθετος συμποσοῦται εἰς 18—19 ἑκατομύρια δραχμῶν, μὴ ἐξαρχοῦντα εἰς τὰς τῆς Κυβερνήσεως δαπάνας, καὶ εἰς πληρωμὴν τῶν ἐτησίων τόκων καὶ τοῦ χρεωλύτρου τοῦ ἐξωτερικοῦ χρέους. Ἐχει δὲ δημόσιον χρέος ἐξωτερικόν, ἀπὸ μὲν τὸ ἐπὶ τῆς βασιλείας γενόμενον δάνειον 60 ἑκατομ: φρ: ἀπὸ δὲ τὰ πρότερον 61 ἑκατομ: 500 χιλ. φρ.—Στρατὸν δὲ ἔχει τακτὸν ἐκ παντὸς ὅπλου, συμποσοῦμενον εἰς 10,268 ἄνδρας, ἐξ ὧν 586 ἀξιωματικοί, καὶ ἐτησίαν δι' αὐτὸν δαπάνην περὶ τὰ 5 ἑκατομ. δραχμ. κατ᾽

(*) Ὁ Τουρνερδάρτ, εἰς τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ (Relation d'un voyage au Levant) ἀναφέρει περὶ τῆς γεννήσεως τῆς Μικρᾶς Καυμένης, ἀλλὰ λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν τότε συμβάντων ἔτυχον ν' ἀναγνώσω χειρόγραφον, Ἰταλίσει ὑπὸ αὐτόπτεο μάρτυρος γεγραμμένον.

πὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1838. Τοῦ δὲ Ναυτικοῦ λογίζονται διὰ τὸ 1839 ἄτομα 1340 ἐξῶν 214 ἀξιωματικοί· πλοῖα δὲ μικρὰ καὶ μεγάλα ὅλα 28, ἐν οἷς καὶ πέντε ἀτμοκίνητα· ἡ δὲ πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ ἐτησίᾳ δαπάνη περὶ τὸ 1,700,000 ἔμπορικὰ δὲ πλοῖα ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τὰ τετρακισχίλια, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μεγαλύτερα ἀνήκουσιν εἰς τοὺς λιμένας Ἑρμοπολεως, Σπετσῶν, Γαλαξειδίου, Θήρας, Ἀνδρού, Μυκόνου καὶ Σκοπέλου (*).

ΙΟΝΙΟΝ ΚΡΑΤΟΣ.

420. ΙΟΝΙΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ἢ Ἑπτάνησος. Συγκροτεῖται ἀπὸ ἑπτὰ κατοικημένας νήσους, κειμένας τὰς πλείστας εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος πρὸς Δυσμὰς τῆς Ἑλλάδος, παρὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ παρὰ τὴν Ἠπειρόν, καὶ ἐχούσας ἕως 230 χιλ. κατοίκων, ὁμογενῶν καὶ ὁμογλώσσων μὲ ἡμᾶς, οἵτινες κυβερνῶνται κατὰ τύπους συνταγματικούς ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Αὕτη στέλλει ἓνα Ἀρμοστήν Ἀγγλον, μετεργόμενον τὴν Κυβερνητικὴν ἐξουσίαν. Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ τῆς Ανατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

ΚΕΡΚΥΡΑ ἢ Κορφοί, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ ἄντικρυ τῆς Ἠπειροῦ, εἶναι ἡ καθέδρα τῆς Κυβερνήσεως (274), καὶ Παξοὶ μικρὰ νῆσος ἄντικρυ τῆς Πάργας. — Ἁγία Μαύρα (Λευκάς), πλησιεστάτη τῆς Ἀκαρνανίας. — Ἐπιτα Κεφαλληνία, ἡ μεγίστη πασῶν, καὶ Ἰθάκη, ἡ πατρὶς τοῦ Ὀδυσσεῶς. — Ἡ Ζάκυνθος, ἡ καλλίστη πασῶν, πλησίον τῶν παραλίων τῆς Ἠλίδος, καὶ Τσερίγο (Κύθηρα) πλησίον τῆς Λακωνίας, ξηρὰ καὶ πετρώδης. Προϊόντα δ' ἔχουσι κύρια ἐλαιόλαδον καὶ σταφίδα Κορινθιακὴν (**).

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Αὐταὶ αἱ νῆσοι ἀνέκαθεν ἦσαν Ἑλληνικαί, καὶ τὴν αὐτὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος ὑπέστησαν κατὰ τὸν σιθηροῦν αὐτῆς αἰῶνα, διαιμενῶσαι διαρκέστερον ὑπὸ τὸ Ἐνετικὸν κράτος, μέχρι τῆς πτώσεως αὐτῆς τῆς δημοκρατίας. Κατὰ δὲ τὸ 1815 ἐτέθησαν, κατ' ἀπόφασιν τῆς ἐν Βιέννῃ συνόδου τῶν Βασιλέων, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπατρίαν καὶ διὰ τὰ περὶ τῆς κοινῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐθνικῆς δοξῆς φρονήματα. Πολλοὶ Ἴόνιοι κατὰ τὴν ἔθνευρσίαν συμμετέσχον τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἐν τῇ Στερεᾷ μαχόμενοι, καὶ πολλοὶ ἔπεσον ἐνδοξῶς ὑπὲρ πατρίδος. Ὁ Ι. Α. Καποδίστριας, πρῶτος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ψηφισθεὶς ὑπὸ τοῦ ἔθνους, εἶναι γέννημα τῆς Κερκύρας, εἰς ἣν καὶ τὸ λείψανον αὐτοῦ κομισθὲν κεῖται ἐν τοῖς πατρίσιν τάφοις.

(*) Τὸ ἔμπορικὸν ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος εἶχεν ἀκριβῶς κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1837 πλοῖα 4,230, καὶ ναῦτας 26,202.

(**) Ἴδε τὴν Ἀρχαίαν Γεωγραφίαν τῆς Ἑλλάδος §. 231—282, τὴν ὁποίαν ὁ μαθητὴς πρέπει νὰ διδαχθῇ πρότερον, καὶ ἔπειτα τὴν τῆς νῦν Ἑυρωπαϊκῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὡς προείπομεν, ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν διὰ ταύτας τὸν κατὰ τὸ 1838 ἐκδοθέντα περὶ αὐτῶν ἰδίως χάρτην ἐπιμελεῖα τοῦ Κ. Γ. Θ. Παγῶντος, ἢ τὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐκδοθέντα ἰδίως περὶ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1837. καθὼς καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ κ. Ἦρ. Λαζαρίδου ἐκδοθέντα Γεωγραφικὸν Ἄτλαντα τὸ 1838.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

ΑΣΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφαν: 40,578,000 χιλιάμετρα: □ (τετραγωνικά).

Πληθ. 660 ἑκατομμύρια.

421. Ἡ Ἀσία εἶναι τὸ μεγαλύτερον, τὸ εὐφορώτερον καὶ τὸ ἀρχαιότερον πολιτισθὲν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Περιορίζεται δὲ πρὸς Β: ἀπὸ τὴν Παγωμένην θάλασσαν ἕως εἰς τὸν πορθμὸν τὸν Βερίγγιον· πρὸς Ἀν: ἀπὸ τὸν Μεγάλον Ὠκεανόν· πρὸς Μ: ἀπὸ τὸν Ἰνδικόν· πρὸς Δ: ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, τὸν Ἴσθμὸν τοῦ Σουέζου, τὴν Μεσόγειον, τὴν Μαύρην θάλασσαν καὶ τὴν τοῦ Ἀζόφου, καὶ ἀπὸ τὰ Οὐράλια ἢ ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ῥωσσίαν. Τὸ μέγιστον αὐτῆς μῆκος λαμβανόμενον ἀπὸ τὸν Ἴσθμὸν τοῦ Σουέζου ἕως τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βερίγγιου εἶναι 2,700 λευγῶν, καὶ 1,500 τὸ μέγιστον αὐτῆς πλάτος, ἀπὸ τὴν Παγωμένην θάλασσαν ἕως τὸ Κομορίνον ἀκρωτήριο. Δύναται δὲ νὰ διαιρεθῇ ἡ Ἀσία εἰς χώρας Βορείας, Δυτικὰς, Μεσημβρινὰς, Ἀνατολικὰς, καὶ εἰς Κεντρικὰς.

422. Ἡ Ἀσία ἀπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου Ὠκεανοῦ ἐκτεινομένη μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ (εἰς τὸν Ἰσημερινόν) καὶ ἀπὸ τῶν ὀρίων τῆς Εὐρώπης μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ ἀντικρῦ τῆς Ἀμερικῆς, ἔχει 2,230,000 τετρ: λευγ: περίπου ἐπιφάνειαν· περιέχει ὅμως καὶ ἐρήμους ἐκτεταμένας καὶ ἀκάρπους, καὶ κλίματα καὶ θερμοκρασίας διαφόρους. Οἱ βόρειοι τόποι αὐτῆς εἶναι ψυχρότατοι, περιέχοντες ἀπεράντους πεδιάδας ἀφόρους· αἱ πρὸς Ἀν: καὶ Δ: εἶναι εὐκρατοὶ καὶ εὐκαρποὶ· οἱ δὲ Μ: καὶ Μ-Δ: θερμοὶ καὶ εὐκαρπότεροι, διότι εἰς αὐτοὺς ἐπικρατοῦσι δύο ὄροι τοῦ ἔτους, ἡ τῶν ἀδιακώπων ὑετῶν ἢ ἡ τοῦ φθινοπώρου, ἢ ἡ τῆς ἀνομβρίας, ἢ ἡ τοῦ θέρους (ἀπὸ τὸν Μάρτιον ἕως τὸν Νοέμβριον). Εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀσίας ὑψοῦται ἐν ἀπέραντον ὄροπέδιον περικυκλούμενον ἀπὸ σειρὰς ὄρεων, αἵτινες διακλαδιζόμεναι καταβαίνουν εἰς ὅλας τὰς περικυκλούσας αὐτὴν θαλάσσας, τέσσαρας κλιτύας κυρίως σχηματίζουσαι· ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν ἀνήκει εἰς τὴν Παγωμένην θάλασσαν· ἡ δευτέρα εἰς τὸν Μέγαν Ὠκεανόν καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ θαλάσσας τῆς Ἰαπωνίας, Κίνας κλπ. ἡ τρίτη εἰς τὸν Ἰνδικόν Ὠκεανόν, καὶ ἡ τετάρτη εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, Προποντιδα κλπ. Εἰς δὲ τὰς κεντρικὰς χώρας αὐτῆς, ἐν μέρει μὲν ὑπάρχουσι ὄρη ὑψηλότερα καὶ αἰωνίως χιονοσκεπέστα (145)· ἐν μέρει δ' ἐπικρατεῖ μεγάλη ἀμμώδης ἔρημος ἢ ἐπονομαζομένη Κόβη, ὅμοιοι μὲ τὴν ὅποιαν εὐρίσκονται καὶ ἄλλαι μικρότερα· εἰς τὰς Μ-Δ: χώρας. Αὐτοῦ δὲ πολλοὶ ποταμοὶ χάνονται καταπινόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀμμώδους ἐδάφους, τὸ ὅποιον διαβρέουσι· ἄλλοι δὲ πάλιν ἐκβάλλουσι εἰς λίμνας τυφλάς, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ ὀνομαστότεροι εἶναι ἡ Κασπία θάλασσα, ἡ Ἀραλίς, ἡ Βαϊκάλη, ἡ Οὐρμιά, ἡ Βάνη καὶ ἡ Νεκρά λεγομένη θάλασσα. Εἰς τὰ περὶ Φυσικῆς Γεωγραφίας ἐλαλήσαμεν ἰδίως περὶ τῶν ὄρεων, ποταμῶν, λιμνῶν, κόλπων, ἀκρωτηρίων κλπ. τῆς Ἀσίας (ἴδε 116. 121. 145. 174. 178). Ἐκ δὲ τῶν κατοίκων αὐτῆς, οἱ μὲν κατοικοῦντες τὰς δυτικὰς καὶ δυτικομεσημβρινὰς χώρας αὐτῆς εἰσὶ τῆς Κιρκασίας φυλῆς διάφορα ἔθνη· οἱ δὲ τὰς πέραν τοῦ Γάγγου Ἀνατολικὰς, τὰς Βορείους καὶ τὰς Κεντρικὰς, εἰσὶν ἔθνη τῆς Μογγολικῆς ἢ Ταρταρικῆς φυλῆς (182).

(ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. ΚΟΚΚΩΝΗ.)

Προϊόντα. Ἐκ τῶν φυτῶν ἔχει ἕδια ἡ Ἄσια, εἰς τὰ θερμὰ αὐτῆς κλίματα γινόμενα, τὴν καφέαν, τὸ τεῖοδενδρον (ἀπὸ τοῦ ὅποιον τὰ φύλλα γίνεται τὸ τσάϊον), τὸ σακχαροκάλαμον, τοὺς φοίνικας, τὸ κακάον, λουλάκιον καὶ ὅλα τ' ὀρωματοφόρα δένδρα, οἷον κιννάμωμον, πέπερι, κτλ. εἰς δὲ τὰ εὐκρατα παράγει ὅλα τὰ γεννήματα καὶ ὄσπρια, καὶ ἐξαιρέτα ὀπωρικά. Ἐκ δὲ τῶν ζώων φέρει ὅλα τὰ πρὸς χρῆσιν τοῦ ἀνθρώπου συνήθη κτήνη καὶ βοσκήματα, μεταξύ τῶν ὁποίων ἡ Κάμηλος καὶ ἡ Γοργοκάμηλος εἰσὶν ἕδια κτήνη αὐτῆς τῆς Ἠπείρου, καθὼς καὶ οἱ ἵπποι τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Περσίας διακρίνονται διὰ τὴν ὠριότητα καὶ γοργότητα. Ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων ζώων, εἰς μὲν τὰς ἀρκτῆρας χώρας, εὐρίσκονται λευκαὶ ἄρκτοι, μαυροκόπεκες, ἰκτίδες καὶ ἄλλα ζῶα, τῶν ὁποίων τὰ δέρματα γίνονται γουναρικά πολυτίμητα· εἰς δὲ τὰς μεσημβρινὰς ὁ ἐλέφας, ὁ ρινόκερος, λέων, τίγρις, πάνθηρ, θῶς (τσακάλι), πολλὰ εἶδη πιθήκων, κροκόδειλοι, ψιττακοί, καὶ ἄλλα πτηνὰ λαμπρὸν ἔχοντα πτέρωμα, καὶ τὰ μαργαριτοφόρα ὄστρεϊδια, τὰ ὁποῖα ἀλιεῦνται εἰς τὴν Ἰνδοκίην θάλασσαν. Ἐκ δὲ τῶν ὀρυκτῶν ἰδιάζοντα ἔχει τοὺς ἀδάμαντας καὶ ἄλλους πολυτίμητους λίθους· μέταλλα δὲ θίθει ἀναλόγως ὀλιγώτερα παρὰ τὰς λοιπὰς Ἠπείρους· οἷον χρυσόν, ἄργυρον, σίδηρον, χαλκόν, λευκόχρυσον, χαρσοίτερον.

Ἡ Ἄσια ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἐστὶς τοῦ πολιτισμοῦ, ὅπου συνεστήθησαν καὶ τὰ ἀρχαιότερα καὶ ἰσχυρότερα βασίλεια· ἀλλὰ νῦν οἱ κάτοικοι αὐτῆς, ἔχοντες ἤθη ὅλως διαφέροντα ἀπὸ τὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν, ἔμειναν πολὺ ὀπίσω αὐτῶν καὶ εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας. Ἐν γένει χαρακτηρίζονται οἱ Ἄσιανοὶ ὡς μαλακοί, τρυφηλοὶ καὶ ὀκνηροί, πλὴν ὀλίγων τινῶν θρεινῶν λαῶν καὶ τῶν Ταρτάρων. Τὰ δὲ φυσικὰ προϊόντα τοῦ τόπου καὶ τινὰ ἀντικείμενα βιομηχανίας, ἴδιως δὲ ὑφάσματα, τρέφουσι τὸ μὲν τὰς λοιπὰς Ἠπείρους τῆς οἰκουμένης γινόμενον ἔκτετα μόνον ἐμπόριον. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀσίας ὑπολογίζεται ἀπὸ 550—650 ἑκατομ.—Θρησκεία ἐπικρατοῦσα εἶναι ἡ Μωαμεθανικὴ, καὶ αἱ τῶν ἐθνικῶν διάφοροι εἰδωλολατρευτικαὶ (188). Αἱ δὲ Κυβερνήσεις εἶναι ὅλαι Μοναρχικαὶ ἀπόλυτοι.

§. Α΄. ΧΩΡΑΙ ΒΟΡΕΙΑΙ.

Ἡ

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΡΩΣΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφαν: 12,000,000 χιλιαμ: □.

Πληθ. 4,500,000 κατοίκων.

423. Ὅλον τὸ τμήμα τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν Ῥωσσίαν, συστήνον τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσσίαν, ἣτις περιλαμβάνει τὴν Σιβηρίαν καὶ τὰς Καυκασίας χώρας· ἐκτεινόμενον δὲ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης τὰ ὄρια ἕως εἰς τοῦ Βεργίγγου τὸν πορθμὸν, καὶ ὄν τὸ τρίτημόριον σχεδὸν τῆς Ἀσίας, ὑπερβαίνει καὶ αὐτὴν τὴν Εὐρώπην κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ δὲν ἔχει κατοίκους περισσότερους τῶν $4\frac{1}{2}$ ἑκατομ. Ἀπάσης ἀναλογίας φυλαττομένης ἡ Ἀσιατικὴ Ῥωσσία εἶναι κατοικημένη 58 φορές ὀλιγώτερον παρὰ τὴν Εὐρώπην.

Σημ. Ὁ τόπος οὗτος εἶναι κατεσκευασμένος, πρὸς Β: μὲν ἀπὸ ἀπεράντης ἐρήμης τεлмаτώδεις· πρὸς δὲ Μ: ἀπὸ πυκνότητας δάτη καὶ στέπας (143), ὅπου περιπλανῶνται φυλαὶ νομάδων (197). Μ-Δ: κίενται αἱ Καυκάσαι χῶραι μεταξύ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, ἔχουσαι κλίμα γλυκὺ καὶ γῆν εὐφορὸν. Εἰς δὲ τὴν Σιβηρίαν τὸ κρύος εἶναι πολὺ περισσότερον ἢ εἰς τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης τὰς ὑπὸ ἴσον πλάτος κειμένας. Ὁ χειμὼν διαρκεῖ ἐννέα ἕως δέκα μῆνας, καὶ

τὸ θερμομέτρον καταβαίνει ἐνίστη εἰς τὸν 50 ἢ 60 βαθμὸν ὑπὸ τὸ Ο. Πάν εἶδος καλλιεργείας ἐκλείπει εἰς τὴν 60 μοίραν τοῦ πλάτους, ἢ ὅτιος δὲν τελεσφορεῖ πέραν τῆς 55· ἀλλ' ὅμως πολλὰ μέρη μεσημερινὰ εἶναι εὐφορώτατα, τὰ ὅποια μεταξὺ τῶν ἄλλων προϊόντων φέρουσι καὶ ῤά (ῤαβέντι). Ἔχει δὲ καὶ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ καὶ μαλαχίτου λίθου, καὶ πλῆθος ἐξαγομένων δερμάτων ῤέννων, ἀλωπέκων, Ἀρκτων, Σαμουριῶν, καὶ ἄλλων γουναρικῶν. Κατοικεῖται δ' ὁ τόπος ὑπὸ πολλῶν καὶ διαφόρων λαῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται οἱ Καλμοῦκοι, οἱ Σαμοῖται, ὅτινες κατοικοῦντες πρὸς Β' εἶναι φυλὴ ἀνθρώπων πολλὰ μικροσώμων· οἱ Τογγούζοι, οἱ Ὀστιάκοι καὶ οἱ Ἰακούται. Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν λαῶν οἱ μὲν εἰσὶ Χριστιανοὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος· οἱ δὲ, εἰδωλολάτραι, καὶ ἄλλοι Βουδισταί. Ἡ Σιβηρία ἔμεινεν ἄγνωστος εἰς τοὺς Εὐρωπαϊοὺς μέχρι τοῦ 11' αἰῶνος· τότε οἱ ῤῶσσοι κυνηγῶντες τὰ ἐκεῖσε ζῶα, τὰ δίδοντα γουναρικά, ἀνεκάλυψαν καὶ κατέκτησαν βαθμηδὸν τὸν τόπον ἀπὸ τὰ Οὐράλια μέχρι τοῦ Βεργίγιου πορθμοῦ, ἀποκαταστήσαντες διαφόρους ἀποικίας. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ἐξορίζονται οἱ εἰς πολιτικὰ ἐγκλήματα κατὰ τῆς Κυβερνήσεως ὑποπίπτοντες.

Α'. Η ΣΙΒΗΡΙΑ.

Μήκος μεταξὺ 56⁰ μήκους Ἀν: καὶ 172⁰ μήκους Δυτικοῦ.

Πλάτους Β: 48⁰ 45' καὶ 78⁰.

424. Ἡ Σιβηρία, κατέχουσα ὅλον τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἀσίας, εἶναι ὡς ἀπέραντος πεδιάς ἀντεριδομένη εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, καὶ ἀποκλίνουσα πρὸς τὸν Παγωμένον Ὠκεανόν· διαίρεται εἰς Ἀνατολικὴν Σιβηρίαν καὶ εἰς Δυτικὴν, περιλαμβάνουσα ἐννέα διοικητικὰ τμήματα καὶ πληθυσμὸν 2 ἑκατομ: κατοίκων. Καὶ ἡ μὲν Δυτικὴ Σιβηρία περιλαμβάνει τρία Κυβερνεῖα, ἔχοντα ὁμωνύμους πρωτεύουσας· τὸ τῆς Τοβόλσκης, τῆς Ὄμσκης, καὶ τῆς Τόμσκης. Ἡ Τοβόλσκη, ἐχυρὰ πόλις, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πρωτεύουσα τῆς Σιβηρίας ὅλης, ἔχουσα 25 χιλ: κατοίκων καὶ σημαντικώτατον ἐμπόριον. Αὕτη εἶναι ἡ ἀποθήκη τῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης, ἐκ τῆς Σινικῆς καὶ τῆς Σιβηρίας ἐρχομένων ἐμπορευμάτων. Ἡ δὲ Ἀνατολικὴ ἔχει δύο Κυβερνεῖα τὸ τῆς Ἰενισέϊσκης καὶ Ἰρκούσκης. Παρὰ τὰ ἄνω πέντε Κυβερνεῖα εἶναι καὶ τέσσαρα ἄλλα τμήματα, ἡ ἐπαρχία ὀλιγώτερον σημαντικαί· ἡ τῆς Ὀχόσκης, τῆς Ἰακούσκης, τῆς Τσιουκότζης, καὶ τῆς χερσονήσου τῆς Καμπτσιάτικας, ἀνακαλυφθείσης περὶ τὸ 1696. Ταύτης πρωτ. εἶναι ἡ Πετροπαυλόσκη (ἦτοι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου) λιμὴν ἀξιόλογος εἰς τὴν Ἀν: παραλίαν τῆς χερσονήσου, ὅπου καὶ πολλότατα ἠφαίστεια φαίνονται ἔχοντα ὕψος 9—19 χιλ. ποδ.—Ἰρκούσκη, ἐχυρὰ πόλις καὶ ἐμπορικὴ, πλησίον τῆς Βαϊκάλης λίμνης καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀγγάρου ποταμοῦ, καθέδρα τῆς διοικήσεως (κάτ. 15 χιλ.).—Κιάχτα, πόλις πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Σινικῆς, εἶναι ἡ ἀποθήκη τοῦ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς ῤωσσίας ἐμπορίου (κάτ. 2 χιλ.)· καὶ αὕτη κατοικεῖται ὑπὸ τῶν ῤώσσων, κειμένη πλησιέστατα

ἄλλης κατοικουμένης ὑπὸ τῶν Κινέζων, καὶ λεγομένης Μαΐματχίνης. Οὐχὶ μακρὰν τῆς Κιάτχας κείται καὶ ἡ Νερισχίνσκη ἐπίσης ἐμπορικὴ πόλις (κάτ. 3 χιλ.), ἔχουσα καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ μολύβδου, εἰς τὰ ὁποῖα ἐργάζονται ἕως 2 χιλ. ἐξόριστοι· λέγουσι δὲ ὅτι οὗτος εἶναι φρικτότατος τόπος ἐξορίας ἀπὸ ὅλους τοὺς τῆς Σιβηρίας. Εἰς δὲ τὴν διοίκησιν τῆς Τόμσκης εὐρίσκονται ἕως 10 χιλ. ἐξόριστοι, διότι ἐκεῖ εἶναι τὰ μεταλλεῖα τῶν Ἀλταϊκῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα δίδουσι κατ' ἔτος 800 λίτρας χρυσοῦ καὶ 350 κεντηνάρια ἀργύρου (ἢ 1050 πούτια Ῥωσσιῶν). Μεταξὺ τῶν κειμένων νήσων εἰς τὸν παγωμένον Ωκεανόν, ἐκτὸς τῆς Σπιτσεβέργης, καταλογιζομένης εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ ἀντιποιομένης ὑπὸ τῶν Ῥώσων, κείται ἡ Νέα Ζέμβλα, ἐκ δύο πλησιεστάτων πρὸς ἀλλήλας νήσων συγκειμένη, καὶ ἀνήκουσα εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Ἀρχαγγέλου· καὶ ἔτι ἀνατολ. εἶναι ἡ νῆσος Νέα Σιβηρία ὁμοῦ μ' ἄλλας τινάς. Πρὸς δὲ τὴν Ἀμερικὴν κείνται αἱ Ἀλευσιαναὶ πλέον τῶν 100, κατοικούμεναι ὑπὸ 6 χιλ. κατοίκων τῆς αὐτῆς καταγωγῆς μὲ τοὺς τῆς Σιβηρίας, καὶ αἱ νῆσοι Κουρίλαι 25 τὸν ἀριθμὸν πρὸς τὴν Ἰαπωνίαν, κατοικούμεναι ὑπὸ 1000—7000 ψυχῶν.

Β'. Αἱ ΚΑΥΚΑΣΙΑΙ ΧΩΡΑΙ.

Μῆκος Ἀν. μεταξὺ 34° 50' καὶ 48° 25'.

Πλάτος Β. μεταξὺ 38° 50' καὶ 45°.

425. Αἱ ΚΑΥΚΑΣΙΑΙ ΧΩΡΑΙ Μ-Δ: τῶν ἀνωτέρω κείμεναι, ἐκτείνονται ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς κλιτύος τοῦ Καυκάσου, μεταξὺ τῆς Κασπίας καὶ Μαύρης θαλάσσης, συνορεύουσαι πρὸς Μ: μετὰ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ τῆς Περσίας, καὶ ἔχουσαι ὄρια ἐν μέρει τὸν Ἀράξην ποτ. καὶ τὸ ὄρος Ἀραράτ.—Ἡ χώρα αὕτη συγκειμένη ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Κολχίδα (κειμένην πρὸς Δ:), τὴν Ἀλβανίαν (πρὸς Ἀν.) καὶ τὴν Ἰβηρίαν (ἐν τῷ μέσῳ), ἔχει μῆκος ἀπ' Ἀν. πρὸς Δ: 1,150 χιλιαμέτρων καὶ πλάτος 300 ἀπὸ Β: πρὸς Μ: καὶ πληθυσμὸν περισσώτερον ἢ ἡ Σιβηρία (περὶ τὰ 3 ἑκατομ.) διὰ τὸ γλυκὺ τοῦ κλίματος καὶ τὸ εὐφορον τοῦ τόπου. Αἱ τερπναὶ αὐτῆς κοιλάδες εὐφοροῦσιν ἀμπέλους, ἐλαίαις, πολλὰ ὄπωροφόρα δένδρα, καὶ ἄλλα φυτὰ διάφορα. Οἱ δὲ κάτοικοι ἐκ διαφόρων ἐθνῶν, οἱ μὲν αὐτοδιοικητοὶ διατελοῦντες, οἱ δὲ ὑποκείμενοι εἰς τοὺς Πέρσας ἢ εἰς τοὺς Τούρκους, ὑπετάχθησαν ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα. Διαιρεῖται δὲ πολιτικῶς ὁ τόπος οὗτος εἰς δύο τμήματα καὶ εἰς ἕξ ἐπαρχίας τὰς ἐξῆς.—Κιρκασία (ἢ Διοίκησις τῆς Κιρκασίας), μεταξὺ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσσίας καὶ τῶν κορυφῶν τοῦ Καυκάσου, κατοικεῖται ὑπὸ

διαφόρων μαχίμων λαῶν.— Πόλεις Ἀνάπα, ἔχυρά καὶ εὐλίμενος εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον.— Ἀβασία πρωτεύουσα Σουκούμ-καλὲ, φρούριον εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ὁμοίως.— Ἰμπερθία ἢ Μιγγρηλία Μ-Αν: πρωτεύουσα Κουταΐσιον (κάτ. 3 χιλ.).— Γεωργία (πληθ. 400 χιλ.) μεταξύ Ἰμπερθίας καὶ Ἀρμενίας, ἀπὸ τὰς κορυφὰς τοῦ Καυκάσου ἕως τοὺς κλάδους τοῦ Ἀραράτ ἐκτεινομένη, εἶναι ἡ ὠραιότατη, ἡ εὐφορωτάτη καὶ ἡ μάλ-
λον κατοικοιμένη τῶν Καυκασίων χωρῶν, ἐν μέρος τῆς ὁποίας παρεχω-
ρήθη παρὰ τῶν Τούρκων κατὰ τὸ 1829.— Οἱ Γεωργιανοὶ (Γκιουρτζί-
δες) εἶναι χριστιανοὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος, πλέον πολιτισμένοι τῶν
γειτόνων των, καὶ περιφημοὶ διὰ τὴν ὠραιότητά των. Πρωτεύουσα, Τι-
φλίσιον (40 χιλ. κατ.) παρὰ τὸν Κῦρον ποταμὸν, πρωτεύουσα ποτὲ τῆς
Γεωργίας καὶ ἀξιόλογος διὰ τὸ ἐμπόριόν της.— Κασπιανὴ ἢ αἰ καὶ ἄλ-
λως λεγόμεναι ἄ) ἢ Σχιρβανὴ, ἐπὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης παραχωρη-
θεῖσα κατὰ τὸ 1812 ὑπὸ τῶν Περσῶν κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Περσῶν,
Ἀρμενίων, Τουρκομάνων καὶ Γεωργιανῶν. Πρωτεύουσα Βακὼ, (κάτ. 4
χιλ.), λιμὴν ἀξιόλογος τῆς Κασπίας, ἔχων ἐμπόριον μὲ τὸ Ἀστραχάνιον
πλησίον αὐτῆς τῆς πόλεως ὑπάρχουσι πηγαὶ νάφθας, τῶν ὁποίων αἱ ἀνα-
θυμιάσεις ἀναφλεγόμεναι αὐτομάτως, κάμνουσι τοὺς πυρολάτραις Πέρσας
νὰ θεωρῶσιν αὐτὴν τὴν πόλιν ὡς ἱεράν καὶ—β') ἢ Δαγεστανὴ πρὸς Β:
κατὰ μῆκος τοῦ Καυκάσου καὶ τῆς Κασπίας, κατοικοιμένη ὑπὸ βαρβάρων
λαῶν Μωαμεθανῶν καὶ εἰδωλολατρῶν, τρομερῶν διὰ τὰς ληστείας
των ἢ Δερβάντη, ἔχυρον παράλιον φρούριον, εἶναι ἡ πρωτεύουσα.— Ἀρ-
μενία, παρὰ τῆς Περσίας παραχωρηθεῖσα κατὰ τὸ 1828 πρωτεύουσα
Ἐριβάνη (ἴδε κατωτ. 429).

§. Β'. ΧΩΡΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ.

*H

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Ἐκτασίς ἐπιφ: 1,900,000 χιλιαμ: □—Πληθ. 12,000,000.

Μῆκος Ἀν: μεταξύ 23° 40' καὶ 47°.

Πλάτος Β: μεταξύ 30° καὶ 42°.

426. Ὑπὸ τὸνομα Ἀσιατικὴ Τουρκία περιλαμβάνεται τὸ μέρος τῆς Ἀσίας τὸ κείμενον μεταξύ τοῦ Τίγριος πτ: τῆς Μαύρης καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Περιέχει δὲ πολλὰς περιφήμους χώρας ἢ Τοπαρχίας, οἷον

Α'.) Τὴν Ἀνατολίην, παλαιὰ λεγομένην Μικρὰν Ἀσίαν, (τὴν ὡς χερ-
σὸνησον περιλαμβανομένην ὑπὸ τῆς Μαύρης θαλάσσης, τῆς Προποντιδος,
τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Μεσογείου) εὐδαίμονά ποτε καὶ εὐκαρ-

πον, ἀλλὰ νῦν ὀλιγανδρούσαν καὶ κακῶς γεωργουμένην, ἐν ᾧ ἡ γῆ αὐτῆς εἶναι εὐφορωτάτη. ἔχει χαλκοῦ μεταλλεῖα, καὶ προϊόντα διάφορα ὡς μὲταξιν, παμβάκιον, ὄπιον, νικοτιανήν (ταβάκον)· κατασκευάζονται δὲ καὶ τάπητες ἀξιόλογοι, καὶ ἐκ τῶν μαλλίων τῶν αἰγῶν τῆς Ἀγκύρας τὰ λεγόμενα σαλιά.

427. Διαιρεῖται δὲ ἡ Ἀνατολή (Μικρὰ Ἀσία 203) εἰς πολλὰς ἐπαρχίας ἢ Πασσαλίκια (419). Αἱ ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι· πρὸς Β: Σκούταρι (Χρυσόπολις) ἄντικρυ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. — Προῦσα (κάτ. 100 χιλ.) εἰς τὴν Προποντίδα· ὀνομαστὴ διὰ τὰ θερμά της λουτρά, χρηματίσασα καὶ καθέδρα τῶν Σουλτάνων μέχρι τοῦ 1360. — Σινώπη καὶ Τραπεζοῦς, εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν· εἰς τὴν Τραπεζοῦντα (κάτ. 50 χιλ.) ἔστησαν τὴν καθέδραν τῶν οἱ Βυζαντινοὶ Αὐτοκράτορες μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων. — Εἰς τὸ κέντρον, Ἀγκυρα, (κάτ. 35 χιλ.) ὀνομαστὴ διὰ τὰς αἰγὰς της, τῶν ὁποίων τὰ ἔρια εἶναι λεπτὰ καὶ μεταξώδη. — Τοκάτι (κάτ. 100 χιλ.), μεγάλη πόλις καὶ γνωστὴ διὰ τὰ χαλκώματα αὐτῆς, κατασκευαζόμενα ἀπὸ τὸν χαλκὸν τὸν ἐξορυσσόμενον εἰς τὰ πλησίον αὐτῆς μεταλλεῖα. — Καῖσαρι (Καيسάρεια), καὶ Κόνια (Ἰκόνιον), εἰς χώραν εὐφορωτάτην κειμένη. Πρὸς Δ: Σμύρνη (212), εἰς τὸν μυχὸν βαθυτάτου κόλπου τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἀρχαία καὶ νῦν ὀνομαστὴ διὰ τὸ ἐμπόριόν της πόλις (κάτ. 175 χιλ.). Πρὸς Μ: ἐπὶ τῆς Μεσογείου, Ἀττάλεια ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, καὶ Ἄδανα, καὶ πρὸς Δ: Ταρσός, πατρίς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (κάτ. 30 χιλ. ὧν οἱ πλείστοι Τούρκοι). Ὅλη ἡ Μεσημβρινὴ παραλία λέγεται Καραμανία.

Οἱ κάτοικοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀνάγονται κυρίως εἰς 4 λαοὺς διακεκριμένους, οἵτινες εἰσὶ· α) Τούρκοι τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῶν κατοικῶν συνιστῶντες, ἢ δεσπόζοντες τῶν λοιπῶν, ὁμογενεῖς ὄντες μὲ τοὺς ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ, ἀλλὰ βαρβαρώτεροι καὶ δεισιδαιμονέστεροι. — β) Τουρκομάνοι (Τουρκομένιδες κοινῶς) τὸ $\frac{1}{5}$ συνιστῶντες μόλις τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ. Οὗτοι εἶναι λαὸς συγγενικὸς ἢ ὁμόθησκος μὲ τοὺς Τούρκους, καταγόμενος ἀπὸ τοὺς μεταξὺ Κασπίας θαλάσσης καὶ Ἀραβίδος τόπους· ἀλλ' ὡς νομάδες, ποιμαίνοντες ποίμνια προβάτων καὶ ἀγέλας βουβάλων καὶ καμήλων, καὶ συχνάκις ληστεύοντες, περιτρέχουσιν ὅλην τὴν χερσονήσον ὡς ἀνεξάρτητοι ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν τῶν ἀρχηγῶν των, λεγομένων Βεϊδῶν. γ) Γραικοὶ, Ἰσάριθμοι σχεδὸν μὲ τοὺς Τούρκους. Οὗτοι εἶναι οἱ ἀρχαιότεροι κάτοικοι τοῦ τόπου, ὁμογενεῖς μὲ τοὺς λοιποὺς Ἑλλήνας· καὶ οἱ μὲν κατοικοῦντες περὶ τὰ παράλια, διέσωσαν καὶ τὰ ἥθη, καὶ τὴν γλῶσσαν, καὶ τὴν θρησκείαν τῶν νῦν Ἑλλήνων· οἱ δὲ εἰς τὰ μεσόγεια διασώζουσιν εἰσέτι μόνην τὴν θρησκείαν, λαλοῦσαι δὲ Τουρκιστί. δ) Ἀρμένιοι ὀλίγοι, καὶ ἔτι ὀλιγώτεροι Ἰουδαῖοι εἰς τὰς μεγαλοπόλεις κυρίως κατοικοῦντες ἢ μετερχόμενοι τὸ ἐμπόριον.

428.—β') Τὴν Ἀρμενίαν πρὸς Ἄν. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τόπον ὀρει-

νότατον, εἰς τὸν ὅποιον εἶναι καὶ τὸ ὄρος Ἀραράτ, ὅπου ἐστάθη ἡ Κιβωτὸς τοῦ Νῶε κατὰ τὴν ἱεράν Γραφήν ἐπὶ τοῦ Κατακλισμοῦ. Εἰς αὐτὸν τὸν τόπον ἔχουσι τὰς πηγὰς τῶν καὶ οἱ ποταμοὶ Τίγρις καὶ Εὐφράτης. Οἱ κάτοικοι, λεγόμενοι Ἀρμένιοι, διασωζοῦσι τὴν ἰδίαν τῶν διάλεκτων, πρῆσβεύοντες τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Ἐξερρούμη εἶναι ἡ ἐπισημοτάτη πόλις τοῦ τόπου καὶ κέντρον τοῦ μεταξὺ Τουρκίας καὶ Περσίας ἐμπορίου, περιέχουσα ὑπὲρ τὰς 130 χιλ.: κατοίκων.

429. Ἡ ποτὲ Περσικὴ Ἀρμενία, ὅπου ὑπάρχουσιν αἱ λίμναι Βάνη καὶ Οὐρμιά, καὶ οἱ ποταμοὶ Κιούρ (Κῦρος) καὶ Ἄρας (Ἀράξης) τὸ σύνορον μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Περσίας, ἀνήκει τὴν σήμερον εἰς τὴν Ῥωσικὴν ἐπικράτειαν, παραχωρηθεῖσα κατὰ τὸ 1828 (425): κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Ἀρμενίων καὶ Τούρκων. Αὐτοῦ κεῖται ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ τοῦ ὄρους Ἀραράτ, ἔχουσα, ὡς λέγουσιν, ὕψος 16 χιλ.: ποδῶν, καὶ λίμνη Ἐρβάνη, ἔχουσα 12 λευγ.: μῆκος καὶ 5 πλάτος. — Πρωτεύουσα Ἐρβάνον (κατ. 15 χιλ.), πόλις ἐχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ. Πλησίον αὐτῆς ὑπάρχει μοναστήριον σημαντικόν, ἔδρα τοῦ Πατριάρχου τῶν καθολικῶν Ἀρμενίων. — Τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος αὐτῆς τῆς χώρας, συνορεύον καὶ μὲ τὴν Περσίαν, κατοικεῖται ὑπὸ τῶν Κούρδων (Καρδούχων) τῶν ὁποίων καὶ ὁ τόπος ἰδίως ὀνομάζεται Κουρδιστάν, μέρος τοῦ ὁποίου ὑπόκειται εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ μέρος εἰς τὴν Περσίαν. Οἱ Κούρδοι δὲ οὗτοι, τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν πρῆσβεύοντες, εἶναι λαὸς νομαδικὸς καὶ ληστρικὸς κατὰ φυλὰς ὑπὸ Βεϊδῶν διοικούμενος.

430.—Γ') Τὴν Συρίαν, πρὸς Μ: μεταξὺ τοῦ Εὐφράτου καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης περικλειομένη. Αὕτη ἡ χώρα ὑπὸ τῆς σειρᾶς τῶν ὀρέων τοῦ Λιβάνου καὶ Ἀντιλιβάνου διασχιζομένη, καὶ ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ὀρόντου καὶ Ἰορδάνου ποτιζομένη, διαίρεται εἰς 4 ἐπαρχίας ἢ Πασσαλίγια ἐκ τῶν ἰδίων τῶν πρωτευουσῶν ἐπονομαζόμενα, καὶ κατοικούμενα ὑπὸ Χριστιανῶν καὶ Ἀράβων κυρίως, καὶ ὑπὸ ὀλίγων Ἰουδαίων.

α) Χαλέπι (Χαλυβών), πόλις ὀνομαστὴ διὰ τὸ ἐμπορίον τῆς, περιέχουσα 120 χιλ.: κατοίκων, ἐξ ὧν οἱ περισσότεροι εἶναι Τούρκοι καὶ Ἀραβες. Εἰς τὴν περιοχὴν ταύτης τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Ἀντιόχεια ἐπὶ τοῦ Ὀρόντου ποτ.: (10 χιλ. κατ.), ὅπου ἐδρεύει ὁ Ἀντιοχείας Ὀρθόδοξος Πατριάρχης, καὶ ἡ Ἀλεξανδρέτα, εἰς τὸν Ἰσικὸν κόλπον, ἔχουσα καλὸν λιμένα, εἰς τὸν ὅποιον πολλὰ πλοῖα συνέρχονται, ἀλλὰ νοσηρὸν κλίμα.

β') Τρίπολις, παράλιος καὶ εὐλίμενος, καὶ Λατακία (Λαοδίκεια) πάλαι ποτὲ εὐδαίμων καὶ πολυάνθρωπος.

γ') Ἄκρα (καὶ Ἄκρα ἢ Πτολεμαῖς), μὲ φρούριον ἐχυρὸν καὶ μὲ λιμένα

διάσημον (κάτ. 20 χιλ.). Αὐτοῦ πλησίον εἶναι τὰ ἐκ τοῦ Λιβάνου διακλαδιζόμενα δύο ὄρη, Θαβώρ καὶ Καρμήλιον, ὀνομαστά, τὸ μὲν διὰ τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, τὸ δὲ, διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ ἀσκητεύοντάς ποτε μοναχοὺς χριστιανοὺς ἐν ὁπαῖς καὶ σπηλαίοις. Εἰς τὸ αὐτὸ Πασσαλικίον ἀνήκουσιν ἡ Βερούτη (Βηρυτός), ἡ Σεῖτ (Σιδῶν), Τσοῦρ (Τύρος), Ἰάφας (Ἰόππη) ἐπίκεινται τῆς Ἱερουσαλήμ, Γάζα, καὶ Βαλβέκ (Ἡλιόπολις), ἐπίσημος διὰ τὰ διασωζόμενα ἀρχαῖα αὐτῆς ἐρείπια.

δ') Πρὸς Ἄν: τῆς ἀνωτέρω εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τὸ πασσαλικίον τῆς Δαμασκοῦ· πρῶτ: Δαμασκός, πάλαι ποτὲ εὐδαίμων πόλις, καὶ νῦν ἡ πολυανθρωποτέρα αὐτῶν τῶν μερῶν (κάτ. 180 χιλ.), καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὰ κατασκευαζόμενα εἰς αὐτὴν σπαθία, τὰ ἐπονομαζόμενα Δαμασκιά. Αὐτοῦ συνάζονται κατ' ἔτος ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ Τουρκικοῦ βασιλείου 30—50 χιλ. προσκυνητῶν, οἵτινες ἀπέρχονται ἐν συνοδίᾳ εἰς τὴν Μέκκαν, ἡγουμένου τοῦ Πασσᾶ τῆς Δαμασκοῦ, ὅστις διὰ τοῦτο ὀνομάζεται καὶ Χατζῆ Ἐμίρης. Εἰς ταύτην τὴν ἐπαρχίαν, ἀνήκει κειμένη πρὸς Μ: καὶ ἡ Παλαιστίνη, τῆς ὁποίας αἱ ἐπιστημότεραι πόλεις εἶναι ἡ Ἱερουσαλήμ, ὅπου εἶναι ὁ Ἅγιος Τάφος (κάτ. 30 χιλ.)· ἡ Βηθλεὲμ, ὅπου ἐγεννήθη ὁ Κύριος ἡμῶν ἸΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, κεῖται δύο λεύγας μακρὰν Μ-Ἄν: ἔχουσα 3 χιλ: κατ.— Ναβλούζ (Νεάπολις, παρὰ τὴν παλαιάν Συχὲμ) καὶ Ἱεριχώ. Αὐτοῦ εἶναι ποταμὸς ὀνομαστὸς ὁ Ἰορδάνης, καὶ λίμνη ἡ Ἀσφαλιτίς, λεγομένη καὶ Νεκρὰ Θάλασσα (178).

Οἱ ἐπικρατέτεροι κάτοικοι τῆς Συρίας, ἐχούσης περὶ τὰ 2 ἑκατομ: πληθυσμὸν εἶναι Ἑλληνικῆς καὶ Ἀραβικῆς καταγωγῆς· διότι οἱ μὲν Ἕλληνες ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐκράτησαν τοῦ τόπου· οἱ δὲ Ἀραβες κατέκτησαν αὐτὸν περὶ τὸν Ζ' αἰῶνα μ. Χ. Εἰς τὸ ἐνδότερον ἐπὶ τοῦ Λιβάνου ὄρους, κατοικοῦσι τρεῖς μικροὶ λαοὶ διάφοροι· α') οἱ λεγόμενοι Αὐσάριοι ἢ Νουάριοι ζῶσιν ἐπὶ τῶν βορείων τόπων τοῦ Λιβάνου ἕως 60 χιλ: περίπου, κατὰ φυλάς διηρημένοι, καὶ λατρεύοντες τὸν ἥλιον, καὶ πιστεύοντες τὴν μετεμψύχωσιν· ὑπολαμβάνουσι δὲ τινες αὐτοὺς ὡς ἀπογόνους τῶν ἀρχαίων κατοίκων τοῦ τόπου Ἑθνικῶν. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς σειρᾶς τοῦ Λιβάνου κατοικοῦσι β') οἱ Δροῦσοι καὶ γ') οἱ Μαρωνῖται. Καὶ οἱ μὲν Δροῦσοι εἶναι λαὸς μάχιμος, ἔχων θρησκείαν καὶ ἥθη ἴδια, εἰς ἑκατὸν χιλ. ψυχῶν συμποσούμενος· οἱ δὲ Μαρωνῖται, ἰσάριθμοι σχεδὸν μὲ αὐτοὺς, εἶναι χριστιανοὶ ἀναγνωρίζοντες τὴν κυριαρχίαν τοῦ Πάππα. Ἄμφότεροι δὲ ὑπάρχουσιν αὐτοδιοικητοὶ μὲν, ἀλλ' ὑποτελεῖς εἰς τὸν Σουλτάνον.

431. Πρὸς Ἄν: τοῦ Πασσαλικίου τῆς Δαμασκοῦ κεῖται ἡ χώρα ἡ διαρρέουσα ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Τίγριος καὶ Εὐφράτου, περιλαμβανούσα — Δ') τὴν Διαρβερκίην αὕτη κατέχει τὸ βόρειον μέρος τῆς παλαιᾶς Μεσοποταμίας (228). Ἐπιστημότεραι πόλεις. — Διαρβεκίην (Ἄμιδα), πρῶτεύουσα καὶ πολλὸ ἐμπόριον ἔχουσα ὑφασμάτων καὶ μαρ-

κινῶν. — Μοσούλη, ἐπὶ τοῦ Τίγριος ποταμοῦ κατάντικου τῆς παλαιᾶς πόλεως Νινευῆς, βιομηχανος καὶ ἐμπορικῆ (κάτ: 60 χιλ.)· δι' αὐτῆς διήρχοντό ποτε τὰ ἐμπορεύματα τῶν Ἰνδιῶν, ὅθεν καὶ Μοσουλῖναι ἐπωνομάσθησαν τὰ ἐκ τῶν Ἰνδιῶν λεπτὰ παμβάκινα υφάσματα εἰς τὴν Εὐρώπην μεταφερόμενα.

432. — Β'. Τὸ Ἰρακαραβί, τὸ ὁποῖον ἐπέχει τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς Μεσοποταμίας καὶ τὴν Βαβυλωνίαν χώραν, καὶ εὐφορεῖ φοινίκων πλῆθος εἰς τὰς Διάσεις αὐτῆς. — Πόλεις· Βαγδάτη (Σελεύκεια), παρὰ τὸν Τίγριν κειμένη εἶναι μίᾳ τῶν μεγίστων πόλεων τῆς Ἀνατολῆς (κάτ. 100 χιλ.). — Πρὸς Ν: τῆς Βαγδάτης ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου Χελλάχ ἢ Χίλλαχ, πλησίον τῆς ὁποίας πρὸς Β: φαίνονται τὰ ἐρείπεια τῆς Βαβυλῶνος. — Βάσσορα, ὀλίγον κατωτέρω τῆς συμβολῆς τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγριος, πλησίον τοῦ Περσικοῦ κόλπου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀποπλέουσιν εἰς τὰς Ἰνδίας (κάτοικοι 60 χιλ.).

433. Νῆσοι. Μεταξὺ τῶν νήσων τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας αἱ ἀξιολογώτεραι εἰσὶ — Τένεδος, Ἀἴημος καὶ Ἰμβρος· ἀντικυ τοῦ Ἑλλησπόντου. — Πρὸς τὰ Δυτ: παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἡ Μιτυλήνη (Λέσβος), φέρουσα πολὺ ἐλάδιον — ἡ Χίος, γνωστὴ διὰ τὸ φιλέμπορον τῶν πρῶτην κατοίκων τῆς — ἡ Σάμος, περίφημος εἰς τὴν νέαν μας ἱστορίαν διὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς ἰδίας τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνας — ἡ Κῶς, εὐφοροῦσα λεμόνια καὶ πορτογάλλια· — πρὸς δὲ τὰ Μεσημβρινὰ, ἡ Ῥόδος, καὶ τέλος ἡ Κύπρος· μείριστη τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν νήσων, καὶ εὐφορος πολλῶν προϊόντων, καὶ μάλιστα κρασιῶν ἐκλεκτῶν, ἀλλὰ κακῶς γεωργουμένη, ἔχει 500 λευγ: □ ἐπιφάνειαν, καὶ μόλις 110 χιλ. κατ. — Πόλεις αὐτῆς εἶναι ἡ Φαμαγούση (Ἄρσινθή), Λάρνακας, Πάφος καὶ Νικοσία, καθέδρα τοῦ Πασσᾶ εἰς τὸ μέσον τῆς νήσου κειμένη (222).

§. Γ'. ΧΩΡΑΙ ΠΡὸς ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΝ.

ΑΡΑΒΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφαν. 2,800,000 χιλιάμ: □. — πλῆθ. 12,000,000.

Μήκος Ἀν: μεταξὺ 30° 20' καὶ 50° 40'.

Πλάτος Β. μεταξὺ 12° 40' καὶ 33° 45'.

434. Ἡ ἈΡΑΒΙΑ εἶναι μεγάλη Χερσόνησος, συνεχομένη πρὸς Β. μετὰ τὴν Συρίαν (236 καὶ 431) καὶ περιοριζομένη ὑπὸ τῆς Ἀραβικῆς ἢ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου· ἔρημος καὶ ἀμμώδης κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος, ἔχει καὶ τινὰς εὐδρους καὶ εὐ-

φρούρος τόπους, οἵτινες παράγουσι φοίνικας, καρὲν εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη περὶ τὴν Μόκκαν, ἀλωήν, καὶ τὸ βάλσαμον τῆς Μέκκας.

Ἡ χερσόνησος τῆς Ἀραβίας παρίσταται ὡς βροπέδιον ἀποκλίνον πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον καὶ ὑψούμενον πρὸς Δ: εἰς σειρὰν ὄρων διερχομένην παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, καὶ ἀντερείδομένην εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, τὸ ὁποῖον ἐνόηται μὲ τὸν Ἀντιλίβανον τῆς Συρίας. Ὁ τόπος ἐν γένει εἶναι ξηρὸς καὶ ἄνυδρος, διακοπτόμενος ὑπὸ ἀμμωδῶν ἐρήμων ἀπεράντων. Ἐκ τούτων ὀνομάζεται μέρος αὐτοῦ Ἀραβία ἔρημος. Τὸ δὲ Β-Δ: τὸ περιλαμβανόμενον μεταξύ τῶν κόλπων τοῦ Σουεῖς καὶ τοῦ Ἀκαθάβ λέγεται Πετραία Ἀραβία ἢ ἔρημος τοῦ Σινᾶ. Μικραὶ δὲ τινες κοιλάδες ἢ παραλῖαι, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἢ Ν-Δ: ὀνομάζονται Εὐδαίμων Ἀραβία, διότι εἰς αὐτὰ τὰ μέρη ὁ τόπος φαίνεται εὐφορος. Οἱ δὲ Ἀραβες διαιροῦνται εἰς Φελλάχους, ἤτοι γεωργοὺς ἔχοντας σταθερὰν διαμονήν, καὶ εἰς Νομάδας ἢ Σκηνίτας ποιμένας, λεγομένους Βεδουίτους. Ἰκανὸν μέρος τοῦ τόπου κατοικεῖται ὑπὸ τῶν ποιμένων τούτων, οἵτινες ἄλλην ἰδιοκτησίαν δὲν ἔχουσι παρὰ τὰς σκηνάς των, τὰς καμήλους καὶ τοὺς ἵππους των· οὔτοι δ' εἰσὶν εἶδους ἰδιάζοντος καὶ παλαιόθεν περιφήμου, λεγόμενα κοινῶς ἄλογα Ἀραβικὰ (τὸ πάλαι Νουσαῖοι ἵπποι). Ἐπίσημα εἰς αὐτὴν ὄρη εἶναι τὸ Σινᾶ καὶ Χωρήβ.

435. Ἡ Ἀραβία συνιστᾷ πολλὰ κράτη, ἐξ ὧν τὰ κυριώτερα εἰσὶ τὸ τοῦ Σιερίφου τῆς Μέκκας, ὑποτελοῦς εἰς τὴν Ἴψηλὴν Πύλην, τοῦ Ἰμάμου τῆς Ἰεμένης, καὶ τοῦ Ἰμάμου ἢ Σουλτάνου τῆς Μασκάτης. Περιλαμβάνει δὲ ἐξ Τοπαρχίας τὰς ἐξῆς· τὴν Ἐδιᾶζ (περιέχουσαν καὶ τὴν Πετραίαν Ἀραβίαν) ἐκτεινομένην ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουεῖς μέχρι τῆς 19⁰ τοῦ πλάτους παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὅπου εἶναι ἡ Μέκκα καὶ Μεδινά.—Τὴν Νεδζιεδ, μεσόγειον, ὅθεν ἐξῆλθον οἱ αἰρεσιῶται Βαχαῖται, οἵτινες ἔφερον τὰ τροπαιοῦχα των ὄπλα εἰς μέγα μέρος τῆς Ἀραβίας.—τὴν Τεχαμὰν καὶ Ἰεμένην, πρὸς τὸν πορθμὸν Βαβελμανδέλ.—τὴν Ἀδραμώτην πρὸς Ν. παρὰ τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν.—τὴν Ὀμάνην Ν-Ἀν. καὶ τὴν Βαχραϊνὴν πρὸς Ἀν. Ἐκεῖ ἀλιεύονται τὰ ὠραιότατα μαργαριτάρια εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Πόλεις· Μεδινά (ἰάτρυππα) 30 λεύγας ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ 70 ἀπὸ τῆς Μέκκας (κάτ. 6 χιλ.). Εἰς αὐτὴν εἶναι ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ· ἔχει δὲ καὶ χωρίον εὐλίμενον εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὀνομαζόμενον Ἰαμπον.—Μέκκα πρὸς Ν: (κάτ. 34 χιλ.), πατρίς τοῦ Μωάμεθ, ὅπου εἶναι καὶ ὁ δοξαζόμενος ἱερὸς τόπος, προσκύνημα σεβάσμιον ὅλων τῶν πρεσβευόντων τὰ τῆς θρησκείας αὐτοῦ Μωαμεθανῶν, λεγόμενος Βεῖτ Ἀλλάχ (οἶκος θεοῦ), ἐν ᾧ εὐρίσκεται καὶ ὁ Κιαμπές, πιστευόμενος ὡς θυσιαστήριον οἰκοδομηθὲν παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἀβραάμ. εἰς προσκύνησιν τοῦ θεοῦ (*). Εἰς τὴν Μέκκαν, οὖσαν ἄλλως καὶ ἐμπορικὴν πόλιν, ἔρχονται

(*) Εἰς ἐπικριτὴς ἀνώουμος εἰς τὴν Ἀθηνῶν (τοῦ 1841), ἐπικρίνων τὴν ἄ ἐκδοσιν

ὅλοι οἱ προσκυνηταὶ Μωάμεθανοί, εἰς 30 χιλ.: κατ' ἔτος λογιζόμενοι· εἰς δὲ τὴν Μεδιανάν, μόνον οἱ ἐκ τῆς Δαμασκού ἐρχόμενοι ἐν μεγάλῃ συνοδίᾳ προσκυνηταί, διότι αὐτόθεν διαβαίνουνσι ἀπερχόμενοι εἰς τὴν Μέκκαν. — Γυῖδδᾶ (ἢ Ἀσχιδδᾶ κατ. 15 χιλ.), 40 μίλ.: Μακρὰν τῆς Μέκκας εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, λογιζέται ὡς λιμὴν αὐτῆς· εἶναι δὲ ἀποθήκη τῶν ἐμπορευμάτων τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἀραβίας καὶ τῶν Ἰνδιῶν. — Μόκκα (κατ. 5 χιλ.), ἀξιόλογος λιμὴν ἐμπορικὸς τῆς Ἰεμένης εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν, ὅθεν ἐξάγεται ὁ ἐξαιρετος καφὲς τῆς Μόκκας ἢ τῆς Ἰεμένης καλούμενος. — Ἄδεν πρὸς Ν: πρὸς τὸν πορθμὸν τοῦ Βαβελ-μανδέλου, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικῆ, ὅπου οἱ Ἄγγλοι ἀποκατεστάθησαν κατὰ τὸ 1838 (*). — Μασιάτη (κατ. 60 χιλ.) ἐπὶ τῆς Ἀν: παραλίας πρὸς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Περσικοῦ κόλπου, ἣτις λέγεται πορθμὸς τοῦ Ὀρμούσου, παράλιος καὶ ἐμπορικωτάτη, ἔχουσα εἰς τὰ περίεξ καὶ μεταλλεῖα μολύβδου. Εἰς αὐτὴν ἐδρεύει ὁ ἰσχυρὸς Ἰμάμης ἢ Σουλτάνος τῆς Μασιάτης, τοῦ ὁποῦ ἡ ἐξουσία ἐκτείνεται ἐπὶ μέρος τῆς Ἀν: παραλίας, ἐπὶ ὅλης τῆς μεσημβρινῆς, καὶ ἐπὶ τῆς νήσου Σοκοτόρας, τῆς ἀντικρῦ τοῦ Γαρδερουῖου ἀκρωτηρίου τῆς Ἀφρικῆς.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Οἱ Ἀραβες, παλαιότεν κατὰ μικρολαοὺς ζῶντες, ἐφάνησαν τρομεροὶ κατακτηταὶ μετὰ τὸν Ζ' αἰῶνα, ἐνωθέντες διὰ τῆς θρησκείας τοῦ Μωάμεθ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν διαδόχων αὐτοῦ, οἵτινες ὀνομάζοντο Καλίφαι. Τότε ἐξήπλωσαν τὰς κατακτήσεις αὐτῶν ταχέως εἰς τὰς δυτικὰς χώρας τῆς Ἀσίας καὶ εἰς τὰς βορείας τῆς Ἀφρικῆς, ὅθεν διέβησαν καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην κυριεύσαντες τὴν Ἰσπανίαν. Τὸ ἰσχυρὸν κράτος τῶν Καλιφῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἤνθησαν αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστήμαι, ἐξησθημένον ἀπὸ τὰς διαιρέσεις, κατεστράφη ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες ἐξουσιάζουσι μέχρι σήμερον, μετὰ πολλῶν ἄλλων τόπων ἐκείνου τοῦ Κράτους, καὶ μέρος τῆς Ἀραβίας, διοικουμένης ὑπὸ ἀρχηγῶν λεγομένων Σαΐκων, Ἰμάμδων καὶ Σιερίφων. Ἡ δὲ ἐκατ' ἐγεννηθεῖσα Μωάμεθανικὴ θρησκεία, ἐπικρατεῖ ἀποκλειστικῶς καθ' ὅλην τὴν Ἀραβίαν.

τῆς παρουσίας Γεωγραφίας, κατέκρινε πικρῶς καὶ τὰ λεγόμενα, ὅτι εἰς τὴν Μεδιανάν εἶναι ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ, καὶ εἰς τὴν Μέκκαν ὁ Κιαμπέ, νευρίζον ὅτι ταῦτα εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. "Ενεκα τούτου ἐστοχάσθη καλὸν νὰ ἐξηγήσω ἐν ταῦθα τὰ τοῦ Κιαμπέ· (ἴδε Cours Meth: de Geogr. par Chochoard et Muntz)· ἔσ' αἰλοῖται αὐτοῦ κρίσεις ἦσαν σχεδὸν ἴσα μετὰ τὴν ἀνωτέρω ὄρθαι.

(*) Καὶ ἄλλην νέαν κατάκτησιν ἔκαμαν οἱ Ἄγγλοι εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη κατὰ τὸ 1837. Ὑπάρχει νῆσος Περίμη λεγομένη, πλησίον τοῦ πορθμοῦ Βαβελ-μανδέλ, ἀπέναντι τοῦ ὁμώνυμου ἀκρωτηρίου τῆς Ἀραβικῆς χερσονήσου, ἣτις κατελήφθη ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας ὡς κλεῖς τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἡ νῆσος αὕτη, ἴση τὸ μέγεθος μετὰ τὴν Μελίτην, ξηρὰ καὶ ἄκαρπος, ἔχει λιμένα εὐρύχωρον ἔσ' ἀσφαλίστατον, ἐν ᾧ Ἀγγλικὸς στόλος σταθμεῖων καθίσταται κύριος τῆς ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσει θαλασσοπολείας.

ΠΕΡΣΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφ: 1,200,000 χιλιαμ: □—Πληθ. 10—12 ἑκατ.

Μῆκος Ἄνατ: μεταξὺ 42° καὶ 59°.

Πλάτος Β: μεταξὺ 25° 45' καὶ 39° 30'.

436. Ἡ ΠΕΡΣΙΑ κείται μεταξὺ Κασπίας θαλάσσης, Τουρκίας καὶ Περσικοῦ κόλπου, λεγομένη Ἰράν ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Ἀνατολῆς· περιέχει δὲ ἀπεράντους πεδιάδας ἀνύδρους, ὄρεινους τόπους, καὶ κοιλάδας τερπνάς, φερούσας σταφυλάς, φοίνικας, σῦκα, προῦνα, ἀπίδια, μῆλα καὶ πορτογάλλια. ἔχει δὲ καὶ κτηνοτροφίαν ἀρίστην, καὶ βιομηχανίαν ἐπικερδῆ, διότι ἐξάγονται καὶ τάπητες πολυτελέστατοι, ὑφάσματα χρυσᾶ καὶ μεταξωτά, καὶ λίθοι πολύτιμοι καὶ μαργαριτάρια. Ἡ συκία, ἡ ἀμυγδαλῆ, ἡ συκομωρέα, τὰ βεβρόικοκκα, τὰ ρόϊδα, καὶ τὰ ροδάκκηνα ἀπὸ τὴν Περσίαν μετεφέρθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην.

437. Ἡ κυρίως καλουμένη Περσία περιλαμβάνει 11 ἐπαρχίας, καὶ αἱ ἐπισημότεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι αἱ ἐξῆς.— Ἰσπαχάνη, πρόην μητρόπολις παρὰ τὸν Ζενδερούτην ποταμὸν, ἔχουσα νῦν 60 χιλ: κατοίκων, ἐν ᾧ ποτε προσήγγιζε πρὸς τὸ ἑκατομ. — Τεχεράνη πρὸς Β: ἡ τωρινὴ μητρόπολις τοῦ βασιλείου, ὅπου διατρίβει ὁ Σάχης ἢ βασιλεὺς, περιέχει 140 χιλ. κατοίκων.— Ταυρίς ἢ Ταβρίς, μεγίστη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις (κάτ. 100 χιλ.), συχνάκις ὑπὸ τῶν πολέμων ἐρημωθείσα καὶ κατὰ τὸ 1724 ὑπὸ σειρμοῦ καταστραφεῖσα, ὅτε ἀπωλέσθησαν, ὡς λέγουσιν, ἑκατὸν χιλιάδες ψυχῶν. — Ἀμαδάν (Ἐκτάβανα), ὅθεν ἐξάγονται πολλὰ καὶ καλὰ δέρματα κατεργασμένα (κάτ. 45 χιλ.).— Χιράζ, κειμένη εἰς κοιλάδα εὐφορον καὶ τερπνὴν, περίφημος διὰ τὸ κρασίον τῆς (κάτ. 52 χιλ.).— Πλησίον αὐτῆς κείται ἡ κώμη Ἰσταχάρ, ὅπου φαίνονται τὰ εἰρεπια τῆς Περσεπόλεως. Οἱ κάτοικοι τοῦ βασιλείου τούτου, φιλέμποροι καὶ βιομήχανοι, εἶναι ὅλοι Μωαμεθανοί, τῆς αἰρέσεως τοῦ Ἀλῆ, εἰσαχθείσης τῆς Μωαμεθανικῆς θρησκείας ὑπὸ τῶν Ἀράβων, κυριευσάντων τὸν τόπον περὶ τὸν Ζ' αἰῶνα· εὐρίσκονται δὲ καὶ τινες εἰσέτι λατρευταὶ τοῦ Πυρός, Γουέρμποι ἢ Παρσοὶ (Πέρσαι) λεγόμενοι, διατηρήσαντες τὴν τῶν ἀρχαίων Περσῶν λατρείαν. — Ἡ Κυβέρνησις τοῦ τόπου εἶναι Μοναρχία Δεσποτική.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ νῦν Περσία κατέχει τὰς ἀρχαίας χώρας τῆς Μηδίας πρὸς τὸ Β-Δ: κειμένας τῆς Σουσιανῆς πρὸς τὸ Δ· τῆς Περσίας, πρὸς Μ· τῆς Ἰρκανίας, πρὸς Β· τῆς Παρθυαίας πρὸς τὸ Β-Αν: καὶ τῆς Καρμανίας πρὸς τὸ Ν-Αν.— Κῦρος ὁ Δ'. ἐθεμελίωσεν αὐτὸ τὸ βασίλειον κατὰ τὸν 5'. αἰῶνα π. Χ. ἑκταθὲν ἔπειτα μέχρι τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου, ὅτε μετὰ δύο αἰῶνας καθυπέταξεν αὐτὸ Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας, καὶ ἀρῆκε κληρονόμημα πρὸς τοὺς διαδόχους αὐτοῦ. Μετέπειτα οἱ Πάρθοι

πατέκτησαν όλους τους τόπους, τους συνιστώντας τὴν σήμερον αὐτὸ τὸ βασίλειον, μέχρι τοῦ Γ'. αἰῶνος μ. Χ. δεσπόσαντες αὐτοῦ, ὅτε οἱ Πέρσαι πάλιν ἐπανέλαβον τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν οἱ Ἀραβες τοῖς ἀφῆρσαν κατὰ τὸν Ζ'. αἰῶνα μ. Χ. Οἱ Μογγόλοι κατεξουσίασαν καὶ αὐτοῦ περὶ τὸν Η' αἰῶνα, περὶ δὲ τὸν ΙΔ'. συνέστη εἰς ἴδιον βασίλειον πάλιν Περσικόν.

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ ΚΑΙ ΒΕΛΟΥΧΙΣΤΑΝ.

Ἐκτασις 900,000 χιλιάμ: □

Πληθ. 10 ἑκατομ.

Μῆκος Ἄνατ: μεταξὺ 57° καὶ 69° 45'.

Πλάτος Β: μεταξὺ 27° 50' καὶ 37° 10'.

Ἐκτασις 380,000 χιλιάμ: □

Πληθ. 2 ἑκατομ.

Μῆκος Ἄνατ: μεταξὺ 55° 45' καὶ 67°.

Πλάτος Β: μεταξὺ 25° καὶ 30° 15'.

438. Πρὸς Ἄνατ: τῆς Περσίας, μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς χώρας τῶν Σείκων, κείνται ἡ χώρα τῶν Ἀφγανῶν ἢ ἡ Ἀφγανιστανή, καὶ ἡ τῶν Βελούχων ἢ ἡ Βελουχιστανή. Ὁ τόπος ἔχει σειρὰς ὄρεων ὑψηλῶν, συνδεόμενας μὲ τὴν τῶν Ἰμαλαίων, ἀμμώδεις πεδιάδας τινάς, καὶ ἄλλας εὐφρόρους γεννημάτων, φοινίκων, παμβακίου, σακχαροκαλάμου κτλ. Ὁ μόνος σημαντικὸς καὶ πλευστὸς ποταμὸς εἶναι ὁ Ἰνδὸς, ῥέων πρὸς Ἄν: καὶ γινόμενος τὸ ὄριον ταύτης τῆς χώρας καὶ τῆς τῶν Σείκων.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἀφγανιστανή λέγεται τὸ βόρειον μέρος τῆς χώρας, συγκειμένη ἀπὸ ἐπαρχίας ἀφαιρεθείσας ἀπὸ τὰς τῆς Περσίας καὶ τῆς Ἰνδικῆς. Οἱ Ἀφγανοί, πολλάκις κυριευθέντες ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ Μογγόλων, ἔμειναν αὐτόνομοι κατὰ τὸν ΙΗ'. αἰῶνα· ἀλλὰ κατὰ φυλάς νομαδικὰς οἱ πλεῖστοι πολιτευόμενοι ὑπὸ ἀρχηγούς ἀπόλεσαν διὰ τὰς ἐμφυλίους διχονοίας των τὴν Κασμεριάν καὶ Λαχόρην, ἀξιολόγου ἐπαρχίας κυριευθείσας ὑπὸ τῶν Σείκων. Καὶ τὰ ἐν Ἰνδίᾳ δὲ Ἀγγλικά στρατεύματα, εἰσβαλόντα εἰς τὸν τόπον, ἐσύστησαν διαφόρους ἀρχηγούς ὑποτελεῖς· ἀλλὰ κατὰ τὸ 1842 ἠναγκάσθησαν ν' ἀφῆσωσι τὸν τόπον ἐλεύθερον. Ἐκτὸς τῶν Ἀφγανῶν κατοικοῦσι τὴν χώραν καὶ ἄλλαι φυλαὶ ὁμοίως νομαδικαὶ Βελούχων, Τουρκομάνων καὶ Οὐσβέικων. Οἱ Πέρσαι δὲ καὶ Ἰνδοὶ κατοικοῦσι κυρίως τὰς πόλεις, μετερχόμενοι τὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον.

Καὶ ἡ χώρα τῶν Βελούχων ὑπέκειτο ὁμοίως ὑπὸ τοὺς Πέρσας, τοὺς Ἰνδοὺς ἢ τὸς Ἀφγανούς, ἀπὸ τὴν κυριότητα τῶν ὁποίων δὲν ἠδυνήθησαν ἐντελῶς ν' ἀπαλλαγῶσιν εἰ μὴ περὶ τὸν ΙΙΙ' αἰῶνα· ἐσχάτως δὲ εἰσεχώρησαν καὶ αὐτοῖς Ἀγγλικά στρατεύματα τῶν Ἰνδιῶν. Οἱ Βελούχοι ζῶσιν οἱ πλεῖστοι ὑπὸ σκηνὰς ὡς ὄντες νομάδες ὑποτασσόμενοι εἰς ἓνα Κάνην.

Ἡ χώρα τῶν Ἀφγανῶν διαιρεῖται κυρίως εἰς τρία τμήματα. Τὸ μὲν λέγεται Ἀφγανιστάν ἰδίως, ἔχον πρωτεύουσαν τὴν Καθούλην (κάτ. 80 χιλ.), εἰς τὴν ὁποίαν ἐδρεύει ὁ ἡγεμὼν τῆς χώρας Σάχ καὶ Παδισάχ λεγόμενος, καὶ ὅπου γίνεται καὶ ἀρκετὸν ἐμπόριον, μάλιστα ἵππων. — Κανθαχάρη, ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώρας (παλαιὰ Ἀλεξάνδρεια ἢ ἐν Ἀρίοις); ἄλλοτε πρωτεύουσα αὐτῆς, ἐχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ (κάτ. 100 χιλ.). — Τὸ

δὲ, λέγεται Χορασανία· πρωτεύουσα Ἐράτη (κάτ. 100 χιλ.), ὅπου κατασκευάζουσι τὰ Χορασανικά ξίφη. Αὕτη δὲ ἐχρημάτισε καὶ ἄλλοτε πρωτεύουσα μιᾶς ἐπικρατείας ὑποτελοῦς εἰς τὴν Περσίαν, καὶ οἱ Ἄγγλοι εἶχον συστήσει ἐκεῖ βασιλέα ἴδιον (*). Τὸ δὲ τρίτον λέγεται Μουλτάνη μὲ ὁμώνυμον πόλιν ἐχρᾶν καὶ βιομηχανον διαφόρων πανικῶν. Τὸ τμήμα τοῦτο τελεῖ φόρον εἰς τοὺς Σείκουσ.

Ἡ δὲ Βελουχιστανή, κειμένη πρὸς Μ: καὶ διαβρεχομένη ὑπὸ τῆς Περσικῆς θαλάσσης, κατοικεῖται ὑπὸ τῶν Βελούχων (πληθ. 2 ἑκατομ.) τῶν πλείστων νομάδων καὶ σκηνιτῶν. Ὀλίγαι πόλεις ὑπάρχουσιν ἄξια λόγου εἰς τὴν χώραν διαιρουμένην εἰς ἕξ ἐπαρχίας. Κελάτη εἶναι ἡ πρωτεύουσα, ὅπου ἐδρεῦει ὁ Χάνης (κάτ. 20 χιλ.). Οἱ Βελούχοι ὄλοι σχεδόν, καθὼς καὶ οἱ Ἀφγανοί, εἰσι Μωαμεθανοὶ τῆς αἰρέσεως τοῦ Ὁμάρ.

ΙΝΔΟΣΤΑΝ.

Ἐκτασίς ἐπιφαν: 4,000,000 χιλιαμ: □—Πληθ. 155,000,900, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐν τῇ Ἰνδοσινικῇ Ἀγγλικῶν κατακτήσεω

Μῆκος Ἀν: μεταξύ 64° 40' καὶ 91°.

Πλάτος Β: μεταξύ 8° καὶ 35°.

439. Ἡ ἸΝΔΙΚΗ (Ἰνδοστάν) ἢ ΙΝΔΙΑ ἡ ἐντεῦθεν τοῦ Γάγγου, εἶναι ἡ μεγάλη χερσόνησος ἡ μεταξύ τῶν ποταμῶν Γάγγου καὶ Ἰνδοῦ, καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ὁμανικοῦ καὶ τοῦ Βεγγαλικοῦ, ἔχουσα γῆν εὐφορωτάτην καὶ κλίμα διάφορον. Τὰ Ἰμαλαῖα ὄρη οὐρίζουσιν αὐτὴν πρὸς Β: ἀπὸ τὴν Μικρὰν Θιβητίαν, ὅθεν καὶ ὁ Ἰνδὸς ἔχει τὰς πηγὰς του. Αὐτὰ εἶναι τὰ υψηλότατα τῶν γνωστῶν ὄρεων τῆς Ἀσίας, διότι ὁ πρῶν αὐτοῦ ὁ λεγόμενος Τσαμουλάριος ἔχει ὕψος 8,700 μ. καὶ ὁ Δαυαλογερῆς 8,600 μ. Τὰ δὲ ὀνομαζόμενα Γαταῖα ὄρη διασχίζουσι τὴν Ἰνδικὴν ἀπὸ Β: πρὸς Δ: καὶ ἔπειτα πρὸς Ν: ἕως τὸ Κομορίνον ἀκρωτήριο, πλησιάζοντα μᾶλλον εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν, τὴν καλουμένην τοῦ Μαλαβάρου, ἢ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν λεγομένην τοῦ Κορομανδέλου, καὶ διαίρουσι τὴν Χερσόνησον εἰς δύο μέρη, ἐξ ὧν τὸ μὲν βόρειον λέγεται κυρίως Ἰνδοστάνη, τὸ δὲ μεσημβρινὸν Δεκάνη. Ἐκ τούτου δὲ καθίσταται διάφορον καὶ τὸ κλίμα τοῦ τόπου, καὶ ὄραι τοῦ ἔτους ἐπικρατοῦσι δύο, ἡ τῶν ὑετῶν καὶ ἡ τῆς ἀνομβρίας· διότι ἄνεμοι περιοδικοὶ ἐπιπνέοντες, ποτὲ μὲν ἀπὸ τὸ

(*) Ἡ Περσία, εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς ὁποίας Β-Αν: ἔγκειται ἡ Χορασανία, ἔκυριευσεν τὴν Ἐράτην, ἀλλὰ καταπολεμηθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας ἐσχάτως, ἠναγκάσθη κατὰ τὴν γενομένην εἰρήνην νὰ παραιτήσῃ αὐτὴν τὸ 1857.

Β-Αν: συνάγουσι τὰ νέφη ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Κορομανδέλου, ποτὲ δὲ ἀπὸ τὸ Ν-Δ: φέρουσιν αὐτὰ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Μαλαβάρου, καὶ τοιοῦτοτρόπως, ἐν ᾧ καιρῷ ἡ μία παραλία ἔχει ἀφθόλους ὑετούς, ἡ ἑτέρα ἔχει ξηρὸν καὶ εὐδιον καιρὸν. Οἱ δὲ ἐξ ὧλων τῶν ὀρέων ἀπορρέοντες μεγάλοι ποταμοὶ, καὶ πολλὰ παραπόταμα, καθιστῶσιν εὐφροωτάτας τὰς κοιλάδας καὶ τὰς πεδιάδας, ὥστε ἡ ὑπὸ τούτων καὶ τῶν περιοδικῶν ὑετῶν διατηρουμένη ὑγρασία, καὶ ἡ θερμότης τοῦ κλίματος ἀναδεικνύουσι τὴν βλάστησιν ὧλων τῶν φυτῶν ταχέϊαν καὶ εὐρωστον. Ἐκ τῶν Γαταίων ἀπορρέουσι μεγάλοι ποταμοὶ ὁ Ταπτῆς πρὸς Δ: οἱ δὲ Κισθινᾶς, Κодаυερῆς, καὶ Καυερῆς πρὸς Ἄν.

Οὕτως ἡ γῆ καθισταμένη εὐφροωτάτη, καὶ πολυανθρωποτάτη οὔσα, φέρει ὧλων τῶν κλιμάτων τὰ φυτὰ· κυρίως δὲ παρέχει ἀφθόμως ὀρύζιον καὶ βανάνας, τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ κυρία τροφή τῶν κατοίκων, κόμμι, σάκχαρι, Ἰνδικὸν (λουλάκιον), παμβάκιον, μέταξαν, ἀρώματα, μυρωδικὰ καὶ ἐξαιρετὰ ὀπωρικά. Οἱ κάτοικοι τεχνουργοῦσι καὶ πολυτελῆ ὑφάσματα μεταξωτὰ καὶ παμβακερὰ, καὶ περίφημα σάλια τὰ ἐπονομαζόμενα λαχουριά. Εὐρίσκονται δὲ καὶ ἀδαμάντων ὀρυγεία εἰς τὸν τόπον, καὶ μαργαριτάρια ὠραιότατα ἀλιεύονται εἰς τὰ παράλιά του, μεταλλεῖα ὅμως ἀργύρου ἢ χρυσοῦ δὲν ἔχει. Τρέφει δὲ καὶ πτηνὰ διάφορα, ἔχοντα λαμπρότατον καὶ στιλπνότατον πτέρωμα, οἶον, ψιττακοὺς, ταῦνας, Ἰνδιάνους (ἐκεῖθεν μεταφερθέντας εἰς τὴν Εὐρώπην) καὶ ἐκ τῶν μαστοφόρων πιθήκους, ἀντιλόπας, ἐλέφαντας καὶ καμήλους· καὶ αἱ μέγιστα καὶ αἱ ἀγριώτατα Τίγρεις κατοικοῦσι παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γάγγου, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ἓν εἶδος θηριωδέστατον κροκοδείλων ἐνοικεῖ, οἵτινες λέγονται Καβιάλαι.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Οἱ Ἕλληνες εἶχον γνωρίσει τὸ βόρειον μέρος τῆς χερσονήσου ταύτης ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Οἱ Ἄφγανοὶ φαίνεται ὅτι ἐξουσίασαν τὸν τόπον πολὺν καιρὸν ἕως ἐπὶ τῆς δυναστείας αὐτῶν εἰσήχθη καὶ ἡ Νωαμεθανικὴ θρησκεία περὶ τὸν ΙΒ' αἰῶνα μ. Χ. Περὶ τὸ 1502 ἐφάνησαν ἐκ τῶν Εὐρωπαίων οἱ Πορτογάλλοι πρῶτοι κατακτηταὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Χερσονήσου· ἀλλὰ συγχρόνως καὶ οἱ Μογγόλοι ἐκυρίευσαν τὸ Β: μέρος (περὶ τὸ 1525), ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν Βάθερον, ἐγγόνου τοῦ Ταμερλάνου, καὶ συνέστησαν τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ μεγάλου Μογγόλου, ἧτις κατήντησε νὰ δεσπόζη σχεδὸν ὅλης τῆς χερσονήσου ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Αὔρηγγεῖβα. Τούτου δὲ ἀποθανόντος περὶ τὸ 1707, τὸ βασίλειον αὐτὸ τοῦ μεγάλου Μογγόλου ἤρχισε νὰ ἐξασθενῇ ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν διαίρεσεων καὶ ἐκ τῶν πολέμων τῶν πρὸς τοὺς Μαράτας, λαοὺς μαχίμους τῆς Ἰνδοστάνης, καὶ ἀπὸ τὴν εἰσβολὴν τῶν Περσῶν, συμβᾶσαν τὸ 1738, ἕως οὗ τέλος καὶ κατεστράφη ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς ἐταιρίας τῆς ἐπὶ τῶν Ἰνδιῶν, κατασταθείσης κυρίας τὴν σήμερον ὅλης σχεδὸν τῆς Ἰνδικῆς.

440. Ἡ Ἰνδικῆ, ἔχουσα πληθυσμὸν (κατὰ τὴν προσφάτως γενομέ-

νην ἀπαρίθμησιν) ἕως 155 ἑκατομ: ψυχῶν, δύναται νὰ διαιρεθῆ πολιτικῶς, ὡς ἐκ τῶν κρατούντων αὐτῆς, εἰς 4 τμήματα τὰ ἐξῆς. Τὸ Α'. περιλαμβάνει τὰς Ἀγγλικὰς κατακτήσεις, περιεχοῦσας 90 ἑκατομ: κατ. Τὸ Β'. τὰ κράτη τὰ ὑποτελῆ ἢ σύμμαχα τῶν Ἀγγλων (πληθ. 40 ἑκατομ:). Τὸ Γ'. τὰ κράτη τὰ ἀνεξάρτητα (πληθ. 9 ἑκατομ:). Τὸ δὲ Δ'. τὰς κατακτήσεις τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊῶν, Δανῶν, Γάλλων καὶ Πορτογάλλων (πληθ. 400 χιλ.). Ἐκ δὲ τῶν κατοίκων, οἱ μὲν εἰσὶν ἰθαγενεῖς, οἱ Ἰνδοὶ ἕως 114 ἑκατομ: οἱ πλεῖστοι ἀπράγμονες, καὶ ἀφιλοπόλεμοι καὶ μαλθακοὶ, πλὴν τῶν ὀρεινῶν (οἳ οἱ Σεῖκοι καὶ Μαράται), ἰσχυρῶν καὶ μαχίμων ὄντων· οἱ δὲ εἰσὶ ξένοι ἢ ἔποικοι, οἷον οἱ Μογγόλοι καὶ Ἀρβανοὶ, οἱ κυριεύσαντές ποτε τοῦ τόπου· οὗτοι δὲ πρεσβεύουσι τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν, συμποσοῦμενοι εἰς 15 ἑκατομ. — Οἱ Παρσοὶ (ἐξ ὧν κατάγονται οἱ Πέρσαι) ἕως 10 ἑκατομ: καὶ οὗτοι ὄντες ἔμποροι καὶ βιομηχανοὶ· ὀλίγοι χιλιάδες Ἀρμενίων, Ἑβραίων καὶ Ἀράβων μετερχομένων καὶ τούτων τὸ ἐμπόριον, καὶ τέλος οἱ κατακτητὰι Εὐρωπαῖοι, Γάλλοι, Πορτογάλλοι καὶ Δανοὶ, ἕως 5 χιλ. καὶ ἕως 40 χιλ. Ἀγγλων, οἵτινες ὑπὲρ τὸν ἕνα ἡδὴ αἰῶνα δεσπόζουσι τοῦ πλείστου μέρους τῆς χώρας. Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶναι ἡ Βραχμανικὴ, πρεσβεύουσα τρεῖς υπερτάτους θεοὺς, τὸν Βράχμαν ἥτοι Δημιουργόν, τὸν Οὐίσθνοῦ ἢ Βισθνοῦ ἢ συντηρητὴν, καὶ τὸν Χίβαν ἢ καταστροφέα, καὶ πλῆθος ἄλλων κατωτέρων θεῶν. Μετ' αὐτὴν εἶναι πλέον ἐξηπλωμένος ὁ Μωαμεθανισμὸς ἢ δὲ τῶν Σεϊκιῶν θρησκεία εἶναι ἀνάμικτα Βραχμανικῆς καὶ Μωαμεθανικῆς. Ὁ Βουδισμὸς εἶναι διαδεδομένος εἰς τὰ ἀνατολικά μέρη τῆς χώρας. Χριστιανοὶ δὲ τῶν διαφόρων αἱρέσεων ὑπάρχουσι περὶ τὰ δύο ἑκατομ: (*). Οἱ ἰθαγενεῖς, πρεσβεύοντες τὰ τοῦ Βραχμισμού δόγματα, ὑπάρχουσι διηρημένοι ἀνάκαθεν εἰς γένη (Castes) ἢ τάξεις διακεκριμένας ἐκ τῶν ἐπαγγελμάτων, τὰ ὅποια παῖς παρὰ πατρός διαδέχεται (**). Αἱ δὲ

(*) Εἶναι δὲ καὶ Χριστιανοὶ ἰθαγενεῖς, θωμαῖσταὶ ἐπονομαζόμενοι ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ, τοῦ κηρύξαντος τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὰς Ἰνδίας. Οὗτοι, εἰς ὀλίγας χιλιάδας (30—40) συμποσοῦμενοι, κατοικοῦσι τὴν παραλίαν τοῦ Μαλαβάρου ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἀγγλων, διοικούμενοι ὑπὸ τῶν γερόντων καὶ τῶν ἱερέων αὐτῶν νομφεουμένων. ὁ Μ.

(**) Ἐκαστὸν τῶν γενῶν τούτων διακρίνεται μὲ ἴδιον ὄνομα. Οἱ τοῦ πρώτου τούτου λέγονται Βραχμῆνες· οὗτοι εἶναι οἱ σοφοὶ, ἐξ ὧν γίνονται ἱερεῖς, δικασταὶ καὶ ὑπάλληλοι. Οἱ τοῦ Β'. λέγονται Ξατρία, ὄντες πολεμισταί· ἐξ αὐτοῦ τοῦ γένους ἦσαν πάντοτε οἱ ἡγεμόνες καὶ εἰς αὐτὸ ἀνήκουσιν οἱ Μαράται, Σεῖκοι, Ραιπούται καὶ Ναῖραι, λαοὶ φιλοπόλεμοι καὶ μαχιμώτατοι· ὡς ἱππεῖς· εἰς τοὺς ἐκ τοῦ γένους τούτου συγχωρεῖ ἡ θρησκεία καὶ τὴν κρεωφαγίαν. Οἱ τοῦ Γ'. γένους λέγονται Βίξαι, ὄντες γεωργοὶ καὶ ἔμποροι. Οἱ ἐκ τῶν τριῶν τούτων γενῶν θεωροῦνται

τάξεις αὐταὶ εἰσὶν ἡ τῶν Βραμίνων (Βραχμάνων ἱερέων καὶ σοφῶν), ἡ τῶν στρατιωτικῶν, ἡ τῶν ἐμπόρων, καὶ ἡ τῶν τεχνιτῶν.—Γλωσσαι δὲ λαλοῦνται διάφοροι, μεταξύ τῶν ὁποίων ἡ Περσικὴ, ἡ Βεγγαλικὴ καὶ ἡ Τελίγγρη εἰσὶν αἱ ἐπικρατέστεραι.

ΑΓΓΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ.

441. Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς χερσονήσου δεσπόζεται ὑπὸ τῶν Ἄγγλων. Μία ἐμπορικὴ ἔταιρία ἐξ αὐτῶν, ἐπονομαζομένη Ἀγγλικὴ ἔταιρία τῶν Ἰνδιῶν, ἔχει τὴν κατοχὴν καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ τόπου ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, τελοῦσα εἰς αὐτὴν ἐτήσιον φόρον ἕως 240 ἑκατομ. φράγκων· ἐκτεταμένα δὲ κράτη ὑπόκεινται εἰς τὴν ἄμεσον τῆς ἔταιρίας ταύτης διοίκησιν, καὶ αὐτὰ συνιστῶσι καὶ λέγονται κυρίως Κατακτήσεις Ἀγγλικαί. Ἐκτὸς δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ὑπὸ τὴν ἄμεσον δεσποτείαν αὐτῆς διατελοῦντα, τὰ μὲν ὡς ὑποτελῆ, τὰ δὲ ὡς σύμμαχα καὶ προστατευόμενα. Ταῦτα διοικοῦνται μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον ὑπὸ ἰθαγενῶν ἡγεμόνων, οἵτινες λέγονται ποῦ μὲν Ἐμίραι, ποῦ δὲ Νιζάμαι, καὶ ἀλλαχοῦ Ραγιαίχαι ἢ Ναβάβαι· παρ' αὐτοῖς δὲ πᾶσι εἰς Ἄγγλος Ἄρμοστῆς ἐδρεύων, ἐπιτηρεῖ καὶ διέπει ἀληθῶς τὰ τοῦ Κράτους πράγματα· ὁ δὲ στρατὸς, δι' οὗ κατέχει τὸν τόπον ἡ ἔταιρία, συμποσοῦται εἰς 200 χιλ.: ἐξ ὧν μόλις τὸ $\frac{1}{5}$ εἶναι Ἄγγλοι, ἀξιωματικοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, διοικοῦντες τὸν στρατὸν, ὄντα ἐξ ἰθαγενῶν, τῶν μὲν στρατειομένων ἀμέσως ὑπ' αὐτῆς τῆς ἔταιρίας καὶ λεγομένων Σιπαίων, τῶν δὲ προσφερομένων ἀναλόγως παρὰ τῶν ὑποτελῶν Κρατῶν.

Αἱ κατακτήσεις τῆς ἔταιρίας περιελήφθησαν κατὰ τὸ 1835 εἰς τέσσαρας διοικήσεις ἢ προεδρίας. Ἡ πρώτη δὲ καὶ κυρία πασῶν λέγεται ἡ Προεδρεία τῆς Καλκούτας ἢ τῆς Βεγγάλης, καὶ ταύτης ὁ Πρόεδρος λέ-

ὡς εὐγενεῖς, διδασκόμενοι καὶ τὰ ἱερὰ βιβλία. Οἱ τοῦ τετάρτου γένους λέγονται Σουδραὶ, μετεργόμενοι ὅλας τὰς βαναύσους τέχνας, τὰς ὁποίας παῖς πατρὸς διδάσκεται. Οἱ δὲ Παρίαὶ φαίνονται ὅτι εἶναι τὰ καθάρματα ὅλων τῶν γενῶν, ἀποστρεφόμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἄλλων καὶ θεωρούμενοι ὡς βέβηλοι καὶ μιαινοί. Ὁ Παρίας δὲν τολμᾷ νὰ πλησιάσῃ ἢ νὰ ἐγγίσῃ τὸν Ἰνδόν· ἐάν ποτε ἀναγκασθῇ νὰ τὸν λαλήσῃ, πρέπει νὰ κρατῇ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐμπρὸς εἰς τὸ στόμα του, διὰ νὰ μὴ τὸν μιάνη μὲ τὴν ἀναπνοὴν του. Ὁ δὲ ἐγγιζόμενος ἀπὸ Παρίαν Ἰνδὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸν φονεύσῃ ἀνεξετάστως. Οἱ Ἄγγλοι μεταχειρίζονται αὐτοὺς ὡς στρατιώτας. Τὸ δὲ παράδοξον εἶναι ὅτι οἱ οὕτως ἀνηλεῶς προσφερόμενοι πρὸς τοὺς ὁμοίους τῶν ἀνθρώπων Ἰνδοὶ ἔχουσιν εἰς τὰς μεγαλοπόλεις τῶν νοσοκομεία δημοσία, ὅπου νοσηλεύουσι τὰ ἄρρωστα ζῶα, διότι πολλὰ ἐξ αὐτῶν πιστεύουσιν ὡς ἱερὰ καὶ ἅγια. ὁ Μ.

γεται Γενικός Διευθυντής τῶν Ἰνδιῶν, διοριζόμενος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἀγγλίας, καὶ ἔχων τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ πολέμου καὶ τῆς εἰρήνης. Ἡ Β' εἶναι ἡ τῆς Ἄγρας, ἡ Γ' ἡ τῆς Μαδράσης (αἱ δύο δὲ αὐταὶ τελοῦσιν ὑπὸ τὴν Α'), καὶ ἡ Δ' ἡ τῆς Βομβάης. Εἰς ἐκάστην δ' αὐτῶν ὑποτελοῦσιν οἱ πλησιόχωροι Ἰθαγενεῖς ἡγεμόνες, οἱ μὴ ὄντες ἀνεξάρτητοι.

Α. Προεδρεία τῆς Βεγγάλης ἢ Καλκούτας· περιλαμβάνει οὐ μόνον τὸ Β-Αν: μέρος τῆς Ἰνδοστάνης, ἀλλὰ καὶ τῆς Δεκάνης τὸ βόρειον, διοικοῦσα ἐκτεταμένας χώρας. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βεγγάλης, ἐκτεινομένη ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου κόλπου αὐτῆς, κεῖται ἡ πόλις Καλκούτα (κάτ. ἐν ἑκατομ: μετὰ τῶν προαστείων αὐτῆς) ἐπὶ ἐνὸς βραχίονος τοῦ Γάγγου, λεγομένου Οὐγγλῆ, πλευστοῦ καὶ ὑπὸ τῶν μεγαλητέρων πλοίων. Ἡ πόλις, ἐκτεινομένη μίαν λεύγαν περίπου, διαιρεῖται εἰς τρία· καὶ τὸ μὲν λέγεται Μαύρη πόλις, περιέχουσα τὰς οἰκίας τῶν Ἰθαγενῶν, κτιζομένης συνήθως μὲ πλίνθους ὀπτὰς (τοῦβλα) καὶ μὲ ἐν εἶδος πηλοῦ ἰσχυροῦ ἀναμιγνυομένου μὲ ἄχυρα, καὶ ἔχουσα ὁδοὺς στενάς καὶ λοξὰς, καθὼς ὅλαι αἱ πόλεις τῶν Ἰνδῶν· τὸ δὲ λέγεται Λευκὴ πόλις, ἔχουσα πλατεῖς καὶ εὐθεῖς, καὶ λιθοστρώτους δρόμους, καὶ κτίρια δημόσια καὶ ἰδιωτικά, πολλὰ καὶ καλὰ, οἷον ἐκκλησίας, Παγόδας (ναοὺς τῶν Ἰνδῶν), τζαμιά, καὶ τὸ παλάτιον τοῦ Προέδρου· τὸ δὲ τρίτον περιλαμβάνει τὰ προάστεια ὁμοιάζοντα τὴν Μαύρην πόλιν. Ἐν φρουρίον, κτισθὲν περὶ τὸ 1758 χωρητικὸν 15 χιλ: φρουρῶν, ὑπερασπίζει τὴν πόλιν, ἔχουσαν πολλὰ ἐργαστάσια καὶ τὸ σημαντικώτερον ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν. — Ἄλλαι πόλεις. — Σιανδερναγόρη (κάτ. 40 χιλ.), πλησίον τῆς Καλκούτας, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος, ὑποκειμένη εἰς τοὺς Γάλλους. — Δάκκα (κάτ. 200 χιλ.): ἐπὶ τοῦ Γάγγου μὲ κάλλιστα τεχνουργεῖα μοσουλίνων. — Πάτνα (κάτ. 300 χιλ.) Β-Δ: τῆς ἀνωτέρω, καὶ πλησίον τῆς ἀρχαίας Παλιδοῦρας, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Βαχάρης, ἐπὶ τοῦ Γάγγου κατὰ τὸν Ἰνδικὸν τρόπον κτισμένη· ἔχει ἐργαστάσια ὑφασμάτων μαλλίνων καὶ μεταξωτῶν, καὶ κυρίως τῆς προπαρασκευῆς τοῦ Ὀπίου. — Βεναρῆζ (κάτ. 500 χιλ.), ἐπιλεγομένη ἡ Ἱερά πόλις τῶν Ἰνδῶν, τὴν ὁποίαν χιλιάδες προσκυνητῶν ἐπισκέπτονται, διότι εἰς αὐτὴν κυρίως κατοικοῦσιν οἱ Βραχμᾶνες, ἔχουσαν σχολεῖον αὐτῶν περιβλεπτον, καὶ ἀπείρους Παγόδας· τὸ σημαντικώτερον ἐμπόριον αὐτῆς εἶναι τὸ τῶν ἀδαμάντων.

Ἰποτελῆ κράτη εἰς τὴν Προεδρείαν τῆς Βεγγάλης εἶναι· α) τὸ βασιλεῖον ἢ ἡ ἐπικράτεια τῆς Οὐδῆς, πρὸς Β: τοῦ Γάγγου, περιοριζομένη εἰς

2,700 τετραγωνικῶν λευγῶν ἔκτασιν καὶ 3 ἑκατομ. πληθ. — Ὁ ἡγεμῶν τοῦ τόπου φέρει τίτλον Ναβάθου, ἐκ Περσῶν ἔχων τὴν καταγωγὴν καὶ Μωαμεθανικὴν θρησκείαν· ἐδρεύει δ' εἰς τὴν Λυκνόρην, ἢ Λουκνόςην, ἔχουσαν 300 χιλ.: κατοίκοι· πολλὰ παλάτια καὶ τζαμιά περικαλλῆ. Αὕτη κατέστη ὀνομαστὴ κατὰ τὴν συμβῆσαν ἐπανάστασιν τῶν Ἰνδῶν τὸ 1857. — 6') Ἡ μικρὰ ἐπικράτεια τῆς Πάννης· πλησίον τῆς πρωτευούσης αὐτῆς εὐρίσκονται ὄρυγεῖα σημαντικὰ ἀδάμαντων.

Σημ. Ἡ Διοίκησις τῆς ἐταιρίας τῶν Ἰνδῶν ἐκήρυξε κατὰ τὸ ἔτος 1857 ἑκπρωτον τοῦ θρόνου τὸν ἡγεμόνα τῆς Οὐδης, συγχωνεύσασα τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ εἰς τὰς κατακτήσεις τῆς ἐταιρίας.

Β'. Προεδρεία τῆς Ἄγρας (ἢ τῆς Ἀλλαχαβάδης). Αὕτη ἐκτείνεται πρὸς Μ: καὶ Δ: τῆς Οὐδης.— Πόλεις· Ἀλλαχαβάδη ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Τζιεμνάχου ποταμοῦ καὶ τοῦ Γάγγου, προσωρινὴ ἔδρα τῆς προεδρείας, ὅπου ἐνίοτε συχναζοῦσιν ὑπὲρ τὰς 200 χιλ.: προσκυνητῶν κατ' ἔτος— Ἄγγρα ἢ Ἄγρα ἐπὶ τοῦ Τζιεμνάχου ποταμοῦ (κάτ. 150 χιλ.): μεγάλη ποτὲ καὶ μεγαλοπρεπὴς πόλις, ὅτε ἦτο ἔδρα ἰσχυροῦ βασιλέως, τοῦ Μεγάλου Ἀχβάρου, κατοικουμένη ὑπὸ ἐνὸς ἑκατομ. ψυχῶν· νῦν σώζονται τινὰ εἰρηπία τῶν μεγαλοπρεπῶν δημοσίων κτηρίων τῆς, ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ Τζαμίου τοῦ ἐπονομαζομένου τῶν μαργαρίτων.— Δελή ἢ Δελχὴ πρὸς Β: τῆς ἀνωτέρω καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πτ.: ἐπίσης μεγάλη ποτὲ καὶ πολυάνθρωπος πόλις, χρηματίσασα καθέδρα τῆς μεγάλης αὐτοκρατορίας τῶν Μογγόλων, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν ἐτι βασιλεύουσι ταπεινοὶ καὶ ἀσήμαντοι ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν Ἀγγλῶν· ἡ δὲ πόλις εἶναι νῦν εἰς μέρη ἡρειπωμένη καὶ σχεδὸν ἔρημος· διότι ἀπὸ δύο ἑκατομ. κατοίκων μάλισ ἔχει νῦν 200 χιλ.: διασώζουσα τινὰ ὠραία τζαμιά καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν παλάτιον (*).— Κετέκη ἢ Κουττιάκη, παράλιος ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς Βεγγάλης (κάτ. 100 χιλ.).— Πρὸς Ν: αὐτῆς παρὰ τὸν κόλπον εἶναι ἡ Ἰαγερνάτη, μέγα καὶ ἱερὸν προσκύνημα τῶν Ἰνδῶν, ὅπου παρευρίσκονται πολλὰκις ἐν ἑκατομ. προσκυνητῶν διὰ τὴν ἐκεῖ περιφημον Παγόδαν τοῦ Οὐίσθνοῦ, οὗσαν ἐν τῶν θαυμάτων τῆς ἀρχαίας ἀρχιτεκτονικῆς τῶν Ἰνδῶν, ὅπου καὶ εἶδωλον αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει, ἔχον ἀντὶ ὀφθαλμῶν δύο μεγάλους ἀδάμαντας· ἡ περὶ τὴν Παγόδαν σχηματισμένη πόλις λέγεται Πουρῆ, εἰς ξηρὸν καὶ ἀμμώδη τόπον. Οἱ δεισιδαιμονέστεροι καὶ θεοβλαβέστεροι τῶν προσκυνητῶν Ἰνδῶν νομί-

(*) Περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ὁ Ναδὶρ Σάχ τῆς Περσίας, ἐκπορθήσας τὴν Δελή, κατέσφαξε καὶ ἀνεσκολόπισεν ἀπαξάπαντας τοὺς κατοίκους. Καὶ κατὰ τὸ 1857 ἡ αὕτη πόλις, οὖσα τὸ κέντρον τῶν ἐπαναστάντων Ἰνδῶν τοῦ βορείου τμήματος τῆς χώρας, ὑπέστη ἀρκετὴν καταστροφὴν.

ζουσιν ὅτι ἀγιάζουσιν ἑαυτοὺς, ἐν πεσόντες πρὸ τῆς ἀμάξης, τῆς φεροῦσης ἐν λιτανείᾳ τὸ εἶδωλον τοῦ Θεοῦ, κατασυντριβῶσιν ὑπὸ τῶν τροχῶν αὐτῆς.

Σημ. Ἡ Προεδρεία αὕτη τῆς Ἄγρας, νῦν δὲν ὑπάρχει συγχωνευθεῖσα μὲ τὴν πρώτην.

Γ'. Ἡ Προεδρεία τῆς Μαδράσης περιλαμβάνει τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Δεκάνης, ὅλην τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν καὶ μέρος τῆς νοτιοδυτικῆς, ἐξουσιάζουσα 15 ἑκατομ. κατ. καὶ χώραν πλέον τῶν 22 χιλ. τετραγωνικῶν λευγῶν, διαιρουμένην εἰς πολλὰς ἐπαρχίας· ἐκτὸς δὲ τούτων διοικεῖ καὶ ὅλα τὰ ἐκεῖ ὑποτελῆ κράτη.—Πόλεις· Μαδράση (ἢ Μάδρασα) ἐπὶ τῆς Ἀν. παραλίας τοῦ κόλπου τῆς Βεγγάλης, ἔδρα τῆς Προεδρείας, ἀλίμενος μὲν, ἀλλ' ἔχουσα σημαντικὸν ἐμπόριον μὲ τὴν Σινικὴν, τὴν Περσίαν καὶ τὴν Μόκκαν. Διαιρεῖται δὲ καὶ αὕτη εἰς πόλιν Λευκὴν (τὴν τῶν Εὐρωπαίων) καὶ εἰς πόλιν Μαύρην (τὴν τῶν Ἰνδῶν)· εἰς τὴν πρώτην εὐρίσκονται ψεκδομημένα φρούριον ὄχυρόν, στρατῶνες, νομισματοκοπεῖον, τὸ παλάτιον τοῦ διοικητοῦ κτλ. (κάτ. 460—500 χιλ.).—Σεριγγαπατάμη, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Μαϊσούρης ἐπὶ νήσου σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Καυερῆ, ἀρχαία καὶ μεγαλοπρεπῆς καθέδρα τοῦ Τιποσαΐβου, κατὰ τὸ 1799 πεσόντος εἰς τὴν πρὸς τοὺς Ἄγγλους μάχην, καὶ ταφέντος ἐκεῖ, πλησίον τοῦ πατρός του Οὐδεραλῆ· νῦν δὲ εἶναι ἡ πόλις ἐν μέρει ἡρειπωμένη καὶ ταπεινὴ, μάλιστα ἔχουσα 30 χιλ. κατοίκων.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Μαλαβάρου ἐπὶ τῆς Δυτικῆς παραλίας, Κοχίνη εὐλίμενος, ἔχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, πρώτη κατακτηθεῖσα ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων (τῶν Πορτογάλων) κατὰ τὸ 1503· κυριευθεῖσα δὲ κατὰ τὸ 1663 ὑπὸ τῶν Ὁλλανδῶν, περιέπεσεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἄγγλων κατὰ τὸ 1795. — Καλικότη, πρὸς Β· ἐπὶ τῆς αὐτῆς παραλίας, πρωτεύουσα ποτε τῆς ἐπαρχίας τοῦ Μαλαβάρου, πόλις, ἀφ' ἧς καὶ τὰ ὑφάσματα ὠνομάσθησαν καλικότα, τὰ νῦν κοινότατα καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην γενόμενα. Εἰς αὐτὴν πρώτην ἀπέβησαν κατὰ τὸ 1458 οἱ ἀνακαλύψαντες Πορτογάλλοι τὴν διὰ τοῦ Εὐέλπιδος Ἀκρωτηρίου θαλασσοπορίαν εἰς τὰς Ἰνδίας· διηρπάγη δὲ καὶ ἡρημώθη ὑπὸ τοῦ Τιποσαΐβου, ἀλλὰ νῦν ἀνέλαθεν αὖθις κατοικουμένη ὑπὸ 30 χιλ. — Πρὸς Β· Μαγγαλόρη καὶ Μασουλιπατάμη, παράλιοι καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις.

Ἐξ αὐτῆς τῆς Προεδρείας ἐξαρτῶνται τὰ κράτη·

1. Τοῦ Νιζάμου τῆς Ἀυδεραβάδης, περιλαμβάνον τὸ βόρειον καὶ μεσάγειον μέρος τῆς Δεκάνης· εἶναι δὲ τὸ πλέον ἐκτεταμένον ἀπὸ τὰ ὑπο-

τελῆ κράτη, ἔχον 12 χιλ: τετραγωνικῶν λευγῶν ἑκτασιν καὶ 10 περὶπου ἑκατομ: κατοίκων. Ἀνδραβάδη εἶναι ἡ πρωτεύουσα, κατοικουμένη ὑπὸ 120 χιλ. ψυχῶν. Πρὸς Δ: αὐτῆς, τρεῖς λεύγας μακρὰν ἐπὶ ὄρους, κεῖται ἡ Γολκόνδα, ἡ ἀρχαία πρωτεύουσα καὶ ὀνομαστὴ διὰ τοὺς ἐξορυσσομένους πέριξ αὐτῆς ἀδάμαντας, τὰ νῦν σχεδὸν ἔρημος διὰ τὴν ἀκρασίαν τοῦ ἀέρος τῆς.

2. Τὸ κράτος τοῦ Ραγιαῦ τοῦ τῆς Ναγπούρης, Β-Αν: τοῦ προτέρου, περιορισθὲν σχεδὸν εἰς τὸ ἡμισυ τῆς ἐπικρατείας του ὑπὸ τῶν Ἄγγλων κατὰ τὸ 1817. Μένει ἤδη ἔχον ἑκτασιν 8,000 λευγῶν τετρ: καὶ 3 ἑκατομ: κατ: Ναγπούρη εἶναι ἡ πρωτεύουσα ἐπὶ ποταμίῳ εἰς ὠραίαν πεδιάδα (κατ. 80 χιλ.).

3. Τὸ κράτος τοῦ Ραγιαῦ τοῦ τῆς Σαταράρης. Καὶ εἰς τοῦτο ἐσύησαν οἱ Ἄγγλοι κατὰ τὸ 1818 ἓνα ὑποτελῆ ἡγεμόνα Μαχράτην, περιλαμβάνον 1400 λεύγ: τετρ: ἐπιφάνειαν καὶ ἓν ἑκατομ: κατοίκων. Ἡ ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σαταράρης εἶναι ἀσήμαντος. Ἡ Βεγιαπούρη ἦτο ἐπὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ κράτους τούτου μεγίστη καὶ σημαντικὴ πόλις, ἔχουσα ἓν ἑκατομ: κατοίκων· διασώζει δ' εἰσέτι ὀχυρώματά τινα, καὶ πολλὰ περικαλλῆ τζαμιά καὶ Μαυσωλεῖα.

4. Ἡ ἐπικράτεια τῆς Μαῖσούρης, συστηθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἄγγλων ἐκ τῶν λειψάνων τοῦ καταστραφέντος κράτους τοῦ Τιποσαίθου, περιλαμβάνει 3,300 λευγ: τετρ: ἐπιφάνειαν καὶ 2—3 ἑκατομ: κατοίκων, διοικουμένη ὑπὸ ἐνὸς Ραγιαῦ, τοῦ οὐοίου ἔδρα εἶναι ἡ Μαῖσούρη, τρεῖς λεύγ: πρὸς Ν: τῆς Σεριγγαπατάτης κειμένη, ἀπεγυμνώθη δ' ἐσχάτως πάσης ἐξουσίας καὶ ὁ Ραγιαῦ οὗτος παρὰ τῶν Ἄγγλων.

5. Ἡ ἐπικράτεια τοῦ Ραγιαῦ τοῦ τῆς Τραυαγγόρης περιλαμβάνει τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς παραλίας τοῦ Μαλαβάρου ἀπὸ τὸ Κομορίνον ἀκρωτήριον μέχρι τῆς Κοχίνης. Ὁ τόπος, ἂν καὶ ἀμμώδης, παράγει ἀρώματα, κατοικούμενος ὑπὸ ἐνὸς ἑκατομ: ψυχῶν, ἐξ ὧν τὸ $\frac{1}{10}$ εἶναι Χριστιανοί, οἱ μὲν Δυτικοί, οἱ δὲ Νεστοριανοί, οἱ δὲ Θωμαῖσταί.—Τραυαγγόρη καὶ Τριουανδράμη εἶναι πόλεις ὀλίγου λόγου ἄξια.

Α. Προεδρεία τῆς Βομβάης. — Ἡ ἐπικράτεια τῆς Προεδρείας ταύτης, μικρὰ οὖσα τὸ πρῶτον, κηξήθη ἀπὸ τοῦ 1818 εἰς 8 χιλ: τετρ: λευγ: ἑκτασιν καὶ 11 ἑκατομ: πληθ: διὰ πολλῶν κατακτήσεων, τόπων ἀνηκόντων εἰς ἡγεμόνας Μαχράτας. Ἡ Προεδρεία τῆς Βομβάης ὑπόκειται ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ τῆς Βεγγάλης, ἐπιτηροῦσα τὰ ὑποτελῆ κράτη τὰ εἰς τὸ Β-Δ τῆς χερσονήσου.— Πρωτεύουσα Βομβάη, ἐπὶ μικρᾶς νήσου πλησιεστάτης εἰς τὴν ξηρὰν, ἔχουσα

τὸν κάλλιστον καὶ μέγιστον τῶν λιμένων τῆς Ἰνδοστάνης, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ οἱ Ἀγγλικοὶ στόλοι ἐκείνων τῶν θαλασσῶν ἐλλιμενίζονται, καὶ εἰς αὐτὴν συγκεντροῦται ὅλον τὸ ἐμπόριον, τὸ γινόμενον μὲ τὴν Ἀραβίαν καὶ Περσίαν· εἶναι δὲ αὕτη ἡ πόλις ἡ γενικὴ ἀποθήκη τοῦ πεσέρεως (πιπερίου), κατοικουμένη ὑπὸ 200 χιλ.: οἵτινες εἶναι Ἴνδοι, Μουσουλμάνοι, Πορτογάλλοι καὶ Παρσοί. — Σαλσέτη, ἄλλη πλησίον νῆσος μεγαλητέρα, ἠνωμένη μὲ τὴν ἀνωτέρω διὰ προχώματος, καὶ κατοικουμένη ὑπὸ 50 χιλ.: ψυχῶν. Πρὸς Ἀνατολὰς τῆς Βομβάης εἰς τὸ ἐσωτερικόν—Ποῦνα (κάτ.: 105 χιλ.): ἀρχαία καθέδρα τῶν Μαχρατῶν, οἵτινες πολλὸν καιρὸν ἀποκρούσαντες τοὺς Μογγόλους, ὑπετάχθησαν τέλος ὑπὸ τῶν Ἄγγλων. — Σουράτη, πρὸς Β: τῆς Βομβάης εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Καμβαϊκοῦ κόλπου καὶ 6 λεύγας μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ταπτή, ἐχυρὰ καὶ εὐλίμενος πόλις, ἔχουσα τεχνουργεῖα καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον μὲ τὴν Ἀραβίαν καὶ Περσίαν (κάτ.: 200 χιλ.). Αὐτοῦ ἔχουσιν οἱ Βραχμᾶνες καὶ δύο νοσοκομεῖα πρὸς θεραπείαν τῶν νοσοῦντων ζώων. — Καμβαΐα, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ἀπ' αὐτῆς ὀνομαζομένου κόλπου, εἰς ἃν χύνεται καὶ ὁ Ναρβουδάς ποταμός· μεταξύ δὲ τούτου τοῦ κόλπου καὶ τοῦ ἐτέρου, λεγομένου τῆς Κούτσης, κεῖται ἡ Γουζεράτη, χερσόνησος εὐφορος εἰς γεννήματα, ταβάκον καὶ ὀπωρικά. Εἰς αὐτὴν τὴν ἐπαρχίαν, καθὼς καὶ εἰς τὴν τῆς Κούτσης, καὶ εἰς τὴν χώραν, ἥτις ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Ἀν: βραχίονος τοῦ Ἰνδοῦ, ὑπάρχουσι πολλοὶ αὐτοδιοικητοὶ λαοὶ Μαχρατῶν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἄγγλων· εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικόν Β-Ἀν: κεῖται ἡ Ἀσμίρη, συνορεύουσα μὲ τὴν χώραν τῶν ἀνεξαρτήτων Μαχρατῶν, καὶ ἡ ἔρημος χώρα τῶν Ρασσούτων, οἵτινες κατοικοῦντές τινας Λιάσεις, μετέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βίον ληστρικόν. Πρότερον οἱ ἡγεμόνες τῶν τόπων τούτων ὑπέκειντο εἰς τοὺς Μαχρατάς, ἀπὸ δὲ τοῦ 1818 οἱ Ἄγγλοι, κυριεύσαντες τὴν ἐχυρὰν πόλιν Ἀσμίρην, κρατοῦσιν ὑποχειρίους τοὺς περίεξ ἡγεμονίσκους.

ΔΙ ΤΩΝ ἈΛΛΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ.

442. 1) Κατακτήσεις τῶν Πορτογάλων (πληθ. 230 χιλ.). Ἐνφ οὔτοι ἐφάνησαν οἱ πρῶτοι κατακτητὰι τῆς Ἰνδικῆς χερσονήσου, ἐπεριωρίσθησαν νῦν νὰ ἐξουσιάζωσι τὴν χώραν τῆς Γόας, ἔχουσαν 90 λευγῶν τετραγ.: ἕκτασιν καὶ 90 χιλ. κατ., καὶ μίαν ἄλλην μικρὰν νῆσον εὐλίμενον πλησίον τῆς Γουζεράτης. — Γόα, ἐπὶ νησιδίου εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν, εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Διοικητοῦ τῶν Πορτογαλικῶν κατακτῆσεων, ἔχουσα ἄλλοτε 200 χιλ. κατ., νῦν δὲ μόλις 2 χιλ. διότι διὰ τὸ

νοσῶδες αὐτῆς οἱ κάτοικοι μετέβησαν εἰς τὸ ἀντίπεραν ἐπὶ τῆς στερεᾶς, συστήσαντες τὴν νέαν πόλιν τῆς Γόας (κατ. 30 χιλ.).

2) *Τῶν Γάλλων* (πληθ. 170 χιλ.). Ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Κορομανδέλου ἔχουσι τὸ μικρὸν κράτος τῆς Ποντισιερῆς, περιέχον 60 χιλ. κατ. τῶν ὁποίων 25—30 χιλ. κατοικοῦσιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν Ποντισιερῆν, ἔδραν οὖσαν τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ τῶν ἐν Ἀσία Γαλλικῶν κατακτησέων.—Σιανδερναγόρη, πλησίον τῆς Καλκούτας (κατ. 40 χιλ.).—Καριδάλη (κατ. 15 χιλ.) ἐπὶ τοῦ Ταπτῆ ποτῖ· καὶ ἡ Μαχῆ (6 χιλ.) ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Μαλαβάρου.—Κατὰ τὸ 1817 ἀπεδόθησαν αἱ δύο ἄνω ῥηθῆσαι πρῶται πόλεις παρὰ τῶν Ἀγγλων εἰς τοὺς Γάλλους, μὲ συνθήκην νὰ μένωσιν ἄνευ ὀχυρωμάτων.

3) *Τῶν Δανιμαρκίων* (πληθ. 30 χιλ.). Εἰς τὴν Ἄν· παραλίαν ἡ πόλις Τραγκεβάρδη, κειμένη μεταξὺ δύο βραχιόνων τοῦ Καβερῆ ποτῖ· εὐλίμενος καὶ ἐχυρὰ, ἔδρα τοῦ διοικούντος (κατ. 14 χιλ.), καὶ ἡ Σεραμπούρη πλησίον τῆς Καλκούτας.

Σημ. Ἐσχάτως οἱ Δανιμαρκιοὶ παρεχώρησαν τὰς μικρὰς ταύτας κατακτησεις τῶν εἰς τοὺς Ἀγγλους.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΚΡΑΤΗ.

443. Κατὰ τὰ βορειοδυτικὰ τῆς Ἰνδοστάνης πρὸς τὰς χώρας τῶν Ἀφγανῶν καὶ Βελούγων κεῖνται· 1) ἡ χώρα τῶν Σείκων.—2) ἡ Σίνδια.—3) αἱ χῶραι τῶν Μαχρατῶν ἢ Μαρατῶν —καὶ 4) ἡ ἐπικρατεία Νεπάλη πρὸς τὰ Ἄν. μέρη καὶ πρὸς Β· τῆς Βεγγάλης· ὅλα αὐτὰ τὰ κράτη κεῖνται εἰς τὴν κυρίως Ἰνδοστάνην, περιέχοντα περὶ τὰ 16 ἑκατομ· κατοίκων. 5) Αἱ νῆσοι Μαλεδίβαι, ὑπὸ ἐνὸς Σουλτάνου Μωαμεθανοῦ διοικούμεναι, καὶ 6) αἱ νῆσοι Ἀνδαμάναι καὶ Νικοβάραι, αἵτινες κεῖνται εἰς τὸν κόλπον τῆς Βεγγάλης, κατεχόμεναι ὑπὸ τῶν Ἰθαγενῶν.

1. Ἡ χώρα τῶν Σείκων, ἔθνος μαχίμου, πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ὅστις διαρρέει αὐτὴν ἀπὸ Β· πρὸς Μ· ὁμοῦ μὲ τοὺς συμβάλλοντας εἰς αὐτὸν ποταμούς, ἐν οἷς καὶ ὁ Βεχούτης (Ἰδάσπης), περιλαμβάνει τὴν ἐπαρχίαν τῆς Λαχόρης καὶ τὴν πρὸς Β· ὠραισιότατην καὶ τερπνοτάτην κοιλάδα τῆς Ἀσίας. Ἡ κοιλάς αὕτη, λεγομένη Κασιμιρία, θεωρεῖται ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν ὡς ὁ ἐπίγειος παράδεισος, εἰς ἃν ἐτέθη ὁ πρωτόπλαστος ἄνθρωπος, καὶ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν, ὡς ἡ πατρίς τῶν Βραχμάνων. Ἡ χώρα ὅλη ἔχει ἐπιφάνειαν 9 χιλ· τετραγ· λευγῶν, καὶ πληθυσμὸν ὑπὲρ τὰ 5 ἑκατομ· ψυχῶν, διοικουμένων ὑπὸ ἀρχηγῶν ἀναγνωριζόντων τὴν κυριαρχίαν ἐνὸς λεγομένου Ραγιαῆχου ἢ βασιλέως τῆς Λαχόρης.— Πρωτεύουσα πόλις Λαχόρη (κατ. 100 χιλ.), καθέδρα ἄλλοτε

τῶν Μογγόλων αὐτοκρατόρων τοῦ τόπου.— Σιριναγούρη ἢ Κασιμίρη, εἰς τὴν ὁμώνυμον αὐτῆς κοιλάδα, διαρρέομένη ὑπὸ τοῦ Ἰδάσπου (κάτ: 200 χιλ.): εἰς τὰ πολυάριθμα ἐργοστάσια αὐτῆς ὑφαίνονται ἀπὸ τὰ ἔρια τῶν ἐκεῖ βοσκομένων Θιβετιῶν αἰγῶν ἕως 80 χιλ: κομμάτια σαλίων κατ' ἔτος, τὰ ὁποῖα ἐπονομάζονται κασμίρια ὑπὸ τῶν φράγκων, καὶ Λαχουριά ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν, ἀπὸ τῆς πρωτεύουσας Λαχόρης. Εἰς τοῦτον τὸν τόπον ὑπάρχει τοῦ ἀρχαίου Πύρου τὸ βασιλεῖον, τὸν ὁποῖον Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας ἐνίκησεν. Ἡ ἐπαρχία τῆς Κασιμίρης παρεχωρήθη κατὰ τὸ 1840 εἰς τοὺς Ἄγγλους διὰ συνθήκης, γινομένου κυρίου ἀπολύτου τοῦ σημαντικοῦ ἐμπορίου τῶν πολυτίμων ὑφασμάτων τοῦ τόπου.

2. Ἡ Σινδικὴ ἢ Σίνδια, ἀπὸ τοῦ Σινδ ἤτοι Ἰνδοῦ ποτ: λεγομένη, ὅςτις ἐξερχόμενος τῆς Λαχόρης, εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἀφγανιστανὴν, καὶ ἐκείθεν ἐπιστρέφων εἰς τὴν Ἰνδοστάνην, ποτίζει τὴν Σινδικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν σχηματίζει ἐν Δέλτα, καὶ πολλὰς ἀμμώδεις νήσους. Πρωτ: Ἰδραβάδη (κάτ: 20 χιλ:) καὶ καθέδρα τοῦ διοικοῦντος Ἡμίρη.— Τατάχην, μεσημερινωτάτη καὶ ἐμπορικὴ (κάτ: 20 χιλ:), ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἰνδοῦ (πληθ. 4 ἑκατομ.).

3. Ἡ χώρα τῶν Μαχρατῶν. Πολλοὶ τῶν Μαχρατῶν ἡγεμόνων ὑπόκεινται εἰς τὰς προεδρίας τῆς Ἄγγρας καὶ Βομβάης, ὡς εἶπομεν· μένει ἤδη εἰς ἀνεξάρτητος λεγόμενος Μαχαρζιάχης, ἔχων ἐπικράτειαν 5 χιλ: τετραγ: λευγῶν, περιλαμβανομένην μεταξὺ τῶν ποταμῶν Τζουμάχου, Ναρβουδά καὶ Ταπτῆ, καὶ κατοικοῦμένην ὑπὸ 4 ἑκατομμ: ψυχῶν. Ἡ πρωτεύουσα, ὀνομαζομένη Ὀαγγένη, νομίζεται ἱερὰ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν, ἔχουσα 84 παγῶδας καὶ 150 χιλ: κατοίκων· ὁ ἡγεμὼν οὗτος φυλάττει τοὺς θησαυροὺς του εἰς σπήλαιον, ἐπὶ ἀποτόμου βράχου ὑψηλοῦ 342 ποδῶν· εἰς τοὺς πρόποδας δ' αὐτοῦ ὑπάρχει καὶ πόλις, ὑπὸ 30 χιλ: ψυχῶν κατοικοῦμένη.

4. Ἡ ἐπικράτεια Νεπάλη κεῖται εἰς τὸ Ἄν-Β: μέρος τῆς Ἰνδοστάνης, ὀριζομένη πρὸς Β: ἀπὸ τὴν Θιβετιάν καὶ πρὸς Δ: ἀπὸ τὰς Ἀγγλικὰς κατακτήσεις· εἶναι τόπος ὀρεινὸς καὶ δασώδης, περιλειόμενος πρὸς Β: ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τῶν Ἰμαλαίων ὀρέων. Οἱ κάτοικοι εἰσὶν Ἰνδοὶ, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὐρίσκονται καὶ φυλαὶ Μογγόλων καὶ Θιβετανῶν, συμποσοῦμενοι εἰς 2 ἑκατομ: περίπου ἐπὶ ἐκτάσεως 7 χιλ: λευγῶν τετραγωνικῶν. — Ἡ ἔδρα τοῦ ἡγεμόνου, Κατμανδοῦ λεγομένη, ἔχει ἕως 50 χιλ: κατοίκων.

5. Αἱ πρὸς Δ: τοῦ Κομορίνου Ἀκρωτηρίου κείμεναι Μαλεδίθαι νῆσοι,

καὶ πρὸς Β: τούτων οἱ Λακουεδίθαι, σχηματίζουσι μακρὰν σπειρὰν χιλιάδων νήσων, κατὰ σφραϊας κειμένων. Καὶ αἱ μὲν Μαλεδίθαι εἶναι ἕως 12 χιλ: τὸν ἀριθμὸν, ὅλαι μικραὶ καὶ μεγάλαι, ἀπρόσιτοι εἰς τὰ μεγάλα πλοῖα, διὰ τὰ περικυκλοῦντα αὐτὰς ὕψαλα στρώματα τῶν κοραλίων· μόνον δὲ 40—50 ἐξ αὐτῶν καλλιεργοῦνται καὶ κατοικοῦνται ὑπὸ εἰρηνικοῦ καὶ φιλεργοῦ λαοῦ, πρεσβεύοντος τὴν Μωαμβθανικὴν θρησκείαν, καὶ διοικουμένου ὑπὸ ἐνὸς Σουλτάνου. Αἱ δὲ Λακουεδίθαι ἐξουσιάζονται ὑπὸ ἡγεμονίδος τῆς Ἰνδίας, τελοῦσθαι φόρον εἰς τοὺς Ἄγγλους· ἐξ αὐτῶν συνάζουσι καὶ τὰς καυρίδας, μικρὰ τινα κογχύλια, τὰ ὅποια μετεχειρίζοντο ὡς νόμισμα λεπτὸν εἰς τὰς Ἰνδίας.

444. Ἡ νῆσος Κεϋλάνη (Ταπροβάνη) κεῖται πρὸς Ἀν: τοῦ Κομορίνου, χωρίζομένη ἀπὸ τὴν στερεάν ὑπὸ πορθμοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀλιεύονται τὰ ὠραιότερα μαργαριτάρια τοῦ κόσμου. Ἡ νῆσος αὕτη, πρὸ ὀλίγου κατακτηθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, δίδει ὅλα τὰ φαγώσιμα προϊόντα τῆς Ἰνδικῆς γῆς, καὶ ἐξαιρετὸν κιννάμωμον (κανέλλαν)· εὐρίσκεται δὲ καὶ ἐλεφαντόστεον ἄφθονον διὰ τὸ ἐκεῖ γεννώμενον πλῆθος τῶν ἐλεφάντων.— Κυριώτεραι πόλεις: Κανδῆ εἰς τὰ μεσόγεια.— Τριγγεμάλη, λιμὴν εὐρύχωρος.— Νεγόμβον, καὶ ἡ πρωτ: Κολόμβον, κείμεναι καὶ αὐταὶ εἰς τὰ παράλια.— Ἡ νῆσος αὕτη ὑπόκειται ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας, μὴ διοικουμένη ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τῶν Ἰνδιῶν.

445. Αἱ νῆσοι Ἀνδαμάναι καὶ Νικοβάραι κεῖνται εἰς τὸν κόλπον τῆς Βεγγάλης. Αἱ πρῶται κατοικοῦνται ὑπὸ ζωωδεστάτων ἀνθρώπων τῆς Αἰθιοπικῆς φυλῆς· αἱ δευτέραι, συγκείμεναι ἀπὸ 7 μεγάλων καὶ 12 μικρὰς νήσους, εἶναι εὐκαρπότεραι, κατοικουόμεναι ὑπὸ Ἰνδῶν (πληθ. 10 χιλ: ἡμέρων καὶ φιλησύχων. Ὅλαι αἱ εἰρημένα νῆσοι εἶναι δασώδεις καὶ δυσκραέστατοι, ὅθεν καὶ παρητήθησαν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων.

ΙΝΔΟΣΙΝΙΚΗ.

Ἐκτασις ἐπιφαν: 2,058,000 χιλιάμ: □ — Πληθ. 23,000,000.

Μῆκος Ἀν: μεταξύ 89° καὶ 107°.

Πλάτος Β: μεταξύ 1° καὶ 28°.

446. ΙΝΔΙΑ Η ΠΕΡΑΝ ΤΟΥ ΓΑΓΓΟΥ ἡ Ἰνδοσινική. Καὶ αὕτη εἶναι χερσονήσος ἀνοικτὴ, περιλαμβανομένη μεταξύ τοῦ κόλπου τῆς Βεγγάλης ἀπὸ Δ: καὶ τοῦ Τογκουίνου ἀπ' Ἀν: κόλπου τῆς Κινεζικῆς θαλάσσης. Περιέχονται δ' εἰς αὐτὴν 5 κράτη ἀνεξάρτητα, τὰ ἐξῆς.

447. Ἡ Ἀσάμη εἰς τὸ Β-Δ: τῆς χερσονήσου, μεταξύ Βεγγάλης, Βιρμανίας καὶ Βουτάνης (πληθ. 1 ἑκατομ.). Ὁ τόπος εἶναι ὀλίγον ἐγνω-

εμένους μέρος δ' αὐτοῦ, κυριευθὲν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, προσετέθη εἰς τὰς ἐν Ἰνδοστάνῃ κατακτήσεις των. Οἱ Ἀσάμιοι εἶναι Ἰνδοὶ τὸ γένος καὶ τῆς αὐτῆς θρησκείας, ἀλλὰ μαχηώτεροι, ἔχοντες δεσποτικὴν κυβέρνησιν καὶ συχνοὺς ἐμφυλίους πολέμους. — Ἰσραχάτη λέγεται ἡ πρωτὶ ἐπὶ τοῦ Δίκου ποτὶ: εἰς τὴν ὁποίαν ἐδρεύει καὶ ὁ Βασιλιάχης.

448. Ἡ Βιρμανία (πληθ. 4 ἑκατομ.), ἡ τὸ Βασίλειον τῶν Βιρμάνων, ποτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Αὔα ἢ Ἰραουαδδῆ. Σύγκειται δὲ ἀπὸ τὰ παλαιὰ βασίλεια τοῦ Αὔα, Ἀράκανου καὶ Πεγγοῦ, διαιρούμενον εἰς 8 ἐπαρχίας. Ἡ ἀρχαία πρωτεύουσα ὀνομάζεται Οὐμεραπούρα (κάτ: 150 — 190 χιλ.), τὴν ὁποίαν ἐγκατέλιπεν ὁ Αὐτοκράτωρ, διότι ἀπετεφρώθη ὑπὸ πυρκαϊᾶς τὸ παλάτιόν του κατὰ τὸ 1834 καὶ μετέβη εἰς τὴν Αὔαν. — Οἱ Ἄγγλοι ἐξουσιάζουσι τὸ Ἀράκανον καὶ τὰς ἐπαρχίας τὰς μεταξὺ τοῦ Πεγγοῦ, τῶν Μογγίων ὀρέων καὶ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου. Ὁ Βουδισμὸς εἶναι ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία τῶν Βιρμάνων, οἵτινες λατρεύουσι τὸν Βούδαν, ὀνομάζοντες αὐτὸν Γαῦδομον. Πιστεύουσι δὲ καὶ τὴν μετεμψύχωσιν, ὅθεν καὶ λατρεύουσιν ἓνα λευκὸν ἐλέφαντα, διατρέφοντες αὐτὸν εἰς μεγαλοπρεπῆ καὶ ἐστολισμένον οἶκον, πλησίον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Παλατίου· διότι δοξάζουσιν ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ Αὐτοκράτορος ἐμβαίνει εἰς τὸ σῶμα τούτου τοῦ ζώου, πρὶν ἀπέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ θεοῦ.

449. Τὸ Βασίλειον τῆς Σιάμης κεῖται Μ-Ἀν: τὸ δὲ Δ: μέρος κατεκυριεύθη ὑπὸ τῶν Βιρμάνων. Εἶναι δὲ μεγάλη κοιλάς, ὡς ἡ τοῦ Νείλου, ποτιζομένη ὑπὸ τοῦ Μεῦνάου ποτὶ. Οἱ κάτοικοι πρεσβεύουσι τὴν θρησκείαν τοῦ Σομμονακαδόμου, ἥτοι τοῦ Βούδα· οἱ δ' ἱερεῖς αὐτῶν ὀνομάζονται Ταλαπούνοι παρὰ τῶν Εὐρωπαίων. Σιάμιον ἢ Ἰού'ια ἦτο ἡ πρωτεύουσα, κτισμένη ἐπὶ πασσάλων, καὶ διακοπτομένη ὑπὸ πλήθους διωρῶγων τοῦ Μεῦνάου· νῦν δὲ ἡ Βαγκόκη πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ.

450. Ἡ χερσονήσος Μαλάκα ἢ Μαλαῖα κεῖται πρὸς Μ: ἐνόνεται δὲ μετὰ τὴν στερεάν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Τανασερίμ, καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὴν νῆσον Σουμάτραν διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας. Τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι κατάσκηπον ἀπὸ μεγάλα δάση, γέμοντα ἐλεφάντων· οἱ δὲ κάτοικοι εἰσὶ Μαλαῖοι (182), πρεσβεύοντες τὰ τῆς Μωαμεθανικῆς θρησκείας. — Τὸ Μ: μέρος τῆς χερσονήσου κατέχεται ὑπὸ λατῶν βαρβάρων, διοικουμένων ὑπὸ ἡγεμονισκῶν ἀνεξαρτήτων. Τοῦ δὲ Β: μέρους, ἡ μὲν δυτικὴ παραλία ἀνήκει εἰς τοὺς Ἄγγλους· ἡ δὲ ἀνατολικὴ εἰς τὸ βασίλειον τῆς Σιάμης. Ἡ Μαλάκκα (κάτ. 12 χιλ.), εἶναι ἡ ἐπισημοτέρα πόλις, ἀνήκουσα εἰς

τοὺς Ἄγγλους, εἰς δὲ τὴν παραλίαν κατάντικου τοῦ Τενασερίμ εἶναι τὸ ἀρχιελάγος ἤτοι τὸ πολυνήσιον τοῦ Μεργούη.

Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Μαλάκκας φαίνονται καταγόμενοι ἀπὸ τινος φυλῆς ἰδικζούσης, διεσπαρμένης καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ὠκεανίας· λέγονται δὲ Μαλαῖοι (ἢ Μαλακκαῖοι) ἀπὸ τῆς νήσου ταύτης (182) πρεσβεύοντες τὰ τῆς Μωαμεθανικῆς θρησκείας· καὶ γλῶσσαν ἰδίαν ἔχουσιν ἐπικρατοῦσαν μεταξὺ τῶν ἐμπορευομένων ἐν ταῖς Ἰνδικαῖς χώραις.

451. Ἡ Αὐτοκρατορία τοῦ Ἀννάμου σύγκειται ἀπὸ τέσσαρα βασιλείαι, τὸ τοῦ Τογκούνου, τὸ τοῦ Λάου, τῆς Καμβόιας καὶ τῆς Κοσινσίης, ἐνωθέντα κατὰ τὸ 1799 ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ βασιλέως τοῦ Ἀννάμου.—Οἱ κάτοικοι εἶναι τῆς Μογγολικῆς φυλῆς, πρεσβεύοντες τὰ τοῦ Βουδισμού, ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ καὶ οἱ μεγιστάνες ἔχουσι τὴν θρησκείαν τῶν Σινῶν· εὐρίσκονται δὲ καὶ Χριστιανοὶ τοῦ Δυτικοῦ δόγματος ἕως 300 χιλιάδες, κατῆχθέντες κατὰ τὸν 12'. αἰῶνα ὑπὸ ἱεραποστόλων Γάλλων. Τὸ βασιλεῖον τῆς Καμβόιας κεῖται πρὸς μεσημβρίαν καὶ τὸ τοῦ Λάου πρὸς Β: δι' ὧν διακρῖνεται ὁ Μέκων ποταμὸς ἢ ὁ Κομβόιος, πηγάζων ἀπὸ τὴν Θιβητίαν.

Τὸ Τογκούεινον, ἢ Ἄνναμον, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὀμιωνύμου τοῦ κόλπου κείμενον, συναρθεῖ μετὰ τὴν Κίναν, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέκειντο καὶ οἱ κάτοικοι αὐτοῦ, ἔχοντες πολλὴν ὁμοιότητα μετὰ τοὺς Σίνας· ὀνομάζεται δὲ ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ τοῦ τόπου Κεχῶ (κάτ. 40 χιλ.), ἡ δὲ νῦν ἔδρα τοῦ Αὐτοκράτορος λέγεται Χουή (κάτ. 450 χιλ.), μεσημβριωτέρα τῆς προτέρας, ἐγγυρὰ καὶ παράλιος ἐπὶ τῆς Σινικῆς θαλάσσης. Πρὸς Μ: κεῖται ἡ Κοσινσίη, παρεκτεινομένη παρὰ τὴν παραλίαν πρὸς Ἀν: τῆς Κομβόιας. Εἶναι δὲ ὁ τόπος οὗτος καθ' ὑπερβολὴν εὐφορος ὄλων τῶν προϊόντων τῆς Ἰνδικῆς.—Πλησίον τῆς παραλίας εἶναι σύμπλεγμα ἢ σωρεία νήσων καὶ σκοπέλων, Παρκελάι καλούμεναι· πρὸς Μ: δὲ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μέκωνος κεῖνται αἱ νῆσοι Πουμοκονδόραι, ὅπου ἐλλιμενίζονται τὰ ἀπεργόμενα εἰς τὴν Σινικὴν πλοῖα.

Σημ. Ὅλιγον γνωστὸν εἶναι εἰσέτι τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἰνδοσινικῆς χώρας. Πολλὰι σερραὶ ὄρεων διασχίζουσιν αὐτήν, ἐξ ὧν ἡ σημαντικωτέρα, ἡ τῶν ὄρεων Μόγγων, διατρέχει αὐτὴν ἀπὸ Β: πρὸς Μ: μέχρι τῶν ἐσχάτων τῆς χερσονήσου Μαλάκκας, καὶ πολλοὶ ποταμοὶ πατίζουσι καὶ γονιμοποιοῦσι τὴν χώραν, ἔχουσιν καὶ αὐτὴν δύο ὥρας τοῦ ἔτους τὴν τῶν ὑετῶν καὶ τὴν τῆς ἀνομβρίας, καὶ δύο συγκομιδὰς καρπῶν. Παράγει δὲ ἐν γένει ἡ χώρα ἑρύκειον, τὴν κυριωτέραν τροφήν τῶν κατοίκων, καφὲν, τσίον, σακχαροκάλαμον, ἔ· πλῆθος ἄλλων ἀρωματικῶν καὶ ἱατρικῶν βοτανῶν· γεννᾷ τὸ κινναμωμοφόρον δένδρον, τὸ στεατόδενδρον, ἐξ οὗ ἐξάγουσιν ἐν παχῷ ἐλάδιον ἢ δέγγιον καλὸν εἰς κατασκευὴν ὀξυγοκρηρίων, τὸ ἐβενόδενδρον, καὶ ἐν ἄλλο ἔχον σκληρότατον ξύλον καὶ ἀξιόλογον εἰς ναυπηγίαν.

Τάκη λεγόμενον· λαμβάνουσι δὲ τὰ ἐκατὶ φυόμενα δένδρα ὕψος καὶ πάχος ἑξαίσιαι· ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἡ Βιρμανία μάλιστα καὶ ἡ Μαλάκκα, ἔχει κασιτέρου πλούσια, καὶ πολυτίμων λίθων ὄρυγεῖα καὶ μαρμάρων. Οἱ δὲ Βιρμανοὶ ἔχουσι καὶ βιομηχανίαν ἱκανῶς ἀνεπτυγμένην, παρὰ τῶν Γάλλων διδασθέντες τὴν τε ναυπηγίαν καὶ ὀπλοποιίαν, καθὼς καὶ τὴν κατεργασίαν τῆς μετάξης κλπ.

Αἱ ἔν τῳ μέσῳ χῶραι·

ΣΙΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφαν: 14,000,000 χιλιάμ: □—Πληθ. 400 ἑκατ.

Μῆκος Ἀν: μεταξύ 69° καὶ 139°.

Πλάτος Β: μεταξύ 20° 30' καὶ 56°.

452. Ὑπὸ τὸνομα ΣΙΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ περιλαμβάνονται αἱ χῶραι αἱ ὑποκείμεναι ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ὑπὸ τὸ Κράτος τῆς Σινικῆς ἐξουσίας. Οὕτω δ' ἐκλαμβανομένη ἡ ἐπικράτεια αὕτη περιορίζεται πρὸς Β: μὲν ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσσίας· πρὸς Δ: ὑπὸ τῆς ἀνεξαρτήτου Ταρταρίας ἢ Τουρκεστανῆς, καὶ τῆς Ἀφγανιστανῆς· πρὸς Μ: ὑπὸ τῶν 2 Ἰνδικῶν χερσοννησῶν, καὶ πρὸς Ἀν: καὶ Μ-Ἀν: ὑπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ· ἔχει δ' ἑκτασιν ἴσην μὲ τὴν τῆς Ῥωσσικῆς Αὐτοκρατορίας ἢ μὲ τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς Ἀσίας. ἀλλὰ πλείοτερον πληθ. παρ' ἐκείνην καὶ παρ' ὅλην τὴν Εὐρώπην, τῆς ὁποίας ὑπερβαίνει καὶ τὴν ἑκτασιν κατὰ 277 χιλ: τετραγ: λεύγας. Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν ἀπαριθμησιν ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Σινικῆς Κυβερνήσεως ἀνέβαινον ὁ πληθυσμὸς τῆς Αὐτοκρατορίας ταύτης, κατὰ μὲν τὸ 1815 εἰς 371 ἑκατομ: κατὰ δὲ τὸ 1852 εἰς 396· ὅθεν πιθανῶς ὑπὸ πολλῶν ὑπολογίζεται ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς σήμερον εἰς 400 περίπου ἑκατομ: οὗσης κατοικημένης, κατὰ λόγον τῆς ἐκτάσεώς της, ἴσα μὲ τὴν Εὐρώπην.

453. Διαμερίζεται δὲ εἰς τὴν ἰδίως Σινικὴν, εἰς τὴν Σινικὴν Ταρταρίαν, καὶ εἰς τὰ ὑποτελεῖα κράτη. Ἡ ἰδίως Σινικὴ (Κίνα) κατὰ λόγον τῆς ἐκτάσεώς της ἔχει καὶ κλίμα παραλλάσσον, καὶ προϊόντα διάφορα. Ποῦ μὲν διασχιζόμενος ὁ τόπος ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρεων, ποῦ δὲ σχηματίζων ἐκτεταμέναις πεδιάδα, διαρρέεται ὑπὸ ἀναριθμητῶν ποταμίων, τῶν ὁποίων τὰ πλεῖστα συμβάλλουσιν εἰς τὰ δύο λεκανοπέδια τῶν δύο μεγίστων ποταμῶν τοῦ Ὠάγγου καὶ τοῦ Κιάγγου (174). Παρεκτὸς τούτων διατέμνεται προσέτι καὶ ὑπὸ πολλῶν διωρύγων, ἐξ ὧν πρωτίστη εἶναι ἡ ἐπονομαζομένη Αὐτοκρατορικὴ διωρύξ. Αὕτη, διατρέχουσα 600 λευγ: δρόμον, καὶ διασχιζούσα τὴν Σινικὴν ἀπὸ Μ: πρὸς Ἄρκτον, διέρχεται καὶ διὰ τοῦ Ὠάγγου ποτ: 70 μίλια ἄνω τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ· οὕτω δ' εὐκολύνεται τὰ μέγιστα ἢ συγκοινωνία τῶν διαφόρων πόλεων, καὶ τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον.

454. Καλλιεργούνται δὲ ἄριστα ὁ σίτος, αἱ πατάται, τὰ γεώμηλα, ὄρυζιον, βέτελον, πέπερι κτλ. εἰς τὸν τόπον, ὅπου φύεται καὶ τὸ τεύθ-δενδρον, τοῦ ὁποῖου τὰ φύλλα ξηραίνόμενα εἶναι πηγὴ ἄφθονος πλούτου εἰς τὴν Σινικὴν, διότι κατ' ἔτος ἐξάγονται 46—50 ἑκατομμ. λίτραι τεύθ. Τὴν καμφορέαν, τὸ στεατόδενδρον (451), βοτάνας ἀρωματικὰς καὶ θεραπευτικὰς βλαστάνει ἐπίσης ἡ γῆ. Εὐρίσκονται δὲ καὶ μεταλλεῖα χαλκοῦ, λιθάνθρακες, καὶ αἱ τρεῖς οὐσίαι, ἐξ ὧν κατασκευάζεται τὸ ἀξιόλογον φαρφουρίον. Εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη εὐρίσκονται ὅσα καὶ εἰς τὴν Ἰνδικὴν ζῶα καὶ θηρία, καὶ ἐλέφαντες καὶ κάμηλοι αἱ Βακτριαναὶ (αἱ ἔχουσαι δύο ἴθους) καὶ προσέτι καὶ εἶδος βοῆς ἢ βουβάλου, ὅστις λέγεται Ἰάκ, ἢ βούβαλος ἵππουρος· διότι ἡ οὐρὰ αὐτοῦ εἶναι ὡς ἡ τοῦ ἵππου, ἀλλὰ στιλπνὴ καὶ μεταξώδης· ὅθεν οἱ μὲν Τούρκοι καὶ Πέρσαι μεταχειρίζονται αὐτὰς ὡς τὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα τῆς ἀξίας τῶν Πασάδων, κατασκευάζοντες ἐξ αὐτῶν τὰ λεγόμενα τούια· οἱ δὲ Σῖναι φέρουσι δεσμίδας ἐκ τῶν τριῶν αὐτῶν ὡς κόσμημα ἐπὶ τῶν πέλων των.

455. Ἡ ἰδίως Σινικὴ ἔχει ἑκτασιν 166,666 λευγ: τετρ: καὶ 200 ἑκατομ: πληθυσμὸν καὶ διαιρεῖται εἰς 15 νομοὺς, περιέχουσα, ὡς λέγεται, 5,000 πόλεις περιτειχισμένας, ἐξ ὧν αἱ πλείοτεραι εἶναι πολλὰ μεγάλαὶ ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν κατοικούντων εἰς αὐτὰς, διότι περιέχουσι καὶ κήπους πολλὰ μεγάλους (*). Αἱ ἐπισημότεραι δὲ αὐτῶν εἶναι —τὸ PEKINON πρὸς Β: ἡ καθέδρα τοῦ βασιλείου, περιέχουσα ἔν καὶ $\frac{5}{2}$ ἑκατ: κατ. (**). Ὀλίγον πρὸς Β: αὐτῆς εἶναι τὸ μέγα τεῖχος, ἔχον μῆκος 450 λευγῶν καὶ ὕψος 8 μέτρων, τὸ ὁποῖον ἕκτισάν ποτε οἱ Σῖναι διὰ νὰ ἐμποδίζωσι τὰς εἰσβολὰς τῶν Ταρτάρων.—Ναγκίνη πρὸς τὰ Ἄν: παράλια (κάτ: ἔν ἑκατομ:) ἐπὶ τοῦ ποτ: Κιάγκου, ὑπῆρξεν ἡ πρωτ: τοῦ βασιλείου μέχρι τοῦ 1420. Αὐτόθεν ἐξάγονται κατ' ἔτος 20 χιλ: κομμάτια τῶν πανίων, τὰ ὁποῖα ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ὀνομάζονται Ναγκίνα. Αὐτοῦ εὐρίσκεται καὶ ὁ περίφημος πύργος ὁ φαρφουρένιος, ἔχων ἐννεά ὀροφὰς ἢ πατωσίας καὶ ὕψος 65 μέτρ: (κάτ: 1,200,000).—Ἡ Καντῶν, πρὸς Μ: παράλιος εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁμωνύμου αὐτῆς κόλπου καὶ εἰς τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ Τσιουκιάγγου. Εἰς μόνον τὸν λιμένα αὐτῆς εἶχον τὴν ἀδειαν νὰ ἐμπορεύωνται οἱ Εὐρωπαῖοι ἐπὶ ῥητόν τινα χρόνον

(*) Ὀνομάζουσι πόλεις τὰς περιτειχισμένας, καὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἔχουσι κατοίκους ἀπὸ 500 χιλ: μέχρι ἐνός ἑκατομ: αἱ δὲ ἀτείχιστοι, ὅσον πληθυσμὸν ἢ ἄν ἔχωσι λέγονται κῶμαι ἢ χωρία· ὅθεν καὶ τοιαῦτα πολλὰ ὑπάρχουσιν ἕως 25 χιλ: πληθυσμὸν ἔχοντα. (**). Καὶ 2 $\frac{1}{2}$ μετὰ τῶν προστετιῶν.

διαμένοντες· ἔθεν κατά τινας καιροὺς εὐρίσκονται ἕως 5 χιλ: πλοῖα ἐλλιμενιζόμενα εἰς αὐτὸν, καὶ μεγάλη ἐνέργεια καὶ δραστηριότης τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας φαίνεται ἐπικρατοῦσα· ὑπάρχουσι δὲ καὶ τυπογραφεῖα ἰκανὰ εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν, εἰς τὰ ὅποια ἐκδίδονται ἐφημερίδες Ἀγγλιστὶ καὶ Σινιστὶ· λογίζονται δὲ τὸν πληθυσμὸν τῆς Καντῶνος εἰς 800 χιλ: ἐξ ὧν 100 χιλ: κατοικοῦσι πλησίον τῆς πόλεως ἐπὶ 40 χιλ: πλοιαρίων διεσπαρμένων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ. — Εἰς τὸ Μ: μέρος αὐτοῦ τοῦ κόλπου κεῖται ἡ νῆσος Μακαῶ ἢ Μακῶων, ἔχουσα ὁμώνυμον πόλιν καὶ ἀνήκουσα εἰς τοὺς Πορτογάλλους. Πρὸς Ἄνατι: δὲ ταύτης εἶναι καὶ ἡ νῆσος Χογ-κόγγη, παραχωρηθεῖσα εἰς τοὺς Ἄγγλους ἀπὸ τοῦ 1842, ὅτε οἱ Σῖνοι κατατροπωθέντες ὑπ' αὐτῶν, ἠναγκάσθησαν διὰ συνθήκης ν' ἀνοίξωσιν εἰς τὸ Εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον, οὐ μόνον τὸν λιμένα τῆς Καντῶνος, ἀλλὰ καὶ τέσσαρας ἄλλους ἐπὶ τῶν ἐντεταμένων ἐκεῖνων παραλίων. Ἡ δὲ Χογ-κόγγη, ξηρὰ καὶ ἔρημος πρότερον νῆσος, ἀνθεὶ νῦν διὰ τοῦ ἐμπορίου, κατοικουμένη ὑπὸ 15 χιλ: Ἀγγλων, καὶ ἄλλων ἐμπορευομένων ἐκεῖσε Εὐρωπαίων.

456. Οἱ Σῖνοι (ἢ οἱ Κινέζοι) φαίνονται ἠνωμένοι εἰς ἔθνος πρὸ χρόνων ἀμνημονεῦτων, καὶ διατηροῦσιν ἔκτοτε τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, τὸ αὐτὸ εἶδος τοῦ πολιτεύματος, τὸ ἀπόλυτον καὶ δεσποτικόν, καὶ τοὺς αὐτοὺς νόμους, ἔχοντες ἤθη ἔθιμα πάντα διάφορα, καὶ πολιτισμὸν ἴδιον εἰς αὐτοὺς. Ἐγνωρίζον πρὸ πολλῶν αἰώνων τὴν χρῆσιν τῆς πυροκόνεως, τῆς ναυτικῆς πυξίδος, τῆς τυπογραφίας καὶ ἄλλων τινῶν. Ἔχουσι δὲ πολλὰς χιλιάδας γραμμάτων, διότι πᾶσαν λέξιν γράφουσι μὲ ἴδιον σημεῖον. Ἡ θρησκεία τῶν Σινῶν ὀλίγον παραλλάσσει ἀπὸ τὴν τῶν Ἰνδῶν· διότι καὶ αὕτη εἶναι ἡ τοῦ Βοῦδα (λεγομένου αὐτοῖς Φωῆ) τροποποιημένη, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῶν ζῶσιν ἄγχοι λεγόμενοι Βουτζοί. Ὁ δὲ Ἀυτοκράτωρ καὶ οἱ Μανδάρῖνοι (οἱ ἄρχοντες καὶ μεγιστάνες) πρεσβεύουσι τὴν τοῦ Κονφουκίου θρησκείαν, ὁμολογοῦντες ἐν ὑπέρτατον ὄν. Ὁ τόπος ὑπέφερε πολλὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ταρτάρων, ὅστινες πολλάκις κατέκτησαν τὸ βασίλειον. Μία φυλὴ τῶν λεγομένων Μαντσιούρων, κατεκρίβουσε τοῦ τύπου τὸ 1644, καὶ ἔδωκε νέον γένος ἀρχόντων ἔβασιλέων, διατωζόμενον μέχρι τῆς σήμερον. Ὁ δὲ βασιλεῦς, ἐκτὸς ἄλλων πομπῶδων ἐπωνυμιῶν, ὀνομάζεται καὶ Ἀυτοκράτωρ τοῦ Οὐρανίου Κράτους· οἱ δὲ ὑπ' αὐτὸν ὑποτελοῦντες λαοὶ τῆς Οὐρανίου ταύτης Ἀυτοκρατορίας εἰσι τῆς Κιτρίνης ἢ Μογγολικῆς φυλῆς (182). Εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀυτοκρατορίας (τὸ Πεκῖνον) ὑπάρχουσι καὶ δύο Ἐκκλησίαι Ὁρθόδοξοι τῶν Ῥώσων, ὑπηρετούμεναι ὑπὸ ἐπ-τροπῆς δεκαμελοῦς, ἧς προϊστάτα εἶς Ἀρχιμανδρίτης· τὸ δὲ 1838 ἠναγκάσθη ἡ Σινικὴ Κυβέρ: νὰ ὁμολογήσῃ διὰ συνθήκης ἀνεκτὸν τὸν χριστιανισμὸν πανταχοῦ τοῦ Κράτους, καθὼς καὶ τὸ πανταχοῦ ἐμπορεύεσθαι πάντας τοὺς Εὐρωπαίους.

457. Ἡ ΜΕΓΑΛΗ ἢ ἡ ΣΙΝΙΚΗ ΤΑΡΤΑΡΙΑ (καὶ Ταταρία), κειμένη πρὸς Β: τοῦ μεγάλου τείχους, μεταξύ τῆς Σινικῆς καὶ Ἰαπωνικῆς θαλάσσης, τῆς Σιβηρίας ἀπὸ Β: τῆς ἀνεξαρτήτου Τάρταρίας ἀπὸ Δ: καὶ τῶν Ἰνδιῶν ἀπὸ Μ: περιλαμβάνει·

Α.) Τὴν Μαντσιουρίαν πρὸς Ἀν: λεγομένην καὶ Τουγγουζίαν. Ἡ χώρα αὕτη διαρρέομένη ὑπὸ τοῦ Ἀμύρου ἢ Σαγγαλιένου πτ: (174) ἀποκαθιστάται εὐφορος, ἔχουσα παχείας βοσκῆς, καὶ δάση γέμοντα ἀπὸ ἄγρια ζῶα καὶ μάλιστα τὰ δίδοντα καλὰ γουναρικά. Οἱ κάτοικοι (ἕως 700 χιλ.) εἶναι νομάδες καὶ κτηνοτρόφοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς Μογγολικῆς φυλῆς, μεταξύ τῶν ὁποίων οἱ ἐπονομαζόμενοι Μαντσιούροι εἶναι οἱ ἐπικρατέστεροι καὶ οἱ μαχητώτεροι, ἐξ ὧν κατὰγονται καὶ οἱ νῦν δεσπύζοντες τῆς Σινικῆς. Αἱ μόναι σημαντικαὶ πόλεις εἶναι ἡ Σαγγαλιενούλα ἐπὶ τοῦ Ἀμύρου, ἐχυρωτάτη, ἐμπορευομένη γουναρικά, καὶ ἡ Μουκδένη, πρωτεύουσα.

Β.) Τὴν Μογγολίαν, κεμένην πρὸς Δ: τῆς Μαντσιουρίας εἰς τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀσίας, τοῦ ὁποίου τὸ ὕψος ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης λογίζεται εἰς 8—10 χιλ: ποδῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑψοῦται ἐτι τὸ μέγα ἀτλακίον ὄρος (145). Αὐτοῦ ὑπάρχουσιν ἡ μεγάλη ἔρημος Κόβη ἢ τοῦ Χάμου, καὶ πολλοὶ ποταμοί, οἱ μὲν βέροντες πρὸς τὴν Σινικὴν, οἱ δὲ εἰς τὴν Παγωμένην θάλασσαν, οἱ δὲ εἰς λίμνας, ἐξ ὧν ἡ διασημότερα εἶναι ἡ Βαϊκάλη. Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρότατον, μόνον δ' εἰς τὰς κοιλάδας τὰς περὶ τὸ μακρὸν τεῖχος εἶναι εὐκρατον περὶ τοὺς δύο μῆνας τοῦ θέρους, ὅτε καὶ οἱ Αὐτοκράτορες τῆς Σινικῆς διατρίβουσιν αὐτοῦ, ἔχοντες παλάτιον εἰς ἓν χωρίον λεγόμενον Βύλοχον. Οἱ κάτοικοι (πληθ. 3 ἑκατομ.) ζῶσι κατὰ διαφόρους φυλάς νομαδικῶς, διατρεφόμενοι ἐκ τῆς κτηνοτροφίας κυρίως, ποιμαίνοντες ἀγέλας ἵππων, καμήλων, βοῶν, καὶ πλατυούρων προβάτων. Αὐτὰ δὲ τὰ ζῶα, καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ τὰ παρ' ἡμῖν κατοικίδια, εὐρίσκονται εἰσέτι καὶ ἄγρια εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὅπου φέσται καὶ ὠραῖον ῥᾶ (ραβέντιον). Πόλεις δὲν ὑπάρχουσιν, εἰμὴ τινα χωρία τοιαῦτα εἰς τὸ Ζόχολον, ἢ Κουρῆ καὶ ἡ Μαϊματισκίη πρὸς τὰ Ῥωσσικὰ σύνορα. Ἀπὸ τὸν τόπον τοῦτον ἐξῆλθον οἱ μεγάλοι κατακτηταὶ Γεγκισχάνης καὶ Ταμερλάνος.

Γ.) Τὴν Μικρὰν Βουχαρίαν (πρὸς Δ: τῆς Μογγολίας, πρὸς Β: τῆς Θιβητίας καὶ πρὸς Ἀν: τῆς ἀνεξαρτήτου Ταρταρίας). Ὁ τόπος οὗτος λέγεται κατὰ τοὺς Σίνας καὶ Τουρρανία ἀπὸ τῆς πρωτεύουσας πόλεως Τουρρανίας.—Ἡ ἔρημος Κόβη καὶ τὰ Ἰμαλαῖα ὄρη ἐκτείνονται ἕως αὐτοῦ· τὸ δὲ Β-Δ: μέρος, διαρρέομενον ὑπὸ ποταμῶν, καταστίνεται εὐφορον. Οἱ κάτοικοι, ὄντες Ταρτάροι τῆς φυλῆς τῶν Βουχάρων (πληθ. 200 χιλ.), καὶ τῆς Μωαμεθανικῆς θρησκείας, καταγίνονται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, πλὴν ὀλίγων τινῶν ὄντων νομάδων· ὁ δὲ Χάνης αὐτῶν πρὸ ἐνός αἰῶνος ἀνεγνώρισεν τὴν κυριαρχίαν τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Κίνας

πληθρόνων φόρον. — Πόλεις σημαντικαί, διὰ τῶν ὁποίων ἐνεργεῖται τὸ τῆς Σινικῆς ἐμπόριον μετὰ τῆς Εὐρώπης, εἶναι ἡ Τουρφάνη (κάτ: 30 χιλ:), ὅθεν διαβαίνουσιν αἱ ἐμπορικαὶ συνοδοί· καὶ ἡ Ἰαρκάνδη ἐπὶ τοῦ Ἰαρκάνδου ποτ: (κάτ: 80 χιλ:) βιομηχανοῦσα καὶ ἐμπορικῆ, φρουρομένη ὑπὸ τῶν Σινῶν.

458. Τὰ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Σινικῆς αὐτοκρατορίας ὑποτελεῖ κράτη·

Α'.) Πρὸς Δ: ἡ Τιβετία ἢ Θιβετία (μεταξὺ Τουρφανίας, Ἰνδοστανῆς καὶ Σινικῆς, καὶ τῆς ἀνεξαρτήτου Ταρταρίας) ἐπὶ τοῦ ἐκτεταμένου ὄροπεδίου τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐκτεινομένη· εἶναι εἰς ἕκ τῶν ὑψηλοτάτων τόπων τῆς ὑδρογείου σφαίρας, διότι ἡ ἐπιφάνεια τῶν κοιλάδων αὐτοῦ ἔχει ὕψος 8—10 χιλ: ποδῶν ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. ἔχει δὲ 75 χιλ: λευγῶν τετραγωνικῶν ἐπιφάνειαν καὶ ὄρη τὰ Ἰμαλαῖα (αὐτοῦ λεγόμενα ὄρη τῆς Θιβετίας Ἰμακοῦ τῶν ἀρχαίων), ὑψηλότερα καὶ χιονοσκεπέστα, ὅθεν πηγάζουσι καὶ οἱ ποταμοὶ Γάγγης καὶ Βουραμπούτρης. Ὁ τόπος εἶναι ὄρεινός, ὑγιερὸς καὶ ψυχρὸς, ἔχων πολλοὺς ποταμοὺς καὶ λίμνας ἐκτεταμένας. Οἱ κάτοικοι (ἐν ἑως δύο ἑκατομ:) τῆς Μογγολικῆς φυλῆς ὄντες, καταγίνονται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, ἔχοντες κατ' ἐξοχὴν ποίμνια πλατυούρων προβάτων, καὶ αἰγῶν τῶν Θιβετικῶν, τῶν ὁποίων τὸ ὑπὸ τὰς τρίχας φυόμενον χνούδιον δίδει τὰ λαχουρία σάλια. Πόλεις ἔχουσιν ὀλίγας καὶ θρησκείαν τὴν τοῦ Δαλαϊλάμα, ὅστις ἔχει καὶ κοσμικὴν ἐξουσίαν ὡς ὁ Πάππας (*). Λάσσα λέγεται ἡ πρωτεύουσα, διασημότερον ἔχουσα ναὸν τοῦ Δαλαϊλαμισμοῦ ἢ Χαμαμισμοῦ (188), δύο λύκεια, μίαν τυπογραφίαν, καὶ πλῆθος ἄλλων ναῶν καὶ μοναστηρίων εἰς τὰ περίξ. Ὁ Δαλαϊλάμας κατοικεῖ εἰς ἕν μάλιστα μοναστήριον, ἔχον δέκα χιλιάδας οἰκημάτων· ἐπεκτείνει δὲ τὴν ἐξουσίαν του καὶ εἰς τὴν λεγομένην Μικρὰν Θιβετίαν, κειμένην Β-Δ: τῆς Μεγάλης, λεπτόγειον καὶ ἄκρπον, ὀλίγην κριθὴν μόνον φέρουσαν. — Λάκκα ὀνομάζεται ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς, ἐκ 500 οἰκιῶν συνισταμένη

(*) Λάμας λέγουσι τοὺς ἱερεῖς, ὄντας ἀπίρους εἰς αὐτὸν τὸν τόπον· Δαλαϊλάμας δὲ λέγεται ὁ Μέγας Λάμας, εἰς τὸν ὁποῖον κατ' αὐτοὺς εἶναι ἐνσαρκωμένος ὁ θεὸς, γινόμενος ὁρατὸς ἐπὶ γῆς· ἐπεὶ δὲ πρεσβεύουσι καὶ δευτερεύοντες θεοὺς, τὸν πρῶτον αὐτῶν ὀνομάζουσι Σάκαν (ὅστις εἶναι ὁ Βούδας τῶν Ἰνδῶν καὶ ὁ Φωῆς τῶν Σινῶν) καὶ, πιστεύοντες καὶ τὴν μετεμψύχωσιν, δοξάζουσιν ὅτι καὶ αὐτὸς λαμβάνει μορφήν ἀνθρωπίνην, ὅθεν εἶναι καὶ ἐκεῖνου ἄλλος Λάμας δευτερεύων καὶ λεγόμενος Βογδολάμας. Οὗτοι δὲ οἱ ἀνώτατοι δύο Λάμαι συμμερίζονται τὴν ἐξουσίαν τοῦ τόπου καὶ διοικοῦσιν αὐτὸν ὡς κυριάρχαι ἀπόλυτοι. Οἱ Λάμαι μένουσιν ἄγαρτοι, ἔχουσι σκληραγωγίας καὶ νηστείας ζῶντες καὶ εἰς μοναστήρια.

καὶ ἐμπορευομένη τὰ λαχουρία, καθὼς καὶ ἡ Λάσσα, εἰς τὴν ὁποίαν συνέρχονται πολλαὶ συνοδαὶ ἐμπόρων.

Β'.) 459. Ἡ Βουτάνη πρὸς τὰ ὅρια τῆς Ἰνδικῆς εἶναι μεσημβρινώτερος τόπος καὶ εὐφορότερος τῆς Θιβητίας, φέρων ὀρύζιον, γεννήματα καὶ ὕψωρικὰ παντὸς εἶδους. Οἱ κάτοικοι ἔχουσι τὰ αὐτὰ ἕβη καὶ ἔθιμα, καὶ θρησκείαν μὲ τοὺς Θιβητιανούς, καὶ ἴδιον Μέγαν Λάμαν, τὸν ὁποῖον ὀνομάζουσι Δαρμολάμαν, ἀναγνωρίζοντα εἰς τὰ θρησκευτικὰ τὴν κυριότητα τοῦ Μεγάλου Λάμα τῆς Θιβητίας. Τασιζυδὸν ὀνομάζεται ἡ πρωτεύουσα, ἐν ἣ διαμένει ὁ Δαρμολάμας καὶ εἰς Ραζιάχης, ἡ πολιτικὸς ἄρχων· κατοικοῦσι δ' ἀμφότεροι οὗτοι εἰς ἐν παλάτιον, χρησιμεῦον ὡς φρούριον ἐνταύτῳ καὶ ὡς ναός. Καὶ ὅλοι δ' οἱ κατοικοῦντες εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν εἶναι οἱ ἀνώτατοι ὑπάλληλοι καὶ 1500 μοναχοί· οἱ δὲ Σί- ναι, ἂν καὶ ἔχωσιν ὑποτελῆ τὸν τόπον, δὲν διατηροῦσιν ἐκεῖ οὐδὲ φρουρὰν, οὐδὲ ἄλλον τινὰ ἄρχοντα πολιτικόν.

Γ'.) 460. Ἡ Κορέα πρὸς Μ: τῆς Μαντσιοῦρίας ἐκτεινομένη περιλαμβάνει ἕκτασιν ἕως 17 χιλ: τετραγωνικῶν λευγῶν, ἀλλ' εἶναι ὀλίγον ἐγνωσμένη εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, διότι εἰς κἀνένα ἐξ αὐτῶν δὲν εἶναι συγχωρημένον νὰ διαμένῃ ἐκεῖ, καὶ ὅστις ξένος κατὰ κακὴν τύχην ἐκπέσῃ εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, δὲν ἐξέρχεται πλέον. Λέγουσι δὲ ὅτι ἡ Κορέα εἶναι ὑποτελὴς συγχρόνως εἰς τὴν Σινικὴν καὶ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, καὶ οἱ κάτοικοι φαίνονται τῆς αὐτῆς καταγωγῆς μὲ τοὺς Μαντσιοῦριους, προσβεύοντες τὴν θρησκείαν τοῦ Φωῆ.

Δ'.) Νῆσοι τινὲς παρακείμεναι εἰς τὴν Σινικὴν εἰσὶν ὑποτελεῖς εἰς αὐτὴν (463)· ὡς κυριώτεραι δ' αὐτῶν ὀνομάζονται ἡ Αἰνάνη εἰς τὸν Τογκουτνιον κόλπον, καὶ ἡ ἔτι Β-Ἀνατολικώτερον Ταϊούανη ἢ Φορμόζα, ἔχουσα 3 χιλ: λευγ: τετρ: ἐπιφάνειαν. Ἀλλ' αἱ νῆσοι αὗται δὲν εἶναι καλῶς ἐγνωσμέναι ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων.

ΤΑΡΤΑΡΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ἢ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝΗ.

Ἐκτασις ἐπιφαν: 2,000,000 χιλιάμ: □ — πλ.θ. 7,000,000.

Μήκος Ἀν: μεταξύ 48° 36' καὶ 78°.

Πλάτος Β: μεταξύ 35° καὶ 54°.

461. Ἡ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΤΑΡΤΑΡΙΑ ἢ Τουρκεστάνη (ἀπὸ τῶν Τούρκων ὀνομαζομένη, καταγομένων αὐτῶθεν, ἢ Μεγάλῃ Βουχαρία κατ' ἀντιθέσιν τῆς Μικρᾶς Βουχαρίας ἢ Τουρφανίας (457 Γ') περιυρίζεται πρὸς Β: ἀπὸ τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσίαν, πρὸς Ἀν: ἀπὸ τὴν Σινικὴν Ταρταρίαν, πρὸς Δ: ἀπὸ τὴν Κασπίαν θάλασσαν, πρὸς Μ: ἀπὸ τὴν Περσίαν καὶ τὴν

(ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. ΚΟΚΚΩΝΗ.)

Αφγανιστανήν, περιλαμβάνουσα 88—89 χιλ. λευγῶν τετραγωνικῶν ἑκτασιν· ἔχει ὄρη ὑψηλά, κοιλάδας εὐφόρους, καὶ ἀπεράντους ἐρήμους, καὶ τὴν Ἀράλην λίμνην, 3,337 λευγῶν τετραγωνικῶν ἔχουσαν ἑκτασιν, καὶ δεχομένην τρεῖς τῶν μεγίστων ποταμῶν τοῦ τόπου, ὅστις φέρει γεννήματα, ὄρυζιον, λινάριον, παμβάκιον καὶ ὠραία ὀπωρικά. Οἱ κάτοικοι 5—7 ἑκατομ. συμποσούμενοι, εἶναι ὅλοι Ταρτάροι καὶ Μωαμεθανοὶ τὴν θρησκείαν, ὑποδιαιρούμενοι εἰς πολλὰ γένη καὶ εἰς τέσσαρας φυλάς κυρίως· ὅθεν καὶ ἡ χώρα διαίρεται εἰς τέσσαρα τμήματα, τῶν ὁποίων τὸ σημαντικώτερον εἶναι τὸ τῆς Μεγάλης Βουχαρίας. Ὀνομάζονται δὲ οἱ τῆς πρώτης καὶ ἐπικρατεστέρως φυλῆς Οὐσβέκοι, οἵτινες κατὰ τὸν Π' αἰῶνα ἤλθον ἀπὸ τὰς ὄχθας τοῦ Βόλγα, ὅλοι ὄντες μάχιμοι, σκηνίται καὶ πάντοτε ἐριπποὶ, ἔχοντες ὡς καλλίστην τροφήν τὸ κρέας τῶν ἵππων των. Οἱ τῆς Β' εἶναι οἱ Τοῦρκοι, ἐξ ὧν κατάγονται καὶ οἱ ἐν Εὐρώπῃ, μετὰξὺ τῆς Ἀράλης καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης κατοικοῦντες· οἱ Τουρκομάνοι (Τουρκομένιδες) εἶναι ἄλλη γενεὰ αὐτῶν. Οἱ τῆς Γ' λέγονται Κιργίσιοι, ὄντες νομάδες ἐπίσης καὶ ἄγριοι λησταί. Οἱ τῆς Δ' οἱ Βουχάριοι εἶναι οἱ πλέον πολιτισμένοι, κατοικοῦντες εἰς τὰς πόλεις, καὶ μετερχόμενοι τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Ἐκάστη δὲ φυλὴ ἔχει ἓνα Χάνην ἡγεμόνα, καὶ ὅλοι ἀναγνωρίζουσι τὸν Μέγαν Χάνην τῆς Βουχάρας, ὅστις ἐπονομάζεται Ἐμίρης ἢ ἡγεμῶν τῶν πιστῶν.— Πόλεις· Βουχάρα (κάτ. 70 χιλ.), διάσημος πόλις ἄλλοτε ἐν τῇ Ἀσίᾳ δια τὰ πολλὰ σχολεῖά της, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξήρχοντο οἱ πεπαιδευμένοι καὶ σοφοὶ τῶν Τοῦρκων, οἱ λεγόμενοι Μουλάδες· καὶ νῦν δὲ ὀνομαστὴ διὰ τὸ μὲ τὴν Ῥωσσίαν, Περσίαν καὶ τὴν Σινικὴν ἐμπόριόν της.— Σαμαρκάνδα (κάτ. 10 χιλ.), ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα τεχνουργεῖα μετὰξυ καὶ χαρτίου, καὶ ἐν σχολεῖον Μωαμεθανικόν. Αὕτῃ ἐχρημάτισεν ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ταμερλάνου κατὰ τὸ 1400.— Βάλκα (τὰ Βάκτρα τῶν ἀρχαίων κάτ. 5 χιλ.) λογιζέται ὡς ἡ ἀρχαιστάτη πόλις τῆς Οἰκουμένης.

Οὗτος εἶναι ὁ τόπος ὁ ὑπὸ τῶν παλαιῶν ὀνομαζόμενος ἢ ἐντὸς τοῦ ἱμαίου Σκυθία, κατοικούμενος ὑπὸ τῶν Μασαγετῶν, Σακῶν, Σογδιανῶν, Χορασμίων καὶ ἄλλων ἀρχαίων λαῶν. Ἐντεῦθεν δ' ἐξῆλθον οἱ Οὐνοὶ, οἱ Ἄλανοι, οἱ Τοῦρκοι, καὶ ἄλλοι μάχιμοὶ λαοὶ, οἱ ἐπελθόντες καὶ κατακτήσαντες πολλοὺς τόπους τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης. Αὐτῶν ἐξῆλθε καὶ ὁ δορυκτῆτωρ Ταμερλάνος περὶ τὰ τέλη τῆς 14' ἑκατοσταετηρίδος. Ἐκ τῶν Κιργισίων φυλαί τινες ἀνεγνώρισαν ἐσχάτως τὴν προσασίαν τῆς Ῥωσσίας, ἣτις ἀγωνίζεται νῦν διαδόσῃ μετὰξὺ αὐτῶν τῶν Βαρβάρων τῶν Χριστιανισμῶν.

ΧΩΡΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ.

ΙΑΠΟΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ ἢ ΙΑΠΟΝΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφαν: 500,000 χιλιάμ: □—Πληθ. 30 ἑκατομ.

Μήκος Ἀν: μεταξύ 127^ο καὶ 149^ο.

Πλάτος Β: μεταξύ 29^ο καὶ 50^ο.

462. Ἡ ἐπικράτεια αὕτη σύγκεται ἐκ πολλῶν νήσων κειμένων ἀντικρυ τῆς Χερσονήσου τῆς Κορέας καὶ τῆς Μαντσιουρίας (457 καὶ 460), ἐκ τῶν ὁποίων αἱ τρεῖς εἶναι αἱ μεγαλήτεραι, ἔχουσαι ἑκτασιν 19,500 λευγῶν τετραγωνικῶν, ἡ Νιφὼν, ἡ Σικόφη καὶ ἡ Κιουσιῶ.

Κατὰ τὸ 1542 οἱ Εὐρωπαῖοι περιῆλθον μόνον αὐτὰς τὰς νήσους, διότι καὶ αὐτοῦ ἡ εἴσοδος αὐτῶν εἶναι ἀπηγορευμένη αὐστηρότερον ἢ εἰς τὴν Σινικήν, ὅθεν ἀγνοεῖται ἡ ἀκριβὴς κατάστασις τοῦ τόπου. Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ Ἰάπωνες κατάγονται ἐξ ἀποίκων Σινῶν, τοὺς ὁποίους νῦν ὑπερβαίνουσι εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν, καὶ τὴν τέχνην τοῦ πολέμου. Ὁ τόπος, ἂν καὶ οὐχὶ πολλὰ εὐφορος διὰ τὸ θρεῖνδν αὐτοῦ καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ κάθυρον κλίμα του, φαίνεται ὅμως κάλλιστα καλλιεργημένος διὰ τὴν φιλοπονίαν τῶν κατοίκων, διαρρέομενος καὶ ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν συγκοινωνούντων διὰ διωρύγων. Ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, κασσιτέρου καὶ πολυτίμων λίθων, καὶ φέρει ὅσα σχεδὸν καὶ ἡ Σινική. Ἡ ἐπιμέλεια τῆς γεωργίας ἡλάττωσε πολὺ τὰ ἄγρια ζῶα, καὶ ἐκ τῶν ἡμέρων δὲ τρέφονται μόνον ἵπποι ὀλίγοι καὶ πλῆθος βοῶν. Ἡ κυρία τροφή τῶν Ἰαπόνων εἶναι ὀρύζιον καὶ ὀψάρια· θρησκείαν δ' ἔχουσι τὴν τοῦ Βούδδα καὶ τὴν τοῦ Σίντου (αὕτη εἶναι εἶδος τροποποιημένου Δαλαΐλαμισμού). Ὁ ἀρχηγὸς τῆς τελευταίας ταύτης θρησκείας, λεγόμενός Δαίρης, εἶχε πραγματικῶς καὶ τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν· ἀλλὰ περὶ τὸν 15^{ον} αἰῶνα, ὁ ὑπ' ἐκεῖνον πολιτικὸς ἄρχων, ὀνομαζόμενος Κοῦθος, ἀφῆρπασε τὴν ἐξουσίαν ὅλην καὶ περιώρισεν ἐκεῖνον εἰς μόνα τὰ Πνευματικά. Ἐκτοτε ὁ Δαίρης κατοικεῖ κεκλεισμένος εἰς τὸ παλάτιόν του εἰς Μιάκον, ἀόρατός εἰς τὸν λαόν, καὶ λατρευόμενος ὑπ' αὐτοῦ ὡς θεός· ὁ δὲ Κοῦθος διατρέθει εἰς τὴν Ἰεδῶ, μετερχόμενος δεσποτικῶς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν. Περὶ τὸ 1542 εἰσῆχθη καὶ ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὴν Ἰαπωνίαν ὑπὸ τῶν Πορτογάλλων, λαθόντων καὶ χώρας εἰς ἀποικισμὸν, καὶ πολλοὶ ἡγεμόνες ἔγειναν χριστιανοί, ἀλλὰ περὶ τὸ 1597 ἤρχισεν ὁ καταδιωγμὸς τῶν Χριστιανῶν μέχρι τοῦ 1638, ὅτε πόλεμοι ἐμφύλιοι καὶ ἀνήκουστοι σκληρότητες κατέστρεψαν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν. Ἐκτοτε δὲ εἶναι φρικτὴ ἡ ξενηλασία ἢ κατὰ τῶν Εὐρωπαϊῶν μόνον δὲ αἱ Ὀλλανδοί, μὲ δύο ἢ τρία πλοῖα κατ' ἔτος, ἔχουσι τὴν ἄδειαν νὰ ἐλλιμενίζωνται εἰς Ναγκασάκη πρὸς ἐμπορίαν. Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι φαίνονται ὅτι ἔχουσι πολλὰ ἡράσιστα, καὶ ἡ περικυκλοῦσα αὐτὰς θάλασσα εἶναι ἡ ἐπικινδυνωθεστάτη πασῶν τῶν θαλασσῶν διὰ τὰς ἐν αὐτῇ συμβαινούσας πυκνὰς δολίχλας καὶ τοὺς συνεχεῖς τυφῶνας καὶ λαίλαττας.

Πόλεις.—Ἰεδῶ εἰς τὴν Νιφὼνα, εἶναι ἡ μεγίστη καὶ ὠραιότατη τῶν Ἀσιατικῶν πόλεων, ἔχουσα περὶ τὰς 7 λεύγ: περίμετρον καὶ 1 καὶ $\frac{2}{3}$ ἑκατομ. κατοίκων· εἰς αὐτὴν ἐδρεύει ὁ Κοῦθος ἢ Ἀυτοκράτωρ, οἱ μεγιστάνες καὶ οἱ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν, οἵτινες ἀναχωροῦντες ἐξ αὐτῆς

εἶναι ὑπόχρεοι ν' ἀφίνωσι τὰ τέκνα των ὡς ὁμήρου. Ἐπαθε δ' ἡ πόλις αὕτη δεινῶς ὑπὸ σεισμοῦ φοβεροῦ, συμβάντος τὴν 11 Νοεμβρ. 1855; ὅτε 54 ναοί, 100 χιλ. οἰκων, καὶ 30 χιλ. καπ: καταστράφησαν, πολλῶν καταπεσόντων οἰκων ἢ καταποθέντων ὑπὸ τῆς γῆς, διανοιχθεῖσης εἰς διάφορα μέρη—Μίικον (κάτ. 500 χιλ.), ἀρχαία πρωτεύουσα καὶ ἡ νῦν ἔδρα τοῦ Δαίρη, καὶ ἡ ἑστία τῆς φιλολογίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν τῶν ἐν Ἰαπωνίᾳ. Ἡ ἐπαρχία, εἰς ἣν ἀνήκει αὕτη ἡ πόλις, εἶναι ἀφημένη ὡς ψέμμα εἰς τὸν Δαίρη. — Ναγκασάκη εἰς τὴν νῆσον Κιουσιῶ, ὅπου οἱ Ὀλλανδοὶ καὶ οἱ Σῖναι ἔχουσι τὴν ἄδειαν νὰ ἐλλιμενίζωνται πρὸς ἐμπορεῖαν.—Ἡ Σικόφη, νῆσος Β-Ἀν. τῆς ἀνωτέρω, ἐπίσης κατοικημένη καὶ καλλιεργημένη, δὲν ἐπατήθη ποτὲ ὑπὸ Εὐρωπαίων.

463. Πρὸς Β. τῆς Νιρόνος εἶναι τὸ ἀρχιπέλαγος τῆς Ἰεσσούς, συγκείμενον ἅ ὑπὸ δύο μεγάλων νήσων, ἐξ ὧν ἡ μὲν λέγεται Ἰεσσῶ, ἔχουσα πολλὰ ἡραίστεια· ἡ δὲ Τσιόκα ἢ Σεγαλιανή, χωριζομένη ἀπὸ τὴν Μαντσιουρίαν διὰ τοῦ πόρου ἢ τοῦ πορθμοῦ τῆς Ταρταρίας. Αὗται δὲ μετ' ἄλλων πέριξ μικροτέρων, ὑπόκεινται εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, κατοικοῦμεναι ὑπὸ τῶν Ἀίνων, λαοῦ ἀγνώστου· ἅ ὑπὸ σειρᾶς μικροτέρων νήσων, αἵτινες μετὰ τῶν Κουρίλων (424) κλείουσι πρὸς Ἀν. τὴν θάλασσαν τῆς Ὠχότσικας ἢ Καμισιατίας.

ΚΕΦΑΛ. Γ.

ΑΦΡΙΚΗ.

Ἐκτασις ἐπιφανείας 30,000,000 χιλιάμετρα □ τετραγωνικά.
Πληθυσμὸς 90,000,000.

464. Ἡ ΑΦΡΙΚΗ (Λιβύη τῶν ἀρχαίων) εἶναι ἡ δευτέρα Ἡπειρος τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου κατὰ τὸ μέγεθος, ἐνουμένη μετὰ τῆς Ἀσίας διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζου. Περιορίζεται δὲ, πρὸς Β: μὲν διαβρεχομένη ὑπὸ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, σχηματιζούσης ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς τὸν κόλπον τῆς Σίδρας (μεγάλῃν Σύρτιν τῶν ἀρχαίων) καὶ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρου (Ἡρακλείων στηλῶν)· πρὸς Δ: δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, σχηματιζόντος τὸν ἐκτεταμένον κόλπον τῆς Γουίνεας· πρὸς Ἀν: δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, σχηματιζόντος μεταξὺ τῆς ἠπείρου καὶ τῆς Μαδαγασκάρης νήσου τὸν πορθμὸν τῆς Μοζαμβικῆς· πρὸς δὲ τὸ Β-Ἀν: τέλος περιορίζεται ὑπὸ τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου (ἢ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης), τοῦ ὁποῦ ἡ εἰσόδος πλατεῖα $8\frac{1}{2}$ λευγῶν λέγεται πορθμὸς τοῦ Βαβελμανδέλου. Εἰς τὸ τέλος δ' αὐτοῦ τοῦ κόλπου πρὸς Β: εἶναι ὁ Ἰσθμὸς

τοῦ Σουέζου, ἔχοντος πλάτος 25 λευγῶν. Ἡ ἔκτασις τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς τῆς ἠπείρου λογιζέται εἰς 1,480,000 λεύγ: τετραγ: περιλαμβανομένων καὶ τῶν παρακειμένων νήσων διὰ 1,510,000 λεύγ: τετρ: ὁ δὲ πληθυσμὸς εἰς 90 ἑκατομμύρια.

465. Τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κόσμου, ὀλικῶς θεωρούμενον, μᾶς παρουσιάζεται ὡς μία ἐκτεταμένη ἔρημος, φλογίζομένη ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἐξωτινῶν ὀλίγων εὐκάρπων τόπων κατ' ἐξοχὴν κειμένων εἰς τὰ παράλια. Ἐν ᾧ δὲ εἶναι 1800 λευγῶν τὸ μῆκος καὶ 1650 τὸ πλάτος, δὲν ἔχει πολλοὺς μακρορρόους ποταμούς. Ἀλλαχοῦ ἐλαλήσαμεν περὶ τῶν ἀκρωτηρίων αὐτῆς τῆς ἠπείρου (117), περὶ τῶν ὀρέων (146) καὶ περὶ τῶν ποταμῶν τῆς (175), ὅλων σχεδὸν ὑποκειμένων εἰς τὰς περιοδικὰς πλημμύρας (134). Τέμνεται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἰς δύο μέρη σχεδὸν ἴσα ὡς πρὸς τὸ πλάτος· διότι πρὸς μὲν Β: ἐκτείνεται ἕως τὴν 37 μοίραν· πρὸς δὲ Ν: ἕως εἰς τὴν 35°.

466. Πολλοὶ τῶν νεωτέρων περιηγητῶν ἠγωνίσθησαν νὰ γνωρίσωσι τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἠπείρου αὐτῆς, καὶ μ' ὅλα ταῦτα μόνον τὰ παράλια γνωρίζονται ἀκριβῶς· περὶ δὲ τῶν μετογείων τόπων, περὶ τῆς διευθύνσεως τῶν ὀρέων καὶ τοῦ ἔξου τῶν ποταμῶν περιορίζονται οἱ Γεωγράφοι εἰς πληροφορίας ἀδεσπότους, πολλὰκις δὲ ἢ εἰς ἀπλοῦς συμπερασμούς. Εἰς τὰ παράλια γίνεται ἰκανὸν ἐμπόριον· οἱ ποταμοὶ καταβιβάθουσιν ἄφθονα ψήγματα χρυσοῦ· τὰ δὲ μεταλλεῖα ἢ εἶναι ἄγνωστα ἢ κακῶς καὶ ἀτελῶς ἐξορύσσονται. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εὐρίσκονται ἀπέραντοι ἔρημοι, ἢ ὠκεανοί, οὕτως εἰπεῖν, πεπορακτωμένης ἄμμο, κινεμένης ὑπὸ τῶν ἀνέμων, διεσπαρμένα ἐκ Αὐάσεις εὐφόρους· ὥστε τὸ ἔδαφος αὐτῆς τῆς ἠπείρου παρουσιάζει τόπους ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτους ὡς πρὸς τὴν εὐφορίαν καὶ ἀφορίαν. Εἰς τοὺς γεωργησίμους τόπους ἢ βλάστησις ἐμφαίνει ἀκμὴν καὶ ἀφθονίαν τῶ ἔντι παράδοξον· φύονται δὲ εἰς αὐτοὺς τὰ φυτὰ τὰ μεταξὺ τῶν τροπικῶν, οἷον φοινίκων διάφορα εἶδη, τὸ κοῦκκι ἢ κοκκόδενδρον, ἢ καφέα, τὸ σακχαροκάλαμον, ἢ κασία, ἢ σινამικὴ, ἢ συκία, ὀρύζιον, σῖτος καὶ ἀραβόσιτος, καὶ πολλὰ δένδρα κομμιοφόρα. Εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους ἀπαντᾷ τίς καὶ ὅλα τὰ ζῶα τοῦ παλαιοῦ κόσμου· εἰς δὲ τὰς ἐρήμους ἐνδιατρίβουσι πάμπολλα ἀγρίων ζῶων εἶδη, ἐξ ὧν τὰ μὲν εἶναι θηριωδέστατα, οἷον ὁ Λέων, ὁ Πάνθηρ, ἢ Ἰαίνα, ὁ Ἰνδόνερκος, ἢ Τίγρις καὶ πολλοὶ Ὄφεις· τὰ δὲ, τιχασσοτέρας φύσεως, οἷον ὁ Ζέβρας, ἢ Ὀνος βαβδωτός, ὁ Ἴπποπόταμος, ἢ Καμηλοπάρδαλις, ὁ Ἐλέφας, ὧν μικρότερος ἀπὸ τὸν τῆς Ἀσίας, ἢ Ἀντιλόπη καὶ ἢ Γαζέλλα. Μεταξὺ δὲ τῶν πτηνῶν περιεργότερα εἶναι ἢ Στρουθοκάμηλος, Ψιττακῶν τινα εἶδη, ὁ Ἴβις καὶ ὁ φοινικέπτερος Ἐρωδιός.

467. Οἱ δὲ κάτοικοι ἀνήκουσιν εἰς πολλὰ γένη ἢ φυλάς διακρινόμενας ἀπ' ἀλλήλων, ἐξ ὧν αἱ κυριώτεραι εἶναι ἢ τῶν Βερβέρων, εἰς ὅλην τὴν Ἀραβίαν καὶ Αἴγυπτον εὐρισκομένων· ἢ τῶν Ἀβυσσινῶν, τῶν Νουβίων καὶ τῶν Κοπτῶν, κατοικούντων τὴν Ἀβυσσινίαν, Νουβίαν, καὶ Αἴγυπτον· οὗτοι ὅλοι οἱ λαοὶ εἶναι γένη τῶν Βερβέρων καὶ τῆς Καυκασίας φυλῆς (182), διάφορα ἀπὸ τοὺς ἐπελθόντας κατακτητὰς τοῦ τό-

που Άραβας. Οί Νίγηρες ἢ Νέγροι εἶναι ἄλλης φυλῆς τῆς Αἰθιοπικῆς, μεταξύ τῶν ὁποίων οἱ Κάφροι καὶ οἱ Ὀπτεντόται ἔχουσιν ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά. Αὕτη δὲ ἡ φυλὴ ὅλη εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐκδοτος εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Φετισμοῦ (188), κατοικοῦσα πρὸς Μ: τῆς μεγάλης ἐρήμου καὶ περὶ τὸ Εὐέλπες ἀκρωτήριον. Οἱ δὲ τῆς ἄλλης φυλῆς λαοὶ, πρεσβεύοντες τὴν Χριστιανικὴν ἢ τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν, εἰσὶν οἱ πλέον πολιτισμένοι, τὰ βόρεια τῆς Ἠπείρου κατοικοῦντες. Οἱ δὲ Άραβες εἶναι συνήθως οἱ δυνάσται τῆς ἐρήμου σκηνῆται, ὡς ποιμένες ἢ λησταὶ περιπλανώμενοι· ὀνομάζονται δὲ οὗτοι Βεδουῖνοι πρὸς διάκρισιν τῶν διαμενόντων εἰς τὰς πόλεις καὶ χωρία Ἀράβων, λεγομένων καὶ τούτων Φελλάχων. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ διάφορα ἔθνη Εὐρωπαϊκὰ ἀπὸ πολλοῦ συνέστησαν ἀποικίας καὶ καταστήματα πρὸς ἐμπορίαν καὶ κατοχὴν τοῦ τόπου.

§. Α'. ΧΩΡΑΙ ἈΝΑΤΟΛΙΚΑὶ ΚΑὶ ΒΟΡΕΙΑΙ.

Αἴγυπτος

Ἐκτασις ἐπιφαν: 474,000 χιλιάμ: □—Πληθ. 3,000,000.

Μῆκος Ἀν: μεταξύ 21° 43' καὶ 33° 15'.

Πλάτος Β: μεταξύ 23° 30' καὶ 31° 40'.

468. Ἡ Αἴγυπτος, περιοριζομένη ὑπὸ τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τῆς Νουβίας καὶ τῆς Αἰθιοπικῆς ἐρήμου, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Νεῖλου ἀπὸ Μ: πρὸς Β: (238), ὅστις νῦν σχηματίζει δύο πρωτίστους βραχίονας, ἀντὶ ἑπτὰ, τοὺς ὁποίους εἶχε τὸν παλαιὸν καιρὸν. Εἰσὶ δὲ οὗτοι: ὁ τῆς Ροσσέτης (στόμα βολβίτινον) καὶ ὁ τῆς Δαμινιάτης (στόμα φατικόν). Εἰς τὰ παράλια εἶναι ἡ λίμνη Μαρουῦτη (Μαρεῶτις) καὶ ἡ τοῦ Μοίριδος, Κερουῖν ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων νῦν λεγομένη· ἡ δὲ Μαντλέχη ἔγεινε περὶ τὸν 5' αἰῶνα.

Οἱ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου, περὶ τὰ 3 ἑκατομ: συμποσούμενοι, ἀνήκουσιν εἰς τέσσαρα γένη· α) Οἱ Κόπται, καταγόμενοι ἀπὸ τοὺς παλαιούς Αἰγυπτίους, λαλοῦσιν ἀκόμη τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων τῶν διεσθαρμένην, καὶ πρεσβεύουσι τὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δόγματα, ποιμαινόμενοι ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας (190). β) Οἱ Άραβες· γ) Οἱ Μαμελοῦκοι, καὶ δ) Οἱ Τοῦρκοι, ὄντες ὀλιγαριθμότεροι ὡς πρὸς τοὺς τῶν ἄλλων γενῶν.

Ἡ δὲ φυσικὴ σύστασις τῆς Αἰγύπτου, διαιρουμένης εἰς Ἄνω καὶ Κάτω Αἴγυπτον, δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχε τὸν παλαιὸν καιρὸν (238). Ὁ τόπος οὗτος καὶ τὴν σήμερον γίνεται γόνιμος καὶ εὐφορος ἀπὸ τὴν

τοῦ Νείλου ἀνάβασιν ἡ ἀφορία ἀρχίζει ἐκείθεν ὅπου τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ δὲν δύνανται ν' ἀναβῶσι, διότι δὲν βρέχει σχεδὸν ποτὲ εἰς τὴν Ἄνω Αἴγυπτον, καὶ πολλὰ σπανίως εἰς τὴν Κάτω. Εὐφορεῖ δ' ὁ τόπος γεννήματα παντὸς εἶδους καὶ ὄσπρια ἀφθονα, ὀρύζιον, λινάριον, παμβάκιον, σιναμικὴν, κνήκον (ζαφοράν) καὶ σακχαροκάλαμον· ἐκ δὲ τῶν δένδρων φοίνικας, τῶν ὁποίων ὁ μὲν καρπὸς χρησιμεύει εἰς τροφήν, τὸ ξύλον δὲ εἰς οἰκοδομήν καὶ εἰς κατασκευὴν κλωθῶν, καθὼς καὶ τὰ φύλλα εἰς πλέξιμον ψιαθῶν, σπυρίδων, σχοινίων κλπ. Ἐκ δὲ τῶν κτηνῶν οἱ κάτοικοι τρέφουσι βόας πρὸς τὴν γεωργίαν, καὶ βουβάλων ἀγέλας, τῶν ὁποίων τὸ γάλα καὶ τὸ κρέας τρώγουσι, καὶ αἰγας περιφήμους, καὶ πρόβατα, καὶ ἵππους, καὶ καμήλους, καὶ δρομάδας ἢ γοργοκαμήλους, καὶ ὄνους, καὶ πλῆθος ὀρνίθων καὶ περιστερῶν· ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων ὁ ἵπποπόταμος καὶ ὁ Κροκόδειλος εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἄνω Αἴγυπτον. ἔχει δ' ὁ τόπος καὶ λατομεῖα περίφημα μαρμάρου καὶ γρανίτου, ἐξ ὧν ἐξεκόπτοντο οἱ μονόλιθοι ἐκεῖνοι καὶ γιγαντιαῖοι ὀβελίσκοι, καὶ ἄλλο ὄρυκτὸν τὸ λεγόμενον Νάτρον (ἢ ἀνθρακωτὴν Σόδαν) χρησιμεῖον εἰς κατασκευὴν τοῦ σαπῶνιου καὶ τοῦ ὑέλου. Ἡ Αἴγυπτος ὑπόκειται ὑπὸ τὴν δεσποτεῖαν τοῦ Σουλτάνου τῶν Τούρκων, ὑπὸ ἐνὸς Ἀντιβασιλέως διοικουμένη.

Αἱ δὲ ἀξιολογώτεραι πόλεις τῆς Αἰγύπτου εἰσὶν αἱ ἑξῆς.—Ἀλεξάνδρεια, εἰς τὴν Κάτω Αἴγυπτον (241), μικρὸν τι μέρος τῆς ἀρχαίας πόλεως κατέχουσα, ἐχρημάτισε πολὺν χρόνον τὸ διαμετακομιστικὸν ἐμπορεῖον τῆς Ἀνατολῆς μὲ τὴν Δύσιν· καὶ νῦν ἔτι διατηρεῖται ὡς τοιοῦτον, ἔχουσα δύο λιμένας, καὶ διώρυγα διὰ τοῦ Νείλου κοινωνοῦσαν μὲ τὸ Κάϊρον. Ἰπῆρξε δὲ καὶ καθέδρα τοῦ τῶν Πτολεμαίων βασιλείου καὶ ἐστία τῶν γραμμάτων ἐπὶ τῶν λεγομένων Ἀλεξανδρινῶν. Ὁ λεγόμενος ὀβελίσκος τῆς Κλεοπάτρας καὶ ὁ κίον ἢ στήλη τοῦ Πομπήτου διασώζονται ἀκόμη ἕως σήμερον (κάτ: 40 χιλ:).—Ροσσέτη (κάτ: 15 χιλ:), εἰς ἓν τῶν στομάτων τοῦ Νείλου.—Δαμιάτιον εἰς τὸν Ἄν: βραχίονα τοῦ ποταμοῦ (κάτ: 20 χιλ:).—Κάϊρον $\frac{1}{2}$ λεύγης ἀπὸ τῆς Ἄν: ὄχθης τοῦ Νείλου κείμενον εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις, ἀλλὰ κακῶς κτισμένη μὲ στενοὺς, λοξοὺς καὶ ἀκαθάρτους δρόμους. Ὁ Μεχμεταλῆς ἀνήγειρε πολλὰ δημόσια καταστήματα κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν τρόπον, καὶ σχολεῖα στρατιωτικῆς καὶ ἰατρικῆς ἐσύστησεν· ἡ πόλις διαιρεῖται εἰς 53 ἐνορίας· ἔχει πύλας 71, τζαμιά 300, λουτρὰ 45, παλάτια, σχολεῖα, βιβλιοθήκην καὶ 260—300 χιλ: κατ: οἰτίνες εἶναι Τούρκοι, Ἀραβες, καὶ Κόπται, ὀλίγοι δὲ Χριστιανοί, Φράγ-

κοι και Ἕλληνες, και Ἰουδαῖοι ἐμπορευόμενοι. — Ἀπέναντι τοῦ Καίρου κείται ἡ νῆσος Ρουδάχ, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶναι τὸ Νειλομέτριον, ἦτοι μία στήλη ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, δι' ἧς μετρεῖται ἡ περιοδικὴ ἀνάβασις τῶν ὑδάτων τοῦ Νείλου· και αἱ πυραμίδες δὲ τῆς Γκιζέχ πλησίον τοῦ Καίρου κείνται, ἐξ ὧν ἡ ὑψηλότερα ἔχει 240 ποδ: ὕψος. — Σιούθ (Λυκόπολις), ὅθεν ἀναχωροῦσιν αἱ ἀπερχόμενοι εἰς Νιγηριαν συνοδία (κερδάνια). — Γιργή, πρωτεύουσα τῆς Ἄνω Αἰγύπτου. — Κοσεῖρ, λιμὴν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὅπου ἀποβιβάζονται αἱ πραγματεῖαι αἱ εἰς τὴν Κεφτ (Κοπτὸν) ἐπὶ τοῦ Νείλου μετακομιζόμεναι. — Λουξορ και Καρνάκ, χωρία ἐπὶ τῆς τοποθεσίας τῶν παλαιῶν Θεῶν κτισμένα. — Δένδαρα (Τέντυρις), ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπωνομάσθη ὁ εἰς Παρισίους μετακομισθεὶς Ζωδιακὸς (τοῦ Δενδαράχ), περιέρχον μνημεῖον τῆς τῶν Αἰγυπτίων ἀστρονομίας και γλυπτικῆς. — Ἐδφοῦ (Ἀπολλωνόπολις μικρά) και Ἐσὲ (Ἀητόπολις), ὀνομασταὶ διὰ τὰ μεγαλοπρεπῆ των ἀρχαία ἐρείπια. — Ἀσσουάν (Συήνη), ὀλίγον ἀπέχουσα τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου, και ὄχι πολλὸ μακρὰν ἀπὸ τοὺς καταρράκτας τοῦ Νείλου (180). Αὐτοῦ πλησίον ὑπάρχει και ἡ ἐλεφαντίνη νῆσος, ἡ σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Νείλου, και ἔχουσα μῆκος 4 χιλ: ποδ: και πλάτος 2,400. — Σουέζ, ἐπὶ τοῦ ὀμίονου Ἰσθμοῦ (τοῦ ἐνόνοτος τὴν Ἀφρικὴν μὲ τὴν Ἀσίαν), λιμὴν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης (κάτ: 1 χιλ:), ὅθεν οἱ Ἄγγλοι δι' ἀτμοπλοίων ἀνταποκρίνονται μὲ τὴν Καλκούταν. Τούτου τοῦ Ἰσθμοῦ μελετᾶται νῦν ἡ διόρυξις, ὅπως κοινωγήσῃ ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα μετὰ τῆς Μεσογείου πρὸς εὐκολίαν τοῦ μετὰ τῶν Ἰνδιῶν ἐμπορίου. Βευστήθη δὲ νεωστὶ και σιδηρόδρομος ἀπὸ τῆς πόλεως Σουέζ μέχρι Καίρου.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Ἡ Αἴγυπτος, ἀρχαιότατα πολιτισθεῖσα και εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδι μεταδῶσα τὰ πρῶτα τῶν τεχνῶν και ἐπιστημῶν σπέρματα, ἐξεθρβωρῶθη ἀλληλοδιαδόχως ὑποδουλουμένη ὑπὸ ξένων ἐθνῶν. Μετὰ τὴν ἀλληλοδιάδοχον κατάκτησιν τῶν Ἑλλήνων και Ῥωμαίων ἀπεσπάσθη κατὰ τὸν Ζ' αἰῶνα μ. Χ. ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν ὑπὸ τῶν Ἀράβων, οὔτινες κατέκαυσαν και τὴν ἐν Ἀλεξανδρείῃ βιβλιοθήκην, τὸ πολυτιμώτατον ταμιεῖον τῆς τῶν ἀρχαίων σοφίας. Περὶ δὲ τὸ 1250 ἐξουσιάσθη ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ τάγματος τῶν Μамελοῦκων, ἃ ὑπετάχθη κατὰ τὸ 1517 εἰς τὴν κυριότητα τῶν Τούρκων, ἧτις προσκαίρως διαταράχθη ὑπὸ τῶν Γάλλων κατὰ τὸ 1798· ἀλλὰ τῇ συνεργείᾳ τῆς Ἀγγλίας ἀπεδόθη μετὰ τετραετίας αὐτῆς εἰς τὴν Τουρκίαν ὁ τόπος, κατασπαράσσόμενος ὑπὸ τῶν Μамελοῦκων. Τούτους δ' ἐξηράνισε περὶ τὸ 1811 ὁ Ἀντιβασιλεὺς Μεχμεταλῆς, ὅστις ἔκτισε ἐφ' αὐτῆς καταγινόμενος εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς διοικήσεως και τὴν προαγωγὴν τῆς βιομηχανίας, μεταρρυθμίσας τὰ πάντα και τὸν στρατὸν τῆς ξηρᾶς και θαλάσσης, και κατασταθεῖς πραγματικῶς ἰσχυρότερος τοῦ Σουλτάνου, διαμένων ὁμως εἰς αὐτὸν ὑποτελής· διέφησε δὲ τὸν τόπον ὡς ἀπεριόριστος κυριάρχης μέχρι τοῦ 1848 καταβαρυνθεὶς ὑπὸ ἀσθενείας και ὑπὸ τοῦ γήρατος. Εἰς τῶν υἱῶν του ἀεγνωρίσθη διάδοχος αὐτοῦ ἀποθανόντος τὸν Ἰουλίον τοῦ 1849, ἃ ἔκτισε κατέστη ἡ Σατραπεία αὕτη διαδοχικῆ εἰς τὴν αὐτὴν γενεάν.

ΝΟΥΒΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφ: 1,200,000 χιλιάμ: □ — Πληθ. 2,000,000.

Μήκος Ἀν: μεταξύ 25° 30' καὶ 27°.

Πλάτος μεταξύ 10° καὶ 24° 20'.

469. Ἡ ΝΟΥΒΙΑ, πρὸς Ν: τῆς Αἰγύπτου παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἐκτεινομένη, διαρρέεται καὶ αὐτὴ ὑπὸ τοῦ Νείλου, καὶ δὲν εἶναι ἄλλο, κυρίως εἰπεῖν, καθὼς καὶ ἐκεῖνη, εἰμὴ ἡ κοιλάς αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ. ἐκεῖ αὐξάνεται ὁ Νεῖλος, δεχόμενος τὴν Βαρχελαβουὰδ, ἢ Ἄσπρον ποταμόν, ὅστις νομίζεται ὅτι εἶναι ὁ Νεῖλος, καὶ ἕτερον τὸν Τακατζέν. Ὁ τόπος εἶναι εὐφορος μόνον εἰς τὰς ὑπὸ τῶν ποταμῶν διαρρέομενας κοιλάδας· ὁ δὲ λοιπὸς εἶναι ἡ ἔρημος ἀμμώδης, ἢ βράχοι ξηροὶ καὶ ἀγονοὶ. Διαιρεῖται δ' εἰς 4 τμήματα. — Τὸ α') εἶναι ἡ Νουβία ἡ Τουρκικὴ πρωτεύουσα ἡ Δεῖρη. — β') τὸ βασίλειον τοῦ Δογγολάχου, ἐν τῷ κέντρῳ κείμενον καὶ ἔχον ὁμώνυμον πρωτεύουσαν. — γ') τὸ βασίλειον τῆς Σεναχάρης πρὸς Μ: ἔχον πρωτεύουσαν ὁμώνυμον παρὰ τὸν Νεῖλον μὲ 9 χιλ: κατ. — δ') πρὸς Ἀν: ἡ χώρα τῶν Βετζάιων, βαρβάρων λαῶν τρωγλωδιτικῶν. Ἐξάγονται δ' ἐκ τῆς Νουβίας χρυσός, ἔβενος, ἐλεφαντόστεα καὶ φοίνικες· θρησκεία δ' ἐπικρατεῖ ἡ Μωαμεθανικὴ· εὐρίσκονται δὲ καὶ ὀλίγοι Χριστιανοὶ καὶ Εἰδωλολάτραι. Εἰς τὴν Νουβίαν, οὖσαν μέρος τῆς Ἀρχαίας Αἰθιοπίας, εὐρίσκεται καὶ ἡ περίφημος τῶν ἀρχαίων Μερῶη, συνισταμένη ἐκ τοῦ Ἄσπρου ποταμοῦ καὶ ἄλλων συμβαλλόντων μὲ τὸν Νεῖλον. — Ὁ Μεχμεταλῆς, καταδιώκων τοὺς Μωαμελούκους, καταφυγόντας εἰς τὴν Νουβίαν κατὰ τὸ 1812, ἐκυρίευσεν τοῦ ὁμοῦ τόπου πολέμων·μέχρι τοῦ 1828.

ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφ: 780,000 χιλιάμ: □ — Πληθ. 4,000,000.

Μήκος Ἀν: μεταξύ 32° καὶ 41°.

Πλάτος Β: μεταξύ 7° καὶ 16° 40'.

470. Ἡ ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ κεῖται Ν-Ἀν: τῆς Νουβίας παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἐκτεινομένη. Εἰς αὐτὴν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰς πηγὰς του, διερχόμενος καὶ τὴν λίμνην Δαμβαίαν. Οἱ κάτοικοι πρεσβεύουσι κοινῶς τὸν χριστιανισμόν, ἀλλὰ μεμιγμένον μὲ πολλὰς Ἰουδαϊκὰς τελετάς. Ὁ δὲ τόπος διαιρεῖται εἰς πολλὰ κράτη ἢ βασίλεια ἀναστατονόμενα συγγάκεις ὑπὸ τῶν πλησιοχώρων βαρβάρων. Εἶναι δὲ τὰ ἐξῆς. — 1) Τὸ Τιγραϊὸν βασίλειον Β-Ἀν: ἔχον πρωτεύουσαν τὴν Ἀνταλόβην μὲ 10 χιλ: κατοίκων, καὶ Ἀδούαν μὲ 8 χιλ: ἀρχαίαν πρωτεύουσαν. Αὐτοῦ πλησίον εἰ-

ρίσκονται καὶ τὰ ἐρείπια τῆς Ἄξου, πρωτεύουσας ἄλλοτε ὅλης τῆς Ἄβυσσινίας. — 2) Τὸ βασίλειον τῆς Ἀμβάρας ἢ Γονδάρης, πρωτεύουσα Γονδάρης, ἔχουσα νῦν 6 χιλ: κατ. Οἱ δὲ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐπικρατειῶν ὄρεινοι τόποι κατοικοῦνται ὑπὸ Ἰουδαίων, οἵτινες κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἰουδαίας ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορος κατέφυγον αὐτοῦ, ὀνομαζόμενοι Φαλάσχει, ἦγον ἐξόριστοι. — 3) Αἱ ἐπαρχίαι τῆς Σχάας καὶ Ἰφάτης, αἱ μεσημβρινώταται τῆς Ἄβυσσινίας, κατοικοῦνται ἀπὸ τοὺς Γάλλας, θηριώδεις βαρβάρους, ἐπελθόντας ἀπὸ ἐτι μεσημβρινώτερα μέρη, καὶ διαμελίσαντας τοῦτο τὸ βασίλειον. Ἐκ τῆς Ἄβυσσινίας ἐκφέρονται χρυσοῦ ψήγματα, στρουθοκαμηλῶν πτερὰ καὶ ἐλεφαντόδοντα.

Ἡ Ἄβυσσινία ἔχει ὄρη ὑψηλὰ τὰ τῆς Σελήνης, προχωροῦντα πρὸς Δ: εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς, πεδιάδας ξηρὰς, γεμάτας εἰς πολλὰ μέρη ἀπὸ ἄλλας ὀρυκτῶν, καὶ κοιλάδας εὐφορωτάτας εἰς σίτον, ὄρυζιον, κηχρίον, σάκχαρι, καφὲν, παμβάκιον, σιναμικὴν, καὶ διάφορα ὀπωρικά· τὸ ὕψωμα τοῦ τόπου, τὰ ἐκτεταμένα δάση αὐτοῦ, οἱ κατὰ τὸ θέρος καταπίπτοντες ὕετοι, ἐξ ὧν πλημμυροῦσιν οἱ ἐκεῖ ποταμοὶ καὶ ὁ Νεῖλος, καθιστῶσι τὴν θερμοκρασίαν πολὺ ὀλιγώτερον θερμὴν ἢ εἰς τὴν Νοῦβιαν καὶ τὴν Αἴγυπτον· εἰς τὰ θάση εὐρίσκονται ὅλα τὰ γεννώμενα εἰς αὐτὴν τὴν ἡπειρον ζῶα, καὶ ξύλα πολύτιμα, οἶον, ἔβενος, σάνδαλον κτλ. αὐτοῦ φύεται καὶ ὁ πάπυρος, τὸν ὅποιον οἱ ἀρχαῖοι μετεχειρίζοντο ὡς χαρτίον εἰς γραφήν. Αἱ λίμναι καὶ οἱ ποταμοὶ γέμουσι κροκοδείλων, καὶ νῆψι ἀκρίδων κατερημόνουσι συχνάκις ὀλοκλήρους ἐπαρχίας. Ἡ Ἄβυσσινία, μέρος οὕσα τῆς Αἰθιοπίας κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, φαίνεται ὅτι ὑπῆρξεν ἡ κοίτις τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἔθνων τῆς Ἀφρικῆς· ὁ Χριστιανισμὸς εἰσήχθη ἐκεῖ κατὰ τὸν 4 αἰῶνα μ. Χ. ἀλλ' αἱ ἐπιδρομαὶ διαφόρων βαρβάρων λαῶν κατεβαρβάρωσαν τὸν τόπον ὅλη ἢ τεχνουργία τῶν Ἄβυσσινῶν περιορίζεται τὴν σήμερον εἰς κατασκευὴν τινῶν ὕφασμάτων ἔκ τῶν ὄπλων αὐτῶν.

ΠΑΡΑΛΙΑ ΑΔΕΛΟΥ ΚΑΙ ΑΙΑΝΟΥ.

Ἐκτασις 240,000 χιλιάμ: □	Ἐκτασις 220,000 χιλιάμ: □
Πληθ. 200,000.	Πληθ. 150 χιλ.
Μῆκ: Ἄν: μεταξὺ 38° καὶ 49° 10'.	Μῆκος Ἄν: μεταξὺ 43° καὶ 49°.
Πλάτ: Β: μεταξὺ 8° καὶ 12° 30'.	Πλάτ: Β: μεταξὺ 4° καὶ 11.

471. Ἄν-Μεσημβρινῶς τῆς Ἄβυσσινίας κεῖται ἡ χώρα τῶν Σομαύλων ἢ ἡ Σομαυλία, ὀλίγον γνωστὴ κατὰ τὰ μεσόγεια· ἀποπερατουμένη δὲ ὡς εἰς γωνίαν εἰς τὸ ἀκρωτήριον Γουαρδαφουῖον, βρέγεται πρὸς Β: ἀπὸ τὸν Ἀδέλιον κόλπον, τὸν πρὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βαβελμανδέλου, Ἄν-Μ: δὲ ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν. Καὶ ἡ μὲν Β: παραλία ὀνομάζεται παραλία τοῦ Ἀδέλου. ἡ δὲ Ἄν-Μ: ἢ ἐντεῦθεν τοῦ Γουαρδαφουῖου, λέγεται παραλία τοῦ Αἰάνου ἢ Ἀζάνου. Καὶ ταύτης μὲν τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι εἰμὴ ὄγκοι βράχων καὶ ἄμμου, πλὴν τῶν βορείων μερῶν, ὄντων ὀπωσοῦν εὐφόρων· ἐξάγεται δ' ἀπ' αὐτῆς χρυσοῦς, ἐλεφαντόδοντα καὶ ἀρώ-

ματα. Τὰ παράλια, διαφαιρούμενα εἰς πολλὰ κράτη, ὀλίγον γνωστὰ, κατοικοῦσιν Ἀράβες Μωαμεθανοί· εἰς δὲ τὰ μεσόγεια, Νέγροι φετιμισταί. Ἡ δὲ παράλια τοῦ Ἀδέλου εἶναι ἐλώδης καὶ νοσώδης, ἐξάγουσα τὰ αὐτὰ προϊόντα, καὶ μέλι προσέτι καὶ κηρίον, καὶ χονδρικά ζῶα κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Σαμαύλων Μωαμεθανῶν, εἰς διάφορα κράτη ἀσήμαντα διηρημένων, καὶ διοικουμένων ὑπὸ ἱμάμιδων· οὗτοι δ' οἱ λαοὶ ἔχουσιν ἄσπονδον πόλεμον πρὸς τοὺς Ἀβυσσινούς. Ἀναφέρονται δὲ πόλεις ἡ Βερβέρα, παράλιος, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον μὲ τὴν Ἀραβίαν· καὶ ἡ Ζεΐλα, πρωτῶ: ἐπὶ νησιδίου κειμένου εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ Βαβελμανδέλου.

ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΒΕΡΙΑΣ ἢ ΒΑΡΒΑΡΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφ: 2,470,000 χιλιάμ: □—Πληθ. 20 ἑκατομ:

Μήκος μεταξύ 12^ο 25 Δυτ: καὶ 23^ο Ἀνατολικόν.

Πλάτος μεταξύ 25^ο καὶ 37^ο 20'.

472. Ἡ ΒΑΡΒΑΡΙΑ, κειμένη παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Σίδρας μέχρι τῶν ἐκτὸς τῶν Ἡρακλείων στηλῶν παραλίων, τῶν ἀντικρυ τῶν Καναρίων νήσων ἐν τῷ Ὠκεανῷ. Τὸ ὄνομα τοῦτο δίδεται γενικῶς εἰς ὅλην τὴν βορείαν τῆς Ἀφρικῆς παράλιαν τὴν ἐκείθεν τοῦ κόλπου τῆς Σίδρας ἕως ἐκτὸς τῶν Ἡρακλείων στηλῶν, κυρίως κατοικουμένην ὑπὸ Ἀράβων, καὶ εἰς τὸ ἐνδότερον περὶ τὸν Ἄτλαντα ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἔθνους, τὸ ὁποῖον φαίνεται νὰ ᾖναι ἀρχαιότερον· τοῦτο δὲ λέγεται ἔθνος τῶν Βερβέρων, καὶ ἐκ τούτων ὠνομάσθησαν καὶ τὰ παράλια Βερβερία (καὶ Μπαρμπαριά χυδῶ). — Περιλαμβάνει δὲ ὅλη ἡ παράλια αὕτη τέσσαρα κράτη· α) τὴν Αὐτοκρατορίαν τοῦ Μαρόκου (ἐκτὸς τῶν στηλῶν)· β) τὴν Ἀλγερίαν· γ) τὴν Τύνιδα· καὶ δ) τὸ κράτος τῆς Τριπόλεως.

473. Ἡ Βαρβαρία διασχίζεται διὰ τῆς σειρᾶς τοῦ Ἄτλαντος εἰς δύο μέρη, διαφέροντα ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν εὐφορίαν. Ἐκ τῆς βορείου κλιτύος αὐτοῦ καταβαίνοντες ἰκανοὶ ποταμοὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Μεσόγειον· οἱ δὲ ἐκ τῆς Μεσημβρινῆς καταπίνονται εἰς τὰς ἀμμώδεις ἐρήμους, ἢ χύνονται μέσα εἰς λιμένας ἀλμυράς· ὅθεν τὸ βόρειον μέρος ἔχει κλίμα εὐκραές, καὶ γῆν εὐφορωτάτην ὅλων τῶν φυτῶν τῆς Μεσημβρινῆς Εὐρώπης εἰς τὰ μέρη τὰ εὐδρα· τὸ δὲ Μ: μέρος εἶναι τόπος ἐκτεταμένος, ἐπίπεδος, ἀμμώδης, φέρων φοινίκας εἰς τὰς Λύσεις, ὅθεν καὶ τόπος τῶν φοινίκων (Βιλεδουλγερίδ) ὀνομαζόμενος καὶ ὑπὸ συννέφων ἀκρίδων συχνάκις ἐρημούμενος, καὶ ὑπὸ πλῆθους θηρίων κατοικούμενος. Αἱ δὲ πλευραὶ τοῦ Ἄτλαντος γέμουσι δένδρων καὶ ἀνθεοφόρων φυτῶν· ὑψοῦνται δὲ αἱ κορυφαὶ αὐτοῦ μεταξύ τοῦ Φέξ καὶ τοῦ Μαρόκου τοσοῦτον, ὥστε μένουσιν αἰώνως χιονοσκεπέσαι. Οἱ Ἀράβες κατέκτησαν τοὺς τόπους τούτους περὶ τὸν Ζ'. αἰῶνα μ. Χ. καὶ οἱ Μωαμεθανοί, πλὴν τοῦ Μαρόκου, περὶ τὸν 17'. Ὁ τοῦ Μαρόκου λέγεται Αὐτοκράτωρ, τῶν δὲ λοιπῶν οἱ ἡγεμόνες λέγονται Δεΐδες, ἀναγνωρίζοντες τὴν κυριαρχίαν τοῦ

Σουλτάνου· εἶχον δὲ ὅλοι στόλους πειρατικούς, φορολογοῦντες ἄλλους τοὺς Χριστιανούς βασιλεῖς, καὶ ληστεύοντες τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα αὐτῶν μέχρι τοῦ 1830, ὅτε οἱ Γάλλοι ὑπέταξαν τὴν Ἀλγερίαν.

474. Ἡ ἐπικράτεια τῆς Τριπόλεως (ἑκτασίς 30 χιλ: λευγ: τετρι: κάτ: 1 ἑκατομ:). Ἡ μετὰ τῆς μεγάλης καὶ μικρᾶς Σύρτews περιλαμβανομένη χώρα ὀνομάζεται ἰδίως Τρίπολις (ἀρχαία Συρτική 246), ἀπὸ τῆς νῦν ὀμωνύμου πρωτεύουσας αὐτῆς, παραλίου πόλεως, ἐχούσης εὐθετον λιμένα, ὅθεν ἐξάγονται τὰ τῶν ἐνδοτέρων τόπων προϊόντα, ἦγον ψήγματα χρυσοῦ, πτερὰ στρουθοκαμήλων καὶ Σιναμικῆ (κάτ: 25 χιλ:). Ἐνταῦθα διαμένει ὁ διοικῶν Δέης, ὑπὸ τὸν ὅποιον ὑποτελοῦσι καὶ αἱ ἐξῆς χώραι.

475. Ἡ ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τῆς μεγάλης Σύρτews μέχρι τῶν ὀρίων τῆς Αἰγύπτου λεγομένη χώρα τῆς Βάρκας, ἀκαρπός καὶ κακῶς κατοικουμένη ἢ πλείστη. Αὐτῆς ἢ παρὰ τὴν Μεσόγειον παραλία εἶναι ἡ Κυρναϊκὴ ἢ Πεντάπολις τῶν ἀρχαίων (245). Δέρνη ὀνομάζεται ἡ πρωτίστη αὐτῆς πόλις, παράλιος, καὶ Γρενάχ ἢ Κυρὶν ἑτέρα, ὅπου φαίνονται ἀξιόλογα εἰρήνια τῆς Κυρήνης. Εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ἡ ἐρημος τῆς Βάρκας, εἰς τὰ μεσημβρινὰ πέρατα τῆς ὁποίας, πρὸς τὴν Αἴγυπτον, ὑπάρχουσι Αὐάσεις ἢ Αὐγελάχ καὶ ἡ Σουάχ, νομιζομένη αὕτη ὅτι εἶναι ὁ τόπος, ὅπου ὑπῆρχεν ὁ τοῦ Διὸς Ἄμμωνος ναός. Μετ' αὐτάς, πρὸς Μ: καὶ πρὸς Ἄν: τῆς Αἰγύπτου καὶ μέρους τῆς Νουβίας, ἐκτείνεται ἡ Λυβικὴ ἐρημος περιέχουσα τινὰς Αὐάσεις ἢ τόπους οἰκησίμους, καὶ φέροντας ὀπωσοῦν ἀφθόνως φοίνικας, γεννήματά τινὰ καὶ Σιναμικὴν.— Πρὸς Μ: τῆς Τριπόλεως κεῖται ἡ Φαζανία ἢ Φετζάν, συνεχόμενη μὲ τὴν ἐρημον τῆς Σαχάρας· ἔχει δὲ πολλὰς Αὐάσεις, καλῶς κατοικουμένας ὑπὸ Αἰθιοπῶν ἡμιβαρβάρων, καὶ πόλιν σημαντικὴν ὀνομαζομένην Μουρτζούκην, ἑδρὰν τοῦ διοικοῦντος Σουλτάνου, καὶ κέντρον τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Β: Ἀφρικῆς, ὅπου συνέρχονται ἄπειροι συνοδαίαι τῶν ἐμπορευομένων μὲ τὰ περίεξ διάφορα κράτη. Ἡ Τραγγάνη, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Φαζανίας, εἶναι εἰσέτι ὀνομαστὴ διὰ τοὺς τάπητας αὐτῆς· ὁ δὲ διοικῶν Σουλτάνος εἶναι ὑποτελής εἰς τὸν Δέην τῆς Τριπόλεως. Πρὸς Μ: καὶ Ἄν: τῆς Φαζανίας κατοικοῦσιν οἱ Τίββοι, Νέγροι ὄντες, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι ζῶσιν ὡς τραγωιδῶνται (197).

476. Ἡ ἐπικράτεια τῆς Τύνιδος (Τούνεζι) πρὸς Δ: τῆς Τριπόλεως, καὶ πρὸς Β: ἐκτετατομένη, κατοικεῖται ὑπὸ Ἀράβων καὶ Βερβέρων, περὶ τὰ 3 ἑκατομ: ἀριθμουμένων. Εἰς τὸ Ν: μέρος εἶναι ἡ μεγάλη λίμνη Λουδεάχ, τὴν ὁποίαν τινὲς ὑπολαμβάνουσιν ὅτι εἶναι ἡ Τριτανίς

λίμνη τῶν ἀρχαίων. Τὰ ἔτι μεσημβρινώτερα εἶναι ἔρημα καὶ ἄγονα· τὰ δὲ λοιπὰ εὐκαρπα καὶ ἰκανῶς κατοικημένα.— Τούνεσι (Τύνις) παράλιος, εἶναι ἡ πρωτεύουσα (κάτ: 150 χιλ.), πλησίον τῶν ἑρειπίων τῆς παλαιᾶς Καρχηδόνος κτισμένη, καὶ ἔχουσα ἀρκετὸν ἐμπόριον.— Πορτοφάρινα, πλησίον τῆς ἀρχαίας Ἰτίκης.— Γαβῆ (κάτ: 20 χιλ.), λιμὴν ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς Μικρᾶς Σύρτεως, ἐπονομαζομένη νῦν ἀπ' αὐτῆς τῆς πόλεως. Ἡ ἐπικράτεια αὕτη σύγκειται ἐκ μέρους τῆς χώρας τῶν Καρχηδονίων καὶ μέρους τῆς Νομιδίας τῶν ἀρχαίων (247 καὶ 248).

477. Ἡ ἐπικράτεια τῆς Ἀλγερίας πρὸς Δ: (Ἀλιγγέριον, Τζεζαερι, ἐν μέρει Νομιδία καὶ Μαυριτανία Καισαριανῆ τῶν ἀρχαίων); κατοικουμένη ὑπὸ 2 ἑκατομ: καὶ ποτιζομένη ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν καταρρέοντων ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ Ἄτλαντος, καὶ καταστηνόντων εὐφορώτατην τὴν χώραν. Πρὸς Μ: αὐτῆς τῆς σειρᾶς εἶναι ἡ χώρα Ζάβ, κατοικουμένη ὑπὸ Βερβέρων (474), καὶ ἄλλαι Διάσεις εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐνουμένην μὲ τὴν τῆς Σαχάρας.— Πόλεις: Ἀλιγγέριον, παράλιος καὶ ἐχυρὰ μὲ 65 χιλ: κατοίκων, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις Εὐρωπαῖοι.— Σχερσελ (Καισαρία), παράλιος (κάτ: 3 χιλ:). — Κωνσταντῖνα (Κίρτα) εἰς τὰ μεσόγεια, ἔχουσα ἀξία λόγου ἑρείπια ἀρχαίων κτιρίων (κάτ: 25 χιλ:). — Ὁράνη, ἀξιόλογον φρούριον εἰς τὰ παράλια (κάτ: 25 χιλ:). — Βόνα (Ἰππῶν), ἄλλος λιμὴν (κάτ: 9 χιλ.), πλησίον τῶν ἑρειπίων τῆς ἀρχαίας Ἰππῶνος. — Φιλιππούπολις, παράλιος, συνοικισθεῖσα ὑπὸ τῶν Γάλλων ἐσχάτως καὶ ἐπονομασθεῖσα ἀπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Λουὴ Φιλίππου (κάτ: 6 χιλ:).—Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν πρὸς Μ: τῆς Ὁράνης, Τλέμσων ἄλλοτε πρωτεύουσα βασιλείου, καὶ Μάσκαρα, ἡ χρηματίσασα πρωτεύουσα τοῦ Ἀβδελ-Καδέρου, ἀρχηγοῦ τῶν Ἀράβων καὶ ἀσπόνδου πολεμίου τῶν Γάλλων, καταστραφεῖσα ὑπὸ τούτων τὸ 1835.

Ἀπὸ τοῦ 1830 κατεκτήθη καὶ ἀπφκίσθη ἡ Ἀλγερία ὑπὸ τῶν Γάλλων, διαίρεσάντων τὸν πρὸς Β: κατακτηθέντα τόπον εἰς 3 μεγάλους Νομοὺς, ὑποδιαιρουμένους εἰς πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς Διοικήσεις: εἰς τὸν τοῦ Ἀλγερίου ἐν τῷ μέσῳ, τὸν τῆς Ὁράνης, πρὸς Δ: καὶ τὸν τῆς Κωνσταντίας πρὸς Ἄν: ἕναστος τῶν ὁποίων ἔχει καὶ ἐν πρωτοδικεῖον: ἕκαστε μέχρι τοῦ νῦν ἀπφκίσθησαν εἰς τὸν τόπον πολλὰ χιλ: Εὐρωπαίων ἐκ διαφόρων ἐθνῶν.— Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἀβδελ-Καδέρου ἐπεκτείνουσι τὰς κτήσεις των οἱ Γάλλοι εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Εἰς τὴν Καβυλίαν, οὖσαν χώραν ὄρεινὴν, κατοικουμένην ὑπὸ μαχίμων λαῶν βερβερικῶν ἀνεξαρτήτων, εὐρηκαν ἰκανὴν ἀντίστασιν, ἀλλὰ καὶ τούτους ἐσχάτως καθυπέταξαν. Οἱ ὑπὸ τὴν ἄμεσον διοίκησιν τῶν Γάλλων ὑποκείμενοὶ λαοὶ συμποσοῦται εἰς 330 χιλ: περίπου.

478. Ἡ Αὐτοκρατορία τοῦ Μαρῶκου καὶ τοῦ Φές, ὑπὸ ἑνα ἡγεμόνα ὑποκείμεναι, ὅστις λέγεται Αὐτοκράτωρ ἢ ἀρχηγὸς τῶν πιστῶν καὶ Σουλτάνος, κεῖται πρὸς Δ: τῆς ἀνωτέρω, ἐκτεινομένη ἐκτὸς τῶν Ἡρα-

ηλείων στηλῶν ἕως πέραν τοῦ ἀκρωτηρίου Καντίνου εἰς τὸν Ὠκεανόν· περιλαμβάνει δὲ τὰς ἐπαρχίας τοῦ Φῆς, κειμένου πρὸς Β: καὶ τοῦ Μαρόκου πρὸς Δ: καὶ τὰς πρὸς Ν: τοῦ Ἄτλαντος ἐπαρχίας τῆς Ταφιλέτης καὶ Σιγίλμμεσᾶς (πληθ. 10—13 ἑκατομ.). — Πόλεις· Μαρόκου, πρωτ: καὶ καθέδρα τοῦ Σουλτάνου (κάτ: 70 χιλ.), ἐξάγουσα πολλὰ μαροκινά· κείται δ' εἰς εὐφορον πεδιάδα ὑψηλὴν 1500 πόδ: ἀνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. — Μογάδωρ, τὸ μέγα ἐμπορεῖον αὐτῆς τῆς ἐπικρατείας εἰς τὰ παράλια τοῦ Ὠκεανοῦ. Ἀπ' αὐτοῦ ἐξάγονται κόμμι, φοίνικες, ἐλεφαντόδοντα, πτερὰ στρουθοκαμήλων κτλ. — Εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Φῆς Τάγγερρον (Τίγγις), καὶ Κέουτα εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρου. Εἰς τὸ Τάγγερρον ἐδρεύουσι πολλοὶ πρόξενοι τῶν Εὐρωπαϊῶν (κάτ: 15 χιλ.): ἡ δὲ Κέουτα (κάτ: 8 χιλ.), καταντικρὸν τοῦ Γιβραλτάρου κειμένη, εἶναι φρούριον ἐχυρὸν τῶν Ἰσπανῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποπέμποσι τοὺς ἐξορίστους. — Φῆς, πρωτ: τοῦ κατὰ τὸν Μεσαιῶνα ὀμωνύμου βασιλείου τῶν Σαρακηνῶν, ὀνομαστὴ διὰ τὰς ἐκεῖ ἀναπτυχθείσας τότε ἐπιστήμιας, καὶ νῦν ἔτι σημαντικὴ πόλις, διαρρέομένη ὑπὸ ὀμωνύμου ποτ: καὶ διασώζουσα πολλὰ δημόσια κτίρια, οἷον τζαμιά, σχολεῖα, νοσοκομεῖα, λουτρά καὶ 200 περίπου ξενῶνας (χάνια)· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ 100 χιλ: περίπου, ἔχουσα βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον ἰκανόν.

Πρὸς Νότον τοῦ Ἄτλαντος ἐκτείνεται ἀπέραντος πεδιάς, ἐξ ἧς ἐξάγεται ἄλας, καὶ ἥτις περιλαμβάνει τὰς ἐπαρχίας τῆς Ταφιλέτης καὶ Σιγίλμμεσᾶς, καὶ τῆς Δάρας πρὸς Ν: κειμένης. Οἱ μόνοι γνωστοὶ τόποι τούτων, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἐξέχουσιν εἰς τὴν κατεργασίαν τῶν μαροκινῶν δερμάτων, εἶναι αἱ πόλεις Ταρουδάν, Δράχα, καὶ ἰδίως ἡ Ταφιλέτη, ἔχουσα ἔν παλάτιον σημαντικόν, καὶ ἐμπόριον μὲ τὸ ἐσωτερικόν τῆς Ἀφρικῆς. Πρὸς Ἀν: δὲ τῶν εἰρημένων ἐπαρχιῶν καὶ πρὸς Ν: τῆς Ἀλγερικῆς ἐπικρατείας, ἐπὶ τοῦ Μ: πλευροῦ τοῦ Ἄτλαντος μέχρι τῆς Τύνιδος, παρεκτείνεται ἡ χώρα τῶν Φοινίκων, ἡ Βελεδουλγερίδ, κατὰ τὴν τῶν ἐγχωρίων γλώσσαν ὀνομαζομένη, καὶ κατοικουμένη ὑπὸ σκηνητῶν Ἀράβων.

Η ΕΡΗΜΟΣ ΤΗΣ ΣΑΧΑΡΑΣ.

Ἐκτασις ἐπιφ: 5,136,000 χιλιάμ: □—Πληθ. 1 ἑκατομ.

Μήκος μεταξύ 19° 20' Δυτ: καὶ 25° 30' Ἀνατ.

Πλάτος μεταξύ 16° καὶ 33° 30'.

479. Ἡ ΣΑΧΑΡΑ ἢ ἡ Μεγάλῃ Ἐρήμος, κειμένη μεταξύ τῆς Βερβερίας καὶ τῆς λεκάνης τοῦ Νίγηρτος ποταμοῦ, ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν παραλίων τοῦ Ὠκεανοῦ μέχρι τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου πρὸς Ἀν: μετὰ τῆς ὁποίας συνέ-

χεται, ἔχουσα 220 λευγῶν μῆκος, καὶ ἐξισουμένη κατὰ τὴν ἔκτασιν μὲ τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης. Εἶναι ἐν ἀπέραντον ὀροπέδιον ἄμμου κινητῆς, ἀνυδρον καὶ ἄφορον, ποικιλλόμενον μὲ τινὰς Αὐάσεις εὐόδρους καὶ εὐφόρους, ὅπου κατοικοῦσι μικρολαοὶ τινες κατὰ φυλάς, καὶ πλῆθος θηρίων παντοδαπῶν. Ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μέχρι τοῦ Οκτωβρίου γίνονται τινες βροχαὶ εἰς τινὰ μέρη τῆς ἔρημου· εἰς ἄλλα δὲ πάλιν δὲν πίπτει πώποτε οὐδὲ μία ψεκάς.

Ἡ Σαχάρα εἶναι ἀπέραντον ὀροπέδιον, ὀλίγον ὑψούμενον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ποῦ μὲν περιέχον ξηροὺς καὶ πετρώδεις ἢ καὶ ὄλως ἀμώδεις κολωνούς· ποῦ δὲ ἐκτεταμένως πεδιάδας ἄμμου κινητῆς, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων εὐρίσκονται καὶ τινες εὐφοροὶ αὐάσεις, ποτιζόμεναι ἀπὸ μικρὰ ποτάμια καὶ ρυάκια, ἢ ἔξ ἰλίμνας ἀλαμυρῶν ἢ ποτίμων ὑδάτων. Αἱ αὐάσεις αὗται εἶναι καλλιεργήσιμοι, φέρουσαι σίτον, καγγρίον, φοίνικας, καὶ ἐξαιρετὰ ὑπωρικὰ μεσημβρινά· εἰς δὲ τὴν ἔρημον φύονται ἀγριάκανθα, ἢ λεγομένη μιμούζα, ἢ μάννα, ἄγρια θυμάρια καὶ τινὰ ἄλλα ποταπὰ φυτὰ, καὶ πλῆθος ἄλατος ἐξορύσσεται· εἰς τὴν Νιγηρίαν μετακομιζόμενον πρὸς ἐμπορίαν· ἐκ τούτου δὲ τινες συμπεραίνουσιν, ὅτι ἤτο ποτε θάλασσα ἢ ἔρημος αὕτη· θηρία δ' εὐρίσκονται εἰς αὐτὴν πολλὰ καὶ παντοδαπά· οἷον μέγιστοι ὄφεις, λέοντες, πάνθηρες, πίθηκοι, σμήνη στρουθοκαμήλων καὶ τινες Γαζέλαι, τὰ περισσότερα τῶν ὁποίων δὲν ἀπομακρύνονται πολὺ ἀπὸ τοὺς εὐόδρους τόπους. Τὸ δὲ μέρος τῆς ἔρημου, πὸ κατὰσκειπον ἀπὸ λεπτὴν ἄμμου, φαίνεται ὡς κυμαινόμενη θάλασσα, ὅταν πνέουσιν οἱ ἐκεῖ ἐπικρατοῦντες σφοδροὶ ἄνεμοι. Τότε ἡ ἄμμος, μεταποτιζομένη ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἄλλον τόπον, συσσωρεύεται εἰς βουνά, σκεπάζοντα τὰ ρυάκια καὶ τὰ λιμνάζοντα ὕδατα, καὶ θάπτοντα συγχάκεις καὶ ὀλοκλήρους συνόδας διαβατῶν, τῶν ἐμπορευομένων μὲ τὰ περὶ αὐτὴν τὴν ἔρημον Βερβερικὰ ἔξ Νιγηρικὰ κράτη. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τροπικὸς τοῦ Καρκίνου διέρχεται κατὰ τὸ μέσον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἔρημον, αἱ ἠλιακὰ ἀκτίνες πίπτουσιν ἐπ' αὐτῆς καθέτως ἐπὶ τινὰ χρόνον τοῦ ἔτους, τότε ὁ τόπος οὗτος καθίσταται ἀληθῶς ὡς πεπυρακτωμένη κάμιμος. Ἐκτὸς τούτου αἱ ἀκτίνες ἀνανακλῶμεναι ἐπὶ τῆς ἄμμου καὶ ἐπὶ τῶν λευκῶν λιθαρῶν, ἀποτελοῦσιν ἀπαύγασμα φωτὸς ἐκθαμβόνοντος καὶ καταπονοῦντος τὴν ὄρασιν. Ὁ δὲ ἀήρ, ξηρὸς καὶ θερμὸς ὢν, διατηρεῖ τὴν ὄψιν ἀτμίδων ὑποκοκκίων, ὥστε ὁ ὀδοιπόρος νομίζει ὅτι βλέπει πρὸς τὸν ὀρίζοντα τὰς φλόγας πολλῶν ἠφαιστειῶν· πολλάκις δὲ ὅτι καὶ πόλεις, καὶ δένδρα, καὶ ἰλίμνας κατοπτεῖε μακρόθεν, ὅπου πλησιάζων μετ' ὀλίγον δὲν εὐρίσκει εἰμὴ ξηροὺς βράχους καὶ πεδιάδας ἄμμου ἀνυδρούς. Ἡ τοιαύτη δ' ἐξαπάτησις τῆς ὄρασεως ἀποτελεῖται διὰ τοῦ λεγομένου ἀντικατοπτρισμοῦ (mirage) τῶν ἠλιακῶν ἀκτίνων. Ἐν βραχυλογίᾳ ἡ ἔρημος αὕτη, διὰ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς, διὰ τὴν ἀνυδρίαν καὶ τὴν ὑπερβολικὴν θερμότητα, καθίσταται ἀφόρητος καὶ ἐπικίνδυνος. Πολλάκις οἱ ὀδοιποροῦντες εἰς αὐτὴν διατρέχουσι πλέον τῶν 100 λευγῶν διάστημα καὶ δὲν εὐρίσκουσιν ὕδωρ· ἐὰν δ' ἐκλείψῃ τὸ ὅποιον φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν εἰς ἀσκούς, πολλάκις ἐξατμιζόμενον ὑπὸ τῶν πνεόντων ἀνέμων καὶ τοῦ ὑπερβολικοῦ καύσωνος, ἢ καὶ ἐὰν ἀποπλανηθῶσιν ἀπὸ τὸν δρόμον τῶν αὐάσεων, ἀποβήσκουσι τῆς δίψης. Οἱ Ἄραβες πολλάκις ἀναγκάζονται νὰ ποτιζῶσι τοὺς ὀλίγους ἔππους αὐτῶν μὲ γάλα. Καμήλους δ' ἔχουσι πολλὰς, καὶ μὲ αὐτὰς ὀδοποροῦσι, καὶ μάλιστα μὲ τὰς ἐπιλεγόμενας Ἀρομάδας ἢ Γοργοκαμήλους διατρέχουσι τὴν ἔρημον· διότι ἡ κάμηλος, ὀλίγη τροφῆς ἔχουσα χρεῖαν, ἀντέχει καὶ εἰς τὴν δίψαν. Προτιμῶσι δὲ τὰς νυκτερινὰς ὀδοιπορίας πελλάκις, εἰς τὰς ὁποίας ὀδηγοῦνται διὰ τῶν ἀστέρων.

Οι κάτοικοι τῆς Σαχάρας, περὶ τὸ ἓν ἑκατομ: ὑπολογιζόμενοι, καὶ τὴν ὀθωμανικὴν θρησκείαν πρεσβεύοντες, εἶναι ἐκ τοῦ γένους τῶν Βερβέρων, τῶν Αράβων καὶ τῶν Νέγρων, κατὰ φυλὰς ἢ μικρολαοὺς διοικούμενοι, καὶ ὁμολογούμενοι ὑπὸ τῶν ἐμπορευομένων ὡς βάρβαροι, σκληροὶ καὶ θηριώδεις. Καὶ εἰς μὲν τὸ ἐσωτερικὸν ἐπὶ τῶν Αὔσσεων κατοικοῦσιν, οἱ μὲν ὡς σκηνηταί, ἔχοντες ποίμνια καμήλων καὶ αἰγιδοπροβάτων· οἱ δὲ, κατὰ κόμας συναρισμένοι· πολεμοῦσι δὲ πρὸς ἀλλήλους συχνάκις καὶ πρὸς τοὺς πλησιοχώρους Νίγητας, τοὺς ὁποίους αἰχμαλωτίζοντες πωλοῦσι δούλους, καὶ τὰς συναδίας τῶν διαβαίνοντων ἐμπόρων ληστεύουσιν ἢ φορολογοῦσιν. Εἰς δὲ τὸ Δ: μέρος, συνεχόμενον μὲ τὸν Ὠκεανὸν, καὶ ποτιζόμενον ὑπὸ τινῶν ρυάκων, ἐκβαλλόντων εἰς αὐτὸν, κατοικοῦσιν ὅμοιοι μικροὶ λαοί, πτωχοὶ καὶ θηριώδεις, οἱ ὅποιοι συνάγοντες κόμμι εἰς δάση ὀλόκληρα κομμιοφόρων δένδρων, φέρουσιν αὐτὰ εἰς τὴν Σενεγάλην, ἢ εἰς τὸ Μαρόκον. Εἰς αὐτὴν τὴν παραλίαν εἶναι τὰ ἀκρωτήρια Βογιαδόρον καὶ Βλάγκον, ἢ λευκὸν, ἢ νῆσος Ἀργουίνη ἐν τῷ ὁμωνύμῳ αὐτῆς κόλπῳ, ὅστις πρὸς Δ: περικλείεται ὑπὸ Σύρτεως ἄμμων καὶ ὑφάλων, εἰς τὴν ὁποίαν ναυαγοῦσι πολλὰ πλοῖα· πρὸς Μ: δὲ ὑπάρχει καὶ λιμὴν, ὃ ὀνομαζόμενος Πορτένδικον.

ΣΕΝΕΓΑΜΒΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφαν: 1,067,000 χιλιάμ: □—Πληθ. 12 ἑκατομ.

Μῆκος Δ: μεταξύ 7° 30' καὶ 19° 53'.

Πλάτος Β: μεταξύ 10° καὶ 18°.

480. Ἡ μὲ τὴν παραλίαν τῆς Σαχάρας συνεχιζομένη πρὸς Μ: παρωκεάνειος χώρα ὀνομάζεται Σενεγαμβία (ἢ ὀρθότερον Σενεγαλογαμβία) ὡς ποτιζομένη ὑπὸ τῶν ποταμῶν Σενεγάλη καὶ Γαμβίου. Κατοικεῖται δὲ ὑπὸ πολλῶν λαῶν Νέγρων (Αἰθιοπῶν), ἐξ ὧν οἱ κυριώτεροι εἰσὶν οἱ Φουλάχοι, οἱ Μανδίγγοι, οἱ Φελοῦτοι καὶ Ἰολόφοι, ἔχοντες διάφορα κράτη.—Βαμβούκη ὀνομάζεται ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῶν Μανδύγγων, καὶ Τιμβὼ ἡ τῶν Φουλάκων. Οὗτοι δὲ οἱ τελευταῖοι διακρίνονται μεταξύ ὄλων τῶν λαῶν τῆς Σενεγαμβίας διὰ τὴν εὐμορφίαν τοῦ προσώπου καὶ διὰ τὴν ἡμερότητα τοῦ ἥθους των. Ἡ Μωαμεθανικὴ θρησκεία καὶ ὁ Φετισισμὸς ἐπικρατοῦσιν εἰς τοὺς ἐγγχωρίους, ὑπολογιζομένους ἕως 12 ἑκατομ: εἰς δὲ τὰ παράλια εἶναι τινα καταστήματα καὶ κατακτήσεις Εὐρωπαϊκῶν ἄξια λόγου. Τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου ἢ Σαντλοῦ, κεῖται εἰς τὸ στόμα τοῦ Σενεγάλη καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Γάλλους (κάτ: 12 χιλ.): τὸ φρούριον Σαιντιάμη (St-james) παρὰ τὸν Γαμ-

Εἶαν εἶναι τῶν Ἀγγλων καὶ τὸ Ριογράνδον τῶν Πορτογάλλων ἐπὶ ἀλλοῦ ποτῖ: ὁμωνύμου.

Ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐγνώσθη ἐν μέρει τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τόπου. Τὰ παράλια αὐτοῦ εἶναι χαμηλὰ καὶ νοσώδη, καὶ αἱ ἐκβολαὶ τῶν ποταμῶν γέμουσιν ἀπὸ νησίδια σχεδὸν ὑποβρύχια· εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν ὑπάρχουσιν ἀπέραντοι πεδιάδες ἀμμώδεις, ὄρη δασώδη, καὶ κοιλάδες κατάρβυτοι καὶ εὐφοροί· ἡ δὲ βλάστησις αὐτῇ λαμβάνει ὄσσην ἐπιδέχεται ἀνάπτυξιν, διότι ὁ τόπος ὑπόκειται εἰς περιοδικούς ὑετούς καὶ πλημμύρας, καθὼς ἡ Νουβία καὶ ἡ Ἄβυσσινία, καὶ ὅλοι ἐν γένει οἱ ἐντὸς τῶν τροπικῶν κείμενοι τόποι. Αὐτοῦ φέεται τὸ βασιθ, τὸ μέγιστον τῶν γνωστῶν δένδρων, τὸ ὁποῖον ἔχει γῦρον ἕως 120 ποδῶν καὶ ὁ χόρτος τῆς Γουϊνέας, ὅστις γίνεται 14—15 πόδας ὑψηλός. Ἐλέφαντες, Πίθηκοι, Καμηλοπαρδάλεις, Ἀντιλόποι, Ἐλαφοί, Λέοντες, Λεόπαρδοι, Κροκόδειλοι, καὶ ὁ μέγιστος τῶν ὄφρων Βόας, εἶναι κοινὰ ζῶα εἰς αὐτὸν τὸν τόπον. Ἐξάγονται δ' ἀπ' αὐτοῦ χρυσός, ἔβενος, ἤλεκτρον, κόμμι, πέπερι, παμβάκιον, πτερὰ στρουθοκαμήλων, καὶ δέρματα τίγρεων. Εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς χώρας εὐρίσκονται τὰ κυριώτερα ὄρη αὐτῆς, ἐξ ὧν πηγάζουσι καὶ οἱ σημαντικώτεροι ποταμοὶ Σενεγάλης καὶ Γαμβίας, καὶ τρίτος ὁ Ριογράνδος (τὸ Μεγαπόταμον). Οὗτοι διευθυνόμενοι πρὸς Δ: ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σενεγάλη καὶ Γαμβίου κεῖται τὸ Πράσινον Ἰκρωτήριον ἢ Καποβέρτον, τὸ δυτικώτατον ἄκρωτήριον τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἡ μικρὰ νῆσος Γορέα, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλλους. Αἱ δὲ Βισάγγαι, ἐπίσης εἰς αὐτοὺς ἀνήκουσαι, κεῖνται ἐπὶ μεσημβρινώτερον.

ΝΙΓΡΗΤΙΑ ἢ ΣΟΥΔΑΝ.

Ἐκτασις ἐπιφ: 3,600,000 χιλιάμ: □—Πληθ. 20 ἑκατομ.

Μῆκος μεταξὺ 12° 30' Δυτ: καὶ 30° 30' Ἀν.

Πλάτος Β: μεταξὺ 10° καὶ 21°.

481. Ἡ μεταξὺ τῆς Σενεγαμβίας πρὸς Δ: μέχρι τῆς Νουβίας πρὸς Ἀν: καὶ πρὸς Μ: τῆς Σαχάρας καὶ τῆς Λιβυκῆς εἰς τὰ μεσόγεια ἐκτεινομένη ἀπέραντος χώρα μέχρι πρὸς Β: τῆς Ἄνω Γουϊνέας ὀνομάζεται Σουδάν ὑπὸ τῶν Ἀράβων, Τακρουρ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, καὶ Νιγηρτία ὑπὸ τῶν Γεωγράφων, ὑπολαβόντων ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν τόπον εὐρίσκειτο ὁ ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀναφερόμενος Νίγηρ ποταμός, καὶ ὅτι ἐκβάλλει καὶ εἰς μίαν μεγάλην λίμνην λεγομένην Τσάδην. Τὴν σήμερον γινώσκειται ὅτι ὁ ὑποθεθεὶς τοιοῦτος ποταμός, πηγάζων ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς πρὸς Μ: κειμένης Ἄνω Γουϊνέας, καὶ μετὰ μακρὸν καὶ κυκλικὸν δρόμον διατρέχων τὴν Νιγηρτίαν, χύνεται εἰς τὸν Ὠκεανόν, διαρρέων ἐν τῷ μέσῳ καὶ αὐτῆς τῆς Γουϊνέας.

Σημ. Πρῶτοι οἱ εἰς τὰ παράλια τῆς Σενεγαμβίας κατασταθέντες Πορτογάλλοι, ἐμπορευόμενοι μὲ τὸ ἐσωτερικόν, ἔδωκέν τινας εἰδήσεις περὶ τοῦ τόπου τούτου ἀτελεῖς καὶ ἐσφαλμένας, καὶ κατόπιν εἰς γεωγράφος περίβλεπτος, Λέων ὁ ἐπικληθεὶς Ἀφρικανός, ἐλάλησέ τινα περὶ αὐτοῦ ἀκριβέστερον. Ἀπὸ δὲ 40 περίπου ἐτῶν ἤρχισαν περιηγηταὶ Γεωγράφοι, ἄνθρωποι κασερικοὶ καὶ ἀτρόμητοι, νὰ ἐρευνῶσι

(ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. ΚΟΚΚΩΝΗ)

17

τὸν τόπον ἐπιστημονικῶς, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ δυστυχῶς ἀπωλέσθησαν, γενθ-
 μοι: θύματα ἢ τοῦ ἐμπόρου ἐκείνου κλίματος, ἢ τῆς θηριωδίας τῶν ἀγρίων λαῶν.
 Τὸ ἡμισυ σχεδὸν μέρος τῆς ἀπεράντου ταύτης χώρας τὸ πρὸς Δ: λέγεται Τακρου-
 ρία κυρίως· τὸ δὲ πρὸς Ἄν: Σουϊδάν, καὶ τὸ μέσον Βουρνεῦ, ἕκαστον τῶν ὁποίων
 ἔπειτα ὑποδιαιρεῖται καὶ ἐπονομάζεται ἀπὸ τῶν κατοικούντων αὐτὸ διαφόρων λαῶν
 ἢ ἐθνῶν. Μία σειρά μεγίστη ὄρεων, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς Νουβίας (τὰ ὅποια οἱ ἐγ-
 γῶριοι ὀνομάζουσιν Καμάρια) καὶ διευθυνομένη πρὸς Δ: ὀρίζει τὴν Νιγηρτιαν πρὸς
 Μεσημβριαν, ἐνομιμένη εἰς τὰ δυτικά μέρη μὲ τὰ Κόγγια ὄρη τῆς ἄνω Γουϊνέας,
 τὰ ὅποια χωρίζουσι ταύτην ἀπὸ τὴν Τακρουριαν. Εἰς ἓν τούτων τῶν ὄρων (ἀόμοιον
 λεγόμενον) ἔχει τὰς πηγὰς τοῦ εἰς μέγιστος ποταμοῦ Κουάρας καὶ Διαλιθάς ἢ
 Ζιαλιθάς ὑπὸ τῶν ἐγγυφίων λεγόμενος, καὶ Νίγηρς νῦν ὑπὸ τῶν Γεωγράφων κα-
 λούμενος. Καὶ πρῶτον μὲν οὗτος βέων πρὸς Β: διέρχεται μίαν λίμνην ἐν τῇ Τα-
 κρουρία λεγομένην Τυβίαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξερχόμενος διευθύνεται πρὸς Ἄν: καὶ
 ἔπειτα στρεφόμενος πρὸς Μ: μετὰ μέγιστον κύκλον, εἰσέρχεται, διὰ διασπάσας
 κατὰ τὰ Κόγγια ὄρη, εἰς τὴν ἄνω Γουϊνέαν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς διαρρέων,
 ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ Ὁκεανῷ διὰ 3—4 στομάτων,
 σχηματίζων ἐν Δέλτα εὐρυχωρότερον ἀπὸ τὸ τοῦ Νείλου. Ἡ δὲ λεκάνη τῆς ἐκτετα-
 μένης λίμνης Τσάδης κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τόπου, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Βουρνεῦ, δε-
 χομένη τὰ ὕδατα πολλῶν ἄλλων ποταμίων, ἐκ τῶν περὶ κλιτύων καταρρέοντων.
 Μία ἄλλη λίμνη, Φετραῖα λεγομένη, κεῖται Β-Ἀνατολικώτερον ὀλίγον εἰσέτι ἐγνω-
 σμένη. Καὶ ἄλλαι δὲ λίμναι πολλὰ μικρότεραι καὶ ποταμοὶ ὑπάρχουσι, τῶν ὁποίων
 τὰ ὕδατα αὐξήμενα ὑπὸ τῶν περιοδικῶν ὑετῶν, καταπλημμυροῦσι τὴν χώραν καὶ
 καθιστῶσιν αὐτὴν πολλαχῶς βαλτώδη. Εἰς τὰ Ἄν: μέρη τῆς σειρᾶς τῶν Καμα-
 ρίων, τὰ ὅποια ὑπολαμβάνουσι τινες τῶν Γεωγράφων ὅτι εἶναι τὰ ὄρη τῆς Σελή-
 νης, τὰ ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου ἀναφερόμενα, ἀνεκάλυψεν ἐσχάτως εἰς τὴν περὶ
 Νιγηρτιῶν Γάλλων τὰς πηγὰς τοῦ Βαγρ-ελ-Ἀβιάδ ἢ τοῦ Λευκοῦ Νείλου, ὅστις διερ-
 χόμενος τὰ Ἄν-Μεσημβρινὰ τοῦ Σουδάν, εἰσβάλλει εἰς τὴν Νουβίαν (469).

Ἡ Νιγηρτία, κατοικουμένη ὑπὸ πολλῶν καὶ διαφόρων λαῶν Νέγρων
 καὶ Ἀράβων, διαιρεῖται καὶ εἰς πολλὰ καὶ διάφορα κράτη αὐτοδιοίκητα,
 καὶ μὴ ἀκριβῶς εἰσέτι ἐγνωσμένα. Κυριώτερα ἐξ αὐτῶν ἀναφέρονται εἰς
 τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Ζιαλιθά κείμενα, καὶ εἰς τὴν χώραν τὴν λεγομέ-
 νην Βαμβάραν, (τὴν πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ εἰς τὴν Δεβίαν λίμνην).—Τὰ
 βασίλεια τῆς Σεγῶ καὶ τῆς Τζεννῆς, ἔχοντα ὁμωνύμους πρωτεύουσας. Ἡ
 Σεγῶ, κειμένη ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ ποταμοῦ, λέγεται ὅτι ἔχει 30
 χιλ: κατοίκων. Περὶ τὴν Δεβίαν λίμνην κεῖται τὸ βασίλειον τῆς Τεμβου-
 κτοῦς, καὶ τοῦτο ἀπὸ τῆς πρωτεύουσας αὐτοῦ ὀνομαζόμενον, ἦτις οὐχὶ
 μακρὰν τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ κειμένη δὲν εἶναι οὐδὲ μεγάλη
 οὐδὲ πολυάνθρωπος, ὡς ἐνομιζέτο· ἔχει 10—12 χιλ: κατ: καὶ οἰκίας,
 ἢ μᾶλλον καλύβας κακῶς κτισμένας, καὶ ἐμπόριον διὰ τοῦ ποτ: ἰκα-
 νόν, τὸ ὅποσον ὅμως φορολογεῖται καὶ πολλάκις διακόπτεται ὑπὸ τῶν
 λεγομένων Τουαρίκων, πλησιοχώρων λαῶν, συχνάκις διαρπαζόντων καὶ
 ληστευόντων τὸν τόπον.—Εἰς τὴν χώραν τῆς Χαουσσᾶς, ἐν τῷ μέσῳ τῆς
 λεκάνης τοῦ Ζιαλιθά, κεῖται τὸ βασίλειον τῆς Σακκατοῦς, τοῦ ὁποίου ἢ

ὁμώνυμος πρωτεύουσα εἶναι ἡ πολυανθρωποτάτη τῶν μεσόγειων πόλεων τῆς Ἀφρικῆς, ἔχουσα 80 χιλ: κατοίκων, οἰκίας καλῶς κτισμέναι καὶ ὀδοὺς τακτικὰς, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ κυριώτεραι φέρουσιν εἰς μίαν πλατείαν τετράγωνον, καὶ ἔμπροσθεν τοῦ παλατιοῦ τοῦ βασιλέως ἐκτείνουμένην.— Ἄλλη πόλις τοῦ αὐτοῦ βασιλείου, ἀναφέρεται πολυάνθρωπος ἐπίσης καὶ ἐμπορικὴ (κάτ: 40 χιλ:) ἡ Κάνω, πλησίον ἐνὸς ἐκτεταμένου ἔλους κειμένη.— Εἰς δὲ τὴν λεκάνην τῆς λίμνης Τσαάδης κεῖνται τὸ βασίλειον τῆς Βουρνούς, μεταξὺ τῆς χώρας Χαουσας καὶ τῆς λίμνης.— τὸ βασίλειον Κάνεμον, μεταξὺ τῆς βορείας ὄχθης τῆς λίμνης καὶ τῆς Σαχάρας— καὶ τὰ βασίλεια Μάνδαρα καὶ Λόγγουρον πρὸς Μ: τῆς λίμνης. Μεταξὺ δ' αὐτῶν τῶν βασιλείων τὸ τῆς Βουρνούς εἶναι ἀξίον λόγου, τοῦ ὁποίου ἡ πρωτεύουσα, Κούκα λεγομένη, ὀλίγον ἀπέχει ἀπὸ τῆν δυτικὴν ὄχθην τῆς λίμνης. Ἄλλη πόλις, Ἐγγορνού λεγομένη, εἶναι ἡ πολυανθρωπότερα τῆς χώρας ὑπὸ 30 χιλ: κατοικουμένη.

Εἰς δὲ τὰ Ἄν: μέρη τοῦ Σουδάν κεῖνται τὸ Δαρφούρον καὶ τὸ Κορδίφρον (ἢ ὀρθότερον Κορδίφαλον). Καὶ τὰ δύο ταῦτα Κράτη σύγκεινται ἀπὸ Αὐάσεις διεσπαρμέναι ἐν τῷ μέσῳ ἀμμωδῶν ἐρήμων. Τὸ Δαρφούρον διοικεῖται ὑπὸ ἐνὸς Σουλτάνου, ἔχον πρωτ: πρότερον τὴν Κόββην, νῦν δὲ τὴν Τανδελτὴν, καὶ ἰκανὸν ἐμπόριον, μάλιστα ἀνδραπόδων, μετὰ τῆς Αἰγύπτου. Τὸ δὲ Κορδίφαλον ἀνεγνώριζε τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου τοῦ Δαρφούρου μέχρι τοῦ 1820, ὅτε κυριεuthεν ὑπὸ τοῦ Μεχμέτ-Ἄλῃ, ἔμεινεν ἕκτοτε εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου. Ἡ ἄλλοτε πρωτ: αὐτοῦ ἐλέγετο Ἰβεῖτη κατερειπωμένη νῦν οὐσα.

Οἱ κάτοικοι τῆς Νιγηρίας εἶναι διάφοροι φυλαὶ Αἰθίοπων καὶ Ἀράβων, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὐρίσκονται τινες λαοὶ μᾶλλον προχωρημένοι εἰς τὰ τοῦ πολιτικοῦ βίου ἐπιτηδεύματα, καὶ φιλοτεχνώτεροι τῶν κατοικούντων τὰ παράλια Αἰθίοπων. Τὸ ἔθνος τῶν λεγομένων Φελλατᾶχων ἢ Φελλάνων (τῶν αὐτῶν καὶ Φελλάχων ἢ Πούλων) φαίνεται τὸ ἐπικρατέστερον, τὸ νοσημονέστερον, τὸ φιλοτεχνώτερον, καὶ μαχιμώτερον τῶν εἰς τὰ Μεσόγεια τῆς Ἀφρικῆς, ἀπὸ πλησίον τῶν παραλίων τοῦ Ὠκεανοῦ μέχρι τῶν ὀρίων τοῦ Δαρφούρου ἐκτενόμενον, καὶ πανταχοῦ λαλοῦν τὴν αὐτὴν γλῶσσαν. Εἶναι δ' ἔθνος ἰδιαιτέρας φυλῆς Αἰθιοπικῆς, διακρινόμενον καὶ ἐκ τοῦ χρώματος καὶ ἐκ τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου, καὶ μηδέποτε ἐπιμιγνυόμενον μετὰ τὰς λοιπὰς Αἰθιοπικὰς φυλάς. Ὑπέταξε δὲ μέγα μέρος τῆς Τακρουρίας, καὶ νῦν αὐτὸ συνιστᾷ ἰδίως τὸ ἰσχυρότατον βασίλειον τῆς Σακατούς. Τὰ δημόσια σχολεῖα αὐτοῦ εἶναι ὀνομαστὰ ἐν τῇ Ἀφρικῇ, καθὼς καὶ τὰ φιλοτεχνήματα εἰς ὑφάσματα καὶ εἰς κοσμήματα ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Καὶ οἱ τοῦ βασιλείου τῆς Τεμβουκτοῦς εἶναι ἐπίσης φιλότεχνοι, νοήμονες, εὐπρόσιτοι καὶ καθάρτοι, γνωρίζοντες ὅλοι τὸ ἀναγινώσκειν, καὶ ἀπὸ στήθους μανθάνοντες τὸ Κοράνιον, ὄντες τῆς Μωαμεθανικῆς θρησκείας ὁπαδοί· αἱ δὲ γυναῖκες τῶν πλουσίων, ἐκτὸς τῶν ἐνωτίων καὶ περιδερᾶτων κοσμημάτων ποταπῶν ἐξ ὕλου, φέρουσι καὶ ψέλλια ἀργυρᾶ ἢ ἐκ σιδήρου περιηργυρωμένου, οὐ μόνον εἰς τοὺς βραχίονας, ἀλλὰ καὶ

περὶ τὰ σφύρα (ἀστραγάλους) τῶν ποδῶν, καὶ ἓνα κρίνον εἰς τὸν χόνδρον τῆς βίβος. Οὗτοι δὲ κατάγονται ἐξ ἄλλου ἔθνους Αἰθιοπικοῦ, λεγομένου τῶν Κισσοῦριον. Ἄλλοι λαοὶ, καὶ μάλιστα οἱ κατοικοῦντες τοὺς ὄρεινους καὶ τοὺς περὶ τὰς ἐρήμους τόπους, εἰσι βάρβαροι καὶ σκληροὶ ἐκ ληστείας καὶ ἀρπαγῆς ζῶντες. Ὁ δὲ τόπος εἶναι εἰς ὑπερβολὴν θερμὸς καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀνομβρίας ἐπικρατεῖ ὀκτὼ σχεδὸν μῆνας. Τότε ὁ τόπος ὁ μὴ διαρρέεμενος ὑπὸ τῶν ποταμῶν εἶναι κατάξηρος· ἀπὸ δὲ τὰ μέτα Ἰουνίου, ὅτε ἀρχεται ἡ ὥρα τῶν περιοδικῶν ὑετῶν, μόναι αἱ ἀμμόδεις ἔρημοι αἱ πρὸς Β: καὶ Ἄν: μετὰ τῶν τῆς Σαχάρας καὶ Νουβίας συνεχόμεναι, μένουσι ξηραὶ ἢ ἄγονοι. Ἔχει δὲ δάση ἐκτεταμένα, ἢ δένδρα ἴδια, οἷον τὸ λεγόμενον βουτυρόδενδρον, τὸ τζούλδι ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ὁποῦ ἐξάγεται ἓν ἱατρικὸν ἔλαιον, ἓν εἶδος φοινίκων, τῶν ὁποίων τὸ ξύλον εἶναι σκληρότατον, καὶ ἀκακίας κομμοφόρους, καὶ ἔβενον, καὶ βανάνας κλπ. Παράγει δὲ καὶ ὀρύζιον, πατάτας, ὄσπρια, παμβάκιον, λινάριον, καὶ ἰνδικόν· ἔχει δὲ καὶ σίδηρον ἐξορυσσόμενον, καὶ χρυσόν, συναγόμενον εἰς ψήγματα, καὶ ὅλα τὰ κατοικίδια ζῶα, καθὼς καὶ τὰ θηρία τῆς Ἀφρικῆς, οἷον λέοντας, λεοπαρδάλεις, ἐλέφαντας, καμηλοπαρδάλεις, ἱπποποτάμους, κροκοδείλους, ὄφεις, σκορπίους, καὶ ἄλλα παντοῖα δάκετα, καὶ ἀκρίδας.—Πληθ. 20 ἑκατομ: θρησκεία ἡ Μωαμεθανικὴ ἢ Ὁ Φεττισμὸς, πρεσβυόμενος ὑπὸ φυλῶν εἰστέι ἄγγριον.

Η ΑΝΩ ΓΟΥΙΝΕΑ.

Ἐκτασις ἐπιφ: 2,470,000 χιλιάμ: □—Πληθ. 10 ἑκατομ:

Μῆκος μεταξὺ 16° Δυτ: καὶ 18° 30' Ἀνατ:

Πλάτος μεταξὺ 11° Β: καὶ 3° Ν:

482. Ὀνομάζεται Ἄνω καὶ Βορεῖα Γουϊνέα (καὶ ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων Οὐαγκαραχ) ἡ χώρα, ἥτις ἀπὸ τῆς Σενεγαμβίας μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου Λαπέσου παρεκτείνεται κατὰ τὴν παραλίαν τοῦ ὁμωνύμου αὐτῆς (τῆς Γουϊνέας) κόλπου, χωριζομένη ἀπὸ τὴν Νιγηριαν πρὸς Β: διὰ τῶν Κογγίων ὀρέων. Διαιρεῖται δὲ εἰς πολλὰς ἀκτὰς ἢ παραλίας, αἵτινες διαφόρως ὀνομάζονται· οἷον ἡ τῶν κόκκων, ἡ τῶν ὀδόντων, ἡ τοῦ χρυσοῦ, ἡ τῶν ἀνδραπόδων, δοθέντων τῶν ὀνομάτων εἰς αὐτὰς ἐκ τοῦ εἶδους τοῦ γινομένου ἐκεῖ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου, εἴτε εἰς πεπέριον, εἴτε εἰς ἐλεφαντόδοντα, εἰς ψήγματα χρυσοῦ, ἢ εἰς δούλους μετακομιζομένους εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Πολλὰ Εὐρωπαϊκὰ καταστήματα εὐρίσκονται εἰς ταῦτα τὰ παράλια, τὰ ὁποῖα ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν διαρρέεμενα, εἰσι χαμηλὰ, ὑγρά καὶ νοσώδη, ἀλλ' εὐφορώτατα, περιέχοντα δάση πυκνότατα καὶ ἀπεράντους πεδιάδας, εἰς τὰς ὁποίας δὲν εὐρίσκει τις οὐδ' ἓν λιθάριον, καὶ ὅπου ἡ βλάστησις λαμβάνει ἀνάπτυξιν τῷ ὄντι ἐξαισίαν. Ὑπάρχουσι δάση πυκνότατα, καὶ σαβάναι ἀπέραντοι, κατάσκηποι ἀπὸ χόρτον γιγαντώδους ἀναστήματος. Πολλὰ εἶδη ἐξαιρέτων φοινίκων φύονται, βανάναι, ἀνανάσια, πορτογάλλια, καὶ τὸ ἐλάινον ἢ βουτυρόδενδρον, ἐκ τοῦ ὁποῦ λαμβάνουσι βούτυρον, μὴ διακρινόμενον ἐκ τῆς γεύσεως ἀπὸ

τὸ ἀληθές βούτυρον, καὶ τὸ πεπερόδενδρον, δίδον πέπερι ἰδίου εἶδους τῆς Γουϊνέας ἐπιλεγόμενον ὀρύζιον δὲ καὶ κεγχρίον, καὶ ἀραβόσιτος, καὶ παμβάκιον, καὶ Ἰνδικὸν καὶ τὸ Σακχαροκάλαμον τελεσφοροῦσι καλλιεργούμενα. Εἰς δὲ τὰ δάση εὐρίσκονται διάφορα εἶδη πιθήκων καὶ ἰκτίς ἢ μοσχοφόρος, ἵπποπόταμοι, ἀγέλαι ἐλεφάντων, ῥινοκέρωτες καὶ τὰ λοιπὰ θηρία, ὅσα καὶ εἰς τὴν Σενεγαμβίαν ἰδίως δὲ καὶ ἐν εἶδος ἐντόμων, λεγομένων λευκῶν μυρμηκῶν, οἵτινες πάντα τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ ξύλα καταθιβρώσκουσιν ὡς οἱ σάρακες· κατασκευάζουσι δὲ καὶ τὰς φελέας τῶν πυραμιδοειδεῖς, καὶ 5 ἢ 6 μέτρων ὑψηλάς, ὥστε μακρόθεν ὑπολαμβάνει τις αὐτὰς ὡς καλύβας ἀνθρώπων συνωκισμένων εἰς χωρίον. — Οἱ δὲ κατοικοῦντες τὸν τόπον εἶναι διάφοροι λαοὶ Νέγροι, σκληροὶ καὶ βάρβαροι, οἱ πλειότεροι φετισσταὶ τὸ θρησκεῦμα, ἐκ τῶν ὁποίων ἕτινες καὶ ἀνθρωποθυτοῦσι πολλοὺς τῶν δούλων, ἢ καὶ τῶν ἀξιωματικῶν, κατὰ τὰς δημοσίους ἐορτὰς καὶ τὰς ἀποβιώσεις τῶν μεγιστάνων καὶ τῶν βασιλέων. Ὡς μαχηώτεροι δὲ καὶ ἐπικρατέστεροι ἀναφέρονται οἱ Ἀχαντῖνοι, πολλάκις πολεμήσαντες πρὸς τοὺς ἐκεῖ ἀποικίσαντας Ἀγγλοὺς· οἱ Δαχομαῖοι, ἐπίσης μάχιμοι καὶ ἀπανθρωπότατοι πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους· οἱ Ἔδοι, εἰς τὰ βορειότερα μέρη τοῦ τόπου κατοικοῦντες, κατέστησαν ἐσχάτως ὑποτελεῖ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα τῶν Δαχομαίων· οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ βασιλείου τοῦ Βενίνου λέγονται ὡς ἡμερώτεροι καὶ φιλοτεχνώτεροι. Τὰ βασίλεια ταῦτα κατέχουσιν ὅλας σχεδὸν τὰς εἰρημμένας ἀκτὰς, εἰς τὰς ὁποίας οἱ Ἄγγλοι, οἱ Ὀλλανδοὶ, οἱ Γάλλοι, καὶ οἱ Δανιμάρκιοι ἔχουσι τινὰς ἀποικίας καὶ καταστήματα. Εἰς τὴν ἀκτὴν πρὸς Σιέρας Λεόνης οἱ Ἄγγλοι συνέστησαν ἀποικίαν, ἴδιον σκοπὸν ἔχουσαν τὴν ἀγωγὴν καὶ διδασκαλίαν τῶν Νέγρων, ὅσους ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν σωματεμπόρων ἀφαρπάζουσι, καὶ τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν ὡς γεωργῶν ἰδιοκτημόνων εἰς τὴν χώραν. — Κατόπιν ἄρχεται ἡ ἀκτὴ τῶν Κόκκων, ὅπου μία Ἀμερικανικὴ εἰταιρία συνέστησεν ἀπὸ 30 περίπου ἔτων τὴν ἀποικίαν τῶν ἀπελευθέρων Νέγρων. — Εἰς τὴν ἀκτὴν τοῦ Χρυσοῦ ὑπῆρχον ἄλλοτε πολλὰ καταστήματα Εὐρωπαϊῶν, καὶ ἔτι σήμερον ἔχουσιν οἱ Ὀλλανδοὶ, οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Δανιμάρκιοι (*). Αὐτοῦ ὑπάρχει καὶ τὸ ἰσχυρὸν βασίλειον τῶν Ἀχαντίνων, τῶν ὁποίων ἡ πρωτεύουσα, Κουμασία λεγομένη, εἶναι πολλὰ μεγάλη, ἔχουσα δρόμους πλατεῖς, καὶ εὐθεῖς καὶ καθαροὺς. — Κατόπιν ἄρχεται ἡ παραλία τῶν ἀνδραπόδιον, ὅπου καὶ σήμερον εἰσέτι ἔρχονται ἀπληστοὶ σωματέμποροι διὰ τὴν ἀγο-

(*) Ἐκ τούτου τοῦ χρυσοῦ καὶ τὸ Ἀγγλικὸν χρυσοῦν νόμισμα κοπὴν καταρχὰς ὠνομάσθη καὶ Γκινέα.

ράσωσι, καὶ μεταφέρωσιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, τοὺς πωλουμένους αἰχμαλώτους τοῦ πολέμου ὑπὸ τῶν διαφόρων μαχομένων φυλῶν, ἢ καὶ ὑπὸ αὐτῶν τῶν βαρβάρων γονέων, πωλοῦντων ἐπὶ κερδοσκοπία, ὡς ἄλογα ζῶα, τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα. Αὐτοῦ κείται καὶ τὸ βασίλειον τῶν Δαχομαίων. Κατόπιν ἄρχεται ἡ παραλία τοῦ βασιλείου τοῦ Βενίνου, πρὸς Ἄν: παρεκτεινομένη μέχρι τοῦ Δέλτα τοῦ ποτὶ Νίγητος· τούτου δὲ τοῦ βασιλείου ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα λέγεται κατοικουμένη ὑπὸ 60 χιλ: ψυχῶν.—Κατόπιν συνεχίζονται αἱ παραλῖαι τοῦ Καλαβάρου, τῆς Κούας, τῆς Βιάφρας καὶ τῶν Καλθούγγων, ὅπου ὑπάρχουσι διαφόρων λαῶν διάφορα μικροβασίλεια, ὧν τὸ ὀνομαστότερον εἶναι τὸ τῆς Βιάφρας, κατέχον τὴν περιοχὴν τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας, σχηματίζοντας μικρότερον κόλπον τῆς Βιάφρας λεγόμενον.

Τὰ ἀπώτερα τῶν παραλίων μέρη, πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, εἰσὶν ὀλίγον γνωστά.

§. Β'. ΧΩΡΑΙ ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΑΪ.

483. Αἱ χῶραι αὗται ἐκτείνονται σχεδὸν ὀλόκληροι πρὸς Ν: τοῦ Ἰσημερινοῦ, διαφοῦντος τὴν Ἰπείρον ταύτην εἰς δύο ἄνισα τμήματα, τὸ Βόρειον καὶ τὸ Νότιον· τοῦτο δὲ ἐκτείνεται πέραν τοῦ Ἰσημερινοῦ εἰς σχῆμα τριγώνου, τοῦ ὁποίου ἡ κορυφὴ σχηματίζεται εἰς τὸ Εὐέλπες Ἀκρωτήριο καὶ ἡ μὲν μία πλευρὰ συνιστᾷ τὴν Νοτιοδυτικὴν παραλίαν πῆς ὅλης χερσονήσου, διαβρεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ· ἡ δὲ ἑτέρα, τὴν Νοτιοανατολικὴν διαβρεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ. Οἱ τόποι λοιπὸν τοῦ τμήματος τούτου δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς χώρας τὰς ἐπὶ τῆς Μεσημβρινοδυτικῆς παραλίας· β') εἰς χώρας τὰς ἐπὶ τῆς Μεσημβρινοανατολικῆς καὶ γ') εἰς χώρας Μεσογείους.

Α') ΧΩΡΑΙ ΕΠὶ ΤΗΣ ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΟΥΔΤ: ΠΑΡΑΛΙΑΣ.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ἢ ΚΑΤΩ ΓΟΥΙΝΕΑ.

Ἐκτασις ἐπιφ: 990,000 χιλιάμ: □—Πληθ. 5 ἑκατομ:

Μῆκος Ἄν: μεταξύ 6° 40' καὶ 17°.

Πλάτος Ν: μεταξύ 1° καὶ 17°.

484. Ἀπὸ τὸ Λοπέσιον Ἀκρωτήριο (ἀκρ: τοῦ Λοπές Γονζάλβη), εἰς τὸ ὁποῖον περατοῦται πρὸς Ν: ὁ κόλπος τῆς Βορείας Γουϊνέας, ἄρχεται ἡ παραλία τῆς Κάτω ἢ Μεσημβρινῆς Γουϊνέας, ἐκτεινομένης πρὸς Μ: μέχρι τοῦ Νέγρου Ἀκρωτηρίου εἰς διάστημα 1800 χιλιαμέτρων. Εἰς τὰ Ἄν: μέρη αὐτῆς τῆς παραλίας ὑπάρχουσιν ὄρη ὑψηλά, ἐξ ὧν τινὰ εἰσὶ καὶ ἡράσιστα· τὰ δὲ λοιπὰ διακόπτονται ὑπὸ κοιλάδων τερπιῶν, ὑπὸ κολλωνῶν συνηρεφῶν καὶ ὑπὸ πεδιάδων εὐφύρων· ἐκβάλλουσι δὲ

καὶ πολλοὶ ποταμοὶ εἰς τὴν παραλίαν, ἐξ ὧν οἱ ὀνομαστώτεροι λέγονται Κόγγος, Ζαίρος, καὶ Κοάντζας ἀπ' Ἀν: πρὸς Δ: ῥέοντες. Ἀναφέρονται δὲ τὰ ἐξῆς εἰς τὴν παραλίαν κείμενα κυριώτερα Κράτη.— α') Τὸ βασίλειον τοῦ Λοάγγου πρὸς Β: τοῦ Ζαίρου.— β') τὸ τοῦ Κόγγου πρὸς Μ: τούτου δὲ οἰκάτικοι δὲν εἶναι ἀνθρωποφάγοι, ὡς ἐνομίζοντο, ἀλλ' ἔχουσι τὴν βάρβαρον συνήθειαν νὰ σφαγιάζωσι κατὰ τὴν ἀποβίωσιν τῶν ἰδίων τῶν βασιλέων τινὰς δούλους, πιστεύοντες ὅτι ὑπηρετοῦσιν οὗτοι αὐτοῦς εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν.— Σάν-Σαλβάδωρ (Ἅγιος Σώστης) λέγεται ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Πορτογάλων.— γ') τὸ τῆς Ἀγγόλας, κατεχόμενον ὑπὸ τῶν Πορτογάλων, ἐχόντων πρωτεύουσαν τῶν ἐκεῖσε κατακτήσεών των εὐλίμενον πόλιν, ἣτις ὀνομάζεται ὁ Ἅγιος Παῦλος τῆς Λοάνδας.— δ') τὸ τῆς Βεγγουάλας, μέρος τοῦ ὁποίου κατέχεται ὁμοίως ὑπὸ τῶν Πορτογάλων, ἔχον πρωτεύουσαν παραλίαν πόλιν τὸν Ἅγιον Φίλιππον.

485. Οἱ Πορτογάλλοι, οἵτινες κατεξουσιάζουσι τὴν Ἀγγολαν καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Βεγγουέλας, πρῶτοι ἀνεκάλυψαν τὸν τόπον τούτον κατὰ τὸ 1487, ὅπου ἐτύστησάν τινα φρουρία πρὸς κατοχὴν τοῦ τόπου, καὶ εἰσήγαγον καὶ τὸν χριστιανισμόν, ἐξελειφθέντα ἤδη μεταξὺ τῶν αὐτοχθόνων, ἐχόντων πολλὰς περιορισμένας διανοητικὰς δυνάμεις, καὶ ἐκδότων ὄντων εἰς τὸν φετισμὸν. Οἱ Πορτογάλλοι μάλιστα ἐξηκρίωσαν αὐτοὺς περισσώτερον, σκοπὸν ἔχοντες νὰ ἐξασφαλίσωσι εἰς ἑαυτοὺς ἀποκλειστικῶς τὰ ἐκ τῆς ἐμπορίας τῶν προϊόντων τοῦ τόπου μεγάλα κέρδη, καὶ μάλιστα τὰ ἐκ τῆς σωματεμπορίας τῶν εἰς τὴν Βρασίλιαν μετακομιζομένων δούλων· διότι ὁ τόπος οὗτος μετὰ τῆς ἔνω Γουίνεας ἔδιδε πολλοὺς Νέγρους εἰς τὴν σωματεμπορίαν τῶν μαύρων ἀργυρονήτων δούλων, μετακομιζομένων ἢ πωλουμένων, ὡς ἀλόγων ζώων, εἰς τὰς κατὰ τὴν Ἀμερικὴν ἀποικίας· ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Κυβερ: ὄλαι συμφώνως ἀπεφάσισαν, ἀπὸ τινος καιροῦ, νὰ καταδικῶσι τὸ τοιοῦτον ἐμπόριον, φέρον ὄνειδος εἰς τὴν ἀνθρωπότητα.

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τόπου εἶναι ὀλίγον γνωστὸν, διότι οἱ Πορτογάλλοι ἐφρόντισαν νὰ ἀπομακρύνωσι ἐκεῖθεν τὰ λοιπὰ Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη. Φαίνεται δὲ, ὅτι εἰς τὰ περικυκλούμενα αὐτὸν πρὸς Ἀν: ὕψηλὰ καὶ συνηρεῖ ὄρη, εὐρίσκονται μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ σιδήρου, αἱ δὲ πεδιάδες εἶναι εὐφορώταται, διαρρέομεναι ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν, ἐν οἷς ὁ μέγιστος λέγεται Ζαίρος. Ὅλα τὰ τῆς Σενεγαμβίας ζῶα καὶ θηρία εὐρίσκονται καὶ ἐνταῦθα, καὶ ἄλλα δάκετα θανατηφόρα, καὶ ἐν εἶδος μεγίστων μυρμηκῶν, οἵτινες ἐισθύνοντες εἰς τὰς προβοσκίδας τῶν ἐλεφάντων θανατόνουσιν αὐτοὺς ὑποπίπτοντας εἰς μανίαν. Τὸ κλίμα τοῦ τόπου εἶναι θερμότατον, νοσηρὸν καὶ ὀλέθριον εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, μὴ ζῶντας πλέον τῶν 50 ἐτῶν, ἐν ᾧ οἱ αὐτοχθόνες εἶναι μακροβιώτατοι. Ἀγαπῶσι δὲ οὗτοι τὸ βῆκιον εἰς ὑπερβολὴν, συνεισθίνοντες ἀπὸ τοῦς Εὐρωπαίους, οἵτινες ὡς δόλωμα κατ' ἀρχὰς τὸ προσέφερον εἰς αὐτοὺς.

486. Τὸ μέρος τῆς παραλίας, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται κάτωθεν τῆς Βεγγουέλας, ἀπὸ τὸ Ἀκρωτήριον Νέγγρον ἕως τὸν Ὁράγγην ἢ Ὁρανίαν ποταμὸν, ἦτοι ἀπὸ τὴν 16^ο ἕως τὴν 28^ο Ν: πλάτους, εἶναι τόπος ὀλίγον ἐγνωσμένος διὰ τὸ δισπρόσιτον καὶ ἐπικίνδυνον τῶν ἐκεῖ ἀκτῶν, ὑπὸ

τινων περιλαμβανόμενός εἰς τὴν ἐτι νοτιωτέραν χώραν τῶν Ὀττεντότων· καὶ τὰ μεσόγεια δὲ αὐτῆς τῆς παραλίας ἐκτεινόμενα πολὺ πρὸς Ἄν· μέχρι τῶν Μονομοτάπων (489) εἶναι τόποι εἰσέτι ἄγνωστοι, κατοικοῦμενοι ὑπὸ διαφόρων λαῶν Κάφρων· οἱ δὲ Κάφροι, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν Κιαφίροι, ἤγουν ἄπιστοι ὑπὸ τῶν Ἀράβων λεγόμενοι, εἶναι Νέγροι, πολλοὺς μικρολαοὺς συνιστῶντες, ἐξ ὧν οἱ πλειότεροι ἔχουσι τι ἰδιαιτέρον χαρακτηριστικόν, ὄντες ὅλοι κοινῶς φετισισταί, βάρβαροι καὶ ἄθλιοι. Ὀνομάζουσι δὲ τινες ταύτην τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ διαβρεχομένην παραλίαν Κιμβαιθασίαν, καὶ τὰ ἐνδότερα αὐτῆς Μακασίαν ἀπὸ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν Κιμβαϊθάσας καὶ Μακάσσας νομαδικοὺς λαοὺς, ἔχοντας ποίμνια κερασφύρων ζώων, διότι ὁ τόπος ἔχει καλὰς καὶ ἀφθόνας βοσκὰς. Τιμωροῦσι δὲ οὗτοι, ὡς λέγεται, αὐστηρῶς τὴν κλοπὴν· πιστεύουσι τὰς μαγείας καὶ ἐν δαιμόνιον κακόν, τὸ ὅποῖον πέμπει τὴν βροχὴν, τὸν κεραιὸν καὶ τὰς τρικυμίας.

487. Ἡ Ὀττεντοτία ἢ ἡ Χώρα τῶν Ὀττεντότων πρὸς Ν: τῆς Κιμβεθασίας ὀνομασθεῖσα ἀπὸ τῶν Ὀττεντότων, οἵτινες εἶναι Νέγροι μὲν τὸ γένος καὶ αὐτοί, ἀλλὰ χρώματος αἰθοκιτρίνου, ἔχοντες τὴν γένυν (πηγοῦνι) πολλὰ μυτηρὰν, τὰ ζυγωματικὰ ὅστ' ἀπολλὰ ἐξέχοντα, καὶ τὴν ῥίνα πολλὰ σιμὴν (πλακωτὴν). Φαίνεται ὅτι οὗτοι ὑπάρχουσιν οἱ ἀνεκαθεν ἰθαγενεῖς κάτοικοι ὅλης τῆς Μεσημβρινῆς Ἀφρικῆς. Ζῶσι δὲ κατὰ γένη ἢ φυλὰς καὶ μικρολαοὺς νομάδας καὶ σκηνίτας, διοικουμένους ὑπὸ γερόντων τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν. Ἐς σημαντικώτεροι δὲ ἀναφέρονται οἱ Κοράναι, οἱ Ναμακοῦοι, οἱ Δαμάραι καὶ οἱ Βοσγεσμάνοι (ἄνθρωποι τοῦ δάσους). Οὗτοι δὲ οἱ τελευταῖοι φαίνονται εἰς ἄκρον βάρβαροι καὶ θηριώδεις, καὶ δυσμορφώτατοι τῶν ἀνθρώπων, καταπολεμούμενοι ἀσπὸνδῶς ὑπὸ τῶν λοιπῶν φυλῶν· καὶ αὐτοὶ δὲ διαρπάζουσι συχνάκις τὰς κατοικίας τῶν γειτόνων τῶν ἀποίκων τοῦ Κάπου, ἐκτοξεύοντες κατ' αὐτῶν βέλη φαρμακευμένα. Οἱ Ὀττεντόται πόλεις δὲν ἔχουσιν, ἀλλὰ κατοικοῦσι κατὰ κόμας εἰς καλύβας κινητὰς, πλεγμένας ἐκ βρουύλων (πληθ: 500 χιλ:).

ΛΠΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΕΥΕΛΠΙΔΟΣ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ

Ἡ ΚΑΠΑΝΑΪΑ.

Ἐκτασις ἐπιρ: 520,000 χιλιάμ: □ — Πληθ. 260 χιλ.

Μῆκος Ἄν: μεταξύ 15° 45' καὶ 26°.

Μλάτος Ν: μεταξύ 30° καὶ 34° 52'.

488. Ἡ ἀποικία αὕτη συστηθεῖσα ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν κατὰ τὸ 1600, κατέχει τὸ μεσημβρινώτατον μέρος τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου κεῖται καὶ

τὸ Εὐέλπες Ἀκρωτήριο, καὶ ὁ Ἀτλαντικὸς ἀπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ διακρίνεται Ἄν δὲ καὶ κατὰ τὴν ἑκτασιν ἢ Καπανδία υπερβαίνει τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν, δὲν κατοικεῖται μ' ὅλον τούτο ὑπὸ πλέον τῶν 260 χιλ: ἐξ ὧν μὲν οἱ ἡμίσεις εἰσι λευκοὶ, οἱ δὲ λοιποὶ Νέγροι καὶ Ὀττεντόται. Ὁ τόπος ἔχει κλίμα εὐκρατον, ὦν ὠραιότατος, κατάρφυτος, καὶ εὐκαρπος, ὅπου καὶ τὰ ὀπωρικὰ τῆς Εὐρώπης τελεσοφοροῦσι κάλλιστα, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἢ ἄμπελος, φέρουσα καὶ τὸν περίφημον οἶνον, τὸν τῆς Κωνσταντίας ἐπονομαζόμενον ἀπὸ τοῦ ὁμωνύμου χωρίου, τοῦ ὁποίου τὰ πέριξ εἶναι κατάφυτα ἀπὸ ἀμπελώνας. Ἀπὸ τοῦ Μαΐου μηνὸς μέχρι τοῦ Αὐγούστου καταπλημμυρεῖται ὁ τόπος ἀπὸ βροχᾶς, διότι τότε εἶναι ἡ χειμερινὴ ὥρα τοῦ Νοτίου ἡμισφαιρίου· τὸ δὲ θέρος κατερημουται ὑπὸ τῶν καυτηρῶν ἀνέμων, οἵτινες πνέοντες ἀφανίζουσι πᾶν τὸ προστυχὸν φυτόν. Ἴπποπόταμοι καὶ Στρουθοκάμηλοι εὐρίσκονται ἀρκετοί· τὰ δὲ λοιπὰ θηρία, οἷον Λέοντες, καὶ Ἰαίνας καὶ Πάνθηρες, κατήντησαν σπάνια διωκόμενα, διότι ἄλλοτε ἤρπαζον τοὺς κατοίκους μέσα ἀπὸ τὰς κατοικίας των. — Πρωτεύουσα τῆς Ἀποικίας εἶναι ἡ πόλις Κάπον, ἥτοι τὸ Ἀκρωτήριο (κάτι: 20 χιλ:), κτισμένη ὀλίγον πρὸς Β: τοῦ Εὐέλπιδος Ἀκρωτηρίου, εἰς τὸν κοιλίσκον τῆς Τάβλας. Ἡ Ἀποικία αὕτη, ἀνήκουσα ὑπὸ τοῦ 1806 εἰς τοὺς Ἄγγλους, εἶναι κατ' ἐξοχὴν σημαντικὴ διὰ τὴν θέσιν της, ὡς πρὸς τὴν θαλασσοπορίαν τὴν εἰς τὰς Ἰνδίας. Αὐτοῦ Ν-Ἄν: κεῖται τὸ τῶν Βελονῶν Ἀκρωτήριο, ἡ μεσημβρινωτάτη ἄκρη τῆς Ἀφρικῆς.

Β') ΧΩΡΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤ: ΠΑΡΑΛΙΑΣ.

489. Πρὸς Ἄν: τῆς χώρας τῶν Ὀττεντότων ἀρχίζει ἡ Ν-Ἄν: παραλία τῆς Ἀφρικῆς παρὰ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, εἰς τὴν ὁποίαν κεῖται: α) ἡ Καφρερία καὶ ἡ παραλία τοῦ Νατάλου· β') ἡ παραλία τῆς Σοφάλας· γ') ἡ τῆς Μοζαμβικῆς· καὶ δ') τὸ Ζαγγουέβαρον. Ἡ χώρα αὕτη, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς 53⁰ Ἄν: μήκους, ἐκτείνεται ἕως τῆς 40⁰ καὶ ἀπὸ τοῦ 0⁰ Ν: πλάτους μέχρι τῆς 33⁰. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἀπο τριῶν ἤδη αἰώνων συχνάζουσι εἰς αὐτὰ τὰ παράλια, ὅπου ἔχουσι καὶ κατακτήσεις καὶ καταστήματα, διὰ τὴν ἐμπορίαν τοῦ χρυσοῦ, καὶ τῶν ἐλεφαντοστέων, καὶ τῶν δούλων, καὶ ὅμως οὗτοι ὑπάρχουσι οἱ ὀλιγώτερον εἰς αὐτοὺς ἐγνωσμένοι τόποι τῆς οἰκουμένης.

Α'. Ἡ Καφρερία καὶ ἡ παραλία τοῦ Νατάλου Β-Ἄν: τῆς Καπανδίας καὶ πρὸς Ἄν: τῆς Ὀττεντίας μεθ' ἧς καὶ συνέχεται εἰς τὸ ἐσωτερικόν, περιλαμβάνει μέγα μέρος τόπου ἀορίστου ἐκτάσεως, κατοικουμένου ὑπὸ τῶν Κάφρων (486-πληθ. 2 ἑκατομ.), οἵτινες εἶναι μὲν μελα-

νόχρως, ἀλλὰ εὐρωστώτεροι καὶ ῥωμαλαιώτεροι τῶν Νέγρων, καὶ νοημονέστεροι, καταγινόμενοι οἱ πλείστοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Εἶναι ἐγκρατεῖς, ζῶηροι, εὐθυμοὶ, ὠκύποδες καὶ ἐπιτηδεύονται κυνηγοί, θηρεύοντες τοὺς Ἐλέφαντας καὶ τὰς Γαζέλας διὰ τῆς ὠκυποδίας των. Ὁ τόπος ἔχει ὄρη συνηρεφῆ, πεδιάδας ἀμμώδεις, καὶ κοιλάδας εὐφόρους ὀρυζίου, κεγγρίου καὶ ὀσπρίων, καὶ καλὰς βοσκὰς· φέρει δὲ καὶ ψήγματα χρυσοῦ, ἢ ἄμμον χρυσοφόρον καὶ σιδηροφόρον. Διαφόρων φυλῶν μικρολαοὶ αὐτοδιοίκητοι, καὶ συχνάκις πρὸς ἀλλήλους πολεμοῦντες, κατοικοῦσι τὸν τόπον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ποῦ μὲν ὡς γεωργοί, ποῦ δ' ὡς ποιμένες, εἰς διάφορον κατάστασιν τοῦ πολιτικοῦ βίου εὐρισκόμενοι· τινὲς δὲ εἰσι καὶ ὄλως ἄγριοι, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὰ ὄρη, μάλιστα λέγονται καὶ ἀνθρωποφάγοι. Τὴν δὲ παραλίαν τῆς Καφρερίας λεγομένην καὶ τοῦ Νατάλου (διότι ἀνεκάλυψεν αὐτὴν ὁ Βάσκος Γάμας κατὰ τὸ 1498 τὴν ἡμέραν τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως) κατοικοῦσιν οἱ λεγόμενοι Ταμβοῦκοι, τῶν ὁποίων ἡ φυλὴ φαίνεται ἀρκετὰ ἐκτεταμένη, καὶ γνωρίζουσα τὰς ἀναγκαιοτέρας τέχνας τοῦ βίου· μεταξὺ δ' αὐτῶν οἱ Ἄγγλοι ἔχουσιν ἀποικίαν, τὴν ὁποίαν ὀνομάζουσι Νατάλου λιμένα. Οἱ Ἱεραπόστολοι ἐπέτυχον νὰ εἰσαῶξωσιν αὐτόσε τὸν Χριστιανισμόν.

Β'. Ἡ Παραλία τῆς Σένας καὶ Σοφάλης, ἐκτεινομένη ἀπὸ τὸν κόλπον τῆς Λαγόας μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ζαμβέζη ποταμοῦ, ὅστις εἶναι ὁ μέγιστος τῶν εἰς τὴν Ἄν: παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς ἐκβαλλόντων, ἔχων τὰς πηγὰς του εἰς τὰ Λύπατα ἢ Λουπάτια ὄρη. Εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας ταύτης κεῖνται τὰ Μονόταπα ἢ Μονομόταπα, πάλαι ποτε ἐκτεταμένον βασιλεῖον, διαμελισμένον δὲ νῦν μεταξὺ πολλῶν ἡγεμόνων αὐτοχθόνων. Ὁ τόπος εἶναι συνηρεφῆς καὶ εὐφορος, ἔχων κλίμα εὐκραές καὶ ὑγιεινόν, καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Σοφάλης. — Κιλιμάνη εἶναι ὁ πρῶτιστος λιμὴν τῶν Πορτογάλων καὶ Σένα, ἡ ἔδρα τοῦ Διοικητοῦ τῶν ἐκεῖ ἀποικιῶν (πληθ. 1 ἑκατομ: 400 χιλ.).

Γ'. Ἡ Παραλία τῆς Μοζαμβικῆς, καταντικρὸν τῆς νήσου Μαδαγασκάρης, ὀνομάζεται ἀπὸ τὴν εἰς αὐτὴν ἐχυρὰν πόλιν Μοζαμβίκην, ἀνήκουσαν εἰς τοὺς Πορτογάλους, αἵτινες κρατοῦντες τοῦ τόπου, ἔχουσιν αὐτὴν πρωτεύουσαν ὄλων τῶν εἰς τὰ Ἄν: παράλια τῆς Ἀφρικῆς κατακτησέων των· οἱ δὲ αὐτόχθονες λαοὶ διοικιοῦνται πάντοτε ὑπὸ τῶν ἰδίων των ἡγεμόνων, οἱ μὲν ὡς ἀνεξάρτητοι, οἱ δὲ ὡς ὑποτελεῖς τῶν Πορτογάλων, τηροῦντες τὰ ῥῆθ, τοὺς νόμους καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῶν. Ὁ

τόπος είναι κατάρρυτος και εὐφορος εἰς πάντα, γεννήματα, ὄσπρια, μεσημβρινὰ ὀπωρικά, καφὲν καὶ ἄλλα ἴδια, ἔχων καὶ πλοῦσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου· τὰ δὲ δάση γέμουσιν ἀπὸ ἐλέφαντας, τῶν ἁποίων οἱ ὀδόντες γίνονται ἀφορμὴ εἰς σημαντικὸν ἐμπόριον. Οἱ δ' ἐπικρατέστεροι λαοὶ, Κάφροι ἐν γένει, εἶναι οἱ Μακοῦαι, οἱ Μόνζοι καὶ οἱ Μιζιμβαι (πληθ. 2,600,000).

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. Οἱ Πορτογάλλοι, ἀνακαλύψαντες ἀπὸ τοῦ 1498 τὴν Μεζαμβικὴν, κατέκτησαν καὶ κατέχουσιν, οὐ μόνον αὐτὴν τὴν πλοῦσιαν χώραν, ἀλλὰ καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Σένας καὶ Σοφάλας. Ὅλοι δὲ αὐταὶ αἱ κτήσεις κυβερνῶνται ὑποκείμεναι εἰς μίαν γενικὴν διεύθυνσιν ἐνὸς ὑπὸ τὸν τίτλον γενικοῦ Καπετανίου τῆς Μεζαμβικῆς, ὅστις ἔχει ὑπ' αὐτὸν ἄλλους ὑποδεστέρους διευθυντὰς πρὸς τὴν διοίκησιν ὅλης τῆς κατακτητημένης χώρας, διηρημένης εἰς 7 ὑποκαπετανίας ἢ τοπαρχίας. Ὅθεν καὶ τινες τῶν Γεωγράφων περιλαμβάνουσιν τὴν ἀπὸ τῆς Καφρικής παραλίαν μέχρι τῆς τοῦ Ζαγγουεβάρου ὑπὸ τὸνομα Καπετανία τῆς Μεζαμβικῆς. Ὁ Γεν. Διευθυντὴς διαμένει εἰς τὴν πόλιν Μεζαμβικὴν ἐπὶ νησιδίου κτισμένην, καὶ ἔχουσαν 400 οἰκίας κτισμένας με κοραλόπετραν, καὶ ἐξάρετον λιμένα, εἰς τὸν ὁποῖον ἐλλιμενίζονται τὰ εἰς τὰς Ἰνδίας ταξιδεύοντα πλοῖα. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς διὰ τὸ νοσῶδες τοῦ τόπου μόλις συμποσύνται εἰς 2800: ἐξ ὧν 1500 εἶναι Νέγροι, 800 Ἀραβες ἢ 500 λευκοί· οἱ πλεῖστοι δὲ τούτων εἰσὶ κακοῦργοι, ἐξοριζόμενοι ἐκεῖ ἐκ τῆς Πορτογαλλίας καὶ τῶν ἀποικιῶν αὐτῆς.

Δ'. Ἡ Παραλία τοῦ Ζαγγουεβάρου ἢ Ζαγγουεβαρία. Β-Ἄν: τῆς Μεζαμβικῆς ἐκτεινομένη ἢ παραλία αὐτὴ μέχρι τῆς τοῦ Αἰάνου (472), περιλαμβάνει πολλὰ κράτη διαφόρων λαῶν εἰς διάφορον βαθμὸν πολιτισμοῦ εὐρισκομένων. Τὰ παράλια σχεδὸν ὅλα ὑπόκεινται εἰς τὴν αἰεσον ἤ ἡμέμεσον κυριαρχίαν τοῦ Ἰμάμου ἢ Σουλτάνου τῆς Μασκάτης (435). Εἶναι δὲ σχεδὸν ἀλίμενα, ἔχοντα ἱκανὰς νήσους παρακειμένας. Ἀπὸ Μ: προχωροῦντες πρὸς Β: ἀπαντῶμεν πρῶτην τὴν νῆσον Κουιλῶαν, ἔχουσαν λιμένα ἐξάρετον. Ἐπ' αὐτῆς ὑπῆρχε ποτε πόλις ὁμώνυμος περιτειχισμένη καὶ πολυάνθρωπος, πρωτεύουσα ἐνὸς ἰσχυροῦ βασιλείου· τὴν σήμερον δὲ εἰς τὴν αὐτὴν τοποθεσίαν ὑπάρχουσιν ὀλίγα καλύβαι πενιχραῖ. Ὀλίγον ἔτι πρὸς Β: κεῖται ἡ νῆσος Ζανζιβάρη, εὐλίμενος καὶ εἰς ἄκρον εὐφορος, καὶ ἑτέρα ἡ Μομφία, ἀμφότεραι ὑποκείμεναι εἰς τὸν Ἰμάμην τῆς Μασκάτης, καθὼς καὶ ἡ Κουιλῶα. Ἡ Ζανζιβάρη εἶναι ἡ μεγίστη αὐτῶν τῶν νήσων, συνηρεφῆς, καὶ κατάρρυτος καὶ εὐλίμενος, ἔχουσα καὶ πρωτεύουσαν πόλιν ὁμώνυμον, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδρεύει συνήθως ὁ Σουλτάνος ἢ Ἰμάμος τῆς Μασκάτης.

Πρὸς Β: εἶναι τὸ βασιλεῖον τῆς Μομβάσης, τοῦ ὁποῖου ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα κεῖται ἐπὶ νήσου κατακτηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν καὶ παραιτηθείσης κατὰ τὸ 1827.— Ἡ Μελίνδα, πρωτεύουσα ὁμώνυμου βασιλείου, κεῖται ἐπὶ τῆς στερεᾶς εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κουιλμανσῆ. Αὕτη

ἐξέπεσε πολὺ, ἀφ' οὗ ἠλευθερώθη ἀπὸ τὴν δεσποτείαν τῶν Πορτογάλων, οἵτινες εἰς αὐτὴν πρῶτην ἀπέβησαν κατὰ τὸ 1498, καὶ μετὰ δύο αἰῶνας ἀπεδιώχθησαν.— Βραῦα, πρωτεύουσα μικρᾶς δημοκρατίας Ἀράβων, ὑποτελοῦς ποτε εἰς τοὺς Πορτογάλλους, νῦν δὲ ἀνεξαρτήτου. Εἰς ταύτην τὴν πόλιν ὑπάρχουσι ἐργοστάσια μεταξωτῶν καὶ χρυσοκεντήτων ὑφασμάτων.— Ἄξιαι λόγου ἄλλαι πόλεις διὰ τὸ ἐμπόριόν των ὑπάρχουσι, ἡ Λαμμῶ, καὶ ἡ Μαγαδοζῶ ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν ὁμωνύμου ποταμοῦ κειμένη.

Ἡ παραλία Ζαγγοουεβάρια, ὀριζομένη πρὸς Ἄν: ἀπὸ τὰ Λύπατα ὄρη εἶναι χαμηλὴ καὶ νοσώδης, ὡς καταπλημμυρομένη ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν, τῶν ὁποίων αἱ πηγαὶ καὶ ὁ ροῦς εἰσὶν ἄγνωστοι. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει τινὰς τόπους ἀμμόβεις καὶ ἀφόρους, ἀλλὰ καὶ δάση πυκνότατα γέμοντα ἐλεφάντων καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Ἀφρικῆς θηρίων. Οἱ κάτοικοι εἶναι Ἄραβες, ἐπελθόντες εἰς τὸν τόπον, καὶ Νεῖγροι καὶ Ἰθαγενεῖς, τῶν ὁποίων αἱ ἐπικρατέστεραι φυλαὶ λέγονται Μογγάλοι καὶ Μαρακαταί, πρεσβεύοντες ὅλοι τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν, εἰσαχθεῖσαν παρὰ τῶν Ἀράβων· ἐξάγει δ' ὁ τόπος, κόμμι, ἐλεφαντόδοντα, δούλους, ἀντιμώνιον ἢ ἐιτριβλίον ἢ χαλκάνθη (θεϊκὸν χαλκόν), ἔχον ἰκανὸν ἐμπόριον καὶ μετὰ τὰ παραλία τῆς Ἀραβίας.

490. Συνεχῆς τῆς ἀνωτέρω παραλίας πρὸς τὸ Β-Ἄν: εἶναι ἡ παραλία τοῦ Αἰάνου ἢ ἡ χώρα τῶν Σομαύλων, περὶ τῆς ὁποίας ἐλαλήσαμεν (472). Ἐξ ὅλης δὲ τῆς Ν-Ἄν: παραλίας τῆς Ἀφρικῆς ἐξάγονται ψήγματα χρυσοῦ, κόμμι καὶ ἐλεφαντόδοντα.

Γ'.) ΜΕΣΟΓΕΙΑΙ ΧΩΡΑΙ ἌΓΝΩΣΤΟΙ.

Ἐκτασις ἐπιφ: 7,400,000 χιλιάμ: □ τετραγωνικά.

Μήκος Ἄν: μεταξὺ 17° καὶ 44°.

Πλάτος μεταξὺ 12° 30' Β: καὶ 27° Ν.

491. Ὅλοι οἱ κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῶν Δ-Μεσημβρινῶν καὶ Μ-Ἀνατολικῶν παραλίῶν μεσόγειοι τόποι τῆς Ἀφρικῆς, οἱ μεταξὺ αὐτῶν τῶν παραλίῶν ἐκτεινόμενοι μέχρι τῆς Νιγηρίας πρὸς Β: καὶ τῆς χώρας τῶν Σομαύλων πρὸς Ἄν: καὶ τῆς Καφρορίας πρὸς Μ: περιλαμβάνοντες ἔκτασιν πολλῶν χιλ: τετραγ: λευγ: ὑπάρχουσι ὀλίγον ἐγνωσμένοι μέχρι σήμερον εἰς τοὺς Εὐρωπαίους· διότι ἡ ἀκρασία τοῦ κλίματος, ὁ φανατισμὸς καὶ ἡ θηριωδία τῶν κατοίκων καθιστῶσιν αὐτοὺς ἀπροσίτους εἰς τοὺς περιηγητὰς, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ τινες εἰς τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους ἔπεσον θύματα τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνακαλύψεως ἐκείνων τῶν τόπων ζήλου των. Λέγουσι δὲ ὅτι πολλοὶ βάρβαροι λαοὶ, ὁμόφυλοι μετὰ τοὺς τῆς Νιγηρίας, κατοικοῦσιν αὐτοὺς, καθὼς καὶ τοὺς μεσημβρινοτέρους οἱ Κάφροι· ὅθεν καὶ τινες τῶν Γεωγράφων ὠνόμασαν αὐτὴν τὴν χώραν Νιγηριανὴν Μεσημβρινήν, καθὼς καὶ τὴν ἐτι νεωτέραν ὀνομάζουσι

Καπρeriαν. Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν λαῶν ὡς ἐπικρατέστεροι ὀνομάζονται οἱ Γάλλοι, κατοικοῦντες πρὸς τὸ Β-Ἄν: καὶ εἰσβαλόντες εἰς τὴν Ἀβυssiαν, οἱ Βορῶροι πρὸς Ἄν: οἱ Κασάγγοι οἱ παρὰ τὴν κάτω Γουϊνιάν, καὶ οἱ Καζάμβαι οἱ παρὰ τὸν Ζαμβέζην οἰκοῦντες. Ἐν συνόψει μόνον τὰ παράλια τῆς ἐκτεταμένης ταύτης Ἠπείρου, ποῦ μὲν πλατύτερα, ποῦ δὲ στενότερα, γνωρίζονται: ὅπως οὖν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀκριβῶς περὶ δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ, συμπεριλαμβανομένης καὶ αὐτῆς τῆς Σαχάρας, ἔχουσιν οἱ Γεωγράφοι ἀμυδρὰν γνῶσιν περὶ τινῶν τόπων, ἧ καὶ ουδεμίαν περὶ ἄλλων πλείοτερων, διότι περιηγητὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εἰσχωρήσωσιν εἰς αὐτοὺς, καὶ νὰ ἐξετάσωσιν ἐπιστημονικῶς καὶ κατ' ἀκριβείαν.

ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ.

492. Αἱ περὶ τὴν Ἀφρικὴν νῆσοι κεῖνται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ἢ εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν, περιλαμβάνουσαι 600 χιλ: χιλιαμέτρων τετρα: ἑκτασι, καὶ ὑπὲρ τὰ 4 ἑκατ: κατ: ἐξουσιάζονται δὲ αἱ μὲν ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν (πλ: 113 χιλ:) αἱ δὲ ὑπὸ τῶν Γάλλων (πλ: 110 χιλ:) αἱ δὲ ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν (πλ: 178 χιλ:) αἱ δὲ ὑπὸ τῶν Πορτογάλων (πλ: 388 χιλ:) καὶ ἄλλαι τέλος κατοικοῦνται καὶ ἐξουσιάζονται ὑπὸ τῶν Ἀφρικανῶν (πλ: 3,200,000).

Δ'. Αἱ εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν.

493. Μαδαγασκάρη, χωριζομένη ἀπὸ τὴν στερεάν διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μοζαμβικῆς, εἶναι μία ἐκ τῶν ἐγνωσμένων μεγίστων νήσων, μακρὰ 340 λεύγας διασχίζεται ἀπὸ Β: πρὸς Μ: ἐσωτερικῶς διὰ σειρᾶς ὀρέων, τὰ δὲ παράλια γενικῶς ἔχει βαλτώδη καὶ νοσώδη. Εἶναι δὲ τόπος πλουσιῶν τατος εἰς ζύλα πολύτιμα καὶ εἰς μέταλλα. Αὐτοῦ εὐρίσκεται καὶ ὁ Ζέβους, ἦτοι Βοῦς ἔχων ὕβον εἰς τὴν ῥάχην ὡς ἡ Κάμηλος. Λέγουσι δὲ, ὅτι κατοικεῖται ὑπὸ τριῶν ἑκατομ: κατοίκων, διαιρουμένων εἰς πολλοὺς καὶ διαφοροὺς λαοὺς, οἵτινες ὀνομάζονται ὅλοι κοινῶς Μαδεκάσιοι, λαλοῦντες γλῶσσαν ἔχουσαν ὁμοιότητος μὲ τὴν τῶν Μαλαίων (186), μὲ τὴν τῶν Κάφρων, καὶ μὲ τὴν Ἀραβικὴν. Τὰ μεσόγεια τῆς νήσου εἶναι ὀλίγον ἐγνωσμένα: λέγουσι δὲ ὅτι εἶναι καλῶς καλλιεργημένα καὶ ἀέρα ἔχουσι καθαρὸν καὶ ὑγιεινόν. Σημαντικαὶ δὲ πόλεις αὐτῆς ὀνομάζονται: ἡ Μουζαγγάβη, Πομβετόκη, Φουλπουάντη καὶ Ταματαῦη.

494 Αἱ Κομόροι, 4 οὔσαι κεῖνται μεταξὺ τῆς Μαδαγασκάρης καὶ τῆς στερεᾶς, κατοικοῦμεναι ὑπὸ Ἀράβων ἢ πρωτίστη αὐτῶν, Κομόρη ὀνομαζομένη, φέρει ὀρύζιον πορτογάλλια, λεμόνια, σάκχαρι κτλ.— Αἱ Ἀμιράνται πρὸς Β: καὶ αἱ Σεσιέλλαι, ἢ αἱ Μαχαί, δύο σωρεῖαι νήσων

μικρῶν καὶ περικυκλωμένων ἀπὸ ὑφάλους, ἀνήκουσι νῦν εἰς τοὺς Ἄγγλους—Σοκότορα (Δισκορίς) Β: Ἄν: τοῦ Γουαρδαφουτοῦ ἀκρωτηρίου, πετρῶδης καὶ ξηρὰ νῆσος, εἰς τὴν ὁποίαν φύεται ἡ καλλίστη Ἄλοή. Οἱ Ἄγγλοι ἔχουσιν ἐν κατάστημα, ἀλλ' ἡ νῆσος κατοικεῖται ὑπὸ Ἀράβων ὑποτελῶν εἰς τὸν Ἰμάμην τῆς Μασκάτης (436).

495. Ἡ νῆσος τῆς Φράντσας κατοικουμένη ὑπὸ 80 χιλ: ψυχῶν καὶ φέρουσα καφὲν, σάκχαρι, καὶ λουλάκιον. Πρωτ: Λιμὴν Λουΐσιος (Port-Louis) ἀποικία Γαλλικὴ, παραχωρηθεῖσα εἰς τοὺς Ἄγγλους κατὰ τὴν συνθήκην τὴν γενομένην τὸ 1814. Ἡ νῆσος Βουρβὼνη πρὸς Δ: ἀξιοσημείωτος διὰ τὸ ἐν αὐτῇ πάντοτε πνεόν πῦρ Ἡφαίστειον· ἀνήκει δ' εἰς τοὺς Γάλλους φέρουσα σάκχαρι, μοσκοκάρφια, καφὲν καὶ σίτον, κατοικουμένη ὑπὸ 110 χιλ. ψυχῶν ὁκαφεὲς αὐτῆς ἔχει τὰ δευτερεῖα τοῦ τῆς Μόκκας.

Β') Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ωκεανόν.

496. Ἁγία Ἐλένη, νῆσος μικρὰ ἐννέα λευγῶν γῦρον ἔχουσα, ἱκανῶς εὐφορος καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὴν εἰς αὐτὴν ἐξορίαν καὶ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος. Τὰ εἰς τὰς Ἰνδίας ἀπερχόμενα Ἀγγλικὰ πλοῖα ἐλλυμενίζονται εἰς αὐτήν.—Ἡ Ἀνάληψις πρὸς Β: ξηρὸς βράχος, εἰς τὸν ὁποῖον προσορμίζονται οἱ θαλασσοπόροι μόνον διὰ τὸ ἐκεῖ εὕρισκόμενον πλῆθος τῶν χελωνῶν, καὶ ὅπου οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι τινες φρουρούς.—Αἱ νῆσοι τῶν Πριγγίπων, τοῦ Ἁγ: Θωμᾶ, τοῦ Φερνάνδου Πῶ, κείνται εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας. Ἡ τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ φέρει σάκχαρι ἀφθόνως, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Πορτογάλλους· ὅλοι δ' αἱ λοιπαὶ κατέχονται ὑπὸ τῶν Ἄγγλων.

497. Αἱ νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου εἶναι περὶ τὰς δέκα, πετρῶδεις αἱ πλειότεραι· ἐξ αὐτῶν ἡ τοῦ Σαιντιάγγου μετὰ δύο ἢ τριῶν ἄλλων, φέρουσι λουλάκιον, πορτογάλλια καὶ λεμόνια· ἀνήκουσι δὲ εἰς τοὺς Πορτογάλλους.

498. Αἱ Καναρίαι (Μακάρων νῆσοι) εἰσὶν ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ σημαντικώτεραι ὀνομάζονται Λαγκερῶτη καὶ Φορταβεντούρα, ὅπου τρέφονται καὶ πολλὰ Κάμηλοι.—Καναρία καὶ Φέρος. Ἐκ ταύτης τῆς τελευταίας ἐλαμβάνετο καὶ ὁ πρῶτος ἐκ συνθήκης Μεσημβρινός (31).—Τενερίφη, εὐκαρποτάτη εἰς τὰ παράλια, εἰς δὲ τὸ μέσον αὐτῆς ὑψαίνεται ὄρος λεγόμενον Πηρὼν τῆς Τενερίφης, φρικτὸν πυρίπνοον, καὶ ἔχον ὕψος 11,500 ποδῶν.—Αἱ Καναρίαι, ἀνακαλυφθεῖσαι κατὰ τὸ 1345 ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν, ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἰσπανίαν· ἦσαν δὲ πρότερον κατοικημένοι ἀπὸ ἑνα λαὸν πολιτευμένον, Γουάγγαι λεγόμενον· φέρουσι δὲ οἶνον κάλλιστον καὶ ὀπωρικὰ· ἀλλὰ πλῆθος ἀκριδῶν, φερομένων ἐκ τῆς Ἀφρικῆς ὑπὸ τῶν ἀνέμων, κατεσημῶνουσιν αὐτὰς συχνάκις. Τὰ δὲ ὄρατα

πτηνά διὰ τὸ πτέρωμα καὶ τὸ εὐχάριστον κελᾶδμά των, τὰ λεγόμενα κανάρια, κατάγονται ἐξ αὐτῶν τῶν νήσων, ἐξ ὧν καὶ ὠνομάσθησαν. Πρὸς Ἄρκτον κείνται αἱ νῆσοι Μαδέρα καὶ Προτοσάνον (ὕγιπρος λιμὴν), ἀνήκουσαι εἰς τὴν Πορτογαλίαν. Ἡ Μαδέρα εἶναι ἐξάκουστος διὰ τὸν ἐκλεκτὸν οἶνόν της, διότι καὶ αὐτῆς ἡ γῆ εἶναι ἠφαιστειογενής· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ 100 χιλ. ψυχῶν, ἔχουσα πρωτὶ τὴν Φουγκάλην.

499. Πρὸς τὸ Β-Α: εἶναι αἱ Ἀσόραι, ἔχουσαι γῆν εὐφορον καὶ κλίμα τερπνόν, ἀλλ' ὑποκειμέναι εἰς συχνούς σεισμούς διὰ τὴν Ἡφαιστειαν φύσιν τῆς γῆς των (πληθ: 200 χιλ.). Αἱ κυριώτεραι εἶναι Τερκέρα, καὶ Ἄγ: Μιχαήλ, ἡ μεγίστη πασῶν Φαιάλη, Γρασόζα καὶ Πίκος· αὕτη ἡ τελευταία ἔχει ἐν ὑψηλὸν πυρίπνοον, καὶ θερμὰ λουτρά ἢ τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ. Ἡ πρωτ. τῆς διοικήσεως αὐτῶν τῶν νήσων, ὑποκειμένων εἰς τὴν Πορτογαλίαν, ὀνομάζεται Ἄγγρα ἐπὶ τῆς Τερκέρας κειμένη.

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἐκτασίς ἐπιφανείας 42,000,000 χιλιάμ: □ τετραγωνικά
πληθ. 50,000,000 (*).

500. Ἡ ἐκτεταμένη αὕτη Ἠπειρος, κειμένη μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, ἔχει τρισχιλίας περίπου λεύγας ἀπὸ Β: εἰς Ν: καὶ σύγκειται ἀπὸ δύο μεγάλας χερσονήσους, τὰς ὁποίας συνάπτει ὁ ἴσθμος τῆς Πανάμας ἢ Δαριένιος· ἐπονομάζονται δὲ, ἡ μὲν, Ἀμερικὴ Βορρεία, ἡ δὲ, Ἀμερικὴ Μεσημβρινή. Ἀνεκαλύφθη δὲ κατὰ τὸ 1492 ὑπὸ Χριστοφόρου τοῦ Κολόμβου, καὶ κατοικεῖται νῦν ὑπὸ 48 περίπου ἑκατομ: ἀνθρώπων. Ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν εἶναι αὐτόχθονες, ὀνομαζόμενοι Ἰνδιάνοι, οἵτινες ἔχουσι χρῶμα κόκκινον χαλκοῦν· οἱ δὲ εἶναι Εὐρωπαῖοι, ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης σχεδὸν καταγόμενοι· οἱ δὲ εἶναι Αἰθιοπες (Μαῦροι, ἢ Νέγροι) μετακομισμένοι ὡς δοῦλοι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς. Οἱ δὲ εἰς τὴν Ἀμερικὴν γεννημένοι ἐξ Εὐρωπαίων λέγονται Κρεόλοι· οἱ δὲ ἐξ Εὐρωπαίου καὶ Αἰθιοπίσεως, Μουλάτροι· οἱ δὲ ἐξ Εὐρωπαίου καὶ Ἀμε-

(*) Τὸ ἐκδεδομένον εἰς τὰς Ἀγγλαμερικανικὰς Ἠνωμένας ἐπικρατείας ἡμερολόγιον διὰ τὸ ἔτος 1857 σημειώνει τὸν πληθ: τῆς Ἀμερικῆς ὅλης εἰς 67,676,882· καὶ τῶν ἄλλων δὲ Ἠπειρῶν σημειώνει ἠδὲξημένον τὸν ἀριθμὸν. Τῆς Εὐρώπης εἰς 269,317,321· τῆς Ἀσίας μετὰ τῶν νήσων αὐτῆς εἰς 620 ἑκατομ. τῆς Ἀφρικῆς εἰς 100 ἑκατομ. τῆς Ὀστροαλίας καὶ Πολυνησίας εἰς 2,748,000· ὥστε ὅλος ὁ πλῆθ. τῆς οἰκουμένης συμποσοῦται εἰς 1,039,742,403.

ρικανῆς ὀνομάζονται Μέτιδες. Πολλοὶ τῶν ἰθαγενῶν ζῶσιν εἰσέτι ἰδίως ἄγριοι καὶ βάρβαροι κατὰ μικρολαοὺς, εἰς τὰ ἀπέραντα δάση αὐτῆς τῆς Ἠπείρου, λεγόμενοι Ἰνδιάνοι. Ὅλοι δὲ οἱ πολιτισμένοι λαοὶ πρεσβεύουσι τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, καὶ πολιτεύματα ἔχουσιν ἀβασίλευτα συνταγματικά, ὁμόσπονδα τὰ πλείοτερα, πλὴν τοῦ τῆς Βρασιλίας, ἐχούσης Ἀυτοκρατορίαν Συνταγματικὴν.

Εἰς τὰ περὶ Φυσικῆς Γεωγραφίας ἐλαλήσαμεν περὶ τῶν ὀρέων (147), λιμνῶν (178), ποταμῶν (176), κόλπων (120) καὶ ἀκρωτηρίων (118) ταύτης τῆς Ἠπείρου ἐν γένει, καὶ ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ θέλομεν προσθέσει ὅ,τι περὶ αὐτῶν ἔχομεν ἴδιον.

501. Ἡ Ἄμερική ἐκτείνεται σχεδὸν ἀπὸ τὸν ὅρειον πόλον ἕως τὸν Ἀνταρκτικὸν πολικὸν κύκλον, περιλαμβάνουσα ὅλα τὰ κλίματα, καὶ παράγουσα ὅλα τὰ προϊόντα τῶν λοιπῶν Ἠπείρων. Παρατηρεῖται δὲ ὅτι ἡ θερμότης εἰς αὐτὴν τὴν Ἠπείρον εἶναι ὀλιγωτέρα ἢ εἰς τοὺς ὑπὸ τὸ αὐτὸ πλάτος τόπους τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς· διότι ἐκείνη πολλὰ ὄρη διασχίζουσι ἀπ' Ἄρκτου πρὸς Μεσημβρίαν φερόμενα, ὑψηλότατα ὄντα καὶ αἰωνίως χιονοσκεπάτα, καὶ αὐτὰ τὰ ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν (147) ἔπειτα δὲ ὅλα· αἱ γαῖαι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι εἰσέτι χέρσοι, κατασκέποι ἀπὸ ἀπέραντα δάση, Σαβάνας (143) καὶ λειβάδια, μέγιστος κλίμας καὶ ἐκτεταμένους βάλτους, διαρρέομενοι ἀπὸ τοὺς μεγίστους ποταμοὺς τῆς οἰκουμένης (176 καὶ 178). Ἐκτὸς τούτων, ἡ Ἄμερική φαίνεται περιοριζομένη πρὸς Β: ἀπὸ μεγάλην θάλασσαν ἐνούουσαν τὸν Εἰρηνικὸν μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὀκεανὸν, ἔσκαπαζομένην ὑπὸ ἀπέριων στρωμάτων πάγων ἀδιαλύτων, οὔτινες κατασχέουσιν αὐτὴν ἀδιάβατον, καὶ τὸ κλίμα τοῦ τόπου ψυχρότερον.

Προϊόντα δὲ παράγει ἡ Ἄμερική ὅλα σχεδὸν τὰ τῶν ἄλλων Ἠπείρων, ὡς περιλαμβάνουσα ὅλα τὰ κλίματα, καὶ ἔχει καὶ ἄλλα αὐτῆς ἴδια. Τὰ μὲν ἡμεραζῶα καὶ κτήνη, μετακομισθέντα ὑπὸ τῶν ἀνακαλυφάντων αὐτὴν Εὐρωπαίων, ἐπολυπλασιάσθησαν τοσοῦτον, ὥστε ἀγέλαι· βοῶν καὶ ἵππων βόσκονται νῦν εἰς ἀγρίαν κατάστασιν, ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων ῥέννοι, Βόνασοι, καὶ Λευκαὶ Ἄρκτοι· εἰς δὲ τοὺς μεσημβρινούς, Πάνθηρες Ἀμερικανοὶ, Τάπιροι, διάφορα εἶδη πιθήκων, καὶ ἡ προβατοκάμηλος, τὸ μόνον τετράποδον ζῶον, τὸ ὁποῖον εὗρον οἱ Εὐρωπαῖοι μεταχειριζόμενον ὡς φορτηγὸν ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων τῆς Μ: Ἀμερικῆς. Ἐκ δὲ τῶν πτηνῶν, εὐρίσκονται ὅλα σχεδὸν τὰ τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ἐν οἷς πλῆθος ψιττακῶν καὶ στρουθοκαμήλων, καὶ ἰδιάζοντα ὁ Κόνδωρ, τὸ μέγιστον τῶν ἀρπακτικῶν πτηνῶν, καὶ τὸ κολύβριον, τὸ σμικρότατον πάντων, λεγόμενον διὰ τοῦτο πτηνόμυια. Εὐρίσκονται δὲ καὶ κροκόδειλοι, καὶ μεγίστων ὄψεων πλῆθος, καὶ ἔντομα ἀξιοθαύτα, τὰ μὲν διὰ τὸ μέγεθος, τὰ δὲ διὰ τὰ λαμπρὰ χρώματά των, τὰ δὲ διὰ τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον διαδίδουσι τὴν νύκτα. Εἰς δὲ τὰ ἀπέραντα δάση τῆς Ἀμερικῆς εὐρίσκονται ὅλα τὰ δένδρα τοῦ παλαιοῦ κόσμου καὶ ἰδίως αἱ μαγυολαί, τὸ γαλακτοδένδρον, αἱ κηρομυρσίνας, καὶ ἄλλα. Εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην γίνονται φοίνικες, ἔβενος ἔξ ἄλλα χρωματιστικὰ ξύλα πολύτιμα, ὁ κόκκος (ἢ Ἰνδικὰ καρύδια) κακάον, καφές, σακχαροκάλαμον, Ἰνδικὸν (λουλάκι) ὅλα τὰ μεσημβρινὰ ὀπωρικά, καὶ πᾶν εἶδος ἀρωμάτων καὶ ἱατρικῶν βοτανῶν, καὶ ἰδίως τὸ ταμαρίνδον καὶ τὸ κίγκινον, ὁ φλοιὸς τοῦ ὁποίου δίδει τὴν κίαν. Τὰ δὲ γεώμηλα, ὁ ταβάκος καὶ τὸ λεγόμενον μαῖς (εἶδος ἀραβοσίτου) εἶναι αὐτοφυῆ αὐτῆς τῆς Ἠπείρου φυτὰ, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ οἱ δημητριακοὶ καρπὸὶ μεταφερθέντες, καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ χρήσιμα φυ-

τὰ εὐδοκίμησαν θαυμασίως. Ἐχει δὲ καὶ ὄρυκτὰ ἄφθονα· τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου τὰ εἰς τὴν Μεξικὴν καὶ τὴν Περούαν εἶναι ἀνεξάντλητα· χαλκός, σίδηρος, κασσίτερος, θεῖον, ἄλας ὄρυκτόν, καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ μέταλλα εὐρίσκονται ἄφθονα· ἡ ἀδάμαντας δὲ φέρει καὶ ἄλλους πολυτίμους λίθους, ἃ μαργαριτάρια ἀλιεῦνται εἰς πολλὰς παραλίαις. Ἐν περιλήψει, ἡ Ἀμερικὴ εἶναι πλούσιος τόπος διὰ τὸ εὐφορον ἢ πᾶμφορον αὐτοῦ, καὶ ἤθελεν εἶναι ἔτι πλουσιώτερος ἢ εὐφωρότατος, ἐὰν ὅλος ἕκατοικεῖτο ὑπὸ πολιτισμένων λαῶν, καὶ ἐκαλλιεργεῖτο ὅσον ἔπρεπεν. Ὅλοι οἱ Εὐρωπαῖοι ἔκαμαν εἰς αὐτὴν ἀνακαλυφθεῖσαν κατακτήσεις καὶ ἀποικίας, ἐξόχως δὲ οἱ Ἴσπανοὶ κατέκτησαν ἀπεράντους τόπους, καὶ τοὺς τότε πολιτισμένους καὶ πλουσίους. Οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Γάλλοι ἀπέφικισαν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς βορείου Περασσησοῦ· οἱ δὲ Πορτογάλλοι, τὸ τῆς Μεσημβρινῆς.

§. Α'. ΑΜΕΡΙΚΗ ΒΟΡΕΙΑ

502. Μέγα μέρος αὐτῆς εἶναι πολλὰ ὀλίγον ἐγνωσμένον. Τὰ μεσόγεια τῆς διασχίζει, ἀπὸ Β: πρὸς Ν: καὶ κατὰ τὴν παραλίαν πλευράν, μεγάλη σειρὰ ὄρεων, ἐνούμενη μὲ τὴν τοῦ Μεξικικοῦ λέγεται δὲ ἐκείνη μὲν ἢ σειρὰ Ἀπαλλάγια ὄρη, αὕτη δὲ, ὄρη πετραῖα, ἢ λιθώδη καὶ βραχώδη, ὅπου κατοικοῦσι καὶ πολλοὶ αὐτόνομοι φυλαὶ τῶν Ἰθαγενῶν Ἰνδιάνων, οἵτινες κατὰ χωρία κατοικοῦντες, διοικοῦνται ὑπὸ ἐνὸς ἀρχηγοῦ, ὀνομαζομένου Κασίκου, ὄντες ὅλοι φετισισταί (188)

503. Αἱ δὲ παραλῖαι αὐτῆς παρεκτείνονται, αἱ μὲν πρὸς Β: αἱ δὲ, πρὸς Δ: αἱ δὲ, πρὸς Ἀνατολάς.

Αἱ πρῶται διακλυζόμεναι ἀπὸ τὴν Παγωμένην θάλασσαν εἶναι σχεδὸν ἄγνωστοι. Αἱ δὲ Β-Δ: διαβρέχονται ἀπὸ τὸν Βίρηνικὸν Ὠκεανὸν σχηματίζοντα τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνίας, καὶ τὸν τῆς Πανάμας πρὸς Μ: παρὰ τὸν ὀμώνυμον Ἰσθμόν. Αἱ δὲ Ἀν: ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν, σχηματίζοντα πρὸς Β: τὸν Βαρίνιον κόλπον καὶ τὴν Οὐδσονικὴν θάλασσαν, πρὸς Μ: δὲ, τὸ Ἀρχιπέλαγος τῶν Ἀντιλλῶν καὶ τὸν Μεξικανικὸν κόλπον. Περιλαμβάνει δὲ ἡ Βορ: Ἀμερικὴ τὰς ἐξῆς ἐπικρατείας. Πρὸς Β: α) Τὴν Ῥωσικὴν Ἀμερικὴν. β) Τὴν Νέαν Βρεττανίαν ἢ Βρεττανικὴν Ἀμερικὴν· γ) τὴν Γροελλανδίαν. Πρὸς Μ: δὲ α) τὰς Ἰνωμένας Ἀγγλομερικανικὰς ἐπικρατείας. β) τὴν Μεξικὴν καὶ γ) τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ κειμένην.

ΡΩΣΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἐκτασις ἐπιφ: περὶ τὰ 1,400,000 χιλιάμ: □ — Πληθ. 50,000.

Μῆκος Δ: μεταξύ 133⁰ καὶ 170⁰.

Πλάτος Β: μεταξύ 55⁰ καὶ 70⁰.

504. Ἡ εἰς τὰ Βορειοδυτικὰ μέρη τῆς Βορείου Ἀμερικῆς παραλία, ἢ ἀρχομένη ἀπὸ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανὸν καὶ τὸν Βερίγγιον
(ΓΕΩΓΡ. ΜΕΓ. ΚΟΚΚΩΝΗ.)

πορθμόν, καὶ πρὸς Μ: ἐκτεινομένη ἐπὶ τοῦ Μεγάλου ἢ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ μὲ τὰς παρακειμένας νήσους, ὀνομάζεται Ῥωσικὴ Ἀμερικὴ, συνορεύουσα πρὸς Ἀν: μὲ τὴν Βρεττανικὴν Ἀμερικὴν. Ὁ ἀπέραντος οὗτος τόπος, τοῦ ὁποίου γνωστὰ εἶναι μόνον τὰ παράλια καὶ αἱ παρακειμένοι νῆσοι, κατοικεῖται ἀπὸ διαφόρους ἰθαγενεῖς λαοὺς βαρβάρους, ἐν οἷς καὶ οἱ Ἔσκιμῶι, γένος ἀνθρώπων ὁμοίων μὲ τοὺς Σαμουίετας καὶ Λάπωνας, τὸ ὁποῖον κατοικεῖ ὅλους τοὺς βορειοτάτους τόπους τῆς Ἀμερικῆς. Αἱ δὲ παρακειμένοι Νῆσοι, κατὰ σωρείας αἱ πλείσται, ὑπάρχουσι, πρὸς Β: μὲν αἱ Ἀλεούτιαι (424), καὶ αἱ Ἀλωπεκόνησοι κατάντικρυ τῆς στενῆς καὶ μακρᾶς Χερσονήσου Ἀλάσκας κείμεναι, μετὰ τῆς ὁποίας ὡς μία συνεχῆ σειρά φαίνονται ἐκτεινόμεναι πρὸς τὴν Ἀσίαν· πρὸς δὲ Μ: ἡ Κοδιάκη, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχει κωμόπολις εὐλίμενος Ἀλεξανδρία ἢ Ἅγιος Παῦλος λεγομένη· καὶ αἱ σωρεῖαι τῶν Νήσων τοῦ Πρίγγιπος τῆς Γάλλης, τῶν τοῦ Δουκὸς τῆς ὸρκης καὶ τῶν τοῦ βασιλέως Γεωργίου. Εἰς μίαν δὲ τούτων τῶν τελευταίων, Σίτκαν λεγομένην, ὑπάρχει συνωκισμένον πολίχνιον εὐλίμενον, Νέος Ἀρχάγγελος ὀνομασθὲν, ὅπου ἐδρεύει καὶ ὁ διοικῶν τὸν τόπον Ῥώσος διοικητής. Ὁ δὲ τῆς Ῥωσσίας Ἀυτοκράτωρ ἐπέτρεψε τὴν κυριότητα αὐτοῦ τοῦ τόπου εἰς ἑταιρίαν ἐμπόρων, ἣτις ἐμπορεῖται τὰ ἐκεῖθεν ἐξαγόμενα πολύτιμα γουναρικά. Αὕτη ἔχει ἀποικίαν ἐκ διαφόρων λαῶν, τῆς ὁποίας ὁ πληθ: ἀνέβηκε τὸ 1846 εἰς 7783 ψυχάς, καὶ τὸ ἐκ τῶν γουναρικῶν προϊόντων εἰς 950 χιλ: ρούβλια ἀργυρᾶ. Ἐκ δὲ τῶν ἰθαγενῶν λαῶν μόνους τοὺς Ἀλευτιανούς, ὄντας φιλησυχούς καὶ ἀναλγήτους, ὑπέταξαν οἱ Ῥῶσοι εὐκόλως, μεταχειριζόμενοι αὐτοὺς ὡς δούλους εἰς τε τὴν θήραν καὶ τὴν ἀλισίαν.

Τὰ μεσημβρινὰ καὶ δυτικὰ παράλια αὐτοῦ τοῦ τόπου παγονόμενα κατὰ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ ἔτους, καὶ αἱ παρακειμένοι νῆσοι εἰσὶν ἐγνωσμένοι ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν· ἀπέραντα δάση ἐκ πευκῶν, καὶ ὄρη ὑψηλὰ γυμνὰ καὶ χιονοσκεπῆ καλύπτουσιν αὐτόν, ἐν οἷς ὑπάρχει καὶ τὸ ὑψηλότεον ἠφαιστειον ὄρος τῆς Β: Ἀμερικῆς, Ἅγιος Ἰλιάς λεγόμενον καὶ ἔχον ὕψος 5,113 μ: Μαῦραι Ἀλώπεκες καὶ αἰθαί, ἐνουδρίδες, φῶκαι καὶ φάλαιναι, θηρεύονται καὶ ἀλιευόμεναι ὑπὸ τῶν Ῥώσων καὶ τῶν ἰθαγενῶν διὰ τὰ δέρματά των, εἶναι τὸ κύριον προϊόν αὐτοῦ τοῦ τόπου, φέρον μεγάλα κέρδη εἰς τὴν Ῥωσικὴν ἑταιρίαν.

505. Πρὸς Ν: τῆς εἰρημένης συνεχίζεται ἡ παράλια τῆς Νέας Κορνουαλίας καὶ Νέας Γεωργίας παρὰ τῇ ὁποίᾳ κείνται ἄλλαι νῆσοι, ἐξ ὧν αἱ ὀνομαστότεραι εἶναι ἡ τῆς Βασιλίσσης Καρλόττης καὶ ἡ τοῦ Οὐαγκουέρου, πρὸς τὴν Ν: ἄκραν τῆς ὁποίας ἀντικρίζει ὁ κόλπος τοῦ Νουτκά,

ὀνομαστὸν ἔμπορειον τῶν γουναρικῶν. Αὕτη δὲ ἡ χώρα ἀνήκει νῦν εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς Βρεττανικῆς Ἀμερικῆς.

506. Πρὸς Ν: τῶν εἰρημένων συνεχίζονται αἱ ἀκταὶ τῆς χώρας τῆς λεγομένης Νέας Ἀλβιόνης καὶ Ὀρεγόνης, ὅπου εἶναι αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Κολομβία ἢ Ὀρεγόνος ποτῖ: ὅστις δέχεται τὸν Δεῦισον, τοῦ ὁποίου τὰς ὄχθας σκιάζουσιν ἐλάται ἐξαίσιαι, ἔχουσαι 300 ποδῶν ὕψος· ἡ παραλία αὕτη, καθὼς καὶ αἱ μετ' αὐτῆς πρὸς Ν: συνεχιζόμεναι ἀκταὶ τῆς Νέας Καλιφορνίας ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς Ἀγγλαμερικανικῆς Ὁμοσπονδίας.

Κατόπιν ἡ παραλία προχωροῦσα πρὸς Ἀν: ἀλλὰ θαθυμῆδον κυκλουμένη, συνιστᾷ τὰς ἀκτὰς τῆς ἐπιμήκους χερσονήσου τῆς Καλιφορνίας καὶ τῆς Μεξικανικῆς χώρας, μέχρι τοῦ Δαριενείου Ἰσθμοῦ, τοῦ συνάπτοντος τὰς 2 χερσονήσους. Τὸ δ' ἐσωτερικὸν τῶν περιγραφέντων παραλιῶν διατρέχει ἀπὸ Β: πρὸς Ν: ἡ Σειρὰ τῶν λεγομένων Πετραίων ὀρέων κατὰ διαφόρους διευθύνσεις διακλαδιζομένη· καὶ ἐκ μὲν τῆς Ἀνατολικῆς πλευρᾶς ἡ κλιτύς αὐτῆς πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοὶ χυνόμενοι εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον, ἐν οἷς καὶ ὁ λεγόμενος Νόρτης· ἐκ δὲ τῆς δυτικῆς, ὁ Κολομβίας καὶ Σακραμέντος εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανὸν ἐκβάλλοντες, καὶ ὁ Κολοράδος εἰς τὸν Κόλπον τῆς Καλιφορνίας.

Σημ. Αἱ πλεῖστα τῶν ἀνωτέρω χωρῶν οἷον ἡ Νέα Καλιφορνία, τὸ πρὸς Ἀν: αὐτῆς Ν: Μεξικόν, ἡ παλαιὰ Καλιφορνία, τὸ ἰδίως Μεξικόν, αἱ ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἡ Τεξικὴ ἔσθλα ἐπὶ τῶν βορείων παραλιῶν τοῦ Μεξικανικοῦ Κόλπου χωραὶ, κατεκτήθησαν ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15. αἰῶνος ἕξ ὑπὸ τὸνομα Νέα Ἰσπανία ἐκυβερνῶντο ὑπὸ ἑνὸς Ἀντιβασιλέως μέχρι τοῦ 1810. Τότε ἀποστᾶσαι ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως ἐκηρύχθησαν ἀνεξάρτητοι, συστήσασαι σύσπονδον πολιτείαν κατὰ τὸν τύπον τῆς Ἀγγλαμερικανικῆς συμπολιτείας· ἀλλ' αἱ ἐσωτερικαὶ διχοστασίαι μετέβαλον πολλὰς τὸ πολίτευμα, καὶ πολλὰ ἀποσπασθεῖσαι συνέστησαν κατ' ἰδίας πολιτείας, ἡ προστέθησαν εἰς τὴν Ἀγγλαμερικανικὴν σύσπονδιαν· αἱ δὲ λοιπαὶ διέμειναν ὑπὸ τὸνομα Μεξικανικὴ Ὁμοσπονδία.

ΜΕΞΙΚΗ ἢ ΜΕΞΙΚΑΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφαν: 2,000,000 χιλιάμ: □—Πληθ. 8,000,000.

Μῆκος Δ: μεταξὺ 89° καὶ 119° 30'.

Πλάτος Β: μεταξὺ 15° 40' καὶ 33°.

507. Ἡ Μεξικὴ περιλαμβάνεται μεταξὺ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ ἀπὸ Δ: ἐκτεινομένη μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἰσθμοῦ καὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, καὶ τῆς Τεξικῆς πρὸς Ἀν: πρὸς Β: δὲ ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Νέου Μεξικου καὶ τῆς Νέας Καλιφορνίας, κατακτηθείσας κατὰ τὸ 1847 ὑπὸ τῶν Ἀγγλαμερικανῶν. Σύγκειται δὲ νῦν ἡ Μεξικὴ ὑπὸ τῆς Καλιφορνίας,

τῆς ἰδίως Μεξικῆς καὶ τῆς ἐν τῷ Μεξικανικῷ κόλπῳ προσχωσῆτος χερσονήσου τῆς Γιουκατάνης, περιλαμβάνουσα 22 Κράτη συμπολιτευόμενα ὑπὸ μιᾶν σύσπονδον πολιτείαν, κυβερνωμένην ὑπὸ ἐνὸς Προέδρου ὑποτασσομένου εἰς τοὺς νόμους τοῦ Κοινοβουλίου.

Ἡ Καλιφορνία πρὸς Δ: εἶναι Χερσόνησος ἐπιμήκης, χωριζομένη ἀπὸ τὴν στερεάν ὑπὸ τῆς Πορφυρᾶς θαλάσσης, ἤτοι τοῦ κόλπου τῆς Καλιφορνίας, καὶ ἀποπερατομένη εἰς τὸ Ἀκρωτήριο Σαιντλούκαρον λεγόμενον, ὅπου εἶναι καὶ λιμὴν ἀξιόλογος. Ἡ δὲ πρὸς Β: αὐτῆς τῆς χερσονοῦ παραλία λέγεται Νέα ἢ Ἄνω Καλιφορνία, κατακτηθεῖσα μετὰ τοῦ πρὸς Ἀν: αὐτῆς Νέου Μεξικῆς ὑπὸ τῶν Ἀγγλαμερικανῶν κατὰ τὸ 1847. Οἱ Ἰθαγενεῖς αὐτῶν τῶν τόπων εὐρίσκονται εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν τῆς κτηνώδους καταστάσεως, ἀλλ' ὁ ζῆλος τῶν ἀποκατασταθέντων ἐκεῖ ἱεραποστόλων συνέτεινεν εἰς τὸν ἀνθρωπισμὸν αὐτῶν.

Τὸ Μεξικὸν (ἢ ἰδίως Μεξικὴ) εἶναι εὐρύχωρος καὶ ὠραῖος τόπος, ἐκτεινόμενος μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ πρὸς Ἀν: διὰ τοῦ ποτι: Νόρτη ἀπὸ τῆς Τεξικῆς χωριζόμενος· διασχίζεται δὲ ὑπὸ σειρᾶς ὀρέων ὑψηλῶν συνιστώσης εὐρύχωρα ὄροπέδια, ἀναβαίνοντα εἰς ὕψος 5—7 χιλποδῶν, καὶ ἐκτεινόμενα ἀπὸ τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ μέχρι τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου. Ἡ σειρά δ' αὕτη, παρέκτασις οὖσα τῆς τῶν πετραίων, ἔχει καὶ ἡραίστεια, τῶν ὁποίων τὰ διασημότερα ὀνομάζονται Ποποκατεπέτλη καὶ Ἰσταζιγυάλη, καὶ ὁ πρῶν τοῦ Ὄριζάβα, ὑψηλὰ ὄντα ἕως 16,000 ποδ: καὶ μεταλλεῖα πλούσια χρυσοῦ, μάλιστα ἀργύρου, τὰ ὅποια ἐτησίως δίδουσι περὶ τὰ 140 ἑκατομ: δραχ. Εἰς μιᾶν κοιλάδα τῶν ὑψηλῶν ὄροπεδίων τούτων κεῖται καὶ τὸ Μεξικὸν, ἡ ἀρχαία πρωτ: τοῦ πολιτισμένου βασιλείου, τοῦ κατακτηθέντος ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν κατὰ τὸ 1521.

Μετὰ τοῦ Μεξικῆς συνέχεται ἡ Χερσόνησος Γιουκατάνη Β: Ἀν: εἰσχωροῦσα εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον, καὶ σχηματίζουσα αὐτὸν μετὰ τῆς κατάντικρου αὐτῆς Χερσονήσου τῆς Φλωρίδος. Ἐπὶ τῆς Γιουκατάνης πρωτ: εἶναι ἡ Μέριδα, καὶ ἡ Καμπέχη εἰς τὰ δυτ: αὐτῆς παράλια, ὅθεν ἐξάγεται καὶ τὸ βαφικὸν ξύλον τὸ λεγόμενον Καμπέχιον. Εἰς τὸ Ν-Ἀν: μέρος τῆς Γιουκατάνης ἔχουσιν οἱ Ἄγγλοι ἀποικίαν πρὸς ἐμπορίαν αὐτοῦ τοῦ βαφικοῦ ξύλου.

508. Ἐπὶ τῆς Μεξικῆς ὑπάρχουσι πόλεις σημαντικαί: Μεξικὸν (κάτ. 250 χιλ:) κείμενον ἐν τῷ μέσῳ μεγάλης λίμνης, καὶ ἐπὶ ὄροπεδίου 7,000 ποδῶν ὑψηλοῦ. Εἶναι ἡ ὠραιότατη τῶν τῆς Ἀμερικῆς πόλεων, καὶ θαυμαστὰ διὰ τὰς πλουσίας ἐκκλησίας. Ἡ τῆς Μητροπόλεως ἔχει πολυέλαιον

ἀργυροῦν σφυρήλατον, τόσον μέγαν, ὥστε τρεῖς ἄνθρωποι ἐμβαίνουσιν εἰς αὐτόν, ὅταν θέλωσι νὰ τὸν καθάρισωσιν. — Ἡ Πουέβλα-δε-λος-Ἄγγελος (ἡ πόλις τῶν Ἀγγέλων, κάτ. 68 χιλ.) εἰς τὴν χώραν, ὅπου ἐκεῖτό ποτε ἡ Τλασκαλά, πρωτεύουσα ἰσχυρᾶς δημοκρατίας, τὴν ὁποίαν ἔλαβε σύμμαχον ὁ Φερνανδὴς Κόρτες διὰ νὰ ὑποτάξῃ τὸ Μεξικόν. — Χολούλα πρὸς Δ: (κάτ. 16 χιλ.) ἰερὰ πόλις τῶν ἀρχαίων Μεξικανῶν, καὶ ἀξιοθέατος νῦν διὰ τὰ ἐν αὐτῇ ἐρείπια ὑπερμεγέθους πυραμίδος κτισμένης ἐξ ἀργίλου καὶ πλίνθων· εἶχε δὲ βάσιν τετράγωνον (ἐκάστη πλευρὰ τῆς ὁποίας ἦτο μακρὰ 480 μ.) 4 ὀροφάς, καὶ ὕψος 55 μέτρων· ἢ δὲ πολυχρονιότης τόσον μετέβαλεν αὐτὴν κατὰ τὸ σχῆμα, ὥστε ὁμοιάζει μὲ φυσικὸν βουνόν, ἐπὶ τινος δὲ τῶν ὑψηλοτάτων ἰσοπέδων αὐτοῦ εἶναι κτισμένη ἐκκλησία μήκους 30 μέτρων—Βερακρούζη (κάτ. 14 χιλ.) ὁ πρῶτιστος λιμὴν εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον, καὶ τὸ κέντρον τοῦ μετὰ τῆς Εὐρώπης ἐμπορίου· ἀλλ' εἶναι τόπος νοσώδης, εἰς τὸν ὁποῖον νομίζουσιν ὅτι γεννᾶται ἡ Κιτρινοθέρμη.

Εἰς τὸ Μεξικόν τελεσφορεῖ πᾶν εἶδος τῶν εἰς τροφήν τοῦ ἀνθρώπου χρησιμεύοντων φυτῶν· οἷον βανάναι, ἀραβόσιτος, γεώμηλα, σῖτος, σίκαλη, κτλ. καὶ ὅμως ὑπόκειται αὐτὸς ὁ τόπος εἰς μεγάλην σιτοδείαν ἐξ αἰτίας τῆς ξηρασίας. Παράγει δ' ἀφθόνως σάκχαρι, Ἰνδικόν, κακάον, ταβάνον, καὶ θαφικὰ ξύλα, τὰ λεγόμενα τῆς Καμπέχης, καὶ τοῦ Ἄκαίου καὶ ἐβένου, καὶ τὴν Ἰαλάπαν, καὶ τὴν Νοπάλην, ἐφ' ἧς ζῆ τὸ ἔντομον ἡ Κοχενίλλη, ἐκ τῆς ὁποίας γίνεται τὸ κερμέζιον, ὁμοίως μὲ τὸ ἡμέτερον πρινοκόκκιον. Ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χαλκοῦ, μολύβδου, κασιτέρου, καὶ σιδήρου· τὰ δὲ τοῦ ἀργύρου εἶναι τὰ πλουσιώτατα ὅλων τῶν τῆς Οἰκουμένης, διότι αὐτὰ μόνα δίδουσι κατ' ἔτος πλείοτερον ἀργυρον ἢ ὅσον δίδουσιν ὅλα ὁμοῦ καὶ λοιπὰ μεταλλεῖα τῆς Ἀμερικῆς.

Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς ὁμοσπονδίας συμποσοῦνται εἰς 8,000,000: ὄντες Ἴσπανοί, Νέγροι καὶ Ἰθαγενεῖς. Οὗτοι δὲ εἶναι τὰ λείψανα τοῦ ἀρχαίου ἔθνους τῶν Ἀσίκων, οἵτινες, ὅτε κατεκυριεύθησαν ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν, ἦσαν προχωρημένοι εἰς τινὰ βαθμὸν πολιτισμοῦ· θρησκείαν ὅμως εἶχον βάρβαρον καὶ ἀπάνθρωπον, διότι ἐσφαγιάζον καὶ ἀνθρώπους εἰς τοὺς θεοὺς των — Ἡ ἐπικρατοῦσα νῦν θρησκεία, καὶ ἡ μόνη ἀνεκτὴ καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν τῆς Μεξικανῆς ὁμοσπονδίας, εἶναι ἡ χριστιανικὴ τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας.

509. Ἡ ΤΕΞΙΚΗ, ἡ χώρα τῆς Τεξᾶς λεγομένη, κεῖται μεταξὺ τοῦ Μεξικανῆς κόλπου, τῆς Ἀγγλαμερικανικῆς ὁμοσπονδίας καὶ τῆς Μεξικῆς, ἀφ' ἧς καὶ ἀπεσπάσθη κατὰ τὸ 1826 καὶ ἐσυστήθη εἰς ἀνεξάρτητον πολιτείαν ἀβασίλευτον, ἀλλ' ὀλιγανδρούσα (πληθ: 100 χιλ:) ἠνώθη ὕστερον ὡς συμπολιτευόμενον Κράτος εἰς τὴν Ἀγγλαμερικανὴν ὁμοσπονδίαν· ἔχει δὲ πρωτεύουσαν τὸ Αὐστίνον. Τὰ παράλια γενικῶς εἶναι

χαμηλά και βαλτώδη· τὰ δὲ μεσόγεια εἶναι ὑψηρὰ καὶ εὐφορὰ, ἀλλ' ὀλιγάνθρωπα.

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ.

Ἐκτασις ἐπιφαν: 500,000 χιλιομ: □—Πληθ: 2,000,000.

Μήκος Δ: μεταξύ 85^ο καὶ 97^ο.

Πλάτος Β: μεταξύ 8^ο καὶ 18^ο.

510. Ἡ Ὄμοσπονδία αὕτη περιλαμβάνει ὅλον τὸν τόπον τὸν ἀπὸ τῆς Γουατάνης μέχρι πλησίον τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Πανάμης, ὅστις, λεγόμενος ἐπὶ Ἰσπανοκρατίας Γενικὴ Καπετανία τῆς Γουατεμάλης, ἀπετέλει μέρος τοῦ βασιλείου τοῦ Μεξικοῦ. Μετὰ τούτου συναπέστη ἀπὸ τὴν μητρόπολιν, ἀλλ' ἀποσπασθεῖσα ἀπὸ τὴν Μεξικαν: συμπολιτείαν κατὰ τὸ 1824 συνεστάθη εἰς ὀμόσπονδον ἰδίαν πολιτείαν, περιέχουσαν πέντε κράτη τὰ ἐξῆς:

- 1) Τὴν δημοκρατίαν τῆς Γουατεμάλης (*) τὴν μεγίστην ἐκ τῶν 5: κειμένην Β-δυτικῶς.
- 2) Τὴν τῆς Χονδούρας, ἐκτεινομένην πρὸς Ἄν: τῆς ἀνωτέρω.
- 3) Τὴν τοῦ Σανσαλβάδορος, κειμένην Νοτιοανατ: τῆς Γουατεμάλης ἐπὶ τῶν παραλίων τοῦ Εἰρ: Ὠκεανοῦ.
- 4) Τὴν τῆς Νικαραγούας, κειμένην Ν-Ἄν: τῆς τοῦ Σανσαλβάδορος καὶ τῆς Χονδούρας, καὶ ὀνομαζομένην ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ λίμνης.
- 5) Τὴν τῆς Κοσταρίας, τὴν ἀνατολικωτάτην καὶ μεσημβρινωτάτην ἀπασῶν τῶν τῆς ὀμοσπονδίας.

511. Πόλεις.—Γουατεμάλη, πρωτεύουσα τῆς ὀμωνύμου δημοκρατίας, κειμένη εἰς ὠραίαν κοιλάδα μεταξύ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ σειρᾶς ἠφαιστειῶν, πλησίον ἄλλης ἀρχαιοτέρας ὀμωνύμου πόλεως ὑπὸ σεισμοῦ φρικτοῦ καταπωθείσης τὸ 1777· εἶναι καλῶς κτισμένη καὶ σημαντικὴ διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριόν της (κάτ. 30 χιλ:).—Κοβάνη ἢ Βεραπάζη, πρωτεύουσα μιᾶς ἐπαρχίας τῆς Γουατεμάλης, εἰς τὴν ὁποίαν βρέχει τοὺς 9 μῆνας τοῦ ἔτους (κάτ. 12 χιλ:).—Κομαϊαούα εἶναι ἡ πρωτ: τῆς Χονδούρας, καὶ Τρούξιλλον, ἄλλη πόλις ὄχυρὰ ἐπὶ κολπίσκου, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι νῆσοι σύνδενδροι καὶ πλωταὶ κατὰ τὰς πνοὰς τῶν ἀνέμων.—Σανσαλβάδορ, εἰς ὠραίαν κοιλάδα κειμένη εἶναι ἡ πρωτ: τῆς ὀμωνύμου δημοκρατίας.—Ἡ Λεόννη, κειμένη ἐπὶ ὀμωνύμου λίμνης καὶ πλησίον φοβεροῦ ἠφαιστείου, εἶναι ἐμπορικὴ πόλις πρωτεύουσα τῆς Νικαραγούας (κάτ. 40 χιλ:) ἄλλη πόλις Νικαράγουα μὲ 30 χιλ: κατ: κεῖται ἐπὶ τῆς Μεσημβρ: ὄχθης τῆς ὀμωνύμου λίμνης. Τῆς δὲ Κοσταρίας πρωτ: εἶναι ὁ Ἅγιος Ιωσής (κάτ. 20 χιλ:) καὶ Καθάργη (κάτ. 20 χιλ:) ἄλλη πόλις ἐμπορικὴ, εἰς τὰ παράλια τῆς ὁποίας ἀλιεύονται πορφόραι.—

(*) Εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἰθαγενῶν ἐλέγετο Κουαχι-μαλλάν, ἧτοι χώρα σύνδενδρος.

Ἡ Κυβέρνησις, ὁμόσπονδος πολιτεία ἀβασίλευτος. Ὁρησκεία ἐπικρατοῦσα ἢ τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας. — Πληθ: 2 ἑκατομ: ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις εἶναι ἰθαγενεῖς Ἰνδιάνοι.

Σημ. Μεταξὺ τῶν Ἰνδιάνων οἱ λεγόμενοι Μοσκιῶται, καὶς βάρβαρος καὶ μάχιμος, κατὰ τὰ Ἄν: παράλια κατοικοῦντες ἐτέθησαν κατὰ τὸ 1841 ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας, ἥτις ἐπὶ ἐκείνης τῆς παραλίας συνήκισε τὴν Βλουιβιέλδην, καὶ τὸν Βασιλέα τῶν Μοσκιῶτων συνταξιοδοτεῖ.

512. Ὁ τόπος διασχίζεται καθ' ὅλον τὸ μῆκος του ὑπὸ τῆς σειρᾶς τῶν ἐκεῖ λεγομένων Ἀνδῶν ἐχούσης πολλὰ ἡράσιμα, τὰ ὁποῖα συχνάκις προξενοῦσι τρομεροὺς ἔκτασρεπτικούς σεισμούς. Ἐνῆξ αὐτῶν τῶν ἡραισιῶν, ὀνομαζόμενον Μεσάττα, δὲν ἐκβάλλει καπνὸν οὐδὲ τέφρας, ἀλλ' αἱ ἐν τῷ κρατῆρι πετυρακτωμένοι ὕλοι ἀναβράζουσιν ὁμοιάζουσαι μὲ χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ· ἔνεκα τούτου οἱ πρῶτοι κατακτηταὶ Ἰσπανοὶ, ὑπολαθόντες αὐτὰς τὰς ὕλας ὡς χωνευμένον χρυσὸν, ἠγωνίσθησαν, ἀλλὰ ματαίως, νὰ ἐκβάλωσιν ἀπὸ τὸ εἶδος τοῦ κρατῆρος. Βροχαὶ γίνονται συχνάταται καὶ ἄφθονοι μεταβάλλουσαι τοὺς ἀπὸ μικροῦ ἀποστήματος ποταμούς καὶ ρύακας τοῦ τόπου εἰς ὀρηκτικούς χειμάρρους· ἐκ τούτου καθίσταται ὁ τόπος εὐφορώτατος, ἀλλὰ θερμὸς καὶ νωθὸς, κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰ παράλια. Ἡ διαδοχὴ τῆς θλαστήσεως καὶ καρποφορίας δὲν διακόπτεται ἀπὸ τὰς διαφόρους ὥρας τοῦ ἔτους· ἐξάγεται δ' ἀφθόνως παμβάκιον, Ἰνδικόν, κερμέζιον, σάκχαρι, καφῆς, κακάον κάλλιστον, θανίλλια, καὶ ταβάκος ἀξιόλογος, καὶ ξύλα βαφικὰ. Ὅλα τὰ κατοικίδια ζῶα τῆς Εὐρώπης εὐδοκίμοῦσι, καὶ ἐκ τῶν θηρίων μόνος σχεδὸν ὁ Τάπιρος εὐρίσκεται. Ἡ λίμνη Νικαράγουα πρὸς Ν: κατέχει ἱκανὸν μέρος τοῦ πλάτους τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ κοινωνεῖ μὲ τὸν Μεξικανικὸν κόλπον· διὰ τοῦτο καὶ ἐστοχάσθησάν ποτε νὰ ἐνώσωσιν, ἀνοίγοντες μίαν διώρυγα, τοὺς δύο Ὠκεανούς, τὸν Ἀτλαντικὸν μὲ τὸν Εἰρηνικόν.

ἩΝΩΜΕΝΑΙ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΙ ΤΗΣ Β: ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἡ ὈΜΟΣΠΟΝΔΟΙ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΙ ΑΓΓΛΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑΙ.

Ἐκτασις ἐπιφανείας 8,000,000 χιλιομ: □-Πληθ: 23,300,000.

Μῆκος Δ: μεταξὺ 69° καὶ 127°

Πλάτος Β: μεταξὺ 35° καὶ 49°.

513. Ἡ ἀπέραντος ἐπικράτεια αὕτη ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἀπ' Ἄν: ἕως τὸν Εἰρηνικὸν πρὸς Δ: μέχρι τῆς 49° τοῦ Βορείου πλάτους (504) συνορεύουσα Δ-Μ: μὲ τὴν Μεξικὴν, καὶ ἀπὸ τὸν Μεξικανικὸν κόλπον ἕως τὰς ὄχθας τοῦ Ἁγ. Λαυρεντίου, ὀριζομένη πρὸς Β: ἀπὸ τὴν Βρεττανικὴν Ἀμερικὴν. Περιλαμβάνουσα δὲ ἑκτασιν 266, 530 τετρ: λευγῶν διαιρεῖται εἰς 33 κράτη σύσπονδα, καὶ 8 τοπαρχείας, ἔχουσα σύσπονδον συμπολιτείαν καὶ πληθ. 23 ἑκατομ: ἐξ ὧν 1,200,000 εἶναι δούλοι Λιθίοπες, καὶ ἕως 300 χιλ. Ἰνδιάνοι. Καὶ στρατὸν μὲν τακτικὸν τῆς ζῆρας πολὺν δὲν ἔχουσι τὰ κράτη ταῦτα, ἀλλὰ ἔθνοφυλακὴν, καὶ ναυτικὴν δύναμιν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν αὐξανομένην, ὥς αὕτη μετὰ τὴν Ἀγγλικὴν καθίσταται ἡ φοβερωτέρα. Ὅλοι αἱ ὁρησκείαι εἶναι ἀνεκταί, ἀλλ' ἡ Ἠροτεσαντικὴ ἐπικρατεῖ· ὅθεν αἱ διάφοροι αἰρέσεις αἱ

γεννηθείσαι εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς (190) εἶναι εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους ἐπ' ἄπειρον πολυπλασιασμέναι· καθολικοδυτικοὶ δὲ εὐρίσκονται πολλὰ ὄλιγοι· ἡ στοιχειώδης δὲ ἐκπαίδευσις εἶναι πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, καὶ ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον ἀνθούσι(*). Πολλοὶ ποταμοὶ πλευστοὶ, πολλὰὶ διώρυγες, καὶ ἐκτεταμένα παράλια διαπλεγμένα ὑπὸ ἀναριθμήτων ἀτμοκινήτων, καὶ σιδηρόδρομοι προσέτι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑπάρχοντες, εὐκολύνουσι τὴν συγκοινωνίαν πόλεων κατὰ μεγάλας ἀποστάσεις κειμένων εἰς τὴν ἀπέραντον ταύτην ἐπικράτειαν.

§14. Ἡ σειρά τῶν Ἀλλεγγανίων ἢ Ἀπαλλαχίων ὄρεων, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς ἐκβολῆς τοῦ Μισσισιπῆ ἕως εἰς τὰς τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, διασχίζει τὴν χώραν συστήσουσα πολλοὺς ἄλλους κλάδους (ἐξ ὧν οἱ πρὸς τὰ Ἄν: παράλια τοῦ Ὀκεανοῦ πλησιάζοντες λέγονται ὄρη Κυανᾶ), καὶ διαιρεῖ αὐτὴν εἰς τρία. Εἰς Ἀνατολικήν, τὴν μεταξὺ τῆς σειρᾶς τῶν Κυανῶν καὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ· εἰς ὄρεινὴν, τὴν εἰς τὸ μέσον κειμένην, καὶ εἰς Δυτικὴν. Τὰ δ' ἐκτεταμένα παράλια αὐτῆς, τὰ ἐπὶ τοῦ Μεξικαν: κόλπου καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὀκεανοῦ, διατέμνουσιν ἄπειροι μικροὶ καὶ μεγάλοι κόλποι, ἐξ ὧν οἱ πλείότεροι εἶναι αἱ ἐκβολαὶ μεγάλων ποταμῶν. Οἱ δ' ἐπισημότεροι τῶν ποταμῶν τούτων, γινόμενης ἀρχῆς ἀπὸ Β: εἶναι ὁ τοῦ Οὐδσῶνος καὶ ὁ Δελαουῆρος χυνόμενοι εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὀκεανόν, ὁ Σοσκουάνας, εἰς τὸν Σιεζαπικὸν κόλπον, ὁ ποτ: τῆς Ἰόρκης καὶ τῆς Ἰάμης, ὁ Σαυαννᾶς, καὶ τέλος ὁ μέγιστος τῶν τῆς Β: ἡμερικῆς ποταμῶν ὁ Μισσισιπῆς. Οὗτος ἔχων τὰς πηγὰς του εἰς τὰ Β-Δ: μέρη (περὶ τὴν 47^ο Β: πλάτους) καὶ ἐνούμενος μὲ τὸν ἐπιδυτικώτερον αὐτοῦ πηγάζοντα Μισουρῆν καὶ 600 λεύγας διατρέχοντα πρὸ τῆς συμβολῆς του, λέγεται πολλὰ ἄλλα ποτάμια σημαντικὰ ἀπ' Ἄν: ἐν οἷς τὸν Ὅχιον ἔξ Ἰλιουῦν ἔκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον πρὸς Δ: τῆς γερσονήσου Φλωρίδος, διατρέχων δρόμον 1080 λευγῶν ἀπὸ τῶν πηγῶν, μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ. Ἐκ τούτων τὸ κλίμα καθίσταται ποικίλον ἔσχατον, νοσερὸν μὲν εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη ἔξ τὰ παράλια, ἔξ ἐπιδικτικὸν τῆς κιτρινοθέρης, ἥτις εἰσαγομένη ἔχει κάμνει πολὺν ὄλεθρον, ὑγιὲς δὲ ἔξ ευκατον εἰς τὰ μεσόγεια, ὅπου ἔξ τὸ ἔδαφος εἶναι ὑψηλότερον. Εἰς δὲ τὰ βόρεια γίνεται πολὺ ψῦχος τὸν χειμῶνα καὶ ὑπερβολικὸς καύσων τὸ θέρος. Αἱ ἀνατολ: ἐπαρχίαι αἱ παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν εἶναι καλῶς καλλιεργημέναι καὶ κατοικημέναι. Μεταξὺ δὲ τῶν Ἀλλεγγανίων ὄρεων ἔξ τοῦ Μισσισιπῆ παρουσιάζονται ἐκτεταμέναι πεδιάδες, ἐλώδεις κοιλάδες εὐκαρποὶ, καὶ δρυμῶνες ἀπέρανται πρὸς Δ: δὲ τοῦ Μισσισιπῆ μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὄρεων, εὐρίσκονται πεδιάδες ἀπέρανται γυμναὶ δένδρων, ἀλλὰ κατασκεπεῖς ἐκ χόρτων ὑψηλῶν, αἱ λεγόμεναι Σαυανᾶναι (143) ἢ λιθάδαι: πέραν δὲ τῶν ὄρεων ἢ βλάστησις εἶναι εἰς ὅλην αὐτῆς τὴν ἀκμὴν, καὶ δένδρα φύονται ὑψηλότατα· διότι εὐρίσκονται ἔκει, ὡς λέγουσιν, ἐλάται ὕψους 100 μ: καὶ 13 μ: ἔχουσι περίμετρον (506). Οἱ καλλιεργήσιμοι τόποι

(*) Αναβιβάζουσι τινες εἰς 27 ἑκατομ: τὸν πληθ: τῆς Ἀγγλοαμερικανικῆς συμπολιτείας ἐξ ὧν 25 ἑκατομ: εἰσι λευκοὶ· σχολεῖα τοῦ λαοῦ συναριθμοῦνται δὲ εἰς 80 χιλ: καὶ 5,234 ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια, οἶον, Γυμνάσια, Λύκεια, Παιδοτροφεῖα, Ἀκαδημαῖαι κλ.—Ἡ ἀξία τῶν ἐτησίων προϊόντων τῆς Γεωργίας λογίζεται εἰς 200 ἑκατομ: διοτήλων τῶν δὲ τῆς βιομηχανίας εἰς 1,500,000 διστ.—τὸ δὲ ἐνιαύσιον ἐσωτερικὸν ἐμπόριον ἀναβαίνει εἰς 600 ἑκατομ: διστ. (Ἰδε Ν. Πανδῶρας ρύλλ. ροθ' τοῦ 1837).

τῶν βορείων μερῶν διδασιν ὅλα τὰ σιτώδη φυτὰ τῆς Εὐρώπης καὶ τὰ ὄπωρικά ἀφθονώτατα· οἱ δὲ μεσημβρινοὶ φέρουσιν ὄρυζιον, ἰνδικόν, καὶ νικσιανὴν (ταβάκον) ἐξάιρετον.

515. Αἱ πλείσται τῶν ἠνωμένων Ἐπικρατειῶν, μάλιστα αἱ Ἀνατολικαὶ, ἐχρημάτισαν ἀνεκάθεν Ἀγγλίων ἀποικίαι ὑποκείμεναι εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Αὗται ἀποσᾶσαι κατὰ τὸ 1773 ἐκνήρχθησαν ἀνεξάρτητοι, συνδεθεῖσαι εἰς μίαν κοινὴν συμπολιτείαν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἄλλαι προϊόντος τοῦ χρόνου συνοικιζόμεναι καὶ προστιθέμεναι ἠῤῥησαν τὸν ἀριθμὸν τῶν νῦν συμπολιτευομένων ἐπικρατειῶν εἰς 33. Ἐκάστη ἐπικράτεια εἶναι αὐτοδιοικήτος καὶ ἀνεξάρτητος, ἔχουσα ἰδίαν Κυβέρνησιν διὰ τὰ ἐπιτόπια αὐτῆς πράγματα, ἰδίου νόμους καὶ ἔθιμα· ὅλαι δὲ ἀναγνωρίζουσι μίαν Κεντρικὴν Κυβέρνησιν, συγκεκριμένην ἐξ ἑνὸς συλλόγου Ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν ἐπικρατειῶν, διαιρουμένου εἰς Βουλὴν καὶ Γερουσίαν, καὶ ἐξ ἑνὸς προέδρου τοῦ Νομοτελεστικοῦ κατὰ τετραετίαν ἐκλεγομένου. Ἡ κοινὴ δ' αὕτη Κυβέρνησις βουλευεταὶ, νομοθετεῖ καὶ ἐνεργεῖ, ὅσα ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ἀποβλέπουσι τὰ κοινὰ ὅλης τῆς συμπολιτείας συμφέροντα.

Εἰς τὸν κοινὸν Σύλλογον ἐκάστη ἐπικράτεια στέλλει ἓνα Ἀντιπρόσωπον Βουλευτὴν ἀπὸ 40 χιλ.: κατοίκων κατὰ διετίαν, καὶ δύο μόνον γερουσιαστὰς κατὰ ἐξαετίαν· ὅσαι δὲ χωραὶ συνοικούμεναι δὲν ἔχουσιν εἰσέτι 60 χιλ. πληθυσμὸν, ἐκεῖναι ὀνομάζονται τοπαρχίαι, μὴ ἔχουσαι ἰδίαν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ διοικητὴν πεμπόμενον ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Κυβερνήσεως· ἀπ' οὗ δὲ καὶ αὗται λάθωσιν 60 χιλ.: λαοῦ, λογίζονται ὡς μία ἐπικράτεια τῆς Ὀμοσπονδίας, στέλλουσα τοὺς ἰδίους Ἀντιπροσώπους αὐτῆς εἰς τὸν Σύλλογον, καὶ συστήνουσα καὶ τὴν ἰδίαν τῆς Κυβέρνησιν. Αἱ δὲ κατ' ἀρχὰς ἀποσᾶσαι ἐπικράτειαὶ ἦσαν 13: ἔχουσαι μολὶς 3 ἑκατομ.: κατοίκων· ἀλλὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων καθ' ἡμέραν αὐξομένων διὰ τῶν συγῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀποικισμῶν, καὶ διὰ τὴν εὐπορίαν τῶν πρὸς τὸ ζῆν, ὡς ἐκ τῆς ἀπεράντου ἐκτάσεως τοῦ τόπου καὶ τῆς εὐφορίας, ἔγειναν καὶ αἱ ἐπικράτειαὶ νῦν 33, καὶ 8 τοπαρχίαι· καὶ ὁ πληθ.: ταχέως ἠῤῥησεν, ὥστε συμπεραίνεται, ὅτι εἰς διάστημα ἐνὸς αἰῶνος, ἀκολουθούντων οὕτω τῶν πραγμάτων, αἱ ἠνωμένοι ἐπικράτειαὶ θίλουσιν ἔχει 200 ἑκατομ.: πληθ.— Τοῦτον τὸν τύπον τῆς συμπολιτείας ἔλαθον σχεδὸν ὅλα τὰ πολιτισμένα καὶ ἀπελευθερωθέντα Κράτη τῆς Ἀμερικῆς πλην τῆς Βρασιλίας.

516. Αἱ ὀνομαστότεραι καὶ ἀρχαιότεραι μεταξὺ τῶν 33 ἐπικρατειῶν εἶναι, γενομένης τῆς ἀρχῆς ἀπὸ Β: (*) ἡ Νέα Ἀμσχίρη, Οὐερμόνη Μασσαχουσέτη, Ροδισιάνδη, Κονεκτικούτη, Νεοβορακία, ὅλαι συστήνουσαι τὴν λεγομένην κυρίως Νέαν Ἀγγλίαν, Νέα Ἰερσῆ, Πενσυλουανία, Δελαουάρη, Μαρυλάνδη, αἱ δύο Καρολίνοι, (ἡ βορεία καὶ ἡ μεσημβρινή) ἡ Γεωργία, ἡ Κεντουκκῆ, ἡ παρὰ τὸν Ὀχίον Τεννεσσῆ κ. λ. Προέβη δ' ὁ ἀ-

(*) Αὗται ἦσαν αἱ κατὰ πρῶτον κηρυχθεῖσαι ἀνεξάρτητοι καὶ συστήσασαι τὴν Ὀμοσπονδον συμπολιτείαν· ἴδε τὸ περὶ Πολιτ. ἡμ. Σύγγρ. Τ. Α'.

ριθμὸς αὐτῶν αὐξόμενος διὰ προσκλήσεως τόπων ἀποικιζομένων ἢ διὰ κατακτήσεως ἄλλων συνωκισμένων, οἵτινες λαμβάνοντες, ὅσον εἴπομεν ἀνωτέρω πληθυσμὸν, συστήνονται κατὰ ἐπικρατείας αὐτοδιοικήτους, καὶ συμμετεχούσας τῆς κοινῆς πολιτείας διὰ τῶν ἰδίων τῶν ἀντιπροσώπων.

517. Ἐπισημότεραι πόλεις· Βοστόνη, (κατ. 140 χιλ.) πρωτεύουσα τῆς Μασσαχουσέτης, ὀλίγον πρὸς Β: κειμένη τοῦ Ἀκρωτηρίου Κόδδου, ὅπου ὄψαρεύεται ἄπειρον πλῆθος Ὀνίσκων. Ἡ Βοστόνη εἶναι ἡ πατρὶς τοῦ Φραγκλίνου, καὶ πρῶτον ἐμπορεῖον μετὰ τὴν Νέαν Ἰόρκην (ἢ Νεοβόρακον) κειμένην εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποτ: Οὐδσῶνος (κατ: 600 χιλ.). — Φιλαδέλφεια, εἰς τὴν Πενσυλουανίαν ἐπὶ τοῦ Δελαουήρου ποτ: πλευστοῦ ὄντος μέχρις αὐτῆς ὑπὸ τῶν μεγίστων πλοίων· εἶναι δὲ μία ἀπὸ τὰς ἐπισημότερας πόλεις, ἔχουσα 410 χιλ. κατοίκων.—Βαλτιμόρη εἰς τὴν Μαριλάνδην, λιμὴν ἀξιόλογος καὶ εὐρυχωρότατος (κατ 170 χιλ.).—Βασιγκτῶνη, παρὰ τὸν Ποτούμακον πτ. νέα πόλις εἰς τιμὴν τοῦ ἐνδόξου Βασιγκτῶνος συνοικισθεῖσα κατὰ τὸ 1792, ὅπου συνέργεται ὁ σύλλογος (κατ: 40 χιλ.).—ΡΙσιμόνδη, εἰς τὴν Βιργινίαν.—Καρλεστούνη, λιμὴν ἐμπορικώτατος καὶ εὐρύχωρος (κατ. 30 χιλ.)—Νέα Αὐρηλία (κατ. 130 χιλ.) περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μισσισιπῆ, πρωτεύουσα τῆς Λουϊσίας, ἐπαρχίας εὐφόρου καὶ εὐρυχώρου, ἐκτεινομένης παρὰ τὴν δεξιαν ὄχθην τοῦ Μεσσισιπῆ. Αὕτη ἀποικισθεῖσα ὑπὸ Γάλλων κατ' ἀρχὰς ὠνομάσθη ὑπ' αὐτῶν ἀπὸ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ': βασιλέως αὐτῶν, καὶ περιεχωρήθη κατὰ τὸ 1803 εἰς τὰς Ἠνωμένας ἐπικρατείας.—Καὶ ἡ Φλωρίς ἢ Φλώριδα κατὰκτησις τῶν Ἰσπανῶν, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων ἐπικρατειῶν κατὰ τὸ 1819 καθὼς καὶ ἡ Καλιφορνία, καὶ τὸ Νέον Μεξικὸν κατὰ τὸ 1847. Εἰς τὴν Φλωρίδα ἢ Πενσακόλα, πόλις ἐπὶ ὁμωνύμου εὐρυτάτου κόλπου κειμένη εἶναι σημαντικὴ διὰ τὸν λιμένα αὐτῆς ὄντα τὸν εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέστατον τῶν ἐν τῷ Μεξικανικῷ κόλπῳ· εἰς δὲ τὴν Νέαν Καλιφορνίαν ὁμοίως σημαντικὴ εἶναι ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος νεωστὶ κτισθεῖσα πόλις ἐπὶ κόλπου, καὶ ταχεῖαν αὐξῆσιν λαβοῦσα (κατ: 60 χιλ.) διὰ τὸν ἐκεῖ πλησίον ἀνευρισκόμενον χρυσόν. Διότι, εἰς τριάκοντα ὥρων ἀπόστασιν ἀπ' αὐτῆς εἰς τὰ μεσόγεια, ἀνεκαλύφθησαν κατὰ τὸ 1848 χρυσοφόρα στρώματα πλοῦσια εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποτ: Σακραμέντου, τοῦ ὁποῦ τὰ ρεῖθρα καὶ πτῶν εἰς αὐτὸν εἰσβαλλόντων χειμάρρων φέρουσι ψήγματα χρυσοῦ, καθὼς καὶ ἡ περὶ αὐτῶν χώρα εἶναι χρυσοφόρος· ἐκβάλλει δὲ εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου ὁ ποτ: Σακραμέντος. Τὸ δὲ Νέον Μεξικὸν, πρὸς Ἄν τῆς Νέας Καλιφορνίας κείμενον, εἶναι ὀλιγάνθρωπον· ἔχει δὲ πόλεις τὴν Σανταφὲν καὶ Τάον.

*Η Χερσόνησος τῆς Φλωρίδος, ἥτις κλείει Β: Ἄν: τὸν Μεξικὸν κόλπον, ἔχει τὴν κάρπιμον, Σαυάνας ἐκτεταμένας, λίμνας καὶ βάλτους, καὶ κλίμα κάθυγον καὶ ἐπιδεικτικὸν τῆς χειρινόθερμης, ἥτις ἐρημόναι πολλάκις τὸν τόπον. Ἁγιος Λύγουστινος ὀνομάζεται ἡ πρωτὶ παρὰ τὸν Ἄτλαντ: Ὠκεανὸν, ἔχουσα λιμένα καὶ ὄχυστάτα εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν παρὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Μισσισιπῆ μετὰ τοῦ Μισουρῆ κεῖται ὁ Ἁγιος Λουδοβίκος πρωτὶ τῆς τοῦ Μισουρῆ ἐπικρατείας, κτισθεῖσα ὑπὸ Γάλλων. Τὰ κράτη τοῦ Ὀχίου καὶ τῆς Ἰνδιάνης, ἐκτεινόμενα μέχρι τῶν Ἀλλεγανίων, καὶ τῆς Κεντουκκῆς πρὸς Ν: καταπλημμυρούμενης περιοδικῶς ὑπὸ τοῦ Ὀχίου, εἶναι βασώδη καὶ εὐκαρπα, ἀλλ' ὀλιγάριθμα, κατοικοῦμενα καὶ ὑπὸ μικρολαῶν ἰθαγενῶν βαρβάρων, τοὺς ὁποίους ἡ Κεντρικὴ Κυβέρνησις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν μετεβίβασεν εἰς τὰς πρὸς Δ: τοῦ Μισσισιπῆ χώρας, ὅπου οἰκοῦσι καὶ λεγόμενοι Σιούζιοι, οἱ μαχητότατοι πόντων, καθὼς καὶ οἱ Σίξιοι, καὶ ἄλλοι μεσημβρινώτερον καὶ πέραν τοῦ Μισουρῆ οἰκοῦντες. Καὶ ὁ τόπος δὲ ὀ δυτικώτατος ὁ ἀπὸ τῶν πετραίων δρέων μέχρι τῶν παραλίων τοῦ Ὠκεανοῦ διασβεγόμενος ὑπὸ τοῦ ποτὶ Ὀρεγόνῃ ἢ Κολομβίου, λέγεται Κολομβία ἢ Ὀρεγόνῃ, κατοικοῦμένη ὡς αὐτῶς ὑπὸ φυλῶν Ἰνδιάνων. Οἱ δὲ σημαντικώτεροι αὐτῶν καὶ πολυπληθέστεροι εἶναι οἱ ὀνομαζόμενοι πλατυκέφαλοι, διότι πλατυκόνουσι τὰς κεφαλὰς τῶν νεογενήτων διὰ μηχανικῆς πίεσεως, καὶ οἱ Χόχονες, ἐπιλεγόμενοι Ἰνδιάνοι θφεις, διὰ τὸ μάχιμον καὶ θηριώδες πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν τῶν ἀγρίων εἶναι καὶ ἀνθρωποφάγοι.

ΝΕΑ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ ἢ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἐπίφ: Ἐκτασις 9,100,000 χιλιάμ: □ — Πληθ: 1,600,000 —

Μῆκος Δ: μεταξὺ 55⁰ καὶ 142⁰ —

Πλάτος Β: μεταξὺ 43⁰ καὶ 76⁰. —

518. Ἡ ἀπέραντος αὕτη χώρα κεῖται πρὸς Β: τῶν Ἠνωμένων Ἀγγλαμερικανικῶν ἐπικρατειῶν· ἐκτεινόμενη δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἀπὸ Ἄν: μέχρι τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Ῥώσι: Ἀμερικῆς πρὸς Δ: καὶ μέχρι τῆς Παγωμένης θαλάσσης πρὸς Β: περιλαμβάνει περισσοτέραν ἔκτασιν καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν Ἀγγλαμερικανικὴν ἐπικράτειαν, ἔχουσα 1,600,000 μόλις κατοίκων διὰ τὸ ψυχρὸν καὶ ἄγονον τοῦ κλίματος. — Διαιρεῖται δὲ εἰς 4 τμήματα τὰ ἐξῆς. — Εἰς τμήμα βόρειον, τὸ περιλαμβάνον τὰς νήσους τῆς Βορεινίου θαλάσσης, καὶ ὅλον τὸ πέραν τοῦ πολικοῦ κύκλου μέρος, τὸ πλεῖστον ἄγνωστον, ἀν καὶ πολλοὶ ἀτρόμητοι θαλασσοπόροι ἀνερευνώσι τοὺς αἰωνίως παγώσκεπεις καὶ ζοφεροὺς τούτους τόπους, ζητοῦντες ἵνα ἀνακαλύψωσι διόδον δι' αὐτῶν πρὸς τὸν Μέγαν Ὠκεανὸν ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἀνεῦρον δὲ τινὰς χώρας, ἀλλὰ διὰ τὸ παγώσκεπες αὐτῶν καὶ τὸ δύσπλευρον τῶν θαλασσῶν ἐκεῖνων (μόλις δύο μῆνας τοῦ θεροῦς πλεομένων, καὶ τοῦτο κατορθούμενον μετὰ μυρίων μόχθων καὶ πόνων) δὲν ἴδυνήθησαν νὰ γνωρίσωσιν ἀκριβῶς, ἀν αὗται ἦναι νῆσοι ἢ χερσόνησοι, εἰμὴ τὰς πρὸς τὸν πολικὸν κύκλον προσεγγιζούσας — ἢ εἰς τμήμα δυτικόν, περιλαμβάνον τὴν Νέαν Καληδονίαν, τὴν Νέαν Νορφόλκην, τὰ παράλια τῶν

Μεγάλου ὠκεανοῦ, καὶ τὰ Ἀρχιπελάγη τῶν παρακειμένων νήσων, τῆς Βασιλείσης Καρλόττας κλ. (505)—εἰς τμήμα Κεντρικόν, περιλαμβάνον ἀπέραντον τόπον, ἐκτεινόμενον ἀπὸ τὰ Μ-Δ παράλια τοῦ Οὐδσῶνος κόλπου μέχρι τοῦ Βορείου τμήματος καὶ τοῦ Δυτικοῦ, ἢ τῶν βραχυδῶν ὄρεων, καὶ περιέχον τὰς μεγάλας λίμνας τὴν τοῦ Οὐίνιπύγγου, τὴν τῶν Ὄρεων, τὴν τοῦ Σκλάβου ὁμοῦ μὲ ἄλλας μικροτέρας, καὶ πολλοὺς ποταμούς. Ὅλος δὲ ὁ τόπος οὗτος κατοικεῖται ὑπὸ φυλῶν ἀγρίων, τῶν ὁποίων ἐπικρατέστεραι εἶναι αἱ τῶν Σιουζίων καὶ αἱ τῶν Μεγάλων Ἐσκιμῶν ζώντων ἀγρίων.—Καὶ τέλος εἰς τὸ Ἄνατ: τμήμα ἢ τὰς ἀνατολικὰς χώρας, τὰς ὁποσῶν γνωστὰς καὶ κατοικουμένας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Εὐρωπαίων. Τὸ τμήμα δὲ τοῦτο λέγεται καὶ Νέα Βρετανία πρὸς τὸ Β-Ἀνατολικὸν τῶν Ἰνωρ: Ἐπικρ: κειμένη, καὶ ἀπ' αὐτῶν ὀριζομένη ὑπὸ τῶν 5 συγκοινωνουσῶν μεγάλων λιμνῶν, καὶ τοῦ ποτ: τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, δι' οὗ ὄχετεύονται εἰς τὴν θάλασσαν τὰ ὕδατα αὐτῶν τῶν λιμνῶν (198) ἐξερχομένου ἐκ τῆς ἀνατολικωτάτης, ἣτις λέγεται ὄνταρια, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν χυνόμενα τὰ ὕδατα τῆς Ἐριθῆς ἀποτελοῦσι τὸν περίφημον καὶ τρομερὸν καταρράκτην τοῦ Νιαγάρα. Ὄριζεται δὲ, ὡς μεγάλη χερσόνησος, ἀπὸ μὲν τῆς Μ: ὑπὸ τῶν εἰρημένων λιμνῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ ἀπ' Ἄν: δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ· ἀπὸ δὲ Β: ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἄτλαν: καὶ τοῦ Οὐδσονίου Πορθμοῦ· ἀπὸ δὲ δυσμῶν, ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ τμήματος καὶ ὑπὸ τῆς Οὐδσονικῆς θαλάσσης, καὶ περιλαμβάνει τὴν Λαβραδορίδα, τὸν Καναδᾶν, τὴν Νέαν Βρουσβίην, τὴν Νέαν Σκωτίαν, τὴν νῆσον Νεόγειον, καὶ τινὰς ἄλλας μικροτέρας.

519. Ἡ μεταξὺ τῶν λιμνῶν καὶ τοῦ ποταμ: καὶ τοῦ μεσημβρινοῦ μυχοῦ τῆς Οὐδσονικῆς θαλάσσης περιλαμβανομένη χώρα ὀνομάζεται Καναδᾶς· ὁ τόπος οὗτος εἶναι ψυχρότερος ἢ ὅσον ἤθελε τις συμπεράνει ὡς ἐκ τῆς Γεωγραφικῆς αὐτοῦ θέσεως· διότι, ἂν καὶ κῆται εἰς τὸ αὐτὸ πλάτος μὲ τὴν Γαλίαν, διὰ τὸ συνηρεφὲς ὅμως αὐτοῦ καὶ κάθυγον εἶδον ἐνίοτε τὸν ὑδράργυρον παγωμένον. Τὰ γουναρικά, κατ' ἐξοχὴν τῶν καστόρων, ἐνυδρίδων καὶ ἄλλων ζώων, καθιστῶσι τὸν τόπον ταῦτον ἄξιον λόγου, ἀποικισθέντα καὶ κατεχόμενα εἰς τὰς ἀρχὰς ὑπὸ τῶν Γάλλων, καὶ ἔπειτα (ἀπὸ τὸ 1763) κατακτηθέντα ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. Διαίρουμένος δὲ εἰς Ἄνω καὶ Κάτω Καναδᾶν, ἔχει πόλεις ἀξίας λόγου τὰς ἐξῆς.—Κουεβέκην, πρωτεύουσάν ποτε τοῦ κάτω Καναδᾶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, εἰς πλατύτατον κόλπον σχηματίζοντα λιμένα χωρητικόν 100: πλοίων τῆς γραμμῆς (κατ: 32 χιλ.): καὶ Μοντερεάλην, μεσημβρινώτερον ἐπὶ τινος νήσου τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, τὸ πρῶτιστον ἐμπο-

ρείον τῶν γουναρικῶν (κατ: 40 χιλ.). Τοῦ δὲ ἄνω Καναδά, λεγομένου οὕτω τοῦ Μ-Δ: μέρους τῆς χώρας, τοῦ βρεχομένου ὑπὸ τῶν λιμνῶν, πρωτ: πόλις εἶναι Ἰόρκη εἰς τὴν δυτικὴν ὄχθην τῆς Ὀνταρίας λίμνης, καὶ καθέδρα τῆς Διοικήσεως.

Ἡ Νέα Βρουμβίκη, ἐκτεινομένη παρὰ τὰς πλατυτάτας ἐκβολὰς καὶ τὸν κόλπον τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, ἔχει τόπον ὀλίγου λόγου ἀξίον. Πρὸς Ἀν: αὐτῆς κεῖται ἡ Νέα Σκωτία ἢ Ἀκαδία, χερσόνησος διὰ στενωπάτου ἰσμοῦ ἐνουμένη μετὰ τὴν Νέαν Βρουμβίκην, ἔχουσα ἀξιολόγους λιμένας τὴν Ἀλιφάξην καὶ Ἀνάπολιν. Ὅλαι αἱ ἄνω ῥηθεῖσαι ἐπαρχίαι ἔχουσι ψυχρότατον χειμῶνα καὶ θερμότατον θέρος· εἶναι δὲ συνηρεφεῖς καὶ εὐκαρποὶ εἰς γεννήματα, λινάριον, καννάβιον καὶ ταβάκον.

520. Πρὸς Β: τῆς ἀνωτέρω, καὶ κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, κεῖνται αἱ ἐξῆς νῆσοι. Ἡ τοῦ ἀκρωτηρίου Βρετόνου (Cap Breton) ἢ βασιλικῆς, τὴν σήμερον σχεδὸν ἐγκαταλειμμένη.— Ἡ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, νήσος εὐκαρποτάτη εἰς γεννήματα.— Πρὸς Δ: τῆς ἀνωτέρω κεῖται ἡ Νεόγειος, ἢ Νέα Φουκλανδία (île de Terre-Neuve)· μεγίστη νῆσος στενεύουσα τὴν Ἀν: εἴσοδον τοῦ κόλπου τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου· εἶναι δὲ πανταχοῦ ἄκαρπος, ἐξαιρουμένων μόνον τῶν παραποταμιῶν τόπων· φέρει δὲ ξυλικὴν πρὸς οἰκοδομὴν καὶ πλῆθος ἔχει κόλπων καὶ λιμένων ἀσφαλῶν. Οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται περὶ τὰς 70 χιλ: μετὰ γουναρικὰ καὶ ξυλικὴν ἐμπορευόμενοι.— Ν-Ἀν: κεῖται ἡ μεγάλη σύρτις ἢ τῆς Νεογειοῦ εἰς 300 λεύγας ἐκτεινομένη· εἶναι δὲ ὀνομαστή, διὰ τὴν ἐπικερδέστατην ἀλιεῖαν τῶν Ὀνίσκων (Morues).

Αἱ νῆσοι Βερμουδαὶ πρὸς Μ: ἀντικρίζουσαι εἰς τὰ παράλια τῶν Ἀγγλοαμερικανικῶν ἐπικρατειῶν κεῖνται εἰς τὸ μέσον τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, κατοικούμεναι ὑπὸ 10 χιλ: κατοίκων, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις εἶναι Νεγγροι. Αὐταὶ ἀριθμοῦνται περὶ τὰς 400: ἐξ ὧν μόλις ὀκτώ εἶναι σκεπασμένοι μετὰ ὀλίγην φυτικὴν γῆν, ἀλλὰ ἄνδρσι καὶ ξηραί· αἱ δὲ λοιπαὶ εἶναι σκόπελοι κοραλιῶν καὶ μαδρεπόρων κινδυνωδέστατοι εἰς τὰ πλοῖα. Οἱ Ἄγγλοι κατέχουσιν αὐτὰς ὡς ὀρηκτήριον τῶν στόλων των.

521. Ἡ πρὸς Δ: τῆς Νεογειοῦ καὶ πρὸς Β: τοῦ Καναδά περιλαμβανομένη μεγίστη χερσόνησος, μετὰ τοῦ μεσημβρι: κόλπου τῆς Οὐδσονικῆς θαλάσσης λεγομένου Ἰαμικοῦ καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, ὀνομάζεται Λαβραδορίς, ἢ Νέα Βρεττανία ἰδίως. Ὁ ἀπέραντος οὗτος τόπος, περιλαμβάνων ἕως 60 χιλ. λευγ: τετραγωνικῶν ἐπιφάνειαν, εἶναι ψυχρὸς καὶ ἄκαρπος, μὴ γνωρίζομενος εἰμὴ κατὰ τὰ παράλια, ὅπου ἔχει ὀλίγα τινὰ καταστήματα ἢ ἐπιλεγομένη ἐταιρία τοῦ

Ουδσόνος πρὸς συλλογὴν τῶν γουναρικῶν, ὄντων καλλίστων. Ὁ δὲ τόπος κατοικεῖται ὑπὸ τινῶν φυλῶν Ἰνδιάνων καὶ ὑπὸ Ἑσκιμῶν, τῶν ἐπιλεγόμενων μικρῶν, οἵτινες εἶναι καὶ ἐπικρατέστεροι· ζῶσι δὲ οἱ λαοὶ οὗτοι ἀπὸ τῆς ἀλιείας καὶ τῆς θήρας τῶν γουναρικῶν. Οἱ ἀδελφοὶ Μορανοὶ (μία χριστιανικὴ αἵρεσις) ἐσύστησαν τρεῖς ἀποικίας μεταξὺ αὐτῶν, εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκονται καὶ ἕως 600 Ἑσκιμοὶ χριστιανοί.—Ἡ δὲ Κυβέρνησις τῶν Ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν εἶναι ἀντιπροσωπικὴ, καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῶν εἶναι χριστιανοὶ τῆς Δυτικῆς καὶ Προτεσταντικῆς ἐκκλησίας. Ἄν δὲ καὶ ὅλος ὁ ἀπέραντος οὗτος τόπος τῆς Βρετανικῆς Ἀμερικῆς λογιζέται ἀνήκων εἰς τὴν Ἀγγλίαν, αἱ φυλαὶ τῶν κατοικούντων αὐτῶν Ἰθαγενῶν εἰσὶν ἐλεύθεραι, αἱ πλείστα διασώζουσαι τὴν βαρβαρότητα, τὰς προλήψεις καὶ τὰς τοῦ ἀγρίου βίου ἐξέεις τῶν.

Τὰ Μ-Δ καὶ Δυτ: παράλια τῆς Ουδσονικῆς θαλάσσης ὀνομάζονται Νέα Οὐάλλια (ἢ Νέα Γάλλη) ὀλίγον γνωστὰ εἰσέτι εἰς τὸ Κεντρικὸν τμήμα ἀνήκοντα, καὶ ὑπὸ διαφόρων φυλῶν ἀγρίων κατοικούμενα, αἵτινες πωλοῦσιν εἰς τὴν ἑταιρίαν τοῦ Ουδσόνος τὰ τῶν θηρευομένων ζώων δέρματα.

ΓΡΟΕΛΛΑΝΔΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφανείας 2,000,000 χιλιαμ: □—Πληθ. 27,000—
Μήκος Δ: μεταξὺ 17^ο καὶ 70^ο

Πλάτος Β: μεταξὺ 59^ο 45' καὶ 78^ο

522. Πρὸς Β. τῆς Λαβραδορίδος κεῖνται οἱ βορειότατοι καὶ ψυχρότατοι τόποι, ὀλιγώτατα καὶ ἀσθενέστατα φυτὰ φέροντες, λευκὰς δὲ Ἄρκτους πολλὰς, ῥέννους, λευκοὺς λαγωοὺς καὶ μαυραλώπεκας, καὶ φαλαίνας καὶ φώκας. Οἱ γνωστότεροι μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ἡ Γροελλανδία πρὸς τὰ Β: Ἄν: τοῦ Βαφινείου κόλπου καὶ τοῦ Δαυϊδικοῦ πορθμοῦ παρεκτεινομένη, καὶ ὑπὸ Ἑσκιμῶν καὶ ἀποίκων Δανιμαρκίων κατοικουμένη, οἵτινες ζῶσιν ἀπὸ τὸ προῖόν τῆς ἀλιείας τῆς φαλαίνης. Πλησίον αὐτῆς εἶναι ἡ νῆσος Ἴσλανδία (344) κειμένη πρὸς Ἄν: ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ, καὶ ἡ Σπιτσεβέργη Β-Ἄν: ἐκ πολλῶν νήσων ἀκατοικήτων συγκεκλιμένη, εἰς τὰς ὁποίας ῥώσσοι καὶ Ἄγγλοι ἔρχονται εἰς ἀλιεῖαν φαλαίνων καὶ ἄλλων κητῶν. Ἡ Γροελλανδία εἶναι ὁ βορειότατος τῶν γνωστῶν τόπων, ὅπου αἱ μέγιστα ἡμέραι, καθὼς καὶ αἱ νύκτες, διαρκοῦσιν ἕως 2 μῆνας, καὶ ὁ χειμὼν ἕως ὀκτώ. Εἰς δὲ τὴν Σπιτσεβέργην ὁ ἥλιος φαίνεται 5: μῆνας ἄνω τοῦ ὀρίζοντος. Αἱ δὲ πρὸς τὸν πόλον πλησιέστερα κατοικημένοι θέσεις κεῖνται περὶ τὴν 72 μοίρ. Β: πλάτους.

523. Ἡ Γροελλανδία (πρασινὴ γῆ) φαίνεται ὅτι ἀπεκίθη περὶ τὸν 9^{ον} αἰῶνα Μ. Χ. ὑπὸ τῶν Δανιμαρκίων διὰ τὴν ἀλευσιν τῆς Φαλαίνης, ἀλλ' ἡ ἀπειρία αὐτῆ

ἐλησημονήθη παρά τῆς Μητροπόλεώς της καὶ ἀπωλέσθη.— Νέα ἀποικία ἐσυστήθη κατὰ τὸ 1721 Δανιμαρκίων, συμποσομένων νῦν εἰς 8 χιλιάδας, μεταξύ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἕως χίλιοι τῶν λεγομένων ἀδελφῶν Μοραυῶν, οἵτινες διέδωκαν τὸν χριστιανισμὸν μεταξύ τῶν αὐτοχθόνων. Οὗτοι δ' ἕως 14 χιλ. εἶναι Ἐσκιμῶται, μικρόσωμοι, ὡς οἱ Σαμοϊότες καὶ οἱ Λάπωνες, ζῶντες ἀθλιέστατα, τὸν μὲν χειμῶνα τρυπῶ- μῆνοι ἀνὰ 30 ἢ 40 ὁμοῦ εἰς ὑπογείους τρύπας, ἢ πετροκτίστους καλύβας χιονο- σκεπάστους, φωτιζομένας καὶ θερμαινομένας ὑπὸ μεγαλυτάτου λύχνου καιομένου· τὸ δὲ βραχυτάτον θέρος κατοικοῦσιν ὑπὸ σκηνὰς κατασκευαζομένας ἀπὸ δέρματα Φωκῶν. Τὸν χειμῶνα εἰς διάστημα 6 ἑβδομάδων δὲν φαίνεται ποσῶς ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου, ἀλλὰ τὸ τῆς σελήνης σέλας, τὸ τῶν ἀστέρων καὶ τὸ τῆς βορείας ἡύδης (132) μετριάζουσι τὸ σκότος τῆς μακρᾶς ταύτης νυκτός.— Μόνη δὲ ἡ Μ-Δ: παραλία γνω- ρίζεται· ἢ δὲ ἀνατολικὴ εἶναι ἀπρόσιτος διὰ τοὺς πάγους, καὶ ἡ δυτικὴ διὰ τὰ περιζώνοντα αὐτὴν χιονοσκεπῆ ὄρη. Ἐν γένει ὁ τόπος φαίνεται κατάσκευος ἀπὸ σωρείας πάγων καὶ βράχων· κατὰ δὲ τὸ ὀλιγοχρόνιον, ἀλλὰ ἀρκετὰ θερμόν, θέρος αὐτοῦ σκεπάζεται ἢ γῆ ἀπὸ πῶαν βραχυτάτην καὶ ἀσθενεστάτην, ἐρείκας τινὰς, μικρὰς ἱτέας καὶ σημύδας (bouleaux)· ξύλα δὲ φέρουσιν ἐκεῖ τὰ βέυματα τῆς θλίψα- σης ἀπὸ ἄλλους τόπους οἱ δ' ἄποικοι εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη, μετὰ πολλῶν πόνων καὶ μόχθων, καλλιεργοῦσιν ὀλίγα λαχανικὰ καὶ γεώμηλα. Ἄπὸ δὲ τὰ κατοικίδια ζῶα κύνας μόνον ἔχουσι, τοὺς ὁποίους ζεύγουσιν εἰς ἐφόδια, καὶ τὸ κρέας αὐτῶν τρώγουσι, καθὼς ἔτι τῶν ἀλιευσμένων φωκῶν, τῶν ὁποίων καὶ τὰ δέρματα φοροῦσι, καὶ τὸ λίπος μεταχειρίζονται ἀντὶ βουτύρου καὶ ὀγγίου. — Τὰ ὄρη περιέχουσιν ἀμίαντον, γασάνθρακας, γρανίτην καὶ ὀλλαιρίαν λίθον, ἐξ ἧς οἱ Γροελλανδοὶ κατα- σκευάζουσι χύτρας καὶ λύχνους.

§. Β'. ΑΜΕΡΙΚΗ ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ.

524. Ἡ Μεσημβρινὴ Ἀμερικὴ εἶναι ἡ μεγίστη, ἡ πλουσιωτάτη καὶ ἡ εὐκαρποτάτη ὅλων τῶν χερσονήσων τοῦ κόσμου. Τὸ δυτικὸν μέρος αὐτῆς συστήνει ὀροπέδιον εὐρύχωρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐφίστανται σειραὶ ὀρέων. Αἱ Ἄνδαι, ἡ κυριωτέρα σειρά, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ, τοῦ συνάπτον- τος τὰς δύο χερσονήσους (507) προχωρεῖ εἰς ὅλην τὴν Μ: Ἀμερικὴν, διακλαδιζομένη εἰς πολλὰς ἄλλας σειρὰς ὀρέων, αἵτινες ὀνομάζονται μὲ κοινὸν ὄνομα Κορδιλλιέραι, ἦγουν σειραὶ, αἱ σημαντικώτεραι τῶν ὁποίων εἶναι τὸ Κιμβόρασον, τὸ Κοτοπάξιον, καὶ ὁ Πισίγκας, εἰς τὴν Κολομβίαν, καὶ ἄλλα εἰς τὰς σειρὰς τῶν Ἄνδῶν τῶν εἰς τὴν Περούϊαν ἔιναι δὲ ὅ- λα ταῦτα τὰ ὄρη ἡφαιστεια νῦν καιόμενα, καὶ τὰ ὑψηλότερα τῶν ὀρέων τῆς ὑδρογείου σφαίρας μετὰ τὰ εἰς τὴν Θιβετιαν (147 καὶ 529). Ἡ σειρά δ' αὕτη πλησιάζουσα πρὸς τὴν Δ: παραλίαν, δὲν καταβιβάζει μεγάλους ποταμοὺς ἀπ' αὐτὸ τὸ μέρος· ἀπὸ τὸ ἄλλο ὅμως δίδει τὰς πηγὰς εἰς μεγίστους, ῥέοντας ἀπὸ Δ: πρὸς Ἀν: Εἰς αὐτῶν εἶναι ὁ Ἀμαζόνιος, ἢ ὁ Μαραγνώνης, ὅστις δέχεται πλῆθος ἄλλο μεγάλων ποταμῶν καθ' ὅλον τὸν δρόμον του, καὶ ὁ Ὀρενώκος διατρέχων 600 λευγῶν δρό- μον, καὶ κοινωνῶν μὲ τὸν Ἀμαζόνιον διὰ τοῦ ποτ. Κασικαρῆ. Εἶναι δὲ ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τοῦ κόσμου ὁ Ἀμαζόνιος διὰ τε τὸ πλάτος

καὶ τὸ μῆκος τοῦ δρόμου του ἐν δίκροτον δὲ δύναται ν' ἀναπλεύσῃ ἐν αὐτῷ εἰς διάστημα 500 λευγῶν (*). Ὁ Ῥιοπλάτας ἢ πτι: πλάτας (Ἀργυροπόταμον), ἔχων τὰς πηγὰς του εἰς τὰς Κορδιλλιέρας, καὶ εἰς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ματογρόσου πρὸς Ν: τοῦ Ἀμαζονίου, ῥέει ἀπὸ Β: πρὸς Ν: δεξιόμενος πολλοὺς ἄλλους πτι: καὶ συστήνων εἰς τὰς ἐκβολὰς του, παρόμοια μὲ τὸν Ἀμαζόνιον, ἐκτεταμένον καὶ πλατύτατον κόλπον.

Καὶ ἡ Μεσημβρινὴ Ἀμερικὴ ἀνεκαλύφθη καὶ κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ Ἴσπανοὶ καὶ οἱ Πορτογάλλοι εἶχον τὰς σημαντικωτέρας κατακτήσεις· ἀλλὰ καὶ αὕτη ὅλη σχεδὸν, πλὴν τῆς Γουϊάνης καὶ τῶν νήσων, τὴν σήμερον εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπὸ πᾶσαν Εὐρωπαϊκὴν ἐξουσίαν, συστηθεῖσα κατὰ πολιτείας αὐτονόμους. Κατοικοῦσι δ' αὐτὴν καὶ πλήρη Ἰνδιάνων εἰσέτι ἀγρίων ἐκ τῆς ἀλιείας καὶ τοῦ κυνηγίου ζώωντων κατὰ φυλάς, πολεμοῦσας πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τοὺς λευκοχρούους ἄσπονδον πόλεμον. Ἐλαττοῦται δ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν φθειρομένων καθ' ἐκάστην ὑπὸ τῆς νόσου τῶν εὐφλογιῶν, καὶ διὰ τοὺς πρὸς ἀλλήλους πολέμους, καὶ διὰ τὴν κατάχρησιν τῆς βραχῆς, τῆς ὁποίας τὴν χρῆσιν ἔμαθον παρὰ τῶν Εὐρωπαίων.

Ἡ Μεσημβρινὴ Ἀμερικὴ περιλαμβάνει νῦν τὰς ἐξῆς χώρας—Πρὸς Β: καὶ Ἀν: τὴν Κολομβίαν, τὰς Γουϊάνας, καὶ τὴν Βρασίλιαν — Πρὸς Δ: τὴν Περούϊαν, τὴν Λαπλατίαν, καὶ τὴν Χιλίαν.—Πρὸς Ἀν: τὴν Παταγονίαν, τὴν Οὐρουγουάην, καὶ τὴν Παραγουάην· καὶ τέλος τὰς ἐν τῷ Μεξικανικῷ κόλπῳ νήσους.

ΚΟΛΟΜΒΙΑ

Ἐκτασις ἐπιφανείας 2,800 χιλιάμ: □ — Πληθ: 3,600,000—

Μῆκος Δ: μεταξὺ 61° 40' καὶ 85°

Πλάτος μεταξὺ 12° 30' Β: καὶ 6° 15' Ν.

525. Ἡ Κολομβία ἀρχίζουσα ἀπὸ τὸν Δαριένιον ἰσθμὸν, τοῦ ὁποίου τὸ πλάτος εἰς αὐτὸ τὸ μέρος, ἀπὸ τὸν κόλπον τῆς Παναμάς ἕως τὸν τοῦ

(*) Ἐχων τὰς πηγὰς του εἰς τὰς Ἀγδας τῆς Περούϊανης, εἰς ὕψος 12 χιλ: ποδ: ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, διὰ δύο κυρίων ποταμῶν, ἐξ ὧν ὁ μὲν ὀνομάζεται παλαιὰς Μαραγώνης ἢ Οὐκαϊάλος, ὁ δὲ νέος Μαραγώνης ἢ Τουγκουράγουας, δέχεται, καὶ πρὶν τῆς συμβολῆς τῶν δύο τούτων καὶ ματέπειτα, πλῆθος ἄλλων σημαντικῶν ποταμῶν, ἐν ᾧ διατρέχει 1300 λευγῶν δρόμον· γίνεταί δὲ διαρρέων τὴν Κολομβίαν καὶ τὸ βόρειον μέρος τῆς Βρασιλίας εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν ὑπὸ πᾶν ἰσημερινόν. Τὸ δὲ κῆτος αὐτοῦ ἔχει πλάτος ποῦ μὲν μιᾶς λευγῆς, ποῦ δὲ πλειότερον, περιλαμβάνον ἐν αὐτῷ πολλὰς νήσους· ποῦ δὲ ἐκτεινόμενον τοσοῦτον κατὰ τὴν χειμερινὴν ὥραν τοῦ ἔτους, ὥστε νὰ φαίνεται ὡς λίμνη ἀπέραντος. Εἰς δὲ τὰς ἐκβολὰς του γίνονται πολλὰ νῆσοι, ἐξ ὧν ἡ λεγομένη Μαράγω ἔχει 30 λευγῶν μῆκος καὶ 30 πλάτος.

Δαριένου είναι μόνον 4 χιλιάμετρα, κατέχει όλον σχεδόν τὸ βορειότερον μέρος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, διαβρεχομένη πρὸς Β: ἀπὸ τὰ ὕδατα τῆς Καραϊβικῆς θαλάσσης καὶ τῆς τῶν Ἀντιλλῶν καὶ πρὸς Δ: ἀπὸ τὰ τοῦ Μεγάλου Ἰκεανῶ, καὶ διαρρέουμένη ὑπὸ τῶν ποτ: Ὄρενῶκου καὶ Μαραγνῶνος, ἐχόντων αὐτὸς τὰς πηγὰς των. Κατ' ἀρχὰς, ὀνομαζομένη ὑπὸ τῶν κατακτητῶν αὐτῆς Ἰσπανῶν Νέον βασίλειον τῆς Γρενάδας καὶ Καπατανία τῆς Καρακάσσις, ἀπέστη ἀπὸ τῆς μητροπόλεως κατὰ τὸ 1811: καὶ μετωνομάσθη Κολομβία εἰς τιμὴν τοῦ Χρισ: Κολόμβου, κηρυχθεῖσα κατὰ τὸ 1819 ανεξάρτητος δημοκρατία σύσπονδος ἐκ τριῶν δημοκρατιῶν ἐκ τῆς δημοκρατίας τῆς Νέας Γρενάδας, τῆς τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῆς Βενεζουέλας. Ἀλλ' αὐταὶ μετὰ παρέλευσιν τινῶν ἐτῶν, διαλύσασαι τὴν ὁμοσπονδίαν, διατηροῦνται νῦν ὡς ἰδίᾳ δημοκρατία ἐκάστη, διοικουμένη ὑπὸ ἐνὸς προσωρινοῦ Προέδρου καὶ ἐνὸς συλλόγου ἀντιπροσώπων. Ὄλων ὁ πληθ: συμποσοῦται ἕως 3½ ἑκατομ: καὶ θρησκείαν ἀνέχονται μόνην τὴν καθολικοδυτικὴν.

526. Ἡ Βενεζουέλα, ὀνομασθεῖσα καὶ Τέρρα-φίρμα (Ἰπείρος) ὑπὸ τοῦ Κολόμβου πρώτου ἀνακαλύψαντος τὰ παράλια αὐτῆς, ἐκτείνεται παρὰ τὴν θάλασσαν τῶν Ἀντιλλῶν μετὰξὺ τῆς Νέας Γρενάδας καὶ τῆς Γουιάνης: εἶναι δὲ κατάρφυτος καὶ κατὰστικπος ἀπὸ δάση ξύλων βαρικῶν καὶ πρὸς οἰκοδομὴν, καὶ φέρει ἀφθόνως κακάον καὶ νικοτιανὴν, καφέν, βανίλλιον σακχαροκάλυμον, Ἰνδικὸν κλ. εἰς τὰς κοιλάδας τὰς πρὸς Β: Διαιρεῖται δὲ πολιτικῶς εἰς 13 νομοὺς.—Πολ. Καρακάση πρωτ: ὀλίγον μακρὰν τῆς θαλάσσης κειμένη, ἐμπορικὴ καὶ πλουσία, πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ σεισμῶν, ἔχουσα ἐκπαιδευτικὰ κατὰστήματα ἱκανὰ καὶ 50 χιλ. κατοίκων.—Κουμάνη πρὸς Ἀν: πρωτεύουσα νομοῦ καὶ ὁμων: ἐπαρχίας: πόλις ἐχυρὰ, παράλιος καὶ ἐμπορικὴ (κὰτ. 10 χιλ.).—Μαρακαίθον πρὸς Δ: ἐπὶ ὁμωνύμου λίμνης (κὰτ. 25 χιλ.). Εἰς τὴν αὐτὴν δημοκρατίαν ἀνήκει καὶ ἡ πρότερον λεγομένη Ἰσπανικὴ Γουιάνη, νῦν δὲ νομὸς τοῦ Ὄρενῶκου, ὑφ' οὗ διαρρέεται ὡς ἀπέραντος πεδιάς, ἔχουσα μῆκος πλεόν τῶν 400 λευγῶν, καὶ περιέχουσα δάση πυκνότατα καὶ ἐρήμους ἀκάρπους, τὰς ὁποίας ὀνομαζοῦσιν οἱ ἐγγχώριοι Λιάνους καὶ Πάμπας: εἶναι δὲ παρόμοιαι μὲ τὰς Σαβάνας καὶ Στέπας (143). ὄθεν καὶ ὁ τόπος εἶναι ὀλιγάνθρωπος, κατοικουμένος ὑπὸ ἀγρίων φυλῶν Ἰνδιάνων ἀνεξαρτήτων, καὶ τρέφων πολλὰς ἀγέλας βοῶν καὶ ἵππων ἀγρίων. Ὄλος ὁ πληθ: τῆς δημοκρατίας μὸλις ἀναβαίνει εἰς 1, 200,000.

527. Ἡ Νέα Γρενάδα εἶναι τὸ Β-Δ: μέρος τῆς Κολομβίας, περιλαμβάνουσα τὸν Ἰσθμὸν τῆς Πανάμας: ἐκτείνεται δὲ πρὸς Ἀν: μέχρι τῆς Βενε-

ζουέλας και τοῦ Ὄρενώκου, και πρὸς Μ: μέχρι τῆς δημοκρατίας τοῦ Ἰσημερινοῦ, διατεταταμένη κατὰ τὰ δυτικά αὐτῆς μέρη ὑπὸ σειρῶν παραλλήλων τῶν Ἄνδων, τῶν ὁποίων οἱ μὲν πρῶτονες εἶναι αἰωνίως χιονοσκεπεῖς, αἱ δὲ κλιτύες κατάσκεποι ἀπὸ δάση μεγαλοπρεπέστατα. Ἐκ τούτων ὁ τόπος συσχηματίζεται εἰς ὄροπέδια ὑψηλά (ἐξ ὧν τὸ ὑψηλότερον εἶναι τὸ τοῦ Πάστου) και κατάρρυτα, περιέχοντα παχείας βοσκῆς, και πεδιάδας εὐφόρους· Εἰς δὲ τὰ Ἄνατ: μέρη εὐρίσκονται ἐκτεταμένοι Λιάνοι και Πάμπαι διαρρέομενοι ὑπὸ ποταμιῶν, τῶν μὲν εἰς τὸν Ὄρενώκον, τῶν δὲ εἰς τὸν Ἀμαζόνιον ἐκβαλλόντων· Ὁ δὲ Μαγδαλένας, εἰς τὰ μεσημβρινώτερα τῆς χώρας πηγάζων, χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν τῶν Ἀντιλλῶν μετὰ ἄλλων μικροτέρων. Τὸ κλίμα δὲ εἶναι διάφορον κατὰ τὴν θέσιν τῶν τόπων ψυχρότατον ἐπὶ τῶν ὄρεων, εὐκρατον και ὑγιερὸν εἰς τὰ ὄροπέδια, ὅπου ἐπικρατοῦσι δύο ὄραι ὄμβρων και δύο ἀνομβρίας· ζέον δὲ και νοσερὸν εἰς τὰ παράλια και εἰς τινὰς κατὰ τὰ μεσόγεια θαλαίαις κοιλάδας. ἔχει δὲ προϊόντα ὅσα και ἡ Βενεζουέλα, και προσέτι και μεταλλεῖα ἄφθονα χρυσοῦ και πλατίνης, και σμαράγδων ἐπονομαζομένων τοῦ Περού, και προτιμωμένων ὡς καλλίστων. Δικαιρεῖται δὲ πολιτικῶς εἰς 20: νομοὺς ἐκ τῶν πρωτεύουσῶν αὐτῶν ἐπονομαζομένους.

—Πολ: Σανταφέ τοῦ Βογώτα· κειμένη εἰς ὄροπέδιον 8 χιλ: ποδ: ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης (ὑψηλότερα δηλαδὴ ἀπὸ τῶν Ξενῶνα τοῦ μεγάλου Σαινθερνάρδου (149) και περικυκλουμένη ὑπὸ ὄρεων, ἔχει κλίμα ἰκανῶς ψυχρὸν, ἐν και κῆται ὑπὸ τὴν 4^ο 35 B: πλάτους· εἶναι δὲ πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας ἔχουσα πληθ. 40 χιλ. κατοίκων, πλουσιώτατα μοναστήρια και ἐκκλησίας, και πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα· εἰς τὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν, μετὰξὺ ἄλλων θαυριτίμων κειμηλιῶν, ὑπάρχει και ἄγαλμα τῆς Παναγίας κεκοσμημένον μὲ 1358 ἀδάμαντας. Αἱ οἰκοδομαὶ τῶν οἰκιῶν κλ. δὲν γίνονται ὑψηλαί, ἀλλὰ στερεαὶ διὰ τοὺς ἐκεῖ συμβαινόντας συχνάκις σεισμοὺς, και τὰς ἐκρήξεις τῶν ἡφαιστειῶν (*).—Καρθχγένη, εἰς τὸν νομὸν τοῦ Μαγδαλένου περὶ

(*) Πλησίον αὐτῆς τῆς πόλεως ὁ ποταμὸς Βογώτας, ὁ δεχόμενος ὅλην ἐκεῖνην τῆς κοιλάδος τὰ ὕδατα, κρημνίζεται εἰς τὸν Μαγδαλέναν συσπίνων εἰς ἕνα τῶν ὑψηλοτάτων τόπων τῆς ὄροσειοῦ σφαιρας τὸν ἐξίστιον καταρράκτην, λεγόμενον τοῦ Τουκενδαμᾶ (180). Τὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντα πλάτος 140 ποδῶν ὀλίγον πρὸ τῆς καταπτώσεως, συγκλείονται εἰς πλάτος 35 ποδ: και καταπίπτουσιν ἀπὸ 610 ποδ: ὕψος μὲ φλοῖστον καταπληκτικώτατον. Περὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους, εἰς ἕν χωρίον λεγόμενον Πανδί, ὑπάρχουσι δύο φυσικαὶ γέφυραι ἐκ βράχων σχηματισθεῖσαι ἀπὸ τὸν χειμάρρον Σουμαπάξην, ἐξ ὧν μία ἔχει ὕψος 298 ποδ: ἄνωθεν τοῦ χειμάρρου, και μήκος 44.

τὰς ἐκβολὰς τούτου τοῦ ποτι: ἔχυρά καὶ εὐλίμενος εἰς τὸν μεξικ: κόλπον (κάτ: 20 χιλ:).—Πανάμα, εἰς τὸν νομὸν τοῦ ἰσθμοῦ καὶ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τοῦ ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ καὶ Πόρτον Βέλον (ὠραῖος λιμὴν) εἰς τὸν Μεξικ: κόλπον καὶ αἱ δύο χρησιμεύουσιν εἰς συγκοινωνίαν τῶν δύο ὠκεανῶν διὰ τοῦ ἰσθμοῦ, ἀλλὰ κείνται εἰς τόπον νοσωδέστατον, καὶ ἔνεκα τούτου ὀλιγανδρῶσιν ἄλλοτε δὲ οἱ λιμένες αὐτῶν ἦσαν σημαντικοὶ διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν πολυτίμων μετάλλων. Ὄλος ὁ πληθ: αὐτῆς τῆς δημοκρατίας λογιζέται εἰς 1,500,000.

528. Ἡ Δημοκρατία τοῦ ἰσημερινοῦ (Æquator) ἢ τοῦ Κούιτου, περιλαμβάνει τοὺς Μ-Δ: τόπους τῆς Κολομβίας, οἵτινες ἐπὶ Ἰσπανῶν ἦσαν ἐπαρχία τῆς Νέας Γρενάδας, καὶ πρὸ τῆς ἐλεύσεως τούτων ἀνήκον εἰς τὴν ἰσχυρὰν μοναρχίαν τῶν Περούτων. Αἱ Ἄνδα ἀπὸ Β: πρὸς Μ: διατρέχουσι τὸν τόπον, ὅπου φθάνουσι καὶ τὸ μέγιστον ὕψος αὐτῶν συστήνουσι καὶ τὸ ὑψηλότεον ὄροπέδιον τοῦ Κούιτου πρὸς Ἄν: δ' αὐτῶν ἐλτείνονται ἀπέρανται πεδιάδες πρὸς τὸν Μαραγῶνα κατοικοῦμεναι ὑπὸ Ἰνδιάνων φέρεται δὲ τὰ αὐτὰ προϊόντα μὲ τὰς ἀνωτέρω δημοκρατίας, καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ σμαράγδων ἔχει πλουσιώτατα. Διαίρεται δὲ πολιτικῶς εἰς 8 νομοὺς κατοικουμένους ὑπὸ 700,000 ψυχῶν.—Κούιτον πρωτ: τῆς δημοκρατίας, βιομηχανος καὶ ἐμπορικῆ, καταστραφεία τὸ 1797 ὑπὸ τρομεροῦ σεισμοῦ, ὅτε 40 χιλ. ψυχῶν ἀπωλέσθησαν νῦν δ' ἔχει 70 χιλ: κατοίκων, δημοσίαν βιβλιοθήκην, πανεπιστημεῖον καὶ ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα. Αὕτη κεῖται ὑπὸ τὸν ἰσημερινόν, καὶ ὅμως ἔχει θερμοκρασίαν εὐκρατοτάτην διότι εἶναι 9 χιλ: ποδ: ὑψηλά, ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, εἰς τὰς κλιτύας τοῦ Κιμβόρασου καὶ Πισίγκου (522) εἰς ὄροπέδιον περικυκλωμένον ἀπὸ τὰ ὑψηλότεα ὄρη τῶν Ἄνδων. Ἐκεῖ πλησίον εἶναι καὶ ἄλλα ἠφαιστεια τοῦ Κοτοπαξῆ καὶ Τουγκουραγούα, διὰ τοῦτο καὶ οἱ σεισμοὶ εἶναι ἐκεῖ συχνότατοι. Τὸ Κιμβόρασον δὲ εἶναι τὸ τρομερώτατον τῶν πυριπνῶν διότι παρατηρήθη, ὅτι αἱ φλόγες αὐτοῦ ἐξεσφενδονίσθησαν κατὰ τὸ 1738 εἰς 3 χιλ: ποδῶν ὕψος, καὶ ἄλλοτε αἱ τέφραι εἰς 25 λευγῶν ἀπόστασιν.

ΠΕΡΟΥΙΑΝΗ.

529. ΠΕΡΟΥΙΑΝΗ ἢ Περού, κειμένη πρὸς Δ: τῆς Βρασιλίας καὶ πρὸς Μ: τῆς Κολομβίας, κατὰ μῆκος τῶν παραλίων τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ διασχιζομένη ἀπὸ τὰς Κορδιλλιέρας (τὰς Ἄνδας) διαίρεται εἰς ἄνω καὶ κάτω Περού. Ὁ τόπος ὁ περιλαμβανόμενος μεταξὺ δύο σειρῶν τῶν Ἄνδων περιέχει καὶ τὰ πλουσιώτερα μεταλλεῖα τοῦ ἀργύρου· οἱ δὲ εἰς

ἄπειροι ποταμοὶ αὐτοῦ, ἐξ ὧν οἱ μὲν χύνονται εἰς τὸν Μαργωνόνην, οἱ δὲ εἰς τὸν Λαπλάταν, φέρουσι πλῆθος ψηφμάτων χρυσοῦ. Ἐν γένει ὅλη ἡ χώρα φέρει προϊόντα, ὅσα καὶ ἡ Κολομβία, ἰδίως δὲ ξύλα πολύτιμα καὶ εὐώδη, καὶ τὸ κικινोधένδρον ἀπὸ τὸν φλοιὸν τοῦ ὁποῦ ἐξάγεται τὸ κινίνον, καὶ ζῶα, τὸν Λάμαν καὶ τὴν προβατοκάμηλον, ἧτις δίδει ἔρια λεπτότατα. Ὅταν δὲ οἱ Ἴσπανοὶ ἀνεκάλυψαν καὶ ἐκυρίευσαν τὸν τόπον κατὰ τὸ 1524, εὗρηκαν συστημένον ἓν βασιλείον ἰσχυρόν, τοῦ ὁποῦ οἱ Βασιλεῖς ἐλέγοντο Ἰγκαι, καὶ λαὸν πολιτισμένον ἱκανῶς. Τὸ δὲ βασιλείον τοῦτο περιελάμβανε προσέτι τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Κοῦτόου πρὸς Β: καὶ πρὸς Μ: μέρος ἔτι ἱκανὸν τῆς νῦν Λαπλατίας. Μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς Ἰσπανοκρατίας κατὰ τὸ 1821: τὸ ἄνω καὶ κάτω Περού ἐχωρίσθησαν εἰς δύο ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας, τὴν τῆς Περουίας καὶ τὴν τῆς Βολιβίας, διοικουμένας ἰδίως ὑπὸ ἐνὸς προσωρινοῦ Προέδρου καὶ τοῦ συλλόγου τῶν Ἀντιπροσώπων.

ΠΕΡΟΥΙΑ ἢ ΚΑΤΩ ΠΕΡΟΥ.

Ἐπιφανείας ἑκτασίαι 1,400,000 χιλιάμ: □ — Πληθ: 1,700,900

Μήκος Δ: μεταξὺ 66° καὶ 83° 40'

Πλάτος Ν: μεταξὺ 3° 30' καὶ 21° 20'.

530. Πρὸς Μ: τῆς Κολομβίας κειμένη περιορίζεται ἀπὸ τὴν τοῦ Ἰσημερινοῦ δημοκρατίαν πρὸς Β: ἀπὸ τὸν Βόρειον Ὠκεανὸν πρὸς Δ: ἀπὸ τὴν Βρασιλιάν πρὸς Ἀν: καὶ ἀπὸ τὴν Βολιβίαν πρὸς Μ: Διαίρεται δὲ εἰς 7 ἐπιτροπείας ἢ ἐπαρχίας περιλαμβάνουσα 65 χιλ: λευγ: τετρ: ἑκτασίαι, καθ' ἣν βλέπει τις κοιλάδας εὐάρπους, καὶ ἐρήμους ἀφόρους, μάλιστα περὶ τὰ παράλια τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ ἔχει δὲ κατοίκους περὶ τὰς 1,700,000, ἐξ ὧν πολλοὶ εἶναι Ἰνδιάνοι, ἄγριοι κατὰ φυλὰς ὑπὸ Κασίλων διοικουόμενοι. — Πολ: Λίμα, πρωτ: τῆς Δημοκρατίας ὀλίγον μακρὰν τῆς θάλασσης, ἔχουσα καὶ ἐπίγειον τὸ Κάλλαον (κάτ: 60 χιλ:). Ἡ Λίμα ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ τῆς Περουίας Φρ: Πιζάρου μὲ πλατεῖαι καὶ εὐθεῖαι δρόμους, μὲ πλατεῖαι καὶ περιπάτους ἐπὶ τοῦ ποτ: Ριμάκου 9 χιλιάμ: μακρὰν τοῦ Ὠκεανοῦ. ἔχει δὲ καὶ πλῆθος ἐκκλησιῶν, καθὼς μὲν φιλοδοξημένων, ἀλλὰ πλουσιώτατα κεκοσμημένων. — Ἀν-μεσημβρινῶς τῆς Λίμας εἰς τὸ ἐσωτερικόν, Κοῦσκον ἢ καθέδρα τῶν ἀρχαίων βασιλέων τοῦ τόπου (κάτ: 50 χιλ:). — Ἀρεκουίπα, μεταξὺ τοῦ Μεγ: Ὠκεανοῦ καὶ τῆς σειρᾶς τῶν Ἀνδῶν, πλησίον ὁμωνύμου ἡφαιστείου, εἰς περπὸν τόπον, ἀλλὰ καταμαστιζόμενον ὑπὸ σεισμῶν, ἕνεκα τῶν ὁποίων ὅλαι αὐταὶ αἱ πόλεις σχεδὸν ἔχουσιν οἰκίαις μονορόφους (κάτ: 40 χιλ:).

ΑΝΩ ΠΕΡΟΥ ἢ ΒΟΛΙΒΙΑ.

Ἐκτασις Ἐπιφανείας 1,300,000 χιλιάμ. □ — Πληθ. 1,300,000

Μήκος Δ: μεταξύ 59° καὶ 73°.

Πλάτος Ν: μεταξύ 10 καὶ 27 —

531. Ἡ Βολιβία (ἢ ὀρθότερον Βολιβερία ἀπὸ τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς Βολιβάρου) κεῖται Μ-Ἄν: τῆς ἀνωτέρω, ἴσων σχεδὸν ἔκτασιν ἔχουσα, καὶ διαιρουμένη εἰς ἕξ νομούς. Εἰς τὸ μέσον τοῦ τόπου ὑφθύνται αἱ ὑψηλότεραι τῶν Ἀνδῶν σειραί, ξηραὶ καὶ γυμναί, διακοπτόμεναι ἀπὸ εὐφύρους καὶ καλλιεργησίμους κοιλάδας ἐχούσας διηνεκή ἀνοιξίν, καὶ φερούσας κλήματα, ἐλαίας καὶ ἄλλα μεσημβρινὰ φυτὰ· πρὸς δὲ τὸ Ἄν: ἐκτείνονται ἀπέραντοι πεδιάδες· αἱ μὲν πρὸς Ν: κατασκεποὶ ἀπὸ δάσση· αἱ δὲ πρὸς Β: ὕγραὶ καὶ θερμότεραι, ὅλαι καταπλημμυρούμεναι κατὰ τὰς ὥρας τῶν ὑετῶν, καὶ κατοικούμεναι ὑπὸ Ἰνδιάνων ἀνεξαρτήτων τὸ δὲ δυτικὸν τοῦ τόπου, τὸ μεταξύ τῶν Ἀνδῶν καὶ τοῦ Ὠκεανοῦ, εἶναι ἀμμόδης καὶ αὐόκητος ἐρημος, λεγομένη Ἀτακάμα. Διαιρεῖται δὲ ἡ Βολιβία διοικητικῶς εἰς 7 νομούς καὶ δύο Ἐπαρχίας πρὸς τούτοις, τὴν τῆς Ταρίγας καὶ τὴν τῆς Παραλίας.— Πόλεις: Σχυκίζάκη, πρωτ: τοῦ ὁμωνύμου νομοῦ καὶ ἔδρα τῆς κυβερνήσεως, κειμένη εἰς τερπνὴν καὶ εὐκαρπον κοιλάδα ὑψηλὴν 8720 ποδ: ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης· ἔχει ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, δημοσίαν βιβλιοθήκην καὶ ἕως 20 χιλ: κατ: Οἱ Ἴσπανοὶ ὠνόμαζον αὐτὴν Πλάταν, ἦτοι ἀργυρᾶν, διὰ τὰ πλησίον αὐτῆς πλοῦσια μεταλλεῖα τοῦ ἀργύρου.— Ποτόση, ἄλλη πόλις (κάτ: 10—12 χιλ:): ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἐν αὐτῇ πλοῦσια μεταλλεῖα τοῦ ἀργύρου, ἔχοντα τὰ δευτερεῖα τῶν τοῦ Μεξικοῦ· κεῖται δὲ αὕτη εἰς ὄροπέδιον 12,500 πόδας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, τὰ δὲ μεταλλεῖα εἰς ὕψος 15 χιλ: ποδῶν.— Λαπάζη (κάτ: 30 χιλ:): Ν-Ἄν: τῆς λίμνης Τιτικάκης καὶ ἐπὶ ὄροπέδιου ὑψηλοῦ 11,400 πόδ: ἀνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, καὶ πλησίον τῶν ὑψηλοτέρων ὄρεων τῶν καταμετρηθέντων εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Τὸ λεγόμενον Νευάδον τοῦ Σοράτα ἔχει ὕψος 7696 μέτρ: τὸ δὲ Νευάδον (*) τοῦ Ἰλλιμανίου 7312 μ: ὅθεν τὸ Κιμβόρασον, λογιζόμενον μέχρι τούδε ὡς τὸ ὑψηλότερον τῶν ὄρεων τῆς Ἀμερικῆς, μένει δευτερεῖον· ἡ δὲ Ποτόση εἶναι ἡ ὑψηλότερα οἰκουμένη πόλις τῆς ὑδρογετοῦ σφαίρας (147 καὶ 149).— Κοβίγια, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τὴν παραλίαν, τὴν παρὰ τὴν ἐρημον τῆς Ἀτακάμας, εἶναι ἡ μόνη παράλιος πόλις τῆς Βολιβίας.— Καὶ εἰς τὰς δύο δημοκρατίας μόνη ἡ Καθολικοδυτικὴ θρησκεία εἶναι ἀνεκτὴ· οἱ δὲ ἀνεξάρτητοι Ἰνδιάνοι εἶναι Φετισισταί.

(*) Νευάδον, Ἰσπανιστὶ σημαίνει ὄρος χιονοσκεπές.

Ἡ ΧΙΛΙΑΙΑ ἢ ΧΙΛΗ.

Ἐκτασις Ἐπιφ: 300,000 χιλιομ: □—Πληθ: 1.500,000 (πλήν

Μῆκος Δ: μεταξύ 72° καὶ 76° 30', τῶν Ἰθαγενῶν).

Πλάτος Μ: μεταξύ 23° καὶ 43°

532. Ἡ ΧΙΛΗ πρὸς Ν: τῆς Βαλθίας καὶ πρὸς Δ: τῆς Λαπλατίας ἐκτείνεται παρὰ τὸν Μέγαν Ὠκεανὸν ὡς στενὴ λωρίς, περιοριζομένη μεταξύ τοῦ Ὠκεανοῦ ἀπὸ Δ: καὶ τῶν Κορδιλλιερώων ἀπ' Ἀν: αἵτινες ἔχουσι πλῆθος ἡραιστειῶν, τῶν ὁποίων αἱ μὲν ἐκρήξεις φαίνονται μειούμεναι, οἱ δὲ σεισμοὶ εἶναι συγχοί καὶ καταστρεπτικοί. Ἐν ἐξ αὐτῶν, Ἀλογκάγκουα λεγόμενον, εἶναι ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ τῶν αὐτοῦσε Ἀνδῶν κατὰ δὲ τὰς γενομένας ἐσχάτως ἐρεύνας νομίζεται ὅτι αὐτὸ τὸ ἡραίστειον ὑπάρχει ὑψηλότερον καὶ αὐτῶν τῶν τῆς Βαλθίας. Αὐτοὺς τοὺς ὑψηλοὺς τόπους τὸ ψῆχος, αἱ χιόνες, καὶ αἱ καταγίδες καὶ λαίλαπες, ἐπικρατοῦσαι τὸν πλεῖστον χρόνον τοῦ ἔτους, καθιστῶσιν ἀπροσίτους εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πολλαίαι ὀλεθρίους εἰς τοὺς ἐκείθεν διαβαίνοντας. Κατὰ δὲ τὸ θέρος, τὸ ὁποῖον ἀρχεται κατὰ τὸν Δεκέμβριον μῆνα, αἱ παράλκαι ἐπαρχίαι, διαπνέομεναι ἀπὸ τὰς αὔρας τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνέμους τῶν ὀρέων, ἔχουσι θερμοκρασίαν εὐκρατον καὶ κλίμα τερπνὸν καὶ ὑγιέστατον, παράγουσαι ὅλα τὰ φυτὰ τῶν μεσημβρινῶν χωρῶν, καθὼς καὶ πάντα τὰ τῆς Εὐρώπης γεννήματα, ὄπωρικὰ, ἄνθη κλ.—Πόλ: Σαντιάγος, πρωτ: τῆς πολιτείας μὲ 60 χιλ: κατοίκων, καταδαφισθεῖσα ὑπὸ σειμοῦ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1834.—Οὐαλπάραισον (κἀτ: 35 χιλ:) παράλιος καὶ ἐμπορικὴ πόλ: μὲ φρούριον, ἐπίκεινται τῆς πρωτεύουστος.—Βαλθία, λιμὴν ἀξιόλογος (κἀτ: 5 χιλ:)—Εἰς τὴν Μεσημβρ: ἄκραν τῆς Χιλῆς κείνται αἱ, ἕως 80 τὸν ἀριθμὸν, νῆσοι Χιλόαι, ἐξ ὧν αἱ 25 κατοικοῦνται, καὶ ἡ μεγίστη αὐτῶν λέγεται Χιλόη, ἔχουσα 550 λευγ: τετρ: ἔκτασιν, καὶ παράγουσα σῖτον καὶ λινάριον. Βορειότερα δὲ, καὶ 160 λευγ: μακρὰν τῶν παραλίων, κείνται αἱ δύο νῆσοι τοῦ Ἰω: Φερνανδῆ, γνωσταὶ διὰ τὰ παθήματα τοῦ Ἄγγλου ναύτου Σελκίρκου, τὰ ὁποῖα ἔγειναν ὑπόθεσις τῆς μυθιστορίας τοῦ Ῥομπινσῶνος, συνταχθείσης ὑπὸ τοῦ Δανιῆλ Φωῆ.—Ἐκ τῆς Χιλῆς ἐξάγεται χαλκὸς ἄφθονος, καὶ ἄργυρος καὶ κασίτερος, καὶ ἐκ τῶν πολυτίμων λίθων Σάπφειρος καὶ Τοπάζιον. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐκεῖ εὕρισκόμενων πτηνῶν ὑπάρχει τὸ μέγιστον ὁ Κόνδωρ ἐπὶ τῶν Ἀνδῶν, καὶ τὸ σμικρότατον, τὸ Κολίβριον.

Ἡ Χιλῆ κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν τὸ 1540 μὴ θυνηθέντων ποτὲ νὰ ὑποτάξωσι τοὺς Ἀραυκανοὺς, λαοὺς μαχίμους ἔν μέρει τοῦ τόπου κατοικοῦντας εἰς τὰς

κοιλάδας τῶν Ἄνδῶν. Κατὰ δὲ τὸ 1818 ἀποστῆσα τῆς Ἰσπανίας ἡ Χιλὴ, κατὰ τὸ 1823 συνέστησε δημοκρατικὸν ἀντιπροσωπικὸν πολιτεῖμα, εἰς τὸ ὅποιον μόνη ἡ καθολικοδοτικὴ θρησκεία εἶναι ἀνεκτὴ. Οἱ δὲ Ἀραυκανοὶ, συμποσούμενοι εἰς 400 χιλ: διατηροῦνται εἰσέτι ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τῆς δημοκρατίας, ἰδίαν αὐτοὶ ἀνάκθην ἔχοντες μεταξὺ αὐτῶν συμπολιτεῖαν ἰσχυράν. Ἄνδρεςοὶ καὶ μάχιμοι, γενναῖοι καὶ ὑπερήφανοι, φιλόπονοι καὶ ἐπιτήδαιοι, νομίζονται ὡς οἱ ἀνάκθην εὐρεθέντες πλέον πολιτισμένοι μεταξὺ τῶν αὐτοχθόνων λαῶν τοῦ Νέου κόσμου. Ζῶσι δ' ἀσχολούμενοι εἰς γεωργίαν καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ἰδίως, γνωρίζοντες καὶ τὰς ἀναγκαιότερας τέχνας τοῦ βίου: οἶον τὴν ξυλουργικὴν, τὴν πηλοουργικὴν, τὴν σιδηρουργικὴν, καὶ χρυσοχοικὴν, ἔχοντες καὶ ἰατροῦς, καὶ χειρουργοὺς καὶ ποιητάς.

ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΙ ΤΟΥ ΠΛΑΤΑ

Ἐπιφανείας ἑκτασίς 2,740,000—Πληθ: 2,175,000

Μῆκος Δ: μεταξὺ 53⁰ καὶ 73⁰

Πλάτος Ν: μεταξὺ 21⁰ καὶ 43⁰.

533. Ὀνομάζονται οὕτω πολλαὶ ἐπαρχίαι περιλαμβανόμεναι εἰς τὴν ἑκτεταμένην χώραν τὴν πρὸς Ἀν: τῆς Χιλῆς καὶ πρὸς Μ: τῆς Βολιβίας κειμένην, καὶ ἐκτεινομένην πρὸς Μ: μέχρι τῆς Παταγονίας, καὶ πρὸς Ἀν: μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Βρασιλίας. Οἱ ἀνακαλύψαντες καὶ κατακτήσαντες αὐτὴν Ἰσπανοὶ κατὰ τὸ 1515 ὠνόμασαν ὑποβασίλειον τῶν Βουένος-ἄϊρων, καὶ ὡς τοιοῦτον ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Ἰσπανίας διέμεινε μέχρι τὸ 1810, ὅτε ἀπέστη τῆς Μητροπόλεως, καὶ κατὰ τὸ 1815 ἐκυρῶθη ὡς ἀνεξάρτητος Δημοκρατία ὑπὸ τὸν τίτλον Ἰνωμένοι Ἐπικράτειαι τοῦ Πλάτα· διότι οἱ τόποι οὗτοι διαιροῦνται ὑπὸ τοῦ Πλάτα, ἢ Ἀργυρίτου ποτι: μετὰ πολλῶν ἄλλων συμβαλλόντων εἰς αὐτὸν, ἐν οἷς καὶ ὁ Παράνας καὶ Παραγουάης. Αἱ Ἄνδιαι διατρέχουσι καὶ αὐτὸν πρὸς Δ: χωρίζουσι αὐτὸν ἀπὸ τὴν Χιλὴν πρὸς Ἀν: δὲ εἰσχωροῦσι οἱ τελευταῖοι διακλαδισμοὶ τῶν ὄρεων τῆς Βρασιλίας, ὥστε σχηματίζεται ἑκτεταμένον λεκανοπέδιον, περιέχον ἐν μέρει τόπους ὄρεινους καὶ ψυχροὺς, καὶ ἐν μέρει πεδιάδας, τὰς μὲν εὐφόρους, τὰς δὲ κατακλυζόμενας ὑπὸ τῶν ὑδάτων, τὰς δὲ ἀμμώδεις καὶ διακεκαυμένας τὰς λεγομένας Πάμπας. Ἐν γένει τὸ κλίμα τοῦ τόπου εἶναι ὑγιερὸν, ὅθεν καὶ οἱ πρῶτοι κατακτητῆται ὠνόμασαν αὐτὸν εὐάερον. Παράγει δ' ὅλα τὰ προϊόντα τῆς Μ: Ἀμερικῆς, καὶ ἰδίως τὸ λεγόμενον ματάϊον, ἢ τσαϊὸν τῆς Παραγουάης, γινόμενον ἀπὸ φύλλα τινὸς δένδρου. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἐπαρχιῶν συνίστανται ἤδη αἱ ἐξῆς τρεῖς ἐπικράτειαι.

534. Ἡ Δημοκρατία τοῦ Πλάτα ἢ Λαπλατία καὶ Ἀργυρίτις πολιτεία. Ἀπέραντος χώρα, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῶν ὀρίων τῆς Βολιβίας καὶ τῆς Χιλῆς μέχρι τοῦ Παράνα πτ: καὶ τῶν ἐλβολῶν τοῦ Πλάτα πρὸς Ἀν: εἰς ἑκτασίαν 2,250,000 χιλιαμ: τετραγ: Διαιρεῖται δ' εἰς 15: Νο-

μούς, κατοικουμένους μόλις ὑπὸ 1 ἑκατ: ψυχῶν τῶν μὲν, ὀλίγον προωδευμένων εἰς τὰς τέχνας, τῶν δὲ, ἀγρίων ἔτι καὶ ἀνεξαρτήτων, ἢ ἀπὸ κτηνοτροφίας ζώντων. — Αἱ Βουενοσάϊραι, ἢ ἡ Εὐάερος, εἶναι ἡ πρώτη πόλις τῆς Δημοκρατίας καὶ ἐμπορικωτάτη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Πλάτα μὲ 80 χιλ: κατοίκων, ἐξάγουσα πλῆθος κτηνῶν, οἶον βοῶν, ἵππων, ἡμιόνων, δέρματα, μαλλία κλ. — Μονδόζα, εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀνδῶν, παράγουσα οἶνον ὅμοιον μὲ τὸν τῆς Μαλάγας (κάτ: 20 χιλ:) — Κόρδουα, μεσόγειος (κάτ: 15 χιλ:). Ἐν γένει ὁ τόπος εἶναι ὀλιγάνθρωπος ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ, καὶ τὰ εὐκαρπὰ δ' αὐτοῦ μέρη ὀλίγον καλλιεργοῦνται· κατακλύεται δὲ ὁ πλείστος κατὰ τὸν χειμῶνα (δηλονότι κατὰ Ἰούνιον, Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον) καὶ Πάμπας ἔχει ἀπεράντους πρὸς τὰ μεσημβρινὰ μέρη, κατοικουμένας ὑπὸ ἀγρίων λαῶν, ὅπου ῥεῖ καὶ ὁ Μέλαις ποτ: (Rio Negro) τὸ πρὸς τὴν Παταγονίαν ὄριον.

535. Ἡ ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ ἢ ἡ Κισπλατινὴ δημοκρατία πέραν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πλάτα, μεταξὺ Λαπλατίας, Βρασιλίας καὶ τοῦ Ὠκεανοῦ κειμένη. Ὁ τόπος εἶναι εὐκαρτος καὶ εὐφορος, καὶ ἀφρόνους βοσκὰς ἔχει, εἰς τὰς ὁποίας νέμανται: ἀπαιοὶ ἀγέλαι κερασφόρων ζώων, καὶ ἵππων πρὸς τούτους εἰς ἀγρίαν κατώστασιν ἐκπεσόντων. — Μοντεβιδεον (κάτ: 40 χιλ:) ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Πλάτα, καὶ πλησίον τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ, εἶναι ἡ μόνη σημαντικὴ πόλις τοῦ τόπου, ἐρήμου ὄντος καὶ τούτου διὰ τὴν ὀλιγαριθμίαν. Ὅλος ὁ πληθυσμὸς συμποσοῦται εἰς 175 χιλ: ἐξ ὧν τὸ ὄγδον εἶναι μόλις ἐξ Εὐρωπαίων. Ἡ πολιτεία δ' εἶναι Δημοκρατία ἀντιπροσωπικὴ. Ὑπολογίζεται δὲ ἡ ἔκτασις αὐτῆς εἰς 260, 000 χιλιάμετρα □.

536. Ἡ ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ, ἴση σχεδὸν μὲ τὴν ἀνωτέρω κατὰ τὴν ἔκτασιν, κεῖται βορειότερα, μεταξὺ Βολιβίας, Λαπλατίας καὶ Βρασιλίας, περιλαμβανομένη μετὰ τῶν Ποτ: Παράνου καὶ Παραγουάου· περιέχει δ' ἔκτεταμένας πεδιάδας, δάση, λίμνας καὶ βάλτους, παράγουσα ὅλα τὰ προϊόντα τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ἰδίως τὸ ματτάιον (533), τοῦ ὁποίου καὶ ἐξαγωγή γίνεται σημαντικὴ, τὸ δὲ σακχαροκάλαμον καὶ τὸ μαῖς φέρονται αὐτόματα. Ἡ Ἀσομφίων (Ἀνάληψις) εἶναι ἡ μόνη σημαντικὴ πόλις ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Παραγουάου· τὸ δὲ πολίτευμα εἶναι Κυβερνήσις ἑνὸς ἀπολίτου καὶ ἰσοβίου Δικτάτορος, ἀνεχόμενον μόνον τὴν Καθολικοδυτικὴν θρησκείαν, καὶ ἔχον ἕως 300 χιλ: πληθ: — κατοικεῖται δ' ὁ τόπος καὶ ὑπὸ πολυπληθεστέρων Ἰνδιάνων ἀγρίων, οἵτινες συχνάκις καταστρέφουσι τὰς οἰκῆσεις τῶν Λευκοχρῶν.

537. Ὅλοι αἱ μετὰ τοῦδε περιγραφέ·τες τόποι εἰς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς ἦσαν

των Ισπανῶν κατακτήσεις, ἔχονσι 8—9 ἑκατομ: κατοίκων, ἐξ ὧν τὰ δύο τρίτα ἦσαν Ἰθαγενεῖς, διακρούμενοι εἰς ἀπείρους μικρολαοὺς ἡμέρους καὶ ἀγρίους, ἔχοντας γλώσσαν, ἥθη ἔθιμα διάφορα. Περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἀρ' οὗ ἡ Ἰσπανία κατεκτήθη ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος τοῦ Α': ἀπεσπάρθησαν ἀπὸ τῆς μητροπόλεως ἔξ ἐσυστήθησαν κατὰ πολιτείας ἀνεξαρτήτους. Ἡ δὲ Παραγουάη ἦτον ἐπὶ τῆς Ἰσπανοκρατίας ἠνωμένη μετ' τὴν Λαπλατίαν, κατοικουμένη ὑπὸ ἀγρίων Ἰνδῶν. Οὗτοι λεγόμενοι Γουαράνοι ἐξημερώθησαν ὑπὸ τῶν Ἰησουϊτῶν συναικισθέντες κατὰ χωρία, καὶ διδασθέντες νὰ ζῶσιν ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν των, καὶ διοικούμενοι ὑπ' ἐκείνων, ἔθεν ὠνομάσθη καὶ ὁ τόπος χώρα τῶν Ἰεραποστόλων. Μετὰ δὲ τὴν κατάργησιν τοῦ τάγματος τῶν Ἰησουϊτῶν, καὶ τὴν ἔξωσιν αὐτῶν κατὰ τὸ 1767 ἐκ τοῦ τοποῦ, ἤλαττώθησαν μὲν ἕκαστε τὰ τοιαῦτα χωρία τῶν Ἰνδιάνων, ηἰξήθη ὅμως ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν διὰ τῆς προόδου των εἰς τὰ τοῦ ἡμέρου βίαι ἐπιτηδεύματα. Μετὰ δὲ τὴν γενικὴν κίνησιν τὴν κατὰ τῆς Μητροπόλεως, ὁ Δόκτωρ Φρανσίσκος, αὐτόχθων, ἀνεδείχθη Δικτάτωρ ἐπὶ τριετίαν, ἔπειτα ἰσόβιος, ὅστις ἀπολύτως κυβερνῶν ἐπαγίωσε τακτικὴν κυβέρνησιν, ἔ ἐπίφερε σημαντικὰς βελτιώσεις εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ διορίσθησαν δύο ὑπαταί: νῦν δὲ κυβερνᾷ εἰς ἐπονομαζόμενος Πρόεδρος.

ΠΑΤΑΓΟΝΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφανείας 1,000,000 χιλιομ: □ — Πληθ: 200,000.

Μήκος Δ: μεταξὺ 67⁰ καὶ 78⁰.

Πλάτος Ν: μεταξὺ 39⁰ καὶ 54⁰.

538. Ἡ ΠΑΤΑΓΟΝΙΑ εἶναι τὸ μεσημβρινώτατον μέρος τῆς Ἀμερικῆς πρὸς Μ: τῆς Λαπλατίας, τὸ ἀπολλήγον εἰς ὅζῳ καὶ περιβρεχόμενον ὑπὸ τῶν δύο ὠκεανῶν, ὀνομαζόμενος προσέτι καὶ Μαγγελανικὴ γῆ ἀπὸ τοῦ ἀνακαλύψαντος αὐτὴν Μαγγελάνου κατὰ τὸ 1518. Εἶναι δὲ τόπος ψυχρὸς ἀνευ ποτίμων ὑδάτων καὶ ἄγονος, κατοικούμενος ὑπὸ διαφόρων βερβέρων μικρολαῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ οἱ, ἀφ' ὧν ὠνομάσθη ὁ τόπος, Παταγόνες, οἵτινες ἐνομίζοντο ὅτι ἔχουσι ἀνάστημα ὑψηλότερον παρὰ τὸ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων· διότι, ἔχοντες τὰ κάτω κῶλα τοῦ σώματος βραχύτερα, καὶ τὸν κορμὸν, ἢ τὰ ἄνω τῆς ὀσφύος, κατ' ἀναλογίαν μεγαλύτερα, φαίνονται καθήμενοι, κατὰ γῆς ἢ ἔριπτοι, ὑψηλότεροι τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων.

Ἡ Δυτικὴ παραλία τῆς Παταγονίας περικυκλοῦται ὑπὸ πολλῶν νήσων ἐρήμων καὶ ἀκατοικήτων ἀποπερατωμένων εἰς τὴν Χιλόνην, ἀνήκουσταν εἰς τὴν Χιλήν (532)· εἰς δὲ τὴν Ἀνατολικὴν παραλίαν, 100 λευγ: μακρὰν κείνται αἱ Φακλάνδαι ἢ Μαλουΐναι νῆσοι ἔρημοι, καὶ γινόμεναι ὀρμηκτῆριον τῶν ἀλιευόντων τὰς φώκας καὶ φαλαίνας.

539. Ἡ Παταγονία χωρίζεται διὰ τοῦ Μαγγελανικοῦ πορθμοῦ ἀπὸ τὴν λεγομένην Γῆν τοῦ Πυρός, ἥτις εἶναι ἡραίστειαι νῆσοι ψυχραὶ καὶ

ἀγριοί, ὀνομαζόμενοι Ἀρχιπέλαγος τοῦ Μεγελλάνου. Τὰ Ἄν: καὶ Β΄ρεια παράλια αὐτῆς τῆς Γῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ καιρὸς εἶναι σχεδὸν πάντοτε ὀμιχλώδης, ψυχρὸς καὶ θελωδῆς, φαίνονται ὅπως οὖν ἡμερώτερα, ἔχοντά τινα δένδρα καὶ βοσκὰς, λαγωούς, ἀλώπεκας καὶ ἵππους πρὸς τοῦτοις ἀγρίους. Οἱ δὲ ἰθαγενεῖς, κατοικοῦντες πλησίον τῶν παραλίων, λέγονται Πεσιεροὶ ἢ Υἰακανάκοι· ζῶσι τρεφόμενοι ἀπὸ τῆς ἀλιείας ἰχθύων καὶ ὄσρακοδέρμων, ἐνδύονται μὲ δέρματα φωκῶν, καὶ κατοικοῦσιν εἰς ἀθλιωτάτας καλύβας. Εἶναι δὲ μικρόσωμοι, δυσειδέστατοι καὶ κτηνωδέστατοι, ἀλλὰ προσηνεῖς καὶ δειλοί.

Οὐχὶ μακρὰν τῆς Μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Γῆς τοῦ Πυρὸς κεῖνται αἱ νῆσοι αἱ λεγόμεναι τοῦ Ἐρημίτου. Μιᾶς δὲ ἐξ αὐτῶν, τῆς μεγαλητέρας, τὸ ἐξώτατον μεσημβρινὸν ἄκρον ὀνομάζεται Ὀρνον (ἢ Κεράτιον) ἀκρωτήριον, λογιζόμενον ὡς ἡ ἐξωτάτη ἄκρη τῆς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, τὴν ὁποίαν διαβαίνοντες οἱ θαλασσοπόροι ἐμβαίνουσιν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν εἰς τὸν Εἰρηρικὸν ἢ Μέγαν Ὠκεανόν (*).

ΒΡΑΣΙΛΙΑ.

Ἐκτασις ἐπιφανείας 7,800,000 χιλιάμ: □ — Πληθ: 5,00,000.

Μῆκος Δ: μεταξὺ 37° 20' καὶ 74°.

Πλάτος μεταξὺ 5° Πλάτους Β: καὶ 33° 30' Πλ: Ν.—

540. Ἡ ΒΡΑΣΙΛΙΑ, εἶναι τόπος ἴσος κατὰ τὴν ἑκτασιν μὲ τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς Εὐρώπης, πρῶτον κατεχόμενος ὑπὸ τῆς Πορτογαλλίας, καὶ νῦν ἀνεξαρτήτως διοικούμενος ὡς αὐτοκρατορία συνταγματική. Κεῖται εἰς τὸ Ἄν: μέρος τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, ἔχων πρὸς Ἄν: καὶ Μ: τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, πρὸς Δ. τὴν Περουϊανήν, τὴν Παραγουάην καὶ Οὐρουγουάην, καὶ ἐκτεινόμενος πρὸς Β: πέραν τοῦ Ἀμαζονίου ποτ: μέχρι τῆς Γουϊάνης καὶ Κολομβίας· διασχιζόμενος δὲ ὑπὸ διαφόρων κλάδων τῶν Κορδιλλιεῶν, καὶ ὑπὸ πολλῶν ποτ: ποτιζόμενος, περιέχει ἐκτεταμένας πεδιάδας, πυκνότατα δάση, καὶ ἔλη ἀδιάβατα, ὡς ὑποκείμενος, καθὼς ὅλοι οἱ ὑπὸ τὴν διακεκαυμένην ζώνην τόποι, εἰς βροχὰς περιοδικὰς καὶ πλημμύρας τῶν διαφόρων ποταμῶν, οἵτινες διαρρέουσιν αὐτόν. Καὶ εἰς μὲν τὸ βόρειον μέρος διαρρέομενον ὑπὸ τοῦ Ἀμαζονίου ποτ: ὑπάρχουσιν ἀπέραντοι πεδιάδες ἐλώδεις, θερμαὶ καὶ νοσεραί· πρὸς Μ: δὲ διάφοροι κλάδοι ὀρέων, ὅχι πολλὰ ὑψηλῶν, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τὰς Ἄνδας, διασχίζουσι τὸν τόπον, συστήνοντες διαφόρους κοιλάδας εὐκάρπους καὶ τερπνάς,

(*) Ὁ Ὀλλανδὸς θαλασσοπόρος Γουλιέλμος Σχρόυτενος, ἀνακαλύψας αὐτὸ κατὰ τὸ 1616: ἔδωκε τὸνομα τοῦ γενεθλίου αὐτοῦ τοποῦ λεγομένου Hoorn.

καὶ παιδιάδας ἀπεράντους, καὶ βοσκὰς παχσίας, ὅπου ἄπειροι ἀγέλαι βοῶν καὶ ἵππων ἀγρίων βόσκονται, τῶν ὁποίων τὰ δέρματα, τὰ κέρατα καὶ τὸ δξύγγιον παρέχουσι σημαντικὸν ἐμπόριον ἐξαγωγῆς. Ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων ζῶων εὐρίσκονται Πάνθηρες, πιθήκων πλῆθος καὶ στρουθοκαμήλων, κροκόδειλοι, ὄφεις κροταλῖαι, καὶ ψιττακοί, καὶ ψύχαι (πεταλοῦδαι) μὲ λαμπρότατα χρώματα. Οἱ μακρὰν τῶν παραλίων τόποι εἶναι εἰσέτι ὀλίγον ἐγνωσμένοι, ἔρημοι ἢ κατοικούμενοι ὑπὸ διαφόρων φυλῶν Ἰνδιάνων ἀνεξαρτήτων, ἐξ ὧν οἱ τοὺς περὶ τὸν Μαραγνώνιν τόπους οἰκοῦντες λέγονται καὶ θηριωδέστατοι. Παρεκτός δὲ τούτων τῶν ἀνεξαρτήτων φυλῶν, λογιζονται περὶ τὰ 6 ἑκατομ: οἱ ὑπῆκοι τῆς Αὐτοκρατορίας, ἐξ ὧν 500 χιλ: εἶναι Εὐρωπαϊοί, οἱ δὲ λοιποὶ αὐτόχθονες, Νέγροι καὶ Μουλάτροι· θρησκεία δ' ἐπικρατοῦσα μετὰ αὐτῶν εἶναι ἡ Καθολικοδουτικῆ.

Ὁ ἀπέραντος οὗτος τόπος εἶναι ἐν γένει ἐπιδεικτικὸς ὠραίας καλλιερ- γίας, καὶ πλουσιώτατος εἰς προϊόντα τοῦ γένους τῶν φυτῶν, εἰς μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ πολυτίμων λίθων, καὶ μάλιστα ἀδαμάντων. Ἐξάγονται δ' ἀφθόνως παμβάκιον, Ἰνδικόν, καφές, σάκχαρι, κακάον, ἱπεκακούανα καὶ ἱαματικά βότανα, ξύλον βρασιλιανόν, χρήσιμόν εἰς βαφὴν καὶ λεγόμενον τοῦ φερναμβούκου. Διαιρεῖται δὲ ὅλη ἡ Αὐτοκρατορία εἰς 19 ἐπαρχίας ἐξ ὧν 7 περιλαμβάνει τὸ βόρειον τμήμα, 6 τὸ μεσημβρινόν, καὶ 6 τὸ ἐν τῷ μέσῳ.—Πόλ: Ριοϊανέρον ἢ Ἅγιος Σεβαστιανός, εἰς τὸν μυχὸν ὠραίου κόλπου, περιέχοντος τὸν μέγιστον καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα τῆς Οἰκουμένης· εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Αὐτοκρατορίας, ὠραία, ἐκτεταμένη καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα πανεπιστημεῖον, βιβλιοθήκην, διάφορα ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, πλουσιωτάτας ἐκκλησίας καὶ 200 χιλ: κατοίκων.—Βορειότερα κεῖται ἡ Βαχία ἢ Σανσαλαδῶρ (Ἅγιος Σώστης), εἰς τὸν κόλπον τῶν Ἁγίων πάντων· εἶναι ἡ δευτέρα πόλις τοῦ τόπου, κατοικουμένη ὑπὸ 120 χιλ: ψυχῶν, χρηματίσασα καὶ πρωτεύουσα μέχρι τοῦ 1773.—Ἐτι πρὸς Β: Περναμβούκον (καὶ Φερναμβούκον κοινῶς) ἢ κυρίως Ρεκίση, πρωτ: τοῦ νομοῦ τοῦ Περναμβούκου, κατοικουμένη ὑπὸ 60 χιλ: ψυχῶν, παράλιος πόλις, ὀνομαστὴ διὰ τὴν γινομένην ἐκεῖθεν ἐξαγωγὴν παμβακίου καὶ βαρκῶν ξύλων.—Πρὸς Β: καὶ πλησίον αὐτῆς κεῖται ἡ Ὀλινδα, χαρισστάτη πόλις κτισμένη ἐπὶ τερπνῶν λόφων καὶ περικυκλωμένη ὑπὸ ὠραίων κήπων.—Βιλλαρρίκα (Ὀλβιόπολις) εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὀνομαστὴ διὰ τὰ περὶ αὐτὴν πλούσια μεταλλεῖα (κάτ: 20 χιλ:). Ἡ δὲ Βιλλαβέλλα (Καλλιόπολις) εἶναι πρωτ: τοῦ Ματογρόσου, ἐκτεταμένου νομοῦ πρὸς Δ: συνωρεύοντος μὲ τὴν Βολι-

Εἶαν, κατοικουμένου ὑπὸ πολλῶν φυλῶν ἀνεξαρτήτων Ἰνδιάνων, καὶ περιλαμβάνοντος καὶ ὄρη φέροντα ἀδάμαντας.

Ὅλαι αἱ νῆσοι αἱ κατὰ τὰ παράλια τῆς Βρασιλίας ὑπόκεινται εἰς αὐτήν.

ΓΟΥΙΑΝΑΙ.

Ἐκτασις ἐπιφανείας 400,000 χιλιάμ. □ — Πληθ: 280,000.

Μῆκος Δ: μεταξύ 54° καὶ 62° 30'.

Πλάτος Β: μεταξύ 1° καὶ 8°.

541. Ἐξ ἀρχῆς ἔλαθε τὸνομα τοῦτο ὅλη ἡ χώρα ἡ περικυκλουμένη ὑπὸ τῶν ποτ: Αμαζονίου, Ριονέγρου, τοῦ Κασικαρή, τοῦ Ὄρενόκου καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ὁ Κολόμβος πρῶτος ἀνεκάλυψε τὰ παράλια αὐτῆς κατὰ τὸ 1498 καὶ κατόπιν πολλοὶ τυχοδιώκται, ἄπληστοι χρυσοῦ, ἐπεσκέφθησαν αὐτὰ πρὸς ἀνακάλυψιν μεταλλείων. Κατὰ δὲ τὸν 17^{ον} αἰῶνα Ἴσπανοί, Γάλλοι, Ἄγγλοι, ὀλλανδοὶ καὶ Πορτογάλλοι κατέκτησαν ὅλην τὴν χώραν, καὶ μετὰ πολλὰς ἐριδας καὶ συγκρούσεις διεχώρισαν αὐτὴν ὀριστικῶς εἰς 5 Γουιάνας. Ἐξ αὐτῶν δὲ ἡ μὲν Ἰσπανικὴ προσετέθη εἰς τὴν ὄμορον αὐτῆς Βενεζουέλαν· ἡ δὲ Πορτογαλικὴ εἰς τὴν Βρασιλίαν· αἱ δὲ 3 ἄλλαι, ἡ Γαλλικὴ, ἡ Ἀγγλικὴ καὶ ἡ ὀλλανδικὴ διέμειναν ὑποκειμένας εἰς τὰς ἰδίαις αὐτῶν μητροπόλεις, περὶ ὧν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ λαλήσωμεν ἰδίως.

Ὅλος ὁ τόπος ἐν γένει κατὰ τὰ παράλια εἶναι χαμηλὸς καὶ βαλτώδης, κατάρρυτος καὶ συνηρεφῆς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀπὸ δένδρα παντοειδῆ καὶ πολύτιμα διὰ τὸ πολυειδὲς τῆς χρήσεως αὐτῶν. Ὑποκείμενος εἰς τὰς περιοδικὰς ὄρας τῶν ὑετῶν καὶ τῆς ξηρασίας, δις τοῦ ἔτους ἀλλοδιαιδῶς ἐπερχομένας, ἀναδεικνύει τὴν εὐρωστатέρην βλάστησιν τῶν ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν χωρῶν. Παράγει ὅλα τὰ τῶν ἀποικιῶν προϊόντα, οἷον καφέν, σάκχαρι, κακάον κλ. ἡ Παμβακία, αὐτόματος φουομένη, ἀποκτᾷ κορμὸν ἔχοντα 4 μ: περίμετρον, ἐκ τοῦ ὁποῦ οἱ Ἰνδιάνοι κατασκευάζουσι τὰ πορθηεῖα αὐτῶν. Τὰ παράλια καὶ αἱ πλησίον αὐτῶν παραποταμίαι εἰσὶ καλλιεργημένα· τὰ δὲ μεσόγεια ἔρημα, συνηρεφῆ ἀπὸ μεγάλωτατα δάση παρθένα, ἢ καὶ ὑπὸ ἀμμοῶδων ἐρήμων διακοπτόμενα, καὶ γέμοντα ἀπὸ ζῶα ἄγρια, καὶ θηρία παντοδαπὰ τῶν θερμῶν τόπων, καθὼς καὶ ἀπὸ τρομεροῦς ὄφεις τοὺς ἐπονομαζομένους Κροταλίας (Serpents-à-Sonnette). Ἐχει δὲ καὶ ἔντομα ἰδία περιεργότατα, ἐν οἷς καὶ οἱ φανοκέφαλοι, λεγόμενοι οὕτω διότι ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐκπέμπουσι τὴν νύκτα πολὺ φῶς, ὡς αἱ παρ' ἡμῖν πυγολαμπίδες· καὶ εἶδος τι μεγαλωτάτων

νυκτερίδων υπάρχει, αΐτινες βυζάνουσι τὸ αἷμα τῶν κοιμημένων ἀνθρώπων καὶ ζῶων τοσοῦτον ελαφρὰ καὶ ἀνεπαίσθητος, ὥστε νὰ μὴ ἀρτυνίζονται ὑπὸ τοῦ βυζάνου. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τόπου δὲν εἶναι εἰσέτι ἀκριβῶς γνωστὸν, κατοικοῦμενον ὑπὸ Ἰνδιάνων καὶ Νέγρων ἀνεξαρτήτων.

Ἡ Γαλλικὴ Γουιάνη εἶναι ἡ Ἀνατολικωτέρα καὶ ἡ μεγαλητέρα· ἔχει πληθ: 66 χιλ: καὶ πρωτεύουσιν τὴν Καυένην ἐπὶ νήσου νοσερᾶς, ὅπου καλλιεργοῦνται καὶ μοσχοκάρφια, μοσχοκάρυδα καὶ καφές.— Ἡ Ὀλλανδικὴ ἔχει πληθ: 70 χιλ: καὶ πρωτ: τὸ Παραμάριβον ἐπὶ τοῦ Σουρινάμη ποτι.— Ἡ Ἀγγλικὴ (πληθ: 144 χιλ:) τὴν Σταθραϊκην, ὅθεν ἐξάγονται ρόμιον, σάκχαρι, καφές καὶ παμβάκιον.

§. Γ'. ΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΕΞΙΚΑΝΙΚΟΝ ΚΟΛΠΟΝ ΝΗΣΟΙ.

542. Αἱ νῆσοι αὗται καινται μεταξὺ τῶν δύο χερσονήσων τῆς Ἀμερικῆς κατ' ἔμπροσθεν τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου εἰς σχῆμα τόξου κύκλου, καὶ ἐκ τούτου ὀνομάσθησαν Ἀντίλλαι, ἤγουν Ἀντίνησοι. Αἱ αὗται ὀνομάσθησαν κατὰ πρῶτον καὶ Δυτικαὶ Ἰνδίαι, διότι ὁ Κολόμβος, ζητῶν νέον δρόμον διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, ἀνεκάλυψε μεταξὺ αὐτῶν τὸν πρῶτον νέον τόπον (τὴν νῆσον Σαινσαλβαδόρον) ἀνήκοντα εἰς τὸν Νέον Κόσμον (*). Ὑπολογίζεται δὲ ἡ ἔκτασις τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν ὄλων εἰς 240,000 χιλιάμ: □ καὶ ὁ πληθ: εἰς 3,360,000.—

Σημ. Ὅσαι αὗται αἱ νῆσοι ἔχουσι γῆν μὲν ἡραιστειογενῆ καὶ πληθὸς ἡραιστείων· κλίμα δὲ θερμότατον, κάθυρον, νοσοδέστατον καὶ θανατοφόρον μάλιστα εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, ἀλλ' εὐφρότατον εἰς τὰ φυτά. Αἱ θαλάσσιαι δὲ δυνάμεις τῆς Εὐρώπης, συστήσασαι ἀποικίας, ἀπολαμβάνουσιν ἐξ αὐτῶν θησαυροὺς πλοῦτου, διότι καλλιεργοῦσι διὰ τῶν Μαύρων τῆς Ἀφρικῆς παμβάκιον, σάκχαρι, κακάον, καφέν, ἰνδικόν, Νικοτιανήν, ὅλα τὰ προϊόντα τῶν θερμῶν κλιμάτων τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας, ἐξαιρετὰ ὀπωρικὰ καὶ διάφορα ξύλα πολῦτιμα καὶ σπάνια. Διαιροῦνται δὲ αἱ Ἀντίλλαι εἰς μεγάλας καὶ εἰς μικρὰς, καὶ εἰς τὰς τῶν ἀνέμων Ἀντίλλας, καὶ εἰς τὰς νήσους Λουαίας.

ΜΕΓΑΛΑΙ ΑΝΤΙΛΛΑΙ

543. Ὀνομάζουσιν οὕτω τὰς μεγίστας μεταξὺ τῶν Ἀντιλλῶν νήσους, αΐτινες εἰσὶν ἡ Κούβα, ἡ Ἰαμάικα, ἡ Ἄιτη καὶ τὸ Πορτόρίκον.

Κούβα, ἡ μεγίστη καὶ δυτικωτάτη, κειμένη μεταξὺ τῶν χερσονήσων Φλωρίδος καὶ Γουατάνης, σχηματίζει μετ' αὐτῶν τὰς δύο εἰσόδους εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον· τὰ πλεῖστα τῶν παραλίων αὐτῆς εἶναι δυσπρόσιτα, ἐνεκα τῶν παρακειμένων ὑψάλων, τῶν νησιδίων καὶ τῶν ἀμμωδῶν

(*) Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ὀνομάσθησαν Ἀντίλλαι, διότι κατὰ τὴν πρώτην ἀνακάλυψιν τοῦ Κολόμβου, ἐνόμισάν τινες ὅτι εὗρεθῃ ἡ νῆσος ἡ λεγομένη Ἀντίλλια, τὴν ὁποίαν ὑπέθετον ὅτι ἔκειτο πρὸς Δ: τῶν Ἀσθρων.

Σύρτεων ἔχει δὲ μῆκος μὲν 280 λευγῶν, ἔκτασιν δὲ ἴτην σχεδὸν μὲ τὴν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, καὶ ἐν ἑκατομ: κατοίκων, ἐν οἷς οὐδὲ εἰς τῶν Ἰθαγενῶν διασώζεται τὴν σήμερον.—Λβάνα, κειμένη πρὸς Δ: λέγεται ἡ πρωτεύουσα, ἣτις ἔχει 120 χιλ: κατοίκων, καὶ τὸν κάλλιστον τῶν τῆς Ἀμερικῆς λιμένων· ἐξάγει δὲ καπνὸν καὶ σιγάρα περίφημα. Ὁ Σαντιάγγος πρὸς Ν: ἄλλη πόλις αὐτῆς εὐλίμενος (κάτ: 25 χιλ:): ἀνήκει δ' ἡ νῆσος εἰς τὴν Ἰσπανίαν.—Ἡ Ἰκαμάικα πρὸς Ν: τῆς Κούβας, ἀνθηρὰ καὶ εὐδαίμων νῆσος ἀπὸ τὰ προϊόντα τῶν καφεῶνων καὶ σακχαροφυτεῶν της, λογιζομένη ἡ πρωτίστη τῶν εἰς τὰς Ἀντίλλας Ἀγγλικῶν κατακτήσεων· ἔχει δὲ 750 λευγ: τετρ: ἔκτασιν, ὄρη ὑψηλά, δάση ἐκτεταμένα, ποταμούς πολλούς, καὶ κοιλάδας καλῶς καλλιεργημένας. Ἡ καλλιωτέρα παράλιος πόλις αὐτῆς εἶναι ἡ Βασιλόπολις (Kinssgtown) ἐπὶ τῶν μεσημέρ: παραλίων, καλῶς κτισμένη καὶ ἐμπορικὴ (κάτ: 30): Ν-δυτικῶς δ' αὐτῆς κεῖται ἄλλη πόλις ἀρχαία πρωτ: τῆς νήσου, ἡ ὀνομαζομένη διὰ τὸν εὐρυχωρότατον λιμένα τῆς Πορρόουαγάλη (Βασιλικὸς λιμὴν) ἀλλ' ἐρημωμένη ὑπὸ τῶν συχνῶν σεισμῶν καὶ καταγίδων· νῦν περιέχει 10 χιλ: κατ:— Ὅλος ὁ πληθ: τῆς νήσου συμποσοῦται εἰς 360 χιλ: ἐξ ὧν 32 χιλ. εἶναι ἀπελεύθεροι. Εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον κατασκευάζεται καὶ Ρούμιον κάλλιστον, ἀπὸ τὸ δεύτερον συροῦπιον τὸ ἐκ τῶν σακχαροκαλάμων.

Σημ. Ἡ νῆσος αὕτη ἀνῆκε μέχρι τοῦ 1633 εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, οἵτινες κατέσρεψαν ὅλους τοὺς Ἰθαγενεῖς λαοὺς. Ἐβῶ ἤρχισαν κατὰ πρῶτον νὰ ἐξέρχωνται εἰς θήραν τῶν Ἰνδιάνων ἐπάγοντες κατ' αὐτῶν κύνας μολοττοὺς.

544. Σαινδομίγγος ἡ Ἄιτη, πρὸς Ἀν: τῶν 2 προσηρημένων κειμένη, φέρει τὰ δευτερεῖα τῆς Κούβας κατὰ τὸ μέγεθος, ἀλλ' εἶναι ἡ πλουσιωτάτη καὶ ἡ σημαντικωτάτη τῶν τοῦ κόλπου νήσων, ὀνομασθεῖσα Ἰσπανιόλα κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἀνακαλύψαντος αὐτὴν Κολόμβου τὸ 1492. Ὑπέκειτο δὲ μέρος αὐτῆς (τὸ Ἀνατολικόν) εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ μέρος (τὸ Δυτικόν) εἰς τὴν Γαλλίαν· ἀλλὰ κατὰ τὴν Γαλλικὴν ἐπανάστασιν οἱ τοῦ Γαλλικοῦ μέρους Νέγροι διεκηρύχθησαν ἀνεξάρτητοι, καὶ ἐσύστησαν δημοκρατικὸν πολίτευμα, ἐπονομάσαντες αὐτὸ πολιτεῖαν τῆς Ἄιτης· ὀνομάζετο δὲ Ἄιτη ἀνέκαθεν μία τοπαρχία τῆς νήσου, τῆς ὁποίας ὁ πληθυσμὸς συνεποσοῦτο εἰς ἑν ἑκατομ: ὡς λέγουσι. Κατὰ δὲ τὸ 1822 ἀποστάντες καὶ οἱ τοῦ Ἰσπανικοῦ μέρους προσετέθησαν εἰς τὴν δημοκρατίαν, ἀναγνωρισθεῖσαν ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἀνεξάρτητον κατὰ τὸ 1825: ἀλλὰ μετὰ πολλὰς ἐσωτερικὰς ταραχὰς καὶ ἐμφυλίους ρήξεις, καὶ πολιτικὰς μεταβολὰς, ἡ δημοκρατικὴ πολιτεία μετέστη εἰς Αὐτοκρατορίαν τῆς Ἄιτης, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐσχάτως οἱ τοῦ Ἰσπανικοῦ

μέρους ἀποσπασθέντες συνέστησαν Δημοκρατίαν Δομινικανήν ἐπονομασθεῖσαν.

Ἡ νῆσος αὕτη, ἐπονομασθεῖσα καὶ Βασιλὶς τῶν Ἀντιλλῶν, ἔχει ἐν τῇ μέσῳ ὄρη συνηρεφῆ καὶ μεταλλοφόρα, καὶ ὑψηλὰ ἕως 8 χιλ: ποδ: κοιλάδας δὲ καὶ πεδιάδας περὶ τὰ παράλια εὐκαρποτάτας ὄλων τῶν προϊόντων ἐκείνων τῶν τόπων, ἀλλ' ἐκ τῶν ὁποίων μετὰ πλειοτέρας ἐπιμελείας καλλιεργοῦνται τὸ σακχαροκάλαμον, ἡ καφέα καὶ τὸ παμ-βάκιον. Τὸ κλίμα δὲ εἶναι ὑγιεινὸν εἰς τοὺς ὀρεινοὺς τόπους· ἀλλ' εἰς τὰς πεδιάδας ἡ ὑπερβολικὴ θερμότης καὶ ἡ ὑγρότης τοῦ τόπου γεννᾷ ἀσθενείας θανατηφόρους, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς Εὐρωπαίους. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς νήσου συμποσοῦνται εἰς ἓν ἑκατομμ: μεταξύ τῶν ὁποίων λογίζονται 40 χιλ: λευκῶν. Πόλεις δ' ἀριθμοῦσι 12: ἐξ ὧν σημαντικώτεραι εἶναι τὸ Κάπον, πόλις εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ, εἰς τὰ Βόρεια παράλια τῆς νήσου, καταστραφεῖσα ὑπὸ σεισμοῦ τὸ 1842. — Πριγγιπόρτον (port-au-prince) ἡ πρωτεύουσα τῆς πολιτείας Ἄτης (κάτ: 30 χιλ:) — Σαινδομίγγος, πρωτεύουσα ποτε τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἰσπανῶν τόπων, καὶ μία τῶν ἀρχαιότερων πόλεων τῶν συστηθεισῶν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἐν Ἀμερικῇ, διότι ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κολόμβου Βαρθολομῆς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν κατὰ τὸ 1496.

545. Πορτορρίκον, πρὸς Ἀν: Ἰσπανικὴ νῆσος, ἡ τελευταία καὶ μικροτέρα μεταξύ τῶν μεγάλων Ἀντιλλῶν, κατάρφυτος, δασώδης εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη, καὶ εὐκαρποτάτη εἰς τὰς ὠραίας κοιλάδας αὐτῆς· παράγει ἀφθόνως σάκχαρι, καφέν, ὀρύζιον, παμβάκιον, Νικοτιανήν, βανάνας κλ. τὸ κιγκινόδενδρον καθὼς καὶ τὸ τοῦ Ἰνδικοῦ φύονται αὐτόματα, καὶ αἱ ἡμίονοι αὐτῆς τῆς Νήσου εἶναι περίφημοι. Ἔχει πληθ: 400 χιλ: ἐξ ὧν 45 χιλ: εἶναι δούλοι. Οἱ Ἰσπανοὶ κατέστρεψαν 600 χιλ: ἰθαγενῶν, ἵνα κατασταθῶσι κύριοι τῆς νήσου, εἰς τῆς ὁποίας τοὺς ποταμοὺς εὔρισκον τότε ψήγματα χρυσοῦ. — Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Πορτορρίκου ὀνομάζεται ἡ πρωτ: αὐτῆς, κειμένη ἐπὶ τῶν Β: παραλίων ἐπὶ νησιδίου κοινωνοῦτος μετὰ τὴν νῆσον διὰ γεφύρας.

Πρὸς Β: τῆς Κούβας καὶ τοῦ Σαινδομίγγου, καὶ πρὸς Ἀν: τῆς Φλωρίδος, εἶναι ἡ σωρεία τῶν Λουκαίων νήσων, ἡ τοῦ Βαχαμαῆ, ἕως 500 τὸν ἀριθμόν, ἐξ ὧν τινες εἶναι ξηροὶ βράχοι, δώδεκα δὲ μεγάλοι καὶ εὐκαρποι: αἱ κυριώτεραι δὲ λέγονται· ἡ μὲν, Βαχαμαῆ· ἡ δὲ, Σανσαλβάδωρ. Εἰς ταύτην τὴν τελευταίαν νομίζεται ὅτι ἀπέβη ὁ Κολόμβος, πρὶν ἢ πατήσῃ ἄλλην γῆν τῆς Ἀμερικῆς· ὅθεν καὶ ὠνόμασεν αὐτὴν Ἅγιον Σώστην. Ἀνήκουσι δὲ αἱ Λουκαῖαι εἰς τοὺς Ἄγγλους, καὶ τὸ κύριον αὐτῶν

προϊόν αὐτῶν εἶναι παμβάκιον. Περί πολλοῦ δὲ ποιεῖται τὴν κατοχὴν αὐτῶν ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις διὰ τὴν θέσιν των εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου.

ΜΙΚΡΑΙ ΝΗΣΟΙ ΑΝΤΙΛΛΑΙ ΚΑΙ ΑΙ ΠΡΟΣΑΝΕΜΟΙ.

546. Ὀνομάζονται οὕτω αἱ μικραὶ Νῆσοι, αἱ ἀπὸ τῆς νήσου Πορτορρίκου μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ὄρενώκου εἰς σχῆμα ἡμικυκλίου ἐκτείνονται, καὶ περιζώνουσαι πρὸς Ἄν: τὴν Θάλασσαν τῶν Ἀντιλλῶν. Αἱ αὐταὶ λέγονται καὶ Καραΐβιον νῆσοι ἀπὸ τῶν ἀρχαίων αὐτοχθόνων, τοὺς ὁποίους, ὄντας μαχίμους καὶ ἀκαταδαμάστους, ἐξωλόθρευσαν οἱ κατακτηταὶ αὐτῶν λευκοὶ ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἦσαν καὶ ἀνθρωποφάγοι. Ὅλαι αὐταὶ αἱ νῆσοι κατακλιζόμεναι ὑπὸ τῶν περιοδικῶν ὑετῶν (ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου μηνὸς μέχρι τοῦ Νομβρίου) εἰσὶν εὐφροτάτοι, παράγουσαι ἀφθόνως σάκχαριν, καφέν, ἰνδικόν, φοίνικας, παμβάκιον, καὶ ὅσα ἄλλα τῶν προϊόντων τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, ἐξ ὁμοίων κλιμάτων, εἰς αὐτὰς μετεφυτεύθησαν. Ὑπόκεινται δὲ τὴν σήμερον εἰς 5 ναυτικὰς δυνάμεις τῆς Εὐρώπης, κατὰ σωρείας ἐπονομαζόμεναι ὡς ἐφεξῆς. — Αἱ Παρθένου νῆσοι, ἕως 40 τὸν ἀριθμὸν, κείμεναι πρὸς Ἄν: τοῦ Πορτορρίκου. Ἐκ δὲ τῶν σημαντικωτέρων μεταξὺ αὐτῶν τρεῖς κατέχονται ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν, τρεῖς ὑπὸ τῶν Δανιμαρκίων, ὁ Ἅγιος Θωμᾶς, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης καὶ ὁ Σταυρός, καὶ μία ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν, ἡ Βίκη. — Ν-Ἀνατολικῶς αὐτῶν κεῖνται αἱ Καραΐβια νῆσοι, τούτῃστιν ἡ Ἀγγουίλη, ἡ Βαρβούδα, Ἀντίγοα, ἡ Δομινίκη, Ἁγία Λουκία, Ἅγιος Βικέντιος, Βαρβάδα, Γρενάδα, Ταβάκος καὶ ἡ Τριάς· αὐταὶ ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, ἡ δὲ τοῦ Ἁγίου Βαρβολομαίου εἰς τοὺς Δανιμαρκίους, ἔχοντας νῦν ἐν Ἀμερικῇ αὐτὴν τὴν μικρὰν νῆσον μόνην κατὰ κτησιν. Οἱ δὲ Γάλλοι δὲν διέσωσαν εἰμὴ τὴν Γουαδελοῦπαν, διηρημένην εἰς δύο νήσους, καὶ τὴν Μαρτινίκην, ἐξ ὧν λαμβάνουσι κάλλιστον καφέν, σάκχαρι, καὶ τὰ λοιπὰ προϊόντα αὐτῶν τῶν νήσων.

547. Πρὸς Δ: παρὰ τὰ παράλια τῆς Κολομβίας κεῖνται αἱ νῆσοι, αἱ λεγόμεναι ὑπὸ τῶν ναυτῶν ὑπάνεμοι (sous le vent)· δηλαδή, τὰς ὁποίας πρώτας δὲν ἐπιπνεοῦσιν οἱ Ἀλιζοὶ ἄνεμοι (136, 137) καθὼς τὰς λοιπὰς μικρὰς Ἀντίλλας, λεγομένας διὰ τοῦτο καὶ προσανέμοι. Αἱ σημαντικώτεραι αὐτῶν εἶναι· Κουρασάον, Βοναίρα καὶ Ἀρῦβα, ἀνήκουσαι εἰς τοὺς ὀλλανδοὺς· εἰς τὴν τελευταίαν ἀπὸ τοῦ 1825 εὐρίσκουσιν ἱκανὸν χρυσόν. Αἱ δὲ νῆσοι Μαργαρίτα, Κόχη καὶ Κουβαΐα ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βενεζουέλαν (526).

548. Αἱ νῆσοι τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, κείμεναι εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ἔχουσιν δύο ὥρας τοῦ ἔτους διακεκριμένας· τὴν τῆς ἀνομβρίας, ἀπὸ τὰ τέλη Ὀκτω-

θρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου, καὶ τὴν τῶν ὑετῶν τοὺς λοιποὺς μῆνας τοῦ ἔτους ἐπικρατοῦσαν, καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα παράγουσιν, ἦρουν σάκχαρι, καφὲν, Ἰνδικόν, παμβάκιον. Ὅλα δὲ σχεδὸν ἔξωθεν μεταρυστευθέντα ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων εἰς αὐτὰς τὰς νήσους, κάμνουσι τὴν σήμερον τὰ διὰ τοῦ ἐμπορίου πλοῦτῃ τῶν Ἀντιλλῶν. Αἱ νῆσοι ὅμως αὐταὶ ὑπόκεινται εἰς τριῶν εἰδῶν μάλιστα τρομεράς· εἰς σεισμοὺς καταστρέφοντας συχνάκις τὰς πόλεις· εἰς λιλάπας καὶ ἀνεμοστροβίλους, ὅτινες καταβάλλουσι τὰ οἰκοδομήματα καὶ τὰ δένδρα· καὶ εἰς τὴν κιτρινοθέρμην (512), ἡ ὁποία εἶναι λοιμώδης ἢ ἐπιδημικὴ νόσος ἐπικίνδυνος καὶ ὀλεθριωτάτη· μ' ὅλα ταῦτα ἡ εὐφορία τοῦ τόπου προσελκύει καθ' ἑκάστην ἀποίκους ἐκ τῆς Εὐρώπης.

ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ.

Α.) ΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΟΝ ΩΚΕΑΝΟΝ ΝΗΣΟΙ.

549. Μεσημβρινώτερα τοῦ Ὄρνου Ἀκρωτηρίου ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι σωρεῖαι νήσων παρὰ τὰς τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ἀνακαλυφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ θαλασσοπόρου Κούκκου τὸ 1735, οἷον ἡ Νέα Γεωργία ἢ Νοτία, ἡ Γῆ τοῦ Σανδουίχου, ἡ Θουλή ἢ Νοτία, καὶ τέλος αἱ ἐσχάτως ἀνακαλυφθεῖσαι εἰς τὸν Ἀνταρκτικὸν ὠκεανὸν ἀπὸ τῆς 60⁰ μέχρι τῆς 63⁰ Ν: πλάτους, καὶ ὀνομασθεῖσαι Νότιαι ἢ νέα Ὀρκάδες, καὶ ἡ Νοτία Σετλανδία· ὅλαι δὲ εἶναι νῆσοι ξηραὶ καὶ ἄγονοι, αἰωνίως σκεπασμένοι μὲ πάγους καὶ ἔρημοι, εἰς τὰς ὁποίας μόνοι οἱ ἀλιεύοντες τὰς φώκας καὶ φαλαίνας προσορμίζονται.

Β.) ΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΟΝ ΠΑΓΩΜΕΝΟΝ ΩΚΕΑΝΟΝ ΞΗΡΑΙ ΚΑΙ ΝΗΣΟΙ.

Παρεκτὸς τῶν ἀνωτέρω νήσων καὶ ἄλλοι θαλασσοπόροι Ἄγγλοι καὶ Γάλλοι προχωρήσαντες πρὸ ὀλίγων ἐτῶν μέχρι τῆς 65⁰ Ν. πλάτ: ἀνεκάλυψαν καὶ μεγάλην στερεάν, οἷον τὴν Παλμεριαν Γῆν, τὴν τοῦ Γρακχάμου κλ. (*). Κατὰ δὲ τὸ 1840: ὁ θαλασσοπόρος Ἄγγλος Ῥόσσης, μετὰ πολλῶν κινδύνων καὶ μόχθων τρίς ἐπιχειρήσας νὰ διασχίσῃ τοὺς ὑπὸ τὸν πολικὸν κύκλον αἰωνίους πάγους, ἐπέτυχε τέλος ἅπαξ νὰ προχωρήσῃ μέχρι τῆς 72⁰ 32' Ν: πλ: ὅπου ἀνεκάλυψε νήσους κατασκευεῖς ἀπὸ πάγους καὶ μεγάλην ξηρὰν αἰωνίως χιονοσκεπῆ, ἐφ' ἧς ἐγείροτο ἡφαιστεῖον εἰς ὕψος 12 χιλ: ποδ: ἐκπέμπον φλόγας καὶ καπνὸν ὑπεράνω τῶν πάγων. Τοῦτο τὸ καταπληκτικὸν ὄρος ἐπωνόμασεν ὁ θαλασσοπόρος Ἐρεβον, καὶ μετὰ τινος παρατηρήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξήγαγεν ὅτι καὶ παρὰ τὸν Ἀνταρκτικὸν Πόλον ὑπάρχει, ὡς καὶ εἰς τὸν Βόρειον, εἰς καὶ μόνος Μαγνητικὸς Πόλος, ἔσπευσε ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τοὺς φρικτοὺς ἐκείνους τόπους, εἰς τοὺς ὁποίους ἅπαξ ἐγκλεισθεὶς ἐκινδύνευσεν νὰ μείνῃ αἰχμάλωτος καὶ θῦμα τοῦ αἰωνίου χειμῶνος.

(*) Ἴδε τὰ ἡμισφαίρια τὰ ἐκδοθέντα εἰς σχῆμα μέγιστον ὑπὸ Γ. Θ. Παγώντου.
(ΠΕΡΙΓΡ. ΜΕΓ. ΒΟΚΚΕΩΝ.)

Άλλος πρὸ τούτου θαλασσοπόρος Γάλλος κατὰ τὸ 1828 ἀρχῆς Φεβρουαρίου (δηλ: ὑπερμεσοῦντος τοῦ θέρους τοῦ κατὰ τὸ Νότιον ἡμισφαίριον) ἀπήντησε ῥῆγμά τι τοῦ συνεχοῦς πάγου, διευθυνόμενον πρὸς Νότον, καὶ εἰσχωρήσας εἰς αὐτὸ μ' ἐλπίδα τοῦ νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὸν Νότιον πόλον, ἐπροχώρησε μέχρι τῆς $74^{\circ} 15'$, ὅπου αἶφνης εὐρεθεὶς περικυκλωμένος πανταχόθεν ἀπὸ σωροῦς ὑψηλοτάτων πάγων μετὰ μεγάλους κινδύνους ἠδυνήθη νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν (*). Ἀπὸ τὴν μεγάλην δ' ἔκτασιν τῶν πάγων τούτων, ἐκτεινομένων πολὺ πλέον πρὸς τὸν Τροπικὸν ἢ οἱ τοῦ Ἀρκτικοῦ πόλου, καὶ ἀπὸ ὁμοίας ἀνακαλύψεις Ἀνταρκτικῆς Γῆς γενομένης εἰς τὸ Ἄνατι: ἡμισφαίριον, ἐξάγεται ὅτι ὁ Νότιος πόλος καλύπτεται ὑπὸ ξηρᾶς πολὺ πλέον ἐκτεταμένης ἀπὸ τὴν περὶ τὸν Β: πόλον.

ΚΕΦΑΛ. Ε'.

ΠΕΜΠΤΟΝ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ II ΩΚΕΑΝΙΑ.

550. Ὀνομάζουσι πέμπτον μέρος τοῦ κόσμου, ἢ κόσμον Ἐνάλιον ἢ καὶ Ὠκεανίαν (113), ὅλας τὰς νήσους τὰς κειμένας πρὸς Μ: τῆς Ἀσίας ὁμοῦ μὲ τὴν Νέαν Ὀλλανδίαν, καὶ μὲ ὅλας τὰς διασπαρμένας νήσους εἰς τὸν Μέγαν Ὠκεανόν, διότι ἔχουσι χαρακτηριστικὰ ἴδια, τὰ ὅποια, ὡς πρὸς τοὺς κατοίκους καὶ τὰ προϊόντα των, διακρίνουσιν αὐτὰς ἀπὸ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Γῆς.

(*) Ἰδοὺ πῶς ὁ Γάλλος θαλασσοπόρος ἐκφράζεται περὶ τῆς ἀπεράντου ἐκείνης πεπηγμένης πεδιάδος, ἣτις τῷ ἔκλειε τὸν παρατείρω πλοῦν. Αὐτηρὰ, λέγει, ἡ ὄψις αὐτῆς καὶ μεγαλοπρεπεστάτη ἐν ᾧ ἀνοῦσθ' τὴν ψυχὴν, τὴν πληροῖ συγχρόνως καὶ τρόμου τινὸς ἀκουσίου οὐδαμῶ ἄλλου ὁ ἄνθρωπος δὲν αἰσθάνεται τὴν σμικρότητά του... Μέχρι τῶν περάτων τοῦ ὀρίζοντος, ἀπὸ ἀνατολῶν μέχρι δυσμῶν, ἐξετείνετο ἀπέραντος πεδιάς ὄγκων πάγων παντοιοτρόφων, συγκεχυμένων ἐρρήμιων εἰς ἄτακτον ἐπισφύρισιν. Ὅταν ἤρχισαν νὰ διαλύωνται, τὸ ὕψος τῶν πλείετων ἦξ' αὐτῶν ἦτον 4 ἕως 5 μέτρων μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ ὕψουντό τινες μέχρι 30 καὶ 40 μέτρων, καὶ εἶχον ἀναλόγους καὶ τὰς λοιπὰς διαστάσεις των. Ἐφάνηοντο δὲ οὗτοι ὡς μεγάλα ἀλαβάστρινα οἰκοδομήματα προέχοντα ἐπὶ πόλεως ὅλης μαρμαρακτιστοῦ. Συνήθως ἐπὶ τῶν πάγων τούτων ἐπικάθηται ὁμίχλη πυκνὴ, καὶ τότε τὸ χρῶμά των εἶναι ὑπόφαιον· ἀλλ' ἂν ποτε ὁ ἄνεμος ἀποσύρῃ τὴν ὁμίχλην καὶ ὁ ἥλιος προσβάλλῃ τὴν πεπηγμένην ἔκτασιν, τότε παριστᾷ αὕτη ἐξάισιον ὀπτικὸν ἀποτέλεσμα· φαίνεται ὡς ἀπέραντος πόλις ἔχουσα τὰς οἰκίας της, τοὺς ναοὺς της, τὰ κωδωνοστάσιά της, τὰ τεῖχη της· ἐπὶ τῆς νεκρᾶς δὲ ταύτης πόλεως ἐπικρατεῖ ἐντελής σιωπὴ, ἣ ὁ μόνος τῆς ζωῆς παραστάτης εἶναι παροδικόν τι πτηνὸν ἀψόφως περιϋπτόμενον, ἢ κῆτος τι βαρῶς καὶ πενθίμως φουσῶν, ἣ διακόπιον ἐνίοτε τὴν φουερεῶν αὐτὴν μονοτονίαν. (Εὐτέρπη: φυλλ. ιθ'. σελ. 9.)

Διαιροῦσι δὲ τὴν Ὠκεανίαν εἰς τρία μέρη διακεκρυμένα, τὰ ὅποια ὀνομάζονται, Ἀσία Μεσημβρινή ἢ Νοτασία, Αὐστραλία, καὶ Πολωνησία.

Ἡ Ὠκεανία ἔχει μεγαλύτεραν ἔκτασιν παρὰ τὴν τῆς Εὐρώπης καὶ πληθ: περὶ τὰ 25 ἑκατομ: Οἱ δὲ κατοικοῦντες αὐτὴν ἀνάγονται κυρίως εἰς δύο φυλάς, εἰς τὴν τῆς Μαλαιίας καὶ τὴν τῆς Αἰθιοπικῆς, εὐρισκόμενοι οἱ μὲν, εἰς διάφορον βαθμὸν πολιτισμοῦ· οἱ δὲ, εἰς διάφορον κατὰστασιν βαρβαρότητος.

§. Α'. ΝΟΤΑΣΙΑ.

551. Ὑπὸ τὸνομα τοῦτο περιλαμβάνουσι τὸ Ἀρχιπέλαγος (103) τὸ μεταξὺ Ἀσίας καὶ Νέας Ὀλλανδίας ἐκτεινόμενον, καὶ περιέχον τρεῖς σωρείας νήσων, αἵτινες εἰσὶν αἱ ἑξῆς.

α) Αἱ Νῆσοι τῆς Σόνδας οὐσαι τρεῖς· Ἡ Σουμάτρα (πληθ: 3,200,000) ἡ μεγίστη καὶ σημαντικωτάτη τῶν τριῶν, διασχίζεται ὑπὸ ὑψηλῆς σειρᾶς ὄρεων περιεχούσης ἡφαιστεια. Ἡ νῆσος αὕτη κειμένη ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν τρέφει ὅλα τὰ μεγάλα ζῶα τῆς Ἀσίας, καὶ τὰ μέγιστα εἶδη τῶν Πιθήκων τῶν γεννωμένων καὶ εἰς τὸ Βόρειον φέρει δὲ καὶ πέπερι, καὶ κιννάμωμον, καὶ καμφοράν, καὶ ξυλικήν, ἔχουσα καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς ὑπόκειται εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς, τῶν ὁποίων πρωτ: εἶναι ἡ Παδάγγη (κάτ: 10 χιλ:): καὶ ἡ Παλεμβάγγη (κάτ: 20 χιλ:): ἄλλη πρωτ: κράτους ἀνεξαρτήτου, κυριευθέντος ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν τὸ 1821. Εἰς τὰ Β. μέρη τῆς νήσου ὑπάρχουσιν ἔτι κράτη ἰθαγενῶν ἀνεξάρτητα, ἔχόντων πολιτισμὸν καὶ ἱκανὴν βιομηχανίαν. — Ἄχεμον παράλιος (κάτ: 40 χιλ:), καὶ Σιάκη (κάτ: 3 χιλ:): εἶναι αἱ σημαντικώτεραι πόλεις αὐτῶν καὶ πρωτεύουσαι ὁμωνύμων Βασιλείων.

ΣΗΜ. Ἐκ τῶν ἰθαγενῶν τῆς Νήσου ταύτης οἱ Βάτται λέγονται ὡς θηριωδέστατοι, καὶ ἀνθρωποφάγοι· εἶχον ἄλλοτε τὴν συνήθειαν νὰ τρώγωσι τοὺς γεγηρακότας γονεῖς των, καὶ νῦν ἔτι παρ' αὐτοῖς οἱ εἰς ἐγκλήματά τινα περιπίπτοντες καταδικάζονται εἰς τοιοῦτον θάνατον, τοῦ νὰ γένωσι δηλ: βορὰ τῶν ὁμοίων των μ' ὅλα ταῦτα οἱ Βάτται φημίζονται ὡς φιλόξενοι καὶ τηροῦντες τὰς ὑποσχέσεις των. Οἱ δὲ Ασμπόγγοι ὁμοιάζουσι μὲ τοὺς Σίνας, ἔχοντες τὸ πρόσωπον πλατὺ, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ ἐγκαρσίους, ὡς ἐκεῖνοι.

552. Ἡ Ἰαύα χωρίζεται ἀπὸ τὴν Σουμάτραν διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Σόνδας ἀπὸ Ἀν: πρὸς Δ: ἀποκλίνουσα, καὶ διατεμνομένη, κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ὑπὸ σειρᾶς ἡφαιστειῶν ὑποκαιομένων, τὰ ὅποια ἐξεμοῦσι τέφρας καὶ λάβας, ἢ βρωμώδεις ἀέρας ἀναδίδουσι, τινὰ δὲ ἐνίοτε καὶ ὕδατα καὶ βόρβορον. Εἶναι δὲ εὐκραὴς κατὰ τὰ μεσημβρινὰ μέρη, καὶ ἡ

εὐφροσιώτατη καὶ μᾶλλον κατοικουμένη τῶν τῆς Ὠκεανίας νήσων, εὐφροσιώτατα ὅλα τὰ τῆς Ἰνδικῆς προΐοντα (πληθ: 5 ἑκατ:): ὑπόκειται δὲ ὁλόκληρος σχεδὸν, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ὀλλανδῶν.— Ἡ Βαταύα, ἐπὶ τῆς ἀρκτέως παραλίας κειμένη, εἶναι μὲν τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ὀλλανδικῶν καταστημάτων μὲ τὰς Ἰνδίας, τὴν Σινικὴν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν, ἀλλὰ καὶ ἡ νοσοδεστάτη πόλις τοῦ κόσμου. Ὅθεν οἱ Εὐρωπαῖοι νῦν κατοικοῦσιν εἰς τὴν λεγομένην νέαν πόλιν, ἔχουσιν εὐθείας καὶ πλατείας ὁδοὺς, καὶ οἰκίας εὐρυχώρους, χωριζομένας ἀπ' ἀλλήλων δι' ἐκτεταμένων περιβόλων καὶ ὠραίων κήπων (κάτ: 55 χιλ:). Ἄλλαι πόλεις αὐτῶν ἀξιοσημεῖοι εἶναι ἡ Κεράμη πρὸς Δ: Χερσιβόνη, Σαμαράγγη, καὶ Σουραβαῖα ἐπὶ τῆς Β: παραλίας. Ἰπάρχουσι δ' εἰς αὐτὸν τὸν τόπον καὶ πολλὰ ἰθαγενῶν βασιλεία ὑποτελῆ εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Εἰς αὐτοὺς ὑπόκεινται καὶ αἱ πλησίον νῆσοι, Βάγγα, Βαλλῆ, Σούμβουα, Τιμόρη καὶ Βιλιτόνη.

553. Ἡ Βόρνεος, πρὸς Β: τῆς Ἰάνας, εἶναι μετὰ τὴν Νέαν Ὀλλανδίαν ἡ μεγίστη τῶν λοιπῶν νήσων (πληθ: 4 ἑκατομμ:). ἔχει δὲ καὶ αὐτὴ τὰ παράλια νοσώδη, καὶ κατοίκους εἰς τὰ μεσόγεια θηριωδεστάτους, διὰ ταῦτα καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι πολλὰ ὀλίγον τὴν γνωρίζουσιν. Οἱ Ὀλλανδοὶ ἔχουσιν εἰς αὐτὴν ὀλίγα τινὰ καταστήματα, ὑποτάξαντές τινες τῶν ἰθαγενῶν ἡγεμόνων· τὸ κυριώτερον δὲ αὐτῆς προΐον εἶναι οἱ ἀδάμαντες, εὐρισκόμενοι μόνον ἐκεῖ, καὶ εἰς τὴν Ἰνδικὴν (441) καὶ εἰς τὴν Βρασιλίαν (537), καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ.— Βόρνεος (κάτ: 10 χιλ:) πρωτ: ἐνὸς Σουλτάνου κατεξουσιάζοντος ἄλλοτε τοὺς πλείστους λαοὺς τῆς νήσου.

554. —β'.) Πρὸς Ἀν: τῆς Βορνέου κεῖνται αἱ Μολοῦκαι ἢ Κιναμωμοφόροι νῆσοι (πληθ: 3 ἑκατομμ:), μεταξὺ τῶν ὁποίων ὡς ἐπισημότεραι διακρίνονται ἡ Κελέβη, ἡ μεγίστη μετὰ τὴν Σουμάτραν καὶ τὴν Βόρνεον, ἥτις φέρει κινναμωμῶδη (Βαχαρικά), οἶον μοσχοκάρφια, πεπέριον, γεγγίβερι κλ. ὀρύζιον, καμφοράν, παμβάκιον. Αὐτοῦ φύεται καὶ ὁ Ἰπασος (υρασ), δένδρον ὀνομαστὸν διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ ἐξαγόμενον δηλητήριον, μὲ τὸ ὁποῖον ἀλείφοντες φαρμακεύουσι τὰ βέλη των αἱ ἄγριοι.—Ἡ Μακασάρη, ἐπὶ τῆς Μ-Ἀν: παραλίας, εἶναι ἡ ἑδρα τοῦ Ὀλλανδικοῦ διοικητοῦ, καὶ ἄλλοτε πρωτ: ἰσχυροῦ βασιλείου.

Πρὸς Ἀν: κεῖνται αἱ κυρίως λεγόμεναι Κιναμωμοφόροι νῆσοι, αἱ χρηματίσασαι ποτε εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς πηγὴ ἀφθάνου πλούτου. Αἱ σημαντικώτεραι αὐτῶν εἶναι Γίλοος, Κεράμη, Ἀμβοῖνη, Βάνδα κλπ. φέρουσαι μοσχοκάρφα, γεγγίβερι, πεπέριον, κιννάμωμον καὶ μοσχοκάρφια. Εἰς

τὴν Ἀμβοίνην ἐδρεύει ὁ Ὄλλανδὸς διοικητὴς τῶν Μολούκων· εἰς αὐτὴν δὲ τὴν νῆσον καλλιεργοῦνται κυρίως αἱ μωσχοκαρφαῖ, καθὼς καὶ εἰς τὴν Βάνδαν αἱ μωσχοκαρυαί. Πρὸς Δ: τῆς Γιλόλου ὑπάρχει ἡ νῆσος Τερνάτη, ἔδρα ἐνὸς Σουλτάνου ὑποτελοῦς εἰς τοὺς Ὄλλανδούς, καὶ ἐξουσιάζοντος μέρη τῆς Κελέθης καὶ τῆς Γιλόλου· ἄλλοτε (κατὰ τὸν 15 αἰῶνα) ὁ Σουλτάνος τῆς Τερνάτης ἦτο ὁ ἐξουσιαστὴς ὅλων τῶν Μολούκων.

555.—γ'.) Αἱ Φιλιππῖναι, σωρεία ἐκ χιλίων περίπου νήσων κειμένων παρὰ τὴν Σινικὴν Θάλασσαν πρὸς Β: τῶν Μολούκων, καὶ ὑποκειμένων τῶν πλειοτέρων εἰς τὴν κυριότητα τῶν Ἰσπανῶν. Δέκα ἕως δώδεκα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀξιοσημείωτοι διὰ τὸ μέγεθος, καὶ αἱ μεγαλύτεραι ὀνομάζονται Μανίλλη ἢ Λυσόνη, καὶ Μινδάνος.

Ἡ Μανίλλη, (πληθ: 2,300,000) χωρίζεται εἰς δύο χερσονήσους ὑπὸ ἐνὸς στενοῦ ἰσθμοῦ, μία δὲ σειρὰ ἠφαιστειῶν βουνῶν διαπερῶσα αὐτὴν ἐπιφέρει συχνάκις τρομερωτάτους σεισμούς. Οἱ Ἰσπανοὶ μετεφύτευσαν ἐκεῖ ὅλα τὰ εὐχρηστά φυτὰ τῆς Εὐρώπης, ἀποκαταστήσαντες πρωτεύουσαν τῶν ἐκεῖ καταστημάτων αὐτῶν τὴν Μανίλλη, μεγάλην, πλουσίαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν (κάτ: 60—80 χιλ.): ἐπὶ πλευστοῦ ποτ: καὶ πλησίον τῆς θαλάσσης κειμένην. Πολὺ μέρος τῆς νήσου κατοικεῖται ὑπὸ ἀνεξαρτήτων λαῶν, ἐξ ὧν τινες εἰσὶ θηριωδέστατοι καὶ παντάπασιν ἄγριοι. Ἡ δὲ Μινδάνος εἶναι εὐφορωτάτη νῆσος (πληθ: 1,200,000) ἐπὶ τῆς ὁποίας πρωτεύουσαν ἔχουσιν οἱ Ἰσπανοὶ τὴν Σαμβοάγγαν εἰς τὰ Δ: τῆς νήσου κειμένην· ἡ δὲ Σαλαγγάνη εἶναι πρωτ: βασιλείου ἀνεξαρτήτου. Μία σειρὰ νησιδίων συνδέει τὴν Μινδάνον μὲ τὴν Βόρνεον· ὀνομάζονται δὲ αὗται νῆσοι Σουλοῦαι, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ζῶσιν ἀπὸ τῆς πειρατείας. Ὁ Σουλτάνος αὐτῶν ἐξουσιάζει μέρος τῆς Βορνέου καὶ τῆς Παλουανῆς, ἄλλης μεγάλης νήσου τῶν Φιλιππινῶν, εἰς τῆς ὁποίας τὸ Β-Ἄν. μέρος οἱ Ἰσπανοὶ ἔχουσιν ἓν κατάστημα.

556. "Ὅλοι αἱ τῆς Νοτασίας νῆσοι κατοικοῦνται κυρίως ὑπὸ ἀνθρώπων τῆς Μαλαιίας φυλῆς (182), ὑπὸ Εὐρωπαίων ἀποκαταστημένων εἰς τὰς παραλίας, καὶ ὑπὸ τῶν Ἰθαγενῶν εἰς τὰ μεσόγεια διατριβόντων. Οἱ Μαλαῖοι φαίνεται ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὴν Σαμάτραν καὶ Μαλάκκιν, ὅπου πιθανὸν νὰ εἶχον ποτε μέγα καὶ δυνατὸν βασιλεῖον, ἐπεκταθέντες εἰς ὅλην τὴν Νοτασίαν, ἥτις ἀπ' αὐτῶν ὀνομάσθη καὶ Μαλαισία· ἔχουσι δὲ τὴν Μωσομεθανικὴν θρησκείαν. Τὴν δὲ θρησκείαν ταύτην εἰσήγαγον οἱ Ἀραβες κατὰ τὸν 13' αἰῶνα· αἰῶνα συστήσαντες καὶ πολλὰς οἰκίσεις, κατακτηθείσας ἔπειτα κατὰ τὸν 15' αἰῶνα ὑπὸ τῶν Πορτογάλων καὶ Ἰσπανῶν· ὅθεν καὶ ὅλοι οἱ Ἰθαγενεῖς ἡγέμονες λέγονται Σουλτάνοι· διοικούντες δεσποτικώτατα. Οἱ δὲ ἀπολίτευτοι εἰσὶ τὸ λαοὶ πρεσβεύουσι τὸν πολυθεϊσμὸν τὸν πλέον κτηνώδη. Οἱ Πορτογάλλοι περιορίζονται νῦν εἰς μικρὰς κατακτήσεις ἐπὶ τῆς Τιμόρης νήσου (552). Οἱ δὲ Ὄλλανδοὶ καὶ οἱ Ἰσπανοὶ, κατεξουσιάζοντες τῶν πλείστων τῆς Νοτα-

σίας νήσων, καρποῦνται θησαυρῶν ἀνεξαντλήτων, οὐ μόνον ἐκ τῶν βαρυτίμων προϊόντων τοῦ τόπου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ σημαντικοῦ ἐμπορίου, τὸ ὅποιον αὐταὶ αἱ νῆσοι ἔχουσι κυρίως μετὰ τῆς Σινικῆς.

§. Β'. ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ.

Αὕτη σύγκριται ἀπὸ τὴν Ἰπείρου τῆς Νέας Ὀλλανδίας καὶ ἀπὸ πολλὰς ἄλλας μεγάλας νήσους.

557. Ἡ Νέα Ὀλλανδία εἶναι ἕστη σχεδὸν μὲ τὴν Εὐρώπην κατὰ τὸ μέγεθος (πληθ: 800 χιλ.), ἀλλὰ μόνον τὰ παράλια αὐτῆς εἶναι γνωστά, διαφόρως ὀνομαζόμενα ὑπὸ τῶν ἀποικισάντων ἐπ' αὐτῆς Ἀγγλων. Ἔς διακριτικὸν δὲ γνώρισμα τῆς μεγίστης νήσου ταύτης φαίνεται ἡ ἀφορία τῶν πρὸς τροφήν τοῦ ἀνθρώπου κυρίως χρησίμων φυτῶν, καὶ ἡ ἔλλειψις ποταμῶν, διότι μέχρι τῆς σήμερον δὲν εὗρηκαν εἰμὴ τινὰς ῥύακας ἢ χειμάρρους. Ἐκ τούτου δὲ πιθανῶς εἰκάζουσιν, ὅτι εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἰπείρου ταύτης πρέπει νὰ ὑπάρχη θάλασσά τις μεσόγειος, ὡς ἡ Κασπία, ἢ ἀμμώδεις ἔρημοι ξηραὶ καὶ ἀγονοί. Φύονται δ' εἰς αὐτὴν φυτὰ, καὶ ζῶα τρέφονται ὅλως δι' ὄλου ἴδια καὶ μὴ εὕρισκόμενα πούποτ' ἄλλου· καὶ ὁ ἀνθρώπος δ' αὐτὸς εὕρεται αὐτοῦ εἰς τὸν πρῶτον βαθμὸν τῆς ἀγρίας ἢ κτηνώδους καταστάσεως. Οἱ ἰθαγενεῖς εἰσὶ μέλανες, ἢ αἰθοὶ ἢ καὶ κυτρινόμελανες μὲ μαλλία ἐριώδη ἢ καὶ σγουρά ὡς τὰ τῶν Νέγων, δυσμορφότατοι καὶ κτηνωδέστατοι, καταγόμενοι ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Ἰνδικῶν Αἰθιοπῶν καὶ ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἰνδαμικῶν (563) κατοικούντων εἰς νήσους τινὰς τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Αὐστραλίας (*). Ἀπὸ τοῦ 1787 ἡ

(*) Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰσὶ πιθηκόμορφοι, διότι τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἰμοιάζει μὲ τὸ τοῦ πιθήκου Οὐραγγουτάγγου· καὶ αἱ χεῖρες ἀναλόγως, ὡς πρὸς τὸν κορμὸν τοῦ σώματος, εἶναι μακρότεραι, καὶ οἱ πόδες ἰσχυρότεροι· ἀναρρίχονται δὲ μὲ ἐξαισιον εὐκολίαν εἰς τὰ ὑψηλότερα δένδρα, κυνηγοῦντες τοὺς σκιοῦρους καὶ ἄλλα εἴδη τρώκτων ζῶων· περιπατοῦσιν ὀλόγυμοι πάντοτε πλουμιζόντες τὸ σῶμα, καὶ κυρίως τὸ πρόσωπον, καὶ φέροντες εἰς τὸν χῶδρον τῆς ῥίνος κρίκκον ἢ κἀνὲν κόκκαλον· τὴν δὲ μακρὰν καὶ μὴ ἐριώδη καὶ κυματωμένην ἐπὶ τῶν ὤμων κόμητων κομμῶσι μὲ πτερὰ διαφόρων πτηνῶν, τεμάχια ξύλων, ὄψιφοροκκαλα ἢ μὲ ὀδόντας τῆς Διδέλφου Καγγαροῦ, ἢ μὲ σὺρὰς εἰδὸς τινὸς κυνῶν ἐντοπίων μὴ ὕλακτούντων ποτέ. Κατοικοῦσι δὲ κατὰ οἰκογενεῖας διεσπαρμένοι παρὰ τὰ παράλια τῶν ἀπειραριθμῶν κόλπων ἢ Νήσων, τρεφόμενοι ἀπὸ ἰχθύας, ὄσρακοδέριμα, ἀκροδρυα ἄγρια, καὶ ἀπὸ ῥίζας φαγωσίμουσ ὀλίγων φυτῶν ἐντοπίων. Ἄγνοοσι δ' ὅλως τὴν χρῆσιν τῶν μετάλλων καὶ τῆς διατηρήσεως τοῦ πυρός, τὸ ὅποιον ἀνάπτουσι τρίβοντες δύο τεμάχια ξύλων· φέρουσι πελέκεις πετρίνουσ καὶ λόγχτεσ μακράσ, τῶν ὀποίων ἡ αἰχμὴ εἶναι ἢ ἀπὸ κόκκαλον ὄσρακοδέριμου, ἢ ἀπὸ πέτραν μυστηράν. Οἱ πλεῖστοι ζῶντες μεμονωμένοι κακὰ οἰκογενεῖας λαμβάνουσι ὄσασ ὀήποσε γυναίκασ, ὁμοῦ μὲ τὰσ ὀποῖασ ἀποθησκούσασ θάπτουσι καὶ τὰ θηλάζοντα νήπια, τὰ ὀποῖα πολλὰκισ καὶ αὐτὰ αἱ μητέρεσ, βερνόμεναι τὸ θήλασμα, φονεύουσι· καλὶδασ δὲ κατασκευάζουσι ἀπὸ φλοῦδσ

Ἀγγλικὴ Κυβέρ: ἤρχισε ν' ἀποικίῃζῃ τοὺς τόπους τῆς Νέας Ὀλλανδίας, στέλλουσα τοὺς καταδίκους δι' ἐγκλήματα. Οἱ ἄνθρωποι δ' οὗτοι, τ' ἀχρεία τῆς κοινωνίας, οὕτως εἰπεῖν, σκύδαλα, καθυποβαλλόμενοι εἰς αὐστηρὰν διαγωγῆς ἐπιτήρησιν, ἐπανέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν ζῶντες τιμίως. Ἡ ἀρχαιότερα τῶν τοιούτων ἀποικιῶν ὑπῆρξεν ἡ Βοτανημπάη συστήθεισα εἰς Βοτανημπάη (Κόλπον Βοτανικόν, ἀνακαλυφθέντα κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ θαλασσοπόρου Κούκκου κατὰ τὸ 1770) εἰς τὰ Ἀνατολικά παράλια τῆς νήσου καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τὴν ὀνομασθεῖσαν Νέαν Οὐάλλην τὴν Μεσημβρινήν. Τὴν σήμερον ἡ πρωτεύουσα τῆς ἀποικίας εἶναι ἡ Συδνεή, πόλις ἐκ 30 χιλ: κατοίκων, κειμένη πλησίον τῆς ἄνω ῥηθείσης ἐπὶ τῆς Μ: παραλίας τοῦ Ἰάκσωνος, ἐνὸς τῶν καλλίστων λιμένων τῆς οἰκουμένης. Ὅλοι οἱ ἀποικοὶ ἐλογίζοντο μέχρι τοῦ 1852 εἰς 65 χιλ: ἐξ ὧν ἦσαν 20 χιλ: οἱ ἐξωρισμένοι καταδικοὶ ἄλλοι δὲ ἀποικίαι ἄξια λόγου εἰσὶν ἡ Ἀδελαΐς, ἡ πρωτ: τῆς Μεσημβρινῆς Αὐστραλίας, ἐπὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἁγίου Βικεντίου, καὶ ἡ Πέρθη εἰς τὴν Δυτικὴν Αὐστραλίαν. Εἰς αὐτὰς δὲ τὰς χώρας εὐρίσκονται καὶ στράματα γῆς χρυσοφόρα, ὅπου ἐσχάτως συνέρρευσαν πολλοὶ χρυσοθῆραι πρὸς συλλογὴν, ἐξ ἧς καὶ ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἀπολαμβάνει νῦν σημαντικὴν πρόσδοον. Ἐκ τούτων συνέστη καὶ πόλις σημαντικὴ ἡ Μελβούρνη.

Πρὸς τὴν Νοτιοανατολικὴν ἄκρην τῆς Νέας Ὀλλανδίας κεῖται ἡ λεγομένη Γῆ τοῦ Οὐανδιεμένου, ἢ ἡ Τασμανία νήσος, χωριζομένη ἀπ' ἐκείνης διὰ τοῦ ἰσθμοῦ Βάσσου, καὶ ἔχουσα κλίμα ψυχρότατον καὶ ὑγιερὸν. Καὶ ἐπ' αὐτῆς οἱ Ἄγγλοι ἔχουσιν ἀπωκισμέναν πόλιν περιέχουσαν νῦν ἕως 16 χιλ: κατοίκων· οἱ δὲ αὐτόχθονες Νέγροι εἶναι θηριωδέστεροι καὶ ἀπὸ τοὺς τῆς Νέας Οὐάλλης τῆς Μεσημβρινῆς, ζῶντες εἰς τὰ πυκνότερα καὶ πλέον ἀπρόσιτα δάση τῆς νήσου.

Σημ. Τὴν νῆσον ταύτην δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν μὲ μέρος τι τῆς βορείας χώρας τῆς Ν. Ὀλλανδίας βανδιεμένου λεγόμενον καὶ αὐτό· ὅθεν πρὸς διάκρισιν ἐκείνης ὀνομάζεται νῦν αὕτη καὶ Τασμανία ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ πρώτου ἀνακαλύψαντος αὐτὴν Ὀλλανδοῦ θαλασσοπόρου κατὰ τὸ 1643. Ἡ Τασμανία ἔχει μεταλλεῖα ἕρθωνα

δένδρων, μέσα εἰς τὰς ὁπίας δὲν ἔχουσιν οὐδὲ ἐν ἐπιπλόν. Φαίνεται δὲ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἀνθρώπων, καθὼς καὶ τῶν τῆς Τασμανίας κατοίκων, ὅτι ἔχουσι μικρὰς καὶ πολὺ περιωρισμένας τὰς διανοητικὰς δυνάμεις, καὶ μίαν τινα ἀποστροφήν ἀνυπέβλητον πρὸς τὴν ἐξημέρωσιν καὶ τὰ τοῦ κοινωνικοῦ εἴου ἐπιτηδεύματα. Εἰσὶ δὲ φιλοπόλεμοι καὶ αὐτολμοὶ, ἀκαταπαύστως πολεμοῦντες πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ ἐπίθουλοι καὶ ἐκδικητικοί· ἀφῆνης προσβάλλουσι τὸν ξένον, μὲ τὸν ὁποῖον φαίνονται ὅτι εἶναι φιλιωμένοι καὶ εὐθὺς ἐπανέρχονται ἀτάραχοι εἰς τὴν συνήθη αὐτῶν ἀδιαφορίαν καὶ ἀπάθειαν. Εἰς οὐδεμίαν γῆν τοσαύτης ἐκτάσεως εὐρέθη ὁ ἄνθρωπος εἰσέτι εἰς τοσαύτην ἀγριότητος κατάστασιν (ἴδε καὶ 364).

χαλκού, και σιδήρου και στυπτηρίας, και μαρμάρων ορυγεία, και δάση άπέραντα δένδρων εξαισίων κατά τὸ ὕψος και τὸ πάχος, και κοιλάδας εὐφορούσας σίτον, κριθήν και ὄλα τὰ ὑπωρεφώρα τῆς Εὐρώπης δένδρα. Ἡ δὲ Ν: Ὀλλανδία, λεγομένη και Αὐστραλία ἰδίως, περικυκλοῦται πανταγοθεν σχεδὸν ἀπὸ ἄπειρα νησιδία και νήσους. και προσέτι εἰς πολλὰ μέρη ἀπὸ σειρὰς σκοπέλων ἐκ κοραλίων. Ὁ τροπικὸς τοῦ Αἰγιοκέρωτος διέρχεται αὐτὴν ἐν τῷ μέσῳ· ὅθεν τὸ Βόρειον μέρος αὐτῆς κείται εἰς τὴν διακεκαυμένην Ζώνην· τὸ δὲ μεσημβρινόν, εἰς τὴν Εὐκρατον τὴν Νοτίαν· ἐν τοσοῦτω αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαὶ εἶναι συχνόταται· και αἰφνίδιοι τὸ θέρος (δηλ. Νοεμβρ. Δεκεμβρ. και Ἰανουάριον)· τὸν δὲ χειμῶνα (Ἰούνιον Ἰούλιον και Αὐγουστον) γίνονται τρικυμία· τρομερώταται. Ἡ ἀνομβρία· πολλάκις ἐπικρατεῖ ἕξ και 7 μῆνας· ἐνίοτε δὲ πάλιν συμβαίνουσι τοσοῦτον ἄφθοι· αἱ βροχαί, ὡτε γίνονται πλημμύραι καταστρεπτικώταται. Εἰς τὰ θέρεια μέρη εὐδοκίμοῦσι τὰ φυτὰ τῶν θερμῶν κλιμάτων, ὅπου οἱ ἄποικοι εἰσήγαγον τὴν καλλιέργειαν τοῦ σακχαροκαλάμου, τῆς καφίας, τῆς ἀμπέλου και τοῦ Ἰνδικοῦ· εἰς δὲ τὰ Μεσημβρινὰ εὐδοκίμοῦσιν ὄλα· αἱ ὑπῶραι τῆς Εὐρώπης, καθὼς και τὰ κατοικίδια ζῶα και τὰ κτήνη, και ἐξιμέτως τὰ πρόβατα δίδοντα λεπτότατα ἕρια. Ἡ θέσις και τὸ μέγεθος αὐτῆς τῆς Νήσου, καθὼς και ἡ ἀνακάλυψις τῶν χρυσοφόρων στρωμάτων γῆς εἰς διάφορα μέρη αὐτῆς, καθιστῶσι σημαντικὴν τὴν κατάκτησιν ταύτην εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

558. Μεταξὺ τῶν μεγάλων νήσων τῆς Αὐστραλίας διακρίνονται α.) ἡ Νέα Γουινέα, πρὸς Β: τῆς Ν: Ὀλλανδίας λεγομένη και Παπουασία, ἢ γῆ τῶν Παπούων, οὔσα ἕτη σχεδὸν κατὰ τὸ μέγεθος μετὴν Βόρνεον· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ φυλῆς ἀνθρώπων μαύρων, δυσειδῶν και πολλὰ ἀγρίων, οἵτινες λέγονται Παπούαι ἢ Παπουάσιοι, και ἀπὸ ἄλλας φυλὰς Μαλαισίων· ἔχει δὲ και πτηνὰ τὰ ἐπονομαζόμενα παραδείσια διὰ τὸ ὠραῖον και χρυσοσίλπνον τῶν πετρῶν των, πολλὰ εἶδη Ψιττακῶν, κύκνους μαύρους και Καζοαρίους (πληθ: 500 χιλ:). Πρὸς Ἀν: τῆς ἀνωτέρω ἐκτείνεται ἡ λεγομένη Λουϊσιάς, τόπος ὀλίγον γνωστός, ὡς δυσπρόσιτος διὰ τοὺς περικυκλοῦντας αὐτὸν σκοπέλους και τὰς ὑψάλους τὰς ἐκ κοραλίων, ὅθεν ἐνομίζετο ὅτι ἀπετέλει ἴδιον ἀρχιπέλαγος νήσων· ἀλλ' ἐσχάτως ἀνεγνωρίσθη ὅτι εἶναι ἠνωμένη μετὴν Νέαν Γουινέαν. Οἱ Ὀλλανδοὶ κατὰ τὸ 1829 ἔλαβον κατοχὴν ὅλου τοῦ Δ: μέρους τῆς Παπουασίας και ἀπέκρησαν εἰς τὸν λιμένα τὸν λεγόμενον Δῦσον.— β.) Πρὸς Ἀν: τῆς Παπουασίας κείται τὸ Ἀρχιπέλαγος τῆς Νέας Βρεττανίας, περιλαμβάνον τὴν κυρίως Νέαν Βρεττανίαν, τὴν Νέαν Ἰρλανδίαν, τὴν Νέαν Ἀνομβριαν, τὰς νήσους τοῦ Ναυαρχείου, και τινὰς ἄλλας μικροτέρας. Ἡ Νέα Βρεττανία εἶναι ὁ τελευταῖος τόπος πρὸς Ἀν: ὅπου φύεται ἡ Μοσχοκαρυά, κατοικούμενος ὑπὸ Παπουασίων. Ἡ δὲ Νέα Ἰρλανδία κατοικεῖται και αὐτὴ ὑπὸ Παπουασίων, ἀλλ' ὀλιγώτερον δυσειδῶν, και μάλλον ἐξημερωμένων παρὰ τοὺς τῆς Νέας Γουινέας· ἀναφέρονται δὲ και ὡς φιλοπεγνότεροι, ἐπιδείξιος κατασκευάζοντες τὰ ἀκόντια αὐτῶν και τὰ πορθμεῖα, καθὼς και ἀγκιστρα και ψέλλια ἐκ τῶν ὀστράκων.

559. Πρὸς Ἀν: εἶναι τὸ λεγόμενον μέγα Ἀρχιπέλαγος τοῦ Σολομῶντος, συγκείμενον ἀπὸ ἐξ νήσους πρωτίστας, αἱ ὅποιαι ἔχουσι καὶ βουναὺ ὑψηλότατα καὶ δασυδῆ, καὶ κατοίκους μαχίμους καὶ θηριώδεις. Πρὸς Ἀν: τῶν ἀνωτέρω εἶναι τὸ Ἀρχιπέλαγος τῆς Σαντακρούζης ἀπὸ τῆς κυριωτέρας αὐτῶν νήσου ἐπονομαζόμενον. Εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν, Βανίκορον λεγομένην, ἐναυάγησαν τὰ δύο πλοῖα τοῦ περιφήμου Λαπερούζου, Γάλλου θαλασσοπόρου κατὰ τὸ 1788: ὄθεν καὶ τινες ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καλοῦσι τὸ Ἀρχιπέλαγος τοῦτο. Πρὸς Ν: τῶν ἀνωτέρω κείνται αἱ Νέα Ἰβηρίδες (λεγόμεναι καὶ ἀρχιπέλαγος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος), ὑπὸ Νέγγρων κατοικούμεναι (πληθ: 150 χιλ): ἐξ ὧν τινες λαοὶ εἶναι καὶ ἀνθρωποφάγοι. — Μ-Δυτικῶς τῶν ἀνωτέρω κείται ἡ Νέα Καληδονία, μεγάλη, στενὴ καὶ ἐπιμήκης νῆσος, εὐφορος, ἀλλὰ ὀλιγάνθρωπος: οἱ κάτοικοι αὐτῆς Νέγγροι, ἐπίσης βάρβαροι καὶ ἀνθρωποφάγοι, τρέφονται τρώγοντες ἐνίοτε καὶ ἐν εἶδος γῆς λιπαρᾶς. Ἐστὶ μεσημβρ: πρὸς Ἀν: τῆς Τασμανίας κείται ἡ Νέα Ζεελανδία (πληθ: 250 χιλ:) συγγεκριμένη ἐκ δύο μεγάλων νήσων, χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων διὰ τοῦ πλατυτάτου πορθμοῦ τοῦ Κούκου. Καὶ ἡ μὲν ἐξ αὐτῶν, ἡ πρὸς Β: λέγεται Ἰκάνα-Μαουή: ἡ δὲ πρὸς Μ: Ταβάη-Πουναμού, ἔχουσαι ἀμφότεραι σειρὰν ὑψηλῶν ὄρεων ἡραισטיῶν, ἐξ ὧν πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοί, καὶ γῆν ἐπιδεικτικὴν καλλιεργίας τῶν γεννημάτων καὶ λαχανικῶν τῆς Εὐρώπης. Οἱ Ἀγγλοὶ κατέχουσι τὰς νήσους ταύτας συστήσαντες ἀποικίαν ἐπὶ τῆς πρώτης παρα τὴν Ἀν: εἰσοδὸν τοῦ πορθμοῦ τοῦ Κούκου. Καὶ οἱ Γάλλοι παρρησιῶς ἔχουσι καθίδρυμα ἐπὶ μιᾶς χερσονήσου τῆς Ταβάη-Πουναμοῦς. Οἱ δὲ Ἰθαγενεῖς φαίνονται νοήμονες καὶ φιλότεχνοι, μαχίμωτατοι καὶ θηριωδέστατοι, διότι τρώγουσι τὰς σάρκας τῶν ἐχθρῶν, τοὺς ὁποίους φονεύουσιν εἰς τὴν μάχην, ἢ καὶ τῶν ξένων τῶν ναυαγούντων εἰς τὰς ἀκτὰς τῶν. Ἀπὸ τινος καιροῦ Ἱεραπόστολοι Δυτικοὶ καὶ Προτεστάνται κατέρηθσαν νὰ προσελκύσωσι τινὰς εἰς τὸν χριστιανισμόν.

§. Γ'. ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ:

560. Ὑπὸ τὸνομα τοῦτο περιλαμβάνονται αἱ μεταξὺ τῶν τροπικῶν σωφείαι τῶν νήσων τῶν κειμένων εἰς τὸν Μέγαν Ὠκεανόν κατοικούνται δὲ ὑπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς φυλῆς ἀνθρώπων, οἵτινες εἶναι προχωρημένοι εἰς τὸν αὐτὸν σχεδὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ λαλοῦσι γλώσσας ὅλας παραγομένης ἀπὸ τὴν τῶν Μαλαίων. ἔχουσι δὲ καὶ θρησκευμὰτα σχεδὸν ὅμοια, τάττονται ὑπὸ ἀρχηγῶς διοικούμενοι μοναρχικῶς, καὶ συνθηεῖας τινὰς τηροῦσι κοινὰς, ἐξ ὧν ἡ κοινοτάτη εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς κατοίκους τῆς Πολυνησίας εἶναι τὸ νὰ πλουμιζῶσι τὸ σῶμά των μὲ διάφορα σχήματα καὶ χρώματα πρὸς καλλωπισμόν. Ἡ πρόσοψις τῶν νήσων καὶ τὰ προϊόντα αὐτῶν εἰσι τὰ αὐτὰ: τουτέστι κυρίως τὸ δένδρον ὁ ψωμόκαρπος, πατάτα ἢ γλυκεῖα, ἡ ἰνιάμη, ὁ κόκκος καὶ ἄλλα φυτὰ φαγώσιμα. Μεγάλα δὲ ζῶα ἡμερὰ δὲν εὐρίσκονται εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς

νήσους, ἀλλ' ὄρνιθες, περιστερὰ, καὶ χυῖροι ἄφθονοί, μεταφερθέντα καὶ αὐτὰ ἐκεῖ ὑπὸ τῶν θαλασσοπόρων Εὐρωπαίων.

Πρὸς Β: τοῦ Ἰσημερινοῦ (γινομένης τῆς ἀρχῆς ἀπὸ Δ) κεῖνται.

561. Πρὸς τὴν Ἰαπωνίαν, τὸ Ἀρχιπέλαγος ἢ αἱ νῆσοι τοῦ Μαγελάνου, μεταξὺ τῶν ὁποίων μία ὀνομαζομένη Βονισιμὰ κατοικεῖται ὑπὸ ἀποικίας Ἰαπόνων. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν τῶν νήσων ἔχουσιν ἡράσιστα.

Πρὸς Ν: τῶν ἀνωτέρω καὶ πρὸς Ἀν: τῶν Φιλιππινῶν κεῖνται αἰνῆσοι Παλάαι ἢ Παλεῦαι, συνηρεφεῖς μὲ πυκνότερα δάση (πληθ: 10 χιλ:), ἐξ ὧν γνωρίζονται ἑπτὰ πρώτισται.—Πρὸς Ἀν: αἱ νέαι Φιλιππίται, ἢ τὸ Ἀρχιπέλαγος τῶν Καρολίνων, ἐκτεινόμεναι ἀπ' Ἀν: πρὸς Δ: παραλλήλως τοῦ Ἰσημερινοῦ εἰς διάστημα 600 λευγῶν (πληθ: 50 χιλ:). Ἐκ τῶν μικρολαῶν τοῦ ἀρχιπελάγους τούτου εἶναι τινες ἐπιτηδεύοντες εἰς τὸ θαλασσοπλέειν μὲ τὰς πειράγας των (πλοιάρια) ἐπιδηζίως κατεσκευασμένας. Ὑπόκειται δὲ τὸ ἀρχιπέλαγος τούτο ὅλον σχεδὸν εἰς τοὺς Ἰσπανούς, ἔχοντας εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν καὶ πολίχνιον συμφικισμένον, ἐν ᾧ ἐδρεύει ὁ διοικητής.

Πρὸς Β: τῶν εἰρημένων κεῖται τὸ Ἀρχιπέλαγος τῶν Μαριανῶν ἢ Λαρόνων νήσων· πρὸς Ἀν: δὲ τὸ Ἀρχιπέλαγος τῶν Μουλγασιῶν. Καὶ τῶν δύο δὲ τούτων αἱ νῆσοι κεῖνται κατὰ σειρὰν ἐκτεινομένην ἀπὸ Β: πρὸς Μ: κατοικοῦμεναι ὑπὸ λαῶν ἀρκετὰ ἡμέρων καὶ φιλοτέχνων, κατασκευάζοντων κομψὰς πειράγας, βέλη καὶ ἀκόντια ἐπιτηδείως· ἀγνοοῦσι δ' ὅλως τὴν χρῆσιν τῶν μετάλλων.

Τὸ Ἀρχιπέλαγος τῶν Σανδουίχων, (ἢ Σανδουίχικαὶ νῆσοι) τὸ ἀνατολικώτατον πάντων, πρὸς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, σύγκειται ἀπὸ 11 νήσους, ἐξ ὧν 5 εἰσὶν αἱ μεγάλαι, καὶ ἡ μεταξὺ τούτων καλουμένη Χαουκία εἶναι ἡ μεγίστη τῶν τῆς Πολωνσίας, ἔχουσα καὶ ὄρος 800 πόδας ὑψηλότερον ἀπὸ τὸ τοῦ Μοντεβλάγκου (144) καὶ ἄλλο ἡράσιον, τοῦ ὁποίου ὁ κρατὴρ ἔχει βάθος 600 μ. εἰς αὐτὴν δὲ τὴν νῆσον ἐφενεύθη ὁ περίβλεπτος θαλασσοπόρος Κούκκος κατὰ τὸ 1779. Αἱ νῆσοι τῶν Σανδουίχων ἔχουσι κλίμα περπιδὸν καὶ γῆν εὐφορον, παράγουσαι ὅλα τὰ τῶν Μ: τόπων ὀπωρικά, καὶ ὅλα τὰ τῶν ἀποικιῶν προϊόντα· καὶ οἱ κάτοικοι δὲ αὐτῶν ὑπάρχουσι νῦν ἰκανῶς πολιτισμένοι καὶ δραστήριοι, πρὸ ὀλίγων ἐτῶν κατηχηθέντες εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ὑπὸ Ἀγγλων καὶ Ἀμερικανῶν Ἱεραποστόλων. ἔχουσι δὲ τακτικὴν Κυβέρνησιν Μοναρχικὴν, σχολεῖα δημόσια, ἐμπόριον ἐκτεταμένον καὶ λιμένας ἀξιολόγους (πληθ: 500 χιλ:).

562. Αἱ δὲ πρὸς Μεσημ: τοῦ Ἰσημερινοῦ νῆσοι (γινομένης ἀρχῆς ἀπ' Ἀν:) εἶναι·—αἱ Μαρκεσία, συνηρεφεῖς καὶ εὐκρατοί, κατεχόμεναι νῦν ὑπὸ τῶν Γάλλων (πληθ: 150 χιλ:). Αἱ αὐταὶ λέγονται καὶ Μεγδάναι ἀπὸ τοῦ ἀνακαλύψαντος αὐτάς κατὰ τὸν ισ'. αἰῶνα.—Πρὸς Μ: τὸ κινδυνῶδες ἀρχιπέλαγος, γεμάτον ἀπὸ μικρὰς νήσους περικυκλωμένας ἀπὸ ὑφάλους ἐκ κοραλίων. Αἱ αὐταὶ λέγονται καὶ τοῦ Πομοστοῦ καὶ ἐπίπεδοι νῆσοι, καὶ χαμηλαί, αἱ πλείους οὖσαι ἔρημοι.—Πρὸς Μ: αἱ

ἑταιρικαὶ νῆσοι ἢ αἱ τῆς ἑταιρίας, 60-70 τὸν ἀριθμὸν, ἐκ τῶν ὁποίων πρώτη εἶναι ἡ Ταΐτη, (καὶ Ὁ-Ταΐτη) ἡ περιφημοτάτη τῆς Πολυνησίας διὰ τὸ ἡμερον ἦθος καὶ τὴν φιλοτεχνίαν τῶν κατοίκων τῆς, οἵτινες ἀπὸ τοῦ 1815 ἐδέχθησαν τὸν χριστιανισμόν. Εἰς ἰσθμὸς στενὸς τὴν διακεῖ εἰς δύο χερσονήσους ἀξιοθαύτους διὰ τὴν εὐροίαν τῆς γῆς αὐτῶν, φερούσης ὅλα τὰ εἶδη τῶν προϊόντων τῆς πολυνησίας ἀφρονώτατα καὶ κάλλιστα· ὅθεν καὶ ἡ Ταΐτη ἐπωνομάσθη ἡ Βασιλὶς τῆς Ὠκεανίας. Οἱ Γάλλοι κατεστάθησαν εἰς τὴν Ὀταΐτην κατὰ τὸ 1842, ὡς προσάται ἀναγνωρισθέντες ὑπὸ τῆς Βασιλίσσης τῶν κατοίκων. — Ἡ Νῆσος Πάσχα εἶναι ἡ ἀνατολικωτάτη κατοικοῦμένη γῆ τῶν τόπων τῆς Ὠκεανίας, κεῖται δὲ μεμονωμένη πρὸς τὸ ἀνατολικο-μεσημέρι τῶν ἑπιπέδων νήσων, ἐκτὸς τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγοκέρωτος, καὶ εἶναι σωρὸς ἡραιστέων βράχων ξηρὰ καὶ ἀνυδροῦς. Εἰς τὰ κοιλάματα τῶν βράχων τούτων εὐρίσκει τις ὕδωρ πότιμον ἐκ τῶν βροχῶν συναγόμενον· ὅθεν καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν πίνουσι θαλάσσιον νερὸν χωρὶς ποσῶς νὰ βλάπτωνται. Καλλιεργεῖσι δὲ εἰς τὰς κοιλάδας πατάτας, ἰνιάμας καὶ βαβάνιας· δένδρα δὲ οὐδενὸς εἶδους φαίνονται φυόμενα εἰς ταύτην τὴν νῆσον.

Τὸ Ἀρχιπέλαγος τῶν Θαλασσοπλόων ἢ αἱ Ναυτιλόνησοι. Τοῦτο ὀνομάζει μὲ τὸ τῆς ἑταιρίας· ἢ δ' εὐκαρπία αὐτῶν τῶν νήσων εἶναι ἑξαισία· ἢ μεγίστη αὐτῶν λέγεται Πόλα. — Μ-Αν: τῶν ἀνωτέρω εἶναι τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ Κούκκου ἢ αἱ Μάγγαι νῆσοι, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι εἶναι ἡμεροὶ, καὶ τινες ἐδέχθησαν τὸν χριστιανισμόν. Πρὸς Ἀν: τούτων κεῖνται αἱ νῆσοι τῶν φίλων ἢ αἱ Φιλικαί, ὑπὸ τὸν τροπικὸν κείμεναι· ἢ σημαντικωτέρα δ' αὐτῶν ὀνομάζεται Τογκαταβώ, εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ 1826 ἐσυστήθησαν Ἰεραπόστολοι Ἄγγλοι· ὀνομάσθησαν δὲ νῆσοι τῶν φίλων ὑπὸ τοῦ Κούκκου, διότι οἱ κάτοικοι ἐδέχθησαν αὐτὸν φιλικώτατα. — Αἱ νῆσοι Οὐτίται ἢ Φίδεσαι Ν-Δ: ἕως 50 τὸν ἀριθμὸν, εἶναι περικυκλωμένα ἀπὸ ὑφάλους ἐκ κοραλίων ἐπικινδύνους· κατοικοῦνται δὲ ὑπὸ λαῶν μαχίμων καὶ ὀπωσῶν ἐξημερωμένων.

Ἐτι Ἀνατ: τῶν Φιδεσίων εἶναι ἡ Νέα Καληδονία πρὸς τὸν τροπικόν, καὶ βορειώτερον αἱ Νεαὶ Ἑβρίδες καὶ τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ Σολομώντος, τασσόμεναι ὑπὸ τινων εἰς τὴν Πολυνησίαν· παρ' ἡμῶν δ' ἔγεινε λόγος περὶ αὐτῶν εἰς τὰ περὶ Αὐστραλίας (559).

Ἄλλαι νῆσοι πρὸς τὴν Νοτίαν καὶ εἰς τὴν Πηγρωμένην Θάλασσαν. 563. Πρὸς Ν: τῆς Νέας Ζεελανδίας (559) κεῖται ἡ νῆσος Στουάρτη, νομισθεῖσα κατ' ἀρχὰς ὡς χερσονήσος τῆς Πουναμούς· πρὸς Ἀν: δὲ τῆς Πουναμούς, καὶ παραλλήλως τῶν ἄκτων αὐτῆς, κεῖται ἡ Σωρεία τῶν Νήσων Βρουκτόνων, ἔπειτα ἡ τῆς Βούντης, καὶ ἡ νῆσος τῶν Ἀντιπόδων, ὀνομασθεῖσα οὕτω, διότι αὕτη εἶναι ἡ γῆ ἡ πλησιεστέρα εἰς τοὺς Ἀντιπόδας τῶν Παρισίων. Ἡ νῆσος Καμπέλη κεῖται πρὸς Ν: τῆς Πουναμούς εἰς χιλίων χιλιαμέτρων ἀπόσασιν, καὶ Μ-Δ: τῆς Καμπέλης εἶναι αἱ νῆσοι Μακουάριαι.

Ἐτι Μεσημβρινιώτερον πρὸς τὸν Ἀνταρκτικὸν πολικὸν κύκλον μεταξὺ

τῆς 110° καὶ 165° μῆκος ἄνατ: κείνται αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι Γαίῃ ὑπὸ νεωτέρων θαλασσοπόρων καὶ ὀνομασθεῖσαι Σαβρίνα, Κλαρία, Ἀδελία καὶ Βαλενία, χωρὶ αἰωνίως χιονοσκεπεῖς καὶ ἄγονοι. Ἐτι μακρότερον πρὸς τὴν 72° τοῦ Ν: πλάτους κείται ἡ Γῆ Βικτωρία, ἀνακαλυφθεῖσα τὸ 1841 ὑπὸ τοῦ θαλασσοπόρου Ἄγγλου Ἰακώβου Ρόσση.

564. Οἱ κάτοικοι τῆς Ὀκεανίας λογίζονται εἰς 24 ἑκατομύρια καὶ ἀνάγονται κυρίως εἰς δύο γένη. Ταῦτα δ' εἶναι τὸ τῶν Μαλαίων ἐκ τῆς Μαλαϊκῆς φυλῆς ὄντων (188) ἢ κατοικούντων κυρίως τὴν Νοτασίαν καὶ τὴν Πολυνησίαν· ἢ τὸ τῶν Ὀκεανίων Αἰθίοπων κατοικούντων τὴν Αὐστραλίαν. Ἐκ τῶν λαῶν τοῦ πρώτου γένους οἱ μὲν συνέστησαν τινα κράτη ἄρκετὰ μεγάλα εἰς τὴν Νοτασίαν πρεσβεύοντες καὶ τὸν Νεομεθαιισμόν, τὸν ὁποῖον ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τῶν ἐπελθόντων εἰς τὸν τόπον Ἀράβων (533)· οἱ δὲ πλείστοι τῶν ἄλλων τοῦ αὐτοῦ γένους λαῶν φαίνονται ἡμέτεροι ἀπὸ τοῦ τῶν Ὀκεανίων Αἰθίοπων καὶ ἐπιτηδεῖοτεροι εἰς τὸν πολιτισμόν· διότι αὐτοὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν Γεωργίαν, κατασκευάζουσι ἐνδύματα καὶ ἐργαλεῖα, καὶ πλοίαρια, λεγόμενα Πιρόγας, τὰ ὅποια καὶ αὐτοὶ οἱ θαλασσοπόροι Εὐρωπαῖοι θαυμάζουσιν· ἔχουσι Κυβερνήσεις, καὶ ὑποδέχονται τοὺς ξένους φιλικῶς· ὀλιγώτατοι δ' εὐρίσκονται εἰσέτι εἰς βάρβαρον καὶ ἀγρίαν πάντη κατάστασιν, ὥς νὰ κατατρώγῃσι τοὺς αἰχμαλώτους.

Οἱ δὲ Ὀκεανιοὶ Αἰθίοπες ἢ Νέγροι, διάφοροι ὄντες ἀπὸ τοῦ τῆς Ἀφρικῆς (182), ἀνήκουσιν εἰς δύο φυλὰς διακεκριμένας, τὴν τῶν Παπασίων καὶ τὴν τῶν Ἐνδαμηνῶν. Οἱ πρῶτοι φαίνονται ἔχοντες τινας ἀρχαῖς πολιτισμοῦ, δημοσίον τινα λατρείαν, ναοῦς, ἢ τὴν τέχνην τοῦ νὰ κατασκευάζουσι Πιρόγας καὶ τινα ἐργαλεῖα· οἱ δὲ Ἐνδαμηνοὶ φαίνονται τὰ εὐθέστατα καὶ κτηνωδέστατα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους πλάσματα, μὴ ἔχοντες μηδεμίαν γνῶσιν περὶ καλλιέργειας τῆς γῆς, μὴ φροντίζοντες περὶ μηδενὸς ἐπιτηδεύματος ἢ ἔργου, ἀλλὰ διατρεφόμενοι ἀπὸ τῶν αὐτομάτων φυτῶν, ἢ ἀπὸ τῆς ἀλιείας καὶ τοῦ κυνηγίου. Ἐκ τούτων εἶναι οἱ ἰσορρηθέντες εἰς τὰ περὶ Νέας Ὀλλανδίας πιθηκόμορφοι ἢ κτηνωδέστατοι ἄνθρωποι· (537). τοὺς ὁποίους διὰ τὴν μορφήν, διὰ τὸ περιωρισμένον τῆς νοήσεως, ἢ διὰ τὴν ἐπιτηδεϊότητα τοῦ ἀναρβιγῆσθαι εἰς τὰ ὑψηλότερα δένδρα, παρωμοιάσαν τινες τῶν περιηγητῶν μὲ τοὺς πιθήκους· πολλοὶ δὲ μικρολαοὶ τῶν Ἐνδαμηνῶν εἶναι ἢ ἀνθρωποφάγοι.

Αἱ νῆσοι τῆς Ὀκεανίας ἐν γένει ἔχουσι κλίμα θερμὸν ἢ εὐκρατον, ἢ ἀκτὰς τὰς πλείστας κινδυνώδεις εἰς τοὺς θαλασσοποροῦντας, διὰ τὰς περικυκλοῦσας αὐτὰς ὑφάλους ἐκ Μαδρεπόρων καὶ Κοραλίων. Ἐχουσι δὲ καὶ πολλὰ ἡφαίστεια· τὸ δὲ ὑψηλότερον ὄρος τοῦτου τοῦ μέρους τοῦ Κόσμου εἶναι τὸ Ὀφίριον εἰς τὴν Σουμάτραν, ἔχον 3950 μ: ὕψος. Προϊόντα δὲ ζῶων καὶ φυτῶν καὶ ὀρυκτῶν, ἢ μὲν Νοτασία ἔχει ὅσα καὶ ἡ Ἄσια· ἢ δὲ Νέα Ὀλλανδία ἔχει ἴδια ζῶα τὰς λεγομένας Διδέλφους ἢ τοὺς Ὀρνιθοβόγγους, καὶ ἄλλα παράδοξα ζῶα· ἐκ δὲ τῶν φυτῶν οὐδὲν παράγει τῶν χρησίμων εἰς τροφήν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ μετεφύτευσαν αὐτὰ ἐκεῖ ἔπειτα οἱ ἀποικιστὰς Εὐρωπαῖοι, ὅτινες ἢ εἰς τὴν Πολυνησίαν μετέφερον τὰ παρ' ἡμῖν ἡμέρα καὶ κατοικίδια ζῶα. Εὐφορεῖ δὲ ἡ Πολυνησία ὅλα τὰ πρὸς τροφήν τοῦ ἀνθρώπου φυτὰ, καὶ ἰδίως φέρει αὐτόματα τὸν ψωμόκαρπον, πατάτας, ἰνιάμην κτλ. (557). Οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουσι πλείστας κατακτήσεις καὶ καταστήματα εἰς τὴν Νοτασίαν διὰ τὸ βαρύτερον τῶν προϊόντων αὐτῆς. Εἰς δὲ τὴν Αὐστραλίαν ἔχουσι ἀποικίας κυρίως οἱ Ἄγγλοι· καὶ εἰς τὴν Πολυνησίαν ἐσγάτως ἀποκατεστάθησαν οὗτοι· καὶ οἱ Γάλλοι, οἱ μὲν εἰς τὰς νήσους τῶν Φίλων, οἱ δὲ εἰς τὰς Μαρκησίας καὶ τὴν Ὀταίτην (562). Εἰς πολλὰς δ' αὐτῶν τῶν νήσων Ἱεραπόστολοι Αὐτικοὶ καὶ διαμαρτυρόμενοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὴν ἐξημέρωσιν τῶν Ἰθαγενῶν.

ΤΒΛΟΣ.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εἰς τὸ α. μέρος καὶ τὰ δύο πρῶτα βιβλία αὐτοῦ.

Ὁ ἀριθμὸς σημαίνει τὸ ἐδάφιον.

Λαγάρρονος Ζ. Καταράκτης.	Γαλιζίας 99.	Ζῶδα ἢ σημεῖα αὐτῶν 62.
Λερόλιθοι 139.	Γεωγραφία· διαίρεσις αὐτῆς	Ζωδιακὸς 61.
Λήρ. ὕψονος, ἄζωτος 128.	1 καὶ 198.	Ζῶναι 76.
129. 130.	Γῆ 6. σχῆμα ἢ μέγεθος αὐ-	Ζωόφυτα 156.
Λιθίσιες 182.	τῆς 7—19. περιφορὰ αὐ-	Ἠλεκτρικὴ ὕλη 139.
Λίτρα. Λιχνοτήρια 140. 144.	τῆς 68—περιγραφή 54.	Ἥλιος [σχῆμα, μέγεθος, πε-
118.	Γήλοφοι 142.	ριστροφὴ, ἀπόστασις αὐ-
Ἀμερικὴ 141.	Γένη ἀνθρώπων Ζ. Φυλαί.	τοῦ] 51.
Ἀμπωτις 163.	Γλῶσσα Γῆς 114.	Ἡμέρα ἢ διάρκεια αὐτῆς 77.
Ἀμφίβια (Ζῶα) 131.	Γλῶσσαί 184. 186.	Ἡμερολόγιον ἢ Καλενδάριον
Ἀμφίπολις 79.	Γραμμὴ ἰσημερινή 21.	8 ὁ 6'.
Ἀνατολὴ 2 ἢ 7.	Γρηγοριανὸν ἡμερολ. 86 6'.	Ἡμισφαίρια 21—23.
Ἄνεμοι 8. ἐτησίαι 133. Ἄ-	δακτύλιος Κρόνου 61.	Ἠπειροί 103. 106.
λιχοὶ ἢ Μούσωνες 136. 137.	δακτυλοειδῆς ἐκλείψις 98.	Ἠφαίστεια [ὄρη] 148.
Ἄνεμοστρόβιλος 133.	Δέλτα 171.	Ἠὸς—Βορέα 132.
Ἄνθρωποι Ζ. Φυλαί.	Δεσμοί 37.	Θάλασσα 104. —Ἐξωτερι-
Ἄνοργανα σώματα. 130.	Διάστελα 142.	καὶ Ζ. Ὠκεανός. —Ἐσωτε-
Ἄντικύβριον 10.	Δορυφόρος 50. 68.	ρικαὶ 120. παγωμένα 119.
Ἄντιθέσεις 93.	Δρόσος 133.	Ζ. ἢ ὕδατα θαλάσσια.
Ἄξων τῆς γῆς 7. ἐλλείψωσ	Δύσις 7.	θαλασσοστρόβιλος 164.
58.	Ἐγκλισίαι 140.	Θάλασσα ἡλιακ. ἀκτίνων 132.
Ἀπαρκτίας ἢ Ἀπηλιώτης 8.	Ἐγκλισίαι τοῦ γῆνιν ἄξωνος	Θρησκείαι 187.
Ἀπόγειον 87.	68.—τῆς Τροχίαις τῆς Σε-	Ἰταλιανὸν ἡμερολόγιον 86 6'.
Ἀποκέντρος (δύναμις) 86.	λήνης 97—τῆς μαγνητι-	Ἰρις ἢ τόξον οὐράνιον 132.
Ἀπολιθώματα 156.	κῆς Βελόνης 140.	Ἰσημερίαι 22. ἐαρινὴ 90—
Ἄρκτος 7.	Ἐκβολαὶ ποταμοῦ 171.	χειμερινὴ 73.
Ἀργιπέλαγος 103.	Ἐκκεντρότης 58.	Ἰσημερινὸς 21. 27.
Ἀσία 107 ἢ 109.	Ἐκλειπτικὴ 58. 97.	Ἰσθμὸς 104.
Ἀστερισμοί 62.	Ἐκλείψεις Ἠλίου, Σελήνης,	Ἰσλαμισμὸς 191.
Ἀστὴρ πολικὸς 7.	ὀλικά, μερικά, δακτυλο-	Καταγίγξ 135.
Ἀστέρεις ἀπλανεῖς — Πλανῆ-	ειδεῖς 96—98. Χρήσις αὐ-	Κατακόρυφον (σημεῖον) 10.
ται—Κομηται—Δορυφόροι	τῶν διὰ τὴν εὐρεσιν τοῦ	Κατάπτωσις, κατάδυσις, κα-
50.—ἀριθμὸς αὐτῶν ἢ ἀ-	Μήκουσ 42.	ταρβάρκτα 180.
πόστασις 99. 120.	Ἐλῆ 172.	Κατοίκων τῆς γῆς ἀριθμὸς
Ἄσπραχθ 139.	Ἐναιαυτὸς 83. (ἄστρικοὶ τῶν	133. Ζ. ἢ Πληθυσμός.
Ἄτμοι 133.	Τροπῶν) δισεκατὸς 86 6'.	Καυκασία φυλὴ 181.
Ἄτμοσφαιρα 127.	Ἐπίγειον Ζ. Αἰμῆν.	Κεραυνοὶ 139.
Ἄπηλιώτης 58.	Ἐπιπεδόσφαιρα ἢ Κοσμο-	Κίνησις σταθμικὴ 87.
Ἀυγὴ ἢ λυκαυγὴς 132.	σφαίρια 44. 45.	Κινήσεις ὑδάτων 151.
Ἀυχένος [δρέων] 142.	Ἐρπετὰ 151.	Κλίματα 78. προϊόντα αὐ-
Ἀφρικὴ 107 ἢ 110.	Ἐτησίαι (ἄνεμοι) 136. 137.	τῶν 153.
Βαλτικὴ θάλασσα 120.	Ἔστια 53. 58.	Κλίμαξ Γεωγραφικὴ 48.
Βαρόμετρον 129.	Εὐριπος 164.	Κλιτὸς 171.
Βαρύτης 83.	Εὐρώπη 107 ἢ 108.	Κλιτὸς 104.
Βελόνη Μαγνητικὴ. Ἐγκλισίαι	Ζεὺθ Ζ. Κατακόρυφον.	Κομηται 50. 63.
ἢ Ἐκκλισίαι αὐτῆς 140.	Ζεὺς 52. 54. δορυφόροι αὐ-	Κοσμογραφία 1. 2.
Βουνοὶ 142.	τοῦ 56.	Κρόνος 67.
Βροντὴ 139.	Ζῶα 151.	Κύκλοι μέγιστοι ἢ μικροὶ 20
Βροχὴ 133.	Ζωῆς ἀνθρώπινου ὅρος 106.	—Περὶ ἀλλῆλις 24. 25. 33

- Τροπικοί ἔ Πολιοκοί 24.
—Σελήνης 97.
Κώματα 161.
Κυρτότης (τῆς γῆς) 12. 15.
Λάβαι 148. 136.
Λαϊκὰ 133.
Λίκκος Ζ. Λίμνη.
Λεκανοπέδιον ἔ Λεκάνη 171.
Λεῦγα 49.
Λιμὴν 104.
Λίμνη 172. Λίμναι ὀνομα-
σαι 177. 178.
Λυκαυγὲς 132.
Μαγνήτις λίθος καὶ Μαγνη-
τικὴ ὕλη 140.
Μαλαῖαι 182.
Μάμουθος 156.
Μεσημβρινοὶ 22. 23. 24.
Μεσημέρια ἔ Μεσημέριον 8.
Μετεωρολογία ἔ Μετέωρα
127. 133.
Μέτρον 19.
Μέτρα ὀδοπορικὰ 49.
Μήκος τίς 29. 30.
Μίλλιον Γεωγραφικόν, Ἀγ-
γλικόν, Ἑλληνικόν 49.
Μοῖραι 13—Πλάτους 31—
μήκους 34.
Μούσους (ἔνεμοι) 137.
Ναβίρ Ζ. Αντικόρυφον.
Νέγροι 182.
Νεῖλος, Νειλομέτριον 470.
Νέψη ἢ σύννεφα 133.
Νῆσοι 103.—ὀνομασαι 120
—126.
Ὀβελὸς 142.
Ὀμίγλι 133.
Ὄξυγόνον 128.
Ὀπισθοπέρσεις τῶν ἀπλα-
τῶν 85—τῶν δεσμῶν 87.
Ὀρη 141. Ὀρέων σειραὶ 142
144—147—ὕψος 149.
Ὀρίζων 10.
Ὀρμος 104.
Ὀροπέδια 141.
Ὀροκτὰ 182.
Ὀχθη [ποταμοῦ] ἀριστερὰ ἔ
δεξιὰ 171.
Πάγος ἔ Παγεῖα 196.
Παραβολὴ 63.
Παλιῖρροι 165.
Πανσέληνος Ζ. Φάσεις.
Παράλληλοι Ζ. Κύκλοι.
Παράλληλος σφαῖρα 79.
Παρασελῆται ἔ παρήλιοι 132
Πάχη 133.
Πεδιάδες 143.
Περίγειον 87.
Περιηλιότης 88.
Περσικοὶ 79.
Περσικὰ πλανητῶν 57—τῆς
γῆς 68—τῆς σελήνης 87.
Πηγαί—ἀέναντι διαλείπου-
σαι, μεταλλικαί, λαματι-
καί 170.
Πέσμα ἢ πλατύκομα τῆς
γῆς πρὸς τοὺς πόλους 15.
Πίνακες Ζ. Χάρται.
Πλανηταί 50—ὀνομασαι
αὐτῶν 57—Περιγραφή καὶ
σχῆμα 34. ἀποστάσις ἀπὸ
τοῦ ἥλιου 59.
Πλάτος Ζ. Μῆκος.
Πληθυσμὸς ἀνθρώπων 194
—196.
Πλημμυρὸς 165.
Πόλοι 7.
Πολιτεύματα ἔ εἶδη αὐτῶν
193.
Πολιτισμοῦ βαθμοὶ 197.
Ποταμοὶ 171—ὀνομασαι τῆς
Ἑβρώπης 173—τῆς Ἀσίας
ἔ 174—176.
Πρωῖνες 142.
Προβολαὶ ἐπὶ τῶν Γεωγρ.
Πινάκων 43.
Προϊόντα τῆς γῆς 151.
Πορθμὸς ἔ πόρος 144.
Ποῖξ (ναυτικὴ) 140.
Ῥηχὰ 104.
Ῥεύματα (Πολικῶν καὶ τρο-
πικῶν) 162.
Ῥευστὰ ἀερίμορφα 138.
Ῥυάκιον 171.
Σαβάναι Ζ. Στέπαι.
Σαμιέλος 135.
Σειραὶ ὀρέων Ζ. ὄρη.
Σεισμοὶ 148.
Σελήνη περιφορὰ συνοδική
ἔ περιοδική 87. 88. Ζ. ἔ
Φάσεις.
Σημεῖα ἀρχικὰ 8. τοῦ Ζω-
διακοῦ 62 ἔ Ζώδια 86—
μεριστικά 171.
Σπιλάδες 113.
Στάδιον Ἑλληνικόν ἔ Ῥω-
μαϊκόν μίλλιον 49.
Στέπαι 143.
Στόμα ποταμοῦ 171.
Στριωμάτων γηίνων εἶδη 134
Συμβολὴ ποταμῶν 171.
Σύρται 103.
Σύστημα Πτολεμαίου ἔ Κο-
περnikoῦ 6.
Σφαῖρα 17—θέσεις αὐτῆς 79
Σφαῖραι τεχνικαὶ 44—Πό-
ρραι 139.
Σφαιροειδὲς τῆς γῆς 17.
Σωματα ὀργανικὰ 150.
Ταρταρική φυλὴ 182.
Ταχύτης φωτὸς 66.
Τεταρτημόριον κύκλου 36.
Τρόποι δι' ὄν προσδιορίζεται
τὸ μήκος ἔ πλάτος 35.
Τρόποι θερμότητος 70—χειμερι-
νὰ 74.
Τροχὰ πλανητῶν 58. 60.
Ἐδαρ 157. ἑμοστάθμισαι τῆς
ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος 158.
Ἐδατα θαλάσσια· χαρακτη-
ριστικά αὐτῶν 159. Θερ-
μοκρασία 161—κινήσεις
161.
Ἐδατα τῆς στερεᾶς 169 Ζ.
ἔ ποταμοί.
Ἐδρογόνον 128.
Ἐπιβολὴ 63.
Ἐραλοὶ 103.
Ἐψὸς ὀρέων 149.—Ἄτμο-
σφαῖρας 130.
Φάσεις σελήνης 89—ὄδο-
ν—τέταρτον 94—95.
Φυλαὶ ἀνθρώπων 181. 182.
Φυτὰ 181.
Φῶς Ζωδιακόν 132.
Φωσφορισμὸς θαλάσσης 168
Χάλυζα 133.
Χάμφιν 135.
Χάρται ἢ πίνακες 44. Γενι-
κοί, μερικοί, χωρογραφι-
κοί, ναυτικοί, ὑδρογραφι-
κοί 48—49.
Χειμῶν Ζ. ὄρη τοῦ ἔτους.
Χερσονήσος 104.
Χιλιόμετρον 49.
Χιτῶν 133. ὄρη χιτῶν 131.
Χιτῶν στερεάναι 149.
Χρόνος ἀληθὴς—μέσος 82.
Ψυχὸς ὀρέων 141.
Ἐκεανία 113.
Ἐκεανὸς 119.
Ἐοτόκα (ζῶα) 151.
Ἐρα τοῦ ἔτους 68—74. Δι-
ἀρχεια αὐτῶν 80.
Ἐρολογίων ἐκρεμὲς 56.
Ἐροφυλάκιον 39.

ΠΙΝΑΞ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ, ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥΣ ΚΑΙ ΕΔΦΙΑ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.—ΕΙΣΑΓΩΓΗ. Περί Γεωγραφίας ἢ διαίρεσως αὐτῆς 1.
 ΠΙΝΑΞ ΠΡΩΤΟΝ. Κοσμογραφία.
 ΚΕΦ. Α'. σελ. 3. Περί τῆς Γῆς θεωρουμένης καθ' ἑαυτὴν §. Α'. Σχήμα ἢ μέγεθος τῆς Γῆς ἐδάφ. 7.
 §. Β'. Κύκλοι ἀγόμενοι ἐπὶ τῆς Σφαίρας 20.
 §. Γ'. Μῆκος καὶ πλάτος 26.
 §. Δ'. Τρόποι δι' ὧν προσδιορίζονται τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος 35.
 §. Ε'. Σφαίρα καὶ Χάρται 44. μέτρα ὁδοπορικὰ 49.
 §. ς'. Περί τῆς τῶν Γεωγραφικῶν Πινάκων χρήσεως 49 εἰς.
 ΚΕΦ. Β'. σελ. 17. Περί τῆς Γῆς θεωρουμένης κατὰ τὰς ἀγέσεις αὐτῆς πρὸς τὰ οὐράνια σώματα 50.
 §. Α'. Περί τοῦ Ἥλιου 51.
 §. Β'. Ὁμοστασίαν τῶν κυρίως λεγομένων πλανητῶν 52. — Περιγραφή ἢ σχῆμα αὐτῶν 54. — Ἀποστάσεις τῶν πλανητῶν ἀπὸ τοῦ Ἥλιου 59.
 §. Γ'. Περί τῶν Κομητῶν 63.
 §. Δ'. Περί τῶν Δορυφόρων 64.
 §. Ε'. Περιγραφή τῆς Γῆς περὶ τὸν Ἥλιον. Ὅροι τοῦ ἔτους 68. — Διάρκεια τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους 80.
 §. ς'. Περί τῆς Σελήνης ἢ τῶν κινήσεων αὐτῆς 87. — Ἐκλείψεις 96.
 §. ζ'. Περί Ἀπλανῶν ἀστέρων καὶ περὶ ἐκτάσεως τοῦ Παντός 99.
 ΠΙΝΑΞ Β'. Γεωγραφία Φυσικὴ σελ. 41.
 ΚΕΦ. Α'. Γενικὴ διαίρεσις τῆς Γῆϊνου ἑπιφανείας 102.
 §. Α'. Ἠπειροὶ ἢ διαίρεσις αὐτῶν εἰς ἐπικρατείας 106. Ἀκρωτήρια 113.
 §. Β'. Περί θαλασσῶν ἢ νήσων 119.
 ΚΕΦ. Β'. σελ. 47. Περί τῆς Ἀτμοσφαιρας 127. Ἄηρ 128. Ἄτμοι 133. Ἄνεμοι 133. Ῥευστὰ Ἀερίου 138.
 ΚΕΦ. Γ'. σελ. 53. Διάταξις τῶν στερεῶν τῆς Γῆς 141. Σειραὶ ὄρων 144. Πρῆσιςται 148. Προϊόντα 150.
 ΚΕΦ. Δ'. σελ. 58. Περί τῶν ὕδατων 157. Ὑδατα θαλ. 159. Κινήσεις αὐτῶν 161.
 ΚΕΦ. Ε'. σελ. 62. Ὑδατα τῆς γερραῆς 169. Περί ποταμῶν ἢ λιμνῶν 172—179.
 ΜΕΡΟΣ Β'. Γεωγραφία Πολιτικὴ σελ. 66.

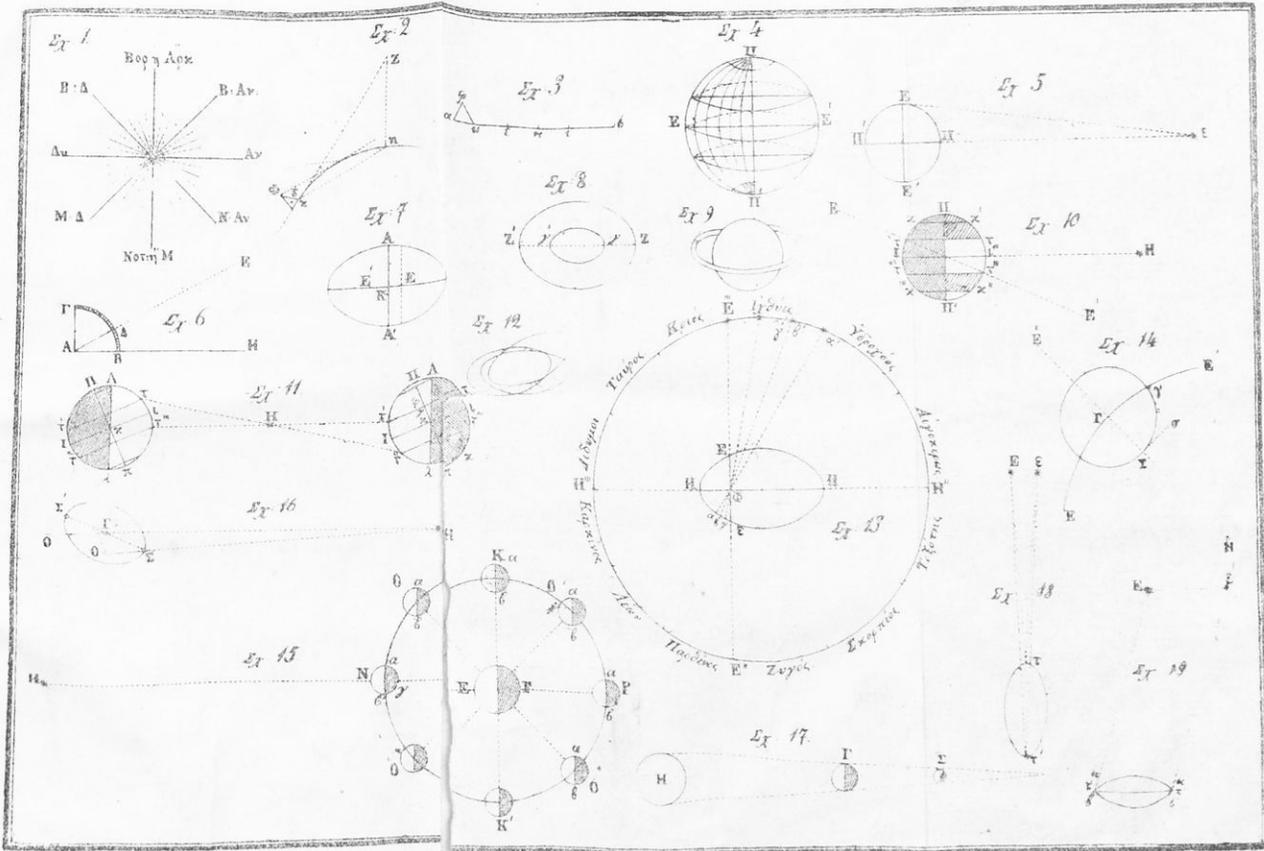
Γνώσεις συνοπτικαί. Φυλαὶ τοῦ ἀνθρώπινου Γένους 181—184—Θρησκείαι 187.—Πολιτεύματα 193 — Πληθυσμὸς 194—Παθροὶ πολιτισμοῦ 197.
 ΠΙΝΑΞ Α'. Γεωγραφία Ἀρχαία σελ. 72.
 ΚΕΦ. Α'. Περί τῆς Ἀσίας σελ. 73.
 §. Α'. Μικρὰ Ἀσία 203—Ἄρκτ. γῶραι. Βιθυνία, Παφλαγονία, Πόντος 203—207.
 Χῶραι Δυτικαί. Τρωάς, Μυσία, Αἰολίς, Ἰωνία, Δωρίς ἢ Νῆσοι 208—214.
 —Αἰ εἰς τὸ κέντρον, Λυδία, Φρυγία, Λυκαονία, Γαλλογραικία, Καππαδοκία 215—217.
 —Μεσημβριναί: Κάρια, Λυκία, Παμφυλία, Πισιδία, Κιλικία, Κύπρος, Ἀρμενία, Κολχίς 219—224.
 §. Β'. Χῶραι πρὸς Δυσμὸς τοῦ Τίγριος—Συρία, Φοινίκη, Παλαιστίνη, Μεσοποταμία, Ἀσσυρία, Βαβυλωνία 225—230.
 §. Γ'. Χῶραι πρὸς ἄνι τοῦ Τίγριος.—Μηδία, Περσία, Σκοθία, Σαρδική, Ἰνδική, Ἀραβία 231—235.
 ΚΕΦ. Β'. Ἀσρικὴ ἢ Αἰθίοη σελ. 83.
 Αἴγυπτος 238—241. Αἰθιοπία. 242.—Μαρμαρική 243—Ἀδάσις ἢ Ἀρμενίος Ἰερὸν 244—Κυρηναϊκὴ ἢ Συρτικὴ 245, 246—Καρχηδονίων χώρα 247 ἢ Νομαδικὴ 248—Μαρυσία 249.
 ΚΕΦ. Γ'. Εὐρώπη σελ. 86.
 §. Α'. Ἑλλάς: Πελοπόννησος ἢ αἱ γῶραι αὐτῆς 251—257. Ἰβίως Ἑλλάς ἢ γῶραι αὐτῆς 258—266.—Θεσσαλία 268—272. Ἠπειρος 273—Ἰλλυρία 274.—Μακεδονία 275—Ἑλληνικαὶ νῆσοι 276—280 ἢ 267—Θράκη 281—Μοισία ἄνω ἢ κάτω 282.
 §. Β'. Ἰταλία 283. Ἀρκτωταὶ γῶραι αὐτῆς. Μεσσαίαι ἢ Μεσημβριναὶ 284—302. Νῆσοι τῆς Ἰταλίας 303—307.
 §. Γ'. Γαλιτία καὶ ἐπαρχίαι αὐτῆς 284 ἢ 308—314.
 §. Δ'. Ἰσπανία ἢ Ἰβηρία ἢ Κελτικὴ 315.—Ἐπαρχίαι αὐτῆς: Ταρρακονητία, Βαιτικὴ ἢ Αυσταίνια 316—318.
 §. Ε'. Βρετανία, Γερμανία. αἱ πρὸς ἄνι: ἢ Ἀρκτ. γῶραι.—Βρετανία 319—Ἰρλανδία ἢ Ἰβερνία 321 — Γερμανία 322—Βαταυοὶ 323 — Κιρδικὴ Χερσονήσος

- 324—Ραιτία, Νωρικών· Παννονία. Δακία 325—Σαρματία 326.
- ΕΙΒΑ. Β'. Γεωγραφία Νεωτέρα σελ. 116.
- ΚΕΦ. Α'. Εὐρώπη. —Θέσις ἢ ὅρια αὐτῆς ἢ κάτοικοι, θρησκεία, γλώσσα, πολιτεύματα, προϊόντα 328.
- §. Α'. Ἀρκτοῦραι Χῶραι, σελ. 120 — Βασίλειον Ἠνωμένων τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας (Ἀγγλία, Σκωτία, Ἰρλανδία) 329 — 337. Μικραὶ νῆσοι αὐτῆς 338—340.
- Βασίλειον Δανιμαρκίας 341—344.
- Σουηκίας (Σουηδίας) ἢ Νορβηγίας 345 — 348.
- Ῥωσσία ἢ Εὐρωπαϊκὴ 349—352. — Πολωνία 353.
- §. Β'. Αἰ ἐν τῷ Μέσῳ Χῶραι σελ. 138.
- Γαλλία 334—363—Κορσικαὶ νῆσοι 364 — Κάτω Χῶραι 369.
- Βασίλεια Βελγίου 366 ἢ Ὀλλανδίας 368—369.
- Ἡ Γερμανία σελ. 146 καὶ τὰ διάφορα κράτη αὐτῆς σελ. 148.
- Γερμανικὰ βασίλεια τῆς Βυρτεμβέργιας 372—τῆς Βαυαρίας—373—τῆς Σαξωνίας 381—τῆς Ἀνοθερίας 381 6'. τῆς Πρωσίας 385—Ἀυστριακὴ Αὐτοκρατορία 388—393.
- Ἡ Ἑλλουητία 394.
- §. Γ'. Μεσημβριναὶ Χῶραι σελ. 168 — Ἰθρηκὴ Χερσονήσος—Ἰταλικὴ—Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία.
- Βασίλειον τῆς Ἰσπανίας 399—403 τῆς Πορτογαλλίας 404.
- Ἰταλία σελ. 71.—Σαρδινικὸν βασίλειον 406 — Τὸ Λομβαρδοβενετικὸν 407 — Δουκάτον Πάρμας 408—Μέγα Δουκάτον τῆς Τοσκάνης 410 ἢ τῆς Λούκας.—Ἡ Παπικὴ Ἐπικράτεια 411 — Τὸ Βασίλειον τῆς Νεαπόλεως 412. Νῆσοι παρακείμεναι 4.4.
- Τουρκία Εὐρωπαϊκὴ 479.
- Τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος 417.—Ἴόνιον Κράτος 420.
- ΚΕΦ. Β'. Ἀσία, σελ. 209. Ὅρια αὐτῆς, ἔκτασις, διαίρεσις, ὄρη, θάλασσαί, λίμναι, ποταμοί, προϊόντα, κάτοικοι, θρησκεία, πολιτεύματα 421 ἢ 422.
- §. Α'. Χῶραι Βορειαί: σελ. 210. Ἀσιατικὴ Ῥωσσία 413.
- §. Β'. Χῶραι Δυτικαὶ σελ. 213—Τουρκία Ἀσιατ. ἢ ὑποδιαίρεσις αὐτῆς 426—432 — Νῆσοι τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας 433.
- §. Γ'. Χῶραι πρὸς Μεσημβρ. σελ. 217. — Ἡ Ἀραβία 434 — Ἡ Περσία 436—Βελουχιστανὴ ἢ Ἀφγανιστανὴ 438—Ἡ Ἰνδικὴ ἢ ἐντεῦθεν τοῦ Γάγγου 439 καὶ ὑποδιαίρεσις αὐτῆς 440—Ἀγγλικαὶ κατακτήσεις ἢ ὑποτελὴ κράτη εἰς αὐτάς 441—Αἰ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊῶν κατακτήσεις 442—Ἀνεξάρτητα κράτη 443 — Ἰνδία ἢ πέραν τοῦ Γάγγου ἢ Ἰνδοκινὴ σελ. 233—Βασίλεια περιεχόμενα εἰς αὐτὴν 447—451.
- §. Δ'. Αἰ ἐν τῷ Μέσῳ Χῶραι σελ. 236. Σινικὴ Αὐτοκρατορία 452—456. Ἡ Μεγάλη ἢ Σινικὴ Τυρταρία σελ. 238. Δ'. Μαντσιουρία. Β' Μογγολία. Γ'. Μικρὰ Βυχαρία 457—ὑποτελὴ κράτη εἰς τὴν Σινικὴν Αὐτοκρατορίαν σελ. 240 — Ἡ Θιβητία 458—Ἡ Βυτάνη 459—Ἡ Κορέα 460—Τυρταρία ἀνεξάρτητος 461.
- §. Ε' Χῶραι Ἀνατολικαὶ σελ. 243—Ἰαπωνικαὶ Νῆσοι 462.
- ΚΕΦ. Γ'. Ἀφρική σελ. 244.—Ὅρια, ἔκτασις ἢ πλῆθ. αὐτῆς, προϊόντα, κάτοικοι, θρησκεία αὐτῶν καὶ πολιτεύματα 464—467.
- §. Α'. Χῶραι Ἀνατολικαὶ ἢ Βόρειαί σελ. 246.—Ἡ Αἴγυπτος 468 — Ἡ Νουβία 469—Ἡ Ἀθυσσινία 470—Παραλία Ἀδελου καὶ Αἰάνου 471—Ἐρμος λιθωκὴ 472 — Ἡ παραλία τῆς Βαρβαρίας 269 — Ἐπικράτεια τῆς Τριπόλεως 475 — Τῆς Τύνιδος 476—Τῆς Ἀλγερίας 477 — Αὐτοκρατορία τοῦ Μαρόκου 478—Ἡ Σαχάρα ἔρημος 479 — Ἡ Σενεγαμβία 480—Ἡ Λιβυρία ἢ Σουδάν 481—Ἡ ἄνω ἢ Βορεια Γουινέα (ἀκταὶ τῶν κόκκων, τῶν ὀδόντων, τοῦ γρυσσοῦ) 482.
- §. Β'. Χῶραι Μεσημβριναὶ σελ. 262. δ) ἐπὶ τῆς Μ-Δ: παραλία Μεσημβρινὴ ἢ Κάτω Γαῖνα (κράτη τοῦ Λούγκου, Κόγγου, Ἀγγόλας, Ἰεγγέλας) 484—486—Χῶραι τῶν Ὀττανιστῶν 487 — Ἀπακία τοῦ Εὐέλπιδος Ἀκρωτηρίου ἢ Καπανδία 488.—ε) Χῶραι ἐπὶ τῆς Ν-Αν: παραλίας σελ. 265. Α'. Καρρία. Β'. Παραλία Σένας καὶ Σοφάλης. Γ'. Παραλία τῆς Μοζαμβικῆς. Δ'. Ζαγγουεβαρία 489.
- §. Γ'. Μεσόγειοι Χῶραι ἄγνωστοι σελ. 268.
- §. Δ'. Νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς σελ. 249.—Α'. Αἰ εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὀκεανόν· Μαδαγασκάρη 493—Κομόροι, Ἀμιράνται, Μαγαλ 494—Νῆσοι τῆς Φρανσας ἢ Βουρβόνου 495 — Β'. αἰ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὀκεανόν. Ἁγία Ελένη· αἱ νῆσοι τῶν Πριγκίπων, τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου 496 ἢ 497—Αἱ Καναριαὶ ἢ αἱ Ἄσραι 498 ἢ 99.
- ΚΕΦ. Δ'. Ἀμερικὴ σελ. 271. Ἐκτασις, ὄρη, κάτοικοι, ποτ. κολποὶ ἢ προϊόντα 500—502.
- §. Α'. Ἀμερικὴ Βορειαὶ σελ. 273. Ὅρη αὐτῆς ἢ ὅρια ἢ διαίρεσις 502 καὶ 503 — Ῥωστικὴ Ἀμερικὴ 504—Νῆσοι 505

- 'Η Μεξικανική ὁμοσπονδία (ἡ Καλιφορνία, τὸ Μεξικόν, ἡ Γουατάνη) 507—508—'Η Τεξικὴ 509—'Ὁμοσπονδία τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς ἡ Γουατεμαλία 510—'Ὁμοσπονδοὶ ἐπικράτειαί Ἀγγλοαμερικανικαὶ 514—517—'Νέα Βρετανία ἡ Βρετανικὴ Ἀμερικὴ Καναδάς, Νέα Βρουσβίκη, Ἀκαδία, Νῆσοι, Ἀθραβωρὶς) 518—521—'Η Γροελλανδία 522.
- §. Β'. Ἀμερικὴ Μεσημερινή σελ. 287—ὄρη αὐτῆς, ποταμοί, κάτοικοι 524—'Η Κολομβία (Βενεζουέλα, Νέα Γρενάτα, δημοκρ. τοῦ Κρίτου) 525—528.—Περσιάνη 529—Κάτω Περού 530—Ἄνω Περού ἡ Βολιβία 531—'Η Χιλὴ 532—'Επικράτεια τοῦ Πλάτα 533—Δαπλατία 534—'Η Οὐρουγουάη 535—'Η Παραγουάη 536—'Η Παταγονία 538—'Η Βρασιλία 540—Αἱ Γουϊάνας 541.
- §. Γ'. Αἱ εἰς τὸν Μεξικανικὸν Κόλπον νῆσοι σελ. 301. Ἀντίλλαι ἔξ Ἀυτικαὶ Ἰνδίαί 542—Μεγάλαι Ἀντίλλαι 543—Μικραὶ Ἀντίλλαι 546—548.—'Ανταρκτικαὶ Χῶραι σελ. 305—Αἱ εἰς τὸν Ἀνταρκτικὸν Παγωμένον Ὁκεανὸν νῆσοι καὶ χῶραι 549.
- ΚΕΦ. Ε'. 'Ὀϊκίονα' ὄρια, ἕκτασις ἔξ διαίρεσις σελ. 306.
- §. Α'. Νοτάσια, Νῆσοι τῆς Σόνδας τρεῖς (Σουμάτρα, Ίαυα, Βόρνεος) 551—553—Αἱ Μολούκαι 554—Αἱ Φιλιππῖναι 555.
- §. Β'. Αὐστραλία σελ. 300—'Η νέα Ὀλλανδία καὶ Τασμανία 557—'Νέα Γουίνεα—'Νέα Βρετανία—'Νέα Ἰρλανδία 558—Ἀρχιπέλ. τοῦ Σαλομώντος, Νεαὶ Ἐβρίδες, Νέα Καληδονία, Νέα Ζεελανδία 559.
- §. Γ'. Πολυνησίαι σελ. 313—Αἱ νῆσοι τοῦ Μαγγελάνου, αἱ Παλάι, αἱ νέαι Φιλιππῖναι, τὸ Ἀρχιπέλαγος τῶν Μιγγραυῶν, τῶν Ααρῶνων, τῶν Σανδουίχων 561—Αἱ Μαρκησίαι καὶ Μενόαναί Τὸ κινδυνῶδες Ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι τῆς Ἑταιρίας. Τὸ Ἀρχιπέλαγος τῶν Θαλασσοπλῶν—Αἱ φιλικαὶ νῆσοι—Αἱ Οὐήται καὶ ἡ τοῦ Πάγκα 562—Νῆσοι Βρουκτόνας, αἱ Μακουάριαι, ἔξ ἡ τῶν Ἀντιπέδων—Γῆ Βικτορία, Σαβρίνα, Κλαρία κλ. 563—Κάτοικοι ἔξ βᾶθμους τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν 564 εἰς σελ. 316.

Линейный С. Нольман 1862

Επιτομή

Πραξίον

και μετ' αυτην

Πραξίον

και μετ' αυτην

και μετ' αυτην

Πραξίον

Πραξίον

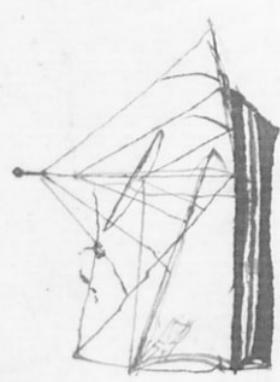

Πραξίον

Συντάκτης: Τ. Σ. Σπυριδίου
Σελ. 1
1893

Σελ. 1

Σελ. 1

Ποσειδάωνος

Συντάκτης: Τ. Σ. Σπυριδίου

σπίδα

Μουσ
Μουσ
Μουσ
Μουσ
Μουσ

Μουσ
Μουσ

Μουσ

Μουσ

Μουσ

Μουσ

Μουσ

Μουσ

